

کتیپی یه گهم

پروژهی (۵۰) کتیب بو
ناساندجی گهوره پیاوانی کوردی مسولمان

کتیپی یه گهم

کاک ئه حمه دی موفتی زاده

ده رواز هیه ک بو

خه باتیکی نه ناسینراو

منتدی اقرأ الثقافی

www.iqra.afilamontada.com

سم رووت عه بدولاً

منتدى اقرأ الثقافي

www.iqra.ahlamontada.com

دەروازەيەك بۇ ناساندی كەسایەتی و خەباتیكى ئەناسینراو

كاك ئەحمەدى موفتى زادە

دەروازەيەك بۇ ناساندی كەسایەتی و خەباتیكى ئەناسینراو

پېشكەشەبە:

* رۆحى ھەمىشە زىندووى ﴿مەمۇستا سەئىد نوورسى،
كەك ئەھمەدى موفتى زادە، مەمۇستا نەصرى سوبخانى و مەمۇستا
ئەمجد زەھەوى﴾.
* ھەوسەر و ھەوسەفەر و ھەورېم ﴿بەھرە گولئەسەر و
كەك نەقار﴾.
* ھەمەو خەمخۆرانى رېگەى حەقىقەت.

كاك ئەحمەدى موفتى زادە

دەروازەيەك بۆ ناساندی كەسايەتیی و خەباتییكى نەناسینراو

چاپى سۈيھەم

۲۰۱۴

كاك نه حمده دی موقتی زاده
خه باتگیريكي نه ناسینراو

ناسنامە

ناوی كەتیب: كاك ئەحمەدی موفتی زاده،
دەروازەك بۆ ناساندنی كەسایەتیی و خەباتیكی نەناسیتراو.
بابەت: میژوویی.
نوسینی: سەرۆت عەبدولاً.
پیداچونەو و پیشەكی: مودریك علی عارف.
پیتچن: محمد فاروق.
هەلەچنی: ئارام محەمەد.
دیزاینی بەرگ: سەرۆت گولشەسەر.
سال و نۆرەدی چاپ: چاپی سییم (۲۰۱۴).
چاپخانە: سیما - سلیمانی
تیراژ: (۱۰۰۰) دانە.
نرخ: (.....) دینار.
لە بەرپۆهەرایەتی گشتی كەتیبخانە گشتییەكان
ژمارەدی سپاردنی (۱۱۲۵) ی سالی (۲۰۱۰) پێ دراو.

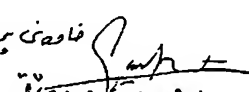
مافی لە چاپدانەوادی پارێزراو بۆ پرۆژەدی
ناساندنی گەورە پیاوانی کوردی مسوولمان

بسم الله الرحمن الرحيم

ته نهابه ناوی خوی گه وره و کار به جی

لو پره و دان و خزمه تگردنی زیاتر به ره و نی روتشپیری و
 همه سته کردن به و نوشانی بهی که له کیشخانی کوردیدا له
 باری ناساندنی گه وره پیاوان و بیاریانی مسولمانی کورده وه
 له به ۱ بیرمان له پرۆزه به کی له و جوژه کرده وه و بیارماندا
 که گهرته نه و نکیش لو و له و بواره دا پرۆژی (۵۰) کیش
 له سه رگه وره پیاوانی کوردو سلا و خاوه ن مه کتبه و هزر و
 بیار و سیاسه ته دار و خاوه ن قوربانی ره له لو بیستی به رزو
 نا واره کارلن بکه بخ ره رنویه پرۆزه که شهان ناونا
 « پرۆزی ناساندنی گه وره پیاوانی کوردی مسولمان) ، لیره شروع
 رابیده گه به نین ره به ریزیل ده توانی نویسنه که ی (به ره هم) که ی
 بنیریت بومان نه و ا به یچی ریکه و تیل له نوانه اندالی
 و رده گرین و پاشن به سه ند کردنی ده خرنیه پرۆزه له وه
 نه و گه وره پیاوانه نشی که له به رچا و مان گرتوون له ده سیتیکی
 کارماندا « کاک نه عمه دی موفتیزاده - مال و نامری سو بجانی - ماموستا
 سه عیدی نورسی - مرای گه وره - ماموستا شیخ عمری خال -
 نهمجه د نه هاوی - ماموستا محمدی شاره زووری هند»
 وه هه زاتیکی دیکه که له و بوارانه را به ریزیان دیار و خرمه تیان
 کردو وه ... خوی گه وره گشت لاهک موفه کی بکات ...
 پرۆژی (ناساندنی گه وره پیاوانی کوردی مسولمان)

 ماموستا شهاب
 ۹۰/۱۳/۸

 ماموستا شهاب
 ۹۰/۱۴/۳

پیرست

- پیشه کی
- مده ست و ده ست پیک
- به شی یه که م:**
- سه بور دیک له ژیان و خه باتی کاک نه حمه دی موفتی زاده.....**
- ره چله و له دایک بوونی کاک نه حمه دی موفتی زاده.....
- سه ره تای خویندن.....
- گه رانه وی بۆ (سنة).....
- کاک نه حمه دی موفتی زاده و پدیوهندی به پارتی دیو کراتی.....
- ته وه لودی دوو یاره و موفتی زاده ی نوی.....
- ژن هینانی کاک نه حمه د.....
- گه رانه وی کاک نه حمه د له (تاران) وه بۆ (سنة).....
- هه وله کانی موفتی زاده پیش دامه زانندی مده ره سه ی قورثان.....
- بوونی موفتی زاده به حاکم شرعی کوردستان.....
- پرو به پرو بوونه وی موفتی زاده به رام بهر.....
- دامه زانندی مده ره سه ی قورثان.....
- دروست کردنی شورای مه رکه زی سوننه ت (شمس).....
- سالت پوژی شورای (شمس) پوژی ده ست گیر کردن.....
- کاک نه حمه دی موفتی زاده و کوچ کردنی بۆ (کرماشان).....
- کاک نه حمه دی موفتی زاده له به رام بهر چه مکه کانی.....

(ھەژارى - موستەزەف - ملاء - موترەف - ئەشرافيەت).....

➤ ھەلەدانى كاك ئەجمەد بۆ نەھىشتىنى چىنايەتى لە كۆمەلگادا.....

➤ لەقەب و ئىمتىيازات لای كاك ئەجمەدى موفتى زادە.....

➤ پەيۋەندى نىۋان كاك ئەجمەد و ئىخوان موسلىمىن و.....

➤ پەيۋەندى نىۋان كاك ئەجمەد و مامۇستا ناصرى سوبجانى.....

بەشى دووھم:

➤ كاك ئەجمەدى موفتى زادەو مەسەلەي كورد

(خودموختارى) بەنمۇنە.....

➤ دەروازەيەك بۆ موفتى زادە و كورد و كوردستان.....

➤ كارکردنى كاك ئەجمەد بۆ ھىنانەدى خودموختارى.....

➤ رۆژى دەستىيەكردنى كۆنفرانس.....

بەشى سىيەم:

➤ پاشكۆكان.....

➤ ژياننامەى شەھىد فاروقى فەرصاد.....

➤ زمانى كوردى لای كاك ئەجمەدى موفتى زادە.....

➤ پەيامى عەلامە موفتى زادە.....

➤ فاكسى عەلامە (موفتى زادە) بۆ (ئىمام خومەينى) لە سەنەو بۆ قوم...

➤ گەتوگۆيەك لە گەل عەلامە موفتى زادە.....

➤ دەقى بەلاغى كۆتايى شوراي مەركەزى سوننەت (شەمس).....

➤ بەشى چوارەم:

➤ پاشكۆي وئەنەكان.....

چی لەبارەی موفتی زادهو دەلێن:

هه‌ژار موکریانى "موفتی زاده، به‌دڵ ویستی نازادی بۆ کوردستان بستینى. زۆریش ماندوو بووه، که قه‌وڵی نازادی کوردستانی پێده‌ده‌ن. خۆی که‌بى درۆ و دڵ پاکبوه، لای وابوو قه‌وڵ ده‌ره‌کانیش دڵ پاکن..... لام وایه به‌مردویش هه‌زاران کۆمۆنیستی نه‌زانی ده‌بى به‌قوربانى بکړى".

ناصرى سوېحانى "نه‌گه‌ر شوراىه‌ک دروستبکړیت بۆ هه‌موو ئومه‌ی ئیسلامى ده‌بیئت(کاک نه‌حمه‌د)بییته سه‌رۆکى ئه‌و شوراىه، نه‌گه‌ر نه‌شکړیته سه‌رۆکى ده‌بیئت نه‌ندامیكى گه‌وره‌ی ناو ئه‌و شوراىه‌بیئت".

راشید ئه‌لغوشى "له‌ سالى ١٩٩١ شه‌ره‌فمه‌ندبووم به‌ له‌نزیکه‌وه‌ بینینی مه‌زنه‌ رێبه‌رى کورد شو‌رپشگێ‌رو زاناو شاعیری خوابه‌خشو مه‌لا نه‌حمه‌دی موفتی زاده، به‌وپییه‌ی له‌لایه‌ن ده‌سته‌لاته‌وه‌ سته‌م و زۆریکی گه‌وره‌ی ده‌ره‌ه‌فکرا‌بوو.... به‌ ناحق تۆمه‌تبار کرابوو به‌ پیلانگێ‌رى دژ به‌و شو‌رپشه‌و هه‌وڵی سه‌رخونکردنه‌وه‌ی، چه‌ندین سال له‌ ته‌مه‌نى له‌م پێناوه‌دا له‌ زینداندا به‌ سه‌ر بردبوو.چه‌ند برک‌ه‌یه‌کى له‌ شیع‌ره‌ کارىگه‌ره‌کانى بۆ خوێندمه‌وه، هێنده‌ کارىگه‌ربووم پێی جله‌وى خۆم له‌ده‌ستداو به‌ جۆش و گو‌شه‌وه‌ که‌وتمه‌ گریان، نه‌ما گریا!...".

يوسف نداء" ئەحمەدى موفتى زادە، داواكارىيەكانى تىكەل بوون، ئىمە
وەك (تيخوان موسلىمىن)، ھەردەم داواكارى ئىسلامان لەپىش داواكارى
نەتەوہىيەوہ بووہ، بەلام ئەو داواكارى (نەتەوہى و ئىسلامى)شى،
ھەبوو".

عيسا پڑمان" كاتىك ئەحمەدى موفتى زادە زانى(رۆژنامەى كوردستان)
لەلایەن ساواكەوہ بەرپۆہ دەچىت ئىتر ھىچى بۆ رۆژنامەكە نەنوسى".

پېشەكى

قەدەردىن لە سەر كەتتېڭ كە باسى كەسايەتتېيەكى دەگمەن و دانسقى و
 رەمزىكى ئايىنى و نەتەوھىي گەلى كورد بىكات، كەسايەتتېيەك كە دەتوانىت
 بووتىت بەشىكى زۆر - ياخود ھەموو ژيانى خۆى - تەرخان كەردبوو بۆ خەبات لە
 پېناو رەزگارى و سەرىرەزى گەلو نەتەوھە مەزھەبى سوننى و خەنجورى بۆ ھەژاران و
 نەداران و نەھىشتىنى سەمى "مەزھەبى و مىللى و چىنايەتى" و بەرەنگارىوونەوھى
 ھەر سى ملۆزم و ئافەتەكەى "مەسدىن و مەرفىن و مەستكېرىن" ھەروا شتىكى
 سادە و ئاسان نىيە، پىاوتىك كە بىروام وايە دەتوانىت بە يەكەك لە باشتىن
 "مَنْظَر" تىۆرىستەكانى تىۆرىي "عەدالەت" نازدە بىكرىت، چونكە ھەم لە پرووى
 تىۆرى و ھەم لە پرووى پىراكتىكىيەوھە ھەولتىكى زۆرى لە بوارى جىبەجىنكىردى
 عەدالەتتە داوھ، عەدالەتى كۆمەلەيتى و ئابوورى و سىياسى و فەرھەنگى و ئايىنى و
 مەزھەبى و لە ھەمووان گەورەترو گىرنگىر عەدالەتى ئىنسانى.

بەوپەرى قەناعەت و بە دلىيەيەوھە دەلیم كە نەگەر لەبەر حورمەت و خۆشەويستى و
 خۆبەشاگردزانىنى نەو زاتە مەزنى "كەك نەحمەد" و خۆشەويستى و پىژو مەحەببەتم
 بۆ نووسەرى نەم كەتتېبە "كەك سەروەت عبداللە" نەبايە، نەوا ھەرگىز جورنەتم
 بەخۆم نە نەدا نەم چەند دېرە خاكى و لاوازە بنووسم و لە حزوورى كەسايەتى و
 زاتىكى مەزنى مەحبوبى وەك "كەك نەحمەدى موفتى زادە" دا نەم پىنووسە كۆلەم
 بىخەمە سەر كاغەز.

ئەو زاتە راستە سالاھەیک لە زیندانی ئینفیرادی و لە ژێر قامچی پشت شکینى "مستکیرین" و بە نییەتی چەپەل و ناساگی "مفسدین" و بە مشەخۆری و چاپلوسى و خیانهتى "مترفین" بە چەندین شیۆى درێدانه و نا ئینسانى و نا ئەخلاقیانه جەستەى ئەشکەنجە و نازار درا و نزیکەى دەسال لە ژێر چەپۆک و چنگى ئەشکەنجەى ئینفیرادیدا تووشى چەندین نەخۆشى هات و دواجارىش هەر بەهۆى ئەو دەرد و نازار و نەخۆشیانەوه گیانى پاکی سپارد و گەراپەوه بۆ لای خۆشەویستى کەس و دۆستى کە خۆى میهرەبانە و هەروەها هەر بەو شەوق و حەزەشەوه گەراپەوه بۆ لای "بەنى دلى گیانى" کە سەرورەى نازیز و خۆشەویستە - درودى خۆى لیبیت. بەلام ئەو نازیزە - لەو حالەشدا - هیشتا هەر چەند شتیکی دیکە نازارى دەدا و کسپە و قرچەى لە دلەى زیندووى تاوسەندووى هەڵدەساند و هەمیشە بە نووسین و نامە و یادداشت و قسە گەنگ و شیرین و بەهێز و شیعر و هۆنراوە بەچێژ و پەرماناکانى باسى دەردى دل و تاوسەندنى پۆخى دەکرد و "خەمى دوورى لە ناویەر و یاران و نازیزان" و "حەسرەتى قولی بۆ هەتیوان و هەژران" و "بى خواهنی گەلى بەش مەینەت" و "مەزەهەبى کەنارخراو و حساب بۆ نەکراو" و "نیشتمانی پارچە پارچە کراو" و "زێری رەشو سەرورەتى داگیرکراو" ی نیشتمانهکەى ناگرى بەر دەدایە "دلە پر لە کۆلەکەى" و خەوو خۆراکی لى بریبوو.

هەموو ئەم دەردانە و چەندین دەردى دیکە، ئەم مەردە نەبەردە دلێرە مەزنەیان شەو و پۆژ نازار دەدا و چێژ و خۆشى ژيانیان لە بیر بردبوویەوه، بەلام ئەوێ کە سوکناى و ئارامى دەبەخشى ئەم پۆخە مەزن و بالاى و دلە گەورەکەى ئاسودە دەکرد و هەموو خۆشیەکانى دنیای بۆ جەم و کۆ دەکردەوه، خۆشەویستى و زیکرو یادى خۆى میهرەبان بوو: ﴿إلا بذكر الله تطمئن القلوب﴾.

ئەو زاتە "خوادۆست"ە، بە زیكرو یادى خۆى میهرەبان تۆمەتە ناپەرەواكانى دوژمنان و هەلسەنگاندن و دەصفى هەلەى جاھیل و نەزانان و نازارەكانى بەندى ئینفیرادى لەبەر دەچووێوەو یەك پارچە ژيانى دەبوویە خوشى و شادى و خۆى لە "سارای بەهەشت" و میوانى لە "خزمەتى پێغەمبەراند" دەبینییەو، خوشى و شادیەك كە مەگەر هەر خۆى بتوانى و دەصفو وێناى ئەو چیژو خوشییە بكات و مەگەر هەر خواش بزانی چەند جار ئەو خوشى و لەزەتەى چەشتوو، وەك دەلى:

لە جەرگەى جەمى یارانى گيانى
تۆم نەبى هیشتا خۆم پى تەنیا
تۆم هەبى تەنیا لە ئینفیرادى
لێم جەمە هەرچى خوشى دۆنیا.

لەوێش زیاتر خەون بینینی كاك ئەحمەد بە "بەنى دلى گيان"یەو، كە پێغەمبەرى خوشەویستە - د.خ - جارىكى دیکە نارامى و ناسودەبى پى دەبەخشى و خوشەویستى ئەو سەرورە نازدارەى هێندە لە ناخى دلى بى قەرارىدا دەچەسپاند، دلى ئەو "موحەمەد دۆستە"ى لە پەرى گول زیاتر ناسك دەكردهو و هەر هێندەى كە ناوى ئەو پێغەمبەرە خوشەویستە دەبرا "چاوى هەمیشە تەرى" پى دەبوو لە فرمیسك و هەنسكى بە كۆلى - وەك قازان و مەنجەل - دلى نامادەبووانى مەجلیسەكەى "صوفى عەبدوللا"ى دەهینایە. كۆل، خۆ كاتیك كە كاك ئەحمەد بۆخۆى ناوى پێغەمبەر بەهاتباياتە سەر زمانى پى لە خوشەویستى و مەحبەبەتى، ئەوا تەزوى بە هەموو گياندا دەهینا وەك بوومە لەرزەيەك گيانى دەهینایە شۆك و لەرزە.

خوښه نري بهرېز! نه هم هه ولې گه نه چالاک و روښنېرو به سه ليقه و ده
 "كاك سهره و عبدالله" بڼه خسته پروې ژيان و خېبات و دلسوژي زانو و سه ركرده و
 كه سايه تيه كي و ده "كاك نه حمده و موفتي زاده" كه له م كتيبه دا
 خستويه تيه پرو - و ده له ناوېشاني كتيبه كه دا دياره - باسكردنه له كه سايه تي و
 خېباتيكي نه ناسراو و نه ناسيتر او، به راستي مايه و ته قدير و نرخاندن و پرژ لېتانه و
 شايسته به كه سوياس بكرېت و دوعاو نزي خيري بڼه بكرېت، له كاتيكا كه
 به داخوه به شيكي زور له لاواني نه مړو سهرقالت به كاري هيچ و پوچ و بېهوده و،
 هره وها به قه ناعه ته و ده توانين بلين كه به راستي هه ول و ماندوويون و سه فو و
 گه ران و شه و غوني زور به ناماده كړدنې نه م كتيبه و دياره و ده ستي بڼه كارو
 كه لينيكي مهن بردو و، كه هيچ نه بيت بڼه گليكي سته مديده و ميژو و
 فهراموشكراي و ده گلي كورد جي بيه خه و له وده زياتر نه م كتيبه باسكردنه
 له ژيان و خېباتي مهربديكي خېباتگيري دلسوژو بانگخوازيكي كه م وينه و
 نيسلاخوازيكي شاره زو شاعير و نه ديبيكي هه ست ناسكي گه له كه مان.

هه مو نه م قسانه ش ناكاته نه وې كه هيچ كه م كورتيه كه له م كتيبه دا نه بيت،
 به لام ده توانين بلين تا نيستا هه ولنيكي له م شيويه - له باره و كاك نه حمده و
 موفتي زاده و - نه بېنراو.

نوميده وارم كه خوي گه وره جوهدو ماندوويوني "كاك سهره و" پاداشته كه و
 لاي خوا سهنگيني ترازوي چاكه كان و بهرزيونه وې مه قامي به هه شتي بيت و،
 خوښه رانيش - به سه رجه م ناست و توژه كانه و - سود له نه زمون و زانياربه كاني
 نه و مېرده خواناسه بانگخوازو خېباتگيري كورد بېن و چيدي ميژو وې نه م مېرده
 خېباتگيره فهراموش نه كريت.

هەروەها لە خوای مەزن داواکارم کە تەوفیق و یارمەتی بۆ
تەواوکردن و بەچاپگەیاوردنی کتێبی دووم لەسەر ژیاڵی ئەم کەسایەتییە گەورە
خەباتگیرە و چاری ڕۆشنبیران و ڕۆڵەکانی ئەم گەلە ستەمزدەیی پێ شاد بکات و
لەو زیاتر هەول و خەبات و دڵسۆزییەکانی ئەم خەباتگیرە شاراوە نەبن لەو گەلە
کە سالانێکی زۆر بۆیان سوتا و گیانی لە پێناو خوشی و ئاوات و خەم و مافەکانی
نەواندا کردە قوربانی.

مۆدریک عەلی عارف

هەڵەبجەیی شەهید

هەینی (٢٠١٠/١/١٥) ی زاینی

مەبەست و پێزانین

سەرەتا پێش ئەوەی دەستخۆشی و پێزانینی خۆم بۆ ژمارەك لە ئەزرا ئێم دەربرم، بە باشی دەزانم چەند دێرێك لەسەر ئەم بەرھەمەیی بەردەستت بنووسم، نووسین لەسەر ئەو پالئەرانەیی بوونە ھۆکاریك بۆ مۆتەوھلید بوونی ئەم پەرتوكە.

ئەو ناحەقی و ناشایستانەیی بە میللەتی كورد كراوە بە درێژایی میژوو، تا ئەندازە بەك رۆشتوو ھەندێك جار خۆی دوژمنانی ناحەق رێگە بەزەبیان بە زەلیلی كوردا ھاتۆتەو! جا ئەم ناپەروانی پێكردنە بەشیكی دوژمنانی دەرەكی كورد بوون، بەشیكی دوژمنان و خۆفرۆشانێ ناوخوازی كورد بوون، كە دواجار ریشەكەیان ھەر دەرەكی بوو. ئەمانە ھاتوون بەدەر لە بوارە كۆمەڵایەتی و سیاسییەكە، باری فەرھەنگی و مەعریفی ئەم نەتەو ەزەمین فراوانەیان بە دوو رێگا شیواندوو، لەلایەكەو ھاتوون لەسەر كوردیان نوسیو ەھەموو حەقیقەتەكانیان ئاوەژوو كردۆتەو ەلەشیو ەپەرتوكدا بە خۆنەرانێ كوردیان فرۆشتۆتەو، لەلایەكی دیکەو ھاتوون خاوەن قەڵەمەكانیان بەچە ترسێن كردوو ەبەجۆریكیان پێكردوون نەوێرن حەقیقەتی میژووی پێ سەرورەیی ئەم نەتەو ەنفوس وەسیعە بلاویكەنەو ەئازایەتی و چاوەنەترسی ئەو رۆڵە نەبەردانەیان بگێرنەو، كە "چاوەرێیان نەكردوو ەقەدەر گۆران دروست بكات" و بونەتە بزۆینەری پەرپەرەیی قەدەر ئاراستەیانكردوو ەگۆرپویانە، جا بۆئەو ەئیمەش بەدەردی ئەو پەتا دروستكراو ەنەرۆین، بەپێویستمان زانی خەبات و كەسایەتی رۆڵەییكی ئەم میللەتە مەعروفە بە كۆتیبخانەیی مەعریفی نەتەو ەكەمان شاد بكەین.

نەزانی و نەناسین، دوو دەلێلن تا زەمەن و سنوورێکی دیاریکراو قاییلی قبوڵن، کاتیك دەپۆیت کتیبێکی وەرگیراوی، وەك (نیتنۆ نەتەوايەتی کوردی) (نادر نیتنيسار)، دەخوێنییەتەو، کە وەرگیرۆ نووسەری کورد (عەتا قەرەداخی) وەرگیراوه. دەگەیتە ئەوێ دەلێت: "ئەحمەدی موفتی زاده کە پێتوانیکی خۆپارێزی کوردی شیعە کرماشان بووه".^۱ شۆك لێت دەدات و خەفەت بۆ وەرگیرێك دەخۆیت، کە لەبارە یەكێك لە کەسایەتییه دیارەکانی ئەو سەردەمەو زانیاری نییه، ئەم میژووی سەردەمەکە وەرەگیرێت، هەلێ نووسەر دووبارە دەکاتەو، بەبێ ئەوێ بە پەرەوێزێك راستی شوناسی ئەو پیاو بەس بکات. ئەم روداوانە وات لێدەکات، ئەگەر لەسەر (قورێ سورەکراوه)، یان هەلکۆلێن لەسەر (بەرد) یش بووه چەند دێرێك لەسەر کەسایەتییه و نکراره کانی نەتەو کەت بنووسیت.

زەمانێك رێت کەوتە شارێکی دابەشکراوی نیشتمانە کەت و لە یەكێك لە زاناکانی ئەو شارە زانستت کۆکردەو و بۆت دەرکەوت ئەو دەرمانە ی لای ئەو هەیه چارەسەری زامە قولە کانی جەستە ی کۆمەلگە کەت دەکات، بەلام لەبەر نەناسراوی، یان بە ئەنقەست بێزراو کراوی، هەولێ خۆت بدە ئەو بێزراویانە لایە ریت، تەپۆتۆزی غروری لە خستە براوان بە (با) بە ریت، ئەگەر داری باخەکان و گەلای سەوزی درەختی شارە کەت کردۆتە خامە و مرە کەب، ئەو زانیایە بناسینە و بە خەلکی بلی: (ژاوه ژاوی دوژمنان نەتەنخە ئەتینی، دەرمانی بەسەرچووی دەرەو نەتەن فەوتینی، ئەم پزیشکە پۆلە یەکی خۆتانە، ئە پێناو ئێو زەمەنیکە ئە زیندانە).

^۱ (نادر نیتنيسار: نیتنۆ نەتەوايەتی کوردی، و. عەتا قەرەداخی، ۲۰۰۴، سلێمانی، ۷۷).

وا دەزانم كە ئىستا زۆر ئاسان ديارە، ھۆكارەكانى لە داىكبوونى ئەم پەرتووكە چى بوون؟

ئەم چەند دېرە پىزانىنە لىرە دەنووسم، وەك وەفایەكە بۆ ئازىزانم. دەستخۆشىيەكە بۆ ماندووبوونيان، نوقلانەى دەستىكى ماندووە بۆ ئەو چەند ساتەى بەمنيان بەخشى لە تەمەنيان.

بەدڵ دەستخۆشى لە كاك (مەمەد فاروق و كارزان مەمەد نەجم) دەكەم، زۆر ماندوو بوون، كاتىك پىتچىنى ئەم پەرتووكەيان لە ئەستۆ گرت، سوپاسى بى پايانى ئەزىزانم، خاوەن كۆلى قورسو دڵ پىر ئومىدانم (جەهانگىر جەلال و سەرھەنگ عەبدولپەھمان) دەكەم، لەگەڵ كۆلى خۆياندا، كۆلى بەشىك لە وەرگىرانى بابەتەكانيان لەگەڵ ھەلگرتم. بەدڵ پىزانىنم ھەيە بۆ (كاك ئارام مەمەد) ئەمىنم، ئەو بوو بە ھىممەتى بەرزى خۆى ھەلەچنى ئەم دەروازەيەى بۆ كردم. جگە لە سوپاسى بى قابىل و نزاى سەرچاوە دلى، شتىك شك نابەم پىشكەشى مامۇستا و ھاوپىي ئەزىزم (موردىك على عارف)ى بكەم، عەجىب زەحمەتتىكى كىشاو، بۆ پىشەكى نوسىن و پىداچوونەوئەى ئەم پەرتووكەم.

لە تۆى خۆتەرىش، ئەگەر بووينە ماىەى زىادكردنى مەعريفەكەت، ھىچمان ناوئەت، تەنھا ئەو كاتانەى دلت بە ئومىدى خوا پۆشنە نزاىەكى خىرمان بۆ بكە. خۆتەرى ئەزىز! لە دوا وىستگەدا بە مەبەستەو دەلتىم بە تۆى بەرپىزو تەواوى لاىەنگرانى فيكرى (كاك ئەحمەدى موفتى زادە)، لەئىستا و لە ئايندەشدا، ئەم پەرتووكە ھەرچى لە ناويدا ھەيە، زادەى ھەست بە بەرپرسىارىيەتى خۆمە بۆ ھەموو سەركرەدەكانى ئەم نىشتمانە پارچە پارچە كراو، برۆاشم واىە لەسەر ھەموومان پىويستە بە بى گۆيدانە فيكرە و ئايدۆلۆژيا دەست بكەين بە

نوسینەوێ خەباتی ھەموو خەباتگیرە ونەکانی ئەم میللەتە، بۆیە دەلیم ئەم پەرتووکە پەيوەندی بە ھیچ حیزب و دەستە و گروپی کەوێ نییە و ھەلگری ھیچ ئیجازتیکی پیشینە ی لایەنیکی مەبەستدار نییە.

دەستخۆشی دەکەین لە ھەر خوێنەرێک کە بتوانێت لە رێگەی ئیمەیلی یاداشتکراوێ، رەخنە و تێبینی و زانیاری نوێمان بۆ بنێرێت، چونکە بە پشتیوانی خوا ی گەرێ لە زەمەنیکی نزیکدا کتیبی دووھمی (کاک ئەحمەدی موفتی زادە) بە ئێوێ خوێنەر دەناسین، کە دەروازەیکە بۆ ناساندنی دنیای فەلسەفی و سیاسی و کۆمەلایەتی و مەعریفی کاک ئەحمەد.

سەرودت عبداللە

ھەلەبجەدی شەھید

٢٠١٠/١/٢٤

بۇ چاپى دووھ...

زۆر جار مەرۇڭ دەيەوئىت كارىك بىكات بۆنەوھى خزمەتلىك بە مەرۇڭەكان بىكات، بەلام بەبىنەوھى ئاڭايى لە خۆى بىت ئەو كارەى كىرەيەتتەيە ھۆكار بۆ خزمەتكردن سەيردەكەيت كارەكەى خزمەتلىكى زۆرتىرى بەنەم كىرەوھ! ئەمەش كاتلىك دەرەكەوئىت ئەگەر كارەكان بىسانەوئىت دەرەكى پىيەكەن، بەندەش لەم كىتەبەدا وىستەم خزمەت بە زاتلىك بىكەمەكە كە زۆر لەوھى ئىمە پەيمانپىردووه خزمەتى كىرەوھ، كەچى ئەوئەندەم ئەزانى خۆم لەبەردەم دۇنيايەك لە گۆرانكارىدا بىنىيەوھ، گۆرانكارى مەعرىفى و عەمەلى، بۆيە لەم چەند دىرەدا دەمەوئىت بە ھەموو ئەوانەى تواناى خزمەتكردنىان ھەيە رابىگەيەنم (خامەكانتەن وەدەستەوھ بگرن و ھەموو ئەو سەربازە نادىارانەى دۇنيايى كوردى بناسىنن و تا ئەو ئەندازەى بۇتان دەكرىت تەپوتۇزى مېژوو لە روخسارى كار و تىكۆشانەكانىان لايەرن و دەستىكەنە خزمەتكردنىان، چۈنكە دواجار ئەو خزمەتەى بەوانى دەكەن دەبىتتە خزمەتكردن بەخۇتان)...

كاتلىك بىرپارمدا كارىكى بەم جۆرە لەسەر (كاك ئەحمەد) ئەنجام بەدەم، پىششىنى ئەوھم دەكرد كارىكى سەركەوتووئىت و جىگەى دەستخۆشى و نرەندىنى خوتەنەران و خۆشەويستانى (كاك ئەحمەد) بىت، بەلام بەم جۆرەنا كە دواى بىلار بوونەوھى بىنىم و پىمگەشتەوھ! وەك ديارە ھەمىشە لەم جۆرە سەركەوتەنەدا دوو ھۆكار كارىگەر بە بەردەوام ئامادەگىان ھەيە، يەكەيان تەوفىق و ھاوكارى لەبن نەھاتووى خواى گەرە، دووھەمىان گەرەى و بلىمەتى و خۆشەويستى ئەو كەسەى دەبىتتە ئامانجى كارەكەت، واتە ئەو گەرەى (كاك ئەحمەد) و پەيامەكەيەتى كەبەو جۆرە پىشوازى لەم بەرھەمەى بەندە كراو لەچەندىن ناوچەى دوروزىك و لەلايەن چەندىن كەسايەتى ديارو ناسراوھە دەستخۆشيان بۆ ناردەمەوھ، كە ھەموو وتەو نامەكانىان مايەى رېژ لىگرتتە... لەپاستىدا ھەر ئەم ھۆكارەيە واپكرد ھەوللى لە چاپدانەوھى (كىتەبى يەكەم) بەدەينەوھ، چۈنكە لەلايەن زۆرلىك لە دۇستان و خۆشەويستانەوھ پىشنىياركرا كە رەزامەندى لەسەر

لەچا پەندەوێ دەربەرپین، ئەویش لەبەر ئەوەی داواکرییەکی زۆری لەسەرە، کە دەتوانم بڵێم تەنها لە (دوو مانگ)ی دواى بلاویو ئەوەی (چاپی یەكەم) دا داواکرا (چاپی دووهم) بکەیتەوه، بەلام لەبەر ئەوەی خۆم سەرقالی نووسینی (کتیبی دووهم) بووم، لە هەمان کاتدا دەبوا یە کتیبی (شەهید ناصری سوبحانی) م بەناو نیشانی (لادانەکانی بەشەر یەتو ژانی مۆئەینانە) وە نامادە بکەدایە، لەلایەکی تریشەوه چاودێری ئەو کتیبەم بکەدایە کە نیستا بە ناو نیشانی (تاوانە ئینتەرنێتییهکان لە نیوان ئەخلاق و یاسادا) لە بازاردا، ئەمە جگە لە سەرقالیم بە زانکۆو کاری پۆژنامە نووسییهوه نەدەکرا ئەو پەزنامەندییه دەربەرپم، بەدەر لە هەموو ئەمانەش، وەك لە (چاپی یەكەم) دا دەر دەکەوت هەندێك هەلەى چاپ و دیزاین هەیه، کە زۆر گەرم بوو پێداچوونەویان بۆ بکەیت، هەروەها لە ئەنجامی خوێندنەوه و گەڕانی بەردەوامم دەر بارەى (کاک ئەحمەد) و دەرورانی کاری ئەو، دەستم بەچەند زانیارییهکی گەرم کەوت کە دەبوا یە بە ئەمانەتەوه ئەو زانیارییانەشم زیاد بکەدایەتە سەر ئەم چاپە تازەیه، بۆیه سوپاس بۆخوا لەم چاپە تازەیهدا هەندێك زانیاری گەرمم بلاو کەردۆتەوه کە شایستەى ئەوەی هەیه بە گەرمی لێیان بپروانرێت، وەك دڵخۆشکەرییهك بۆ خوێنەرەکان و ئەوانەى چاودەروانی (کتیبی دووهم)ن، سوپاس بۆ خوا کاریکی باش و جدیشم لەودا ئەنجام داوه و انشاالله لەکاتیکی زۆر نزیکدا بە چاپی دەگەیهینن، کە لەویدا هەولدارو بە پشتبەستن بە فیکرو پەیامەکانی خودی (کاک ئەحمەد) کار لەسەر ئەوە بکەیت، کە مشتێك لە خەرمانی پڕ بەرەکەت و فراوانی کێلگەى مەعریفەى ئەم زانایە وەر بگێریت و بەشیوەیهکی شایستە بگوازیتەوه بۆ تاکەکانی کۆمەلگە، بۆئەو یەكێك لەو باسانەى کە لە (کتیبی دووهم) دا کاری لەسەر کراوه بریتیه لە (بوونیادانی خێزانیکی ئیسلامی لە کۆمەلگەدا)، کە تێیدا هەموو قۆناغەکانی دروست بوونی ئەو خێزانەى باسکراوه، هەر لەوکاتەى خاویزینی کچێك دەکەیت بۆ کۆرێك تا دەگاتە منداڵبوون و پەروەردەکردن و چۆنییهتی مامەڵە کردن لەگەڵ منداڵدا، بۆ ئەوەى تووشی نەخۆشی دوو

دەروازەيەك بۆ ناساندی کەسایەتی و خەباتی نەناسێتار

کەسایەتی (نیزدواجیەتی شەخصییەت) نەبیّت، جگەلەوێش لە بەشیکی تری کتیبە کەدا
چوینەتە خزمەت دۆنیای فکری و فەلسەفی (کاک ئەحمەد)، تییدا چەند دەروازەيە کمان
کردۆتەوێ لێیەوێ (کاک ئەحمەد) مان ناساندووە بە خوێنەران و بیریارانی کورد، کە
گومانمان نییە لەوێ دەبیستە کلێلێک بۆ چارەسەرکردنی چەندین کێشە فیکری
پێشەدار....!

بەشى يەكەم

سەربوردىك ئە ژيان و خەباتى
كاك ئە حمەدى موفتى زادە

رەچە ئەك و لەدايكبوونی كاك ئەحمەدی موفتی زاده

مامۆستا ئەحمەدی موفتی زاده، یاخود بەناوێ مەشهورەكەى خۆى كاك ئەحمەدی موفتی زاده لەمانگی (بەهەمن) ی سالى (١٣١١) ی كۆچى هەتاوى، بەرامبەر (١٩٣٤) ی زاینی، لەشارى (سنه) ی پایتەختى كوردستانى رۆژەهەلات و ناوەندی رۆشنبیری و زانست، لە بنه مالهێكی ئایینی و خاوەن زانستی ناودار، بە ناوی بنه مالهێ (مفتی) لە دایك بووه.^١

باوكی ناوی (مەلا محمودی موفتی كۆری عەلامە مەلا عەبدولای كۆری مەلا محمودی دشه) یه. باوكی كاك ئەحمەد (مەلا محمود) -خوای گەورە لە هەردووکیان خۆش بیّت- یه كێك لە كەسایەتیه ناودار و ناسراوه كانی (سنه) و ماوهیه كی زۆر حاکم شەرعی و موفتی ئەوی بووه، مەلا محمود لە پال ئیماندارى و ئازایەتییه كەیدا كەسیكی خاوەن بریار و قانع بووه، دەگێرنهوه كاتێك لە لوتكەى نەدارى و هەژاریدا ژیاوه، (والی سنه) دیاری تایبەتی بۆ دەنیریت، بەلام لەبەرئەوهی گومانى كردووه، پێدەچیت والی لە بەرامبەر ئەم دیارییهوه چاوهڕێی ئەوه بکات كە باوكی كاك ئەحمەد بریارێكى نا مەشروع لە بەرژەوهندی ئەو دەرەكات دیارییه كە وەرناگریت و دەیگەرێنیتەوه.^٢

مامۆستا مەلا عەبدولای، واتە باپیری كاك ئەحمەد خەلكی گوندی (دشه) یه كە دەكەوتتە نزیکى (پاوه) لەوتیوه كۆچى كردووه و هاتۆتە شارى سنه و نیشتەجى بووه،

^١ كاك حەسەنى ئەمینى: یاد ایام.... (چارپێكەوتن)، گۆڤارى راه ما، ژ. ١، بەخشی یەك، ل ١٩

^٢ كاك ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانى شعرى دیارى بۆ یاران، چاپى یەكەم، زستانى ١٣٨٦، ١-ز-ز.

^٣ كاك حەسەنى ئەمینى: یاد ایام.... (چارپێكەوتن)، گۆڤارى راه ما، ژ. ١، بەخشی یەك، ل ١٩

ئەم پیاوێ بەرپەرێ سەڵەکانی فەقیهەتی لەناوچەکانی کوردستانی ئێران و عێراقدا بەسەربردووە، پاشان دەبیته یەکیک لە زانا ناودارو گەورەکانی سەرەمی خۆی، هێندە زانیایەکی شیاو دەبیته بەناوی (عەلامە ی دشی) * ناویانگ پەیدادەکات و - دیارە دواتریش کاک ئەحمەدیش هەمان ناویانگی دەبیته لە پرووی عەلامەییەو - دەبیته وانهیژ لەمەزگەوتی (جامعە ی دارالاحسانی سنە) و موفتی کوردستان.^۱

بایرە ی (کاک ئەحمەد) شەش کۆری هەبوو، هەموویان زانا و کەسایەتی دیارو بەناویانگی سەرەم و ولاتی خۆیان بوون. مەلا محمۆدی باوکی کاک ئەحمەد کۆرە گەورە ی بوو، کە لە هەموو زانیاریە نایینیەکاندا دەستیکی بالاو شارەزاییەکی زۆری هەبوو بەتایبەتی (فقه و ئوصل فقه و فلسفه) دا، هیشتا عەلامە عەبدولای باوکی لە ژياندا بوو بوو موفتی و حاکم شەری کوردستان، و هەرەها یەکیک بوو لە مامۆستاکانی (فقهی شافعی) لە زانکۆی (تاران).^۲

پێنج کۆرەکی دیکە ی (عەلامە ی دشی) و مامەکانی (کاک ئەحمەد) بریتی بوون لەم کەسایەتیانە:

یەکەم: مامۆستا مەلا محمەد رەشید، کە زانیایەکی گەورەبوو لە شاری (بەیروت) ی پایتەختی (لەبنان)، چەند سالیک لەمەوێر کۆچی دوایی کردووە.^۳

* عەلامە: زانیایەکی فرێزان، زۆرزان، نەوی زانیاری زۆر و زەبەندی لەهەموو بواریکدا هەیه. دانشگاه کردستان: فرهنگ فارسی- کردی، ج ۳ (ع-ی)، چاپ اول، ۱۳۸۷، ل ۱۶۷۹.

^۱ کاک ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یەکەم، زستانی ۱۳۸۶، ل- ح ح -

^۲ کاک ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یەکەم، زستانی ۱۳۸۶، ل- ح ح -

^۳ چارێتیکەرتێکی بلاژنەکراد نوێسەر لە گەل (کاک حەسەنی ئەمین) بەرپرسی مەکتەب قورئانی کوردستان

دووه م: مامۆستا مهلا خالیدی موفتی، تا سالی (۱۳۵۵ك-ه) موفتی و حاکم شهرعی ره سی کوردستان بووه.

سییه م: مامۆستا مهلا محمەدی موهری. ناربانگه به (بورهان نیسلام) که مامۆستا وانه بیژی (حقوق و ئه ده بیات) ی عه ره بی بووه له زانکۆی (ئهسته مبول) ی تورکیا.

چواره م: دکتۆر محمەد سدیقی موفتی زاده. دکتۆرای ههیه له (تیلاهییاتا) و مامۆستای زمانی کوردیه له زانکۆی (تاران)، ماوه یه کیش له بهشی کوردی رادیۆی تاراندا ده زس ده ئیتته وه.

پینجه م: دکتۆر عه بده لره جمانی موفتی زاده یه، که مرۆڤیکی لیته اتوو دل پاک و پیار چاکه.

کاک نه حمەدی موفتی زاده، دوو براو خوشکیکی هه بوو، براکانی هه رچه نده چالاکي دینیان نه بوو، به لام مرۆڤیکی تیگه یشو به نیمان بوون، خوا لیخۆش بوو (کاک عه بدولا و کاک هادی)، هه ردوکیان دواي (کاک نه حمەد) وه فاتیان کرد. خوشکه کهشیان خوا لیخۆش بوو (سعیده خانی موفتی زاده) یه، و هاوسه ری خوالیخۆش بوو (بابا مردوخ روحان) ی بوو، (بابا مردوخ) یه کیکه له که سه لیته اتوو هکانی بواری شیعو نه ده ب و به هه رسی زمانی (کوردی-فارسی-عه ره بی) نویوو یه تی.^۱

پیاهه گه وه و ناودارو بلیمه ته کانی میژوو نه وانە ی بۆ ساتیکیش میژوو و نه وه کانی مرۆڤایه تی ناتوانن غافلین لییان و له روداو هکانی ژياندا ده گه رپته وه لایان و گو ی بۆ په ندو ئامۆزگارییه کانیان ده گرن، هه ر له سه ره تای مندالیانه وه نیشانه گه لو

^۱ کاک حمەنی نه مینی: یاد ایام.... (چاویکه وتن)، گۆڤاری راه ما، ژ. ۱، به خشی یهك، ل ۱۹

هەلسوكەوتىكىيان لىدەر دەكەوتت، كە دەبىتتە مايەى سەرەنج پاكىششانى كەسانى دەوروپەريان، بەجۆرىك لەناو ھاوتەمەن و ھاوپۆلەكانياندا زياتر جىي گىرىنگى پىدانن.

كاك ئەحمەدىش، بىگومان لەو پۆلە لەپياوانى خاوەن كەسايەتى تايەت و شەھامەت بوو، ئەم تايەتتەش ھەر لە سەرەتاي مندايدا لە لاين خۆى و كەسانى دورو تىك لە خىزانەكەيەو دەركى پى كراو، خۆى دەلتت "لەبىرم دى تىكەى (۴-۵) سالان بووم، زۆر منداڵ بووم، كەسانى گەورە دەيانگرتە باوہش و شۆخيان لەگەل دەكردم، ئەوشۆخيانەى لەگەل منداڵ دەكرىت، جۆرە جىتوئىكى دەدرىتتى بە عىبارەتى گالتە پى كردنى كە لەنامىزى خۆشەويستىيەو دىتەدەرەو، پورىكم بوو خوشكى دايكم بوو، زۆر پىرو قەدىمى بوو لەو سەردەما مرۆفتىكى زۆر موسولمان و بەئىمان بوو، جارىكىيان لەبىرمە، لەبەرئەوئى زۆر گىرىنگ بوو لە بىرم ناچىتەو، چونكە ئەو شتانەى زۆر گىرىنگ نەبن لە زەھنى مرۆفدا نامىنيتەو، ئەو پورەم بە تۆزىك جدى و شۆخىيەو ناگادارى ئەو كەسانەى كرد كە گالتەيان لەگەل دەكردم، كەوا لەگەل (ئەحمەد) شۆخى مەكەن، من لە خەودا دىوومە (ئەحمەد) جۆرىكى تر دەبىت، نايتت وا لەگەلى گالتە بكەن".^۱

ھەر لەتەمەنى مندايدا دەبىت، پۆزىك مالىەويان داواى لىدەكەن پىروات لە بازار پىداويستيان بۆ بكىت، كاتىك دەچىتە دەرەو دەبىنيت (سەگ) يك لە برساندا كەوتوو، لەو كاتەدا دەگەرپتەو مالىەو نانى بۆدەبات و تىرى دەكات، پاشان دەروات بۆ كرىنى شتەكان، لەو سالانەى سەرەتاي تەمەنىدايە كە پۆزانە دەچىت بۆ

(^۱) شىتى (ئەمانەت).

يارمەتى ئەو ژن و پياوھ پىرەى لە خانوويەكى بەرامبەر مالى خۇياندا دەبن لە (سەنە) و يارمەتى و نىش و كاريان بۆ دەكات بىتەوھى كەس پىتى بزانىت.

يەككە لە تايبە ئەندىيە كانى سەردەمى مندالى (كاك ئەحمەد) ئەوھى، كە جگە لەوھى خۇى خەوى تايبەتى بىنيوھ، كەسە دور و نزيكە كانىشى بەھەمان جۆر خەويان پىوھ بىنيوھ ھەمىشە لە خەوھە كانياندا (كاك ئەحمەد) مەقام و پلەى تايبەتى ھەبوھ، خۇى لە شىرتى (ئەمانەت)* دا دەگىرپتەوھ، كە خۇى بەرپووداويكى سەرسوپرەيتنەرو داچلەكەن باسى دەكات، "جاريكيان پووداويكى سەير پوويدا! تەقريبەن تەمەنم لە نيوان (۸-۹) سالىدا بوو، وا تەصەوردەكەم زستان بوو لە ژىر كورسيدا پاكشاپووم، ژنىك ھەبوو دۆستايەتى لەگەل داىكمدا زۆر بوو، بەيانى زوو بوو ھات بۆلاى داىكم لەو كاتەدا منىش خەبەرم بوو بوويەو، بەلام لەناوجىگەدا ھەلنەسابووم، پوويكرە داىكم و پىتى ووت "خەويكى سەيرم ديوھ بۆت دەگىرپمەو" -بەخوا رەنگە (۹) سالىش نەبووم، كە سەيرى حال و وەزەى ئەو كاتەم دەكەم دەبىت كەمتر بوويىت لە نۆ سال، باش سالى تەمەنم لە بىر نىيە، - ووتى "ئەمشەو لە خەوما لەشكرىكى زۆر لە سوچى مزگەوتى (ھەزار) ھە - مزگەوتى ھەزار مزگەوتىك بوو لە (سەنە) پىموايە ئىستاش ھەرمەوھ بەو ناوھە، كە تەقريبەن دەكەوتىتە باكورى (سەنە) ھە، لەو شەقامەى كە پىياندەوت شەقامى (فەراح) و ئىستا بەشەقامى (شەھادە) بەناوبانگە، دەكەوتىتە كۆتايى ئەو شەقامە لە لاي پوژناوايەوھ - ووتى "وامزانى لەشكرىكى زۆر گەورە لە وىوھ بەرەوخوار دەھات، پرسىارم كرد ئەمە چىيە؟ ووتيان ئەمە سوپاي (ئەحمەد) ھ،

* شىرتى ئەمانەت :- بىرىتە لە كۆمەلىك سەرگوزەشتەى كاك ئەحمەد، كە خودى خۇى لە كاتىكى تايبەتيدا بۆ چەند برادەرىكى نزيكى خۇى باس دەكات. كە كۆمەلىك شتى باسكردوھ لەوھ پىش بۆ ھىچ كەسى نەدركاندوھ، دواى تەواو بوونى گفتوگۆكەش فەرموويەتى "ئەم شىرتە بلاژنەكەنەوھ تا دواى مردنى خۆم، لەدواى ئەوھى كە مردم نىنجا با خەلكى گوتى لىبگرن".

ووتى "منیش لەخەوەكا پێم سەیر بوو، سوپایەكى ئاوا گەورە ھەمووی پیاوی گەورە گەورەو (ئەحمەد) منداڵێكە!! لە خەوەكا وۆتم "يانى چى (ئەحە رەش) * سوپای دروست کردووە؟ سوپای بۆ چییە؟ پێیان وۆتم "تۆ نازانى سوپایەك پێكەو دەنیت و كاریك دەكات (خەزەتى عەلى) كاری واى نەكردووە بۆ ئیسلاام! زۆر سەیر داچلەكیم لەناو جینگاكا".

كەسایەتى كاك ئەحمەد، ھەر لە سەرەتای تەمەنییەو ڕوون و ئاشكرا دیاریبوو ھەروەستى كە سادەو ساكارنییە، بەلكو كەسێكى بەلیاقەو تاییبەتە، ئەو ھەر لەو تەمەنى منداڵییدا چەند جار لەخەویدا بەخزمەتى خودى پێغەمبەر (ﷺ) دەگات و لەگەڵیدا دادەنیشیت و وانەى فێردەكات، كەدوا جار ھەر ئەو خەوێیە دەبیتە دەروازەو دەلاقەییەكى نوری میھرەبانى پەرورەدگارو بەتەواوى بەروویدا والا دەبیت، لە بەشەكانى دواتردا ئەو ڕووداوانە باسەكەین.

"لە دەورانى منداڵییدا ڕووداوى زۆر ڕویدەدا، بۆخۆشم جار جار خەوى عەجیبم دەبینى، لەخەودا زۆر بەخزمەتى پێغەمبەر (ﷺ) دەگەیشتم، لە زۆریەى خەوەكانیشدا یا نوكتەییەك (خالتىك) ى ڕۆشنى تێدا بوو، یان نوكتەییەكى نا ڕوون بوو بەشیوێ پەمزو خوازە، بەلام بەشیوێیەكى گشتى خەوەكانى (فێركارى) بوون، لەناو ئەو خەوانا دانەییەكیان تەقربەن باش لەبیرمە، ھەلبەتە بەشیكى خەوێكە زۆر ڕۆشنە، بەلام بەشیكى تارىكەو ڕوون نییە! ڕەنگە تەمەنم ئاوا دەورى (٦-٧) سالتىك دەبوو. لە خەوێكەمدا پێموا بوو لە سەربانتىك لەگۆشەییەك نزیك (باكورى خۆرئاوا) ى بانىك (سەربان)، واتە بانىكى گەورە بوو بە دەوریداو ناوەرێستەكەى ھەوشەییەكى قولى گەورە بوو. ھەوشەكە لە چاوەكانەدا زۆر قولى بوو لەو گۆشەییەدا (پلوسك) ى كێشابوو

* (ئەحە رەش: نازناوێكى خۆشەویستانى كە بە منداڵى پێیان وۆتووە، خۆى دەفەرمیت "كۆمەلتىك ووشەى نەوازش ھەبە لە زمانى كوردیدا كە ناو دەگۆژیت، جار جار بە نەوازشەو بانگیان دەكردم (ئەحە رەش). "ئەمانەت.

بۆناو حەوشەكە، بان و شتەكە ووشك بوو، بەلام (پلوسك)ەكە بەفرى تێدا بوو، بەفرىكى جوان. خۆم دابوو بەسەر پاسارى بانەكەداو دەستم خستبوو بەرەوخوار لە(پلوسك)ەكە بەفرم دەردەهێناو دەخوارد، لە كاتێكدا وەرز و كاتەكە هینی نەو نەبوو بەفر بيارت!! هەوا خۆشبوو یان ووشك بوو، كەچى نەو بەفرە هەبوو، نەمزانی چۆن بوو، لە ناكاو زانیم وام لە خوارەوێ حەوشەكەدا. ماوێ دوورسەكە نەوئەندە زۆر بوو لە سەرەتادا ناوحەوشەكە دیار نەبوو تا بزانم چییە، گەیشتمە ناو حەوشەكە، لەو گومەزبانەى لەسەر گۆر دروست دەكرێت لە ناوەرەستى حەوشەكەدا بوو، هەروەها سەكۆیەكى بەدەوردا بوو، لەسەكۆى لای پۆژتاوايەو گۆل و باخچەو شتێك هەبوو، كە يەك نەفەر خەريك بوو ناوى گۆل و باخچەكەى دەدا، منیش بەبى ئیرادەى خۆم نەمزانی چۆن بوو! كەوتە لای شانى نەو كەسەو، وەها كە بەدەستى راستى خەريك بوو ناو پرژینى گۆلەكانى دەکرد، دەستى چەپى كەوتە سەر شام.

لەخەوەكەمدا زۆر مندال تر بووم لە وەى كە لە راستیدا بووم، پەنگە(۲-۳) سال مندال تر بووم، دەستى خستەسەر شانى راستم و خەريك بوو ناو پرژینى گۆلەكانى دەکرد، وورده وورده نەوازى منى كردوو قسەى لەگەڵ كردم. فەرموى "زۆلە نامناسى؟".

ووتم: نەخیر.

فەرموى: من(محمد بن عبدوللا)م. پێغەمبەرم.

ووتم: بەلى.

ناو پرژینى گۆلەكانى نەكردو، فەرموى(ﷺ) "زۆلە با بريك شت پى نیشان بەدم. دەستى گرتم و بردمى بەرەو گۆشەى باكورى خۆرەهلانى حەسارەكەو، كە تاقىك بوو، پاشان ناو دالانىك بوو دەچوو زوورەو. چوو زوورەو یەكەجار ژوورىك بوو، ژوورەكە چالێك لەناوەرەستیدا بوو، كە نزیکەى دوو مەتر درێژ بوو، ژوورەكە هەمووى پەنگى(بۆر) بوو بۆرىكى ساف، لەناو چالەكەدا شتێك كە شێوێ كەرویشكىكى

پلاستىك، ئەمما گەورە زۆر گەورە بەقەد مەرىپىتى گەورە، ئەۋىش ساف و بۆر بوو،
دەنكە دەنكە گەنم پۇبابو.

فەرمۇي: ئەزانى ئەمە چىيە؟ غەزەم كەرد: نەخىر.

فەرمۇي: ئەمە (ۋاتە كەرويتشكە پلاستىكىيەكە) سالتىك خەمەتكارى ئەمە مەزگەوت و
قەبرە بوو، بەلام زۆر فەقىرە مۇحتاج بوو لەۋانە بوو لە بىرساندا بىرەت، مۇسۇلمانان ھىچ
دەليان بۆي نەدەسوتا و ھىچ كۆمەككەيەن نەدەكەرد، ئەمەمان نارد بۆي تا لە بىرساندا
نەمەرىت.

غەزەم كەرد: بەلى.

لەلەي پۇژاۋا گەپايەۋە مەنىشى لەگەل خۇيدا بىرد، سەيرىم كەرد لەلەي پۇژاۋاۋە نەيك لە
دەۋارەكە، كە پەيۋەندى ھەبوو ھەۋەشەۋە، بە شىۋەيەكى بەردەۋامى و دورو درىژ لە
دەۋاي يەك دەرگا دەۋارە زور زورە. بىردەمى بۆ زورە (سەيەم) بە دەۋارەكانىدا ھەمۇي
ۋەرەقەي گەورە گەورە، كە ۋەنەيان لەسەر بوو داکوترا بوون، ۋەنەيەكى تەدەۋو كە لەو
پۇژانەدا ۋەنەي ۋا نەبوو، بەلام دواتر كە (شاھەنشاهى) دەسەلاتى زۆر بوو نەو جۇرە
ۋەنەنە زۆر بوون، ھەمۇي ژنى قول پەوت، قول پەوتتو درىژ درىژ سەيرىبون!! نەو
ۋەنەنە ھەمۇي، سەرو مەل پەوت بوو دەنكە دەنكە پەيۋەشيان تەدەۋو، ۋەك ۋەنەي نەو
پەيۋانەي بۆ رەكلامى جەل و بەرگ دادەكوتەين.

فەرمۇي (ﷺ) "پۇلە ئەمە فەيتنەي ئاخىر زەمانە خۇتەنى لى بىپارىزەن، ھەر ئەۋەنەي كە
بەتەنگەيشتەنى مەندالانەي خۇم ۋەشەيەكەم بەناۋى فەيتنەي ئاخىر زەمان لە مەشكەدا بوو لىي
تەسام، ئەۋىش ۋەك ئەۋ تەنگەيشتەنە مەندالانەي مەن ئەۋەي فەرمۇو.

غەزەم كەرد: بەلى.

له و كاته دا له تهواوی نهو خهوه دا ته نهها نهه خاله پۆشن بوو بۆم و لیبی تیگه یشتم، باقی خهوه كه نهوه ل تا ناخری تا نیستا لیبی تیگه یشتوم!!¹

لیڤه وهیه كاتیك له ژبانی نهه پیاوه گه وهه پاده مه ییت و بیر لهو پرووداوانه ده كه یته وه كه له سه ره تایی ته مه نهی مندالیدا پرووداوه هه ست به وه ده كه ییت، جگه لهو زانیاریانه ی نیمه له سه ره نهه زانییه ده یزانی چهن دین زانیاری پر بایه خ و گرنگی دیكه له ژبانی تاییه تیدا پرووداوه، به لām له بهر هه ره هۆكاریك بیته باسه نه كراوه نه گێپراوه ته وه، جگه له وه ی خودی (كاك نه هه مه د) له كاسیتی (ته مه نه ت) دا زۆر به راشكاوی نامه ژه به وه ده كات زۆر پرووداوی سه یه ره له ژبانیدا پرووداوه، به لām تا نیستا بۆ كه سی باس نه كرده وه. خۆی ده لیته "زۆرم لا گرانه نهو نامه نه ته بجه مه ده ره وه به چهن ده لیلیك كه گرن گترین ده لیلیان نه وه یه، نهو ته مه نه ته ره هه مه تیگی گه وه ی نیلاه ی بوو. به راستی ده بوو به كرده وه و نه خلاق ی نیسه لامیه وه قه درم بگرتایه، قه درم نه گرت و زۆر گرانه ده ری بیرم و لای باقی موسولمانان باسی بكه م، به لām برێك له بابه تی تاییه ت به راستیه كانی ژبانم جار جار بۆ كه سانیكیم باس كرده وه، به تاییه تی كاتیك له (سه نه) بووم كات و شوین گرنگی نه وه ی ده ره ده خست و ده مزانی كه سانیك هه نه له ده وریه رن منال و مه عسومن. جار جار برێك لهو راستیانه م بۆ ده گێپراوه وه، به لām به جۆریك ی برێك و پۆشن و ناشكرا تا نیستا بۆ كه سم نه وتروه، تا نیستاش خۆم به لایه قی نه وه نازانم نهو حه قیقه ته ناشكرا بكه م هه روا كه نامه ژه م كرد، لایه قی نه وه شم نه بووه نهو ره هه مه ته گه وه نیلاهیه سامه یلم بیته.²

وهك له ووتنه كانی كاك نه هه مه د، خۆیدا ده ره ده كه ویت زۆر لایه نی شاراهه له هه موو قۆناغه كانی ته مه نه ئیدا هه یه و كه س په ی پی نه برده وه، قۆناغی مندالیشی لهو نادیاریه بیبه ش نه بووه، بۆیه ده كریته زۆر پرووداوی كرنگ و پرپایه خی دیكه هه بن و به داخه وه نیمه پیتی نه گه شتین و لیڤه دا باسه مان لیڤه نه كرده یته.

¹ كاسیتی ته مه نه ت.

² كاسیتی ته مه نه ت.

سەرەتای خویندن

زیرەکی و بلیمەتی و تامەزرۆیی (کاک ئەحمەد) بۆ خویندن و زانست ھەر لەسەرەتای منداڵییەوە دەردەکەوت، لەوکاتەوەی تەمەنی لە (۱۳) سالی تێپەری نەکردوو.

"کاک ئەحمەد، مەزۆڤیکی زۆر زیرەک بوو، زیرەکی زۆر تەعریف ناکریت، زیرەکییەکی بەجۆریک بوو، وەک خۆی دەگێژایەو دەبوو" زۆریک لە کتێبەکانم تا کۆتایی نەخویندۆتەو، بەلکو ھەندیکم لێدەخویندەو، ئەوێتری بەپشت بەست بەو پێشەکی و پێرستانەکی کە لەسەرەتاو ھەیان بوو دەمزانی باسی چی دەکات".^۱

عیشقی کاک ئەحمەد، بۆ فێربوون و خویندن لە منداڵییەوە دەستپێدەکات و سەرەتا، وەک ھەموو زاناو کەسانی دیکە لە حوجرە پر بەرەکەتەو ھەنگاوی یەکەم بەرەو خویندن و وەرگرتن و کۆکردنەوەی زانست و زانیاری دەنیت، بەلام دیارە لە ئەو لەوێ خویندن و وەرگرتنی زانیاری بەشیوەیەکی نەزم و تەرتیب نەبوو، سەرەتا لە (سنە) وانە دەخوینیت، دواتر "ئەو دەرسەکی دەخویند زۆر پەرش و بلاو نامونەزەم بوو، ئەوێشی وا دەخویند تەقربەن نەتیجەییەکی نەبوو"^۲، ھەر ئەم حالە وای لێدەکات بریار بدات بۆخویندن بچیتە (مەریوان).

"شەوقێک کەوتە سەرم، کە نەخێر بەوجۆرە شت فێر ناڤم! بریارمدا بچم فێرم. پێمواییت تەمەنم نزیکەی (۱۳) سال دەبوو، دەقیقتەر بیرم نییە دەورووبەری سالی

^۱ چاوپێکەوتنی بلاژنەکراودی نوسەر لەگەڵ (کاک ھەسەنی نەمینی) بەرپرستی مەکتەب قورئانی کوردستان

— سنە - ۲۰۰۸

^۲ کاسیتی نەمانەت.

(۱۳۲۷) بوو، سەفەرئىكەم كەرد بۆ (مەريوان) رەنگ بېت (۲-۳) مانگ لەوى مامەو، لەوودوا ناردىانە شوپىندا بىردىيانەو بۆ (سەن)، منداڭ بووم نەمدەتوانى بىنمەو، ديسان مودەت گوزەريا بۆ سالى دواتر رەنگە (۱۳۲۸) بوو بېت، بەحسەرەتتىكى يەكجار زۆر تا حەدىك شەوئىك دەستم كەرد بە گريان، "بۆ من هېچ لەئىسلام نازام؟! بۆ بەدلى دىن نىم؟!"

دووبارە شەوق دای لەسەرم دەبېت بۆم، ئەم جارەيان دەبېت بۆم (عيراق) وەهابىت كە مالمەو نەتوانن بىننەو*، چونكە ئەوكاتە هەر ئارەزوويان لىبوايە لەبەرئەوى منداڭ بووم كەسىكىان دەنارد بەشوپىنداو دەيان بىردمەو.

كەتقە رى بۆ (عيراق). ديسان مېژووى چوونم بەتەواوى لە بىرنىيە، بەلام دەزەم كۆتاي مانگى (هاوين) بوو بەرەو (پايز) دەچووين، تۆزە تۆزە هەوا بەرەو سەرما

* ديارە يەكئىك لەوھۆكارانەى واىكردووە سەن بەجىبەتلىت و بەشوتن زانستدا بگەرئ، جگە لەو تامەزۆرى بۆ زانست، خالىكى تىرى بىرتىيە لەئەو، وەك ئەشرافى ژيان بەسەر نەبات و لەناو كۆرى ئەشرافياندا دانەنشىت، كەدواتر بەھەموو ھىزىيەو كار بۆ نەھىشتنى دەكات، دەلېلىش بۆنەم قەسەيەمان ئەوئە خۆى دەگىرپتەو "جارتىكيان ئەفسەرىكى پاىە بەرز كرابو بەفەرماندەى بىكەى سەريازى (سەن)، رۆژتىكيان باوكم پەيوەندى پتەو كەردو بۆ نيوەژا خوانىك بانگەيتشتى كەرد. سەرەنجام ھالەتى نا ئاسايى لەمالمەو بەرئ دەچىت، جۆرەھا خواردن نامادە دەكرىت (ئىسراف و تەزىر). كە خۆشىم لىتى نەدەھات بەناشكرا دياربوو، بەتاييەت كە بىر دەكەمەو لە خەلكە مەھرۇوم و بى بەشەى كە بەزەھەت و بەنانەسكى دەژىن. سەرغەدا سەرەكە زۆر بە دىقەت رىكەدەخەن، پىنچ جۆر گوشت بەجۆرەھا شتەو نامادەكرا بوو پىنچ جۆر برنج لىتەرابو، جگە لەجۆرەھا شلەو زەلاخەو سەرز... ھەريزە لەناخى خۆمدا بىرپارمدا شەردبىت دەمى لىتەدەم. سەير لەوودا بوو كاتىك ئەفسەردەكە و ھاوئەلاى ھاتن سەرسامبەون ديار بوو سەرى وايان نەدى بوو، بۆيە كەس دەمى لىتەدا تا وىتەگرتك ھاتو وىتەيەكى سەردەكى گرت. ئىتر لە ناخدا دەكولام و بىرپارم دا ھەر (سەن) بەجى بىلەم و بەشوتن زانستى شەرعيدا بگەرپم ..

بۆرھان مەمەد ئەمىن: كاك ئەھمەد موفتى زادە دىلۆزى كورد و كوردستان، گۆڤارى پەيامى راستى، ۲۰۰۷، سلىمانى، ل ۳۴.

دەچوو، بەلام چ سالتیک بوو، تاکە ی ماومەتەو، چەندێک ماومەتەو؟ زۆر روشن نییە، تەسەور دەکەم لە کۆتای سالی (١٣٢٨) تا سەرەتای هاوینی سالی (١٣٣٠) نزیکە ی دوو سال لە عێراق بووم.

ئەو کەلکەلەو موشتاقە عەجیبە لە دلما پەیدا بوو، پۆشتم ئەو ماوە لە دیهاتی کوردەواری مامەو لە عێراق، تەنھا مودەتێک نەبێت، کە لاموا یە مانگێک دەبوو لە (سلیمانی) بووم لە مزگەوتی (بن تەبەق)، کە (مامۆستا مەلا موستەفای زەلمی) هەورامان، مامۆستا بوو لە خزمەتی ئەو دا برێک دەرسم خوێند، چەند شتێک پڕویدا تاوای لیهات گەرامەو بۆ دیهات و لە گوندی (عەبابەیلی) و هەڵبەجە ئەوانە دەرسم خوێند^١.

موشتاقی و ئارەزووی موفتی زاده بۆ خوێندن و سەفەرکردن لەبەر زانست لەو تەمەنە منداڵییەدا بەجۆرێک بوو، تەواوی ئەو بەر بەستانە ی وەلاو ناو لە ماوە ی گەران و خوێندنی دا هاتوونە تە پێگە ی، ئەو برسیتی و ئیش و نازارانە ی هاتوونە تە پێ ی بەراستی مرۆڤ پڕوکی بون، برسیتی یە خۆی دەلێت "برسیتی یە بە تەواوی مانای کە لیمە سەختترین مانای برسیتی، کە تۆ تەسەوری بکەیت!". بەلام ئەو دەرکی بەو کردوو لە جێگە یەکی دیکەو برسییەتی، بۆ یە هەولێ داو ئەو جێگە یە تێر بکات. ئەویش برسیتی بۆ زانست، بەجۆرێک تینوی عیلم بوو بە نارهەتی یەکانی جەستە ی راهاتوو ئەو بەو هەموو ترسە ی تاریکی شەو بەرزو نرمی و شاخ و داخی کوردستان و وەرە وەرێ (سەگ) ی هاری لادیکانی شارەزوور راهاتبوو. ئەو دەرکی بەو کرد بوو خالقێک چاودێری دەکات و بەسەر ترسی منداڵیدا زالی کردوو و شەرەکانی پۆژگاری خوێندنی بەخێر بۆ دەگوزەرێت.

^١ کاسیتی ئەمانەت.

كاك ئەحمەد، له و ماوه یه ی له كوردستان ده بیته له كاتیك له كاته كانی گه رانی دا به خزمهت زانای به ناوبانگی جیهانی ئیسلامی كورد (مامۆستا مه لا عه بدلو كه ری می موده ریس) ده گات و ماوه یه ك له شاخه سه ركه شه كانی (ته و یله و بیاره) دا ده مینیتته وه.

هه رله بهر زیره کی و لیته اتوو یه تی له و ته مه نه كه مه یدا كه (۱۸-۱۹) سالی تی په ری نه كرده وه له مانگه كانی په مه زاندا ده بیته مه لای مزگه وتوو ووتاری تایبته و پرمانا ده دات بۆ موسو لمانان. سالیکیان ری ده كه ویتته یه کیك له و دیته اتانه و له وتاری جه ژندا كورته بابه تیكي (قیامهت) پیشكهش ده كات و هانی خه لكه كه ده دات بۆ ده ستپاکی و دووره په ریزی له حه رام خۆری، نمونه یه ك ده هیئتته وه و ده لیته:

"ئه ی موسو لمانینه كهس له قیامه تدا له بهردهم دادگای پر له دادی خوا یدا ناتوانیت نكو ئی له هیچكام له كرده وه كانی بكات، چونكه ده ست و قاچ و چاو و پیست... هه مووی دینه زمان، شته دزراوه كان دینه مه یدان و شایه تی له سه ر دزه كه ده دن، بۆ نمونه نه گه ر كه سیك بزنیکی دزی بیته، بزنه كه دینه مه یدان و شایه تی له سه ر دزه كه ده دات،- جا كاك ئەحمەد هه رته وه نده ی نه وه ده لیته،- كابرایه ك وتاره كه ی پیپریم و ووتی "مامۆستا... مامۆستا... به راست خوی ته عالا بزنه كه زیندوو ده كاته وه ناوا ده هیئتته وه مه یدان؟! "

و وتم به ئی، دنیابه.

كابرا ووتی "سابه خوا شتیکی باشه، منیش ریشی ده گرم و ده یده مه وه ده ست خاوه نه كه ی"، ئیتر خه لكه كه هه موو دایانه قاقای پیكه نین، جا كه پیكه نینه كه یان

نىشتەۋە مەنىش تېمگە ياندىن قىيامەت شوئىنى لېپرسىنەۋەيە ۋە ھىچ كەردەۋەيدەك لەخۋاى گەۋرە پەنھان نىيە ۋە چى بېچىنىت ئەۋە دەچىنەۋە"^۱.

دەۋاى ئەۋەى ئەۋ كاتە دىيارىكراۋە لەكوردستان دەبىت ۋە بە شوئىن زانستدا ئەم شارو ئەۋ دېھات دەگەرېت. خۆى يەككىكى دىكە لە رووداۋەكانى ژيانى خويندى دەگېرېتەۋە، ۋە دەئىت "پىمۋايت كۆتا زستانم بوو لە عىراق، لەناۋچەى (سەرگەل) كە لەۋانەيە بىكەۋىتە باكورى خۆرئاۋاى شارى (سلىمانى) يەۋە برادەرېكم ھەبوو (مەلا عەبدوللاى بانەيى)، بېرىار بوو لەلەى مەن دەرس بخوئىت، زۆر ھانى دام، كە مەلەيەكى خوينەۋار ھەيە -خۆم بۆم باسكرد بوو كە ئارەزووم ھەيە، مەلەيەكى زۆر خوينەۋارم دەسكەۋىت لەى دەرس بخوئىم ۋە شت فېر بېم - بۆى باس كردم، ۋتى " بابچم بۆلەى بزانم لەۋىيە، ئەگەر لەۋىش نەبوو لە (پشدر) مەلەيەكى باش ھەيە دەچىن بۆلەى"، ھەرچۆنىك بىت مەلەيەكى باش پەيدادەكەين كە دلخۆش بېين. رۆشتىن سەفەرى ئەۋ زستانە بە (سالى بەفرە زۆرەكە بەناۋبانگە) لە ۋەدەۋا رووداۋى سەيرو سەمەرە روۋىدەداۋ بەسەرما دەگوزەرا، كە ھەموۋيان عادى بوون".

بەۋجۆرە كاك ئەحمەد، لەگەرەن بەردەۋام دەبىت تا ئەۋكاتەى لەلەى باۋكەيەۋە نامەيەكى ھەسرەت ئاۋەرۋ ئاگرىنى پىدەگات ۋە باسى ئارەزوۋى بىنىنى خۆيان ۋە خەفەتى داىكى دەكات بۆى، بەئاۋاتى سەردانى (سەنە) دەگەرېتەۋە، بەلام ئىتر ناگەرېتەۋە بۆ عىراق ۋە لە (سەنە) دەمىنەتەۋە.

^۱ بورھان عەمەد ئەمىن: كاك ئەحمەدى موفتى زادە (دەلسۆزى كورد ۋە كوردستان)، گۆفارى پەيامى پاستى، ۲۰۰۶، سلىمانى، ۳۵.

گەڕانەوێ بۆ (سەنە)

دوای ئەوەی ئەو دوو ساڵە (١٣٢٨-١٣٣٠ ه.ک) لە کوردستانی عێراق سەرقالی خویندن دەبێت و لەزانستە شەڕعییەکان شارەزادەبێت، دەگەرێتەوێ بۆ شاری (سەنە) و لەوێ پێشوازییەکی گەرمی لێدەکەن و بەخێری دەهێننەوێ. وەک خۆی دەلێت "دووبارە لە (سەنە) جەریان پێشەتەوێ".

دیارە کۆرێک بۆ ماوەی دوو ساڵ وولات بەجی بهێڵێت و بۆ خویندن هەزاران کیلۆمەتر بپرێت و دواتر بگەرێتەوێ لەلایەن خزم و کەسوکارەوێ چاوەرپێ چالاکێ و زانیی ناستی زانستەکە دەکەن. کاک ئەحمەدیش بەهەمان جۆر، دوای گەڕانەوێ لە لایەن باوکییەوێ دەخرێتە بەردەم تاقیکردنەوێ، وەک باوکیک دەیهوێت بزانیی پۆلەیهکی لێی دورکەوتۆتەوێ و پۆژانە چەندین جار سۆزی باوکایەتی لەناخەوێ سوتاندوێتی و هەزاران جار ئاھ و ئاوات و حەسرەتی خواردووە نەمرێت و پۆلە زیرەکەکە بپینێتەوێ، باوکیک ئەوەندە تەمەرزوێ پۆلەکە بێت لە (سەنە) وە خەڵک بنێرێت بۆ کوردستان و داوای لێبکات (کەواو سەلتە) بۆ کۆرەکە بکڕێت —خۆی ئەم رووداوێ دەگیرێتەوێ "دوای ئەوەی هەواڵ دەچێتەوێ بۆ (سەنە) کە ئەحمەد (کەواو سەلتە) شێرو پێناوێ لەبەردایە، باوکم یەکیک لە خزمانی خۆی نارد بۆ سلێمانی کەواو سەلتە تازەم بۆ بکڕێت.... ئێتر خزمەکەمان لەکۆڵم نەبوویەوێ دەستی بەرنەدام تا کردم بشاری سلێمانیداو کەواو سەلتە تازە بۆ کریم"^١ دەی

^١ (بۆرەمان ئەحمەد ئەمین، کاک ئەحمەدی موفتی زادە (دەسۆزی کورد و کوردستان)، پەیمای پاستی، ٢٠١٥.

باوكتىك ئەۋەندە بەتاسەى كۆرەكەيەۋە بىت، خەتەن دەبىت لەكاتى گەرانەۋەيدا
بزانت چى لە ھەگبەى زانىارسەكانىدايە.

دواى چەند پۇژىك لە گەرانەۋەى لەگەل باوكىدا دەچىت بۇ مزگەۋتى گەۋرەى(دار
الاحسان)، "ئەۋ پۇژە نزيكەى پەنجا فەقى نامادە بوون، كە باوكم پۇژانە دەرسى
پىدەۋتن، دياربوو دەيوست تاقىم بىكاتەۋە، بۆيە ۋوتى" ئەمە ئەجمەدى كۆرپەۋ
چەند سالىكە لە كوردستانى عىراقەۋ لەۋەدەچىت بە زانستىكى فرەۋە گەرايىتەۋە،
خەزدەكەم لەمەۋلا لەباتى من ئەم دەرستان پىبلىت، پىم باشە ھەر ئىستا ناۋى
خۋاى لىبىنى" و پروۋى تىكردم و ۋوتى "ئەجمەد فەرموۋ بزانم ...".

منىش ناۋى خۋام لىتھىناۋ زۆر بەجۋانى و پىك و پىكى دەرسەكەم ۋتەۋە، ھەستم
دەكرد كە ھەر ھەموۋى(تەۋفىقى ئىلاھى)بوو، چۈنكە من خۇم نامادە نەكرد بوو
بابەتەكەش قورس بوو، جگە لەۋەى ژمارەى فەقىكان زۆر بوون و ھەموۋيان لە
ئاستىكى بەرزى زانستىدا بوون، بەۋ جۆرە وانەكە تا نىۋەپۇزى خاياند، پاشان
سەرنجى باوكم دا پەنگى گەشابوۋيەۋە ھەر سوپاسى خۋاى دەكرد.

دوايى پىتى ۋتم ئەجمەد گيان، لە راستىدا من ويستم تاقىتبەكەمەۋە، پروام وانەبوو
ئەۋەندە زانستى شەرعىت بەدەستەيتايىت^۱.

ئىتر بەۋجۆرە تا سالى(۱۳۳۱) لەۋانەۋتەۋە بەردەۋام دەبىت. "تەقريبەن ھىشتا
ھەر مىندالىك بووم خەتم نەدابوۋ-ناماژەيە بۇ ئەۋەى زۆر مىندالە-، زۆرىشم مابوۋ
بۇخەتدان، باوكم تەدرىسى مەدرەسەى(دار الاحسان)ى مزگەۋتى جامەى

^۱ (بۇرھان مەمەد ئەمىن: كاك ئەجمەدى موفتى زادە(دۆستۇرى كورد و كوردستان)، پەيامى راستى، ۲۰۰۶،
سلىمانى، ۳۵ل.

پېسپاردىم، رەنگە تاسالى (۱۳۳۵) ھەر لە (سنە) مامەوہ و دەرسىم دەوتەوہ تادواتر
چووم بۆتاران^۱.

سەرکەوتووبى و خوش ھەلسوکەوتى (کاک ئەحمەد)، لە گەل فەقێکان دەبیتە ھۆى
نەوہى، فەقێکان بەشەوق و تاسەوہ گوئى بۆ بگرن و ھەولبەدن بۆ ئەمە کە (کاک
ئەحمەد) بکەنە جێنشینی باوکى و ھەر ئەم دەرسیان پى بلیتەوہ، جگە لە زیرەكى و
ھەلسوکەوتى جوانى، لە ھەمانکاتدا كەسێكى گەنج بوو و توانیویەتى بەزمانى
ئەوان قسە بکات و بەزمانى ئەو رۆژە بابەتەکان پروون بکاتەوہ.

خۆى دەیگێریتەوہ^۲ زۆر نازاد بووم لە گەل فەقێکاندا، کاتێک دەرسەکانمان تەواو
دەکرد دەستمان دەکرد بە یاریکردن، ئەو یاریانەى گەنجى جوان دەکەن، شوخى
سەیر سەیر^۲.

بەمجۆرە ماوہیک لە (سنە) دەمییتەوہ و دەسبەکارى خەبات و بانگەواز کردن
دەکات، ھەر لەوکاتەوہ کێشەکان ووردە ووردە سەر ھەلەدەدن و رۆبەرپووبوونەوہ
قسەکردنى دەستپێدەکات، لە کاسیتى (ئەمانەت)ە کەیدا بەشیوہیکى خێراو
کورت، وەك ئەوہى زۆر پروودا و ھەبیت لەو کاتەدا، نەیەوێت ئاماژەیان بۆ بکات،
باسىكى ئەوسەردەمە دەکات کە لە (سنە) بوو و دەرسى وتووەتەوہ، "چەند سال
لە (سنە) کارمکرد موشکیلاتم بۆ پیشدەھات، ئەویش داستانى تولانى ھەيە!! ئەو
چەندسالەى دواى رۆبەرپووبوونەوہ ھەراو بەزم وجەنجالى دروستکردن و
ئىحساساتى (بانگەواز) کردن، ھەندێک جار ھەبوو کە خەریک بوو شەپرى زۆر قورس

^۱ کاسیتى ئەمانەت.

^۲ چارێکەوتنى بلاونە کراوہى نوسەر لە گەل (کاک ھەسەنى ئەمینى) بەرپرەسى مەکتەب قورئانى کوردستان

لە (سەنە) دا دروست ببیت، ناشیانە و نەزانانە ناخیری ناویمێد بووم و تەسەیمم گرت (بەرنامەم دارێشت) بچم بۆ تاران، پێموابوو لە تەنیشتی دانیشگاوە (زانکۆ) كەم كەم دەرس بخوینم و بچمە ئەوی باشتر دەتوانم كار بكەم.

بەریاری پۆشتن بۆ تاران بەنەیسەبەت (كاك ئەحمەد) ەو كارێكى زۆر گران نەبوو، چونكە لە لایەكەو ئەم بەریارە لە پێناو ئامانجی خۆی بوو، لە لایەكى دیکەشەو بەو كاك ئەحمەد (مەلا مەحمود) لەوكاتەدا لە (زانکۆی تاران) مامۆستای (كۆرسی شافعی) بوو.

كاك حەسەنى ئەمینی، دەگێڕێتەو "لەكوردستانی ئێمەدا- پۆژ ھەلات- دوو كەس ئەو عینوانی (مامۆستای فێھى شافعی) بوو. یەكێکیان باوکی كاك ئەحمەد، و ئەوێریان (مەلا ئاغای موھتەدی) -كەدواتر دەبێتە خەزوری كاك ئەحمەد- باوکی (عەبدوللا و سەلاحی موھتەدی)، كە وەك مامۆستای دینی لەتاران دەرسیان وتۆتەو. جا (مەلا مەحمود) لەوێ دەرس دەئێتەو و پاش ماوەیەك كاك ئەحمەدیش دەچێتە ئەوی، و لەگەڵ خوێندكارانی زانکۆدا پەيوەندییەكى گەرم و گۆڕو پتەو دروستدەكات، -ئەمەیش یەكێكە لەنیشانەكانی كۆمەلایەتى بوون و شارەزایی كاك ئەحمەد لەمامەڵە كردن لەگەڵ كەسانی بەرامبەردا، كە زۆر ئاسان توانیویەتى جینگەى خۆی لەدلیاندا بكاتەو- لە زانکۆ خوێندكاران ھەر پرسیارو شتیکیان دەبیت ئەم وەلامیان دەداتەو و لە فەزای عیلمیدا خۆی دەردەخات، و كاتێك قسەدەكات بۆیان، دەزانن چەندێك زیرەك و لێھاتوو و لەكاتى وانە ووتنەو و لەگەڵ باوكیدا دەچێتە ھۆلى موحازەرەو، ماوەیەك لەگەڵ ئەودا و دواتر بەیناو بەین لەجیاتى باوکی وانە دەئێتەو، لە كۆتایدا بەتەواوەتى خۆی دەپروات دەرس

دەلیتەووە بۆ ماوەیەك لە زانکۆی (تاران) وەك مامۆستا لەبواری (مەزەهەبی ئیمام شافعی) دا دەرس دەلیتەووە.

وەك خۆی باسیدەكات لەو کاتەدا کەسیکی زۆر مەزەهەبی بوو، مەزەهەبیانە بیری کردۆتەووە لەسەر (سوننە) قسە ی کردووە و دژایەتی زۆری (شیعە) ی کردووە، ئەمەش دیارە کاریگەری بارودۆخی ئەو سەر دەمە ی لەسەر بوو، کە لایەنگرانی هەر دوو مەزەهەب لە دژایەتی یە کتر دابوون و هەمیشە دەسەلاتی (شاهەنشاهی ئێران) کاری بۆ ئەووە کردووە دووبەرەکی و ئاژاوە دروست بکات، بۆیە دەبینیت قسە کردن و پرۆبەرۆو بوونەووە لەسەر مەزەهەب لەو سەر دەمەدا بەجۆریکی زۆر فراوان سەرئەسەری ئێرانی گرتۆتەووە هەمیشە قسە لەسەر (سوننی بوون و شیعە بوون) بابەتیکی زیندوو بوو، هەر خودی کاک ئەحمەد لەو کۆڕەیدا، کە دوای ئینقلاب بۆ خۆئێندکارانی (کۆلیژی) لە زانکۆی (تاران) دەیگریت، ئاماژە بەو دەردە کوشوندەیه دەکات، هەر لەبەر ئەمەش کاک ئەحمەد زوو لەو هەلۆیستە کۆن و توندە ی لەسەر مەزەهەب هە ی بوو پەشیمان دەبیتهووە، لە کۆتایدا بەتەواوەتی کار بۆ ئەو دەکات کە جیاوازی (سوننە و شیعە) چارەبکات.^۱

بەمجۆرە ماوەیەك مامۆستا دەبییت، بەلام دواتر دەست لە کاری مامۆستای هەڵدەلگریت، چونکە لەلایەن (دەزگای ساواک) هەوێگری لەکارەکە ی دەکریت - لە باسی پەيوەندی کاک ئەحمەد و ساواک دا زیاتر لەمبارەیهووە قسە دەکەین -.

^۱ (هەمان سەرچاوە ی پێشوو).

كاك ئەحمەد و پەيوەندى بە حیزبى ديموكراتى كوردستانى ئيرانهوه

پەرۆشى و دۆسۆزى كاك ئەحمەد، لەوماوەیەى لەتاران دەبێت وای لێدەكات
لەیهك كاتدا چەندین كارو چالاكى ئەنجام بدات و هەموو هیرو توانای خۆى
بخاتەكار بۆ هیئەنەدى ئامانجەكانى خۆى و میللەتەكەى.

نەتەوەیی بوون لای موفتى زاده، لەگەڵ لە دایك بوونیدا دەستپێدەكات، چونكە
بیرو بۆچونى وایە، كاركردن بۆ میللەت و كورد بوون، لەگەڵ كاركردن بۆ (دین)
بابەتێك نییە لە یەك جودا بكرێتەووە هەر یەكەیان بە جیاكاریان بۆ بكرێت*.
جیهانبینی تاییبەتى كاك ئەحمەد دەربارەى بابەتى نەتەووە نەتەوەیی بوون هۆكار
بووە بۆئەوێ ئەو كاتەى لە تاران بووە، چەندین كارو چالاكى نەتەوایەتى ئەنجام
بدات، كە تەنها شایستەى پیاوى لیھاتوو بەغیرەتى، وەك ئەو بووە.

كاك ئەحمەد، خۆى لەبارەى كاتى سەرپەرشتیكردنى كۆمیتەى حیزبى ديموكرات
بەعجۆرە قسەدەكات"لە ئەواخیری سالى (١٣٤٢) بوو لە تاران پەنسی حیزبى
ديمكراتى تاران بووم، كۆمیتەىكەى بوو لە تاران مەن پەنسی ئەو كۆمیتەى بووم،
تائەو ئەندازەى چالاك بووم بۆ حیزبى ديمكرات، جگە لەوێ لەوكاتەدا، لەگەڵ

* (بۆ زیاتر ئاشنابوون بەم بابەتە دەكرێت بگەرێتەووە بۆ بابەتى (پەيوەندى نێوان نەتەووە و نایین لەوانگەى-
عەقیدە، جیهانبینی، نەخلاقەووە)، سەرۆت عەبدوللا: كەلە ژمارە (٢٢) ی سالى (٢٠٠٩) ی، گۆڤارى (هەژان) دا
بلاژكراوئەووە.

ژمارە بەك لە كوردەكان رۆژنامەیی (كوردستان) مان دەردەكرد، ھەروەھا لە پادیی (كوردی تاران) یش كارم دەكرد كە مەتالییك ھەبوو پروغم دەكردنەو^١.

كوردایەتی و ھەستی نەتەواوەتی لەو کاتەدا ئەوێندە بەھێزبوو، لەناو تاراندا ھەمیشە جلی كوردی لەبەرکردوو، كاك ھەسەنی ئەمینی دەلیت^٢ كاك ئەحمەد، رۆژێکیان بۆ گێڕامەو، ئەو کاتە لە تاران بوو "لیباسی كوردی تەواو كوردیم لەبەردەكرد، ئەفسەری (نیروی نینتیزامی) مەھاباتی لەتاران بوو، ئەویش كوردایەتی زۆر قەوی بوو، وەكو من وابوو. لەخیاباندا كە من لەپێشەو بەلیباسی كوردیەو دەپۆشتم ئەویش لە دواوەو بوو، جار جار لام بۆ دەكردەو، ھەر لامدەكردەو تەحییەكی بۆ دەكردم، ئەو كە ئەفسەریكی نزامی بوو لیباسی نزامی لەبەردا بوو، منیش كە لیباسی كوردیم لەبەردا بوو، ئەمەش دیارە لەبەر لیباسەكانم، چونكە كوردایەتیمان زۆر بەقوت بوو^٣.

ھەر ئەم كارو چالاكیی نەتەواوەتیە موفتی زادە، دواجار سەرلەووە دەردەكات لەسالی (١٣٤٢)* دا، خۆی و نزیکەیی (١٢٠) كەس لە كوردە ناسیۆنالیستەكانی تاران، كە خەریكی كارو چالاكی بوون دەستگیر دەكرێن و دەبرێنە زیندانی ترسناو وەحشیەتەكانی (ئەوین) لە تاران.

^١ كاسیتی نەمانەت.

^٢ چارێكەوتنی بلاژنەكراوەی نوسەر لەگەڵ (كاك ھەسەنی ئەمینی) بەرپرستی مەكتەب قورئانی كوردستان -

سنە - ٢٠٠٨

^٣ كاك ئەحمەد خۆی دەلیت: (١٣٤٢)، بەلام كاك ھەسەنی ئەمینی لەبەك دوو شوتندا ناماژە دەكات بەوێی كە قۆڵ بەست كردنی كاك ئەحمەد (١٣٤١) بوو.

گیران و فریدانه كوچه تاریك و ئینفرادییه كانی زیندانه وه له بهر دینداری و ئیسلامهتی نه بووه، بهلكو تهنها دوو خال له پشت گیرانی كاك نه حه ده وه یه ئه ویش^۱:

۱- لیپرسراوی حیزبی دیمکراتی کوردستان له تاران .

۲- لیپرسراوی په یوه ندى نىوان حیزبی دیمکراتی ئیتران و تورکیا.

ئه وه هموو پرویه پرویه بونه وه ته حه مول و دان به خۆداگرتن و زانیاری نه درکانه ی كاك نه حه ده، كه زیاتر له (شهش) دانه مانگ به رده وام ده بیت، له بهر كوردایه تی و نه ته وه كه ی ده بیت، له بهر ئامانجیكه كه له پیناویدا سه رومالی دانا.

^۱ (كاك نه حه ده ی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه كهم، زمستانی ۱۳۸۶، لا گى گ

ته وه للودی دووباره و موقتی زادهی نوی

كاك نه محمد، دواي شهوي ده چيته زيندان و له ټينفيرادي توند ده كړيټ و ده خړيټه ژير شه هه مووه نه شكه نجه و نازاره وه، نه شكه نجه و نازاريك كه (د.ع.علي شهريعه تي) ده لټټ "له زينداني (ساواك) دا هاوارو نالهي نه شكه نجه دراوان به تاييه تي له شهودا به جوړيكي بوو قابيلي ته حه مول نه بوو، شهوانه حالتيك كه لهو زيندانه دا هه رچي تيډايه ده گاته سنوري شيټ بوون و خوړاگري پهرت ده بيت له زيندانا هه موو په يوه ندييه كاني مرؤڅ، له گهل دهره وي خوږدا ده چرټيټ، به جوړيكي نه گهر بته ويټ وټنه ي ژن ولامندا له كانت بيټيټه وه به رچاري خوټ ناتوانيټ، يان قه دو بالاي دايكت بيټيټه وه يادت ناتوانيټ، ته نانه ت ناو و دهربريني وشه كاني شيانت بيرناكه ويټه وه^۱

موقتي زاده له ناوا حالتيكداو له ناوا زيندانيكدا بوو جاريكي ديگه بوو هه ميشه يي نه ستيره ي به خته وهر ي هه لده بيت، وهك مه ولوي تاوگوزي ده لټټ:

هه ركه س ته وه للود دووباره ش نييه ن

نه لټه ت سه عاده ت ستاره ش نييه ن

له ويټه دووباره له دايك ده بيته وه به ورد ي له حال و وه زعي خو ي و ميلله ته كه ي راده ميټيټ و شه وانا نه ي سهرداري مرؤڅايه تي (ع.ع.ع) فيري ده كات راي ده چله كيټيټ، و بو دواجار ده بخاته وه سهر هيلي فيره ت و هيډايه تي خو ي.

^۱ (ش.لامعي: حكايت هاي از زندگي دكتر شريعتي (اجتماعات اسلاميات-كيرييات)، چاپي پينجه م،

ئەو پروداوانەى لەو زیندانەدا بەسەر(کاک ئەحمەد)دا پروو دەدەن گۆرانکارییەکی وا
قولی لەسەر دروست دەکەن لەکاتى (مەرەخەس) * بوونیدا ئیتر ئەو ئەحمەدی پیش
زیندان ناییت، واتە ئەو ئەحمەدی پیش زیندان دەگیریت زۆر جیاوازه لەو ئەحمەدی
دواى نازاد دەکریت.

جیاوازی نێوان ئەو دوو ئەحمەدە هیندەى جیاوازی نێوان ئەو دوو سەعیدە دەییت
(سەعید نورسی) پێ دەناسریتەوه، واتە(سەعیدی کۆن و سەعیدی نوێ)کە
خودی(نورسی) لەزۆر شوینی کتیبەکانی خۆیدا ئاماژەى بۆدەکات، لێرەدایە
دەکریت بۆ(کاک ئەحمەدی)ش هەمان پلەبەندى و دابەشکردن دابنریت و ناوی بېریت
بە(ئەحمەدی کۆن و ئەحمەدی نوێ).

کاک ئەحمەدی موفتى زاده، دەربارەى ئەو گۆرانکارییە فیکری و دەرونییەى
لەزینداندایە بۆی پیشهات و سەرلەبەرى زیندەگى گۆرى، لە شیعریکدا دەنوسیت:

در آن جایكى درس آموختم كز آن يك جهان فهم آموختم
شدم زان به وزع جهان آشنا به صداها رموز نهان آشنا

* مەرەخەس لە زمانى كوردیدا بە مانایى نازاد برون دیت، بەلام دیارە قولی و فراوانی کاک ئەحمەد لە بەکارهێنانى
چەمکەکاندا شتىكى چاوه‌ڕوانکراوه، بەکێك لەو وردەکارییانەى کاک ئەحمەد لە بەکارهێنانى چەمکەکاندا کارى لەسەر
کردووه، بریتییه‌له بەکارهێنانى چەمكى (مەرەخەس) لەبەرامبەر چەمكى (نازادبرون) لە زینداندایە، واتە ئەو لە یەكێك
لە پەيامە کۆتایى‌هەڵبژێرداى دوای مەرەخەس برونى لە زیندا بە هاوێلان و نامادەبووانى دەلیت، ئێوه وشەى نازاد بروم لە
زیندان بۆ بەکارهێستن، چونکە نازاد برون بۆ کەسێك بە کاردیت کە زیندانى بیت، بەلام من پاستە لەپرووی
چەستەییوه زیندانى بروم لە ناو چوار دیواردا، بەلام لە پرووی رۆحییەوه نازادى نازاد بروم!! لەبەرئەوه ئێوه دەکریت
وشەى مەرەخەس بەکارهێستن، چونکە ئەم وشەى زیاتر بۆ ئەوه بەکاردهێنریت کەله پرووی چەستەییوه کەسێك
ستوردار بکړیت، بەلام نازادبرون بۆ گێراوتیکە کە لە پرووی رۆحى و چەستەییوه گێرايیت!!
(ئاماژە بۆ ئەوه‌ش بکەم، لە کتیبى دووهدا لە باسێكى تاییه‌تیدا دەربارەى کۆیلەى کۆیلەیتى و جارییه زۆر ورد قسەى
لەم باره‌یه‌وه کردووه ئەوه‌ى پونک‌دۆتەوه،کە زیندانیکردنى چەستە نازادکردنى فیکر زۆر گەراییه، بەلام ترسناک و بەلا
نەویه مرۆڤ لە پرووی چەستەوه نازاد بیت و لە پرووی زینهن و رۆحه‌وه زیندانیکرايیت....)

بفهمیدم امراض این نسل چیست فریبندهی مردم ساده کیست

واتە:

لەویدا وانەیه کی وا فێربووم لییهوه، یەك جیهان تیگەیشتن فێربووم.
بەهۆیهوه لە بارودۆخی جیهان ئاشنا بووم، بەسەدان رەمزی شاراوە ئاشنا بووم.
تیگەیشتم، نەخۆشییەکانی ئەم نەوێهە چییە، هەلخەلەتینەری خەلکی سادە کییە.

كاك ئەحمەد، دەربارەى پروداوه‌كانى زیندان دەلێت "ئەو ئەییامى ئەوێهە كە لە زیندانى ئینفرادى بووم گۆزانیك لە دەروغدا پرویدا، كە خالى دەستپێكردن بوو، بڕێك فێكرم كردهوه لەپاربردوى خۆم،-پێموایە زۆر مەسەلە هەیە هیشتا پێمخۆش نییە سەریخ و پۆشن بیگێرپمەوه-. مەجموعەن تەماشام كرد پاربردوویەكى زۆر خراپ و ئالودەم هەیە، گوناهاى مۆنقەتیع و پەراگەندەى زۆر، بەلام دوو گوناھى بەردەوامم بوو، كە یەكێکیان ئیقتیصادی (ئابوری) بوو، بە تەئویل دلی خۆم خۆشكردبوو-خۆم پازى كردبوو-، دەرامەتى دەفتەرى ئەسنادی رەسمیم دەخوارد،-
واتە پارەى ئەو نوسینگەیهى خواردوو، كە ئیشەكەى بریتیى بوو لە فرۆشتن و بەكڕیدانى خانوبەرە، ئەو لە بەرچەند هۆیهك بە حەلالی نەزانیو بەخۆی-،
نوسینگەیهكم بەرپۆهەبر كەھى خزمێكمان بوو، بەرپۆهە بردنى بەدەست من بوو*،
دلم بەوێهە خۆشبوو كە كارى من جیاوازه لە نوسینگەكانى دیکە، من لیترە سەنەدى فزولى نانوسم و نەقصى حساب و پارەى زیاده لەخەلك وەرناگرم... ئا بەوجۆرە تەئویل دەكرد بۆ خۆم، تەماشام كرد و لە زیندان فێكرم كردهوه (باج) لەخەلكى

* (دياره كاك ئەحمەد پێش ئەوێهەى زیندانى بکرت لە (تاران) یەكێك لە کارەکانى دیکەى بریتی بوو لە کارکردن لە نوسینگەى (املاك و ئەسناد)، دیارى بۆ یاران، لى ی

وەردەگرم و دەیدەمە دەولەت و لەبەرامبەر ئەم باجەدا وەریدەگرم خۆم بەشیك دەخۆم، بە تەئویل دلی خۆم بە دەرامەتیکی پیس و خراپ خۆشکردبوو.

لەم لاشەوێ شارێ (تاران) موحیتیکی ڕووت و پیس و بەرەلاو فاسلو... منیش مۆرەتەب و ڕێك و پێك لەناوشاری تاران هاتووچۆ، لەگەڵ ژنی ڕووت و بەرەلا دەكەم!! تەماشام كرد ئەمە دوو سیلسیلە گوناھە جەرەیانێ هەیە.

بەراستی لەسەرەتارە شەرمم هات تۆبە بكەم، سەیرمكرد پڕ ڕووییە!!! (تۆبە) - داواي لێخۆشبوون - لەبەرامبەر میقداریك گوناھەوێ دەكریت، من ئەو هەموو گوناھەم هەیە هەر بلیتم تۆبەو ئیتر تەواو دەبیت؟!

هەریتم نەدەكرا بەینیك (دوو، سێ) ڕۆژیکی بەسەراچوو هەروا وورده وورده قورئانم دەخویند زیاد لەنۆژەكان كە نوژی عادەتیم ئەنجام دەدا، قورئانم دەخویند، دەموت بزانم شەھامەتی تۆبە پەیدا دەكەم.... ئەك شەھامەت لەبەرئەوێ نەوێك تۆبەكە پانەگرم (تۆبە بشكینم)! خەتەری مەرگ و زیندەگی ئەمنییەتی نییە، نینسان لەوێ (زیندان) زۆر جوان دەبیتە موسولمانیكی باش، چونكە مەرگ لە دارو دیواری ئەواریت! نینسان هەست دەكات دەمریت. نەوێك شەھامەتی ئەوێ بەو هەموو خەتارە، چۆن بلیتم خودا ببەخشە؟!

ئاخری جارێكیان بڕیارمداو ڕوومكردە خۆی خۆم و وۆتم "خوایە بێ ئەدەبیە ئەمما دەبلیتم، بەزاتی خۆت، ئەگەر هەر ئیستا جی گۆڕینەوێ بكەین و من ببمە (خوا) و تۆ ببیتە (بەندە)، و بیتی دەرگام و تۆبە بكەیت دەرت دەكەم، بەلام خوایە دەزانم تۆ زۆر گەورەیت، تۆ لەمن زۆر بەرەحم تریت، با ئەگەر من بوومایە وام دەكرد، ئومیدم هەیە دەرم نەكەیت، ئەگەر تۆبە بكەم ... هەرچەندە تۆبە كردنم هیچ منەتی نییە، (چونكە ئەم زیندانە) مەرگ لە دار و دیواری ئەواریت. لایەك نەماوێ

دۆستایەتی لە گەڵ بکەم، جگە لای تۆ، ئەگەر تۆبە نەکەم چیبکەم؟! هێشتا هەر بەرەحمی و دەزانم لەوانەیه تۆبەم قبوڵ بکەیت، ئەگەر وابێت خواپە تۆبەم. نێستای ئەوەی هەر بەمۆشکێلە مابێتەو لەلام، مەسەلە ی ئەو دەرامەتە حەرامە بوو، بۆیە پێمخۆشبوو ئەوەی وا لەدڵما هەیه بەزمان بیلێم با زۆرتر موعەقەدییەت، با باشتر پابەندبم پێیەو و بۆ وەفایی نەکەم، تۆبە شکێنی نەکەم، عەھد(پەیمان) شکێنی نەکەم، عیبارەتییکی ئاوام ووت لە قەزییە دەرامەتی حەرامەو "خواپە پەیمان بێت، ئەگەر ببینم(حەمە ژیان) لەبەرچاوم لە برسیتیا دەمریت، پارە ی حەرام نەدەم بەشیری و شک و بیدەمی، چونکە لەووەختا حدودی تەقریبەن(۸، ۹، ۱۰) مانگ بوو، تەقریبەن شیری و شکی دەخوارد، لە هەموو شتێک لە تەعەلوقاتی دنیا خۆشەویست تەربوو بۆم"، بەراستی هەروایشی کرد، تەواوی تەمەنی(کاک ئەحمەد)، بریتییە لە ڕووبەر و ڕووبوونەو بۆ نەشکاندنی ئەو پەیمانە ی بەخوا ی خۆیدا، هەر لەم کتیبە ی لەبەردەستدایە هەندێک لەو هەلۆیستانە دەخەینە ڕوو، یەکیەک لەو کارانە ی کە لەم ڕووەوە کردوویەتی، لەگەڵ ئەوە ی ئەو پارە یی دەبیەخشی حەرام نییە، بەلام ئەو شتە ی بەپارە کە دەیکرێت بەحەرامی دەزانیت، تەنانت نامادەنەبوو، ئەگەر(حەمە ژیان) بە بەرچاویەو گیانی دەرجووپیەت ئەو کارە بکات، خۆی دەیکێرێتەو لەو وتارە ی لە شاری(مەریوان) پێشکەشی دەکات دەربارە ی (بەهانیەکان)، لەویدا باسی دەکات، شەوێکیان(حەمە ژیان) زۆر نەخۆش دەبێت، زۆر دەرمایخانە دەگەرێت بۆئەو ی دەرمانیکی بۆ بکێت و بەشکۆم کەمێک چاک بێت، بەلام دوا ی گەرانیکی زۆر دواتر پێی دەلێن، کاک ئەحمەد تەنها یەک دەرمان خانە هەیه بەم شەو کرابێتەو ئەو دەرمانە ی هەبێت، ئەویش دەرمایخانە ی(فلانی جوله کەیه)، بۆیە دەلێت، ئەگەر(حەمە ژیان) بە بەرچاومەو بمریت ناپۆم ئەو

دەرمانه لهو جوله که یه بکرم و بیده م پی، چونکه هر بهو پاره ی من دهیده می
دەروات دهیداته گولله و برا (فله ستین) یه کافانی پی شهید ده کات*.

بۆ ئەم کاره ناکات؟ دیاره کرینی ئەو دەرمانه لهو پیاوه جوله که، به حهرام
ده زانیت، دهی که وابوو ناکریت حهرام بداته مندالته که ی، چونکه په یمانی به خودا
داوه. ناوه ها پیداکیری له سهر ئەو په یمانه کردبوو، وهك خۆی ده لیت "ئه گهر
خۆشه ویستترین خۆشه ویستی دنیا له به یینی مهرگ و زینده گیدا بیت و
به ده رامه تیکه حهرام زیندوو ببیته وه و بزگاری ببیت له مهرگ توخنی حهرام
نه که وم، ته صمیمیکه ناوام گرت"^۱.

موفتی زاده، هر له گه له دایک بوونه وه ی له زیندانداو تۆبه کردنی به و جۆره
مه کۆی شهیتانی ناخی لهت و بهت ده کات و له ریشکا هه لده که نیت، ههروهك خۆی
له شیعره ی (پیتی پاس و دروسی خزمهت) دا^۲ ده لیت:

دوژمنانی دهر نه وچه ی شهیتانن

له به رانه ره که ی خۆی بشیوینن

ئه ره له ژور مه کۆی شهیتانن تیکده ی

له سهرت زال و ژور دار نه مینن

دوژمنانی دهر لهت له ته نیشته که ن

نا توانن: سهرت پیدانه وینن

به راستی کاک نه حمده، له زینداندا به ته وای مانا ئەم شیعره ی خۆی جی به جی
کردوه و ئەوه ی پیتی بلنیت، داواکاری و شوینگی شهیتان و نه فسی پهس، له ناخ

* ئەم وتاره له کتێبی (۲) دا بلاو کراوه ته وه.

^۱ کاسیتی نه مانهت

^۲ کاک نه حمده ی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه که م، زستانی ۱۳۸۶، ۷۴

و دەرونى خۇيدا دەرىكدووه، ئەمەش بۆتە ھۆى ئەوھى(شەش مانگ) زىاتر بەرگەى زەبرو ئازارو ئارەھەتتەىك بگرىت. كە شەرىعەتى ووتەنى"ئاوى ئازىز ترىن كەسى خۆت لەبىر بەرىتەوہ". ئەو ئەشكەنجانەى دەسلەتدارانى(شاھ) داویانە، مەگەر دىكتاتورىكى وەك(سەدام) بەسەر مىللەتى كوردىا ھىتەبىت، ھەر كاك ئەھمەد خۇى لەباسىكدا ئامازەى بۇ دەكات، كە دەسلەتلى(شاھ)، فلائە كەسىان لەسەر كوردایەتى لەناو پۆنى داخراودا سزاداوہ، بەلام پىارى وا ئەوشتانە ئایترسىنىت، چونكە مەكۆى شەیتانى لەناخیدا ھەلگەندووه، ئىتر دوژمنان، ئەگەر لەت لەتیشىكەن ئاتوان سەرى پىدانەوتىن.

بەفیعلی ھەتا كۆچى دواىى ھىچ كەسىك نەیتوانى لەبەرنامەو عەقىدەو بریارەكانى خۆى لاىبەتات و سەرى پىدانەوتىن و لە بابەتەك بېورىت، جا چ بابەتى دىنى بىت يان بابەتى نەتەوہىى، خۆى لە يەكەك لەو چاوپىكەوتەنەى كە لە دواى سەرکەتنى ئىنقىلابەوہ پۆژنامەى(كەپھان) لەگەلیدا ئەنجامى دەدات، دەلەت"بەھىچ شىوہەك سەرفى نەزەر لە خودمەتارى بۇ كوردناكەىن"، ديارە پۆژنامەكە ئەم وتەيە دەكاتە(مانشەت)ى سەرەكى چاوپىكەوتەنەكە!

پووداو و بەسەر ھاتەكانى ژيانى كاك ئەھمەدى موفتى زادە، لە زىنداندا ھەر بەردەوام دەبىت و پۆژ لە دواى پۆژ پووداوى سەيرو سەير تر پوودەدات، بە جۆرىك بۇ خۆشى جىگەى تىرامان و سەر سورمانە.

"جارىكىان دواى چەند خەوىكى سەير ھەم خۆم و ھەم بېرىك لەو كەسانەى لەزىنداندا بوون دەيانىنى، لەخەوما دىسان تەماشادەكەم مىندالىكى نزیكەى(۱۲-۱۳)سال دەم، ھەزەرەتى رسول اللہ(ﷺ) تەشرىفى لەسەر ئەژنۆ دانىشتووه، پەنجەى شاھەتومانى دەستى راستى خەرىك بوو بەسەر قورئانەكەدا

دەیکێرا. ئەو لاپەرەیی کە دەکەوتە لای دەستە راستییەوه-منیش زۆر منداڵانە هەردوو ئانیشکەم نابووێه سەرشانی پێغەمبەر(ﷺ)، لەلای شانی چەپیەوه هەردوو ئانیشکەم نابووێه سەرشانی، هەر وەک چۆن منداڵ لەگەڵ باوکی خۆیا دەیکات، ئا بەوشێوە منداڵانە ئانیشکەم نابووێه سەر شانی موبارەکی، دێقەتم دەکردو خەریک بوو دەرسی قورئانی پێدەوتم، خولاسە(زۆریە کورتی)، پۆژ بوویەوه زۆر لەم خەوه لەزەتم دەبرد، ئا ماوەیک بەو خەوهوه وەک سەرخۆش مەست بووبووم. ئا بەوجۆره ئەو خەوهو چەندین خەوی دیکەم بینی، ووتم دەی خوایه شوکر بۆ تۆ من کە ی لایەقی ئەوهم هەیه، پێغەمبەر(ﷺ) دەرسی قورئانم پێی بلێت؟! شوکر بۆ تۆ خوایه دیاره تۆبەکە ی قبول کردووم".

یەکیکی دیکە لەو خەوانە ی کاک ئەحمەد لە زیندان ی (قل قلع) دەییینیت، کە خۆ ی دەلێت، یەکیکە لە خەوه زۆر گرنگەکان کە دیوومه، ئەو خەوهیه کە نیمامی شافیعی(سەلامی خۆ ی لیبت) دەچیتە خەوی و لەخەویدا دەربارە ی(عەدالەت) دەرسیکی پێدەلێت، دۆ ی زەمەنیک تێدەپەریت بەسەر ئەم خەوه مژدە دەرو فێرکاریانەدا کاک ئەحمەد وورده وورده ژیا نی بە تەواوەتی بەرهو گۆران دەروات و هەر لەوێوه دەستدەکات بەقسەکردن بۆ ئەو زیندانیانە ی لە گەلێدان و دەربارە ی چەندین بابەتی دینی و دنیایی قسەیان بۆ دەکات و دلنەوایی ئەو زیندانیانە دەداتەوه کە لەرووی دەروونییهوه بەرهو رووخان چوون، لە وێوهیه کاردەکات بۆ چارەسەرکردنی ئەو چینیایەتییه ی لەهەموو روویهکەوه کۆمەلگای ئێرانی و دنیای ئیسلامی داگیرکردووه. دەستدەکات بە چارەسەرکردنی، ئەو ناکۆکی و جیاوازی و لیک تێنەگەیشتنە ی لە نێوان(شیعهو سوننه)دا هەیهو بە ووتە ی خۆ ی، دەسەلاتی شۆ تەواوی دەسەلاتەکانی دیکە سودیان لی بینیهو بۆ نانەوه ی ئاژاوه لە نێوان

كۆمەلگادا. ھەولەكانی (موفتی زادە) زۆر بویرانە بوو، لیڤەدا دەتوانین ئەو بەلێن (تەحسین ھە غەریب) زۆر زیرەكانە توانیویە ئەم پیاو لەرووی (چاوەترسی و بویریەو) بخوینیتەو و سەرکەوتوانە كە شفی ئەولایەنە (كاك ئەحمەد) ی کردوو، بەدلتیایەو زۆر ھەلۆستی دیکە (كاك ئەحمەد) ھەبە لەرووی نازایەتیەو، ئەگەر بییستایە لەو قولتر بۆ دەچوون.

"زۆر جەریانە ویستویەتی ئەو جیاوازیە مەزھەبیە، بەلكو دوو ئایینیە نزیكە (ھەزارو چوار سەد) سالا لە نێوان شیعو سوننەدا دروست بوو نەبەیت، لانیكەم خۆی بەوجۆرە ژیاو، ھەروەكو نامۆژگاری كۆرەكە دەكات كە ئەوانە (شیعە) برای تۆن. لەسەردەمی دەسلاتی (شاھ) دا، لەگەڵ زۆریك لەمەرجە و كەسایەتی شیعو دا لە زیندانا بوو لەوانە، وەكو (بەنی صەدر) و (باھونەر) و ... ھتد، كەدواي دەبنە دەسلات و كاری دەستی گەورە لەكۆماری نیسلامی نێرندا، كە توانیویەتی ئەو ھەستە برایەتیە ئەم (كاك ئەحمەد) باوەری پیتیەتی پێشانیان بدات، ئەمەش كاریكی ناسان نییە". جگە لەوێ كاك ئەحمەد، ھەمیشە دەرگای لەسەرپشت بوو بۆ ھەر كەسێك لە شیعو مەزھەبەكان بێت و دانیشیت قسە لەگەڵدا بكات، چەندین كاسیتی ھەبە بە زمانی (فارسی)، گفتوگۆ كردنە لەگەڵ گەنج و پۆشنیرانی شیعو لەسەر زۆر بابەتی ئەساسی و فیکری و فەلسەفی قول.

ماجەراكانی پۆژانی زیندانی یەكەمی بەو جۆرە بەردەوام دەبێت، تا ئەوێ لەشەوتی تاریکی سجداو لەو ژیانە پەرلە زەحمەتەدا دووبارە خەوتی پەرلە نھیتی و نامۆژگاری و فیریون دەبێت "زەمەن گوزەریا، تاجەند شەوتیك دواي ئەو، لە خەوما پیموابوو، لە سەربانی مالتی قەدیمی خۆمان لە (سنە) وەستاوم، وا دوو ئینسان بەرەو پروم دین، من لەلای گۆشە باشوری خۆرناوای سەربانەكەو وەستا بووم، ئەوانیش لەلای باکوری

خۆرەلاتی سەربانەکەو دەهاتن.... هاتن پروو پڕووم، بەلام وەك حالتی ناسایی بەشەر نا، یەكەم هەر دووکیان یەك بالا، یەك جۆر جل، یەك پەنگ و یەك حالت، دوو بەهەنگاو نان نەدەهاتن، بەلکو بەشیوەی رۆشتنیکی بێ جۆلە سافی، بێ هەنگاو دەهاتن. هاتن و من بە پێوە وەستا بووم و ئەوانیش بەو حالە بەپێوە وەستان، نزیکە ی مەتر و نیوێکی مابوو بگەن پێم وەستان بەرامبەرم.

وتیان تەفسیری (والضحی و الم نشرح) مان بۆ بلی، لەم خەوا گرم تیپەریو دلم نەکولا، وەخت بوو وەك مەنجه لێك لەحالی تەقینەویدا، ناوا بتهقمەو. بەدلیکی سەیرەو دەستکرد بە تەفسیر ووتن. لە شتیك کە دەمزانی لەخەوێکا، بەلام بەراستی خۆ نەمەزانی، هەرگیز شتی وام نەزانی بوو!!

کۆمەلێك لەو ئەوزاع و ئەحوال و پروداوانە سەردەمی پیغمبەر (ﷺ) و موسولمانانم هاتەو بەرچاو کەلە (شیوی ئەبوتالیب) بوون و دوو خرابوونەو، هەموو ئەوانەم بە تەرتیب زانی، لەگەڵ ئەم دوو سورەتە کە لەکتیبە تەفسیریەکانی خۆماندانین، هەرەها ئەو پەیمانانە لەقورئاندا هەن. {فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا} الشرح. وە ئەو لالانەو پارانەوانە پیغمبەر (ﷺ) لەخوای گەرە کە هیدایەتی (عوامەری کۆری خەتاب) بدات، هەموو ئەوانەم دەزانی بەبێ ئەوێ هەولێك بەدەم و بیرێ لیبکەمەو هەر لە زەهەدا بوون و دەم ووتن، بەجۆرێك ئەو مەعلوماتانەم بۆدەهات و دەمووتن وەك ئەوێ بلیت (۲و ۳ دەکاتە ۴)، کە پێویستی بەفیکر کردنەو نییە. زۆر بەکورتی، لەخەوێکا بە هەیه جان و کۆلێکی عەجیبەو ئەو و لەدەما بوو بەخەیاڵ (واقعەن لە دەما بوو)، بەلام لە خەبەریدا ئەم بوو لە بارە ی ئەم دوو (سورەت) وە ووتم.

بەلێ یەك و سوپاسیکیان لێکردم و هەروا، وەکو (نور) بێ خەشەو جۆلە بەرەو دوا گەرانەو، کاتێك خەبەرم بووێوە سەرم سۆردەما، ئەری من کە تەفسیری ئەم دوو سورەتەم زانیو؟!."

نێتر حالەتی ناگایی پەیدا بوو و تێگەیشتم، كە سوپاس بۆ خوا، پەحمەتی نیلاهی بە
وەسیلەیی ئەو خەوێ و ئەو دەرسەیی پیغەمبەر (ﷺ) لەقورئان گۆڕیعی^١.

لێرە بە دواوە تێگەیشتنی (كاك ئەحمەدی موفتی زاده) لەقورئان دەگۆڕیت و مامەلەو
هەلسوكەوتی، لەگەڵ قورئاندا دەبێتە مامەلەیه‌کی زانایانەو بە هەموو وجودییەو
كار بۆ جێبەجێ کردنی دەرسە قورئانییەكان دەكات و قورئان دەكاتە سەرچاوەی
بەرنامەكانی ژيان و بە وردی و زیرەکی خۆی تەفسیری تایبەتی نایەت و سورەتەكانی
قورئان دەكات، تێگەیشتنی كاك ئەحمەد لە قورئان ئەوەندە ووردو و قول دەبێت، لە
یەكێك لە كۆرەكانیدا دەلێت، ئەو زانستەیی تا ئیستا مرۆڤایەتی پێیگەیشتووە بەپیتی
ئەوێ لە قورئاندا باسكراوە هیچ نییە!! بەلكو زۆر شتی دیکە ماوە قورئان باسی
دەكات و لە زەمەنێکی دیکەدا مرۆڤەكان پیتی دەگەن.

ئەو گۆڕانکارییەیی بەسەر ناخی موفتی زادهدا هات و گۆڕانکاری ریشەیی تێدا
دروستکرد تا ئەو ناستە دەروات، دانیشتنی ئەم موفتی زاده لە زینداندا ئەو موفتی
زادهیی پیش زیندان نییە، بەلكو ئەم (موفتی زادهیه‌کی نوێ)یەو خۆتێندەوێ قورئانی
گۆڕاوە، خۆی دەفەرموێت "لەو و پیش كە تەماشای قورئانم دەکرد هەروەك كەسێك كە
مانای كەلیمەو جوملەیی عەرەبی بزانیت لیتی حالێ نەبووم، بەلام لەوێدوا سەیرکردم بۆ
قورئان، وەك ئەو واپوو سەیری مەوجودیکی زیندوو بكەم، سەیری ژيان بكەم، ناوا
سەیری قورئانم دەکرد"^٢.

بەم جۆرە قولترو وردتریش لەمەي باسمان كرد، چونكە لە پێشەوێ ناماژەمان بۆ كرد زۆر
جەره‌یان (پووداوی) دیکە هەیه‌ روویانداوە، كە جگە لە خوای گەورە هەندێکی

^١ (كاسیتی نەمانەت.

^٢ (كاسیتی نەمانەت.

خودى (كاك نه حمده) يش نايزانيت و هه نديكىشى تهنه خۆى و خوا دهيزانن و بۆ كه سى باس نه كردوو.

كاك نه حمده له دايك دهبيتوه و به تاييهت خواى گهوره ده بخاتهوه سهر رېنگه ي هيدايت. رېنگه يهك تا دواساته كانى ته مه نى خزمه تى كرد، نهو خه و دهرسه تاييه تيانه ي ماموستاى مرؤفاه تى (عليه السلام) ناواتيگه يشتنىك به موفتى زاده ده به خشيت، وهك خۆى ناماره ي بۆ دهكات. "نهو دهرسه به قه ده ر عومرى (سه د ههزار جار عومر به قورىانى نهو (يهك له حزه يه) * بيت، نهو له حزه يه هه موو شتىك بوو بۆمن، ژيانم به بى نهو تاقه دهرسه هه مووى پوچ بوو".^۱

به م شيوه يه موفتى زاده ژيان له زيندانى پژىمى شاهه نشاهى نيران و (ساواك) دا ده گوزه رينيت. تا نهوى ته م خوراگرانه هيج قسه يهك ناكات و نه وانيش له و په رى نازارى جه رگ بردا نازارى ده ده ن، به جوړىك يه كىك له (كركراگه كانى) پشتى ده رده چيت، له بهر نهوى نه وه نده نازارى ده بيت راسته وخو ده يبه نه نه خو شخانه ي (سويا) و له وى چاره سه رى بو ده كه ن. دواى نهو سزادانه له نازاردانى بيتار ده بن و له زيندان نازاد ده كريت ته قريبه ن له سالى (۱۳۴۲-۱۳۴۳) دا ** ده بيت.

* نهو له حزه يه، مه به ستى نهو كاته يه، كه له خه ودا پيغه مبه رى تيدا بينيو و وانه ي تاييه تى پى و تۆته و و شتى فير كردوو.

۱) كاسيتى نه مانه ت.

** له سالى ده ستگر كردن و نازاد كردنيدا تىكه له يهك هه يو، كاك نه حمده خۆى ده ليت كوتاي سالى (۱۳۴۲) گيرام، به لام كاك حمه ن ده ليت سالى (۱۳۴۱) بووه (ديارى بۆ ياران)، ل (گ گ).

ژنهینانی كاك نه حمده

كاك نه حمده دی موفتی زاده، له ماوهی تهمه نیدا دوو ژنی هیناوه، ژنی یه كه می ناوی (حه سیبه خاتم) بووه، له سه ره تای لاویتییدا، كه هیشتا فقهی بووه له گهرمه ی گهران و عه و دالیدا بووه به دوا ی زانستدا دهی خوازی.

له گهل نه وهی هه ره له سه ره تاوه (واده رده كه ویت)، كاك نه حمده له گهل نه م ژن هینا نه دا نییه و به باشی نازانیت له م بارودوخه دا نه و خه ریکی خویندنه ژن بهیتیت، به لام له بهر نه وهی (حه سیبه خاتم) خوشكه زای دایکی كاك نه حمده، واته (دایکی كاك نه حمده و دایکی خیزانه كه ی خوشكن)، دایکی ده چیته داوا ی و دهیده نه كاك نه حمده، به لام زوری پیناچیت ده رده كه ویت، بابه تی یه ك نین و بۆ یه ك نابن دوا ی ماوه یه ك له یه ك جیا ده بنه وه، جا له بهر نه مه كاك نه حمده له و كاته دا له عیراق ده رس ده خوینیت، نه مه ده كاته بیانو و خیزان و خرمانی تیده گه یه نیت، دریزه دان به م ژن و میتردییه سودی نییه و نه (كاك نه حمده) ناتوانیت له ناوا بارودوخیدا خیزانی به خته وهه بكا ت و بیبات به ریتوه^۱، چونكه دیدگای موفتی زاده ده رباره ی خیزان و خانه واده و چۆنییه تی به ختو كردنی مندا ل و پهروه رده كردنی به جۆریكه، كه م كه س ههیه ناو ابیر بكا ته وه، یا خود ده تانین بلتین هه ر نییه، له و كۆره ییدا ده رباره ی بابه تی خیزان و ژن قسه ده كات كۆمه لێك بیرو را ده خاته روو، تا پیش نه و كه سیتکی وانیه- نه ك به ره های- به و جۆره پروانیتته خیزان و قسه ی له سه ره بكا ت، هه ندیک مه سه له ده رباره ی ژن و مافه كانیان و نه رکی پیاو به رامبه ره به ژن و مندا ل باس

^۱ (كاك نه حمده دی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه كه م، زستانی ۱۳۸۶، لای ی.

دەکات، تازە بە تازە لەم سەردەمەدا هەندیک کەس قسە ی لەسەردەکەن و دەیورۆژێن، لەهەمان کاتدا بەبۆچوونی تازە ناویان دەبن!

کاک ئەحمەد بەوانە ی وا بێردەکەنەو، کە کاری پیاو تەنھا بریتیه لە بەخێوکردن و پارەپیداکردن و بەیانی زوو چوونە دەرەو بە پۆل خێرکەنەو و نیوێشەو گەڕانەو و زوو خەوتنە، دەلیت "ئەگەر کاری باوک و دایک تەنھا بریتی بێت لە ناندان بەمندا، ئەو هەیوانیش نان (خۆراک) دەدات بە بێچووەکانی"، بەلام ئەو واسەیری دایک و باوک دەکات، بەتایبەتی (دایک) دەولت دروستدەکات، چونکە پەرورەکردنی مندا و پێگەیانندی، بریتیه لە دروستکردنی دەولت. پەرورەکردن لەگۆشە نیگای موفتی زادەو نەرزشیککی وای هەیه، بە چەندین قۆناغ لە پیش فێرکەنەو. وەک مامۆستا ناصری سوبحانی دەلیت "وەزیفە ی ژن لەکۆمەڵگە ی بەشەریدا وەک کاری بەرد تاشینە-چۆن کەسیک دیت بۆ دروستکردنی بینایەک سەرەتا بەرد رێک دەکات و دەیتاشیت و دواتر کەسیکی تر دیت و ئەو بەردانە لەشوێنی خۆیدا دادەنێت-ژنیش بەهەمانشیوە کاری رێککردنی تاکەکانە، واتە دروستکردنی فەرد فەردی ئینسانەکان، چونکە پەرورەکردنی ئینسان لە قۆناغی جنین و منداڵیدا لەئەستۆ ی دایکدایە و لەو قۆناغەدا مەسیری دیاری دەبێت، دوايش هەر رێگەیکە دەگرێتە بەر هەنگاوی یەکەمی لەو قۆناغەدا هەلگیراوه، یەعنی دروستکردنی فەرد فەردی ئینسانەکان لەئەستۆ ی دایکدایە، کە ئەمەش کاریکی وورد و گرنگه^١، بۆیه کاک ئەحمەدیش بە ژنان دەلیت، نابیت ئێوە ی ژنان تەنھا خەریکی ئەوێن نان دروستکەن و قاپ و قاچاخ و جل بشۆن،

* تەواوی ئەم بەسە لە کتێبی (٢) دا بڵاؤکراوەتەو.

١) مامۆستا ناصری سوبحانی تەفسیری سورەتی یونس، چاپی یەکەم، ٢٠٠٩، ل ٢٤.

بەلگە دەيىت بېرۇن مەيۇنەنەو و خۇتان پۇشنىربەكەن، ئەم بۇ چۈنەشى لەباسى (ئىنقىلابى فەرھەنگى) دا زۆر بە پرونى دەردەكەيىت و باسى دەكات، كاتىك پىاوتىك ئا بەو گەورەيە پروانىتتە مەسەلەي (ژن) و خىزان پۇشنە ھەرگىز ئامادە نايىت كۆمەلىك كىشە ھەيە لەنىوان خۇي و خىزانەكانيدا پروبدات.

"حەسبە خانم، دواي جىابونەوئەي لەكاك ئەحمەد شۈودەكاتەو و سالى (۱۳۸۶ ك.ه) لەشارى (سەنە) كۆچى دوايى دەكات، خۇي مېھربان بېبەخىشيت"^۱.
 ژنى دووھى ناوي (خەدەيە) كچى (حاجى پەھمان ئاغاي موھتەدى بۆكان)، خوشكى (عەبدوللا و سەلاھەدىنى موھتەدى). دواي ئەوئەي كاك ئەحمەد، دەپراتە تاران و لەوي لە زانكۆي تاران وانە دەئىتتەو، لەگەل بىنەمالەي (موھتەدى) تىكەل دەيىت، (سەلاھەدىنى موھتەدى) لەو چاويىكەوتنەي گۇفارى (لغىن) لەگەلئە ئەنجام دراوہ دەريارەي پۇل و كەسايەتى (كاك ئەحمەد) دەئىت "مەن وەختىك بىنىم، كە ئەو ھات بۆ تاران و بەرگى مەلایەتى لەبەردا بوو، مەلایەكى گەنجى زۆر پۇچ سوك و خويىن شىرىن، تا بلىيت بالا بەرز و قسە زان، زۆر زوو لەگەل باوكم ئاشنايەتى پەيداكرەد، بەرلەوئەي لەگەل مەن ئاشنا يىت، ھەرچەندە ئەو تەمەنى بۆئەو دەبوو لەگەل مەندا ئاشنا يىت، بەلام بەھۆي ھات و چۆي ئايىنىيەو زۆر ھات و چۆي باوكمى دەكرەد لەگەل باوكم ئاشنا بوو، زۆرىشى خۇش دەويست... ئەم پەيۋەندىيە گەرم و گۈرەكارىكى واىكرەد زۆر بچىتتە دلى باوكمەو، كە خۇي دەيووت بە مامۇستاو باوكى خۇمى دەزام و باوكىشم ئەوي زۆر خۇش دەويست، ھىندەي كۈرەكانى خۇشى دەويست"^۲.

^۱ كاك ئەحمەدى موفتى زادە: ديوانى شەرى ديارى بۆ ياران، چاپى يەكەم، زىستانى ۱۳۸۶، لایى.

^۲ پروانە: چاويىكەوتنەي گۇفارى لغىن لەگەل (سەلاھەدىنى موھتەدى). ۸۰ ۷ ۲۹

جگە لە زیرەکییە کە ی خۆی، زمانی شیرینی و خوش مامەڵەیی کاک ئەحمەد، هەمووی بووبوو مایە پراکیشانی (ناغای موهتەدی)، خودی (حاجی پەحمانی موهتەدی) ناشنایەتییە کە ی زۆری هەبوو لە گەڵ بێ مەالە ی موفتی زاده.

کاک خەسەنی ئەمینی، لە پیشەکی دیوانە شیعرییە کە ی کاک ئەحمەددا، کە خۆی سەرپەرشتی کردوو و لە ساڵی (١٣٨٦) لە (سنه) لە ژێر ناوی (دیارییە بۆ یاران) دا چاپی کردوو، دەربارە ی پەییوەندی هاوڕێیەتی (موفتی و موهتەدی) دەنوسیت "حاجی پەحمان ناغای-موهتەدی-کەسایەتییە کە ی زانای ئایینی بوو. کە نەوکاتە لە گەڵ باوکی کاک ئەحمەد لە تاران لە زانستگا-زانکۆ- مامۆستای فێقی مەزەبەبی ئیمامی شافعی دەبیت، پەفقی (حاجی پەحمان ناغا) لە گەڵ بابی کاک ئەحمەد و ووریایی و لیها تووی کاکە ئەحمەدیش هانی ئەدات بیکاتە زاوی خۆی، ئەم پەییوەندییە پێکدیت^١. لەو پۆژە بەدوا، کاک ئەحمەد دەبیتە زاوی خۆشەویستی (حاجی پەحمانی موهتەدی) و، (خەدیجە خانم) دەبیتە هاوسەری دڵسۆزو بە ئەمەکی کاک ئەحمەدو ژیا نیککی پرله خۆشەویستی و دڵسۆزانە پێکەو دەگوزەرینن.

خۆشەویستی و وهفای کاک ئەحمەد بۆ دایکی تاقە کۆرە کە ی (حە ژیان)، کە لە ماوە ی ژیا نیا پێکەو ئەو کۆرە یان دەبیت، بە ئەندازە یە کە لە زۆرێک لە کۆپو باسەکانیدا بە غونە ی وهفاداری و خۆراگری باسی دەکات، چونکە کاک ئەحمەد هەمیشە وتیەتی ئەو کچی خێزانیکی دەوڵە مەند و خوش رابویر بوو، کەچی لە گەڵ ئەو هەشدا کە لە (دە) ساڵی کۆتایی ژیا نیدا لە بواری مایییە وه لە رادە بەدەر

^١ کاک ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یە کەم، زستانی ١٣٨٦، لا ی

نەدار بوو، ئەو (خەدیجە) ھەر بەقەناعەت و بەبى-ئاھ- ھەلکێشانیک لەو پەرى نارامیدا ژيان دەگوزەرتنیت.

کاک ئەحمەد، خۆی دەگێڕێتەو بەراستی دایکى (حەمە ژيان)، وەك من دلسۆزانە تەحەمولى ئەوفشارە ئىقتىصادییەى دەکرد- کاک ئەحمەد لێرەدا باسى دواى ئازادبوونی زیندانى دەکات،- لەباسەکانى دواتردا لە بارەییەو نوسراو- کاریکى وای نەدەکرد، ھەتا دایکى خۆم، کە لەیەك ھەوشەدا بەیەكەو بووین پیتی بزانی، کاریکى نەدەکرد دایک و باوک و براکانى پیتی بزانی، ناوا موسولمانانە پرعیایەتى ئەو ئەمانەتەى دەکرد. جارێکیان-پارەویك لە ھەوشەکا بوو کەدایکم لەویو تێپەرى بوو (حەمە ژيان) لەو وەختا تەمەنى حدودى (۳-۴) سال دەبوو، لەگەڵ دایکى بەحس دەکات دەربارەى (سیۆیک) کە چەند پۆژە دایکى وەعدەى داوہ بۆى بکړیت- لەبەر بى پارەى- نەیتوانیوہ بۆى بکړیت، دایکم وورده وورده گوێ دەگریت، نیت سەیر ناگر بەردەبیتە دلى، کە چۆن دەنکە (سیۆیک) بۆتە مەسەلەیکى موھیم! ئەم منداڵە بەچى ئاوات و تەمەرزۆییەکەو باسى دەکات و دایکیشى دلى پر، ئەما بى ئەوہى دەرى بریت، ھەر بەوہعدە وەعدەو بە نىستیدلالى جۆراو جۆر، دەیەوئ بەلکو (حەمە ژيان) قانع بکات و ئەو پۆژیشە ئەو سیۆە نەکړیت^۱، چونکە پارەیان پینەبووہ و نەیانتوانیوہ تاکە سیۆیکیش بکړن.

خەدیجە، ئاوا ژنیک بوو لەو حالەدا ھەموو توانای خۆى دەخاتە کار بۆئەمە منداڵیکى (۳-۴) سال پازى کات، بى ئەوہى ھىچ کەسى بزانی.

ئەمە نمونەیکى بچوکە لەسەر وەفادارى موفتى زادە بۆ خەدیجەى خێزانى و خۆشەویستى و صەبرى ئەویش بۆ کاک ئەحمەد و ئەو پرووداوانەى پیش دەھات

(۱) کاسیتی نەمانەت .

بۆیان، بێگومان هەتا كۆچی دوا یی بەجی هیشتنی دویا و تەنیا كەردنی موفتی زاده لەناو جەرگە ی كیشمە كیش و پروو بە پروو بوونە وە كاندا، و چەندین پروو داوی دیکە ی لەوجۆره پروویداوه، كاك ئەحمەد خۆی باس دەكات، "چەندین پۆژ لەسەر یەك تەنها نان و دۆمان خواردوو". - لەسەر ئەم بابەتە لە باسەكانی دواتردا درێژتر لەبارە یە وە قسە دەكەین -.

بەمجۆره (خەدیجە) دەژی تا ئەو ی لە سالی (١٣٥٠ ی ك.ه) ^١ كۆچی دوا ی دەكات و تاكه كۆرەكە ی و میرده بە ئەمەكهكە ی بەتەنها بەجی دەهیلت و بۆهەمیشە دەگەریتە وە لای خالق ی خۆی.

دوا ی خەدیجە نیدی (كاك ئەحمەد) ژن ناھیتیتە وە، و لەگەڵ (حمە ژیان) دا ژیان بەسەردەبات و هەرچی خۆشەویستی دا یكیشی (خەدیجە) هە یە دەیداته كۆرەكە ی.

(٢) كاك حەسەنی ئەمینی: یاد ایام.... (چارێكەوتن)، گۆڤاری راھ ما، ژ.١، بەخشی یەك، لا ٢١.

گەڕانەوێ کاک ئەحمەد (تاران) ھوێ بۆ (سنه)

دوای دەسگیرکردن و ئەو ھەموو نازاردان و لە (ئینفیراد) ی توندکردن و خۆراگری و ھیچ نەدرکانی (کاک ئەحمەد) و پڕوبەپروو بوونەوێ ناپەختیەکانی، لەسالی (١٣٤٢) لە زیندانی (قزل قلع) نازاد دەکرێت، لەگەڵ ئەوێ شوینی کارکردنی ھەبوو دەتوانیت وەک (بەرپۆبەری نووسینگە ی اسناد املاک) لە تاران کاربکات، بەلام پاستەوخۆ بپار دەدات و دەگەڕێتەوێ بۆ زیندی خۆی (سنه) و لەوێ دەستبەکارو چالاکییەکانی دەکات.

سەرەتا باسکرا کە دەستگیر کردنی (موفتی زاده) لەبەر موسوڵمانی و سوننی بوونی نەبوو، بەلکو لەبەر کورد بوون و دیموکرات بوونی بوو، وائێستا جاریکی دیکە لەبەر دۆسۆزی و دۆستواری بۆ میللەتەکی پایتەخت بەجێ دەھێڵیت و بارگەوێنە ی دەگوازیتەوێ بۆ (سنه).

کاک ئەحمەد، دەربارە ی بەجێ ھێشتنی تاران و گەڕانەوێ بۆسنه لە (کاسیتی ئەمانەت) دا بەمچۆرە باسی دەکات "زەمان گۆزەرا، دوای ئەوێ زانیم ئیشتیبام (ھەلە) کردووە تاران جێگە ی من نییە، دەبێت بگەڕێتەوێ بۆ سنه و لەوێ لە شوینی صحیح و پەرۆردە ی ئیسلامی وەرگرم {وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ}، چونکە من مەسئولییەتم لەبەرامبەر میللەتی مەحروم و بەدبەختی خۆمەوێ ھەبوو دەبێت لەوێ دەستپێکەم، ھاتمەوێ بۆ (سنه)".

ئەگەر بەیئینە بەرچاوی خۆمان ھیچ نەبێت دەتوانین وێنای ئەو بەکەین، کەسیک دوای ئەو ھەموو سالا لەشاری خۆی دوور بێت و دوور لەکەس و کارو زیندی خۆی

بىر تەزىنە زىندانەۋە و دواتر ئازاد بىكرىت و بىر يار بىدات بىگەرپتەۋە ئەو شۆيىنەى سالتايە لىيى دوورە، ديارە لەگەل گەرەنەۋەى وەك ئەۋەيە سەرەتايىت بىچىتە ئەو شارەۋە، جاكەسىكى وەك موفتى زادە، ئەو ھەموو گۆرەنە فىكرى و رۆحىيەى بەسەردا ھاتوۋە لە سوچە تارىكەكانى زىنداندا بىر يارى داۋە ئەدائى ئەو بەرپرسيارىتايە بىكات، كە لەبەرەمبەر دىن و نەتەۋەكەيدا ھەيەتەى، گومانى تىدانىيە گەرەنەۋەى بۆ(سەنە) بۆ شارىك كەخۆى دەلىت "شۆيىنە ھىچىكىم نەبوو بۆ زىندانەى كەردن"، كارىكى پىر زەھمەت و دەردى سەريە. زەھمەت تا ئەو سەنورەى نەتوانىت سىۋىك بۆ خۆشەۋىست تىرەن مىندالى بىكرىت، تا ئەو ھالەى نان و دۆۋ سەۋزە دەبىتە خواردنى چەندىن رۆزەيان!

بەلام، ھەموو ئەۋەكەسانەى بىر يارى يەكلا بوۋنەۋە دەدەن بۆ پەرۋەردگار و دىنەكەيان، ئەو كەسايەتايەى خەمى نەتەۋەكەيان لەقوشبەنەكانى زىنداندا بەدەم خەۋەۋە رايان دەچلەكىتى، ئەو موفتى زادانەى ھەۋاى ئازارى دىن و نەتەۋەكەيان لەپايتەختى خۆشگوزەرەنى ھەلىان دەكىشىت و بەتاشەبەردەكانى(ئاۋيار)يان دەدات. كەسىكىش ھەيە پاداشتى سەبر و تەھمەل و ئازايەتايەكەيان بىداتەۋە!

كەك ئەھمەد، كاتىك خۆى باس لەو رەۋدوانە دەكات كە لەكاتى گەرەنەۋەى بۆ سەنەدا رەۋىداۋە، چۆن لەئەۋجى فەقىرى و نەدارىدا خۋاى گەرە، وەك ھەمىشە فرىيان دەكەۋىت، لەكاتى گەرەنەۋەكەيدا ھەست بەو ھەموو سەرسامى و سەر سورمانەى دەكەيت، كە لەبەرەمبەر ئەو رەۋدوانەۋە ھەيەتەى، كىشەى(عەبدوللا خانى مەۋەدى) و زەۋىيەكانى مالى باۋكى(كەك ئەھمەد) يەككىكە لەو رەۋدوانە دانسەۋە كۆمەكەيە بۆ پەرەدەكانى پەرۋەردگار بۆ(كەك ئەھمەد) لەو كاتەدا، پىش ئەۋەى باسى ئەو رەۋدوانە بىكەين، گەرگە ئامازە بەۋە بىكەين، كەك ئەھمەد لەكاتى

گەرئانەوھى بۇ سەنە تەنھا لەپرووى ئابورىيەوھ زەختى لەسەر نەبووھ، بەلكو گەرەترىن زەختىك كە زۆر ناپرەختەتى كىردووھ ئەو فشارو زۆرە سىياسىيەى دەزگای داپلۆسىنەرى(ساواک)ە دەپخەنە سەرى-لە بەشەکانى دواتردا باسى ئەمەكراوھ- . كەدەبىت كاریان لەگەلدا بکات، جگەلەوھش لەپرووى كۆمەلایەتییەوھ بەهەمان شىوھ دووچارى فشاردەبىتەوھو خزم و كەس و كار لەزۆر بابەتدا سەرەكۆنەى دەكەن بەتایبەتى لەپرووى ھاوکارى كەردنى ساواک و ھوكمومەتى(شاھەنشاه)وھ، داواى لىدەكەن ئەوھەندە گىرى نەكات و كارىك بکات كەم كەم ھاوکارى ھوكمومەت بکات، كە ئەمەش ھەم لەپرووى ئابورىيەوھ، ھەم لەپرووى سىياسى و كۆمەلایەتییەوھ بۆخۆى و بۇ بنەمالەكەشى بەسودە، بەلام خۆ ديارە كەسىكى، وەك(موفتى زادە) نامادەبىت منداڵەكەى بىرىت و بچوكتىن كارى ھەرام نەنجام نەدات، ھەرگىز بەكارىكى لەو جۆرە پازى نایىت.

گویتىرتن بۇ رازە نەتییەكانى(موفتى زادە) دەبنە گەواھى لەسەر گەرەبى ئەو پیاوھ، و فریادپرەسى پرورەردگار لەكاتە ناپرەختەكاندا، خۆى لەكاسىتى(ئەمانەت)دا زۆر بەكورتى و دەرپرینىكەوھ پر لەنەيتى و سەرسامى باسى پەيدا بوونى شویتىك دەكات بۇ رزق. كەخۆى بەداستانى غىرەعادى(ئاناسایى) دەيگىپرىتەوھ، "كە گەرئامەوھ بۇ سەنە بەجۆرىكى غىرەعادى شویتىك بۇ رزق پەيدا بوو، واقعەن غىر عادى {وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا} الطلاق ۲. ئىنسانىك شەرىك مولكمان بوو، خوا عەفوى كات لەم رۆژانا كۆرزا * . كە لە ئاوباخەكەى خۆیدا گوللەيان لىدا. دوو(دى) لەپالى يەكدا بوون، يەككىيان گەرە، يەككىيان بچوك، باوكم كاتى خۆى دابوویە(عەبدوللا خانى مورادى)، ئەو ئىجارەيەى ديارىكرا بوو زۆر بوو

* (كە ئەھمەد لەوتىدا مەبەستى رۆژانى ئىنقلاب و پرۆبەپرۆبونەوھەكانە

كەمێكى مابوو، ئەو مێقدارەى كە مابوو ھەموو سالتێك دەیناردەوێ بۆ مالى ئێمە.

چەند جار لەلایەن بنەمالەى ئێمەو، لە لایەن خوشك و براو داىكەو داوا كرابوو بانشو ئىجارەى ئىتر تەواو ببیت، كار گەشتبووێ ئەوێ ئەشرافى موختەرەمى ناوچەكە كرابووێ واستە ئەو ئىجارە ئىتر باكوڤاى پى بىت، و ئەو زەوى و زارو مولكە بداتەو دەست خۆمان، ئاخى زۆر بوو، ئەو ھىچ كات حازر نەبوو بوو-ئەو كارەبكات و دەستھەلگىت لە زەوى وزارو مولكەكان-، بەلام كاتێك من چوومەو بۆ سەن، ئەسەسەن ئەم كاپرا وای دەرك دەكرد، وەك ئەوێ چەند سالە بىگارى پى دەكرىت! بەشىوازىكى وا ووتى "دە ئىتر بەسە من تاكەى عەزىتى ئەم زەوى و زارە بەكوڵمەو بىت؟ وا تۆ ھاتووئەو بۆ سەن ئىتر بىگرە ئەستۆ"، ھەر لەبىرى نەمابوو كە چۆن داوا كراو بەرئەو نەیداوئەو، ئىستا ھاتوو و بەو جۆرە دەلىت، كە ئىتر من خزمەتى زۆرم كردوو و زەحمەتى زۆرم كىشاو خۆتان وەربىگرەو.

لەبارەى ئابوورىيەو پەحمەتى خاى گەورە ئاوا پەيدا بوو، ئاخى زۆر شوین بۆ پەفاھو سەرۆتم بوو، ھەم نوسىنگەكەم لە-تاران-ھەم وەعدىان داووبىم كارم بۆ بكەن لەزانكوڤى(حقوقى ئىلاھىيات)، ئەگەر كەمىك لەساواك نزیك ببوومايەتەو كارم ئاسان بوون، جگە لەوانەش ئىمكانى دەرامەت لە تاران زۆر بوو لەبەر ئەركى دىنى خۆم كە-الحمد لله- سەرکەوتوو بووم كەتەئىمنى دەكرد.

زۆر بەقەناعەتەو لە خوا بەزىاد بىت بۆ يەكەجار لەدواى زىندان خۆم پاراست لە دەرامەتى حەرام، يا ئەگەر حەلال بوو موستەلزمى حەرام بوو، كە دەبوايە بىدەنگىم بكردايە لەبەردەم تاوانەكانى شاھەنشاهىيەو، يان كەمىك ھەماھەنگىم

بکر دایە لە گەڵ (ساواک)، ئە گەر دەرامەتی بکەش لە لای بواوە وەک مامۆستای زانکۆ کاتیەک لە بەرامبەر مەرجی ناواوە بێت حەرام دەبێت. بەلام کە گەر پامەووە بۆ سنەو کەمێک تەقوام بە کاربرد ئەو روویدا، هەندێک لەو کەسایەتیە بە پێزانەیی دە خالەتیان لەم کارا کرد بوو (عەبدوللا خان) زۆر بە قورسی جوابی کرد بوون-پێیان سەیر بوو یانی چی؟! بۆچی (عەبدوللا خان) بوو. مەزۆتیکی تر؟ ئە صەلەن بۆ فکری گۆرا؟! بۆچی قسەو باسی لەبارەیی دانەوێ ئەم مولک و زەوی و زارەو گۆرا؟! بە راستی پێیان سەیر بوو".

ژیانی کاک ئەحمەد و خێزانی لە پرووی ئابورییەو بەو شیوەیە نارهەت و گران بوو، بەلام لەبەر ئەوەی خاوەن کەسایەتی و شەقامەت بوو، هەرگیز نەیهێشتوو کەس بزانیت و دەک بەو فشارە ئابورییە بکات، تا ئەو کاتەی دایکی بەو باس و خواستی نێوان (حەمە ژیان) و (خەدیجە) دایکی دەزانیت لەبارەیی (سێو) کەو.

دوا بە دوای ئەمە وورده وورده لە پال ئەو نەدارییەدا قسەو قسەلۆک دوورو نزیک دەستپێدەکات و فشاریکی کۆمەلایەتی قورس لە پال فشارە ئابورییە کەدا دروست دەبێت، وەک خۆی دەلێت "روداوێ کان دەستیانی بکەد." "بە ماله و دۆست و ناشناو خۆینەوارو نەخۆینەوار هەموو سەردەخەنە سەری، کە رەوشی ژیانی خۆی بگۆریت و کەمێک مەیل بدات بە (ساواک) و حوکومەت. دیارە زۆرێک لەوانەیی قسەیان لە گەڵ کردوو لەبەر خۆدی (کاک ئەحمەد) بوو و ئەویان خۆشویستوو و بە دەرکی خۆیان وایانزانێو، ئە گەر ئەو ئەو کارە بکات ژیانی دەگۆریت و لە پرووی ئابورییەو هیچ نەبێت حالی باش دەبێت.

خۆی باسی دەکات، رۆژی وا هەبوو چەند سەعات دانێشتنکراوە و فشاریان خستۆتە سەری، بەلام لەبەر ئەوەی (موفتی زاده) لەو سەری قسەو باسەکانەو

هاتۆتەوه و زانیویەتی چی بەلێن و پەیمانێکی بەخوای گەوره داوه و لەناخی خۆیدا بە تەمای چییە، هەركەس بەپێی تیگەیشتن و دەرکی خۆی وەلامی داوتەوه كەمێك لەو زەختەیی كەم كرۆتەوه.

بەمجۆرە (كاك ئەحمەدی موفتی زاده) بۆ ماوهی چەندین ساڵ لەگەڵ ناپۆلەون و فشارەكاندا دەجەنگی، لەبەرەمبەر سەختییەكاندا سەر دەگری. لەماوهی ئەو فشارە نابووری، و كۆمەڵایەتی و سیاسییەدا دەبێت، موفتی زاده بۆماوهی یەك دوو سالیك لە دێكانی (زاخە) و (بەردە رەش)ی سەر بەشاری (دیواندەرە) خەریکی كاری كشتوكاڵ دەبێت و دواتر لەگەڵ چەند كەسیكی تر كارگەییەکی هاوبەشی دروستكردنی خانووبەرە و پرد و لولەكێشی ئاودانانی بۆری ئاودەمانییە (ئەمانییە) بەرپۆه دەبن.^١

بەو پێیە بێت، ئەم كاری سێ بۆ چوار ساڵ پێش ئینقلاب دەستی پێكردوو و تا پێش ئینقلابیش بەردەوام بوو، دەكاتە ساڵەكانی (١٣٥٣ك-ه)، واتە هێشتا وەك (حاکم شەری کوردستان) دەسبەکار نەبوو.

١) كاك ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانی شەری دیاری بۆ یاران، چاپی یەكەم، زستانی ١٣٨٦، لای ی.

هەولەكانى موقتى زاده پيش دامەزراندنى مەدرەسەى قورئان.

پيشتر ئاماژەمان بۆ ئەوئەكرد، ھۆكارى سەرەكى گەرانەوئەى موقتى زاده بۆ سەنەو تەحەمولكردنى ئەو بارە سەنگىنەى ژيان، بەنييەتى خزمەت بەدين و نەتەوئە مەحرروم و نەدار و ھەژارەكەى بوو.

كاك ئەحمەد، سەرەتاي دەستكردن بەكارو چالاكى ھەر خۆى بەتەنيا دەبىت، لىرەدا پروونكردنەوئەيك دەدەين بۆئەوئەى ئىتر لاي خوئىنەر پروون و ئاشكرا بىت، لەم قۇناغەى موقتى زادەدا كار بۆ(دين)، واتە كار بۆ نەتەوئەيكەى مەحرروم، و كار بۆ پزگار كردنى ھەموو ھەژارانى دونيا لە ھەر شوئىنىكى ئەم جىھانەدا بن. كاك ئەحمەد لەدوای زىندان بەو پۇحىيەتەوئە كار دەكات و دىتەوئە لەناوخودى تاكەكان شوپشى گۆرانكارى دروستدەكات، بۆيە دەتوانين بلىين رىفۆرمەكانى كاك ئەحمەد بەشىئەوئەيكەى تەدرىجى لەتاكەوئە دەستپىدەكات و لەرپىگەى پىگەياندىنى تاكەوئە كۆمەلگايەكى ساغ و تەندروست لەپروى ئايىنى و نەتەوئەيەوئە دروست دەكات. گۆرانكارىيەك، كاتىك قەسەدەكات و ئەوانەى گوئى بۆ دەگرن، پيش ئەوئەى لە شوئىنى خوئان بچوئىن و كۆرەكانى بەجى بهيئەن داواكارىيەكانى جى بەجى دەكەن و بەكردەوئە پىتى دەلەين "كاك ئەحمەد ئەوئە بە گوئىمان كردىت و ئەوئە دەرمانى چارەسەرمان خوارد"، چونكە موقتى زاده، كاتىك لەسەر دەردىكى كۆمەلگا قەسەدەكات، نايە تەنھا بە ئاماژەكردن بە دەردەكە ياخود باسكردنى دەرمانى دەردەكەوئە لەبىركردنى ھۆكارى سەرھەلەدان و مېژووى سەرھەلەدانى وازبەيتىت، بەلكو فەيلەسوف ئاسا، فەيلەسوفىك لەناو خودى خەلكەدادەئەى، فەيلەسوفىك لەگەل زامەكاندا مامەلە دەكات و چارەيان دەكات، ھەموو لايەنەكانى دەردەكە پيشاندەدات، پاشان باسى چەندىن جۆر دەوای جىاواز

دەكات، كە بۆچارەسەرى ئەو دەردە بوونیان ھەيەو لەناو ھەمووشیاندا باشتىرتیان پێدەلێت، بەجۆرىك باسیدەكات ئەگەر تامی ئەو دەرمانە وەك ژەھرى مار بێت ئەوھى گویى گرتووھ دەبھواتەوھو چارەى خۆى پێدەكات، بۆیە ھەموو ئەوانەى لەبارەى(موفتى زادە)وھ دەخویننەوھ یان دەنوسن دەبێت زۆر لەمە قولتر مامەلە بکەن، نەيەن لەسنورە تەسكەكاندا خۆیان قەتیس بکەن و نەتوانن شتەكان باشتربینن.

كاتێك كاك ئەحمەد، بەتەنھا دەستبەكارکردن دەكات، لەپاڵیا دەست بە پەرورەدەکردنى چەند تاكێكى لێھاتووى بە توانادەكات، چونكە پەرورەدەکردن لە قوتابخانەى موفتى زادەدا پانتایىيەكى فراوانى داگیر کردووە. كاك ئەحمەدى موفتى زادە، لەسالى(١٣٤٢) بۆ (١٣٥٠) بەناونیشانى كەسايەتییەكى ئایینى، بەلام بە تەنھا سەرقالى كار و چالاكى بوو، ھەلبەتە زۆر ھەولێ دەدا چەند نەفەرێك پەرورەدە بكات، ھەر بۆئەم كارەش داوا لە(مامۆستا تاهیری) دەكات،-مامۆستایەكى ئایینى ناودارو ناسراوى ئەو سەردەمەى كوردستانە-. چەند كەسێكى نزىكى خۆى بنیڕیت و پەرورەدەیان بكات، بەلام كاتێكىش بەھۆى ھۆكارى داراییەوھ نەیاندەتوانى لەو دەرسانەدا ئامادەبن بە شوێنى كەسى دیکەدا دەگەراو دەرسى تاییەتى پێدەوتن و كارى بۆ پەیدادەکردن، بەلكو چەند نەفەرێك لە دەورى خۆى كۆبكاتەوھ و بەبنەما ئەساسییەكانى(كتاب و سوننە) پەرورەدەیان بكات. لەو كەسانەى، كاك ئەحمەد سەرەتا كارى لەگەڵ كردوون(سەلاحەدىن حسەینى و عەبدوللا پارسا) بوو، ئەوانە دوو گەنج بوون و(كاك ئەحمەد) زۆر دلخۆش بووھ پێیان و ئومیدەوار بووھ لە ئاییندەدا كاریگەرى پەرورەدەى تاییەتیان كارى خێرى ھەبێت بۆیان، بەلام زۆر بەداخەوھ وەك زۆربەى ئەوانى تر كە

(كاك ئەحمەد) زۆر زەھمەتى لەگەلدا كېتشان و دلى پىياغۇش بوو، بەلام لە سەرەتاو لە نىوہى رېگەدا بەتەنھا بەجىيان ھىشت ^۱.

دىارە ھىچ كات ئەم پىشھاتانە لەتمە لەكارو بەرنامەى پىاوتكى ئاوا دوورين و بىرتىژ نادات، بۆيە لەكارى خۆى بەردەوام دەبىت و لەناو شارى سەندا، بەرنامەى وانەى(ھەفتانە) دادەنيت و لە ھەفتەيەكدا دوو رۆژ ديارى دەكات، رۆژىك بۇ ژنان و رۆژىك بۇ پىاوان، گەنجى كەم تەمەن ھەبوون زۆربەيان بۇ مەسائىلە دىنى و پىرسىارو ۋەلامى سىياسى و كۆمەلەيەتى دەچوونە ئەو(كلاس ھەفتكى) ۋە. لە پروى ژمارەۋە كەم بوون، كاك ھەسەنى ئەمىنى دەلئيت"لەو كاتەدا ھىچ ۋەخت نەبوو ژوورەكە پىرپىت لە خەلك، بەلام زۆرىنەى خەلكى بۇ مەسەلە دىنى و فىقھىيەكان دەھاتن، چونكە كاك ئەحمەد بەناونىشانى يەك بىريارى دىنى بەناوبانگ بوو، بىرو بۆچوونى ئەو لەبارەى بابەتە فىقھىيەكانەۋە، لەگەل ئەوانى دىكە جىاواز بوو، بۇ غونە لەبابەتەكانى(نكاح و تەلاق و مافى ژن)، بىروپراو بۆچوونى بەناونىشانى (موجتەھىدو زاناىەكى دىنى) رۆشن فىكرانە، بەئىستىلالى قاتعانەو رۆشن و سەرىح قسەى دەكرد و حوكمى دەردەكرد.

كاتىك حوكمىكى دەردەكرد و ھىچ شتىك لە بەردەمىدا نەبوو بىتتە ھۆكارىك بۇ سوكردن يان قورسكردنى ئەو حوكمە، بەلكو زۆر تىگەشتوانە زاناىانە، ھەكىمانە بەگەرانەۋە بۇكتاب و سوننە بەلگەى دەھىنايەۋە خەلكى ھەمووى بەبى قسە حوكمەكەيان قبول دەكرد ^۲.

ھەرلەبەرئەم زىرەكى و شارەزا لە ھەلسوكەوت و پەيوەندى دروستكردنەدا بوويە ھۆى ئەۋەى خەلكى زياتر تەعەلوق بگرن پىيەۋەو بۆكىشەو گىرفتەكانى رۆژگار بگەرپىنەۋە

^۱ (كاك ھەسەنى ئەمىنى: ياد ايام... (چاوپىكەوتن)، گۆقارى راھ ما، ژ. ۲، بەخشى يەك ، ۲۴-۲۵

^۲ (سەرچاۋەى پىشوو، ۲۵-۲۶

لايى و پرسیارى لیبكەن، بەمچۆرە وورده وورده ژمارەى كەسەكان زیاد بوو تا گەشتە ئەوەى (مەدرەسەى قورئان) دا بەزىنىت. ھەولەكانى موفتى زادە بۆ كۆكردنەو پەرورە كەردنى كەسى بەتوانا و لېھاتوو بەجۆرىك بەردەوام دەبیت، تا دەگاتە ئەوەى داوا لە (مامۆستا حاجى مەلا عەبدولرەھمان تاهىر)، كە يەككىكە لە مامۆستا ديارو زىرەك و ناسیۆنالىستەكانى ئەو كاتەو كاك ئەحمەد زۆرى خۆش وىستوو، لە (بۆكان) چەند فەقیهەكى بەتوانا و زىرەكى بۆ بدۆزىتەو و بیاننیرىت بۆ سەنەو خۆى سەرپەرشتیان بكات و دەرسیان پى بلیتەو، چونكە وەك وتمان (كاك ئەحمەد) زۆر مەبەستى بوو فەقى پەرورە بەكات، ھەر بۆیە كاتىك فەقیكان دىن بۆلاى خۆى خەرجیان دەكىشىت و خانوویان بۆ دەگریت. (مامۆستا حەسەنى ئەمینى) يەككىكە لەو كەسانەى كە بەمچۆرە بە (كاك ئەحمەد) ئاشنا بوو، لەو بارەيەو دەگىریتەو "مامۆستا مەلا عەبدولرەھمانى تاهىرى- مامۆستای خۆم بوو لای ئەو ئىجازەى مەلایەتیم وەرگرت بوو، كە دەھات بۆلامان زۆر باسى-كاك ئەحمەدى بۆ دەكردىن، پیاویكى وایەو ئاوايەو ئەوئەندە ئازايەو ئەوئەندە خۆش تەبىعەتە، زۆر تەعریفى دەكرد، ئىمە ھىشتا نەمان بینى بوو-علاقەتمان پى پەیدا كەردبوو، ھەر ئەو علاقەتە بوو ھۆى ئەوەى كە باسى ئىمەشى بۆ-كاك ئەحمەد- كەردبوو، كە وتبوی-منیش فەقىم ھەيە بەمچۆرە-من و فەقیهەكى تری ھاویرىمى ئاشنا كەردبوو بە-كاك ئەحمەد، داوى ئەو-كاك ئەحمەد-داواى لیدەكات، كەلای ئیو فەقىتى باش ھەيەو حەزیان لە خویندن ھەيە، پىمخۆشە كاریكى وابكەم و خۆم دەرسیان پى بلیم، بۆیە ئەویش ناوى من و ئەو پەفەقەمى برد بوو، بەو شىوہە لەگەل-كاك ئەحمەد-یەكمان ناسى و چەندجار دەھاتین بۆ سەنەو دەستیدەكرد بەباسى دورو درێژ، باسى ئەوەى دەكرد دەبیت مەژۆ لەسەر پى خۆى بوەستیت و ئاتەم شىوہ، كە مەلاكەن كاردەكەن شىوہەكى زۆر باش نییە بۆباسى دینى و كەسى باش نییەو دین زەعیف بوو. ئیتەر بەمچۆرە ئىمەى

ساغ کردۆ مەلایەتیی و کاری ژبانی لادی بەجی بهێلین و خوشمان-ووتمان وەرسین و
 ھەزەکاری مەلایەتیی ناکەین-، ئەویش ووتی-ئەگەر وەرسن و پاسدەكەن مەیکەن-،
 دەی چۆن نەیکەین و چی بکەین؟ ووتی-من لێرە کارم ھەیە، وەرن لێرە لەگەڵ من
 کار بکەن-، ئەگەر پاسدەكەن خۆ ئێوە لە پیاوانی ئەوێ ئیسلام گەرە ترین،
 ھەزەتیی ئەبویکر(ﷺ) کۆ نەفرۆشی دەکرد، دەچوو بازرگانی خارجی دەکرد، جلی
 کۆنی لە(مەككە) دەکپی و لە(مەدینە) دەفرۆشتەو، ئەم باسانە-كاك ئەحمەد-
 زۆر کاریگەر بوو، بەجۆرنێك قەسە بۆ ھەرکەس بکردایە، ئەگەر باسەكەش بەوچۆرە
 نەبوا، ھەتھەن کاری لێدەکردو ھەزی لە گۆی گرتن بوو، لەقەسەکردندا زۆر لێھاتوو
 بوو، ئەو کەسانە لەنزیكەو دیوویانە دەزانن، چونکە لەدڵەو قەسە دەکرد، لە
 قولایی دلیبەو باوەری پیتی بوو، ئەوێ بەقەسە دەبووت لەتەواوی کردەو دا بەزەرە
 لاینە دەدا.

بەوچۆرە دلیك رازی دلیك نارازی، ووتمان دێنە سنەو مەلایەتیی و نیمامەتیی و
 فەقییەتیی و کاری کشتوکالیمان ھەمووی بەجی ھێلا، کە ئیمکانییەتمان لەوێ زۆر
 بوو مۆلک و مالێ زۆر لە ئیجارەماندا بوو، کاتیك ھاتینە سنە سالێ(۱۳۵۵) بوو
 دواي چەند رۆژێك لەکۆچمان بۆ سنە من و-كاك عەزیزی ئەمین-، لەگەڵ-كاك
 ئەحمەد- رۆشتین تا ئەو خانوویە کمان بەئیجار بۆگرت، لەگەرەکی خۆیانەو لە(جور
 ئاباد) گەران دەستی پێکرد و پرسیار وەلام بەشوین خانوودا دەگەرین، ھەندیک
 خانویان نەدەداو ھەندیکیان ھەیان بوو، بەلام پرسیاریان لە ژمارەیی خێزان دەکردو،
 ئیمەش(ھەشت کەس) بوین رازی نەدەبوون، تالە کۆتاییدا گەشتینە خانوویەك نزیك
 مزگەوتی(حمەسەین بەفری)، کاتیك-كاك ئەحمەد-جەرپەسی دەرگای لێدا ژنێك
 دەرگای کردەو، وارێکەوت-كاك ئەحمەد- دەیناسی، کاتیك دەریارەیی خانووی کرێ

پرسیاری لێکرد، وەلامی دایەوه، کەخانوی چۆلیان ھەیه، بەلام دەیفروشن و نیازی بەکردانیان نییه.

کاتیك-كاك ئەحمەد-گۆیی لەمە بوو، یەكسەر ووتی "دەی زۆر باشە دەیکرین".

ئێمەش پرسیارمان لێکرد ناخ چۆن دەیکری؟ ئێمە خۆ پارەمان پێنییه!

ووتی، ئیستا بلێ نرخێ چەندە؟- انشالله رێکدەکەوێت و ناساندەبێت. خاوەن مال

ووتی بابی (١١٠) ھەزار تەنە،-كاك ئەحمەد- ووتی دەیکرم، دەسمان کرد بە ناپەرەزایی

دەربرین، و ووتمان "ئێمە پارەمان پێنییه خانو بکڕین...".

ووتی، ئێوە چیتان ھەیه بیفرۆشن، باقییەکەشی- انشالله- ھەل دەبێت.

ووتمان: تەواوی سەروەتی ئێمە (٢٠ھەزار) تەنە بۆ باقییەکەشی چی بکەین؟!

ووتی: ئەوە بەهێنن ئەوەشی دەمێنیتەوه-انشالله- کاریك دەکەین.

ئێمە پارەمان نەبوو، دەشمانزانی-كاك ئەحمەد-چەنێك نەدارو بۆ پارەیه، بەلام

سەرئەنجام ئەو خانووەکەشی کڕی.

کاتیك تەواو بووین و خانووەکەشی کڕی، بڕیاریدا تا پۆی خانووەکە بکات بەناوی

ئێمەوه، بەلام ئێمە پازی نەبووین. ووتمان، ھیچ قبول نییه ئەو خانووە بکڕیتە ناوی

ئێمەوه و دەبێت بەناوی خۆتانەوه بێت، ئەو زۆر پێداگری دەکرد، کە بەناوی ئێمەوه

بێت و داوای دەکرد ناسنامەو شتەکانی پێبەھێن، ئەوەنە پێداگری دەکرد ناچار بووم

ناسنامەکەشی نەدەمێ و بلێم ناسنامەکاغان لەلانییه، تا بەوشێوەیە پازمانکردوو وازی

ھێنا نەیکرد بەناومانەوه.بەوجۆرە لەو خانووەدا جێگیر بووین، خانوویەکی گەورە

بوو، کە ژووری زۆری تێدا بوو لەناوخۆمانا دابەشمان کردوو ھەموومان لەو خانووەدا

ژیانمان دەگوزەراند^١.

^١ (ھەمان سەرچاوەی پێشوو، لا ٢٢بۆ ٢٣

..... دەروازىمەك بۇ ئاساندى كەسايەتى و خەباتىكى ئەنسىتەر

هەولدانى موفتى زادە بۇ پەرورەدەکردن و پىنگەياندىنى قوتابى و پىاوى دواړۆژ، پىاوانىك بتوانن لەبەردەم تاغوتىكى وەكو (شاھ)دا بەعەزەمەتەوہ بوەستن و ھەموو جوھدى خۇيان بھەنە كار بۆئەمە كۆمەلگا پزگارىكەن و لەو ستم و نادادپەرورەرييە، زۆر لەوہ زياتر تىپەردەكات، قوتابى لەدېھاتەوہ بەيىتتە شارو بياڭخاتە سەركارو دواتر خانويان بۇ بىكرىت، كاردەگاتە ئەوہى فەرشى ژىرى خۆى دەفرۆشيت و دەيداتە فەرشىكى دىكەو لەو خانووە تازەى بۇ قوتابىيەكانى گرتووە دايدەخات! كاتىكىش پرسیارى لىدەكەن بۆچى كارىكى واىكردووە، كەفەرشى ژىرى خۆى فرۆشتووە، فەرشىك ئەوئەندە قەدىم و بەنرخ؟

لەوہلامدا دەفرمويت"مەن ئەوہى كردوومە بەكارىكى خاسم داناوہ، چونكە تاكە شتى سەردەمى جاھىلىم، كە تائىستا مابوويەوہ، ئەم فەرشە بوو، ئىتوہ بوونەھۆكارىك بۆئەوہى لەناوى بەرم و دوركەومەوہ لىتى".^۱

سەردەتاو دەسكردنى بەكارىك بەوجۆرە دەست پى بكات ديارە كۆتايىيەكەى دەبيت بەچى بگات، كەسايەتییەك بەوجۆرە بىربكاتەوہ لەھەنگاوى يەكەمى كارەكەيدا بيت، زۆر ڤوونە تاچى ئەندازەيەك بەشويىن سەروەت و سامان و پلەدا دەگەریت. موفتى زادە، لەسەر ئەم كارانەى بەردەوام دەبيت تا ئەوكاتەى بەرپەسى دەبيتە (حاكم شەرىعى كوردستان)و لە وێوہ بۇ خزمەتى دین و نەتەوہكەى دەست بەكاردەبيت.

^۱ (ھەمان سەرچاوەى پيشوو، لا ۲۴.

بوونی موفتی زاده به حاکم شرعی کوردستان

حاکم شرعی (دادوهری شرعی)، پۆستیکی تایبهتی ولاتی (نیژان) به هه‌ندیک كهسايهتی زاناو ناوداری نایینی ناوچه تایبهتییه‌كان ده‌دریٲ. نهو زانایانهی نه‌م پۆستهیان ده‌دریٲی ده‌سته‌لاتیکی تایبهتیان هه‌یهو کار بۆچاره‌سه‌رکردنی بابته دینی و تاکه‌كه‌سیه‌كان ده‌که‌ن، وه‌ك بابته‌كانی-نیکاح- ته‌لاق-میرات و یه‌ك لا‌کردنه‌وهی نا‌کو‌کیه جۆراوجۆره‌كانی نیوان خه‌لگی، نه‌مانه چهن‌د بابته‌تیکن په‌یه‌ه‌ندیان به (دادگا) وه‌ نییه، هه‌ر كه‌سیك له‌م بو‌ارانه‌دا کی‌شه‌یه‌کی هه‌بو‌ایه‌و په‌یه‌ه‌ندی به داد‌گاوه ب‌كات، داد‌گا راسته‌وخۆ په‌وانه‌ی لای (حاکم شرعی) ده‌کات و نه‌و چاره‌سه‌ری نه‌و کی‌شانه ده‌کات، هه‌رچی (موفتی) ه له‌ پروی شاره‌زایی و ده‌سه‌لاته‌وه له (حاکم شرعی) فراوان تره، هه‌ر بۆیه (موفتی) بوون له پروی ناو‌نیشانه‌وه له (حاکم شرعی) به‌رزتره، چونکه نه‌و بابته‌تانه‌ی ده‌چن به‌رده‌م (موفتی) و کاری له‌سه‌ر ده‌کات بابته‌تیکی ووردو فراوان و گشت‌گیرترن، هه‌روه‌ها له پروی ده‌سه‌لاتی‌شه‌وه (موفتی) یه‌كان هه‌ل‌ده‌ستن به دیاری کردنی (حاکم شرعی) یه‌كان، یاخود نه‌مان دیاری ده‌که‌ن و (وه‌زاره‌تی داد) یش قبو‌لی ده‌کات. بنه‌ماله‌ی (کاک نه‌حمده‌ی موفتی زاده) یش له‌کوردستانی نیژان هه‌م موفتی بوون، هه‌م حاکم شرعی.

باوکی کاک نه‌حمده‌ی (مامۆستا مه‌لا مه‌حمودی موفتی) هه‌م موفتی بووه‌و هه‌م حاکم شرعی. بۆ زیاتر پرون کردنه‌وهی نه‌م بابته‌وه چۆنییه‌تی بوون به‌حاکم شرعی (کاک نه‌حمده‌ی)، گیرانه‌وه‌ی (کاک حه‌سه‌نی نه‌مینی) ده‌گوازینه‌وه، که‌له‌نیستا حاکم

شەرعی سەنەیدو ئەمەش دواى ئەوەی (موفتى زاده) دەچیتە (کرمانشاه) بە نامەى راستەوخۆى خودى (کاک ئەحمەد) ئەم دەبیتە حاکم شەرعى سەنە، جگە لەوەى تانەوکاتەى (کاک ئەحمەد) حاکم شەرعى بوو (حەسەنى ئەمینى) هەلسۆرتنەرى (دەفتەرى حاکم شەرعى) بوو، بەلام دواى کۆچى (موفتى زاده) لەپایىزى (۱۳۵۸) دا بۆ (کرمانشان)، بە حوکمى دەمى (ووتە) و نوسینى ئەو (کاک حەسەن) و چەند مامۆستایەکی دیکەى ئایینى هەر ماوە و یەکیکیان لە جینگەى (کاک ئەحمەد) دەبنە حاکم شەرعى، دواتر لەبەر ئەوەى (کاک ئەحمەد) لە (سەنە) نییه و لەخەلکى ئەوتۆه نزیک نییه لەوەلامى پەسى (وەزارەتى دادى کوردستان) دا سەبارەت بە حاکم شەرعى و گیرۆدەى خەلک لەو مەسەلەیدە لەبەر وارى (۱۳۵۹/۱۱/۴) ک-ه- (کاک ئەحمەد) نامەیک دەنوسیت بۆ وەزارەت و ئەركى حاکم شەرعى دەسپێرتە (کاک حەسەنى ئەمینى).^۱

کاک حەسەنى ئەمینى، دەربارەى بە حاکم شەرعى بوونى (کاک ئەحمەد) لە گۆڤارى (راھ ما) دا بەمجۆرە دەدوێت "دواى کۆچى دواى باوکى-کاک ئەحمەد- ئەو براکەى-بەرپەحمەت بێت- حاجى مامۆستا مەلا خالید موفتى- بەرپر سيارىتى کارەکەى گرتە ئەستۆ. لەسالى (۱۳۵۵) لەبەر کۆمەلەى هۆکار دادوەرى شەرعى (حاکم شەرعى) بەجێدەهێلێت، بەلام تا لەژاندا مابوو هەر بە موفتى مایەو، لەوکاتە دابوو کۆمەلەى ئەکار بە دەستانى دادگا کە لە نزیکەو-کاک ئەحمەد-یان دەناسى و لە تواناو داھێنان و پێشنيارو حالى پۆشنبرى بە تايبەتى لەبابەت (کۆمەلایەتى و سیاسى و خێزان) یەکاندا چەندىك شارەزایە و خودى ئەوانیش زۆر سودیان لەبابەتەکانى وەرگرتبوو، جگە لەوەى زۆر خۆشیان دەویست، لەپێشنيارى ئەمانە (دادگا) بریار دەدات-کاک ئەحمەد-بە حاکم شەرعى دا بچە زۆریت.

(^۱) کاک ئەحمەدى موفتى زاده: دیوانى شەرى دیارى بۆ یاران، چاپى یەكەم، زستانی ۱۳۸۶، لا-ك.

زۆر جار پێشنیاری ئەم کارەیان بۆ کردبوو، بەلام-كاك ئەحمەد- لەبەرچەند ھۆیەك نامادە نەبوو و ھەربەرگرت، یەكێك لەوانە ئەو بوو، ئەم بەرپرسیاریتییە لە ئەستۆی مامی بوو، ھەر بۆیە تا ئەو لەژیاندامابوو و ھەرگرتنی ئەم کارە بۆ-كاك ئەحمەد- گرانبوو، دووھم لەبەرئەو ھەسەرقاتی بەئیشکردن و بیرکردنەو ھە لەبابەتەكان زۆربوو نیشوکاری گەنگەری لەسەرشان بوو.

و ھەك ناماژەمان بۆ کرد چەندەھا جار ئەم بابەتە ھە خراوتە روو ئەو بەنەخێر و ھەلامی داوئەتەو، تا لەكۆتایدا چەند ھۆكاریك دەبنە مایە ئەو ھە نامادەیی خۆی دەرپریت بۆ و ھەرگرتنی ئەو ئەركە، بۆ نمونە: پێیان ووتبوو ئەم بەرپرسیاریتییە نەگەرتە ئەستۆ ئەو بەچەند كەسانێكی دیکە دەسپێرت، كە چەندەھا كێشە دەھێننە ئاراو، یەكێك لەوانە ئەو ھە، بەبێ بەرتیل و پارە نیش بۆ خەلك ناكەن، بەلكو لەبەرئامبەر ھەر و ھەلامێكدا بێك پارە لەخەلكی و ھەردەگەرن، ئەمەش شتێكە لەبەرچاوی ئێو ھەرامو دەبێتە ھۆی ناوژراندن و سوک بوونی دین و شەرعییەتی ئیسلام، كە ئەم کارە زیانیكی زۆر خراپە بەتایبەتی لەم رۆژانەدا، ھەروەھا لەلایەکی ترەو پێشنیارەكانی ئەو كەسانە ھەندێك جار زارەکییە، ئەو بێیارو فتوایانە ھە دەیدەكەن چارەسەری كێشەكانی ئەمەری خەلكی ناكەن، ئەو دەچێت خاوەن كێشە شەرعییەكان بەتایبەتی ئەو كێشانە ھە پەيوەندیان بەجیابوونەو (تەلاق) ھە، خێزان دووچارە سەر لێشێواوی و زیانیكی چارەسەرنەكراو بکەن، بەم پێیە كەسەكان لەیەك جیا دەكەنەو لە كۆتایدا تێكشكان و لە ناوچوونی خێزانەكانی لێدەكەوتتەو، ناشكراشە ئەمە کاریگەری سەلبی و زەرەر و زیانی جۆراو جۆری لێدەكەوتتەو ھە باری كۆمەلایەتی كۆمەلگا توشی دەرد و نەخۆشی دەكات.

ئەم روونکردنەو ھەبەشەم لەبەرئەو بوو، چونكە ھەندێك كەس دەیانەوێت بابەتی حاکم شەرعی-كاك ئەحمەد- لەسەردەمی رژیمی پێشوو(شاھەن شاھی) لەناو ھەرن

لە کاتی کەدا- کاک ئەحمەد- لە پێناو خزمەتکردن بە خەڵکی ئەم کاروبارە وەرگرت، لەبەر بەرگریکردن لە تێکشکان و لەناوچوونی خێزانەکان و لەبەر پارێزگاریکردن لەناو زپاندن و سوک بوونی زیاتری شەریعت و بەشەکانی شەریعتی ئیسلام و موسوڵمانان، بەپاستی- کاک ئەحمەد- پێشنیارو بیر و بۆچوونی فراوان و رۆشنبیرانە وای هەبوو کە تانیستاش لە بواری خێزاندن دەركەوتنی کێشە و کۆمەڵایەتی بەناوی (تەلاق) لە تێکشکاندن و لەناو چوونی خێزانەکان بەرگری کردووە.

زۆر جار دەهاتە پێش، - کاک ئەحمەد- چەند رۆژو شوو لە گەڵ خێزانی کەدا سەرقال دەبوو. ئەوانی رێنمایی و نامۆزگاری دەکرد کە پێکەوه ژيان بەسەر بەرن، ئەمەش بۆ ئەوەی رێگری بکات لە تەلاق و جیابوونەوهی خێزانەکان. هەموو ئەمانەشی بەبێ رەچاو کردنی پاداشت و وەرگرتنی یەک ریاڵ (پارە) لە کەسیک دەکرد. ئەم بابەتە بۆ هەركەسیکی بە وێژدان بابەتیکی فراوان و شایەنی لێکۆڵینەوهیە. لەوکاتە- کاک ئەحمەد- حاکم شەری وەرگرت، چ لە کاتی کەدا خۆی سەرپەرشتیاری دەکرد، چ لە کاتی کەدا ئەم بەرپرسیاریتی یە لە ئەستۆی من دانا، تانیستا چەندەها هەزار خێزان لە شوێنە گوندنشینەکان لەشیوان و جیابوونەوه رزگاریان بوو، واتە لەسەر بنەمای ئەو بریارانە- کاک ئەحمەد- خۆی دەریکردوون و ئەو بریارانە من دەرم کردوون. لە راستیدا بریارەکانی منیش هەربەشیوەی بریارو فتواکانی- کاک ئەحمەد- (خوای گەوره پاداشتی خێری بداتەوه).

ئەگەر- کاک ئەحمەد- حاکم شەری نەبایەو ئەو فتواو بریارە تازانە و دەگونجان لە گەڵ ویستی کۆمەڵگا و رۆژدا، کە لە کتیب و سوننەتدا دەریدەهێنا بەنازایەتی و چاوەترسی دەرینەپڕینایە، ئەگەر ئەوانە و دەهاتن بۆلای ئێمە و سەردانیان دەکردین، ئەهاتناوە و بچونایە بۆلای کەسانیکی دیکە، کە لەسەر بنەمای فتوای یەکلایەنە فتوایان دەردەکرد، تانیستا بەهەزاران خێزان گیرۆدە و تێکشکان و لەناوچوون دەبوون،

..... دەروازە بەك بۆ ناساندی كەسایەتی و خەباتیكى ئەنابەتزار

هەروەكو چۆن هەندێكیان وایان لێهات. بەراستی لەم بابەتەشدا وەكو زۆریك لە ئیش و كارەكانی-كاك ئەحمەدی موفتی زاده-، وەكو پابەرێكی بەتواناو لێهاتوو دەینیکی زۆری بەسەر خەلكی كوردستانەو هەیه، جا لەدوای ئەو-كاك ئەحمەد- لەسالی (١٣٥٥) دا كارو باری حاكم شەرعی وەرگرت. لەبەرئەو بەرپرسیارییه وەزیفەو بەرپرسیاریکی پەسە بوو حاكم پێگەیی پێدا بوون. تازەلە سالی (١٣٥٦) دا حوكومەتی(شاھ) زانی دوچاری هەلەیهكی گەورە بوو، لەبەرئەو-كاك ئەحمەد- لەكۆنەو پێشینەیی پروپەرۆو بوونەو هەبوو ئەم پڕۆژانەیی چالاكی سیاسی و پروپەرۆو بوونەو خۆی لەگەڵ پڕۆژم زیاتر كۆردبوو، حوكومەت دەبیست دووبارە-كاك ئەحمەد- قۆڵ بەست بكات، بەلام زانییان-كاك ئەحمەد- لەبەر حاكم شەرعی بوونی بێبەشە لەكاری سیاسی، ئەمەش پێگرتی بوو بۆ پڕۆژم بۆیه دەستیانكرد بە پلانگێران، بەلام ئەجارە-كاك ئەحمەد- نەلەبەرپێگەیی تایبەتی، بەلكو لەبەر پروپەرۆو بوونەو لەگەڵ پڕۆژم و پوچەلكردنەو پلانەكانیان نامادەنەبوو دەست لەكاربێشیتەو سەریان بۆ دانەوینیت، بەلكو بەووتارو نویینی نامەیی ناپەزایی پروپەرۆو بەرپرسیانی دەوڵەت بووئەو.

بەمشێوئە تاكۆتایی تەمەنی پڕۆژمی شاھەنشاهی و سەرەتای ئینقلاب، كەدەكاتە كۆتای سالی (١٣٥٧) بەوئەزیفەیی حاكم شەرعی مایەو دواي وەفاتی مامیشی(موفتی كوردستان)بەئەو-كاك ئەحمەد-سپێردرا^١.

^١ كاك حەسەنی ئەمینی: یاد ایام... (چاریكەوتن)، گۆڤاری راه ما، ژ.٣، بەخشی یەك، لا ٢٤-٢٥.

پووبەپوو بوونەوہى موفتى زادە بەرامبەر پڙىمى شاھ و دەزگای ساواک

قسەکردن دەربارەى سەم و زولم و زالامى (پڙىمى شاھەنشاهى ئىران) و دەزگا داپلۆسىنەرەکانى (ساواک) ەو ەەرچى بلۆيت و ەەرچى بنوسيت، ەيشتا ەەرکەمەو ەەقى خۆيت پيئەداو، بۆيە ليئەدا نيئە باس لەو زولم و سەمانە ناکەين، ئەو پڙىمە ديکتاتۆرى سەرکوتکەرە بەسەر کورد و گەلانى ئىراندا ەيئناويسەتى، خويئەر لەم بارەيەو دەتوانيت بگەرپتەو بۆ ئەوسەرچاوانەى لەو بوارانەدا نوسراون و باسى حالتى گەلانى ئىران دەکەن لەو کاتەدا.

کاک ئەحمەد، لەيەکيتک لە وتارەکانيدا ناوى کە سايەتبيەک دەهينيت و باسى دەکات، کە چۆن (ساواک) بۆ دان پيدانان تا ئەژنۆکانى دەکەنە ناوړۆنى گەرمەو، دەشتوانين خودى سەرەلدانى ئينقلاب لەناوگەلانى ئىراندا بەباشترين نمونە وەرگيرين، کەھۆکارى سەرەکى ئەو تەقینەو گەورە جەماوهرىيە لەئەنجامى سەمەمەکانى دەسلەلتى (شا و ساواک) ەو بوو، بەلام ئەو ەى نيئە ليئەدا دەمانەوېت، ئەگەر بەکورتيش بوو تيشکينكى بخرينە سەر ئەو پووبەپوو بوونەوانەيە (کاک ئەحمەدى موفتى زادە) يە لەماو ەى تەمەنيەدا، لەگەڵ پڙىمى شادا ئەنجامى داو، چونکە ئەو دەزانين (موفتى زادە) تاکاتى وەفاتى بەدوو قۆناغ لە دەسلەلتا تيپەر بوو، قۆناغى يەکەم دەسلەلتى شايە، قۆناغى دوو ەم دەسلەلتى جەهورى ئيسلامى ئىرانە، خۆى بەتەواوى ەيئەو بۆ قۆناغى دوو ەم کارىکردو و

دژی تیپەراندنی دەسلاتی شا بوو، بەلام بەداخهوه لههیچكام لهو دوو دەسلاته خۆشی نهدی و تامی زیندان و ئەشکهنجەو نازاری هەردووکیانی کرد!!

دژایەتی و ڕووبەرۆو بوونهوهکانی (موفتی زاده) دژی دەسلاتی شاھی ئێران، لهو کاتەوه دەستی پێکرد له کوردستانی عێراق گه‌رايه‌وه‌و هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی پالی پێوه‌نا بپێته ئەندامی دیموکرات، لهو چاوپێکه‌وتنه‌ی ڕۆژنامه‌ی (ته‌هران مصور) له (۱۳۵۸/۴/۳)، له‌گه‌ڵیدا ئەنجامی داوه، له‌سه‌ره‌تای چاوپێکه‌وتنه‌که‌داو به‌چەند دێرێک (موفتی زاده) دەناسینی و دەنوسی "خویندنی خۆی له‌ حوجره‌و قوتابخانه ئیسلامیه‌یه‌کانی کوردستانی عێراق و ئێران تاپله‌ی ئیجتیهاد به‌رده‌وام بووه‌و گه‌یانديه‌ کۆتای. له‌سالی (۱۳۲۸) چووه‌ ناوکیشمه‌ کیشمه‌ سیاسیه‌کان و له‌سه‌ره‌تای به‌رگری کردندا به‌هاوکاری هاوڕێکانی ڕۆژنامه‌ی ده‌ست نووسی ده‌رکرد، له‌سالی (۳۰ بۆ ۳۲) له‌ (سنه‌) ئەم ڕووبەرۆو بوونه‌وه‌یی به‌رده‌وامی پێداو له‌سالی (۱۳۳۶) چووه‌ (تاران) و به‌رنامه‌ی کوردی ڕادیۆی ئێرای پێکه‌خست و له‌ زانکۆی تاران له‌ کۆلیژه‌کانی (ئیه‌لاهییات و ماف و فەلسەفە و مەزەه‌به‌ ئیسلامیه‌یه‌کان) وانه‌ی ده‌وته‌وه‌، دواتر ڕۆژنامه‌ی (کوردستان) ی ده‌رکرد و له‌لایه‌ن (ساواک) وه‌ قۆڵ به‌ستکرا، له‌ (قۆڵ قلع) ه‌ زیندانی‌کرا و دوا‌ی نازادکردنی کۆشه‌یه‌کانی خۆی له‌ کوردستان به‌شیوه‌ی وتاردان و بانگه‌شه‌کردن، تاوه‌کو ئیستا به‌رده‌وامی پێدا^۱.

وه‌ك له‌سه‌ره‌تای ئەم کتێبه‌شه‌وه‌ باسکرا به‌ته‌نها خۆی ده‌ستگیرکردنی (موفتی زاده) له‌سه‌ر کوردایه‌تی ئەوه‌ ده‌سه‌لمینیت تاچی ئەندازه‌یه‌ك دژایه‌تی ڕژیمی شای

^۱ گفتوگو با علامه موفتی زاده، روزنامه‌ی (ته‌هران مصور) (۱۳۵۸ / ۴/۳)

نێرانی کردووە*، لەیه کێک لەباسەکانیدا خۆی دەگێرێتەو، ئەوکاتەى لەرادیۆى کوردی تاران کاریکردووە، هەوالبان پێداون(شا) سەردانیان دەکات و هەموو دەکەوتە خۆی، دەگێرێتەو" (شا) گەشت و کەوتە قسەو باس لەگەڵی لەماوەى قسەکردنە کاغەندا من هەر دەموت(من واو من ئەوەو)، واتە ووشەى(من)م بەکاردهیئنا، دواتر کە(شا)پۆشتەو ئەوانەى کاریان لەگەڵ دەکردم سەرەکۆنەیان دەکردم، -چۆن لەبەرەمبەر(شا)و دەبیئت ووشەى(من) بەکاربهیئیت؟-". بەلام دیارە غێرەتى(کاک ئەحمەد) هەرگیز ئیجازەى ئەوەى پێنەداوە لەبەرەمبەر شاوہ بترسیئت و نەوتیئت قسەى لەگەڵ بکات.

دژایەتى کردنى(کاک ئەحمەد) بۆ (ساواک) و ئەزییەت ونازاردان و بى بەشکردنى(ساواک) لەبەرەمبەر کارەکانییەو دەگاتە ئەوانستەى، لە تاران پێگى لێدەکەن، وەک مامۆستای زانکۆ لەوانە ووتەو بەردەوام بیئت. کاک ئەحمەد لەکاسیئتى(ئەمانەت)دا بەمۆرە باسى هەول و ڕووبەڕوو بوونەوکانى خۆى دەکات"چەند سال لە-سنە- کارم کرد، موشکیلاتم بۆ پیش دەهات، ئەویش داستانى تولانى هەیه، ئەوچەند سالەى سنە دواى ڕووبەڕوو بوونەووە هەراو بەزم و جەنجالی دروستکردن و ئیحساساتى تەبلیغ کردن و هەندیکجار خەریکبوو لەسنەدا شەرى قورس دروست بیئت، ناشییانە(نەشارەزایانە)، ناخرى ناو میدبووم و بپارمدا بڕۆم بۆ تاران، پێم وابوو لەپال زانکۆدا وانە بلێمەووە بچمە زانکۆ باشتەر

(*) لێرەدا گرنگە، ئەو تێبینییە بۆ خۆتەرەن ڕونکەینەو، هەركاتێك باس لەهەولەکانى(کاک ئەحمەد)دەکەین بۆ نەتەوێکەى، بەمانایى ئەوەنایەت ئێمە یێن ئەو کارانەى (موفتى زاده)بێت هەلساوە بەنەتەوێکەى کوردو خۆتەرەن بفرۆشینەووە بمانەوت لەوبارەو نیشانەىکى تاییەت بەدینەپالى، هۆکارى دووبارەکردنەوێ ئەو دەستەواژانە، تەنها لەبەرئەوێهە هەموو ئەو هەلانەى بەرامبەر مێژوو کۆششەکانى ئەم پیاوێ کراوە راستى بکەینەو.....(نوسەر).

ده رواز مهك بۆ ناساندی كه سابهتی و خهباتیكى نه ناسیتراو

ده توانم کاریکهه، شهویش چهند سالی (تاران و ههول و تهلاشیك كه دهه مکرد بۆشهوهی بچمه زانکۆ و موخالهفهتی (ساواک)، شه مهش باسیکی دوورو درێژهو نهکراو نهکرا، ههرچۆن بووکاری زانکۆ رێککهوت، بهلام (ساواک) جلوه گیریکردو و پهکی خست و نهیهیشت."

دیاره دوابه دواى شه ههول و ماندوو بوونهی موفتی زاده، لهگهڵ چهند كهسیك كردهكات و رۆژنامهی (كوردستان) دهردهكه، پاش ماوهیهك، وهك پێشتر باسكرا له بهر كوردبوون و دیموكراتی بوونی دهگیریت، لهگهڵ مه رهخهس بوونیدا (ساواک) داواى لێدهكه كاریان لهگهڵ بكات، شهوه رپونه ههركات ههه دهزگاو لایه نیتك كهسیك دهزگیر بكات راستهوخۆ داواى لێدهكه واز لهو كاره بهیئیت، كه لهسهری گیراوه لهگهڵ نه مان كار بكات، داواکاری (ساواک) له (موفتی زاده) تاكاتی لهناو چوون و نه مانیان درێژهی دهیئت، بهلام خۆراگری و ئیمان و شه بریارانهی به پهروهردگاری داوه ههركیز ناهیتن لهخسته بریئت و بهسهه لهقاندنیتكیش پازی بوون بۆ (ساواک) و دهسهلاتی شاه دهبرپیت.

كاك شهحمه د خۆی دهیئت" شهگهه كه میك له (ساواک) نزیک بوومایه شهوه، شهوكاتهی لهزیندان نازادكرا و ههعدی كاری زانکۆی (حقوق و ئیلاهییات) یان پێدا بووم"، بهلام ههه بهوجۆرهی ووترا تاران بهوهه موو خۆشی و په فاهیهیه وه جی دهیئت و رپوده كاته وه (سنة).

عیسا پۆمان*، لهیه كێك له چاپیك ههوتنه كانیدا شه شایه تییه بۆ موفتی زاده ده دات، كه چۆن (ساواک) زۆرینه شه كهس و لایه نانهی به پاره كریوه كه كاتی

* عیسا پۆمان كۆری عهبدولا له سالی (۱۳۰۳) له (سنة) له دایك بووه. له زانکۆی میللی به كالریۆسی له یاسادا وه رگرتووه، دواى شهوهی خزمهتی سه رپازی تهراو دهكات په یوهندی به (ساواک) وه دهكات و تاسالی

خۆی بەجۆرێک لە جۆرەکانی کەسایەتییەکی دیاریان ھەبوو، یان لە دەزگاو پۆژنامەیەکی کاریانکردوو. بە قسەی (پژمان) ئەو پۆژنامەی لە تاران دەرچوو بە ناری (کوردستان) ھەو ئەم دەرکردوو و بۆ مەبەستێکی سیاسی بوو (دەزگای ساواک) راستەوخۆ پارەی داوێتی، ئەو کاتەشدا (کاک ئەحمەد) کاری لەگەڵ کرد، بەلام دەتێت "ئەحمەدی موفتی زادە پارەی وەرنەگرت، تەنها خەریکی وەرگێڕان و نووسینی بابەت بوو دەرپارەی نوێژ و پۆژوو، کاتیکیش ھەرکە زانی لەلایەن ساواکەو بەرپۆ ھەچیت نیت ھیچی بۆ پۆژنامەکە نەنووسی".^۱

شەڕ و زەختی زۆری ساواک و ساواکییەکان بەرامبەر موفتی زادە بەتەواوەتی لە سنەو دەست پێدەکات. دەزگای ساواک، لەماوەی کارکردنیدا بەجۆرێک پەلپۆی لەناو خەڵکیدا بلاکردۆتەو، کە ھیچ گەرەکیک لە ئێراندا نەبوو مالتیک یان چەند مالتیکی سەر بەساواک نەبووین و کاریان لەگەڵ ساواکدا نەکردی، کاک ئەحمەدی موفتی زادە لەوباسەیدا بۆ دانیشتوانی مزگەوتی (پیر عەمەدی) دەکات ئەو دەتێت "لەسەرەتووە کە چووینە مزگەوت چەند نەفەرێک بووین، پێش ئەو یەک دوو سالتیک بوو لەمالدا نازایەتیەکیان پەیدا کردبوو (مەبەستی ئەو چەند نەفەرە وانیان لاخوێندوو لە مالەو و گۆیان بۆ قسەکانی گرتوو)، ھاتن و دادەنیشتن لەو دەوا ئەوان پێشنیاریان کرد، ئەم بەرنامەیە بابێنە مزگەوتی (سەید مصتەفا) تا ماوەیەک لەو ژمارەی لەمالەو دەرمان دەخوێند کەس نەبوو، بەلام

(۱۳۵۵) لە پۆستەدا بەردەوام دەبێت. پژمان، سەرۆکی پێشوری نوێنەری ساواک بوو لە عێراق، ھەروەھا سەرۆکی پێشوری بەرپۆ بەرایەتی نیتلەعاتی تەواوی ولاتی -پێش نینقلابی نیسلامی- لە ئەستۆدا بوو... (www.ayandeh.nu/bilder/۹۶۱۷pejman.)

^۱ عیسا پژمان: من شۆڕشم ھەلگیرساند، خۆشم کوژاندەو. سامان حاجی کەرم، بەلگەنامە، ۲۰۱۰/۲/۵. بێگە (www.kurdistanpost.net).

وورده وورده خەلك ئيزافە بوو، لەوێ دوا تەھدیدیك موسستەقیم و غیر موسستەقیم لە تەرەف ئاتەم دەزگا پلۆسیئەوێ وەلە چوارده قەرینی پابردوو زیاتر توانی خیانت بکات بە موسولمانانی ئەم ولاتە،-یانێ(ساواک)- (سازمانی ئەمنییەت) ھەرەشە کرا لە خەلك ھەندێ لە ھاوڕێیان بوون پاستەوخۆ و ناپاستەوخۆ لە پێگەیی کەسانی تر ھوێ پێیان وتین نە یەنە دەرسەوێ ئەم ھەرەشە کاریکی کرد، دواي ئەوێ ژمارە بووێ (۶۰-۷۰) نەفەر لە ھەفتەي داھاتوودا کەم بووێ تەقربەن ھەر بووێ بە ژمارە کەس سەرەتا، ئەوانەي لە سەرەتاوە بە شەھامەت بوون و نەدە ترسان و دەھاتن ھەر ئەوان بوون، ھەر بەردەوام بووین و دڵمان سارد نەبووێ (۱۵-۲۰) نەفەر بەغیرەت و نازا پەرورەدە بێی دەتوانیت کۆمەلگایەکی بچوونیت، لەسەری چوون تا دووبارە خەلك ھاتنەوێ، ساواک وایکردوو خەلکی دەیان ووت "خەز دەکەین بێنە ناو بەرنامە کانت، بەلام ئەترسین، فەرمانبەرین و ژفان ھەییە و منالمان ھەییە، مەجبورین ئیحتییات بکەین." بەپاستی ئەم(ساواک)ە دواپراوێ، وەك دێو سام و ھەبەتی خستبوو بەسەر خەلکدا و ئەم شایعاتە لەناو خەلکا بوو، لەکۆندا وا بابوو لە ھەر شوێنێکدا چەند موسولمان کۆبەنەوێ دەیانووت خەمەن یەکیکیان خۆشەویستی خوا، لەسەردەمی ساواکدا وای لێھاتبوو لەسالی(۱۳۳۲)، کە کودەتا کراو ئەمریکا شای ھێنا، ھەوێ و لقیك لەم دەزگای(CIA)ی خۆی لە ئێراندا دامەزراند بەناوی(سازمانی ئەمنییەت)، کە پێیدەلێت (ساواک) لەمەولا ئەو عیبارەتە گۆراو، موسولمانان وا بیریان دەکردەوێ، ئەگەر لە شوێنێکدا چەند نەفەر کۆبەنەوێ خەمەن یەکیکیان(ساواک)ییە، ئەمە ئاوی لێھاتبوو، ھەتا لەناو مائی خۆیاندا چەند نەفەر خانەوادە، ژن و پیاو دادەنیشان، یان منداڵیان لەگەڵدا بوو براو خوشکیان لەگەڵدا

بوو زاتيان نه بوو (نه يانده وېړا) دهرده دڼې خويان بلېن، زاتيان نه بوو پر به دڼ ناخېك هه لگېشن به ده ست زولمېوه، نه گهر دهر وژشتن به ده زگاو دائيره كاندا نارې حهت ده بوون و نازارده دران و دهر بران له سهر پېكېره كان گول بارانېكېن، ده گهرانه وه ماله وه نارې زوې نه وه يان هه بوو بيان توانيايه به دڼ بېژن (ناخ)، زاتي نه مه يان نه بوو ناخېك به دڼ هه لگېشن، له بهر نه وه ي وا باو بوو ههر (دو، سې) نه فېر به يه كېوه دابنېشن شېتانيكې تېدايه، ساواكېيه كې تېدايه ^۱.

پاش نه وه ي موفتې زاده، له تارانېوه ده گهرېته وه شاري سنو توشې نه ونه دارې و هه ژارېيه ده بېت له پروې نابورېيه وه ساواك سهرده كاته گيانې، و نه و حالې موفتې زاده به هېند وهرده گريټ و واپېرده كېنه وه ده توان له نه دارېيه دا بېگړن و بېكېنه دارده ستې خويان، نه مه جگه له وه ي كېسه نزيكې كانې خوې زوړې بوډه هېتن و داوايلېده كېن نه گهر به كېمترېن هاوكارېش بووه هاوكارې ساواك و ده ستېلاتې شاه بكاټ، به لام دياره پياوې گېوره و دڼ زيندو هه رگيز به شتې بچوكې ماددې ناخه له تېټ و چوكدانادات و ته تسليم نابېت، كاك نه حمده نه وكات دڼې ساغ بوو، (عه بدولاي كورې مه سعو) دهر بارې دڼې ساغ و نه خوځ ده فېرموېت "تېوه ده بېنن كافر له شې له هه موو كېس ساختره، به لام دڼې زوړ نه خوځه، ده بېنن نېماندار دڼې له هه موو كېس ساختره، و به لام له شې نه خوځه، سوېند به خوا، نه گهر بېت و دلتان نه خوځ بېت، به لام له شتان ساخ بېت نه وه له لاي خوا زوړ بېنرختره له خلېنكه ^۲. راسته كاك نه حمده، له پروې مادېيه وه لاشې نه خوځ بوو، نه ما دڼكې هېنده ساغې هه بوو له بهرامېهر هه زار سال نه دارېدا

^۱ (كاسېتې ژماره (۷)، سخنراني در مسجد پير محمد) (۸۰)، ۸۱.

^۲ (ابن قيم الجوزيه، ناوېته ي دڼ (الفوائد)، و. فېرمان عزيز نه چار ۲۰۰۸، لا ۲۹۴.

خۇي پادەگرت. دەريارەي چۆنىيەتى پروپەروو بوونەوہى داواکانى ساواک و ھەندىک
 لە خۇمانىيەوہ بەمجۆرە باس دەکات "لەتاو ئەو جۆرە لەژيان، کە من و خىزانەکەم
 ھەمان بوو جىگەي قبول نہبوو، دواي ئاشکرا بوونى ئەوہى ئىتمە بەوجۆرە ژيان
 دەگوزەرىنن ماجەرا شروع بوو، فشارى بنەمالەو دۆست و ئاشنا دەنگى دايەوہ
 دەبىت پەوشم بگۆرپ، خوینەوار و نہخوینەوار ھەمىشە سەريانەکردە جەرگم، پۆۋى
 واھەبوو چەند جەلەسەي چەند سەعاتى باسدەکراو زۆريان لى دەکردم، چەند سال
 بەوجۆرە بووم، منىش ھەر کەس بەپىي دەرك و تىگەيشتنى خۇي وەلامم
 دەدایەوہو برىکم ھەر لە ملدەکردەوہ..... ئىتر قەزىبەکە تەواو ئاشکرا بوو،
 کۆمەلنىک کەس ھەر لەتاسراوانى خۇمان پەيوەندىان لەگەل (ساواک) ھەبوو،
 کەسانىكىش ھەبوون پەيوەندىان بەساواکەوہ نہبوو، بەلام ساواک پەيوەندى لەگەل
 دروستکردبوون و چووبون بۆ لايان، ئەمانە ھەمووى دەنیردران بۆلاي من تا ناچارم
 بکەن نزيك بىمەوہ لە (ساواک) باسەکە دوورو درىژە.... ئەوکاتە ھەر ئەوہندە پىم
 ناخۆش بوو، باشە ئەمانە بۆچى ئاوا کاتم لىدەگرن؟ بۆ دەبىت مىشکم مەشغول
 بىت بەشتى واوہ!!

ئەم قسەو باسانە ئىتر کارىگەرىيەكى نہبوو لەپۆجى مندا، بەلام دووجار وورده
 وورده خەرىك بوو شتەکان کارىکەن لە دلم. جارىکيان خەرىك بوو يەك لايى
 بىتتەوہ، لەلايەکەوہ بارى نابورىم کەم بوو زىندەگىيەکەم سەخت بوو، ديارە
 نەفسىش قبولى ھەيە، لەلايەكى تریشەوہ فشارى خانەوادەو تايفە کەبەلگەيان
 دەھىتايەوہ ئەھلى عىلميان-مەبەست ئەوہيە کەسى شارەزايان لەبوواری دىنىدا
 زۆربووہو دەلىلى دىنيان بۆھىتاوہتەوہ، کەئاسايە دەکرىت ھاوکارى ساواک بکات-
 زۆربوو بە ئايات و ئەحادىس قەسيان دەکردو زۆر بەدلەوہ بوون، دەي دەي ئەمانە

کاریدەکرد. وورده وورده هەر وهك ئەو پرووداوانەى لە دەفتەرى ئیسنادى تاران پرویان دا*، کەدەفتەر(نوسینگە) کەم داگیرکردبوو بە تەنویل حەلالم کردبوو بۆ خۆم، خەریک بوو زیهنم وورده وورده مۆتەمائیل بێت بەتەنویل، کەمەسەلەن قەیچیکا بامەن هیچ قەولیک نەدەم و کاریکەن، مەجموعەن(چوار) مەسەلە مەترەح بوو بوو لەنێوان مەن و ساواکدا، دوانى سلبى و دوانى ئىجابى.

سلبیەکان ئەو بوون، مەن لەگەڵ هیچ حیزب و گروپیکى موخالیفی حوکومەت هاوکاری نەکەم، بانگەشەى دژی حوکومەت نەکەم.

ئىجابیەکان ئەو بوون، یەكجار قسە لەبارەى پارێزگارى لە(شاه) بکەم، هەروەها هاوکاری ساواک بکەم.

لە زهنى خۆما دەمۆت قەیناکا ئەو دووانە ناکەم. نەقسە لەبارەى پارێزگارى لەشاه دەکەم، چونکە ئەگەر هات و دفاعم لە(شاه) کرد ئەمە غەلەتیکەو بۆ خۆشم ئیتر ناتوانم تەنویلى بۆ بدۆزمەو بیکەمە شتیکى مەشروع(شەرىعی)، دەزانم دوژمنى ئىسلامەو هەركارىك دەیکات فروفیتلەو قابیلی تەنویل نییە، هەروەها هاوکاری لەگەڵ(ساواک) ناکەم، وەلى مەسەلەن لەگەڵ هیچ گروپ و حیزبیک ناتوانم هاوکاریبکەم، چى ئەوان بلین و چى نەیلین-حالى بووم لەکاری گروپ و حیزبەکان چۆنە-، دەربارەى جولەو بانگەشەى خۆشم دژی حوکومەت ئەوێش شتیکى ترەو نایکەم، خۆ بیلیم و نەیلیم هیچ کاریگەرییەکی نابیت، ئەگەر بیانەوێت کاریك لەرامبەرى مەنەو ئەنجام بدەن، چى بیلیم و چى نەیلیم ئەوان کاری خۆیان هەردەکەن، ئەگەر وابیت قەیدى چیبە با مەن تۆزى شل بيمەو، لەگەڵیان تۆزىك پەفاه و خۆشى و ئاسایش بۆیم... جا وەعدەکانیان سەیربوو، دەیان ووت،

*ئەم بەسەش پێشتر پروونکراوەتەو، کەمەسەلەى دەفتەرى چى یە.

وەزارەت، پوڵی بێحیساب، ھەر چیبەكت دەوێت بۆ خۆت و خێزانت، بۆ بنەمالەو دۆستەكانت ئامادەیه..... سەیر بوو!!! ئەوانەشی دەیاننارد ھەربەو ھەلیاندەناو دەیانووت(ئەوانەى كە دەھاتن بۆ لای)، تۆ(كاك ئەحمەد) دەبیستە ھۆكارى ئەو ھى كێشەى ھەموومان چارەسەر بێت.

وورده وورده زەھنم مۆتەمائیل دەبوو، كە بەشەوقەو ھە گۆی پەرگرم، دەشم ووت، خۆ قسەكانیان خراپ نین لەدلى خۆشەو تۆزێك شت دروست دەبوو، كاكە دووجار ئەم ھالەتەم بەسەردا ھات، ھەر جارەى چەند پۆزێك درێژەى دەكێشا، ئەوچەند پۆژەى ئەم ھالەتەم ھەبوو، لەلایەكەو ھەمان و تەوێو پەرگرتنى ئەو تەوێو، لەلایەكى دیکەشەو نەفسانییەت و پەییوئەندى بەخۆش بوونى ژیاڤم و خەتەرى شكاندننى تەوێو، و نازاریكی دەدام بەپاستى وەسف ناكړیت!!! ھىچ كاتێك، ھىچ شەپكی دونیایی ئەحوالى ئاوا دروست ناكات كە من ھەم بوو، بۆئەوێ بۆتان پۆشن بێت فشارى دەرونی چەندێك بوو، لەوكاتاندا كە ئەو دوو ھالەم بەسەردا ھات، سەرم داخ دەبوو(گەرم دەبوو) گری لى بەرز دەبوو، لەدورى چەند سانتیم مەترێكەو دەستم لە پشتى سەرمەو پادەگرت ھەستم بە گەرمای سەرم دەكرد، كە دەیدا لەدەستم. جگە لەو دووجارە ئێتر ئەو ھالەم نەدیو، تەنها ئەو دووجارە ئەو ھالەم بەسەردا ھات، بوو جار جار سەرم داخ بوو ھاتۆتە ئێش، بەلام نەبەوجۆرە لە دوورى چەند سانتى مەترێكەو گەرما بدات لە دەستم!!! ئەو جارەى مەبەستمە لێرەدا باسى بكەم، چو بووین بۆ سەره خۆشى كەسێك كە وەفاتى كرد بوو لەدییەك لەناوچەى(دیواندەرە) بەناوى(كەولە)، دواى عەسرىك بوو لەناو ئوتوبوس(پاص)كەدا، لەپێشەو دانیشت بووم لەلای شۆفێرەكەدا لەسەر كورسییەكى بچكۆلەى چوار قاچ، گەشتینە پیچ و قەمچێك لە نێوان(حسین ئاواو

(سەنە)، خەو گرتبوومی و بەرەو خۆریش ئەهاتین، پێچی زۆری تێدا بوو، سات، سات خەوم لێدەکەوت و سەیارەکە پێچی دەکردەو، یان خۆر دەیدا لە ناوچاوم خەبەرم دەبوویەو، جارێکیان ئاخوێن چرکە بوو داچلەکام و نیتەر خەو نەبێردمەو، (لە خەوێکەدا) پێمابوو ئەو تەم لە کێویکی بەرزداو خەریکم بەرەو خواردیم، چاوم لێوێبوو دەشتێکی پانی فراوان لە دوورەو لە تەرەفی قیبلەو، کە منیش خەریک بووم بەرەو قیبلە دەچوم دوو نەفەر دانیشتبوون، یەکیکیان پێغەمبەر بوو (ﷺ)، ئەوی تر یان حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ)، زۆر دوور بوون ئەو تەم دەزانی، شێوازی دانیشتنەکیان بەو جۆرە بوو، پێغەمبەر (ﷺ) بەرەو باکووری خۆرئاوا لەسەر ئەژنۆکانی لە دوری تەقریبەن یەک مەتر زۆر تر یان کەمتر، حەزەرەتی عومەریش دیسان لەسەر ئەژنۆ لە بەرامبەرەو.

هێشتا هیچ باسێک لە نێوانیاندا نەبوو، بەلام خۆشم نازانم چییە؟! لە دڵەو دەزانم پێغەمبەر (ﷺ) ئامۆژگارییەکی حەزەرەتی عومەر (رضی اللہ عنہ) دەفەرموێت... کەس پێی نەوێت ئەو پێغەمبەر (ﷺ)، ئەوێش حەزەرەتی عومەر و باسێک لە نێوانیاندا هەبێت، هیچ، هەروا وەک عیلمی خەونی زانیم، زۆریش دوربوو، شەوقێکی زۆر دای لەسەرم و وتم بارابەکم تا باسەکی نەفەرموو بەگەم خەمەتی و بەگوێی خۆم بییستم بزانم چی دەفەرموێت؟

پامکرد بە خێرایەکی زۆر عەجیب، هیچ هەر بێدەنگ بوو هیچی نەفەرموو... نزیک بوومەو و هاتە قسەو بیستم (یا عومەر ما رایا بیهتی زمانی)، واتە (رێستەکە تەواو نەبوو سەیارە پێچی کردەو و خۆردایە ناوچاوم و خەبەرم بوویەو. لەسەر تەواو داغ و خەسەرەت زەنیم بوویە داخێکی یەکجار گەورە لە دڵما. دواي ئەو گەشتینەو شاری سەنە و چوومە مالهەو و وورده وورده حالەتی ئەو داغ و

حەسرەتە ڕەواییەو دە زەهەم ڕۆشن بوویەو و کەوتە فەر، ئاخر مەسەلە کە چى بوو، هاتەو بەریم و مەتلەبە کە گەشتە زەهەم، مەتلەبە کە ئەو بوو، کاتیک دنیا ناساییەو زۆلەم و ھێز و فشاریکى نەبیّت مەرۆڤ بارى تەقوا بگریت ھونەرکى تیدا نییە، کاتیک زۆلەم زۆر بیّت و دەسەلات پەیدا بکات و حەق لە ھیچ لایە کەو نەتوانیّت سەر بەرز بکاتەو، لەگەڵ فشاریکى ئاوا تەقواو ئیمان دەکەوێتە دەرەو، کەوتەو بەریم کە مەتلەبە کە لە عەینی کاتدا پێم گەشت، کە پەغەمبەر گیان چى دەفەرمویت، ئا ئەوا مەتلەبە کە هاتەو بەریم و کەمیک لەناو کتیبى حەدیس گەرام بزائەم باسیکى وا ھەبە، ئەمجار لە قورئان سودم وەرگرت، قورئان و سوننەت بۆ ھیدایەت و ڕێنەمونی ئینسان تەواوکەری یەکتەرن، بۆ بابەتیک ئەگەر لە سوننەت باش ھالیت نەبیّت بگەریتەو بۆ قورئان تیدەگەیت.

سەیرمکرد لەجێبە کدا قورئان بەحسێک دەفەرمویت، کاتیک باران دەباریت شیو دۆڵ جیاواز و ھەرمکام بەتەندازەى زەرفیەتى خۆیان لافاوە ھەلەگرن و کەف و کولتیکى پەر عەزەمەت دەکەوێتە سەر ئەولافاوە، کە قیافەى ئاوا دانەشاریت و ھیچ دیارنییە، جگەلە کفوکۆل و پیت وایە ئاونییە، بەلام وورده وورده زەمان دەگوزەریت سیستەمى ئەم جیھانە وایە، سەروشتى ئەم جیھانە وا دانراوە ھەر شتیک لەگەڵى جۆر بوو ئەوا حەقەو بەکارھاتووہ.... دەفەرمویت (قورئان) ئاوا سازگارە لەگەڵ ژياندا، ئاوا دەمینیتەو، بەلام ئەو کەف و کولە لەناو دەچى... لە بابەتەکانى دواتریشا دووبارە باسى لەو (کۆرە) دەکات (فلزات) ی تیدا دەتویننەو، ئەوکاتەى فلزە کە دەتوینتەو ئەو کەفەى دەکەوێتە سەرەو ئەو خەوش و خالى فلزە کەبە، و فلزە کە خۆى دیارنییە. ئەمە دوو نمونە بۆ ئەحوالى کۆمەلایەتى و خودى حەق و باتل ھەندى کات ھەبە لەناو کۆمەلگادا، باتل دەکەوێتە ڕوو حەق

موتلەقەن دیارنیه، بەلام سروشت و فێرهتی ئینسان، وەك سروشت و فێرهتی
دولیا وایە. لەو بابەتە پەیوەندی بە سیستەمی گەردونییەوه هەیە، ئانەو چەمکە
سازگەرە لەگەڵ سروشتی ژياندا، لەگەڵ سروشتی مەوجوداتی گیانداراندا
ئەو حەقەو دەمێنیتەوه، ئەوێ دیکە بەفەرۆ دەچیت سازگار نییە لەگەڵداو لەناو
دەچیت.

بابەتەکانی کۆمەلگاش هەر بەو جۆرەیه... سەیردەکەم ئەم ئەوزاع و ئەحوالەش
کەمنی تێدام هەروایە، ئەوێ حەق و راستیە دیارنیه، و ناحەق زالەو هەر خۆی
حسابە، جائەوه حسابە ئیمان هەیە، ئیستە لە پێشتریم تەوبەکەم کەوتەوه بیر، ئایا
خەریک نیم بەجۆرێک لە جۆرەکان لەبەرەرامبەر (ساواک) هەو ئیسلام نەئیم و تەبلیغی
خۆم نەکەم؟

دوای ئەوێ ئەم خەوێ دی شوکر بۆ خوای گەورە تەواو بوو، جاریکی تر ئەو قسەو
باسانە سەری نەکردەوه، ئەوجارەش خەریک بوو توشی تەوبە شکاندنیم، ئاوا
پەحمەتی نیلاهی گەشتە فریام و نەجاتی دام^١.

کاک ئەحمەد، لە ژيانی خۆیدا نەك هەرئەوێ هاوکاری شاو ساواک ناکات، بەلکو
لەسووککردن و هێرشکردن و پێسوێ کردنیان و چاننادات. بۆ لابردنی کەف و کوئی
باتل کەحەقی داپۆشی بوو، وەك دەریا شەپۆل دەدات و ئەوێ لەگەڵ دین و
ئینساندا نایکریت لە ناوەراستی دەریاوه دەبێستە سەر شەپۆلی و تەکانی و دەیدان
بە تاوێرە بەردەکانی قەرەغی کۆمەلگاداو ووردو خاشی دەکردن، ئەو تەنها کاری
بۆ ئەو نەکردووه مێللەتی کوردی سەتەمەیدە لەدەست و پێتوێندی شا پرزگار بکات،

^١ کاسیتی ئەمانەت

..... دەرۋازىبەك بۇ ئاساندى كىمىيەنى و خەبىرىنى نەئىتىنار

بەلگىر بەتەواۋى قەئەئەتەۋە كارى بۇ ھەلگەندىنى كىلتورۇ فەرھەنگى ھوكومەتى
(شاھى كىردوۋە *).

كاك ئەھمەد، لە وتارە بەئاۋىبانگەكەى (بۇكان)ىدا، بەجۆرىك قسە بەشاۋ دارو
دەستەكەى دەئەت بە (فەرەون) ناۋىان دەبات لەبەشىكى قسەكانىدا دەئەت "ئىزان
زۆر سەرى نابەلەغاۋە، زۆر پالى نابەخەلگەۋە، دەستىكرد بەھەموو خودسەرىيە،
ھەرەك فەرەونە مەشھورەكانى مېژو، فەرەون دەيووت "ھىچ گەرەيەك شك
نابەم بۇ ئىۋە جگە لە خۆم، ھىچ كەسىك مافى ياسادانانى نىيە بۇ ئىۋە جگە لە
خۆم". دەستىكرد بەۋەى ئىھانە بەمەرەجەئىيە دىنىيەكان بكات، ھات مېژوۋى
كۆچكردىنى (مەمەدى كۆرى عەبدوللا ﷺ) خەت بەسەرداكىشاۋ مېژوۋى (كۆرشى)
گۆرپەگۆرى زىندوۋكردەۋە، شوكر بۇ خوا شكستىيان خوارد. پىيان واىە (چواردە
قەرنە) ھەول دەدرىت ئەو مىللەتە موسولمانەى ئىزان بگەرپەننەۋە بۇ مېژوۋى
نەنگى شاھەنشای بەر لەئىسلام، پىيان وابوۋ تازە مىللەت مردوۋە دەكرىت
ناۋى (مەمەد) لابرىت و ناۋى (كۆرش) زىندوۋ بكرىتەۋە ... زۆر گەۋج بوون
وايانزانى مىللەت مردوۋە، بەلى ئەوان گەۋج بوون، بەلام بەقازانجى ئىمە تەۋابوۋ.
رەنگ بوو، ئەگەر ئەۋەندە زىادە رەۋىيان نەكرداىە لەبىتەدەبىدا مىللەت ئەو
تەكانەى نەخوارداىە".^۱

ھەرەھا لەكۆرپەكدا، كەباسى ئابوۋرى ئىسلامى و گىرنگى پشتگىرى ئىنقىلابى
ئىسلامى و ئەو زىانانەدەكات ھوكومەتى شاھەن شای لەمىللەتى ئىزان بەگشتى و
مىللەتى كورد بەتايىبەتى داۋەر بوۋەتە ھۆكارى دواكەۋتنى ئابوۋرى لە

* دەتوانرىت ئەم بابەتە لەكتىبى (۲)دا، بەئاۋىشانى (ئىنقىلابى فەرھەنگى) ۋە بۆتەرىتەۋە.

^۱ كاسىتى ژمارە (۶)، سخىرانى بۇكان، (۴۵)B.

كوردستاندا خراب كوردنى گوزەرانى خەلكى لادى نشىن، ئەۋىش بەھۋى ئەۋەى
 لەۋكاتەى خەلكى لادىكان پىۋىستە ھەستى بەجى بەجى كوردنى كارەكانى خۇيان،
 ۋەك ئەۋەى لەۋەرزى(بەھار)دا تۆۋەكانيان بىنۆن، يان لە ۋەرزەكانى دىكەدا،
 كەپىۋىستە درۋىنەى بەرۋوبومەكانيان بىكەن ۋە شەن ۋە كەۋى گەنم ۋە جۆكان بىكەن،
 ھوكومەتى شاھەنشای لەپىنگەى جەندرمەكانىيەۋە ھەلدەكوتىتە سەرخەلكى
 لادىكان ۋە بىيانوۋى، ئەۋەى فلائە كەس تۆ دەۋات لەسەرقەيدىكراۋە ۋە فلائە
 جوتيار تۆ لەلەين دادگاۋە بانكراۋى، ئەۋانىش دەست لەكارەكانيان ھەلدەگرن ۋە
 دەرۋەنە دادگاۋە لەۋى يان دادۋەر نامادە نىيە، يان دەرۋەزگا تەعتىلە(پشۋوۋە)، يان ھەر
 درۋىەك لەۋكاتەدا دىكەن، بۆئەۋەى ئەۋكەسانە بىزارىكەن ۋە لەكارەكانيانبىكەن، ۋە
 نىش ۋە كارەكانيان بۆ چەند رۆژىك دۋادەخەن، ئەمەش دەپىتەھۋى ئەۋەى
 ئەۋجوتيارانە لەنىش ۋە كارى كشتوكالى دۋابخەن، دۋاى باسكردى ۋە وردى ئەم
 كىشانە، كەدەسەلەتى شا ناۋىەتەۋە، دىتە سەرنەۋە، يەكىك لەۋ تاۋانانەى پۇژىمى
 تاغۋتى(شا) بەرامبەر مىللەتى كورد ئەنجامى داۋە، بىرىتە لەقەدەغە كوردنى
 زمانى كوردى"خۋاى گەۋرە لەبارەى نىنسانەۋە ناۋاپىنگەى گرنىگىيەك
 باسەدەكات(الرَّحْمَنُ*عَلَّمَ الْقُرْآنَ* خَلَقَ الْإِنْسَانَ*عَلَّمَهُ الْبَيَانَ). راستەۋخۇ دۋاى
 درۋستكردنى مەرۋقەكان، مەسەلەى قسەكردن ۋە زمان دەچىتە ناۋەۋە، بۆغۈنە
 ھەناسەدان بۆ ھەرگىياندارىك، چۆن گىياندار ئەۋەلەن گرنىگى ژيانى ھەناسەدانە،
 بۆمەرۋقىش ئەۋەلەن ئەرزىش بەناۋى مەرۋقەۋە بۆى مەترەخە، بىرىتە لە(زمان ۋە
 لەقسەكردن). ھوكومەتگەلى تاغۋتى(بەۋاتاي قورئانى، يانى ئەۋەى كە(بت)
 درۋستدەكەن، تاغۋت، يانى ئەۋەى بەئارەزۋى خۇى ھەندىك شت دەباتە پەلى
 گرنىگى ۋە ھەندىك شت دەھىتتە خۋارەۋە. ئەمە تايبەتەندىانە لەھەرچى لاۋىە

هەر زوڵم دەکەن). حوکومەتی شاهەنشاهی ئێران بەدرێژایی میژووی خۆی یەکیەک لەو زوڵمە عەجیب و غەریبانەیی کردووەتی، ئەمەبوو میللەتیان لەو مافە سەرەتایەیی خۆی مەحروم کردوو، مەژۆ مافی خۆیەتی زمانی ئازادبێت.

بۆ دەوڵەتی ئێران چی زەرەریک دەکەیت، ئەگەر میللەتی کورد زمانی ئازادبێت بەزمانی خۆی قسە بکات؟! ئاخو یاخو بەقەدەر کورد لەناوچاوت دەری، ئەگەر کورد بەزمانی خۆی کتیب بنوسی، بەزمانی خۆی پۆژنامە چاپ بکات، بەزمانی خۆی گۆڤار چاپ بکات، تۆ چیت لێدیت؟

لەپاستیدا کەس نازانیت بۆ وادەکات، تەنھا سڕوشتی زوڵم وایە. زالم لەبەرئەوێ سڕوشتی وایە زوڵمەدەکات ئەگینا بپرسە لێی بۆچی دەیکەیت؟ سەیردەکەیت خۆشی نازانیت بۆچی وادەکات سودیکی نییە. "هەموو میللەتێک لە ئێراندا جگە لەمیللەتی (فارس) لەم مافە بێبەشکراون، کەشتیکە وەک هەناسەدان بۆیان، سەیرکەن میللەتی کورد لەسەر ئەم مافەیی خۆی لەکەیه کەوێ باج دەدات و زوڵمی لێدەکرێت!!! تەنھا لەبەرئەوێ داوایە کات بەزمانی خۆیی و بەنازادی قسە بکات. لەعێراق، لەئێران، لەتورکیا، لەسوریا، لەهەرچی جێگەیە کە بێبەشکراوە".

ئاشکرایە تۆمەت و درۆهەلبەستن بۆ ئەو کەسایەتیانەیی لەکاتێک لەکاتەکانی میژوودا سەرکردایەتی بزوتنەوێکیان کردبێت و لەسەردەمی خۆیاندا کەسایەتیەکی دیارین و پێگەو مەقامی دیاری کۆمەڵایەتی و سیاسیان هەبووبێت، هەر بوو و بەپێی شوێن و کاتەکانیش بەردەوام دەبێت. کاک ئەحمەدیش لەو درۆ و تۆمەتانە بێبەش نەبوو و لێرەو لەوێ، چی لەسەردەمی خۆیدا، چ لەدوای وەفاتی خۆی، کۆمەڵێک بەو تەواوانباریان کردوو، لەسەردەمی شاداو ئەوکاتەیی لەتاران بوو و پۆژنامەیی (کوردستان) بیان دەرکردوو لەنوسینی کدا

..... ده‌رواښم په ك بڼه ناساندې كه سايه‌تې و خېباتيكي نه‌ناسيتراو

پشتگيري له (شاه) و ده‌زگای (ساواک) کردووه، نه‌گەر که ميک مه‌نتيقيانه مامه‌له له‌گه‌ل باسيکې به‌وجوده‌دباکه‌ين له‌کوټايدا به‌وله‌لامې عاقلانه‌ي پروا پي‌کراو ده‌گه‌ين، چونکه زور باب‌هت و پروداو هه‌يه له‌مي‌ژوودا، يان له‌سهرده‌مي ئيستادا، نه‌گەر عاقلانه‌و مه‌نتيقيانه بېري لي‌بکري‌ته‌وه به‌بي نه‌وه‌ي پيويست به‌گه‌رانه‌وه بيت بڼ مي‌ژووي نه‌و باس و پروداوه به‌وله‌لام ده‌گه‌يت، هەر نه‌وه‌ي (نان بيرت) ي کو‌مه‌ل‌ناس له‌سالي (۱۹۳۲) دا ده‌رباره‌ي، ژماره‌ي ژنهي‌ناني پي‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌نوسيت " کاتيک ته‌ماشاه ده‌که‌يت پي‌غه‌مبه‌ري ئيسلام، له‌ته‌مه‌ني (۲۴) سالي‌دا يه‌که‌مين خي‌زان پي‌که‌وه‌ده‌ني‌ت و (خه‌ديجه) ماره‌ده‌کات و تاته‌مه‌ني (۴۵) سالي له‌گه‌لي ده‌بيت زور ناعاقلانه‌يه، نه‌گەر بو‌تريت پياو‌يکي وا له‌ته‌مه‌ني‌کدا، که‌هيچ نار‌ه‌زوويه‌کي جنسي نامي‌ني‌ت بل‌يت " ژنه‌کانې دي‌که‌ي له‌به‌ر نار‌ه‌زوي جنسي هي‌ناوه "، نه‌گەر ووردينه‌وه به‌وده‌گه‌ين نه‌م که‌سايه‌تیه له‌رپن‌گه‌ي بيرکردنه‌ويه‌کي ووردو قوله‌وه به‌ناوا نه‌تي‌جه‌يه‌ک گه‌يشته‌وه، زورپک له‌باسه‌کانې دي‌که به‌مج‌زه‌يه. باسې په‌يوه‌ندي (موفتي زاده) و (ده‌زگای ساواک و ده‌سه‌لا‌ثي شاه)، به‌هه‌مان هاو‌کيشه به‌هاوسه‌نگي‌يه‌کي عاقلانه ده‌گه‌يت.

(حه‌سه‌ني نه‌ميني) ش له‌گ‌و‌قاري (راه‌ما) دا ناما‌ژه به‌وه ده‌دات موفتي زاده‌يه‌ک هەر له‌ته‌مه‌ني (۱۰-۱۲) سالي‌ه‌وه که‌سايه‌تیه‌کي ديارې هه‌بو‌ي‌ت و جيهان‌بنينيه‌کي تاي‌به‌تي ئيسلاميانه‌ي هه‌بو‌ي‌ت و له‌به‌رامبه‌ر هه‌موو که‌سي‌که‌وه هه‌ستي به‌به‌ربرسيارتي کرد‌يت، ته‌نانه‌ت له‌به‌رامبه‌ر نار‌ه‌له‌کانيشه‌وه هه‌ستي به‌به‌ربرسياري کرد‌يت ئيستاي‌ت له‌ده‌سه‌لا‌تي‌کي ناوا‌زالم ديفاع بکات، ده‌سه‌لا‌تي‌ک خوي به‌ده‌ستي‌ان چه‌ندجار عه‌زاب و ده‌ردی سه‌ري چه‌شت‌بيت، جگه له‌وه (کاک نه‌حمه‌د)

١) www.saiedi.com/vb/showthread.php?

لەچاۋىيىكەۋىتىنىڭدا كەپۇژنامى (ئىتلاعات) لەگەللىدا سازىداۋە لەۋ بارەيەۋە بەم شىۋەيە ۋەلامى پىرسىيارەكە دەداتەۋە:

"پۇژنامى ئىتلاعات: ئىۋە تاۋانبار كراۋن بە ھاۋكارى (ساۋاك) ى ھەلۋەشاۋە رۇژنامى (كوردستان) تان چاپ كىردۈۋە بۇ پالېشتى لە رۇژمى شا، چەند ژمارەيەك لەۋ رۇژنامىيە لەبەردەستدايە، لەم بارەيەۋە چ رۈۋنكىردنەۋەيەكتان ھەيە؟

نەجمەدى موفتى زادە: ئەگەر ئىۋە رۇژنامى (كوردستان) تان خويىندىيەتەۋە، يان كەسىك بۇي ۋەرگىپرايە سەرزمانى فارسى، ئەۋا بۇتان دەرەكەۋىت، كەنوسراۋەكانى ناۋنەۋ رۇژنامىيە خۇيان بەلگەيەكن دژى ئەۋ تۆمەتەنە. كاتىك بۇيەكەبجار رۇژنامەكە چاپكرا، بەندە لەرۈۋنكىردنەۋەيەكەمدا دەربارەي ئەۋەي ھەندىك كەس چەند نەزانانە ئەۋكارەيان كىردۈۋە. بلاۋكراۋەيەكى تىرو تەسەليان، لەگەل پاش بەندىك لەرۇژنامى (كوردستان) بلاۋكردبۈيەۋە، گۈايە بەندە بەشان ۋ بالى (شا)دا خويىندۈۋمەۋ ھاۋكارى (ساۋاك)م كىردۈۋە، لەيەكىك لەبابەتەكاندا ۋىنەي منيان بلاۋكردبۈيەۋە، ئەگەر بگەپىتەۋە بۇ نەرشىنى رۇژنامى كوردستان بۇتان دەرەكەۋىت پىنگەۋ ھەلۋىستى من دژ بەۋتۆمەتەنە چەند ۋ چۇن بوۋە".^۱

ھەر دەربارەي ھەلۋىستى كاك نەجمەدى موفتى زادە بەرامبەر دەرگاى ساۋاك ۋ رۇژمى شاھەنشەۋە، (كاك ھەسەنى ئەمىنى) نونەيەك دەرگىپىتەۋە، كەخۇي لەكاتى رۈۋدانىدا لەگەل كاك نەجمەد بوۋە.

"لەسەرەتاي درۈستبۈۋنى (مەكتەب قورئان) پۇژىك لەمالى-كاك نەجمەد- خەرىكى گۈاستنەۋەي كەلۈپەلى يەكىك لە ژۈۋرەكان بوۋىن، كەلۈپەلى ناۋ ژۈۋرەكەمان ھىتايە ھەۋشەكەۋە داماننان لەسەر رەفەي كىتەبەكان شىتىكەم بەرچاۋ كەۋت لەۋەۋ پىش ھىچ

(^۱) رەزا خوسرۋى: چاۋىيەكتەن لەگەل غەلامە موفتى زادە، پۇژنامى (ئىتلاعات)، ۱۳۵۸/۳/۲۷ ھ. ش،

بەھزادى خۇشخالى: غەلامە نەجمەدى موفتى زادەۋ كوردستان، روزھاي بىران ۴.

..... دەرۆازەیک بۆ ئاساندی کەسایەتی و خەباتی نەناسینراو

بایەخێکمان پێنەدابوو. دوو رۆژ دواتر یەکیەک لەبرادەرانی-کاک ئەحمەد- کارەبا چی بوو، هات تا کارەبا ی مالهەکی بۆ چاک بکات، لەبیرمە لەوکاتەدا کارەباچییه کە - ترانستی کارەبا-خۆری پێویست بوو، کاک ئەحمەد وتی: مەبەستی ئەو شتەیه.

ئێمەش ئەو شتەماندا بەکارەبا چییه کە، ئەو یە کەسەر زانی ئەو شتە (ترانس) نییه و مادە ی تەقینەو یە (T.N.T) یە واتە رۆژیم لەرێگە ی کەسیکی خۆیهو ئەو (T.N.T) ی لەمالی کاک ئەحمەد دانابوو.

بەگەشتنی ئەم باسە بە-کاک ئەحمەد-، ووتی: دەبێت پەيوەندی بکەین بەو لایەنانە ی پەيوەندیان بەمکارانەو هەیه، چونکە زۆر ترساناکو لەهەر جێگە یە کدا بێت لەو دەهچیت زەرەر لەکەسیک بدات، لەبەرئەو دەبێت پوچەلبکریتەو، ئێمەش نەماندەزانی پوچەلی بکەینەو،-کاک ئەحمەد- ناچار بوو پەيوەندی بکات بە هێزەکانی (ئاسایش)ەو.

لەبیرمە خۆی تەلەفۆنی کرد بۆساواک، ووتی لەمالە کەمدا (تی، ئێن، تی)یان داناو، ئەوانیش لە رێگە ی تاییه تی و ئاسایشی خۆیانەو لەویان پرسى: لە چ کەسیک گومانە هەیه؟

کاک ئەحمەدیش ووتی: یە کەم لەکەسەکانی ئێو.

بەهەر حال دواى تێپەر بوونی ماوه یە ک بەسەر تەلەفۆنە کەدا هاتنە مالهەو، چەند کەسیک بوون، یەکیکیان لە ئاسایشەو یەکیکیان بەربرسى شارەوانی بوو، کە پێمواییت (جیگری سەرۆکی شارەوانی کوردستان) بوو، لەگەڵ چەند کەسیکی تری لێپرسراو.

من و چەند هاوڕێیه کی ئەوکاتە ی-کاک ئەحمەد- بووین، هەر بەگەشتنی هێزەکانی ئاسایش، برادەرانی تر رۆشتن و من و-کاک ئەحمەد- ماینەو.

دەروازەك بۆ ناساندی كەسابەتیی و خەباتییكى نەناسیتراو

هاتنەناو حەوشەكەو چاوەڕۆی بوون-كاك ئەحمەد- بەپیریانەو بپروات، بەلام ئەو لەژورەكەى خۆى دانىشتبوو بەمنى ووت "بۆ پىيان بلى، يىنە ژورەو تەبزانم نىشان چى يە؟"

ئەوانىش لەسەر خۆ هاتنە حەوشەكەو، تا هىچ نەيىت لىرەشدا بەخىرەتەيان بكات، بەلام ئەو هەرنەپۆشت، لەدوايدا پۆشتە لای و دواى سەلام و ئەحوال پرسی-كاك ئەحمەد- بابەتەكەى بۆ باسکردن و ئەوانىش ئەو پرسیارەيان دووبارە كردەو:

كاك ئەحمەد ئیو گومانەتان لە كى هەيە؟

ئەوىش وەلامى دانەو: لەپیش هەموویەو گومانم لە فەرمانگەى ناسایش(ساواک) هەيە، لەدوايدا لەهەندىك بەرپرس و مەلاو شىخەکانى ناوچەكە.

ووتیان: چۆن؟!

-چونكە بىجگە لەمانە، كەس لەگەڵ مندا دوژمن نىيەو هەتسوكەوتى من تەنھا لەگەڵ بەرژووەندى ئەمانەدا نىيە، ئەگىنا خەلكى لەگەڵ بەرنامەكەى مندا هاودەنگن.

بەرپرسى ساواک، واتە(ناسایش) لەتورەيدا نەيدەزانى چى بلىت و چى بكات .

ووتى: كاك موفتى زادە، خەرىكە هەلەدەكەيت، ئىمە ئەگەر بمانەوت لەهىچ كەس ناترسىن و بەناشكرا دەيكەين، چونكە ئىمە بۆ ئەنجامدانى هەركارىك لە سەرۆكى وولاتەو-سەرۆك وەزيران-مۆلەتەمان پىدراو، لەو دەچىت لە لایەنگرانى خۆتەو نەم كارەكرابىت

لە بىرمە كاك ئەحمەد، زۆر بە تورەيىەو بە پچر پچر ووتى: سەرۆك وەزىرىش غەلەتى كرد بەمن بلىت هەلەدەكەيت، تۆ لەمن دەپرسىت لەكى گومانەت هەيە، بەتەماى بە درۆ وەلامت بەدەمەو؟! من نامەوى درۆ بكەم و ئىستاش هەر دەلىم لە(ساواک).

بىرۈبىكەن ئەو ھالەتە لەۋكەتەدا بەشىۋەيەك بوو باسكردنى ئارەھەتە، واتە ئەو كەش و ھەۋايە بەجۆرىك بوو، ئەۋكەسە بەرپىرسانەى لەۋى بوون سەرسامى بەتەۋاۋى لەدەم و چاۋياندا ديار بوو. (سبحان الله) ئەوان لەۋپەرى دەسەلاۋى دونىيادا خاۋەنى پلەۋپايە و مەسلەھەت، بەرامبەر بەكەسەك تەنھا و دەستخالى، بەلام پىرچەك بەچەكى ئيمان وا پەشۇكابوون كەبەرپاستى باسكردن و ۋىتەكردنى ئەو ھالەتە ئارەھەتە.

بەھەرھال مەجبور بوون داۋاى لىبوردن بىكەن، بەلام لە تەھەمولىيەندا نەماۋ داۋايان لە-كاك ئەھمەد- كرد بۇ لىكۆلىنەۋەى زياتر بىراتر بۇ دەزگای ساۋاك.

كاتىك جەمەتەى ساۋاك پۇشتى، بىرادەرەن، كەلەپشت پەنجەرە ۋوۋرەكاندا خۇيان ھەشاردا بوو گۆپىيان لە ھەمۋو قسەۋ باسەكان بوو، ھاتتە. دەرۋەو دەستيان بەقسە كىرەنكرد بەرامبەر-كاك ئەھمەد-دەسۋى بۇ كاك ئەھمەد، كە بۇچى بەو شىۋەيە ۋەلامەت دانەۋە؟

تۆ تەنھا پەيۋەندىت بەخۇتەۋە نىيە، تۆ سەرمایەى يەك نەتەۋەيت! ئىستە ئەگەر شىكەت لى بەھاتايە ئەم خەلگە دەپىت چى بىكات؟

كاك ئەھمەدىش ۋەلامى دانەۋە ووتى: ئايا زەمانەتەك ھەيە، ئەگەر پراستەك لەبەرختارى مانەۋەم لەناۋخەلكىدا بۇ خىزمەتكىردن لە داھاتوۋدا نىكۆلى بىكەم، لەۋبەدەۋاۋە زىندوۋ بىنەم؟

ئايانئەۋە زەمانەتەى گىيانى مەن دەكەن بۇ داھاتوۋ لەناۋئەۋەدا زىندوۋم؟

ئەۋانىش لەۋەلامەد ووتيان بىگومان...نا...ناتوانىن زەمانەتەى ھىچ شىكەك بىكەن.

ۋوتى: كەۋاتە پىگىرى مەن مەبەن و لۆمەم مەكەم، مەن چۆن بىتوانم بابەتەك بەپراستى دەزانم، و دىنيام بەيەنى خۋاى گەۋرە لەبارەيەۋە لىپرسىنەۋەم لەگەلدا دەكات، نىكۆلى لىبىكەم تاكىشە نەيەتە پىم؟! لە كاتىدا ئاگادارى سەعاتى داھاتوۋى خۆم نىم زىندوۋ دەپم يان نا.

..... ده روزهيك بۆ ناساندی كه سابه تی و خه باتیكي نه ناسیتراو

دوای نهو گفتوگو کردنه-كاك نهحمده- له مالهوه ده رچوو تا بروات قسه له گهل به برسانی ساواك بکات.

ئیمهش هه والمان نارد بۆ هه موو هاوړپیکانی و هه موویان هاتن، بی له وهش له مانگی (ره مه زان) دا بووین، هه مووی په ریشان بوو،-كاك نهحمده- چی به سه رییت، چونکه ده مانزانی نهو په فتاره ی-كاك نهحمده- نواندی بهرام بهر ساواك به ناسانی ناتوانیت بگه ریته وه، به لام دوای سه عاتیک، چی-كاك نهحمده- هاته وه، هه موومان سه رمان سوړده ما ناوا گه رایه وه!

کاتیك مه سه له که مان لیپرسی، چۆن ناوا پرگارت بوو؟ به مشیوه به بۆ گتیراینه وه "کاتیك گه بیستمه بهردهم ده زگای (ساواک) په شیمان بوونه وه من بهرن بۆ نهو، چونکه ده یانزانی بابه ته که گه وره ده بیته و به زهره ری نهوان ته واو ده بیته، له بهر نه وه منیان برد بۆ شاره وانی بابه ته که یان خسته نه ستوی شاره وانی و، له هه مان شوین، که چاوه ری کاک سهرۆکم ده کرد، بینیم هه ندیک فرمان بهر به رۆژو نین و شته ده خۆن، (ناخر له کاتی رۆژی (شاه) دا بۆ هه لخه له تاندنی خه لکی سزای نهو که سانه یان ده دا به رۆژوو نه ده بوون).

كاك نهحمده، هه ر سهرۆکی فرمان گه که ده بینیت خیرا په خنه ی لیده گریته: كاك سهرۆك! ته ریق نابنه وه له مانگی په مه زاندا خه ریکی شتخواردنن، پاشان (شاهه نشاه) به نیسلام پاریزی ده خویننه وه؟ بۆ پروکهش و خۆده رخستن، گوايه بهرنامه ی نیسلام پیاده ده کهن، خه لکی داماو ده ستگیر ده کهن به تاوانی رۆژوو نه گرتن، له ولاشه وه فرمان بهرانی خۆتان له بهر چاوی موراجعه کانه وه خواردن ده خۆن! سهرۆکی دامار، وه کو فرمان بهرانی (ساواک) ده سه پارچه ده بیته و ده ستده کات به داوای لیپوردن کردن که:

كاك موفتی زاده! خوا شاهیده، هەرچەندە من بۆ خۆم (برینی گەدەم) هەیه ناتوانم پۆژوو بگرم، بەلام بەتوندی دژی خواردنم لەم کاتەداو ئەو کەسانە ناگاداردە کە مەوێ. بەهۆی کەرەمی خوای گەرەو، بەوشێوەیە-كاك ئەحمەد- ئەوان تاوانبار دەکات و ئەسلی بابەتە کە دەبێتە هەڵە فەرمانبەراینی حوکومی، بەم شێوەیە دواي چەند پرسیارو وەلامێك،-كاك ئەحمەد- دەردەچیت و دەگەرێتەو مالهو^١.

هەرچەند لەبارەي نازایەتی و چاوەنەترسی و پروپەرۆبوونەوێکانی موفتی زادهو بوتریت، هیشتا زۆر کەم ووتراو، ئەو ئەک تەنها لە دەسلاتی شاھ و ستەمەکانی ساواک نەدەترسا، ئەو کاتانەي لە زیندانێ دەسلاتی (جەھوری ئیسلامی ئێران)یشدا بوو هەر بەو چاوەنەترسیە مامەلەي کردوو، دەگێرتەو "هەر شتێك خوای گەرە بە مەرۆڤی بەخشی بێت نیعمەتیکی گەرەیه، بەلام من لە یەكێك لە نیعمەتەکانی خوای گەرە بێبەرم! ئەویش ترسە لە مەرۆڤ! کەواتە بەبێھۆ خۆتان ماندوومەکن من لە هەرپەشە ناترسم، بەراستی هەمووشیان دەزانن ئەم قسەیم سابت کردوو"^٢.

دیارە کاتێك لە زینداندا بوو، یاخود ئەو کاتانەش لە دەرهوێ زینداندا بوو پروپەرۆوی زۆر هەرپەشە بوو تەو بەهەموو جۆرێك، بەهەموو زمان و پێگەیک هەرپەشەي لێکراو و وێستراو بێترسین و لە هەلۆست و بریارە مەردانەکانی بەرامبەر بە دین و نەتەوێ کەي پەشیمان بێتەو، بەلام پیاویك ئەو بێکردنەوێ بێت دیارە هەرگیز پەشیمان بوونەوێ نابێت

^١ كاك حەسەنی ئەمینی: یاد ایام.... (چاپێکەرتن)، گۆڤاری راه ما، ژ٢، بەخشی یەك، لا ٢٤

^٢ کاسیتی دواي (نازاد بونی لە زیندان).

دامەزراندنى مەدرەسەى قورئان

لەسەرەتادا باس لەوہ کرا، کاک نەحمەد لە سالى (۱۳۴۲-۱۳۴۳) دەستى کرد بە چالاكى ئايىنى و دواى وەرگرتنى نەزموون لە سالانى پابردوى تەمەنى ناراستە و ھەولەکانى لە پیتناو ئايىن و نەتەوہدا گۆرانى بەسەردا ھات و پێچکەيەكى نوێى لە کارکردن گرتەبەر، موفتى زادە برەوى بە جولانەکەى دا و تا سالى (۱۳۵۵) بەجۆرىک لە جۆرەکان بە تەنھا خۆى کاریدەکرد، دوا بەدواى نەوہ، ھەندى قوتابى و فەقىتى لە دەورى خۆى کۆکردەوہ، وا نىستا خەرىکە ھەولى فراوانتر دەدات و بەنیاىزى دروستکردنى مەدرەسەيەکە بۆ پێگەياندن و تێگەياندى تاکەکانى کۆمەلگا، و دەيەويت لەم رێگەيەوہ بەتەواوى لەنامانجەکانى نزيك بێتەوہو ئەو تاکانەى بۆ دروستکردنى کۆمەلگايەكى لەش ساغى بەھيمەتى بەغیرەت پێويستە نامادەى بکات.

دواى نەوہى کاک نەحمەد، تاسالى (۱۳۵۵) بەتەنیا کار دەکات و لە رێگەى مەراسیمە گشتیەکانى وەك(مەولود) و (زەماوەند)ەکان و دانیشتنەکانى مزگەوت و مالان دەست دەکات بەروون کردنەوہى نىسلاى راستەقینە بۆ خەلک و ناگادار کردنەوہى خەلکى لە زولم و ستمى حوکومەت و درۆ و دەلەسەى زۆریەى پیاوہ نایینیەکان، کە نایینیان کەردبویە ھۆکارى مانەوہو مامەلە، لەگەڵ دەسلەلتى شادا بەتايبەتى لە شارەکانى(سنە و مەريوان) و دەوروبەريدا، بەمەش راي گشتى زۆریەى خەلکیان بەرەو خۆى پراکیشابوو لەم ماوہيەدا کاک نەحمەد گەنگیدا بە وتارى کۆمەلایەتى و فیکرى دەداو دەستیکرد بە کردنەوہى پۆلى تايبەت لە مالى خۆيان و دانانى کات بۆ وانەوتنەوہ بەکوپان و کچانى گەنج، بەمەش تا دەھات لایەنگرو تامەزرۆى بۆ قسەکانى زیاتر دەبوو.

ھەر لەو سەرەتای کارکردنەيەوہ ھەولەکان و ووتار و کۆپرەکانى کاک نەحمەد، دەنگدانەوہيەكى بەرچاوى دەبیئت و لەشارەکانى"(سەقز، بۆکان و مەريوان، پاوہ،

جوانپۆ، کرماشان، کامێران) هەندی کەسایەتی نازادی خواز و زانایانی دینی شارەزا لە ئیسلام و دەردی گەلەکەیان دەبنە هۆگری کاک ئەحمەد و برێکیان دێنە شاری سنە تاوەکو بەیارمەتی ئەوان پێگەیەکی بتهوی نایینی و نازادی خوازی دا بەزرتن^۱.

بۆیە کخستن و رێکخستنی ووتارو کۆپەکان و فراوانکردنی بواری پرسیارو وەلام و رێککردنی باری لاری سەنگینی کۆمەلگای کوردی، لەهاوینی سالی (۱۳۵۶) کۆچی (هەتاوی)، کاک ئەحمەد بەهاوکاری ژمارەیک لەهاویری و مامۆستایانی دڵسۆزو نزیکی بریاری کردنەوی مەدرەسەیک قورئان لە (مەریوان) دەدەن.

دەربارەی چۆنییەتی بونیادنانی مەدرەسە قورئان، مامۆستا (حەسەنی ئەمین) لەگۆڤاری (راھ ما) دا بەعجزەرە باسیدەکات "کردنەوی ژمارەیک پۆل لەمالی-کاک ئەحمەد-خۆیی و نامادە بوونی کۆمەلێک گەنج لەوی، کە هەندیکیان لە قەزاو ناحیەکانی دەورووبەری سنەو دەهاتن، چونکە مالی-کاک ئەحمەد- بەرووی هەموو کەسیکدا کراوە بوو، لەپاستیدا دەرگای مالیان هیچ کات دانەخراوە، بەشەویس هەرکەس بیویستایە دەچوو ژوورەو! بەتایبەتی ئەو خۆتێندکارانی لەشارەکانی دیکەو هاتبوون بۆ خۆتێندن، جاری وا هەبوو دەرنگانیکی شەو خۆیاندا کرد بەمالداو دواي ماویدەیک لە قەسەوباس تەبیانی هەرلەوی دەمانەو، ئەمەش بوو هۆی ئەو-کاک ئەحمەد- زیاتر بەناوچەکانی دیکەبناسریت و خەلکی بەفیکرو کارەکانی ناشنا بن، ئەمەجگە لەو هەموو ووتارانە لەگوندو شارەکاندا لەکاتی مەراسیم و بۆنە تەبەتەکاندا دەنۆتێندەو، کەژمارەیک و تارێ تانیستاش هەر بەناویانگن و خەلکی باسیان دەکات، وەک ووتاری (مەزگەوتی جامیعی مەریوان)، یان ئەو ووتارە بە بۆنە وەفاتی (سوارە ئیلخان زادە) وە پێشکەشی کرد، تانیستاش راپۆرتی ئەو ووتارە هەماو، کەتێیدا چۆن رەخنە دەگریت، هەروەها و تارێ (گوندی نگل و دارمیران) و چەندین ووتارو کۆپی دیکە،

^۱ کاک ئەحمەدی موفتی زادە: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یەکەم، زستانی ۱۳۸۶، لا ل

كەھەر ئەم وتارانە بوونە ھۆى خۇشەويستىيەكى زۆرى خەلگ بۆ ئەو وادەركەوت مامۆستايەكى بەتواناۋ كەسيكى ھىدايەت دەرە".

بۆيە، دوا بەدواى ئەم ھەول و كارانەى داواى لىدەكەن لەئىستە بەدواۋەو شوئىنىك بۆ فېركن دابەزىنىت راستەوخۆ لەژىرچاۋدىرى خۇيدا بىت، تالەلايەكەو بەفېركردن و پەرورەدەكردنى گەنجانەوۋە خەرىك بىت، لەلايەكى ترەو پەردىك بىت بۆ گەياندىنى داۋاكارى و بەرنامەكانى بەخەلگى، بۆ ئەم كارەش دواى ئەوۋى خەلگى(مەريوان) دەسپىشخەرى دەكەن و شوئىن نامادە دەكەن و كرىتى خانوۋ شتەكان دەدەن، داۋا لە-كاك ئەجمەد- دەكەن و بەوشىۋەيە، لەگەل كۆمەللىك لە ھاورپىيانى شارى (مەريوان)، كە ژمارەيان لە (۶-۷) كەس زىياتر نەبوون (مەدرەسەى قورئان) دامەزرا.

ئەم چەند نەفەرەى بەناۋىشان و بەرپۆبەرۋ مامۆستاي(مەدرەسە) كارىاندەكرد و لە دامەزرىنەرانى(مەدرەسەى قورئان) بوون، پىنكەتابوون لە: (عيزت حلاق-بورهانى قانعى فەرد، مۇمەدى ئەمىنى، پەھمان ھەيدەرى، مەلا سىد جەلال، ئەجمەدى كەمال ئەجمەدى و ەلى پەھمانى ...".

"بەجۆرە كارو بەرنامەكەمان دەستى پىكرد، پاش ماۋەيەك وورەدە وورەدە مەدرەسەى قورئان ئەو وانانەى دەوترانەوۋە دەنگى دايەوۋە ناۋبانگى پەيداكرەو خەلگى پىياخۆش بوو، بەرنامەكانى(مەدرەسەى قورئاننى مەريوان) بەجۆرىك ناۋبانگى پەيداكرەو خەلگى لەشارەكانى دىكەوۋە دەھاتن، و لەوانەكاندا نامادە دەبوون و ھەنى جار كاك ئەجمەد خۆشى نامادە دەبوو، ئەمانەش بوو ھۆى ئەوۋى ئەو كەسانەى پەيۋەندى نزيكيان، لەگەل كاك ئەجمەد ھەبوو داۋاى لىبەكەن، لەشارى سەنەش بەشىۋەى(مەريوان) مەدرەسەيەكى قورئاننى دابەزىنىت. كاك ئەجمەدىش ووتى "ئەگەر ئىتەش، ۋەكو خەلگى مەريوان پىداۋىستى ماددى بگرنە ئەستۆ(بسم الله)(والحمد لله) دەست پىدەكەين

۱) كاك ھەسەنى ئەمىنى: ياد ايام....(چاپىتكەرتن)، گۆفارى راھ ما، ۳۰، بەخشى سى .

..... ده‌رواژمېك بڼ ناساندی كسایمتی و خه‌باتنكی نه‌ناستراو

به‌مجۆره كارەكه نه‌نجامدرا^۱. به‌وشیویه‌و به‌هیمه‌تی -كاك نه‌حمد- و یارانای دواي(ه-
۶) مانگ له دامه‌زراندنی مه‌دره‌سه‌ی مه‌ریوان له‌شاری سنه‌ش مه‌دره‌سه‌ی دووه‌می
قورئان کرایه‌وه‌و له شه‌قامی(فرح) ئیستا ناوی(شوه‌دا) مالتیکیان گرت و به‌رنامه
ده‌ستیپیکرد^۲.

وه‌ك ته‌وه‌ی(نه‌میني)باسیده‌كات یه‌كێك له‌خاله به‌هێژه‌کانی خیرا فراوان بوون و بلاو
بوونه‌وه‌ی مه‌دره‌سه‌ی قورئان و پیشوازی لی‌کردنی له‌لایه‌ن خه‌لگه‌وه‌، ناوه‌لا بوونی
هه‌میشه‌ی(مه‌دره‌سه‌ی قورئان) بووه به‌رووی هه‌موو فیکره‌و كه‌سێكدا.

"ئه‌وكاته‌ی مه‌دره‌سه دامه‌زرا له‌مه‌ریواندا به‌ جۆرێك له‌جۆره‌كان سه‌رپۆش‌دان به‌سه‌ردا
عه‌یب بوو زه‌مانی شا بوو، ئه‌و سه‌رپۆشی قه‌ده‌غه‌ كردبوو-ته‌وه‌ی عه‌یب نه‌بوو بێ
لیباسی بوو-، له‌به‌رنه‌وه‌(كچ)ی گه‌نج ده‌هاته‌نه مه‌دره‌سه‌وه‌، به‌لام هه‌ر قبوڵمانده‌كردو
ناومانده‌نوسی، ته‌مه مه‌سه‌له‌یه‌ك نییه و بریاره‌ بگۆرێت، نه‌گه‌ر هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه
كچێكی باش بێت نیت بۆچی دیت بۆلای ئیمه‌؟ به‌و جۆره‌ جل و به‌رگ و قیافه‌وه ده‌هات
و دواي ماوه‌یه‌ك ده‌گۆراو ده‌بوویه مرۆڤێكی دیکه‌، هه‌شبوو ده‌هات و ده‌پۆشت و
نه‌ده‌گه‌راپه‌وه‌، له‌(مه‌دره‌سه‌ی قورئان)دا خه‌لكمان له‌گه‌لدا‌بووه دیمكرات و كۆمه‌له‌ بووه‌،
ده‌هات به‌شداری ده‌كرد، نه‌مانیش برێکیان ده‌مانه‌وه‌و له‌گه‌لمان به‌رده‌وام ده‌بوون
برێكیشیان ده‌پۆشتن و نه‌ده‌گه‌راپه‌وه‌^۳.

به‌مشیویه‌(مه‌دره‌سه‌ی قورئان) فراوان بوو، له‌سه‌له‌كانی دواترداو له‌ماوه‌ی
گه‌رمه‌ی(نینقلاب)دا له‌شاره‌كانی سه‌قز و بۆكان (مه‌دره‌سه‌ کرایه‌وه‌^۴.

^۱ هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشو.

^۲ چاوپێكه‌وتنی بلاونه‌كراوه‌ی نوسه‌ر له‌گه‌ل (كاك حه‌سه‌نی نه‌میني)به‌ریرسی مه‌كته‌ب قورئانی كوردستان

- سه‌نه ۲۰۰۸

^۳ سه‌رچاوه‌ی پێشو.

^۴ كاك نه‌حمدی موفقی زاده، دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه‌كهم، زستانی ۱۳۸۶، ل-ل ل .

کارو چالاکی لقەکانی (مەدرەسە قورئان) لەشارو شارۆچکەکان، لەپەرژانی نینقلابی ئیسلامی ئێراندا لەناگادار کردنەو بەرچاوپوونکردنەوێ خەلکی دەربارەئێ و هەموو زوڵم و ستمەئێ لەبەرکردبوونیان، یان لەبەر موسوڵمان بوونیان لێیان دەکرێت هەولێکی بەرچاوی هەبوو. ووتارو کۆرەکانی موفتی زادە دەربارەئێ نەتەوێ و حوکومەتی ئیسلامی پلەو پایەئێ مەژدەکان لەدەسەلاتی ئیسلامیدا گەنگترین پۆلی هەبوو لەکۆکردنەوێ یەک ریزی و یەک دەنگ کردنی تاکەکانی کۆمەلگا بەتایبەت کۆمەلگای کوردی.

"لەکاتی نینقلابی خەلکی ئێراندا (کاک ئەحمەد) بوو بەرەبەری بزوتنەوێ کوردستان و هەماهەنگ لەگەڵ ئێراندا و لەپەنا (مەدرەسە قورئان) دا، نەغەلەبەن هەفتەئێ جاری خۆپیشاندانی سازدەدا و لەگەڵ موسوڵمانەکاندا، کە نیستا تەصویر و ووتارو دروشمەکان هەرماون، دەپژانە سەرجادەکان و هەموو ئەوانەئێ بەناوی حیزبی چەپ و عیلمانییەوێ کاریاندا کرد دەهاتن تێکەڵ بە ئێمە دەبوون و لەپەنا ئێمە کاریاندا کرد".^۱

بەوجۆرە کاری (مەدرەسە قورئان) بەردەوام دەبێت، تا ئەو کاتەئێ ئەو ستمە گەورە لە موفتی زادە دەکرێت و لەبەر (میلەت) هەمێ زێدی خۆئێ بەجێ دەهێلێت و دەپواتە (کرمانشاه) - لەبەسەکانی دواتر دا بەوردی ئەو هۆکارانە پوونکرانەتەوێ.

پاش کۆچی کاک ئەحمەد، لەگەڵ کۆمەلێک لەهاوڕێیانێ بۆ (کرمانشاه)، لەبەرنەوێ ئەو بەفیعلی کاری بۆ هۆشیار کردنەوێ نەتەوێ یەک کردووە دوا ئێ دوو پۆژ لە نیشتهجێ بوونی لە (کرمانشاه) و ناپەرەتەئێ ئەو بارەئێ لەسەر شانی بوو، دادەنیشن و سەبارەت بەژیانەوێ و دەستپێکردنەوێ کارو تێکۆشانەکانیان سەبارەت بە (مەدرەسە قورئان) قەسەبکەن و بریاری خۆیان بدەن، لە کۆتایدا دەگەینە ئەوێ ناوی (مەدرەسە قورئان)

^۱ چاوپێکەوتنی بلاژنەکراوێ نوسەر لەگەڵ (کاک حەسەنی ئەمین) بەرپرێ مەکتەب قورئانی کوردستان

..... دهره ز میله بۆ ناساندی کسانهتی و خهباتیکی نهناستراو

بگۆرن بۆ (مهکتهب قورئان) و به لێنیش درا توندترو به پراترو گهرمتر له پاردوو ههول و کارکردن درێژه پهی بدهن^۱.

لهبارهی جیاوازی نێوان مهدرهسهی قورئان و مهکتهب قورئانهوه، کاک نهحمده ده ئی، "مهکتهب فراوانترو گهرهتره به مهش تهواوی موسولمانان ده توانن بینه نهندامی نهوی^۲".

به بجزره له سالی (۱۳۵۹) دا ناوی (مهدرهسهی قورئان) له (کرمانشاه) گۆرا به (مهکتهب قورئان) و کاروچالاکی لهبری نهوهی خه فیهیت و بکوژیتهوه به گورپو تینیکی دیکهوه سهری هه لدا یهوه و بابه ته نایینی و نه ته وه ییه کان کهوتنه قۆناغیکی دیکهوه.

^۱ کاک نهحمدهی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه کهم، زستانی ۱۳۸۶، ل ن.

^۲ کاک حه سه نی نه مینی: یاد ایام... (چاو بیتکهوتن)، گۆفاری راه ما، ژ. ۳ به خشی سی.

دروستکردنی شورای مرکزی سنت "شمس"

پاش ئەوەی کاک ئەحمەد، لە زێدی خۆی سنه، لەگەڵ هاوێڵانی کۆچ دەکات بۆ کرمانشان، وەک باسکرا لەوی بە تەواوی نیازو مەرامی حوکومەتی بۆ پروو دەبێتەو و پۆژ بە پۆژ دەسەڵاتی ئێران لەو وەعد و بەڵێنانە بەمیللەتی کورد و ئەهلی سوننە دابوو پەشیمان دەبێتەو، و لەلایەکی دیکەو خەریکی کۆکردنەو و دەسەڵاتدان و بەنوێنەر کردنی کۆمەڵێک مەلاو کەسی سوننی سەرەخۆیەتی و دەیهوێت ئەمان بەناوێشیانی نوێنەری (سوننە) بەریتە پەرلەمان، و "کاک ئەحمەد بیستبووی، کە حوکومەت خەریکە لەناوچە جیاوازهکان کۆمەڵێک کەس بەناوی شورایەک بۆ ئەهلی سوننە دروستدەکات، ئەگەر ئەوانە قول بکریت ئێر دەبێت دواوی بۆهەرکارو داواکارییەک لەگەڵ ئەوان قسە بکریت، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی لەگەڵ کۆمەڵێک پروو و پوو بیتەو و قسەبکەیت کە لەخۆت، کۆمەڵێک بوونەتە شوراو قسەیان دەخوات کەلیاقەتیان نییە و توانایی (نا) و تێنێان نییە لەبەرەمبەر دەسەڵاتداراندا، بۆیە کاک ئەحمەد، هەرئەمە زانی زۆر زیرەکانە بیر لەدروستکردنی شورایەکی هەلبژێراوی ئەهلی سوننە کردووە"^۱.

دروستکردنی شورای (شەمس)، یەکیکی ترە لەهەولە بەردەوامەکانی موفتی زاده بۆیەیک دەنگکردنی داواکارییەکانی میللەتی کورد بەتایبەتی و ئەهلی (سوننە) بەگشتی، بۆیە دەبینی ئەوکۆرە لە (تاران) گیرابە بەژداری زاناو دلسۆزانی هەموو ناوچەکانی ئێران بوو، تاوێ کو لەم ڕێگەیەو سەبارەت بە مافەکانی ئەو خەڵکە

^۱ (چاپیکەوتنی بلاژنەکراوی نوسەر لەگەڵ کاک حەسەنی ئەمین) بەریرسی مەکتەب قورئانی کوردستان

بدوین و پینگهی چاره سهریان بۆ بدۆزنه وه^۱. پاش بریاردان و خۆیه کلاکردنه وهی کاک نه حمده بۆ ئهم بابته توانی له (۱۳۶۰/۱/۱۳/۱۲) واته ۱۲-۱۳/مانگی- خاکه لیوه-(فروردین) له تاران له ناوجه رگهی دهسلاتی حوکومه تی ئیتران، له گه ل خوالیخۆش بوو(مهوله وی عبدالعزیز مه لا زاده) رابه ری خه لکی سوننه ی ناوجه ی(سیستان و بلوچستان)، واته به سه ره رشتی هه ردوو رابه ری پۆچی نه هلی سوننه (کاک نه حمده ی موفتی زاده)، رابه ری نه هلی سوننه ی هه موو ناوجه ی کورد زوبان و(مهوله وی عبدالعزیز) رابه ری(سیستان و بلوچستان)، زاناو ناوداری نه هلی سوننه کۆیکاته وه، دوا ی قسه و باسیکی زۆر ده باره ی حالو وه عی نه و کاته ی ئیتران و پرویه پروو بوونه وه ی دهسلاتی ئیتران، له گه ل بابته کاندای مافی نه ته وه نه هلی سوننه و دوا ی دوو شه و پۆژ دانیشن شورایه ک به ناوی(شورای مرکزی سنت) که کورت کراوه ی ده کاته (ش-م-س) واته (شمس) پینکبه ییتیت بۆ شوین که وتنی نه و مافانه^۲.

"به راستی، نه گهر ده رفه تی پیندرايه ئهم شورایه به کرداری ده بوویه شه مسیک و نه هلی سوننه و ته وای نه و ناحه قیانه ی به رامبه ریان ده کریت پرزگاریان ده بوو، چونکه ئهم شورایه له گه ل نه و هه موو دژایه تی کردن و به ره بستانه ی له به رامبه ریدا دانرا، که چی له زه مه نیککی زۆر که مدا ناوی به ته وای ئیتراندا بلا بوویه وه، زۆر زوو که وته سه رزاری نه و خه لکه و بویه جینگهی ئومیدیان^۳.

^۱ کاک نه حمده ی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه که م، زستانی ۱۳۸۶، ل-ن ن

^۲ سه رچاوه ی پیتشور.

^۳ کاک نه حمده ی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یه که م، زستانی ۱۳۸۶، ل-ن ن .

وهك باسكرا دواي ناماده بوونی نوینه ری ناوچه کانی ئیران، وهك به ندهر عه باس و سیستان و بلوچستان و کوردستان ... (به رابه رایه تی کاک نه حمده و مهوله وی عبدالعزیز دروستکرا، که نه دنامانی بالائی شورا له (۹) نه فەر پێک هاتبوون، واته خودی شورا (۱۱) کهس بوون، به لام هیچ کامیان له (کاک نه حمده و مهوله وی عبدالعزیز) نه بوونه ته نه دنامی بالائی شورا که، کاک هه سه نی نه مینی له ژماره (۱۰) ی گوژاری (راه ما) ده لیت " له بیرمه نه دنامانی بالائی شورای (شه مش) (۹) کهس بوون، که له هه موو ناوچه جیاوازه کانه وه هاتبوون، نه وه ی له بیرم مابیت بریتی بوون له:

- ۱- خوالیخۆش بوو شه هید کاک ناصری سویمانی .
- ۲- مامۆستا مه لا عه بدولا محمدهد (ئیمام جومعه ی سه قز) له کۆتایی ته مه نیدا بووبه نوینه ری مه جلیس (خبرگان).
- ۳- خوالیخۆش بوو مه لا صالح که به دهستی چه کداره کان شه هید کرا.
- ۴- خوالیخۆش بوو (شیخ عبدالعزیز) ئیمام جومعه ی پیشووی قه سری شیرین.
- ۵- مهوله وی عبد الحمید، که ئیستا ئیمام جومعه ی شاری (زاهیدان و به رپۆه به ری هه وزه ی دار العلوم) ی نه وشاره یه .
- ۶- خوالیخۆش بوو شه هید مهوله وی عه بدله لیکی مه لا زاده، کوپی خوا لیخۆش بوو مهوله وی عبدالعزیز که له (۱۴/ نه سه فهند ۱۳۷۴ له (کراچی) له (پاکستان) به دهستی دوژمنانی نه هلی سونه شه هید بوو.
- ۷- خوالیخۆش بوو (مهوله وی سید فاضل) که له نه هلی سونه ی شاری (مه شه ده د) و مامۆستای ناوچه که بوو.
- ۸- خوا لیخۆش بوو (مهوله وی الله یار) ئیمام جومعه ی شاری بیرجند.

بەمشێوەیە کاک ئەحمەد، توانی ئەوهەموو زاناو بلیمەتانەى ئەهلى سوننەى ناوچە جیاوازه‌کانى ئێران لە ژێر یەك چەتردا کۆیکاتەوه‌و ناوی چەترەکەش بنیت(شورای شەمس).

لێره‌دا جێگه‌ى خۆیه‌تى ئاماژه‌یه‌ك به‌و هه‌موو ڕێگرى كۆسپانه‌ بکه‌ین، كه‌ ده‌سته‌لاتدارانى ئێران بۆ سه‌رنه‌گرتنى ئەم شورایه‌ داویانه‌، چونكه‌ ده‌ییت ئاگادارى ئەوه‌بێن له‌و كاته‌دا سه‌رانى ئێران به‌ هه‌موو هێژنكه‌وه‌ له‌به‌رامبه‌ر ته‌واوى چالاكى و هه‌ولەكانى كوردا وه‌ستابوونه‌وه‌و ڕێگه‌یان نه‌ده‌دا هیچ جولا‌نه‌وه‌و قسه‌یه‌ك بكريت. عه‌بدول‌عەبدولعه‌زیزى عه‌بدى له‌ كتيبى ژيانامه‌ى زانای گه‌وره‌ى كوردستان- مامۆستا ناصرى سوبحانى- ده‌نوسیت"له‌و هه‌ل و مه‌رحه‌دا هه‌ل‌چونىكى دژه‌ ڕاگه‌يانندن له‌لایه‌ن ده‌زگا و به‌رپرسه‌كانى قوم و تاران‌وه‌ دژى هه‌موو چالاكیه‌ كوردی و سونیه‌كان به‌گشتى له‌ئارادا بوو، بۆیه‌ كاك ئەحمەدى موفتى زاده‌ به‌رپرسی بانگه‌یشتى به‌رپرسانى وه‌زاره‌تى ناوخۆیكرد بۆ به‌شداری كۆنگره‌ و، داواشیکرد هه‌موو كۆبوونه‌وه‌كان به‌ناشكرا ده‌گیرێن و بۆ ده‌زگاكانى حوكمه‌ت هه‌یه‌ هه‌مووى تۆماربكه‌ن، دواتر له‌گه‌ڵ شالۆى ئەو دژه‌ ڕاگه‌يانندنه‌ی(كه‌ وتمان له‌ئارادا‌بوو) راستیه‌ى كانی كۆنگره‌ نه‌شیتوترین. بێگومان هه‌ر به‌وجۆره‌بوو كاك ئەحمەد و هه‌موو سه‌ركرده‌ سونیه‌كان پێشبینیان كرد، پۆژى دواتر به‌رپرسانى ده‌وله‌ت، ده‌زگاكانى ڕاگه‌ياندنیه‌ گه‌رمكرد دژى ئەو كۆنگره‌یه‌و نازناوى شورای(طائف)* یان به‌سه‌ردا سه‌پاند...به‌هه‌رحاله‌ ده‌زگا ڕه‌سمیه‌ى كانی ڕاگه‌يانندن

* ئەم كۆنگره‌ى شورای شەمس، كه‌ له‌تاران گیرابوو هاوكات بوو له‌گه‌ڵ ئەو كۆنگره‌ به‌ناویانگه‌ى له‌سعودیه‌ گیرابوو به‌ناوى كۆنگره‌ى (طائف)، سه‌رانى ئێران ده‌یانگوت ئەم كۆنگره‌ى تاران په‌یوه‌ندى راسته‌وخۆى به‌و كۆنگره‌ى سعودیه‌وه‌ هه‌یه‌، كه‌مه‌ش دوربوو له‌ راستیه‌وه‌و بۆ تێكدانى یه‌كپێزی و سه‌ركه‌وتنى كۆنگره‌كه‌بوو.

هەموو بەشدارانیان تۆمەتبارکرد بەوەی دژی شۆرشن و پیاوی بیگانەن و بەناوی ئەهلی سوننەتەو دەیانەوێت دژی شۆرش و دەسەلات پیلان بگێڕن^١. کاربەگەری درۆ دەلەسەى دەزگاگانى راگەیانندن و ترسى بەردەوامى سەران و ناخوندەکان لەو کۆنگرەیه دەگاتە ناستیک ئەم راستییە لەخودى (تیمامى خومەینى) دەشیوێنن و هەدەف و ئەرکەکانى کۆنگرەى بەپێچەوانەو پێدەگەیهنن، بۆیه دەبینیت لەوتاریکدا، کەراستەوخۆ لەتەفزیۆنەو بەخشکراو هێرشى توند دەکاتە سەر بەشداربووانى کۆنگرە"تۆمەتباریان دەکات بە دزایەتى ئینقلاب و پیلانگێڕ و نۆکەرى بیگانە"^٢.

دواى بلاو بوونەوێ ئەو هەموو درۆ و وتارو نویسنە ناراستانە دژی کۆنگرە، کاک ئەحمەد وەك کارى هەمیشەى ئاگادارى بلاودەکاتەو و پایدەگەیهنیت کۆنگرەیهکی رۆژنامەنوسی گرێدەدات و وەلامى پرسى یارى هەموو کەنāl و میدیاکان دەداتەو، بەلام حوکمەت ئەو مافەشى پێنەدا و دەزگای (ئیتلاعات) ئەو گۆنگرە رۆژنامەنوسییهى قەدەغەکرد^٣.

لەناو بارو دۆخیکی ئاوا دژوارو پڕ کێشمەکێش و پیلانگێڕاندا کۆنگرەى یەکەمى (شمس) دواى سێ رۆژ کۆبونەوێ گەشتوگۆکردن کۆتایى هات و لە رۆژى ١٩٨١/٤/٣ دا بەلاغى کۆتایى گۆنگرە لە (١٦) خالدا نوسراو بلاوکرایە، خۆنەر دەتوانیێت لەبەشى پاشکۆدا تەواوى ئەو خالانە بخوینیێتەو.

^١ (پروانه نەبەدولا عەبدولعەزیز عەبدی، ژيانامەى زانای گەرەى کوردستان-مامۆستا ناصرى سویمانی، چاپى یەكەم، ل ٩٠-٩١)

^٢ (هەمان سەرچاوەى پێشوو، ل ٩٢)

^٣ (پروانه نەبەدولا عەبدولعەزیز عەبدی، ژيانامەى زانای گەرەى کوردستان-مامۆستا ناصرى سویمانی، چاپى یەكەم، ل ٩٢)

سائەرزۆی شورای (شەمس) پۆژی دەستگیرکردن

پاش تیپەربوونی سالتیک بەسەر دامەزراندی شورای مەزکەزی سوننە لە تاران پابیتەخت، بەرپرسانی شورا پریاریاندا لە (۱۳/۱۲) ی فروردینی (۱۳۶۱) دا یادى ئەو پۆژە بکەنەو و پریارو پەیمان دووبارە بکەنەو، بەلام ئەجارەیان لەکرماشان نە لە تاران، چونکە لەگەڵ ئەوێ تاران جێگەیهکی ئەمن و لەبارنەبوو، خودی کاک ئەحمەدیش لەکرماشان دادەنیش، بەلام لەبەر بارودۆخی بەرپرسانی شورا و وزعی سیاسی کە نەگۆنجار بوو لەوکاتەدا، بۆیه کاک ئەحمەد پریارەدات سالتیدی شورا دواجێت، چونکە حوکومەت چاودێری توند دەکات و ئەمە دەکەنە هۆکاری ئەوێ ئێمە بۆینەتە مایەیی دروستکردنی جیاوازی نێوان سوننە و شیعه، لەبەر ئەم هۆیانە دواخرا بۆ (۱۵/۱۴) ی (مردادی)* هەمان سال لەکرماشان لەمالی کاک ئەحمەد خۆیدا^۱.

دواى ئەو ماوەیە لە چاوەڕێی (کاک ئەحمەد) دەلیت^۲ نێت پتویست ناکات لەمە زیاترکات بەفەرپۆلەین دەبیست ئەم مەراسیمە هەریگێریت، بۆئەوێ وەلامی هەموو ئەودرۆ و دەلەسەو قسە هەلبەستراوانە بەدینەو، کەلەم ماوەیەدا دەربارەى ئەم شوراو ئەندامانی ئەنجام دراوه^۳. بۆیه بەومەبەستە لە (۱۴) مانگدا سالتیدی دروست بوونی (شورای شەمس) دەستپێدەکات و دووبارە نوێنەران هەموویان

* واتە پێنج مانگ دواتر لەکاتی خۆی بەسترا.

^۱ (دەربارەى کاک ئەحمەدی موفتی زاده ۱۰۰-[www.Esmacelyeh.blogfa.com/post-100-100.aspx](http://www.Esmacelyeh.blogfa.com/post-100.aspx))

aspx

^۲ (کاک حەسەنى ئەمینی: یاد ایام.... (چاپیکەوتن)، گۆڤاری راه ما، ژ. ۱، بەخشی یەك، ۴۷.

کۆدەبنەوه، (کاک ئەحمەد) بۆماوەی دوو شەو رۆژ لەقسەکردن و پروونکردنەوهی ئەو بارودۆخە گەلانی ئێران و ئەهلی سوننەتی تێکەوتوو بەردەوام دەبێت. (کاک ئەحمەد) دەلیت"ئەو رۆژانە-کاک ئەحمەد- قسە زۆر توندیکرد، ئیستاش ئەو کاسیستانە هەیه کە ئەو رۆژانە تۆمارکراوه، ئەوەندە توندقسەدە کات بەنیسبەت حوکومەتەوه، نزیکە (حەوت) دانە سەعات لەسەر حوکومەت و دەسەلات قسە دەکات و هەلەکانیان باس دەکات، چونکە حوکومەت زۆر بێ وەفاییکرد بە نیسبەت ئەهلی سوننەوه، وتمان ئەم شورا بەئەوهیە داواکارییەکانی خۆمانی لە رێگەیەوه بگەیەنین دەسەلات، ئەمەش لەدەستوری ولایتدا چەسپاوه، بەلام ئەوان زۆر هەلە تێگەیشتن و دەستیانکرد بەدژایەتی و درۆ هەلبەستن بۆ شوراو لە رێگە راکەیانندەکانەوه بە پرۆپاگەندە و هەوالی درۆ شورایان لەکەدارکردو بە تاوانی دژی ئینقلاب هەموو ئەوانە لە شورا بەژدارییان کردبوو تۆمەتبارکران و خودی شورا شەمسیان ناونا (شورای طائف)^١.

ئەوپەرەخنەو گەزەندە-کاک ئەحمەد- لەدەستەلات و حوکمەتی گرت هێندە تر بارودۆخەکی گەشتکرد، هەربۆیە رۆژی (پانزە) گەلاوێژ) لە نوێژی هەینی لەمەزگەوتی گەورە (ئیمامی شافعی) شاری کرماشاندا-کە مامۆستای شەهید (مەلا محەمەدی رەببەیی لیبو-دوو کەس لە ئەندامانی مەکتەب قورئان، کە بەیاننامە کۆتایی دانێشتنەکیان پێ بوو دەستگیرکران^٢. نێر لەو رۆژەوه گرتن و زیندانیکردن و ئەشکەنجەدانی ئەندامانی (مەکتەب قورئان) دەستی پێکرد.

^١ مامۆستا ناصری سوبحانی، شەهیدی بیرو، مامۆستا ناصری سوبحانی، کتێبی یەکەم چاپی یەکەم. سلێمانی، ٢٠٠٦، ٧٧-٧٨.

^٢ کاک ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یەکەم، زستانی ١٣٨٦، ل. س- س.

سەرەتای دەستگیرکردن و زیندانیکردنی ئەندامانی مەکتەب قورئان لەخوارەوه دەستپێدەکات بەرهو سەر، واتە لە ئەندامانی پلە کەمەکانەوه دەستپێدەکات، ئەمەش جوړیکە لە سیاسەت کە حوکومەتی ئێران بە کاریبەتێناوه بۆ بێدەنگکردنی، (کاک ئەحمەد)، چونکە وای زانیوه، ئەگەر ئەندامانی مەکتەب قورئان بگيریت بەوجۆرە دەتوانیت (کاک ئەحمەد) بێدەنگ بکات و لە ڕەخنەگرتن و داواکارییهکانی دەستەهلگیریت و بییتە گۆی ڕایەلی ئەوان، (ئەمینی) دەلی "حوکومەت حەزی نەدەکرد ئەم بابەتە گەوره تر بییت، لەخوارەوه پێیداهاات بۆ سەرەوه، بەلکۆ ئەندامە نزمەکان بگيریت و سەرەوهش، وەك-کاک ئەحمەد- بێدەنگ بییت، هەموو ئەم کارانە بۆ ئەوه دەکرد، (موفتی زاده) لەگەڵیان بسازتی و بکیشیتەوه داوه، چونکە دەیزانی گەوره دەبییت، کاتیک ڕابەری ئەهلی سوننە بگيریت. ئیستاش هەرپاک نابیتەوه، واقعەن پەلەیهکی ڕەشە بەناوچاوانی حوکومەتەوه و هەر دەمینیتەوه و خۆشیان ئەمە دەزانن"^۱.

بەو شێوەیه (کاک ئەحمەد) دەسبەرداری هەول و داواکارییهکانی نابیت و دەستەلاتی ئێرانیش لەگرتن و زیندانیکردن ناوەستیت.

دوای قۆلبەستکردنی ئەو دوو ئەندامە لە (۱۵ ی گەلاوێژ) دا لە کرماشان، چوار پوژ دوای ئەوه لە (۱۹ ی مانگدا) لە (کامیاران) زیاتر لە (۱۰) ئەندامی دیکە دەگیریت و دەخړینه بەندیخانەوه، لە (۲۶ ی هه‌مان مانگدا) (۲۶-۵-۱۳۶۱) ژمارەیهك

^۱ (چاوپێکەوتنی بلاژنەکراوی نوسەر لەگەڵ (کاک حەسەنی ئەمینی)بەرپرسي مەکتەب قورئانی کوردستان - سنه ۲۰۰۸.

لەبەر پێوە بەران و ئەندامانی مەکتەب قورئانی شاری (سنه) قۆڵبەست دەکرێن، کە (کاک) حەسەنی ئەمینی و شەهید فاروقی فەرساد (یش لەناویاندا دەبن)^١.
گرتن و لێدان و زیندانیکردنی ئەندامەکانی شوررای شەمس بەردەوام دەبێت، بەجۆریک یەکیەک لەهاوەلائی (موفتی زاده) لەو رۆژانەدا گیرابوو خرابوویە زیندانەوه دەگیرێتەوه^٢ "لە گۆشە یەکی زیندانە کەدا بەتەنها دایان نابووم و نەیان دەهێلا کەس بێنێت و کەسیشم نەدەبینی، لەپر دا کەسیکیان هێنا لەساحە ی زیندانە کەدا بە (سێ، چوار) کەسەوه زۆریان لێدا لەپر بەدەنگی بەرزو بە (فارسی) هاواری کرد ووتی "ئەو- کاک ئەحمەد- رابەری منەو بەدەستخۆم نییەو خۆشم دەوێت، مەگەر خۆش ویستنی رابەرە کەت تاوانە؟! " لەو کاتەدا نەمناسییەوه، بەلام دواتر دیم دەست نوێژی دەگرت، یەکیەک بوو لە ئەندامانی مەکتەب"^٣.

لەگەڵ ئەو بارە خراپە ی بەسەر کاک ئەحمەد و هاوەڵەکانیدا هاتبوو کاک ئەحمەد بۆیە لەحزەش لە داواکانی سازش ناکات و بەبەردەوامی بەیاننامە دەردەکات و دژی ئەوکارە ی حوکومەت دەستی داوێتی قسە دەکات و هۆشداریان دەدات.

وەک کاک حەسەنی ئەمینی باسیدەکات، لەو بارودۆخەشدا مەکتەب هەر لە گەشەسەندن و بەهێز بووندا بوو "من بە (١٥) سال زیندانی حوکوملەم، بەلام دوا ی (سێ) سال و چەند مانگیک نازاد کرام، لەو کاتەدا وەک ئەو ی خوا ی گەورە دابەشی کردبێت بپێکمان لە سوچەکانی زیندانە تاریکەکاندا زیندانی کرابووین، و بپێکمان لەدەرەوه سەرقالی کارکردن بوون بۆ برەودان بەکارەکانی مەکتەب،

^١ کاک ئەحمەدی موفتی زاده: دیوانی شعری دیاری بۆ یاران، چاپی یەکەم، زستانی ١٣٨٦، ج. س. س.

^٢ "لە هاوەڵێکی (کاک ئەحمەد) دوه وەرگیراوه، کە لەوکاتەدا لەبەر ئەندامبوونی لە مەکتەب قورئاندا

دەستگیرکراوه.

ئەوانەى لە دەرهوه بوون لە کەسانی چالاک بوون و کارەکان پەکیان نەدە کەوت و
 ھەمیشە خەریکی کارکردن بوون، سەرقالی بەیاننامە دەرکردن و پەیوەندیکردن
 بە موسوڵمانانی دنیاو و گواستەوێ ئەو وەزعی موسوڵمانانی ئەھلی سوننە
 بە گشتی و (مەکتەب قورئان) بە تەبەیی تێیکەوتوو، یانی دەنگی نێمە بە ھەر
 جێگە یە ئیسلامی تێدا یە گەیشتوو، ئیستاش ئەو گۆڤارو پۆژنامانە ماون، کە لەو
 سەردەمەدا بۆ پارێزگاریکردن لە نێمە شتیان نوسیوو، ھەرئەوێش کاریگەری
 ھەبوو لە سەرئەوێ نێمە نازادبووین، دواى ئەوێ برێکمان کە ئەندامی
 شورابووین، وەك (شەھید فاروق فەرساد) نازاد بووین و ھاتینە دەرهوه و
 دەسمان بە کار کردوو و مەکتەب ئەوێ ئەوێ تر قەوی بوویو" ^۱.

دواى ئەوێ حوکومەتی ئێرانی تازە دروست بوو بە ھاوکاری میللەتی کورد،
 دەستەدە کاتە قۆلبەست کردنی ئەندامانی مەکتەب قورئان و بەوجۆرە لە خوارو ھە
 سەر ھە دەستپێدە کات و کاک ئەحمەدیش ھەر بەردەوام دەبێت لە کارو
 چالاکییەکانی، سەردە نجام لە (۱۳۶۱/۶/۸) دا دواى دوو ھەفتە بە گیرانەکانی سنە،
 (کاک ئەحمەد) یش لە تاران لە مائى خوشکی خێزانی (بابا مەردۆخی رۆحانی) -خوا
 لە ھەموویان خوش بێت- دەسگیر دەکریت و دەخریتە زیندانى ھاودینان و
 ھاوسەنگە رانی !!

ھەر لەو سال و سەردەمەدا ژمارە یەکی دیکە لە ئەندامانی مەکتەب قورئان
 لە شارەکانی (کرماشان، جوانرۆ، پاو، دیواندەرە، مەریوان، سەقز، بۆکان،
 دێگولان، قروە) دەگیرێن و لە بەندتون دەکرین، (کاک ئەحمەد) یش بۆ ماوێ دە
 سال لە بەندیخانەکانی (کۆمیتەى موشتەرەك، قزل حەسار، ئەوین) و چەندین

^۱ (ھەمان سەرچاوەی پێشوو.

بەندىخانى ناديارو ئەناسراو! وەك گەرەكى (فەرمانىيە) لەتاران خراپە ژێر ئەشكەنجەو نازاریكى نامرۆفانەو.

بۆماوەى دووسال، واتە بۆماوەى زیاتر لە (٧٢٠) پۆژ بەبى پراگەياندى تاوانى ياسايى بۆ خۆى، يان كەسێكى دىكە!! بەبى حوكوم لەزىنداندا بوو!! پاشان (پىنج) دانەسال حوكومى زىندانى بەسەردا سەپىنرا، كەچى دواى (پىنج) سالە ياسايىيە ناەادىلانەكە، (پىنج) سالى دىكە بەبى حوكومى ياسايى ھەر لەزىنداندا ھىلرايەو!!^١.

ھەوت سالى سەرەتای زىندانى تاسالى (١٣٦٨ك.ھ) بەبى ھىچ چاپىكەوتن و (ملاقات) يك بوو^٢، واتە بۆماوەى زیاتر لە (دووھزار و پىنج سەدوو بیست پۆژ) لەژوورە تاكە كەسىيە شىدار و ساردو و سړى زستان و گەرما و بى ئاوى ھاویندا نازارى چەشتووە بى ئەوێ تەنانت كۆرەكەشى يان كەسێك لەيارانى بتوانن بىيىنن و ھىچ نەبیت دەريارەى ئەحوالى يارانى، لەبارەى كارە بەردەوامەكانى (مەكتەب قورنانهو) ئاگادارى بكەنەو و ئەويش ئاھىك بىتەو بەبەريدا. ئاخىر خۆشەويستى (كاك ئەحمەد) بۆ مىللەتى بى خواھەنى زولم لىكراوى كورد، تا ئەوئەندازەيە (دە) سال و چەند مانگىك لە زىندان توندى دەكات، دواى زىندانىش كە نازاد دەكریت لە لوتكەى ناپەھەتى و نەخۆشى و نیش و نازاردا، ھەرخەمى نەتەوەكەيەتى و بىر لەچارەى ئەو دەردانە دەكاتەو كە پرووى تىكردوو، لەو ھالەشیدا بەجۆريك باسى خۆشەويستى خۆى بۆ كوردستان و (ئاويارى سەنە) دەكات، زۆر كەم ئەوانەى بتوانن لەو پەرى لەش ساغیاندا بەوجۆرە لاواننەو.

^١ (كاك ئەحمەدى موفتى زادە: ديوانى شعرى ديارى بۆ ياران، چاپى يەكەم، زستانى ١٣٨٦، لا س.س.

^٢ (لەبارەى ژيانى كاك ئەحمەد، www.esmaelyeh.blogfa.com/post-100.aspx

خۆشەویستی خۆیان دەریپن، ھەر و ھا خۆیە بەرپرس زانینی لەبەرەمبەر نەتەو و دینەکەمی لەبەرەمبەر خواو، دەبجیاتە حالەتێک لەتاو (گریان) نەتوانیئت قسە بکات. ھەرچی لەبارەیی نەتەو و ھەولە دینیەکانی ئەو پیاو بوتریئت، ھیشتا نەتوانراو ھەقی خۆی بەدریئت، چونکە ئەو واقیعە، واقعیش جۆریکە ئیمەیی مەرۆڤ ھەرگیز ناتوانن لەیەک کاتدا لەچەن زاویەیکەو سەیری بکەن، بۆیە دەبینیئت کاتیەک کەسێک قسە لەسەر بابەتێکی واقعی دەکات تەنھا زاویەیکە دەبینیئت و چەندین زاویەیی تر فەرامۆش دەکات، مەگەر کەسە بلیمەتەکان بتوانن لەیەک کاتدا چەند لایەنێکی واقع بینن، کە ئەوانیش دواجار ھەر زاویەیکە دەبینیئت قسە لەسەریکەن، ھەر ئەمەشە وادەکات ئەوانەیی لەسەر زاناو پیاویکی، وەک (کاک ئەحمەدی موفتی زادە) بەبێ بەرپرسانە شت دەنوسن و خیانت بە قەلەم و خۆیان و نەتەو و کەشیان دەکەن سنور ببەزێنن و قسەکانیان جێگەیی ئیعتبار نەبیئت.

پاش تەحەمول کردنی ئەو ھەموو ئازارە شەدید و وەحشەتەکانە، ئازار و ئەشکەنجەیک -کە زمان و قەلەم لەو ھەسەف و باسکردنیان بێتواناوە شەرمەزارە، وەک ووتمان دواي زیاتر لە (١٠) سال، لەبەر لەپادەبەدەر لەناخۆشی جێگە، نەبوونی پێداویستی ژیان، تاریکی ناویندان، نەبونی خۆرەتاو، ئەشکەنجە و ئازاری کەم و یتەیی جەستەیی و پۆچی، -مەگەر وێنەکانی دواي زیندان، کە لەکۆتای ئەم کتێبەدا بلاو کراوەتەو، گوزارشتی لێبەدەر- لەسالەکانی کۆتایی زینداندا زۆر بەتوندی بێ ھێزو لاوازیو، تووشی زۆر نەخۆشی ببوو، دواي ئەو ھەمی چەند ئێسکیکی (پشت ملی) دەشکێنن، تەمردنی ھەر چاک نەبوویەو و ڕەنجی کێشا، ناخۆشتر لە ھەمووی دوچاری نەخۆشی شێرپەنجە (سرتان) بوو، پاش ئەم ھەموو زەجرو ئازارو

نەخۇشە لەپۆژى (۱۳۷۱/۵/۱۹)ك.ھ دا لە بەندىخانە دەپەيتىنەدەرەو^۱. چونكە دەزانن چاك بوونەوئەى ئەستەمە، بۆئەوئەى نەبەتتە يەكەتەك لەپالەوان و خۇراگرەكانى ناو زىندان بەوجۆرە (مەرەخەس)ى دەكەن^۲، بەلام زۆرى پەينەچوو دواى بەندىخانە بەناچارى چوو نەخۇشخانەو، پاش مارەيەك لەنەخۇشخانەى(ئاسىيائى تاران) لە (۱۳۷۱/۱۱/۲۰)، دواى تەنھا(شەش) مانگ لەھاتتە دەرەوئەى لە بەندىخانە دلە پرکول و ئەوينەكەى بۆ(ئايىن و نەتەو) بەشخورا و ستەملىكراوئەكەى لەلەيدان و خەخواردن كەوتوو، چوو بۆلاى خولقيتەرەكەى و ئازىزان و يارانى دانىشتوو(سارا)^{*}ى پر لەخۇشى نىوان دوو دنيا، دوو جۆرە ژيان.

پۆژى دواى، تەرمە پىرۆزەكەى ھىتەرايەو بۆ شارى(سەنەى خۇشەويستى،- نەوشارەى دواى دەرچوونى لەبەر پوونەدانى براكوژى و ئازاۋە، بۆجارتكى دىكە بەزىندووئەى نەبەيتىيەو، ئەو لە (۱۳۵۸) بەزىندووئەى(سەنەى) بەجى ھىشت، بەلام

^۱ كاك نەجمەدى موفتى زادە: ديوانى شەرى ديارى بۆ ياران، چاپى يەكەم ، زستانى ۱۳۸۶

^۲ چاپىكەوتتى بۆلۈنەكراوئەى نوسەر لەگەل (كاك ھەسەنى نەمىنى)بەرىرسى مەكتەب قورئانى كوردستان

- سەنە ۲۰۰۸. كاك نەجمەدى موفتى زادە: ديوانى شەرى ديارى

^{*} پىنگەى سەرراس

ياران جەمەن لەو سەھرايە	چ سەھرايى لەباس نايە
ھاوتاي نىيە لەم دنيايە	خاۋەنى بانگىشتە خرايە
ئازىز ۋەخۆ كەو نەدەى	كەرژو كۆل خۆتى بۆ بادەى
پىنگەى سەرراس بگرە ھادەى	لەھىلى راس و چەپ لادەى
لەھىچ مەلبەندى نەگرسى	لە درك و دالان نەترسى
نەنكىتى: پىنگاكەم دورە	مەردن، ئاخىرىن سەنورە
بۆۋەى عەقلى سوارە، سورە:	ھەرۋەك لەم ژور بۆ ئەو ژورە
لەۋى مىۋانى خواگيانى	لەخزمەت پىتقەمبەرانى
جىنگەى ئاۋا ھەر وچانى	ھەمەر دنيا بەقوربانى

(۱۲) سال لەنازارو ئەشكەنجە بەمردووی جەستەو زیندوویی رۆجی ھەمیشەیی گەپایەو ھاوێشی ئەو (ئاویار) ھى، كەخودا دەزانیت چەندجار لە زینداندا لەگەرمەى خەودا پاچەكی بێت و بێر لێكردبیتەو، ئەوشارەى (موفتى زادە) بۆى بوویە چەترى كۆكەرەو ھى ھەموو بیرو بۆچونە جیاوازەكان و ئەوانیش بەنەزانی و كال فامى خۆیان دژى وەستانەو، وا ئیستا بۆى گەپایەو، ئەو سنەى ئامادەبوو لەپێناویدا بۆ ئەبەد نەیبینیت، بەلام خۆینی كوردێك لەسەر شەقامەكانى بەدەستى كورد نەرژیت!! "ھەرچەندە لە لایەن دەزگا حوكومى و ئەمنییەكانى ئەوسەردەمەى كوردستانەو بۆ بەرگرى لەپیشوازی و رێزلێنان لەتەرمى ئەو موجاھیدە شەھیدە گیان بەختكەرە، بەلام خەلكى ناوچە جۆراو جۆرەكانى كوردستانی ئێران بەپیشوازی لێكردن و شكۆیەكى شیاو و كەم وێنەو لەگۆرستانی (شیخ ئەحمەد باقر) بەخاكیان سپارد"^۱.

^۱ (كاك ئەحمەدى موفتى زادە: دیوانى شعرى دیارى بۆ یاران، چاپى یەكەم، زستانی ۱۳۸۶. ل. س - ع. ع.)

كاك ئەحمەدى موفتى زادە و كۆچكردنى بۆ كرماشان

لەم باسەدا، كەبرىتەلە جىيەيشتىنى شارى(سنە) لەلايەن يەككىك
لەرابەرانى(كورد) لەسەردەمى ئىنقلابى ئىرانيدا و كۆچكردنى بۆشارى(كرماشان)
دەمانەوى لەبارەى چەند بابەتتەكەو قسە بكەين كە لەكۆتايدا كۆى بابەتەكە
دەكاتە ئەو ھۆكارانەى واى كرد يەككىك لەسەر كوردەكانى ئىنقلاب زىدى خۆى بەجى
بەتلىت و تا لەدونيادەروچونى نەتوانىت بۆيەك دەقيقەيش سەردانى بكاتەو.
قسەكردن لەبارەى كۆچى(موفتى زادە)و ھاوەلاننى بۆ كرماشان يەككىكە لەو
بابەتانەى، كە زۆرىەى كات جىگەى مشتومر بوو، ھەروەھا زۆر لەناحەزان و حەق
نەويستان كردويانەتە دەستكەلاى دەستيان و لەرپىگەيەو لەبارەى(رابەرى رۆحى
ئەھلى سوننە)و نوینەرى راستەقىنەى كوردەكانى سنورى دەسلەتتى ئىرانەو
نارەوايانە ھىرش بكەن، بەلگەشان بۆ ئەو(موفتى زادە) نوینەرى راستەقىنەى
كوردەكان بوو، ئەو بابەتەيە لەرپۆژنامەى(كیهان)دا بلاؤكراوئەو بەم جۆرە
نووسىويەتى"كوردەكان نارەزايان دەربى بەرامبەر بەو بەرنامەيەى(دوو) شەو
لەمەوپىش پىشكەشكرا كەتیدا(دوو)كەس بەنوینەرى كوردەكان ناسىتران و
چاپىكەوتنىان لەگەلدا ئەنجامدرا، كوردەكان ئەم بەشداربوانەيان بەنوینەرى خۆيان
نەدەزانى، بەبۆچونى ئەو ھاولاتیانەى بۆھەوالەكانى(دەنگ وپەنگى ئىنقىلاب)
تەلەفۆنيان دەكرد رايانگەياندو دەيان ووت"-ئەحمەدى موفتى زادە-نوینەرى
راستەقىنەى خەلكى كوردستانە...."^۱.

^۱ بەھزادى خۆشحالى: علامە ئەحمەدى موفتى زادە و كوردستان، روزھای بحران ۴.

بۆيه له م باسه ماندا ئيمه له سه ره تاوه باسيكى ئه وه هه ولانهى موفتى زاده ده كهين، كه بۆ دروست نه بوونى ته فره قه و بى سهره بهرى و بهيه كه دهنگردنى داواكانى كورد داوييه تى، ههروه ها له ريگه ي ئه وه سه رچاوانه ي له بهرده ستدان ئه وه ده ست پيشخه ريانه ي كاك ئه حمه د باسه كهين، كه بۆ سه قامگيرى و ئارام بونه وه ي كوردستان داوييه، له كو تايبى به شه كه شدا سه رچاوه كان، كه برىتين له چاوپي كه و تنه رۆژنامه وانى به كان، وهك خۆى بلاؤ ده كهينه وه، ئه مه جگه له وه ي وه لآمى خودى موفتى زاده ده رياره ي ئه م باب ته باسه كهين. به هه موو ئه مانه وه ده گهينه ئه وه ي، (كاك ئه حمه دى موفتى زاده) به راستى به دل ويستويه تى نازادى و ئارامى بۆ كوردستان ده سه به ريكات، ههروهك چۆن (مامو ستا هه ژار موكرىانى) له كتيبى (چيشتى مچيور) دا له باره ي كاك ئه حمه د وه ده نو سي ت" له هه راي نازادى بخوازى كوردستانى دواى ئىنقلابى ئىسلاميدا. زۆركهس له كورده كانى (سابلاخ، سنه) خراپه ي (ئه حمه دى موفتى زاده) يان ده گوت، به لام كه له گه لى ناشنا بووم. زانيم له غه ر زى كى نه زانانه وه خراپه ي ده لى ئىن، گونا هى هه ر ئه وه بوو كه موسو لمانى به راستى به و ئه م به روايه يش بۆ كو مۆنىستان و زۆر له لاوانى ئه م رۆمان قوتنا چى، موفتى زاده به دل ويستى نازادى بۆ كوردستان بستي ئى. زۆرىش ماندوو بووه، كه قه ولى نازادى كوردستانى پي ئه ده دن. خۆى كه بى درۆ و دل پاكي بووه، لاي وابوو قه ولى ده ره كانىش دل پاكن، وائىستا كه ئه م په راوانه ده نو سم-كاك ئه حمه د- له زيندا نيدا وه زۆر سزا ده دري ت زۆر له ها و كارانى كه زۆر به يان تازه لاوان له سوچى زيندا نيدا توند كراون و هيجيان له په يره وى پاشتگه زنا بنه وه و له سه ر به رواى خۆيان سورن. له وساو ه خۆم به ربه روو-كاك ئه حمه د-م ديوه و سه فه رم بۆ (شىمال) له گه لى

کردووه، زۆر بەردەڵم کەوتووه، لام وایه بەمەردویش هەزاران کۆمۆنیستی نەزانی دەبی بەقوریانی بکری^١.

پیش سەرکەوتنی گەلانی ئێران بەگشتی و کوردەکان بەتایبەتی لەئینقیلابی سالی (١٣٥٧ هـ) بەسەر دەسەلاتی دکتاتۆری (شاهەنشاهی) ئێراندا کاک نەحمەد یەکیک بوو لە دیارترین کەسایەتیه دیارەکانی ناوچەی کوردنشین، ئەگەر نەئێین تاکەکەس بووه، چونکە وەک خۆی لەچەند شوێنی کەدا ئاماژە بۆدەکات لە شاری (سنه) دا تاکە کەسی دیاربوو دەستی کردوو بەوەی (شەڕاڵ و جلی کوردی) لەبەریکات و خەلکی هانبدات بۆئەوەی لەشوێنە گشتیەکاندا جلی کوردی بپۆشن، بەزمانی کوردی قسەبکەن لەبەرامبەر هیچ کەسیکەوه خۆیان بەکەم نەزانو و گەرنگی بەفەرھەنگی خۆیان بدەن، چونکە لەدیدێ موفتی زادەوه زمانی قسەکردن و جل و بەرگ گەرنگیەکی تەواوی ھەیه بۆ سەرەخۆبوونی نەتەویەک، ئەوەتا لە چاوی پێکەوتنی کەدا، لەگەڵ پۆژنامەی (کیهان) دا زۆر ڕاشکاوانە ئاماژە بەوە دەکات "سەرەخۆیی مافی سروشتی و ناسایی کوردستان، و کوردستان داوای مافی خۆی کردوو لەئێرانیدا تەنھا زمانی فارسی زمانی فەرمییە، بەلام بێجگە لە خەلکی فارسی زمان خەلکی تریش لە ئێراندا ھەیه لەوانە کورد، میلەتی گەورە ئێران لەئەنجامی کۆمەڵی ئەم میلەتانە پێکھاتوو. لەسەر دەمی دەستوری شاهەنشای زۆرداردا خەلکی بێجگە لە زمانی فارسی لەمافی سروشتی و ئیسلامی کەزمانو فەرھەنگی خۆیان بوو بۆ بەشکرا بوون، ئیستا ئەم لوتکە ئازادییەدا کوردستان

^١ (مامۆستا ھەژار: چێشتی عێتور، نووبار، ماجد مەردەدۆخ رۆحانی، چاپەر سیپەم، ٢٠٠٩، ناوەندی چاپەر بلازکراوەی کتیبی میھرگان، ل ٥٠٩).

داواى ئەو مافە سروشتىيەى خۆيدەكەت كە خوا پىدراوہ^۱، ھەرەھا موفتى زادە لەسەردەمى خودى دەستەلاتى(شا)دا لەكەسە ھەرە ديارو چاونەترسەكان بووہ بۆ بەئاگا ھىنانەوہى نەتەوہىي كوردو وتارى تايبەتى پيشكەشكردووە و خەلكى لەو زولم و زۆرە ئاگادار كرووتەوہ، كەپژىمى(شا) دەرھەق بەوان ئەنجامىدەدات، لەوكاتەدا كەپژىم ھىشتا دەسەلاتى لەلوتكەى توانايىدا بووہ.

كاك ئەحمەد، بەبى دوودلى پەخنى خۆى ئاراستەكردن لەكاتى وروژانى خەلكى ئىيراندا، لەچەندىن كۆپدا راستەوخۆ قسە بە(ئاغاي ئەزھارى)، -كە(سەركە) وەزيرانى ئەوكاتەى ئىران بووہ-دەلىت و بەناحالى و ناسياسى ناويدەھىيىت و خەلكى ھاندەدات مانبگرن و دژى دەسەلات خۆپيشاندان ئەنجامبەدن. "ھىچ كەس ناتوانىت لەفەرمانگە دەرتانبكات، يان موچەتان لىبېرىت"، چونكە ديارە(پژىمى شا) بووہ ھەرەشەى لەخەلكى كوردستان كردووە، ئەگەر مانگرتن و خۆپيشاندان ئەنجام بەدن لەفەرمانگە دەريانەكەن و موچەيان نادەنى.

ھەولەكانى موفتى زادە بۆ پۆشنبىركردنى گەنجان و ئاگادار كردنەوہيان لە كلتورى خۆيان و ھاندانىيان بۆ پارىزگارىكردنى لە فەرھەنگە دەولەمەندەكەيان لەو باسانەيە كەدەكرىت لەدوتى تووژىنەوہى سەربەخۆدا كارى لەسەرىكرىت و ھەولەكانى بخرىتەپروو. قسەكردنى موفتى زادە لەبارەى دەسەلاتى ئىسلامى و چۆنىيەتى دروستكردنى حوكمەتى ئىسلامى و حوكمى ئەم دەستەلاتە و جىياوازى لەگەل تەواوى حوكومەتەكانى دونىادا، و پىنگەى كرىكار و مندال و ژن و پىاو لەم سىستەمەدا، لەوباسە جدىيانەيە بەچەندىن سەعات قسەى لەسەركردووە.

^۱ (بەھزادى خۆشحالى: عەلامە ئەحمەدى موفتى زادە و كوردستان، روزھای بحران ۴)

ئابوورى و سىياسى و ئىسلام و جىاوازى، لەگەڵ (ئابورى ماركىسى) دا، بابەتگەلێكن موفتى زادهى كرده نوێنەر و پابهري گەلى كورد لەسەردەمى ئىنقىلابدا.

پروژه چاكسازىيەكانى (كاك ئە حمەد) لەو كارانەى بوو، بەهەموو هێزو توانايى خۆيەو كارى بۆدەكرد و دەيوست لەم سەروەندى ئازادىيەدا كەمىللەتى تێكەوتووە پشكى شىريان بۆ وەرگریت و بەو خوشگوزەرانىيە شادىيان بكات، كە زەمەنىتەكى مىللەتى كوردى بەشەينەت خەونى پتو دەبينیت. ئەو دلتىابووە لەوێ نەم مافانەى كورد بەئاسانى دەستناكەون و نادىرنەو، بۆيە دەبينیت لەوتارىكىدا كە لە شارى (بۆكان) پيشكەشىكردووە بەدلىكى پر چۆش و خرۆشەو مىللەتى ئىران ئاگاداردەكاتەو و دەلێت "برا ئىرانىيەكان، خوشكە ئىرانىيەكان. هاودەردىن شوکور بۆ خودا هېچكامان لەوى ترمان جىنەماو. هەموو لەنەم زەمان و حەيات و جۆلەيەدا زەجر و ئىش قبولدەكەين و تەحمەمول دەكەين، بەلام برا ئىرانىيەكان لەبىرتان دىت ئىوەش زوولمتان كيشاوە لەم مێژووە نەنگىنەدا ئىمەش زولتمان كيشاو، ئەگەر بەئومىدى خودا ئەو دەورانى زولم و ستمە لە بەينچوو نابوت بوو، ئەم تاغوت و ئىستىبادانە روخان و وىران بوون شەراكەتەكەتان لەبىر نەچىتەو، مىللەتى كوردستانتان لەبىر نەچىتەو. مىللەتى كوردى هەروا هاو دەردى ئىوەيە لەهەموو دەردەكانتاندا، ئائەو دەردە گەورەيەشى هەيە، دەردى مەحرومىيەت لە مافى نەتەوەيى خۆى"^١. هەروەها لەيەكێك لەپروژەكانىدا كە بەماوەيەكى كەم دواى سەركەوتنى ئىنقلاب پيشكەشى دەسلاندارانى كردوو

^١ (كاسىتى ژمارە ٦)، سخفرانى بۆكان، (٤٥) B.

لەرۆژنامەى (اطلاعات) دا ناماژەى بۆ دەكات و دەلیت "پیش ئەمەم نامەىە* ، هەندىك پیشنیار و گەلالە نامەىە کمان پیشکەش بە دەوڵەت و شورای شۆرشکردووە. پلانىکە بۆ گۆرپنى سیستەمى ئابوورى ئىسلامى کۆمەلایەتى لەئێراندا هەىە، هەروەها پلانىکە بۆ دەرباز بوون لەو حالەتە چىناىە تیپەى ئیستا هەىە، و گۆرپنى بۆ سیستەمىکى تەوحیدى ئىسلامى (یەکبونی ئىسلامى)، هەروەها پلانىک بۆ گۆرپنى بارى کرێکارانى بى کار و جوتیاران، کە (شۆرشى سپى) بوو هۆى کۆچى جوتیاران لە لەگوندەووە بۆشار، پلانىکە ئەو یە دەوڵەت راستەوخۆ بەسەرپەرشتى خۆى و بەبى دەست تیوەردانى هیچ کەس و لایەنىکى تر بەرهەمى جوتیاران بەنرخىکى بەرز بکړیتەووە لیان و بەنرخىکى هەرزان بىداتەووە بەخەلک.... فریای بارى تەندروستى خەلک بکەون، هەروەها سەرپەرشتى تەندروستى ئاژەلەکانیان و دەرمان پړۆ کىلگەکانیان بکە ن...."¹.

وەك ناماژەمان بۆکرد، پیش رودانى ئىنقلاب و بلباوبونەوێ بەهەموو ئێراندا لە (کوردستان) ئەوانەى دژى دەسلەلتى (شا) قسەیان دەکرد تەنھا (موفتى زاده) بوو، خۆى لەم بارەىەو دەلیت "لە پیش ئىنقلابەووە هیچ لایەنىک دەنگىکى نەبوو تەنھا ئیمە بووین جار جار باسێکمان لەبارەى ئىسلامەووە دەکرد. دژى حکومەتى (شاهەنشاهى) ئەلبەتە جار جارێک جموجولێکى چەکدارانە هەبوو، کە ناسیۆنالستى مارکسى و غەبرى مارکسى خەلکى عادى موسولمانیان تىکەل دە

* (دیاره كاك نه حه د پیش ئەو نامە یە، نامەىەكى دیکەى ئاراستەى سەرانى شۆرش کردووە، دەربارەى ئىنقلابى سیاسى و نىدارەى ولاتەووە یەو، وەك خۆى دەلیت، ئەگەر ئەو پلانى لەو نامە یە دا خستو مانە تەروو جى جى بەجى بکړیت بۆ هەمیشە ئەنجر مەنىکى بەهێزمان دەبیت، بەهزادى خۆشحالى:

عەلامە ئەحمەدى موفتى زاده و کوردستان، روزهای بهران ۴

¹ (بەهزادى خۆشحالى: عەلامە ئەحمەدى موفتى زاده و کوردستان، روزهای بهران ۴

بوو لەبەرەمبەر حكومەتەوه، بەلام هېچ نەبوو ئەوهى وا بەناشكراو لەناوخەلكيدا قسەبكات و زانىيارى بدات بەخەلك و خەلك ئاگادار بكاتەوه تەنھا چالاكى ئىسلامى بوو... ئەوانەى ھەبوون ئەوەندەى كاريان بۆ ئەوه دەکرد دەرەكەون و حكومەتى(شا) و (ساواك) ناويان نەزانىت، بۆئەوهى دەستگير نەكرين نيوى ئەوه ئامادەهيان نەبوويت لەناوخەلكيدا قسەبكەن، جاريكيان لە(مەيدان ئازادى) لە(سنە) لەسەردەمى(شا)دا كۆبونەوہەكى گەورە ئەنجامدرا خەلكى پەخنەيان دەگرت و دەيانگوت ئەمە چيە؟ ھەر موسولمانەكان قسەدەكەن و ماركسيەكان قسەناكەن؟ وتم برا خۆ ئەوان نەھاتون و ئيمە پيگە نەدەين و بلين(نا)... ئەوان بابين بە سەرچاو باقسەبكەن ... بانگمان كرد فلان بيت و فلان بيت، ناوى چەند نەفەريكمەن برد... ئەوان چەند نەفەريك بوون لەكوردستاندا، كەچى دوايى ياداشتىكيان ناردووہ بۆچى ناوى ئيمە دەبەن كە بزائن ليەرەھەين...!!¹.

بەوجۆرە لەپيش رودانى ئينقلابدا(كاك ئەحمەد) ھەولەدەدات خەلكى لەوہ ئاگادار بيت داواى دەكات. ئينقلاب ھەر برىتى نەبيت لەھەست و سۆزو تورەبوونيك بۆ لابردنى دەسلەلتى تاغوتى، بەلكو ھەولیدەدا و بۆ خەلكى باسەدە كرد پتيويستە ئەم ئينقلابە ببيتە مايەى ئەو خۆشگوزەرانىيەى خەلكى ھەيەتى و ئيوە نيئانە، ھەميشە ھەولیدەدا و كۆر و كۆبونەوہى سازدەكرد، بۆئەوهى رۆشنى بكاتەوہ خەلكى پتيويستە چيبكەن و داواى چيبكەن. بەتەواوى توانايەوہ باسى جولانەوہو رۆلى خەلكى دەكرد چەندىك گرنگە لەبەرەمبەر لەناوبردن و روخانى دەسلەلتىكى ديكتاتۆريەوہ، ئەو ھەميشە وتويەتى"تە نھا كۆمەلگايەك مافى ژيانى ھەيە لەبەرەمبەر ئەو مافانەى ليى زەوتكراوہ كۆشش بكات و رانەوہستى...." ئەو پيى

¹ (كاسيتى ژ. (۱۳)- (۲۱۲) (چە زمانى با حكومەتەى غير نسلامى جنگ مسلحانە لازم است)-A.

وابو كۆمەلگايەك لە ھەولەدان بکەوێت بۆ ۋەرگرتنەۋەى مافەکانى خۆى، ۋەك ئەو پەرداخە ئاۋەى لىدیت، ئەگەر ماۋەيەك نەيچولنیت (بەلغ)دەكات و پەردەبیت لە (میکرۆب) "

كاك ئەحمەد، ھەمیشە لەۋە ترساۋە، ئەگەر بەزانايانە مامەلە نەكریت ئىنقلاب لەخەتكى خۆى لادەدات و ئەۋەى مىللەتى كورد سالتايە ھەولتى بۆ دەدات لەدەستى دەچیت. ھەر لەۋكاتەدا لەپى نامە و بروسكەۋە چەندىن جار سەرانى شۆرش (نىمام خومەينى) لە مەترسيەكانى لادانى شۆرش لەخەتى خۆى ئاگادار كەردۆتەۋە، دەكریت ھۆكارى ئەم ترسەى لەباسەكانى دواتر ئاماژەى بۆيكریت.

پاشا رودانى ئىنقلاب و سەرھەلەدانى چەندىن گروپ و حيزب لەناومىللەتانى ئىترنداو بىلەوونەۋەيان بەشارەكاندا و خۆپرچەك كەردن و ھەولەدانىيان بۆگرتنە دەسى دەستەلەت و خۇناساندىيان بەنۆينەرى راستەقىنەى مىللەت و بىلەوكرنەۋەى فيكرەى (ماركسى)، كەدەبوايە ئەم ھەولەيان لەپىش ئىنقلاب بەچرو پرى و بەجۆرىكى وابوايە لەكاتى رودانى ئىنقلابدا مىللەت خۆيان بىريارىانبدايە كامىيان پى باشە (ئىسلامى يان ماركسى)، بەلام لەبەرگىنگى نەدان بابەتە گىرنگو چارەنوس سازەكان بەئەندازەى قورسايى خۆى دەبىينیت بەداخەۋە شۆرشو سەركردايەتى شۆرش بەنىسبەت مىللەتى كوردەۋە دەكەوێتە ئەۋەى ساردوسپرانە مامەلەبكات. ھەولەكانى (كاك ئەحمەد) لەم بوارەشدا ھەمیشە جىگەى گەۋرە نرخاندىيەتى.

مىژوو دەبیت بەۋە خۇشحالىبیت، كەزۆر پىويستى بەبەلگەنىيە، بۆنەۋەى ئەۋە بىسەلمىنیت بەراستى (موفتى زادە) ھىچ جۆرىك لەو ھەولەنەى داۋە كەرىگى بكات لەپروو بەپروو بونەۋەى چەكدارانە لەنۆوان چەكدارانى حيزب و ئىنقىلابىيەكاندا؟

چونکە (کاک ئەحمەد) لەچەندین دانێشتندا لەم بارەوێ قسەیکردووە و بەلگەو چارەسەری خۆی بۆ بەرەوپێشبردنی کێشەکانی نەتەوێ کورد خستۆتە بەردەم هەموو حیزبە کوردستانییهکانی ئەوکاتە. لەیەکێک لە دانێشتنەکانی شاری (کرماشان)یدا باسی ئەو دەکات کەچۆن لە دانێشتنی ئەحزابەکاندا باسی لە پێگە چارەکردووە بۆیان، دەڵێت "لە دانێشتنەکاندا قسەم دەکرد، لەگەڵیاندا پێگە میللەتی کورد پێگە چەکدارانە نییه وەرن بە (تەوافوق) کاربەکان بە کێشەکانی میللەتی کورد لە پێگە سیاسی لە پێگە یادداشت و قسەکردنەو حەلبەکان، ئەگەر ئارەزووتان ئەوێ مافی میللەتی کورد وەرگیرین ئەم حکومەتە (ئینقلابی) نیست ئارەزوی هەیه، (چونکە سەرەتایەتی) چەندجار ئێران ئامادەییان دەریپێو-ئێو (کوردەکان) بەبێ تەفرەقەو جیاوازی قسەو خۆتان بەینن تا ئێمە کاربەکان و ئەنجامی بەدین- دەمووت کورە وەرن بەلەم فورسەتە سود وەرگیرین شایەت ئەمە تاسەر نەبێت، شایەت مەزوع گۆرا و ئەم حکومەتە بارودۆخی تری بۆهاتە پێشەو کاری نەدەکرد، ئەم میللەتە (کورد) قەرەباڵە لەگشت جێگەکاندا زۆلمی لێدەکرێت وەرن ئەم حکومەتە ئارامە لەم سەرەمەدا ئامادەیی هەیه، وەرن بە فورسەت تەلەبی نەکەین دەستەکەینە خۆردنە پێشەو، بەلکو ئیمتیازیاتیک بۆ خۆمان وەرگیرین. هەول بەدین لە پێگە یادداشتەو کێشەکانی نەتەوێ کەمان چارەبەکان و مافی خۆی پێ بدرێت.

ئێمە خەریکی یادداشت نوسین بووین بۆ یار بۆو تەرحیکی بەکۆمەڵ بنوسرێت و کۆمەڵێک لە موسوڵمانان و مارکسییهکان کەلێرە بوون بانگهێشت بکڕین لە هەموو شارەکانی دیکە کوردەواریه و بێن و بیروبوونی خۆیان پێشکەش بکەن و دواتر کۆمەڵێک بەناوێشیان (نوێنەر) لە موسوڵمانان و مارکسیهکان دیاری بکڕین و

تەرەكەكان ھەلبەگرن و بىبەن و لە تاران دەستكەنە دانىشتن و گفتوگۆ كردن. ئىمە خەرىكى ئەم كارانە بووين، لەولاه تىكىانەدا. دەمزانى چى ئاگرىك دەبارىت بەسەر مىللەتى كوردا لەھەردوو لاوہ (ئىنقىلابى و حىزبەكان)..... لە دانىشتنەكانى (سەقزو بابەكەندى)دا، باسى ئەوہم بۆ دەكردن، ئەگەر ھەموو مىللەتى كورد بەگە ورە و بچوك و مندالىيەوہ لەبەرامبەر ئەم حكومەتەدا (ئىنقىلابىەكان) ناتوانن و دەرەقەتى ناين، لەبەرئەوہ ئەم جارە تەواوى مىللەتى ئىترانى لەگەڵدايە لەپراستىشدا مىللەتى ئىتران چەند قەرنە خەون بەحكومەتىكى ئاواوہ دەبينىت. حكومەتى پيشوى (شاھەنشاهى) پىرپو بوو لەفەسادى، بۆيە بەئاسانى دەست لەم حكومەتە بەرنادەن مودەتەھى دەوێت تا پشتى ئەم حكومەتە خالى بكن، تا ئەوہش رۆدەدات پشتى مىللەتى كورد دەشكىنن لە كۆتايىدا مىللەتى كورد دەكەوێ، و بەھوژم و بەئاسانى دىنە ناو كوردستانەوہ جا ئەمجارەيان پەيوەندى حكومەت، ئەگەل مىللەتى كوردا نابىتە ئەم پەيوەندىيەى ئىستا ھەيەتى. وەرن ئەم بەدەختىيە مەريژن بەسەر مىللەتى كوردا، ئەم حكومەتە جياوازی ھەيە لەگەل حكومەتى جاراندا، ئەگەر واشنەبىت مىللەتەكە ھەروا لەگەلدا. سالانىكى زۆرى دەوێت ئەم مىللەتى ئىترانە ئاگادار بىتەوہ دەست لەم حكومەتە ھەلبەگرىت. مىللەتى كورد بىچارەمەكەن و مەيدەن بەدژى سوپا و تەواوى مىللەتى ئىترانداو بەدەختى وامەھىنن بەسەريدا. باسى ئەو مەرجانەم بۆدەكردن كەلە جوگرافىيائى كوردستاندا ھەيە، لەئىترانا، لەعىراقدا، لەسوريا، ھاوكارى ئەم ھاوسىيانە تاسەر نىيە، ئىستا حكومەتى(بەعس) كۆمەكىت بكات تاسەر نىيەو ھەركات ويستيان ھەرجى(ئاشە) تەواو. جارەھا و جارەھا ئەمانەم پىدەوتن، لە كۆبوونەوہكەدا دەيانووت"ئەرەوہلا شەر خىيانەتە، مىللەتى كورد ناتوانىت شەرىكات...."، لەدواى دانىشتنەكە ھەر وانەبوون!! ھەموو ئەمانەشم لەو رۆوہ

..... دەروازەیک بۆ ناساندی کەسایەتی و خەباتیکی نەناسیتراو

دەکرد، کە دەستوری حوکمەتی ئیسلامی بەو شیوەیە، تائەو هەددەى من لى تىگەشتووم، کەچی بەداخەو رێکنەدەکووتن و هەرکەسەو قسەیکى دەکرد، دواتریش (ئىنقلابیەکان) نەیاندهزانی کامیيان جى بهجىبکەن. ئەم دەستە قسەیک دەکات و ئەو دەستە قسەیک دەکات، (ئىنقلابى ئىسلامى) دەیانوت "کامیانتان بۆجى بهجى بکەم؟ ئێو هەموتان قسەتان بکەن بەیک و بلێن میللەتى کورد ئەمەى دەوى بەچاوان بۆتان جى بهجى دەکەین".

پێمەهوتن "ئەم هەلە لە دەست مەدەن ئەمانە لە دەستبەدەن لە کۆتاییدا دەگۆڕین خۆ ئەمانە (سەرانی ئىنقلاب) موسوڵمانانی بە ئاگانین، ئەگەر زۆربوون و دەسەلاتیان پەیدا کرد شەپەدە کەن و زۆلمەدە کەن، سروشتى کۆمەڵێک مروڤ وایە، کە غوروى پیرۆزى و زۆرى دەدات لە کەلەیان بەو شیوە رەفتار دەکەن و پەيوەندیان دەبێتە پەيوەندى زۆر و کەم و بەرۆحى فاتىحییەتەو داغڵدەبن و میللەتى کورد لە حوکومەتى (پەهلەوى) زیاتر سەرکوتەدە کەن... لە روخساریاندا قسەکانیان قوبول دەکرد و دەیانوت "بەلێ وایە و ئەو کێشەمان هەیە، و ئەو کێشەمان هەیە، و ئەو چارە دەکەین. زۆر بە کورتى کۆتا دانێشتنمان لە (بابە کەندى) بوو بریار وابوو، رێککەوتین بۆ (چوار) پۆزى دیکە نوێنەریان بێنە شارى سنە و دانێشتنمان هەبێت، ئەوان هاتن و هیچیان نەوت".

لێرەدا جیگەى خۆیەتى ناماژە بەو شایەتییە میژووییە (د.عەبدولرەحمان قاسم) بەدەین، کە دەربارەى دڵسۆزى کاک ئەحمەد بۆ کوردستان دەلێت "جاریک لە تاران و جاریک لە سنە دیدارم لە گەلێ بوو، ئەوەندەى من بزاتم گەلێ کورد پیاوی ئاوا زانان و دڵسۆزى کەمتر بەخۆیەو دیو، ئەو لە پێگەیکەو خزمەت بەگەلێ کورد دەکات و ئێمەش لە پێگەیکە دیکەو".^١

(١) عەبدولکەرىم فەتاح: پەيامەکەى موفتى زاده (لە نێوان چەق بەستەن و گۆراندا)، چاپى يەكەم، ٢٠١٠، ج ٧.

ئەو کارانە (موفتی زاده) کردووەتی، بۆئەوێ سەرۆکێ کوردستان لە دەستی کوردەکاندا بێت و هەموو نوێنەری حیزبەکان بەرامبەر کێشەکان یەکدەنگین زۆر جارسەری کیشاو، بۆئەوێ شوو تەبەیانێ لێگەل ئەو گروپ و حیزبانە لە شوێنێکدا کۆبێتەو و لەبارە (داواکارییەکانەو قسەبەکن، لەگەل ئەوێ (موفتی زاده) وەك چۆن پێشبینی ئەویدەکرد، کە ئەگەر ئینقیلاب و (دەسلەتدارانی تازە) بەهێزین و خۆیان بگرن بەو زمانە ئیستا قسە لێگەل میللەتی کورددا ناکەن، بەلکو زمانیان لە زمانێ گەتوگۆو دەبێتە زمانێ چەك و بەهێز وەلامی کورد دەدەنەو-و وەك دایانەو، چونکە پێش ئەوێ کاریگاتە ئەوێ چەندین جار نوێنەری (ئیمام خومەینی) و سەرانی شوێش هاتونەتە کوردستان و دەربارە کێشەکان دانێشتیان ئەنجامداو زۆر جارێش رویداو نوێنەری کوردەکان چوونەتە تاران و قسە و باسیان کردو، بەلام وەك (کاک ئەحمەد) باسیدەکات کێشەکە لەوێدا بوو یەکدەنگ نەبوون، ئەمەش پێشە هەمیشەیی کوردبوو لە زۆر لەقناغە چارەنووس سازەکانی میللەتدا، دیارە هۆکاری سەرەکیش ئەو بوو حیزبەکان لە بریاراندا سەرەخۆ نەبوون!! کاتێک هەراکام لەگروپ و حیزبەکانیان بیانەوێت بریاربەن و قسەبەکن دەبێت بگەرێنەو بۆ مەرجە، کە (ئەمریکا و بەریتانیا و روسیا) یە، ئەمەش بۆتە هۆی ئەوێ بە بەردەوامی چارەسەری کێشەکان دواکەوێت، هەرەها ئەوێ کە (کاک ئەحمەد) ییش باسیدەکات "کاتی وا هەبوو شوو تەبەیانێ لەسەر زۆر بابەت قسەمان دەکرد، قەولو قەرارمان هاتۆتە سەر شتێک و لەسەری رێکەوتوین و بابەتەکانمان دەنووسی، چی بەیانێ نووسیویانەتەو و گۆڕیویانە!! چەند دانێشتنمان لەدادگا ئەنجامدا، بۆئەوێ شورا یەك بۆ شاری سنە دروستبەکن، سەیرمەکرد نەویشیان دەستکاری دەکرد. بەتەواوەتی دەزمانی ئەمانە درۆدەکن و لەزاهیریان (پوخسار) دا شتێکن و لەباتنی (ناوەرک) دا شتێکی تر. ئەمانەم تەنها لەبەرئەو قەبۆلەکرد کەخەت

..... دەروازەيەك بۆ ئاساندى كەسپەتى و خەباتىكى ئەناسىتراو

و مەسىر جىيانەكەنەو و ھاسەنگەرىيەك زاھىرى ھەيىت، ئەمانەش بۆنەو ەي مال و ئىزائى نەيەت بەسەر مىللەتى كورددا، بۆنەو ەي ئەو وەزەئى بەسەردا نەيەت كەھات^۱.

قسەكردن و كارەكانى(كاك ئەحمەد) تەنھا رۆبەروى گروپ و حىزىيەكانى كوردستان نەبوو، بۆنەو ەي خوڧن نەپژىت و بەناھەق لەژىرناو جىاوازا كارى دژەمرۆژ ئەنجام نەدرىت، بەلكو لەبەرنەو ھەموو ھەول و كۆشەئى لەگەل لايەنە كوردەكان بۆگەشتە ئەنجام و پىگريىكردن لەخەلك كوشتن لەلايەكى ترەو، لەگەل سەرانى ئىنقلابدا ھەمىشە لەدانىشتندا بوو و ھەولنى پىگريداو لەكۆمەلنىك كار، كە دەرئەنجامەكەى بەزىانى مىللەتى كورد و ھەژاران بەتايىبەتى و دەولەت بەگشتى شكاو تەو. يەكئىك لەوكارانەى(موفتى زادە) بەدورىنى خۆى ھەولنى داو ەسەرنەگريت و سەرانى ئىنقلاب لە مەترسىيەكەى ئاگادار بكاتەو، پىچەك كردنى دەرەبەگەكانى ئاوجەى كوردستان بوو دژى(كۆمەلەو ديموكرات). چونكە حكومەتى ئىنقلابى، بۆنەو ەي بتائىت بەسەر ئەو حىزى بەكدارىانەدا زائىت و سەركوتيان بكات، ھەلساو دەرەبەگەكانى چەكدار كردو، ديارە ئەمەش جارىكى تر بۆ نەو ەي تەفرەقە و شەرە لەنتوان مىللەتى كورد خۆيدا، ئەو شەرەى(موفتى زادە) پىش دروستبوونى ھۆشيارىداو كەنايىت كارىكەكەين شەرپى كورد بەكورد بكريت، بۆ ئەم بابەتە(كاك ئەحمەد) دەلئىت"دەستيانكردبوو بەچەكدار كردنى دەرەبەگەكان و ئەو ھەموو كىشەيەى بۆيان دروستكردبوون ئەو ھەموو ھەولەى ئەماندا بۆنەو ەي كارىك بەكەين فلان دەرەبەگ چەكدار نەكرىت، جا لەم ماو ەي دوايدا بەمەترسى ئەمەيان دەزانى، يەكئىك لەو لايەنگرانەى لەسەر(حزبى جەھورى) بوو وابزانم لەرۆژنامەى(اطلاعات)، يان رۆژنامەى(حزبى جەھورى) خۆياندا بوو باسى ھەندىك دەرەبەگى ئاوجەى(ئورمىيە)ى

^۱ كاسىتى ژ. (۱۳) - (۲۱۲) (چە زمانى با حكومەتەى غىر ئىسلامى جىنگ مىلحانە لازم است) - A

کردبوو، كه له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌ی له‌لایه‌ن ده‌وله‌ته‌وه‌ پارهیان پێدراوه‌ له‌ژێریشه‌وه‌ له‌گه‌ڵ (كۆمه‌له‌و دیموكرات) دابوون، جا وتم برۆن پێیانبلێن "كاتێك تۆله‌ترسی كۆمه‌له‌ و دیموكرات ده‌ره‌به‌گه‌كان چه‌كدار ده‌كه‌یت، ئه‌گه‌ر چه‌كدار بوون زۆر له‌وانه‌ خراپه‌ره‌، چونكه‌ ده‌روات به‌ناشكرا جوتیاره‌كان ده‌كوژیت،-ئه‌وه‌ده‌ردت بێت- دوو ساڵه‌ له‌ئێوه‌ ده‌خوات له‌كۆتایدا هه‌ر له‌ به‌رامبه‌رتانه‌وه‌ وه‌ستا، بۆچی ئه‌وكاته‌ پێمده‌وتن قبوڵتان نه‌ده‌کرد؟ ده‌ره‌به‌گی واهه‌بوو (سه‌د، تا دو سه‌د، تا هه‌زارو پێنج سه‌د) دانه‌ چه‌كییان پێدراوه‌"^۱. پاش ئه‌و هه‌ول و رێگایانه‌ی (كاك ئه‌حمه‌د) بۆچاره‌سه‌ركردنیكه‌ی مه‌نتقیانه‌ی كێشه‌كان ده‌یگرێته‌ به‌ر به‌هه‌موو توانایه‌وه‌ كارده‌كات، بۆئه‌وه‌ی شه‌رو كوشتار له‌كوردستاندا دروست نه‌بێت، به‌لام دیاره‌ سودێكه‌ی وای نابێت و كارده‌گاته‌ ئه‌وه‌ی له‌لایه‌نگرانی گروپه‌ چه‌كداره‌كانه‌وه‌ به‌تایبه‌تی ئه‌وانه‌ی فیه‌كری(ماركسییان) هه‌یه‌ ده‌ستبه‌كه‌ن به‌ده‌ست درێژی كردنه‌ سه‌ر لایه‌نگرانی(كاك ئه‌حمه‌د)و لێیان شه‌هید بکه‌ن(كاك حه‌سه‌نی ئه‌مینی) ده‌ریاره‌ی ئه‌و روداوانه‌ ده‌لێت"هه‌ر حكوومه‌ت شانی بۆئه‌و تاقمانه‌ شلکرد ده‌ستیانكرد به‌كوشتنمان، راسته‌ ئێمه‌ شه‌رێكه‌ی فیه‌كریان له‌نیوانیاندا هه‌بوو، وه‌ دور و نزیک قسه‌ و باسمان به‌یه‌كه‌وه‌ هه‌بوو، ئه‌وان ده‌یانوت ئیسلام ئه‌وه‌یه‌ و ئێمه‌ ده‌مانوت ئه‌وه‌یه‌، خۆ دیاریشه‌ گروپ و تاقمه‌كان پێكه‌وه‌ قه‌ریان هه‌یه‌، به‌لام له‌به‌رئه‌وه‌ی ئه‌وان چه‌كییان پێ بوو ده‌ستیانكرد به‌كوشتن لێمان و زۆریان لێ كوشتن هه‌ر له‌م شاری(سه‌ه)یه‌دا له‌بنه‌ماله‌ی(غه‌كه‌ی)-سێ- باریان پێكه‌وه‌ كوشتن و ماله‌ی(شبلێ)-سێ- باریان پێكه‌وه‌ كوشتن، ئه‌مه‌ش هه‌ر له‌به‌رئه‌وه‌ی له‌گه‌ڵ ئێمه‌ دابوون و مه‌كته‌ب قورئانی بوون، (مه‌عروف شبلێ) له‌مزگه‌وتدا خه‌ریكه‌ی ده‌رسی قورئان بوو چون بیه‌سه‌ر قورئانه‌كه‌وه‌ لێیاندا و رایانكێشا به‌سه‌ر پلێكانه‌كانی مزگه‌وتدا و هێنایان له‌ناو حه‌وشه‌كه‌دا كوشتییان. براكه‌ی له‌(تاران)-ئه‌صله‌ن لێره‌

^۱ هه‌مان سه‌رچاوه‌ی پێشوو

نه بوو تاكارتيك بكات- هه والي زانيبوو ليتره (سنة) براكه يان كشتووو هاتووو بزانيت چي رويداوه له ناو سه ياره كه دا هيتاiane خواره وو كوشتيان. (مه هدي شيلي) برايە كي ديكه يان بوو كه برا بچكۆله يان بوو نهو هيچ كاره بوو نهو يشيان به و جوړه كوشت.

بنه ماله ي (غه كي) يش هر به و جوړه- سي- كورپي (غه كي) يان به بهرچاويه وه كوشت و خو يشيان بريندار كرد، ئيستتا هر له جيگه دايه و كه ساس كه وتووو¹. له گهل نهو هه موو تاوانانه ي بهرام بهر به (كاك نه حمه د) و هاوه لاني نه نجام دراوه، به لام (كاك نه حمه د) له بهر نه وه ي بهر بهر پي بهر پي سيار به تي ئاييني و نه ته وه ييه وه كار به كرده و له روداوه كاني ميژوو شاره زاييه كي ته واوي هه بوو، نه وه ي زانيوه پوژيكا ميژوو هه موو نهو كارانه مه حكوم بكات، جگه له وهش خو به بهر پرس زانييني (موفتي زاده) تا نه ندازه به كه ريگه ي پينادات كه مترین پرياريدات پرويه پروينه وه ي نهو گروپانه بيتته وه، له گهل نه وه ي له توانايدا هه بووه نهو كار هاش نه نجام به دات، به لام نهو ده لئيت² له نيستادا موسولماناني كوردستان نه وه نه ده دركيان نييه تامه سائي له كانيان لاروشنبه بيتته وه و پالنه ده به پالي زولمه وه. زوركه س هديه پالي داوه به پال نه م حيزب و نه م گروپ و نهو دهسته وه، ته نها له بهر نه وه ي حه ق ي بو روشنه بوته وه بويه ئيسلام ئيجازه نادات، له گهل نهو ئينسانانه دا شهريكه يت. كه سي وا هه يه ده چي ته ناوگروبي ئيسلامي و غه يره ئيسلامي، به لام له بهر حه ق ده چي ت وا تيگه يشتووو فلا نه حيزبي دژه ئيسلامي دي ت پاريزگاري له حه ق ده كات، نه مه ش له بهر نه وه ي سياسي ته پيشانداوه، وه ك كا براي موسولماني فه قير له (ديوانده ره) وتويه تي³ ئاي ماشه لا موسولماناني نه مه سه نه م- كو مه نيستانه- ده يبه ن بهر پتوه. " نه مه بو چي واده لئيت؟ چونكه كو مه نيسته كان واقيعيه تي خو يان پيشاني خه لك ي نه داوه، نه گهر كو مه نيسته چو ن موسولمان ده بات

¹ (چاويكه وتني بلاژنه كراوي نوسر له گهل (كاك حه سه ني نه ميني) بهر پرس ي مه كته ب قورناني كوردستان

..... ده‌رواښميك يږ ناساندی كسانيتی و څه‌باتيكي نه‌ناسيتراو

به‌پړوه!!! خه‌لكی نه‌مه نازانن، چونكه نه‌و گروپانه به‌جياواز له‌و واقيعيدی هه‌يانه
خویان پيشانی خه‌لكی ده‌دن، هه‌تا له‌سه‌ره‌تاوه مه‌لايان گرتېوو به‌ده‌سته‌وه و
ده‌يانوت نه‌ها رابه‌ری نيمه‌(مه‌لايه)، له‌به‌رنه‌وه‌ی ميلله‌تی هه‌ژاريلين، نه‌ها-مه‌لا-
رابه‌ريانه، له‌هه‌نديك(لادی)دا بيستمه‌ چون نوټز و پيش نوټزيان يږ خه‌لك كړدوه!!
نه‌وخه‌لكه ناواخه‌له‌تاوان نازانن حق چييه‌و باطل چييه‌؟ زوره‌يان به‌قسه‌و دروشم
خه‌له‌تاوان و كه‌وتونه‌ته شويني(گورگ)* و به‌ناونيشانی(شوان). زوره‌يان يږ حق چون،
يانی له‌روبه‌ړوو بونه‌وه‌يه‌دا وابه‌كن حه‌قيانه، چونكه ده‌ليټ مه‌سه‌لن نه‌م موسولمانانه
زولم ده‌كنو لايه‌نگری حكومت و داگيركړ و ده‌ره‌بگ و خوږن مژن... ده‌ی
هه‌ركه‌س لايه‌نگری ته‌وانه‌بيټ ده‌بيټ شه‌رېكه‌يت له‌گه‌لي، "نه‌گه‌ر موسولمانيش بيټ و
نوټزيش بكات نه‌م خه‌لكه زوری و ا حالېكراوه و ا تيگه‌يه‌نراون هه‌ره‌كه‌تی
موسولمانانی كوردستان لايه‌نگری نه‌و زولم و زوره‌ن، ده‌ی نه‌گه‌ر وايټ كه‌سيك
لايه‌نگری زولم و زوريټ ده‌بيټ به‌ديه‌ته ته‌وقی سه‌ريا و نابووتی بكه‌يت خه‌لكی فه‌قير
يږ نه‌وه‌چوون. ده‌ی چوڼ چك بده‌مه‌ده‌ست كه‌سيكه‌وه كه‌هيشتا ئيسلامی نه‌ناسيووه
له‌به‌رامبه‌ر لايه‌ن و قوتاښخانه‌يه‌كه‌وه بوه‌ستيت نه‌ويش هيشتا ئيسلامی نه‌ناسيوه
نابه‌ررسياريه‌تی و به‌هيچ زانینی خوږنی نه‌م ميلله‌ته لای نه‌وگروپانه گه‌شته‌ته
ناستيتك خه‌لكی به‌موسسته‌ه‌قی نه‌وه‌ده‌زانن بكورزين، (يه‌ك گه‌نجی به‌نيحساس
له‌شوښيكد-كه‌ نه‌و جه‌ماعه‌ته كوښونه‌ته‌وه-ده‌لي، به‌سه‌ بائير نه‌م شه‌ره بوه‌ستيت

*) كاك نه‌حمه‌د، له‌م شيعه‌ريدا زور به‌روونی و جوانی باسی خه‌می خویي يږ كوردستان و په‌ژاره‌ی يږ ميلله‌تی
كورد باسه‌دكات: لافاری داخ

ديسان خه‌يالی ده‌ردی گرانی گه‌لو ولات

لافاری داخی رسته‌كه‌لاوی دلی كوڅول

داخی ولاته‌له‌تله‌كه‌ی لاشه‌پر له‌ داخ

زوڅاری ده‌ردی مله‌تی داماری خه‌م له‌ كوڅ

ئێتر شەڕنەکەین بڕۆن سەیری ئەو چەم دۆڵە بکەن هەمووی لاشە ی خەلکە لەولاو
بەکیکیان تەلەفۆن دەکات و دەلیت، جاتەم خەلکە بەکەلکی چی دیت؟ هەریەکاری
ئەو دەین بکوژرین...^۱

ئەوێ تا ئێرە خۆیتدەوێ چەند ھۆکاریکە و لە (موفتی زادە) دەکات (سە) بە
جێبھێڵیت و بڕواتە (کرماشان)، ئەوێ لێرە بەدواوە لەسەر ئەم باسە دەبۆیشتەو
و لەلامی راستەوخۆ (کاک ئەحمەد) لەسەرھەمان بابەت، ھەرۆک لەسەرەتادا وتمان،
ئەم باسە قسە ی زۆر ھەڵدەگریت، بۆیە دەبینیت (موفتی زادە) لەو لەلامی ئەم
پرسیارەدا، کەبۆچی (سە) ت چۆلکرد؟ دەگەریتەوێ بۆسەرەتاکانی میژوو، وە
پیشە ی ھەمیشە ی، ئەگەر پرسیاریکی ئاراستە کرابێت، راستەوخۆ زانیویەتی
و لەلامی ئەو پرسیارە چەنیک درێژە دەکێشیت، بۆیە زۆریە کات دەلیت "زۆر
بەکورتی باسی دەکەم"، بۆئەم بابەتەش لەگەڵ ئەوێ دەلیت بابەتیکی دووردێژە،
بەلام بەکورتی باسی دەکەین، وە وتمان سەرەتای باسەکی لە بەرەبەیان
دەستەلات و قودرەتی کوردەوێ دەستپێدەکات و بەشیوەیەکی قوئاغ بەندی
ھەڵدەدات لەکۆتایدا بگاتە، ئەوێ ھۆکاری کۆچی بۆ (کرماشان) چی بوو. ئەو
راستەوخۆ نالیت لەبەرئەم چەند ھۆکارانە من بپاری کۆچکردم داو و بەرەنگار
نەبومەو، بەلکو لەئەنجامی خۆیتدەوێ تەواوی باسەکە دەگەیتە ھۆکارەکان،
ھەموو ئەمەشی لەبەرئەوێ بوو بەکەسە نابەرپرسیارەکان بلیت، ئەوێ ئێوە لێی
تێگەشتوون و بەھۆکاری کۆچی ئێمە ی دەزانن وانییە. کاک ئەحمەد بەم شیوە
باسەکە دەستپێدەکات:

"و لەلامی ئەم پرسیارە کەمێک پونکردنەوێ دەوێت، دەبیت قسەیک لەبارە ی حال و
وەزعی کوردستان و کوردەوارییەو بەگشتی بکریت، ئەگەر بەوێت ئەم باسە زۆر

^۱ کاسیتی ژ. (۱۳) - (۲۱۲) (چە زمانی با حکومتە ی غیری ئسلامی جنگ مسلحانە لازم است) - A

بەرپوونی باسبکەم ئەمەش هەندێک زۆری دەوێت، بۆیە بە کورتی قسە دەکەم، میللهتی کورد بە درێژایی میژووی زوڵمی زۆری دیو، ئائەم بابەتە بەناوی (جەژنی نەورۆز) لەناو کوردەواریدا ماوە کوردی فەقیریان پێ خەڵەتاندوووە دەلێن، ئەمە جەژنی میللهتی کوردە، خەتا شاعیری بە حەماسەت مەسەلەن مەرحومی (پیرەمێرد) شیعری هەیە بەناوی نەورۆز دەلێت:

"ئەم رۆژی سائی تازەییە نەورۆزە ھاتەوہ.

جەژنی کۆنی کوردە بە خوشی و بە ھاتەوہ"

ئەگەر واقعییەتی میژوووەکەمی سەیر دەکەیت. میژووی دەست پێکردنی بەدبەختییە بۆ میللهتی کورد. سەرەتا راستیەکەمی ئەوہیە، ئەم بابەتە کۆنە نەرزشی نییە، وەک ئەوہی دەلێن "کای کۆن بەباکردن نەرزشی نییە". مرۆفی بەناگا دەبێت لەبابەتی کۆن و تازە ئەوہی و سودی هەبەر بەکاریدە خوات بەکاری بەیتیت و ئەوہی دیکە لااببات. مەسەلە هەبەر ئیمپۆر و پوودەدات خراپ و بەدە. دەبێت لای ببات و فریتی بدات. مەسەلە هەبەر لەکاتیکیەو مرۆڤ دروست بوو لەسەر زەوی تا ئیستا هەبەر دەبێت ببیت و بەردەوام بیت. بەشیوەیەکی گشتی سودمەند بوون یان سودمەند نەبوون ئەسلی بابەتە بۆ ئەوہی مرۆڤ کارێک بکات یان نەیکات.

ئەم بابەتەش لەو مەسائیلە کۆنەییە، کە لە دەورانێ (شاھان شاھی) ئێراندا چی بوو پێش ئەوچی بوو، ئەمەش نەرزشیکی بۆ میللهت نییە، مەگەر مرۆڤ بیهوێت راستیەکی میژوویی بزانی، بەلام بەھەر حال، کاتیکی میللهت فیری نا ئەو کۆنە پەرستیە بێ ئەساسییە بیت و بلێن "جەژنی نەورۆز جەژنیکی دەبێت یادی بکریتەوہ" "لەبەرەمبەرەوہ مرۆڤ پێیستە لەسەری خەلکی ناگاداربکاتەوہ، مەسەلەکە پێچەوانەییەو جەژنی نەورۆز جەژنی نابووتی کوردە، چونکە یەکەنجار-ئەمە ئیتر لە شتە پۆشنەکانە لە میژووی ئێرانا. شتیکی نییە بەناوی میژووی کورد-لەئێرانا دوا

ئەوێ ھۆزەکانی (فارس و ماد...) ھاتن بەرەو ئەم ناوچەییە، ئەم ناوچەییە کەئێستا مەشھورە بە-ئێران-ھەلبەتە ئێران زۆر فراوانتر لەم سنوورە کەئێستا ھەیە.- ئەمانە بەشیوەی ھۆز، ھۆز دەژیان ھەندێک ھۆزی دیکەش ھەبوون ھەر لێرە نیشتە جی بوون، لەئەم ناوچەییە ھۆزی(ماد) نیشتەجی بوو و ئیقامەتیان پەیدا کرد، دیارە ئەم(ھۆزی مادە) لەو زەمانەدا لەمیللەتی کورد بوون، یەكەجار ئەمانە ھوكمەتییکی بچكۆلەیان دروستکرد، لەناوچەییەکی بچكۆلە لەنزیکی(ھەمەدان)، لەوودوا ئەم ھوكمەتە گەشەیکرد، توانی تەواوی (ئێران)ی ئەو کاتە کە گەورەتر بوو بەناونیشانی یەك جوگرافیایی/سیاسی فراوان دروستبكات.

زۆر وتراو، چی ئەفسانەییەك دروستكراو بۆ(زوحاك)!. (زوحاك) كۆتا پاشای كورد بوو، لە راستیدا ھەرچی لەبارەییو و تراو درۆییە، (پاشا) یەك بوو قارەمان، بەلیاقت و نازا، ھیچ كەس و بەشەر لەبەرامبەرەییو خۆی پانەدەگرت، بەلام لەزولم و زۆر و ئەمانا مۆتلەقەن خەبەرێك نەبوو، مەزۆتێك بوو زۆر سالم، زۆر بێ گرفت و عادل، بەلام ھۆزی(پارس) كەدواى بوو بە(فارس) لێی نزیك بووئەتووە لەپێگەى ژن و ژن خوازییەو و ردە و ردە چوونە ناو(دەربار)و بەكورتی كورد، كە خالوانی(فارس) بوون ھاتن كودەتایانكرد بەسەر زوحاكدا، ئەو(كاو) كەدروستی دەكەن، ئەصل و ئەساسی نییەو یەك نەفەر كارگەر و زەحمەتکێش نەبوو دژی(شا) بچەنگی، بەلكو(فارسگەل) بوون دژی خالۆكانی خۆیان كە(كورد) بوون كودەتایان كردو ھوكمەتیان لەدەس سەندنەو، لەوودوا (فەرەیدون)یان ھیتا و باسی(نەورۆز)و دانانی(كورش). بەمچۆرە(شاھەنشاهی) زالمی ئێرانیان دروستكرد. كە گەورەترین بەلابو لەمیژووی مەزۆفایەتیدا. نەگەر قسە لەكۆنەو باسی كۆن دەكەین ئەمە حەقیقەتی(نەورۆز)، واتە دەستپێكردنی بەدبەختی میللەتی كورد.

خه دې نه قل، له (كورش) وه، يان پيش نه وېش، له وړژوهه كه (زوحاك) يان له كارخست، نيتړ نه م نه ژاده، واته ميلله تي كورد ميلله تي (ماد) ي كؤن. نه فدره نكي نه مه وجوديه تي، نه ژادي، هيچي خوي نه گردو ته وه. هر ژير چه پوكه و چه سواه و به د به خت بووه. له وه ووايش، ميژووي نيسلام هات و كه ميك نه م نه ته وېي له چنكي (شاهه نشاهي) رزگار كروو كورد و فارسيس له راستيدا نه وانه ي وا ده گه نه ده سلات ميلله ته كي خو شيان له ناو ده بهن. ميلله تي فارسيس زه لاله تي بووه به ده ستي شاهه نشاهي خويانه وه. نه له راستيدا هر زالم و تاوانكاربون - نوصولت سروشتي شاهن شاهي زولم و تاوانكاريه، نه گينا (صه فويه كان) كورد بوون، كه چي له هر چي شاهن شاهي نيرانه تاوان بارترو خراپ تر بوون ته نانه ت نيسبت به كورد يش، نه مانيش هاتن له باتي كورد هه لسپننه وه، كه چي نه وه همو و كوشتن و كوشتاري به سر كورد ياندا هيناه وپنه ي كه مه له ميژوودانيه. دواي نه وي شاهه نشاهي كه وته ده ستي فارسه وه ته ووي ميلله ت به د به خت بوون، له م باره دا ميلله تي كورد فدرقي له گه ل فارسه كاندا نه بوون، فدره نكه كه شي له ناوچوون، له م لايه نه وه هر زولمي ليكر او وه به ناوي ميلله تي ك ناوي نه ما له بير چوويه وه، له ده وراني نيسلامدا نه م بارودوخه گؤرا. كه سه رده مي خه لافه تي خه زره تي (عومهر) بوو، له و كاته دا شاهه نشاهي روخترا وورده وورده ميلله تي نيران گشتي سهرې به رزكرده وه، به لام ده سته و تاقمه كاني شاهن شاهي كاريكيانكرد دوياره ميلله تي نيران كه وته ژير چه پوكي شاهه نشاهي و (شاه) دروست بوويه وه، نه لې ته فساد ي ده زگانكي (نومه وي و عه باسي) هو كاريك بوون بو نه مه، كه پاشا وه كاني ده سلاتي شاهه نشاهي ده ست به جو لته بكه نه وه و بتوان ميلله تي نيران جيا بكه نه وه له باقي سر زه ميني نيسلام. نه مه كورته يه ك له باره ي نه وي دوياره زولم پيدا بوويه وه. دوياره ميلله تي كورد كه وته سر نه و باره به د به ختيه

ھەروا سەدەي جىاواز، جىاواز گوزەريان، دەسلەلتى جۆر جۆر دەھات و دەچو، تا لەم ئاخىرەو قىافەي داگىركارى ئەوروپاي (ئىنگلىز و فەرەنسا) پەيدا بوو. لەو دەوئا دووبارە لەقارەي (ئەمريكا) (ويلايەتە يەكگرتوۋەكان) گەشتە دەسلەلت وھاتن جىگەيان بە (ئىنگلىزو فەرەنسا) لىژكرد. ئالەمكاتەو، لە زەمانىكەو ئىستىعمار لە ئەوروپاۋە دەستى پىتكرد نىتر سەرگوزەشتەي ئەم وولات و ئارچەيە حالەتتىكى پەيدا كرددو زۆر جىاواز لەگەل كۆنا. ئەم دوا بىراۋانە ھاتن، خاكى كورد، سەرزەمىنى كوردىيان بەوجۆرە لەتوپەتكرد بەسەريەكدا، تىكەيەك- پارچەيەك- لە (ئىزان)، تىكەيەك (توركيا)، تىكەيەك لە (شورەوييا- روسيا-) تىكەيەك لە (عىراق)، تىكەيەك لە (سوريا) ئا بەمجۆرە لەتوپەتيان كرد بەسەريەكدا! ئەمەش لەبەر دوو ھۆكار بوو، واتە ئەم دابەشكارىيەي كوردستان لەبەر دوو ھۆكار بوو:-

يەكەم: لەخودى مىللەتى كورد دەترسان، مىللەتتىك بووكە ئەھلى نەبەردو ئازايەتى بوو. شارنشىنى تەۋاۋ خويپى و خارى نە كرد بوو، چونكە شارنشىنى، جۆرىك لەئازايەتى و ئەمانە لەمروڧ دەسنىتتەو، ھەرچەند ئەگەر فىركارى گەرە بىت، جۆرىكى دىكە لە ئازايەتى جىگەي دەگريتتەو، بەلام جۆرىك لە پوۋبەرۋو بوۋنەۋەي مەردانەي و شەھامەتى ئاناسايى دەۋىت، ۋەك نەخەوتن و توند و تۆلى و ھاتوۋ چۆۋ پاكردن. ئەمە لەشارەكاندا نىيە، ئازايەتى لەدېھات و ئاۋچە عەشايەرييەكاندا جۆرىكە لەشارەكاندا جۆرىكى دىكەيە. بەھەر حال، چونكە شارنشىنى گەرە لە ئاۋكوردەۋارىدا نە بوو ئەو جۆرە ئازايەتتە لەبەر رامبەر دوژمنەۋە بتوانن مەردانە شەر بكن لە ئاۋكورددا بوو، لەبەرئەۋە

لەنەتەوێی کورد دەترسان حەزێانکرد لەتی بکەن و هەر لەتێکی بدەنە باوەشی نۆکەرێکەو کەنەتوانی سەر بەرزۆ بکاتەو.

دووهم: بۆتەوێ خودی میلله‌تی کورد بکەنە دارده‌ستی خۆیان. ئەم حوکومه‌ته‌ نۆکەرێ، کە دروستیانکرد میلله‌تی کورد بدەنە گۆیاو بدەنە ته‌وقی سه‌ریا، چونکه‌ میلله‌تی کورد هه‌ست به‌ نا‌ه‌زایی ده‌کرد، بۆتەوێ بلێن "ئەها ئەو بوو زولمیکرد لەتۆ"، ئەگەر مه‌سه‌لەن حوکومه‌تی(ئێران- سو‌ریا- عێراق) هه‌رکام له‌مانه‌ گه‌ره‌کیان بوو سه‌رکه‌شی بکەن له‌فه‌رمانی داگیرکه‌ران، بێژنه‌ کورد ئەمانه‌ زولمیان له‌ئێوه‌ کردووه‌ تا بیانده‌نه‌ گۆیه‌کدا، هه‌میشه‌ ئەمه‌ به‌رنامه‌یان بووه‌، هه‌م خۆیان بدەنە ته‌وقی سه‌ری میلله‌تا، هه‌م میلله‌تی کورد بدن به‌گۆی ئەواندا. ئەمه‌ زولمێک له‌ ئەندازه‌ به‌ده‌ر گه‌وره‌ بوو له‌وکاته‌دا ده‌یان سه‌پاند. به‌درێژایی میژوو له‌(کوروش)وه‌، یان له‌ پوژی(نه‌ورۆز)وه‌ میلله‌تی کورد به‌ناوی میلله‌ت نه‌ماو فه‌ره‌نگی میلی و هه‌رچی شتی هه‌یه‌ له‌ ناوچوون، له‌م ناخه‌ره‌شه‌وه‌، له‌ داگیرکاری(ئینگلستان و فه‌ره‌نسا)وه‌ سه‌ر زه‌مینه‌که‌شی له‌تۆپه‌تکرا به‌سه‌ریه‌کدا ناوا ئەم گشته‌ به‌دبه‌ختیه‌ی به‌سه‌ر داها. ئەمه‌ له‌پرووی میلی و نه‌ژادی و فه‌ره‌نگیه‌وه‌، ئەمه‌ له‌پرووی سه‌رزه‌مینێ و جوگرافیایه‌وه‌.

ئێستا بێینه‌ سه‌رباسی(دین)، ته‌نها سه‌رمایه‌یه‌ک ده‌بوايه‌ میلله‌تی کوردی پزگار بکرايه‌، بریتی بوو له‌(دین) له‌(ئیسلام)، چونکه‌ ئیسلامه‌ پوژن ده‌لی به‌ئینسان "ده‌بیته‌ جیهاد بکه‌یت و زولم قبول نه‌که‌یت"، ئیسلامه‌ هه‌رچی زولم و عه‌داله‌ته‌ پوژنی ده‌کاته‌وه‌ و ده‌لیته‌، کامه‌ زولمه‌و کامه‌ عه‌داله‌ته‌، ئەگەر به‌پراستی له‌ ناومیلله‌تی کوردا موسولمانی بوونی هه‌بوايه‌ شکی تێدا نییه‌ زۆر سه‌هل و ناسان ده‌یتوانی هه‌لسیته‌وه‌ له‌به‌رامبه‌ر ئەم گشته‌ زولمه‌و مافی خۆی

وەرگریتەوه، بەلام چیسکەین بۆ ئەوەی ئەم بیرەش نەکریتەوهو کارێک بکەن موسوڵمانیش ئەو تەکان-جولە-و هیزەى نەمىنیت و نەتوانیت بچوێت، ئەم سیاسەتە بە کاریانەینا، ئەم شەیتانییەتیە کە دەنگى موسوڵمانىتى بگۆرن و هیزو تەکانێک کە ئیسلام دەیداتە ئینسان لى بستی نەوه، نەک هەر بۆناو کوردەوارى بۆ تەواوى سەر زەمىنى ئیسلام ئەم کارەیان کرد، بەلام لە هەر جیگەى کەدا بەجۆرى. لە وولاتى کوردەواریدا بەجۆرى زۆر بە کورتى کارێکیان کرد لە نەزەرى مىللەتى کورددا موسوڵمانى بێننە ئەوه فەقەت نوێژەکەى بکات و پۆژووەکەى بگریت، و ئەگەر دەولەمەند بوو زەکاتەکەى بدات، و ئەگەر پوول و دەسلالتى بوو بچیت (حەج) بکات، و لە کاتی کەدا گەشە دەکات، و ئەگەر کۆرە یان کچ بپۆنە لای مەلایەک و ماردى کچ بپیت بۆ کۆر و پارەیک بەدریتە مەلا، و ئەگەر کاتیک کابرای فەقیر دەمەقالتییه کى بوو لە گەل ژنە کەیدا تەلاقیک هات بە زمانیدا بەبى دوا کەوتن ئەم مەلا پاسى بات (بى نىریت) بۆ ئەو مەلاو هەمتر ئەو بىنیرى بۆ ئەو، یەک یەک (٥٠ تەمەن و ٢٠٠ تەمەن) بستی نیت لە کابرای کوردی فەقیری بپچارە پووتى کەنەوه و لەوسەرەوه دەلالى شىخەکان، تەکیە و خانەقاکیان دروستکردووه و دەستیان کردووه بە مىللەت پووتاندنەوه نامادەن هەمیشە دىوانانە-شىتانه- دەکەونە ناو مىللەتى بپچارەو کابرای هەزار دەستى ناگاتە دەمى خۆى و ناتوانیت مال و مندالەکەى تیر بکات. دەبیت سالى جارێک، دووجار هەستیت لە دەمى مال و مندالتى بگریتەوه و ببیات بۆ تەکیەو خانەقاي شىخ، ئەمە بارودۆخێک بوو مىللەتى کورد بەناوى موسوڵمانى بووى. مىللەتى کورد لە موسوڵمانى هەر نەمانە حالى بوو، هیچی تر!! بەلام ئیسلام دى دیفاع دەکات لە مىللەت، ئیسلام دیت حەقى مەزلۆم لە زالم بستی نیتەوه، ئیسلام دیت

بداتە تەوقى سەرى زالمدا داغانى بىكات و لەناوى بەرىت. ئىسلام دىت ئەم گشتە سەرۋەت و دارايىيە وا كۆيۈتەۋە لاي كۆمەلنىك. لىيان بىسەنىتەۋە دابەشى بىكات بەسەر ھەژارو فەقىرا، ئىسلام دىت ئەم گشتە مالىكە قودرەت مەندە وا گىيانى ھەرچى جوتيار بوو كىشابوويان ووردىان بىكات و لە قورگيان دەرى بەھىتتەۋە بىداتە دەستى خەلكى. خەبەر لەمچۇرە ئىسلامە نەبوو-وايانكرد كەس ئاگاي لەم ئىسلامە نەبىت-، كەسنىك نەبوو شك ببات كە ئىسلام ئەمەيە، ھەتا زۆرىك لەمەلاكان* ھەروەك(شىخەكان)ساخت و پاختيانكرد- رېككەوتببون-بوو، لەگەل ئەشراف و زۆردارەكاندا دەيانووت"ھەر ئەمە شەرىعيەو دەبىت واپىت"، ئەگەر باسنىك بىكرىايە ئەمە زولمە ئەمە ناحىساب و نامەشروعە قانونى ئىلاھى ئەۋەيە، وا ئەۋكەسە زەھمەت دەكىشىت لەسەر زەۋىيەك، ئەو دەرامەتە ھى خۆيەتى نەك ھى كابرايەك كە لەسبەردا دانىشتوۋە خۇشگوزەرانى دەكات، و خەلكى بېژن ئارەق بېژىتىن و ماندوو بىن و ئەو بىخوات دەيانووت"ئەمە كوفرە"، ھەروا شىخەكان واياندىۋوت، خۇشيان زالم بوون (زۆرىك لە شىخەكان) مەلاكانىش ھەندىك بوون دەياندايە پال شىخەكان. جۆرىكى ترى زولمەكان(دەربار) بوون، ھوكومەت و نۆكەرەكانى ھوكومەت ھەر دەستورلىكانى بدايە ھەر فەرمانلىكانى بدايە ئىتاعەتتەيان دەكرد. لىپرسراوى دەۋلەت بەھاتايە لەشارەكاندا، يان لەدېھاتەكاندا زولمى بىكردايەو عەزىيەتى خەلكى بدايەو ئىھانەي بىكردايە مىللەتى بېچارە ھەقى نەبوو(لەل)-

* كاك ئەجمەد، لە يەككىلە كۆيۈنەۋەكاندا، بەناۋى(يادى مەۋلود)، كە لەماۋىيەكى دىيارىكرادا لايەنە گرنگەكانى سىرەي پىتغەمبەر(ﷺ) باسدەكات، و بە ۋىنى باس لە پىتغەمبەر ۋىنى پىتغەمبەر دەكات. ھەر لەم كۆرەدەيە ۋە مەۋىيەكەي دىيارەي كار و كوردەي ھەندىك لە مەلاكانى سەردەمى خۇ دەلەت، "مەن تەعەجۇب دەكەم لە خەلكى ئەم شارە، ئەم گشتە مەلاپىيان ھەيۋەت ھىشتا مۇسولمانن و خۇ دەناسن و رېگەي ئىسلاميان ۋن نەكردۋە". كاك ئەجمەدى مۇنتى زادە: كاسىتى مەۋلودنامە.

هیچ قسەو ڕەخنەو ناپەزاییەك دەریپێت-بچوك ترین قسە بكات. حەقی نەبوو لار
بروانیئت، چونكە مەلعونەكان و شیخەكان و هەندێ لەمەلا دین فروشه
مەلعونەكان، مانای قورئانیان دەگۆراو "أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ
مِنْكُمْ". (أُولِي الْأَمْرِ) واتە (شاه)، یانی بەرپرسیانی دەولەت، کە باسمان کردووە
(وَأُولِي الْأَمْرِ)، یانی بیرمەندانی ئیجماع، بیرمەندانی ئەهلی حەل و عەقد، کە
شورا دروست بکەن و لە ڕووی پێوەرە ئیسلامییەکانەوە بتوانن ئەحکام
پابگەیانەن هەر حوکومێک بەو جۆرە ئیعلام بکریئت واجبە گوێ ڕایەڵی بکریئت.
ئەوان دەیانووت "واتە، حوکمی (شاه)، یانی هەر فاسد و خراپە کاریک هەرچی
بلیئت، دەبیئت بەگوێی بکەیت". جامیللەتی کورد بەوشێوەیە لە موسوڵمانی
حالی بوو، میللەتی کوردی بۆ چارە ئەوە حالی بوو. ئەو زەمان و فەرھەنگ و
سەرزەمین بوو، ئەوێش دینەکە بوو! شتیکیان بەناوی ئیسلام دابووێ کوردی
بۆ چارە کە بەراستی لە هەرچی سیستەمە خەتەرناکتر بوو.

ئەو چی جۆرە ئیسلامیکە هەر بلیئت (نویژو پۆژوو) بکەو بۆ پارە لەپیتی حەجدا
خەرج بکەو دەولەمەند بووی زەکات بدەو پارە بێنە بۆ تەکیەو خانەقاکان، و
ئەگەر تورە بوویت قسەیک بەزمانتا هات، ژمارەیک لەمەلاکان ڕووتو
بکەنەو بەناوی (تەلاق) کەوتن و بلیئن چاکی دەکەینەو بۆت، نا ئەمە
موسڵمانیتییکەشی بوو، دەی ئەم میللەتە بۆ چارە بەدبەختە، چ لایەکی
ئاوێدان بوو کە دلی پێ خۆش بکات؟ چ خۆشیەك لەمیتوو ژياندا مابوو
تاحیسابی بکات بۆ خۆی؟ ئەمە میللەتی کورد بوو.

زۆریك ناگادارن بەتایبەت گەنجەکان چەند سال پێش ئێستا، کەوتە هەول و
تەقەلا کە موسوڵمانی راستی لەناو میللەتی کوردا زیندووییەتووە و بامیللەتی

کورد بزانیټ کوره(شیخ و مهلا) درۆی لهگه‌لدا ده‌که‌ن و موسلمانى نه‌مه‌نییه، موسلمانى نه‌وه‌نییه له‌ده‌مه‌ی خۆی بگرتیه‌وه و بیبات بۆ ته‌کیه‌و خانه‌قاكان. موسلمانى نه‌وه‌نییه به‌ناوی(ته‌لاق که‌وتن) تالان بکریټ و پارهی پى نه‌هیتریت، موسلمانى نه‌مه‌نییه کابرا نه‌م گشته زوټمه‌ی لی بکریټ و به‌شى بخوریټ و ده‌نگ نه‌کات، موسلمانى نه‌وه‌نییه کۆمه‌لیک له‌خۆشگوزهرانیدا نه‌مرو نه‌هی بکه‌ن و فه‌رمان ده‌ریکه‌ن و باقی تر هه‌میشه له‌کویره وه‌ری و زیلله‌ت بکیشن، به‌زیلله‌ت و جه‌فاره‌ته‌وه له‌به‌رامبه‌ر نه‌وانی تر بوټستن، به‌پیه‌بن له‌به‌رامبه‌ر نه‌ریاب و ده‌سه‌لاتدارانه‌وه زه‌لیل و فه‌قیر بوه‌ستانایه.

به‌هر حال ئیحه هه‌ولماندا نه‌م به‌رنامه له‌ناو به‌رین و میللله‌ت حالى بکه‌ین دینی واقعی چیه، دین نه‌مه‌یه سه‌رو خوار-که‌سیک له‌به‌رته‌وه‌ی مه‌ستوله له‌پیشه‌وه بیټ و هه‌زاریک له‌به‌ر هه‌زار بوونی بکه‌ویته خواره‌وه له‌هه‌موو شتی‌کدا- نه‌میټیت، ئیسلام نه‌وه‌یه زۆردار و بى زۆر نه‌میټیت، ده‌ولمه‌ندو هه‌زار نه‌میټیت نه‌مانه ده‌سکیسه‌و که‌له‌که، نه‌م موسولمانییه که‌نه‌م شیخ و مه‌لا دروستیان کردوه بۆ ئیوه نه‌مانه دژی دینی خواجه، نه‌مانه دژی قورئانه، قورئانو پیغه‌مبه‌ران(درودی خودایان له‌سه‌ریټ)جۆریکی تر به‌رنامه‌یان په‌یره ده‌کرد، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) هات نه‌مانه وا شیخ و مه‌لاکان دروستیان کردوه، نه‌م زوټم و زۆره له‌ناو به‌ریټ، نه‌مانه وا(شاهه‌نشاهی) به‌ربرسانی ده‌ولت دایان ناوه. په‌نا به‌خوا کاتیټ به‌ربرسیټ ده‌چویه لادیه‌ک چی ترس و له‌رزتیکی ده‌خسته‌ دلی نه‌و خه‌لکه هه‌زاره‌وه، ئیسلام بۆنه‌وه هات نه‌مانه بیټچیټه‌وه.

له‌سالى(١٣٤٣)وه دواى نه‌وه‌ی له‌(تاران) هاتبوومه‌وه ته‌قربه‌ن هه‌ر خه‌ریک بووم و کارټک نه‌ ده‌کریا. ترسی ده‌ولت و شیخ و مه‌لا له‌دلی خه‌لکدا زۆر بوو، نه‌گه‌ر

كەسێك هاتووچۆی منی بگردایە دەوڵەت دەیگرت و ئازاری دەداو مەلاكانیش پێیان دەووت كافەرە مونا فێقه، لەبەرئەو خەلكی فەقیرانە زاتییان نەبوو. حەقیشیان بوو، هەتا سالی (١٣٥٢) كە شوكر بۆ خوا ئەو بەرەستانە شكاف گەنجان لەو كاتەو بەریان كردهو، بەئێ كەسێكی تر هەیه بەجۆریكی دیکە لەبارەى دین و میللهتەو قسە دەكات و بە جیاواز لەبارەى فەرھەنگ و مەحرومیەتى میللهتەو قسە دەكات. زۆریك لە بیریانە تەنها من شەروائی كوردیم لەپێدەكردو و خەلكی سەرجادە تانەو تەشەریان لێدەدام و مەگەر تۆ (چێواری)* مەگەر تۆ كریكاری. ئەمە جلی (چێوار و كریكارە)، بۆچی شەروال لەپێ دەكەیت؟

منیش وورده وورده باسم دەكرد بۆ خەلكی، ئەگەر چێوار و كریكار بەشەرن دەى منیش بەشەرم وەك ئەوان، ئەگەر ئێو چێوار و كریكار بە بەشەر نازانن منیش حەز دەكەم وەك ئەوان بەشەر نەبم. بەوجۆرە كە فێكری ئیسلامی خەلكی فێردەكات. زۆر كەس دەزانن ووشەى (كاكە-خالۆ-مامۆ) لە (سەنە) و دەورو بەریدا بۆ ئیھانەكردن بە خەلكی بەكار دەھێنران، كەسێك فەقیر بوايە ئەو ووشانەیان بۆ بەكار دەھێنا، بە ھاوڕێكانم ووت، جگە لەوشەى (كاكە) هیچم پێنەئێن، ئەگەر ئێو پازى نین من بەئێو دەئێم (ئاغا)، بەلام ئێو بەمن بلێن (كاكە)، بەمجۆرە وورده وورده جلی كوردی و فەرھەنگی كوردی پێزێك پەیدابكات و لەناوشارەكەى خۆماندا (سەنە) كەسێك دێھاتی فەقیر دەھات بەجلی كوردییەو، و بەگالته پێكردنى و كلاؤ شالەكەیان فری دەدا، ئەم فێكرە وورده وورده بگۆرێت و بزانی كوردن.

(*) چێوار: ئەو كەسە بە كاری ناژەڵداریدەكات و ناژەڵ (مانگا، بز، مەڕ...) دەكێت و دەفروشی.ت.

وای لێهاتبوو خەلکی دەگەشتن بەیەکتری پێیان عەیب بوو بە کوردی قسەبکەن، هەر ئەمانە ئیستا مونا فێقی خوێری بە درۆ بە کرێگیراوی (حیزی بە عەسو ئەمریکاو ئیسرائیل) دەلێن "ئێمە کوردین". دەزانن پەفتاریان چۆن بوو.

تا دوینی بوو پانتۆڵ و کلۆیان لەبەرە کردو و پێش و قۆیان تێکەڵ دەکردو ملوانەکیان لەمەل دەکردو و بنیشتیان دەخوارت، ئیستا مۆدە ی ئەو ئەماوە و لەلایەکی ترەو پاریان پێ دەدرت بۆ کارێکی دیكە دەچن بەناوی کوردەو قسە دەکەن، کە زۆریان هەیه خۆیان بە کورد نازانن ئەوانەش بەرنامەیان بۆ دادەنێنن، کوردن، لەحالی کدا هەیانە ژن و منداڵەکیان هەر بە کوردی قسە ناکەن، بەلام بۆ کورد و میلەت خەڵە تاندن ئێژن کوردین. ئەم جوانگە لە یەکە یەکە بوون موقەیدە بوون و زۆر ئە دەهاتن ترسیشتان فرە نەبوو کە پێتان بێژن کافر یان دەوڵەت بیانگریت، وورده وورده لە سالی (١٣٥٢) بەولاهە هاتووچۆ پەیدا بوو، ئەمە هەر پرویدا بەردەوام بوو تا گەشتە ئەوێ (الحمد لله) ژمارە زۆربوو. سەیرم کرد لەسەر انسەری کوردەواریدا ژمارەیک خەلک هەیه ئەهلی کارن و توانایان هەیه، کەوتە فیکری ئەوێ بۆ ئەم پەفیکگە، ئەم براو خوشکانە ی وا هەندیک لە ئیسلام تێگەشتن و شەهامەت و نازایەتیان هەیه و ناترسن لە حوکومەت و شیخ و مەلا دەوڵەتیەکان، مەڕکەزگەلیک دروستبکەن بۆ ئەنجامدانی چالاکی، کە بتوانن میلەتی کورد ووریا بکەینهو، لەژێر ئەم گشتە بەدبەختیە بیهێنینه دەرەو.

دەستمان کرد بە دروستکردنی (مەدرەسە ی قورئان)، مەدرەسە ی قورئان دروست بوو، لەماوەیکدا، چونکە میلەت زۆر زوڵمی لێکرا بوو لە زوویەکەو بەدبەختی دەکێشیت بەدەست شیخ و دەوڵەت و زۆریک لەمەلاکانەو ئەو

پێشوازییە عەجیبەى لێکرا وا دەنگى داىەو. لەگشت جێگەىەکەو خەلکى پێشوازیان کردوو حازر بوون بە تەواوى وجودەو ھاوکاری (مەدرەسە) بکەن و بێن دەرس بخوێنن و لەئىسلامى واقیعی شارەزابن و بزائن ئىسلام رێگەى پرووېرۆو بوونەو، ئىسلام رێگەى قبۆلنەکردنى زۆلۆم و لەناوبردنى زالمانە.

ئەم چالاکیانە وورده وورده خەریک بوو توانایی پەیدا دەکرد، کە ئەم ئىنقلابى ئێرانە ھاى بەرەو. بەئێ ئىنقلابى ئێران حەقى مىللەتى ئێران بوو دواى (٢٥٠٠) سال لە زۆلۆمى شاهەنشاهی نەجاتى ببیت، بەلام بەداخو ئىنقلابىک فرە سەتھیانە بوو بۆ پایە بوو، شتێک بوو ھەروا وەک ئاگر لە کوتوپر بلێسە بکیشیت، وەک پوشێک ئاگرى تیبەر بەدەیت بەوجۆرە مىللەت ئەوێندە تورە بوو لەدەست زۆلۆم و فەسادى شاهەنشاهیەو گشتى سەر تا خوار پاپەرى. حەقیقەتى ئەوێبوو (ھەرچەندە ئەم پاپەرىنە ھۆکاری رزگارى ئێران بوو)، بەلام بۆ من زۆر کاریگەرھێن بوو کە ئێمە بنەرەتى یەک قیام و ئىنقلابىکمان دانابوو، کە لە داھاتوودا، بەراستى بتوانیت لە ھەرچى بارەو، ھەم مىللەتى کورد ھەم مىللەتان رزگار بکات، بەلام چى ئەمانە ئا بەم ئىنقلابە سەتھیە بردیان بەرێو، کەئەو ئىنقلابە بونیادیە ئەو کارە ئەساسییە کە ئێمە کردبوومان پرووېرۆو ببیتەو، لەگەڵ کۆمەلێک موشکیلا کەباسى دەکەن. سەیری ئىنقلابەکانى دونیامان کردو، لەئەم سالانەدا لەو کاتەو کەئێتر داگیرکەر تازە پەیدا بوو، لەبەرەمبەر ئىستیعمارى گەورەى غەربەو کە ئەمەریکا ئیستا بوو تە سەردارى، لەم لاشەو شۆرەوى-سۆڤیەت-بۆتە سەردارى، جۆریکی دیکە لەئىستیعمار و ولات داگیرکردن لەو زەمانەو ئەمانە بەوجۆرە دەسلەتیان پەیدا کردووە بەسەر ئەم ولاتە بەدبەختە بێچارانە لەھەر شوێنێکدا حەرەکەتێک کرابیت تەکانێک

درابیت، بۆئەوێ میللەت ئازادبیت لەژێر دەستی حوکومەتێک، کە ئەم
 حوکومەتە نۆکەری ئەو ئیستیعمارانەیە بەجۆرەها دەسکیسگەل داویانە
 بەسەریانداو نە یانەتلاو سەر بەرزبکەنەو. هەرئەم میللەتی ئێرانە چەندین جار
 ھەرکەتی دەستپێکردوو ھەر بەکریگراوان داویانەتە سەریاناو خەفەیانکردوو.
 مەسەلەن پروودای (سەرداری جەنگەل) ئینقلابی (جەنگەل) ئینقلابی بوو
 بەپراستی پتەو عادلانە مەنتقی رێک و پێک لەوانە بوو لەم ئینقلابی ناخیریش
 ناییندە باشتر بوايە، چونکە وورده وورده تەدریجی دەڕۆشیتە پێشەو ھەر
 لەبەرئەو مەحکەم رێگەى دەبێ. لەوکات ئینگلستان فرە زۆرداریو لە
 (ئێران)دا، (ئینگلستان و روس) شورەوی سەردەمی (لینین). -لینین-یک، کە
 خەلکی وا دەزانن واقعانە فریادپرسی مەردمە. کە نامەکانی ماوہ چی
 دەسیسەکیان گرت بۆ لەناو بردنی ئەم ئینقلابە - (پەزاخان)ی دواپراویان ھێناو
 دەسلەتیاں پێداو خستیانە سەرکارو (لینین) موکەپەر سفارشی-پەيام-ی نارد و
 نوسی بۆ (سەرداری جەنگەل)، کە دەبیت تەسلیم ببیت، چونکە رێکەوت بوو
 لەگەڵ ئینگلستانا میقداریک سودی تێدا بوو بۆ (شورەوی). (ئینگلستان) پەیمانی
 دا بوو لە (ئێران) دەستیگیربۆت-پاشەکشەبکات-، کە لەوانەییە ھەدی ئەکسەر
 (ئەوکاتە قیمەتی ملیۆنێک بوو لەسالتیکا-واتە دەکریت بلێن قیمەتی) ۵۰۰-
 ۶۰۰ (ھەزار تەمەن سودی تێدا بوو، لینین بە ۵۰۰ھەزار تەمەن) سود کە
 ئینگلستان پێیدا لەسەرمایە (ئێران) نەك ھی خۆی، ئینقلابی ئێرانی فرۆش.
 (سەرداری جەنگەل)ی فرۆشت و ئێرانی بەدەختکرد.

یان سالتی (۱۳۳۲) لەبابەتی (نەوت)دا، کە ئەم دووانە زۆر گەورە بوون لە ئینقلابی
 ئێراندا ھەرچەند بەو مەحکەمی و پتەوییە ئینقلابی (جەنگەل)ی سەری نەگرت،

بەلام بەراستی تەواوی میللەتی خستبوویە جەوچول. خەریک بوو میللەتی ئێران ھەم لەدەستی (شاھەنشاهی) و ھەم لەدەست تەلەی ئیستیعمار (ئینگلستان) ڕزگاری بویت. لەو کاتە ئەمەریکا دەستەلاتی پەیدا نە کردبوو لەئێراندا.

لەو کات (ئەمەریکا) ھەولێ دەدا لەئێراندا وەک لەزۆر جێگەکانی دیکە بتوانیت شوێن پێی خۆی بکاتەوێ. کە ھاوپەیمان و دوستان پێکەوێ، بەلام خۆ ئەمانە شەرەفییان نییە، وەک کۆمەڵێک دزو تالانکەر کە ھاوپەیمانن بۆ دزی بەیەکەوێ، بەلام ھەرچی بتوانن کلاو دەنێن سەری یەکتی، ھەتا یەکتی دەکوژن ئەم ئیستیعمارگەل بەوجۆرەن. کەرەکی بوو بەھەر جۆرێک بێت جێگە ئینگلستان لێژبکات و خۆی جێگە بگریتەوێ.

بەھەر حال ئینقلابی (ئێران) سەری دەگرت. بەلام بەوجۆرە ئەو ئینقلابیان وردکرد لەپێگە سەرلەشکری (زاهدی) کە (شا)یان ھێناوە بەوجۆرە چەندین (دە) سال میللەتی ئێرانیان خستەوێ ژێر چەپۆکی زالم لەسالی (۱۳۳۲) بۆ سالی (۱۳۵۷)، دووبارە تالانی مەملەکەتە کرا. ئەم نۆکەرەیان دانا پاسیان بۆ-چاودێری- بکات و خۆیان مەملەکەت تالانکەن.

لەزۆرێک لەجێگە دنیادا، ھەركات میللەت و یستوویانە ھەرە کەتێک و تەکانێک بەدەن بە خۆیان و لە ژێر چەپۆکی ئەم زالمنا بێنە دەرەوێ نیشانی ئەدات-وێ ئەم ئینقلابە لە ئێران کەوتۆتە پێ- خەتەرگەلی گەورە گەورە بۆدروست دەبێت ھەروا کاریکی ئاسان نییە، ئەگەر ئەو ئینقلابە وای ئێمە خستبوومانە پێگەوێ ئەو ھەرە کەتە وای بە تەدریج و وور دەوور دەوور دەوور پێشەوێ ھەروا بڕۆشتایە پێشەوێ ھیسابمان کردبوو لای کەم (۱۰-۱۵) سالی تری دەوێست، کە میللەتی کورد بەباشی و وردی ھالی بێت لەحەق و ناحەق. ھیسابی ھالی بویت لەعەدالەت و زوڵم، ھیسابی ھالی بویت لەئیسلام و دەربار و تەکیەو خانەقاو جیاوازی ئەمانە بناسیت

و جيايان بکاته وه، تيبگات چ زولمېکي لېکراوه، چ به شگه لېکي خوراوه، نه مانه به باشي ده رک بکات.

به راستي کاتيک حره که تي نينقلابي دهستي پېکړد به ته واو تواناوه پرواته پېشه وه له وانه يه نهک ته نها ميلله تي کورد، به لکو باقي ميلله تي مه حرومي نيرانيش گشتي رزگار بکات. حه تا نيحتيمالي نه وه ش بوو ميلله تي کوردی بېگومان رزگار ده کرد، چونکه مه حکم ده پړوخته پېشه وه، وه مندالتيک به ته دريچ و ورده ورده ده رسي پي بلتييت تا شپرز نه بيت. تا له ناخړه وه زور زيرک و زور به توانا ده بيت و زورباش حالي ده بيت، حره که تي نينقلابيش به وچوره يه، هه روه که نه وه ي نيمه له سالي (۱۳۲۳) ده ستمان پېکړدو له سالي (۱۳۵۶) دا ده ستمان کرد به دامه زړاندني (مه دره سي قورنان) و حيسايمان کرد بوو لای که مي (۱۰-۱۵) سالي ترده بيت کاربکه يت تانه و کاته و بلتين ميلله تي کورد هه لسه روه به پوسه ندنه وي حقي خوت، پونه وي نيتر له ژير زولم بېسته ده روه، ورده ورده له پرووي (دينپيه وه فکرمان پړوشنده کرده وه و لېباسي کورديان له به رده کرد، و مه سه له ن هه نديک که نجی به نيمان ده هاتنه لمان و پتيان عه يب نه بوو (پانتوليان) لاده بردو (شهرواليان) له پېده کرد، که سي واهه بوو (ماستر و دکترای) هه بوو پتي عه يب نه بوو، چونکه قبولي بوو شهروالي له پېده کرد، تا ورده ورده ميلله ته که خوي له به رچاوي خوي موخته رهم بېسته وه و فره ننگ و لېباسه که ي خوي نيحترام په يدا بکات. نه م کاره که نيمه له (سنة) وه ده ستمان پېکړدو و رده ورده بلا و ده بويه وه.

له هيچ شويينيکدا خه به ريک نه بوو، له گشت شويينيکدا شيخ و مه لکان گشتي ناتوانا، شيخه کان گشتي جاسوس بوو، نه صلن کاريان هه ر جاسوسي و خيانه ت بوو، مه لکانيش هه نديکيان بوو بيه جاسوس و خاتين و ده سه لتيان به ده سته وه بوو مه رته به ي به رزي حوکومييان هه بوو، باقي مه لا فقه رده کانيش ده سه لتيان نه بوو

ھىچيان پى ئەدەكرىيا، ھەم لە پرووى دارايىيە ھەژار، ھەم لە پرووى سىياسىيە ھەم ھىچ قودرەت و پىژىنكىيان نەبوو كارتىك بىكەن. وردە وردە خەرىك بوو بلاۋدەبوويە ھەم مىللەتى كورد وريا بىيىتە ھەم. بزوتنە ھەم بەوجۆرە پىژىشتايە لە كۆتايىيە ھەم جىنگەى ئومىدبوو، ئەمما ئەم ئىنقلابى ئىترانە دروستبوو، ھەم بەعزە باوك و دايكىك ناشى مىندالەكەيان نەخۆشە، يان زەينى كۆلە-لەبەركىنى زانىارى زەعيفە- لەشتىكدا زۆرى بۆدەھىتەن دەلەين "دەبىت يەلا بھوتە". يان ھەندىك مامۇستاي ناشى نەلە پرووى ئوصلە ھەم. (مىندالەك ئەگەر تەمەل بىت ئەبىت ھانى بەدەت و ناگادارى بىكەيت بھوتەيت)، بەلام تەمەلى ناكات ھەل دەدات بھوتەيت، ئەمما ھالى ناوېت كىشەيەك لە زەھنىدايە، لەبەرنامەى بەردەستىدايە. لە مامۇستاكەيدا، ئەمان ھەر زۆرى بۇ دەھىتەن ئەو ھەمى تر ناپەھەت دەبىت و سەيردەكەيت دواى ماوئەكى تر فېراردەكات و ئەسلەن واز لەخوتەندەن دەھىتەيت، لەو ھەمدا دەروات بۇ ئىشكرەن و كىركارى، تەنھا لەبەرئەوئەى لەدەست خوتەندەن خۆى نەجات بەدات.

ئىنقلابى ئىتران، ھەم ئەم بەرنامە سەھىيانە بوو، ھەم ئەوئەى زۆر بەھىنى بۇ مىندالەك كەدەبىت ھەر خوتەندەوار و زىرەك بىت، بە پەلە بوو-مىللەتى بەپەلە خستە پى، لەكاتىكدا دەبوو سالىھەى سالى درىژەى بىكەشايە، بەھەر ھال نىگەرەن بووئە ئەم ئىنقلابە سەھىيە بىيىتە ھۆكارى ئىنقلابەكەى ئىمەش، ئەمەش لەبەرئەوئەى كاتىك سەھىيانە-ئىنقلاب- ناتوانىت خۆى لەدەستى پىلانى ئىستىھمارە ھەم بپارىژىت.

ئەم دوا بپاگەلە (بەرىتانيا و سۆڧىيەت و ئەمىرىكا) چۆن ئىنقلابى جەنگەلىيان شىكستدا، چۆن ئىنقلابى نەوتىيان شىكستدا، چۆن بزوتنە ھەم كانى دىكەى ئىنقلابى لەئىتراندا بەردەوام بوو. ھەم (مىشروتە)، چۆن بزوتنە ھەم گەورە لەدونيادا بوو، كە بوويانە گەشتۆتە سەركەوتنى گەورە روخاندويانە، ئىنقلابى ئىترانىش دووچارى دەردى سەرى و موشكىلە دەبىت، ھەر لەئەوئەلەو ئەم نىگەرەنىيەمان ھەبوو، ھەم

ئەو وایە (کانی ئاویك، یان کارپۆزێکت هەبێت (۱۰-۱۵) ساڵ بەکەوتە شوینی و چەندین کیلۆمەتر لەئەم لاو ئەولاهە برۆیت کە بتوانێت ئاویك هەمیشەیی و بەردەوام کەنێت نەبرێتەو دەستەبەری بکات، بەلام لاواویك لە پرڤا بیئت کارپۆز و هەرچی شتە تۆ تازە دەستت پێکردوو گشتی دامالێت و لەناوی بەریت، کاری ئێمە کاری ئەو کارپۆز بوو، دواي سالاها ببیتە کارپۆزێک و نە برێتەو، بەلام ئینقلابی ئێران لاواو بوو. لاواویك هات کردیە هەرا و کەسافەت و جەغال و زەحمەتی ئێمەشی بەرباددا و لەناوی برد.

هەر لەئەو ئەو ئەو نێگەران بووین شتێک بەو جۆرە پێش بیئت، جا میللەتی کورد بەراستی، ئەگەر ئەم ئینقلابی ئێرانە سەری هەلنەدايە و دواي (۱۰-۱۵) ساڵی دیکە روی بدایە دەبوویە پەهەری ئەم ئینقلابی ئێران، دەبوویە پێشپەوی ئینقلاب، چونکە سەیرت دەکرد ئەو بزوتنەو ئینقلابیە بەرلەوێ ئینقلابی ئێران دروست ببێت لە کوردەواریدا بوو-لەهیچ شوێنێکی ئێراندا نەبوو- ئابەو جۆرە (مەدرەسە قورئان) دروست بوو ورده ورده خوێنەوار و نەخوێنەوار و ژن و پیاو کور و کچ پەروەرە دەکران و حاڵی دەکران لە حەقیقەتی ئیسلام و مەسیری ئینقلابی ئیسلامیان پێ نیشان دەدریا کەهیچ جۆرە زولمێک، هیچ جۆرە ناپەهەتیێک لە ئاییندەدا قبول نەکەن، ئەو جۆرە ئیسلامی ئێمە پێمانیان حاڵی دەکرد، کە هەتا لە بەرامبەر کەسیکەو بویتی ئەمە واتای (شیرکە)، هەتا ئەمە یەك نەفەر عەبايەکی بویت، مێزەرەيەکی بویت و بەو خۆی جیا بکاتەو لەخەلک ئەمە گوناھ و مەعصییەتە، ئەمە (فەخر) فرۆشییە، هەتا ئەمە یەك نەفەر لەقەبی هەبێت و پێی بلێن (مەلا-سەید-حاجی-شیخ) و ئەم لەقەبە ماقولتری دەکات لەخەلک و شانازی پێو دەکات، ئەمە گوناھە، ئەمانە گشتی باتلە و ئیسلام دەبێت هەموو ئەمانە لەناو بەریت. تەواوی مرۆڤەکان دەبێت یەك پلەیان هەبێت

..... دەروازەيك بۆ ئاساندى كەسايەتى و خەباتىكى ئەنەستىراو

لەرۋى مەدى و مەنەۋىيەۋە، بان و خوار نەمىنىت، ماقول و ناماقول نەمىنىت، لەقەب و ئىمتىياز و غەلامەت و مەدالىا نەمىنىت. ئا بەۋجۆرە بەمۈحكەمى خەرىك بوۋىن مىللەتى كوردمان خالى دەکرد، بەراستى ئەم مىللەتە دەيتوانى بېيىتە رەھبەرى ئىنقلاب بۆ تەۋاۋى ئىران، ئەگەر بەۋجۆرە بېۋايەتە پېشەۋە، بەلام هېشتا ئىسلام پۈۈن ئەكرەۋەتەۋە، هېشتا سەرەتاي كارە. لەكتوپرا ئەم ئىنقلابەى ئىران دەرکەۋت. چەندىك نىگەرەن بوۋىن!! خاۋايا ئەم ئىنقلابە، بەلى....

بە ھەر حال، ھەقى مىللەتە و مىللەت تورەيىت و خۆى رېزگار بىكات، بەلام لەبەرئەۋەى بى بنەرەتەۋە ھەۋلىكى غەجولانەيە ئاخىرى شتىكى رېك و پېك نايىت و دەيىتە ھۆكارى لەبەين بردنى ئىنقلابەكەى ئىمەش.

ئەگەر ئىستا باسى ئەۋە بىكەم چى پەيۋەندىيەك لەنىۋان ئىنقلابى ئىمە و ئىنقلابى ئىران ھەبۋە و چۆن ئەم ئىنقلابەى ئىران بوۋىە باعىسى ئەم ئىنقلابەى ئىمە. ئەمە دوۋرو درېۋو لەبارەيەۋە نادۋىم.

بەلام بەكورتى ئەۋەى ھۆكارى نىگەرەنى بوۋ چى بوۋ؟ ئەمە بوۋ، دەمزانى كاتىك ئەم ئىنقلابە دروست دەيىت يالا ۋەك رابردوۋ خۆپىشاندان و پىكدادان و دەزگاي جاسوسى دەكەۋنە كار دژى ئىنقلاب كە لەناۋى بەرن، چونكە ئەم ھېزە ئىستىعمارىيەى باسانكرد، ھەرچەند دژايەتيان ھەيە بەيەكەۋە، بەلام ھارپان لەۋەى نە ھىلن ھىزىكى دىكە پەيدا بېيىت و كەسىكى دىكە پەيدا بېيىت و قسە بىكات، لەبەرئەۋە ھەر دوۋكيان دەستەخەنە دەستىيەكەۋە بۆسەر كۈتكرەنى ئىنقلاب، ھەرۋەك چۆن (ئەمريكائو شورەۋى چىن-كە تازە دەستىپىكرەۋە بۆ دۋنيا تالانكردن-) ھەرسىكيان دژى ئىنقلاب قسەيان دەكردو و پالىان دەدايە پال(شا)ۋە و پارىزگار يان لى دەكرد، ئەمە دەلىل بوۋ دۋاي ئەۋە ئىنقلاب سەرکەۋىت، ئەمانە گشتى يەك دەنگن بۆئەۋەى ئىنقلاب لەناۋ بەرن و(شاھ) بھىتنەۋە، يان(شاھ) نەيىت

نۆکەرێکی تر بۆ ئەوان فەرق ناکات، چونکە ئەوان ئەوەندە وەفادارین بۆ نۆکەری خۆیان گەرنە ئەوەیە نۆکەرێک دانێن ئەمێن بێت و خەیانەت لەمیللەت بکات و خزمەت بکات بەئەوان. هەموو ئەمانە لەزەھندا ڕۆشنبوو، ئینقلابێک ئاواسەتھیانە بپرواتە پێشەوێ دەرهقەتی ئەم گشتە دەسیسەر پیلانانە نایەت بەتایبەتی لە (کوردەواریدا).

لەجێگەکانی دیکە شەرایەتیەیکە جیاوازی ناوچە سەر سنوریەکان جیاوازی لەناوچە سەنتەرەکان ئەو حەساستەر، لەناوچە سەنتەریدا خەتەرەکان کەمترە وەک لەناوچە سەر سنوریەکاندا. ئەم گشتە هێزە دەتوانن ئاسان دەستیوەردان ئەنجام بدەن. جگە لەوەش میللەتی کوردیش ئەوەندە مەحرومیەتی دیووێ ئەم حەرەکەتی ئێمە لەم چەند سالاوە نە یەتوانیوە ئازا-خێرا-ئاگاداری بکاتەو، زەمانی مابوو تا بەتەواوەتی زیندوو بێتەو. نێر بەهێچ شتێوەکە نامەردی قبوڵ نەکات و هێچ درۆ قبوڵ نەکات و لەبەرەمبەر زۆرو زۆلمەو سەر نەخەوێنێت. بەپراستی مابوو میللەتی کورد بگاتە ئەو حالەتە، نێگەرەن بووین، ئەگەر بێتو باقی ناوچەکانی ئێران زۆر توشی کێشە نەبن لە دواي ئینقلاب، بەلام ناوچە سەر سنورەکان کەرێگەیی هاتووچۆی ئەمریکاو شورەوی و نۆکەرەکانیانە، و بەتایبەتی کوردەواری لەلایەکەو (عێراق و لەلایەکەو (تورکیا)، حیزبی (بەعسی) عێراقیش دەناسین، و دەزانین چی دوژمنێکە بۆ میللەتی کورد!! چۆن بەناوی دڵسۆزی قورەکات بەسەر میللەتی کوردا و دەزانین چی بەلایەکی بەسەرماندا هێناو، بیری ئەوەمە کردەو، بەیانێ میللەتی کوردی بێ چارە کەهێشتا دۆست و دوژمنی باش نە ناسیو، هێشتا وریا نە بۆتەو، ئەگەر ئینقلابێک ڕووبەت ئەم گشتە دەزگا جاسوسیگە (سەگەکانی خۆیان) بەریدەنە ولاتی کوردەواری، میللەتی کوردی بێ چارە لەژێر چەپۆکی ئەمانەدا چی بکات؟ ئەگەر لەلایەکەو دڵخۆشین ئینقلاب

لەبەرئەو لە بنەرەت دور كەوتوینەتەو دەستمان بەلقە كانەو گرتووە، لەئىستادا ئیمە ئایىنزاين نەك ئایىنى، دەبىت ھەولبەدين بىینە ئایىنى، نەك ئایىنزاىی، و رینگەكەشى تەنھا ئەوێە چەند كۆبونەوێەك لە تاران بەناوى (شورا)و ھەبىت، كە لەناو ئەو كۆبونەوێەدا دانە بە دانەى كىشەو بابەتەكان لەوانە لەدەستورى ولائدا جىگای بايەخ پىدانن و ئەوانەش بابەتە لاوێكیەكانى نۆ كۆمەلگا دەگریتەو لە بارەیانەو ەباس و لىكۆلینەو ەبكرىت، پاشان ئەو رینگایەى لەگەن پتوورە بنەرەتیەكاندا دەگوڤىت و ھەلبرىت و كۆمەلگاشى لى ئاگادار ەبكرىتەو، ەپىچەوانەى ئەمىشەو شتىكى روونە، كە ھەرگىز ناتوانى لەم لىكترازانە ەرو ەكبون ھەنگاو بنىن^۱.

كاك ئەحمەد، زۆر مەبەستى بوو ئەو كەلین و درزانە پرېكاتەو و چارەیان بكات، كەزەمەنىكە دوچارى ئایىنى ئىسلام بۆتەو، ەك وتمان ئەو ھەمىشە ھەولى داو ەم بابەتە ئالۆزە سادە بكاتەو و لەدەستى ئەو نەزان و تىكەرانە دەرى ەھىنىت و بىداتەو دەستى زاناکانى ھەردوو مەزھەبوو ھەولبدرىت لەرېڤگەى زاناکانەو چارەبكرىت، جگە لەوێش ئەو پەيامە بداتە گوێى خەلكىدا، كەبابەتى مەزھەبى (شىعەو سوننە) بابەتێك نىيە ھەرنەزانى ھەستى و قسەى تىدابكات، بۆیە دەبىنىت لەووتارى (كۆلێزەكەى تاران) ئەو ەروندەكاتەو، ئەم دوو لقە گەورەى ئایىنزا (شىعە و سوننە) چەند جىاوازی ەك لە نىوانیاندا ھەيە، ئەم جىاوازیانە سروشتىن و خاوەن رايان بونەتە ھۆى دروست بوونى، بەلام بەداخەو چەند جوړىكى تر لە جىاوازی ھەيە، كە لەلایەن خودى مرۆڤەو ەسەر ئایىنزادەكانو پەيرە و كارانى ئایىنزادەكاندا سەپىتراو.

^۱ (ھەمان سەرچاوەى پىشور. ل ۲۹۸)

كاك ئەحمەد، پێیوا یە كاتیك چەند تاییبە ئەندێبەك لەسەر دەمی (سەفەویەكان) بەدواوە، و تەنانت چەند سەدەبەك پیش لەوانیش خراوەتە سەر ئایینزای (شیعە) دەخەینە لاوە و کاری پێناکەین، بەهەمان شێوە چەند تاییبەت مەندێبەك لە ئایینزای (سوننی) دەخەینە لاوە ئەوکات دەبینین ئەم دوو ئایینزایە لەبەرەتدا بەدەك دەگەنەوه^١.

موفتی زاده، دواي ئەوێ نەخۆشییەکانی کۆمەلگای دیاریکرد و ئەو هەموو کۆشش و قسە جدییە بۆ چارەسەرکردن و لاواز کردنیانکرد، بەلام وەرە وەرە ئەگەرەکان بۆ سەرھەڵدانی (ستەمی مەزھەبی) بەھێز دەبێت، لەگەڵ ئەوێ هەمیشە خودی پەھەری مەزھەبی شیعە و رابەری شۆرشی ئێران (ئیمام خومەینی) بەلێنی پێدەدات و لە هەموو جێگەو لەوەلامی هەموو نامەکاندا ئەوێ بۆ دوویات دەکاتەوه، شتێک رونادات بەناوی سستەمی مەزھەبییەوه. تەنانت (ئیمام) خۆی نەعلەتی کردووه لەو کەسانێ جیاوازی دروستدەکەن لەنێوان مەزھەبەکاندا، ئەوێتە (كاك ئەحمەد) لەچاوپێکەوتنی لەگەڵ رۆژنامە (کیهان) ناماژە بەوه دەکات و دەلێت "خەلکمان ھۆشیار کردۆتەوه لەھوکمەتی ئیسلامیدا جیاوازی چینیایەتی ھیچ مانایەکی نییە، ئیستاش کاری ئیمە ھەر ئەوێ بەچونەکانی مەکتەبی ئیسلامی بەتەواوەتی پیادە بکەین، بەلام بەداخووە پێرەوی کارەکان بەجۆرێک نەك ھەر لەپروی ئیشەکەوه، بەلکو لەپروی شێوێ ئیشکردنیشەوه بەجۆرێک خەلک بەرەو ناویمیدی دەبات، مەگەر خەلکی جارەھای جار نەیانبیسستووه (ئیمام) ئەو کەسانێکی بەنەعلەت کردووه کە لەنێوان مەزھەبەکاندا جیاوازی دروستدەکەن، دەبیاشە ئێوە چۆن (ئەسلی ۱۲- دوانزە ئیمامەکانی شیعە-) کەبووتە ھۆی جیاوازی

(^١) سەرچاوەی، ۲۸۸.

دروست‌کردن له‌نیوان (شیعه و سوننه)دا، بۆ خه‌لكی باسبكه‌ین؟! كاردانه‌وه‌ی خه‌لكی چۆن ده‌بیټ جگه‌ له‌ناثومیدی؟! تائیره‌ قسه‌كاغان له‌گه‌ل كاره‌كانماندا پیچه‌وانه‌ ده‌بنه‌وه و هاوړیك نین، من تائه‌وه‌ی بتوانم كۆمه‌ل ئاراسته‌ ده‌كه‌م ئیستا كاره‌كان تۆزێك ئیسلامی نین، به‌لام هه‌رده‌بیټ هه‌ول بدریت تاكه‌م و كوریه‌كان لا‌بریت^۱.

هه‌روه‌ها له‌یه‌كێك له‌و نامانه‌ (ئیمام) بۆ "رۆحانییه‌كی" ناوچه‌ی (كرماشان) به‌ناوی (ایت الله عبدالجلیل جلیلی) ده‌نوسیت "له‌به‌رێرتان و هه‌موو زانایانی (كرماشان) چاوه‌ڕێ ده‌كه‌م یه‌ك ڕیزی بیاریزن و له‌م هه‌ستانه‌وه‌ پێرژه‌دا به‌شداری بكه‌ن، نه‌گه‌ر خوا نه‌خواسته‌ له‌مه‌دا شكست به‌یتن، میلله‌تی موسولمانان بۆ هه‌میشه‌یی له‌ژێر زولم و ستم و په‌نج و عه‌زابدا ده‌بیټ...."^۲، هه‌روه‌ها له‌نامه‌یه‌كی دیكه‌دا، كه‌له‌به‌رواری (۱۳۵۷/۱۰/۲۴) له‌رۆژنامه‌ی (كه‌هان)ی (۱۳۵۷/۱۰/۲۶) بلا‌وكراوه‌ته‌و، به‌هه‌مان شیوه‌ نامه‌یه‌ك ئاراسته‌ی هه‌موو خه‌لكی كوردستان ده‌كات، و تییدا دا‌وا‌ی پاراستنی یه‌ك‌ڕیزی ده‌كات. له‌ به‌شێكدا ئاماژه‌ به‌وه‌ ده‌كات، ته‌نها ڕێگای نه‌مانی چینه‌یه‌تی ته‌تبیقی ئایینی ئیسلامه‌، "به‌دلتیاییه‌وه‌ بزانی چاره‌سه‌ری هه‌موو نه‌و چینه‌یه‌تییه‌ی له‌ حوكمه‌تی ئیسلامیدا هه‌یه‌ و وه‌كو حوكومه‌تی تاغوتی نییه‌، كه‌ له‌نه‌ودا هه‌موو ڕێگا له‌هه‌ستیدا-واته‌، ته‌نها له‌ڕێگه‌ی پشت به‌ستن به‌ هه‌سته‌كانی م‌رو‌ف و یاسا دانراوه‌كانه‌وه‌ كۆمه‌لگا ڕێكه‌ده‌خریت، به‌لام له‌

^۱ به‌هزادی خوشحالی: عه‌لامه‌ نه‌حمه‌دی موفتی زاده‌و كوردستان، روزه‌های به‌رمان ۴

^۲ به‌رام ولدیگی: تاریخ سیاسی اجتماعی پاره‌ و اورامانات در بیست سال اخیر- ۱۳۶۸-۱۳۴۸ه‌.ش.

چاپ، اول-زستان ۱۳۹۶، چاپخانه‌ په‌یام- نشر احسان، تهران- ۱۰۱۶

ئىسلامدا لەگەڵ پشتبەستى بە ھەستەکانى مرۆڤ، لەھەمانکاتدا پشت بەگەورەترین سەرچاوەى زانىارى دەبەستريت، کەبرىتييه لە (وەحى) - کورت دەبويه^١. بەلێنەکانى سەرانى ئىنقىلاب تەنها لە (خومەينى) دا کورت نابیتەو، بەلکو ھەموويان ئەو بەلێنانەيان داو، بەلام بەداخووە دواجار چاوپۆشيان لێدەکەن و لەکاتى دانانى (دەستور) دا (لەمادەى ١٣) دا دەنوسن مەزھەبى رەسمى دەولەت (شيعەى جەفەرى) ە، بەبى ھىچ ناماژەکردنیک بۆ نايىنى ئىسلام کەلەم بابەتەدا ئەساسە، بۆيە (کاک ئەحمەد) بەمە زۆر بىتاقەت دەبیت و بۆچەندىن بارە دەستدەکات بەھەول و کۆشش بۆ ناگادار کردنەوێ ئەوانەى لەدانانى ئەو دەستورەدا بەشداریان کردووە، جگە لەوێ وەك ناماژەمان بۆ کرد، پيش رودانى ھەر شتيك ئەو ھەميشە دەست پيشخەرى کردووە و پینگە چارەکانى ناراستە کردووە، ئەو تا لەچار پيکەوتنيکدا، لەگەڵ رۆژنامەى (اطلاعات) دا سەبارەت بە دەستورى بنەرەتى و (پفراندۆم) پرسىارى لێدەکريت و ئەويش راشکاوانە راو بۆچونى خۆى و ئەھلى سوننە دەخاتە روو:

✶ راي ئيوە لەبارەى دەستورى بنەرەتییەى (پفراندۆمەو) چيیە؟ ئەگەر لەحالیکدا پەسەند بکريت.

+ سەبارەت بە دەستورى بنەرەتى ولات، دەبى پەچاوى (دوو) خال بکەين،

يەکەميان/ ناوەرۆکى ئەو دەستورە.

دووەميان/ چۆنيیەتى رتيك خستنى ئەو دەستورە، چى لەپوى زانستییەو، چى لەپوى ھونەرى و دارشتنەو.

^١ (ھەمان سەرچاوە، ل، ٩٦.

رێفراندۆمیش و اتاو رۆژیکی گشتی هەیه، ئەو دەرئەنجامی هەیهەتی بەهەمان شێوەیە هەرەك چۆن پێشتر لەبارەى پەسەندکردن، یان پەتکردنەوهی (کۆماری ئیسلامی) و دانانی لەجیتی (سیستەمی پاشایەتی) رێفراندۆم پەیرهوگرا، ئەو کارێکی باش بوو ئەنجامدرا لەو کاتەدا خەلک بەگشتی تەنها کەمێک زانیاری شوناسیکی کەمیان بەسبوو، بۆئەوهی هەڵبژاردن دروست بکەین، بەلام لەدانانی دەستوری بنەرەتی ولاتدا سەرەپای گشتگیربونی بابەتەکە مەسەلەى ویست و ئارەزوی خەلک لەئارادایە، زۆر بابەتی زانستی و ھونەری وردە ھەیه خەلک بەگشتی نایزان و دەستیان پیتی ناگات. بۆیە پۆلی (رێفراندۆم) لەدانانی دەستوردا تەنها پەسەندکردنی (ناوەپۆک و رۆحی) ئەو دەستورەیه لەلایەن خەلکەوه بەگشتی، نەك دانانی ئەو دەستورە و ناوەپۆکەکی، لەبارەى داپشتنی ناوەپۆکی دەستورەکەوه دەبێت بگەرێننەوه بۆلای شارەزایان و پەسپۆرانی ئەویوارە، لێرەدایە ئێمە جەختدەکەینەوه لەسەر ئەوهی زانیانی ئەهلی (سوننە) دەبێ بەشداریان پێ بکەیت لە دانانی دەستوردا، زۆرجار دووبارەمان کردۆتەوه (ئەهلی سوننە) دەستوری بنەرەتی ولات پەتدەکاتەوه، ئەگەر زاناکانیان بەشدار نە بووبن لەدانانی ئەو دەستورەدا^١، وادەزایم لێرەدا زۆر پون دیارە (کاک ئەحمەد) چۆن ویستویەتی شارەزایانە و لەپێگەى (رێفراندۆم) و بەژداریکردنی زانیانی سوننە لەدانانی دەستوردا پێگە لەو کارەساتە بگرتت کە رویدا!

^١ بەهزادی خوشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زادەو کوردستان، روزهای بهران ٤.

ستەمى چىنايەتى (طبقاتى):

قسە كەردنى (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) لەبارەى جىاوازى چىنايەتى و ئەو تەبەقاتەى لەناو كۆمەلگادايە بەئەندازەيەكە، ئەگەر كەسك پېشىنەيەكى لەسەر (كاك ئەحمەد) نەبىت راستەوخۆ لە كۆرۈ سىمىنارە كانىيەو دەستپېكات بەو ئەنجامدەگات، ئەم پىاوە تەنھا كارىك كەويستويەتى لەكۆمەلگادا ئەنجامى بدات برىتيە لە نەھىشتىنى ئەو بەرز و نزمىيەى كۆمەلگەى داپۆشيوە كۆمەلنىكى كەردۆتە كۆيلەى كۆمەلنىكى دىكە، چونكە دەبىت ئەو مان لەيادبىت (موفتى زادە) پېش ئەم ستەمە (ستەمى چىنايەتى)، تا ئەو شوئەى تەوانيوەتى كارى بۇ نەھىشتىنى دوو ستەمى كۆمەلگا خەفەكەر كەردووە (ستەمى نەتەوايەتى - ستەمى مەزھەبى)، بەلام قسەو باسەكانى (كاك ئەحمەد) لەبارەى چىنايەتى لەكۆمەلگادا زىاتەر، ئەمەش لەبەرئەوئە ئەم ستەمە تايبەت نىيە بە كۆمەلگايەكى دىارىكراوئەو، بەلكو ستەمىكى جىهانىيەو لەھەموو كۆمەلگايەكدا، ئەگەر زانايانە مامەلەى لەگەلدا نەكرىت لە ماوئەكى زۆركەمدا سەرھەلئەدات، واتە نەخۆشىيەكە پېويستە بەردەوام ئاگادارى بىت و دەرمانى بىكەيت. دەكرىت لەكۆمەلگادا (ستەمى نەتەوايەتى) نەكرىت، لەبەرئەوئە ئەو كۆمەلگايە لەيەك (نەتەو) پېكھاتووە، يان (ستەمى مەزھەبى) نەكرىت، لەبەرئەوئەى كۆمەلگايەكى بى دىنە، يان يەك (دىن) تىيدا حاكەم، بەلام (ستەمى چىنايەتى) دەكرىت لەھەموو شوئىنىكدا بىكرىت، تەنھا ئەگەر ئەو شوئە مەروئى تىدبىت، ھەر لەبەرئەمەيە دەبىنىت بە بەردەوامى (كاك ئەحمەد) باسى دەكات و بەھەموو تەوانى خۆيەو كار بۇ ئەو دەكات لەپېشكەو دەرمانى ئەم دەردە

سامناكە بىكات. لىرەدا بەدلىيايىيەو دەتوانىن ئەو بەلىن، ئەگەر كەسىك بىيەوئەت لەبارەى نەهیشتنى چىنايەتى و جىاوازيەكانى ناو كۆمەلگا، چ لەپوئى مادىيەو، چ لەپوئى مەعنەويەو قسەبكات، بەبى گەرانه وە بۆ (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) زۆر شت ھەيە ناتوانىت ناماژەى بۆ بىكات و زۆر زانىارى ھەيە لەكىسى دەچىت. كاك ئەحمەد، لەكاتى قسەکردنى لەسەر دروست بوونى چىنايەتى لەكۆمەلگادا راستەوخۆ دىت لەپەنجەرەى بالە خانەى (قورئان) ەو بەشارەزايى خۆى تەماشاي كۆمەلگاكانى رابردو دەكات، دواتر دىت ئەوئى بىنيويەتى لەپىگەى وتارو كۆپو سىمىنارە مەستكەرو خامە بەپرشتەكەيەو بۆ تەواوى كۆمەلگاي مەروفايەتى دەگىرئەو...

ئەو زۆر راشكاوانە ئەو دەلىت، بەدرىژايى مېژوو ئەو ھەموو شوپشەى پىغەمبەران (سلاوى خاويان لەسەرىت) لەكۆمەلگاكانى خۆياندا بەرپايان كەردو، ھەر لەبەر ئەمەبوو ئەو چىنايەتيە و ئەشرافيە نەھىلن، كەبالى كىشاو بەسەر چىنى فەقىر ھەژاردا. "ئەو وا ئىمە لەقورئاندا دەبينىن لەبارەى ھەرەكەتى مېژوو بەشەرىتەو، لەبارەى ئىنقلابگەلى دىنيەو سەير دەكەين، كۆمەلەك لەمەدا خۆشگوزەران و خەلكيان چەوساندۆتەو، ئەم كۆمەلە ئەشرافى و خۆشگوزەرانانە لە مېژووئى ئىسلامدا بەدوژمنى خەلك و بەناوى دوژمنى پىغەمبەران (سلاوى خاويان لەسەرىت) و موستەكبىرىن و موترەفەن، يان ناو گەشتىيەكەيان (ملاء) دەناسرىن، ئەمانە بەدرىژايى مېژوو كارتىكيانكەردو لەپىگەى جۆراو جۆرەو بەفروفيلى جىاواز وردە وردە دەسكەوتى پەنج و كۆشى خەلكى

بیته ژێر دەستیان، خەلکی بیزارییەت و ناپەرەخت زیندەگی بکات، بەلام ئەوان خوشبەگوزە رێنن^١.

کاک ئەحمەد، دەلیت کۆمەڵێک وشە هەیە، هەرگیز ناتوانی مانای پراو پێی (مستعصفین) بەدات، وەک وشەی (پەرەنجەدەر و پڕۆلیتار)، بەپای ئەو تەنها ئەو چەمکە قورئانییە دەتوانی ئەمەزە بکات بەدەردو و ئازارەکانی (مستعصفین)، ئەمانە زەعیفکراون لە پوی مادی و مەعنەوییەوه، لەهەموو لایەنیکەوه زەعیفکراون، لەلایەنی فیکری و پڕۆچییهوه، لەلایەنی دەرو و شعورەوه. ئەو عیبارەتە راستە (مستعصفین)، تەعبیرەکانی دیکە ناتوانن بەتەواوەتی مانای ئەم چەمکە بگەن. ئەم شەرە بەدرێژایی میژووی بەشەری بوونی هەبووه، پێغەمبەرەکان (سلاوی خایان لەسەرییەت) لەسەردەمی کدا هاتوون بۆ پزگار کردنی وەزعی کۆمەڵگا، و راستەوخۆ لەگەڵ جەماعەتی (مترەفین) دا پڕۆبەروونەتەوه، چونکە ئەگەر قەرارییەت نبوێتی پێغەمبەرەکان (سلاوی خایان لەسەرییەت) سەریگرییەت یەقینەن بازاری ئەوان-مترەفین-تەخت دەبیەت، خەلک وریا دەبیەتەوه، کەخەلکیش وریا بویەوه ئیتر ئەو نازو و غوروری ئەوان کار ناکات، ئەم حالەتە بەدرێژای میژوو بەردەوام بووه جەماعەتی (ملاء و مترەفین) بوون و لەدوای ئەوان پێغەمبەرەکان پڕۆبەرویان بونەتەوه و سەرکەوتوون و ئەوان-ملاء و مترەفین- شکستیان هێناوه، دووبارە هەولیانداوەتەوه و سەریان بەرز کردۆتەوه بۆئەوهی بتوانن خۆیان بسەلمێن، بۆئەمەش ئەو بەرنامەییە پێغەمبەریک هێناویەتی لەناوی بەرن جۆرەها هەولیانداوه، تازەمانیکیش توانیویانە زۆرترین پەياممیان لەناوبردووه. بەرنامەی ئیلاهیان فەوتاندووه، بەلام وردە وردە هۆشیاری خەلکی پەیدا بووه، ئیتر

^١ (کاسیتی ژمارە (٧)، دربارە انقلاب فرەنگی، (٦٦) B)

نەیانئوانیوه بەتەواوەتی لەناویبەرن، چونکە لەچارچێوەی (دەربار) -کۆشکی کلێسا و خانەدان و ئەشرفییەکان- دا مایەوه و بەو شیوەیە پەیامەکیان لە دەستی خەلکی (پێشەوایانی دینی) دەرھێناوە دەرەوه، وەك (تەورات و ئینجیل)، ئەسلی (تەورات و ئنجیل) یەش بەشیوەیەکی گشتی لەناو نەچووە، چونکە میللەت ئەوەندە ھۆشیار بوو کە بەلێت چی لێھات؟ بەلام چونکە لە دەست (دەربار و پۆحانییەکان) دا بوو، ھاتوون بە ئارەزووی خۆیان دەستکاریان کړووه و عیبارەتیان گۆڕیوه^١.

دەبینین بەو جۆرە (کاک ئەحمەد) دێت سەرھەڵدان و زەرورەتی بوونی دینەکان پەییوەست دەکاتەو بە بوونی ئەو تەبەقاتییە لەناو کۆمەلگادا ھەیە. "ئینقلابی ئیسلام، وەك باقی ئینقلابەکانی تری دینی دژی ئەشرفییەت بوو، ھەڵدەدا بۆ سڕینەوێ ئەو ئەشرفیەتە لە کۆمەلگادا ھەبوون، شوکر بۆ خوا ئینقلابی ھەزەرەتی (پەسول اللہ) (ﷺ) زۆر کار کرا لەو ھەوداش لەسەر دەمی (خولەفای پاشدین) دا کەم تا زۆر پودا و پویدا، بەلام بە داخووە غەفلەتگەری ئەشرفی سەریانھەڵداوە و ڕەدەور دەھاتنەو ناو کۆمەلگا، یەکیەک لەسیفاتی ئەشرفی کە ئیسلام نەفرینی دەکات ئەو یە، بەلەخانەکان مەجمل (بەشان و شکۆ -پازاوە) تریبێت لەژبانی وەسەتی کۆمەلگا، زیاتر بێت لە ھەدی وەسەتی ژبانی خەلکی ناو کۆمەلگا، خەلکی بێن بەلەخانەکانیان لەو ئەشرفی ترو و مەجلەل تر دروست بکەن کە جۆریک بێت ھەدی وەسەتی ژبانی خەلکی تێپەرێت. ئەمە لە دیدی فیکرو تەمە دوونی ئیسلامییەو شتیکە نەنگین و خوێن تالە لەناو کۆمەلگادا^٢.

^١ کاسیتی ژمارە (٦)، ھۆکەتی ئیسلامی، (٥٨)، A

^٢ کاسیتی ژمارە (٧)، دربارە انقلاب فرھنگی، (٦٦) B

موفتى زادە، دواى ئەوھى دەيسەلمىيىت كۆمەلگاي دىنى، واتە كۆمەلگاي بىتەبەقات و بى ئىمتىيازات. دىت قسە لەسەر ئەو دەكات، ھۆكارى چىيە زۆرىي زۆرى ئەوناوچانەى سوپاي ئىسلام فەتى كىردوون بەبى جەنگ و كوشتار ھاتونەتە ژىر رەھمەتى ئىسلامەوہ و بەدەسەلاتى ئىسلام پازى بوون؟

ئەو بۆ وەلامى ئەم پىرسىارە جارىكى دىكە لەروانگەى نەبوونى چىنايەتى و جىاوازى لەناو سوپاي ئىسلام و رىزەكانى ئىسلامدا بەلگەدىيىتەوہ لەو گۆشەيەوہ وەلامى ئەم پىرسىارە دەداتەوہ.

"لەناو سوپاي موسولماندا ھىچ جۆرە جىاوازييەكى تەبەقات و ئىمتىيازاتىك نەبوو، ئەوھى سەرکردەى سوپايەك بۆ تىربوون خواردویتی سەربازىكى سادەى ناو سوپاش ھەرئەوھى خواردوہ، كاتىك خەلكى لەناوچەيەك ويستويانە پويەروو بىنەوہ، بەلام دواتر ئەوھىيان بىنيوہ و لەملاشەوہ جىاوازى ئىمتىيازاتى ناو سوپاكەى خۆيان دەبىنى لەھەموو پويەكەوہ، نىتر شەريان نەكردوہ و موسولمان بوون. بۆغونە ئەوسوپايەى ئامادەكراوہ بۆ فەتى ناوچەكانى(فارس) لەژىر دەسەلاتى تاغوتى، كاتىك خەلكى چىنى خواروہ بىنييان لەناو سوپاي ئىسلامدا تەبەقات و ئىمتىيازات و جىاوازى لەناو سەربازەكاندانىيە و لەھەمان كاتدا سەربازانى سوپا لەدەستەى ھەلبۇژىراون،-ئەمەش بۆئەوھى(دىن) بەسەلامەت بگەيەننە ھەموو لايەك، ھەروہا تەماشايانكرد ئەوكەسانەى لەسوپادان و بەشدارى فەتھكردنى ناوچەكان دەكەن ھەمىشە جىاوازى و ئىمتىيازاتىكيان ھەيە بەنىسبەت ئەوانەى نايەنە ناوسوپا، لەولاشەوہ كەسەيرى سوپاي خۆيانكرد ھەمووى چىنى ھەزارە بەكوشتيان دەدەن بۆ ئەوھى چىنى دەسەلاتدارن بەسەلامەت بىتەوہ و نەروختىن، خويىنى ھەزاران جەنگاوہر دەرژىنن بۆئەوھى يەك قەترە لەخويىنى ئەوان

نەرێژت، کەوايان خستبويه مێشکی خەلکی فەقیر و هەزارە و نەو خۆینە موقەدەس-پیرۆز-و نابیت لەناو بچیت و بفرۆتیت. ئائەمانە کاتیک لەشکری ئیسلام دەبینن دیت هەر لەدوورە و بەبێ ئەوەی تەبلیغ-بانگرین بۆناو ئایینی ئیسلام-بکړین، بەبێ ئەوەی دەنگی حەق بەشیوەیهکی سەریح و ئاشکرا بلاو بێتەوه، بەبێ ئەوەی سیستەمی ناوکۆمەلگابینن-کۆمەلگای ئیسلامی-، تەنها سوپای ئیسلام دەبینن، هەر بەچاوکەوتنیان بەسوپای ئیسلام دووچاری پامان دەبن، بێردەکەنەوه و دەلێن سەیرکەن سوپای ئیسلامی چۆن؟! نە چادەرەکانیان جیاوازه، نە جلەکانیان، نە ئەو خۆراکە لەمەبەر بۆتە و بەر دەگێژن-مەبەست لە سەرکردەیی سوپاوه بۆ سەربازە ئاساییەکان-، هەر لەدوورە و نەو دەبینن و سەیری حالو وەزعی لای خۆشیان دەکەن جگە لەوەی دەیانزانی جیاوازی زوڵم چەند زۆرە لەناو سوپای خۆیاندا، لەکاتی کدا سوپا لەحالی ئاوازا چەند پتووستی بەسەرباز هەیه بیانپارێژیت کەچی سوپا بەو حالەشەوه هەرگۆشیا پێنادات، لەبەرئەوهیه دەبینیت سەرجاوهیهک نییه پیشانی بدات بەموتلەقی ئەسلەن میللەتی ئێران پڕبەرپرو بوونەوهیهکی هەبویت، تەنانەت لەو سەرجاوانەشدا نییه کە (١٢٠٠) ساڵ پێش ئێستە نوسراون^١.

قول پۆشتنی (موفتی زاده) لەدیاریکردن و دەرمانکردنی دەردە کۆمەلایەتییهکانی ناوکۆمەلگا، توانیویەتی سیفەتی فەیلەسوفی کۆمەلایەتی پێ بێخەشیت، هەركات بیهیوت رەخنە لەپەوتی ئەشرافی کۆمەلگا بگریت و لەبارەیی ئەو تەبەقاتەوه قسەبکات، شتیک لەبەردەمی خۆیدا نابینیتەوه بێتەمایهی رێگری، ئەم قسەیهش لەدواتردا باشتەر پون دەبێتەوه. بەلام تانیستا وەك خۆی

(١) کاسیتی ژمارە (٢). دەرورد چگونگی حەلە اعراب بە ایران. (١٩). A.

دەلىت "بگەرپنەوہ بۆ مېژوو"، بۆ ئەوکاتەى پېغەمبەر (ﷺ) دەستىدايە ئەوہى مزگەوت دروستىبات، چونكە لەروانگەى (موفتى زادە) وە مزگەوت نەرزىشىكى زۆرى ھەيە و ھەرگىز قىبۇلناكات مزگەوتەكان بېنە ئەشرافى، "كەبە داخوہ ئەشرافى بوونى مزگەوتەكان سنورى بۆ نەماوہ، لەسەرەتاي ئىسلامدا ھەزرەتى (رەسول اللہ) (ﷺ) لەگەل ھاوہلە قارەمانەكانى مزگەوتىكى دروستكرد، تەماشاشا دەكەين ئەو مزگەوتەى پېغەمبەر (ﷺ) دروستىكرد ھەروەك مالى كرىكارىكى نمونەى، وەك ئەو مالەيە كرىكارەكان ھەيانە، يا ھىچ جىاوازىيەكى نىيە، لەوہو دوا ژيان گوزەرا وردەوردە سەبرى مزگەوت دەكەين، چى بۆتە شتىكى تر، ئەوہلەين خىانەتەك بەنسەت كۆمەلگاي ئىسلامىيەوہ ئەوانە كردييان وا فەرھەنگى ئىسلاميان گۆرى، -ھەولتى تەواويياندا- كارىك بكەن ھەتا (-مركز-سەنتەرە ئىسلامىيەكان) ئالودەبكەنەوہ بەرپەنگى ئەشرافى".^۱

ئاليرەدا، پېش ئەوہى بېين قسە لەسەر گۆرانكارىيەكان بكەين لەروخسارى مزگەوتەكاندا، گرنگە بەكورتى ئەوہ بىخەينە رو، كە (موفتى زادە) چى بابەتەك بەخەسلەتى مزگەوت تەماشاشا دەكات؟ ئەو ھەموو بىنانەى ئىتمە ناومانانوان (مزگەوت) پېتويستە خەسلەتتيان چى بېت و گرنگيان چىيە؟

كاك ئەجمەد، لەباسىكدا بەناونىشانى (زمانى كوردى) لەسەرەتادا باسى چەند خەسلەتتىكى مزگەوت دەكات و گرنگىيەكانى مزگەوت پروون دەكاتەوہ لەرېنگەى ئەو تاييەتەندىانەى كە مزگەوت ھەيەتى، وەك يەكرىزى و بە بەندەبون، و نەتوانىنى برىاردانى تاك پەوانە، چونكە ئەوہى لەمزگەوتدا كۆدەبېتەوہ ھەر دەسەلاتىكى ھەبېت دواجار لەگەل ئەوانى دىكەدا يەكسانە و جىاواز نىيە. سىيەم خەسلەتى

^۱ كاسىتى ژمارە (۷)، دىيارە انقلاب فرھنگى، (۶۶) B

مزگهوت له گهڵ ڕهنگى نه شرافيدا سازگار نيبه به مه رجيتك نهو ڕوكنه يه كه ميبه دامه زراييت، نه ویش نه وهيه گشتى-هموو نوێژ خوێنه كان-به ناو نيشانى بهندهى خوا بيته مزگهوت و به شدارييكه، نه مه پهيدا بوو نيتر مزگهوت ڕهنگى نه شرافى و ته به قاتى ناگريت و هموو به ناو نيشانى بهندهى خوا ناماده دهبن، نه گهر ئانهم تايبه قه نديه يه كه ميبه دروست بوو سه يرده كه يت به شيويه كى سروشتى مزگهوت ريگه كى نه وه نادات كا برا غرورى نه شرافيه يت و عه زمه تى تيدا دروست بيت و بيفرو شييت به سهر خه لكدا. ئا نه م سروشته كه مزگهوت ههيه تى ده بيت هوى دروست كردنى مرۆڤى مهردو و پياو، مرۆڤيتك له گهڵ خه لكدايه و بۆ خه لكه، مرۆڤيتك ژيانى جياواز نه بيت له وهى خه لك ههيه تى"^١. دهى كاتيتك سه يرى نه م خه سلته ده كه ين چاوتك به ميژورى دواى جيتشيني پيغه مبه ر(ﷺ) ده خشي نينه وه به جوړيتك له جوړه كان مزگهوت له و بنه ماو و ساده يه يى خۆى لايداوه، ته نانه ت كوڤوونه وه كان نه ك ههر له مزگهوت و تدا نه نجام نادر يت، به لكو له كو شكى (خه ليفه) و (پاشاكان) دا به و جياوازي ژيانى نيوان ده ستلا ت و خه ليفه و پاشا زهوى بۆ ناسمانى نيوانه. خه ليفه ي واده بينيت كو شكه كه ي له ناوه راستى شاردا به كه چى به شور او پاسه وان ده وه دراوه ئا گادار نيبه له ده ره وهى كو شك ده نگوباس چيه، له كاتيتكدا فه تى ناوچه كان و ده سلا تى سوپاى ئيسلام له سه رده مى خه ليفه يه كى وه ك (عومهرى كورى خه تاب)(ﷺ) ده گاته نه وهى كو شكى شاهانه ي (فارس) ته فرو تونا بكات، نه م خه ليفه جواميره له گهڵ نهو هه موو فه تى له سه رده مى نه ودا ږويدا كه چى ژيانى بري تيه له ژيانيتكى ساده، به لكو كه متر له ساده ترين نه وساده يه كه سينكى ناسايى ناو خه لافه تى خۆى ژيان ده گوزه ري نييت، نمونه يه كى گرنگ هه به

^١ كاسيتى ژماره (٢) زباني كوردى (١٧) A

لەسەر دەمی خەلیفە (عومەر) دا، کە (موفتی زاده) زۆرجار باسیدە کات و بەو نمونانە ئەو دەسەلمیشتێک چەنێک حەقیقەتی دین شاراو تەو دەو لەرێگە ئەصلیە کەى خۆی لایداو کۆمەڵیک ئەشرافی هاتوون دەیانەوێت بەناوی دینەو خەلکی فریو بدەن و لەگەشە کردنیان بڤەن.

"حەزەرەتى عومەر (عليه السلام)، ئەو مرۆڤە بەعەزەمەتە، دواى ئەوێ بوو بەخەلیفە، نەیتوانی کرێکاری بکات و کاریکات. ناچاربوو زۆرتەین کات سەرقالی بەرپۆتە بردنی ئەو کۆمەڵگا گەورەییە، ئەو کۆمەڵگایە و خەریک بوو لەگەڵ (نێران و رۆما) شەربکات، ئەو کۆمەڵگایە توانی نیوێ (ئاسیا و ئەفریقا) فەتح بکات. بێر بکەینە تاکە کەسێک خەریکی بەرپۆتە بردنی ئەو کۆمەڵگایە بێت - هەلبەتە خۆ نێزام و بەرنامە بە شورا بوو، بەلام (ئیدارەى ئیجرا) بە ئەو بوو -، هێشتا حەق بلیێن، لەگەڵ ئەوێ ئەو ماوێە هەر دەچوو کاریکات، دەچوو باخەکانی (بیت المال) ی ئاو دەدا و حەیانەکانی (بیت المال) ی چارە دەکرد، چونکە لە (بەیتەرییە) و ئاودان و خەلیفەى شارەزا بوو. ئا ئەوێە مرۆڤی گەورە بەو شێوێە پەرورە دەکرێت! ئەم مرۆڤە گەورەییە کەبوو بەخەلیفە ئێتر نە یدەتوانی پرۆات کاریکات و نان و بۆیوى مال و مندالی بە دەست بهێنیت. لەبەر ئەوە (شورا) موچەى بۆپرێیەو، ئەو چەند سائە هەر ئەو برە پارەى هەبوو. لەپێش هەموو کەسەو (علی و عائشە) بیریان کردووە ژيانى ژن و مندالی زۆر خراپە. لە کاتی کدا جامیعیەى ئیسلامی وەزعی زۆر خۆشە و ئەو برە پارەییە وەریدەگرت بۆ مەسروفی مال و مندالی زۆر کەمە، لەبەر ئەوە زۆرێک لە هاوێلان پێشنیاریان کرد، "کە (عومەر) ئەمە کەمە و بەش ناکات، ئیجازە بدە بیکەینە دوو بەرامبەر". پازى نەبوو،

کۆمەڵیک لە بەرپرسە گەورەکانی (شورا) چوون بۆلای (حفصه)، کە کچی ھەزرەتی عومەر و خێزانی پێغەمبەر (ﷺ) بوو.

وتیان: "ئێمە چەندین جار قسەمان کردووە، خۆت دەزانی مائی باوکت و براو خوشکە کانت چەند ژانیان ناخۆش دەگوزەریت، وتمان بە (عومەر) ئیجازە بدە مووچە ی خۆت و منداڵە کانت زیاد بکەین پازی نەبوو، ئیستا ھاتووین بە تۆ بلیین، چونکە تۆ لە لایە کەو (باوک و فەرزەن) ی لە نێوان تاندا ھەیە و لە لایە کیتیشەو خێزانی پێغەمبەر (ﷺ) بوویت و نەرزس-پێزی دایکایەتیت ھەیە بۆی، لە بەرئەو لە لایەن خۆمانەو ئەم پەيامە ی بۆ دەنێرین، بەلام لە لای ئەو نەئیت، کە ئێمە و توومانە پیت، ھەر بە ناوی قسە ی دلی خۆت پیتی بلی "باوکە مائی خۆمان ژانیان زۆر تالە، برا و خوشکە کانت ژانیان زۆر نارەحەتە، با کەمیک ئەم مووچەیت بۆ زیاد بکەن."

(حفصه) پازی بوو، پزیشت قسە ی کرد لە گەڵیدا.... دەستیکرد بە قسە کردن و باسی ژانی موسلمانانی بە گشتیکرد، کە چەند ژانیان باشە و ھیچ کەسێک نییە ژانی ناخۆش بیت، تەنھا ئەو مائە ھەیە کە ژانی لە چاوی ژانی زۆریە خەلکید لە خوارەو ھەیە....

ھەزرەتی عومەر، خۆی پێرانە گیرا و وتی "گۆبگرە پۆلە با ھەندێ پرسیا رت لی بکەم. تۆ ژەمیک لە گەڵ پێغەمبەر (ﷺ) ژیاویت، ژانی پێغەمبەر چۆن بوو؟ باسی بکە.

ماو ھیکە باسیکرد و وتی: زۆریە جارە کان لە سەر زەوی بەبی پاخەر خەوتووین، ژوورە کە مان ھیچی تێدانەبوو، زۆریە کات بەیانی تاو ھکو ئیوارە نانیک نەبوو بەیخوین.

..... دەرۋازىمىڭ بۇ ئاساندى كىمىيەنى ۋە خەبەرنىكى ئەمەلىيەتتە

ۋەتى: دەى رۆلە پىغەمبەر ئەبۇ ۋە بەردەستىدا - ئەۋەى بىۋىستايە دەستى
نەدەكەۋت-؟

ۋەتى: سۈيىند بەخۇدا(بىت المال) كاتى ۋا ھەبۇۋە لەۋ پەرى دەۋلەمەندى ۋ سەرۋەت ۋ
دەسلەت بۇۋە، زۆرترىن سەرۋەت لە ئىختىيارىدا بۇۋە، بەلام بەۋ شىۋەىە ژىاۋىن.
ۋەتى: رۆلە خۇ پىغەمبەر(ﷺ) ۋەفاتىكرد، بە بۇچۇنى تۇ باشىكرد يان خراپىكرد؟
بەپراى تۇ، رىگەى دروست بۇۋە ۋ گەىشتەۋە مەبەست؟ ھەزەرەتى (ھفصە)،
دەستىكرد بەگىيان ۋ ۋەتى: ھەلبەتە تەنھا ئەۋە باشدەگاتە مەنزل. ئەۋە باش رىگە
دەزانىت چۇن بىۋات تا بگاتە ئەۋ شۈيىندى ۋا داۋاكرۋە.

ۋەتى: دەى رۆلە گىيان دۋاى پىغەمبەر كى بۇۋە جىنشىنى؟ كى بەردەۋامى
بەرىگەى ئەۋدا؟

ۋەتى: ئەبۇبەكر

ۋەتى: ئەى رىگەى(ئەبۇ بەكر) چۇن بۇۋ؟ ئەۋ چۇن ژىانى دەگۈزەراندا؟
كەمىك باسى ژىانى ئەۋىشى كرد، كەبەچى برىسىيەتىكەۋە ژىانى گۈزەرانداۋە،
لەكاتىكدا ئەۋ ھەمۇۋ سەرۋەت ۋ سامانە لەبەردەستىدا بۇۋە.
جا بەكورتى باسى بگەم. دۋاى ئەۋەى باسى ژىانى پىغەمبەر(ﷺ) ۋ ئەبۇ بەكرى
گىپرايەۋە.

ۋەتى: دەى رۆلە، ئەبۇبەكر بەرىگەى راستدا رۆىشت؟ گەىشتە ئەۋ مەنزلەى ۋا
پىغەمبەر بۇى رۆىشت؟

ۋەتى: بى گۇمان باۋكە، نىمانم ھەىە راست دەگاتە ئەۋ مەنزلە.

ۋەتى: دەى رۆلە گىيان، ئەگەر باۋكى خۇتت خۇشەۋىت، پىم بلى باۋكە ئەمان بگە
بالەۋ رىگەىە لا نەدەىت، رۆلە گىيان پىدەچىت يەك زەرە لەۋ رىگەى(ھمىد ۋ ئەبۇ

بەكر) لامدا لەمەنزىدا ھەر نەگەمەوہ پىيان. رۆلە گيان، ئەگەر من ويستم لابدەم تۆ ئاوا ئامۆزگاريم بکە، كەدەبىت رەھبەر وەك (محمد) ژيان بگوزەرىنىت، پەھبەر دەبىت وەك(نەبویەكر) بىت. نەك لاشەم پەرورەدە بکەم، نەك خوشگوزەرانى بکەم و لە كۆتاييدا رینگەم جىبابىتەوہ و نەگەم بەنەوان^۱.

كاك ئەحمەدى موفتى زادە، بەو شىوہىە كارى لە نار غونەكانى ميژووى ئىسلامدا دەکرد، ھەموو ھەولتيكىدا ئەو رەگە ئەشرافييەى لەناو خەلكيدا بلاۆبۆتەوہو ريشى داکوتاوہ لەبنا وشكى بکات. بەھيژىكى تەواوہوہ كارى بۆ ئەوہ دەکرد لە پال ئىنقلاب لەدەسەلاتدا، ئىنقلاب لەو فەرھەنگەشدا بکات، كەكۆمەلگای ئىترانى بەگشتى و كوردستانى بەتاييەتى گيرۆدەکردوہ، ئەمەش يەكێكە لەو خالانەى (موفتى زادە)ى دلساردکردبووہو لەئىنقلابى خەلكى ئىران. -ديارە لەشويتى خۆيدا قسە لەسەر ئەم بابەتەشكراوہ-.

كاك ئەحمەد، لەو بابەتەى بەناوى(فەرھەنگى ئىنقلاب)*وہ پيشكەشى کردوہ، لەدەئوہ لەخۆى دەپرسىت(بۆچى لە ناوكۆمەلگادا ھەندىك كەس مالىكەى لە(مەرمەر)و ھەندىك ئەصلەن مالى نىيە تىيدا دانىشت، و(۶۰ - ۷۰)ساڵ تەمەنى کردوہ كرىنشينە و دەبىت ھەميشە خەرىكى ئەملا و ئەولا بىت و لەم محەل بۆ ئەو محەل لەم مالى بۆ ئەو مالى بار بکات؟ ئەمە ئەو پەيوەندىيە فاسدەى كۆمەلگايە واىکردوہ، ئەم كابرايە مافەكەى دزراوہ-ئەو كەسەى خانووى نىيە-، مومكىنە فلانە كەسى ئەشرافى كەئىستا ئەشرافيانە دەژى دزيبىتى، بەلام ئەم دزىيە راستەوخۆ نىيە. مومكىنە فلانەكەسى ئەشرافى ژيانىكى ئەشرافى

^۱ (كاسيتى ژمارە(۲)زىانى كوردى(۱۷)B

^{*} (تەواوى ئەم بابەتە لە كىتیبى(۲)دا بلاۆكراوہتەوہ.

درووستکردییت، بەلام راستەوخۆ خۆی تاوانی كی نەییّت و لەو ھەدمەییە گەیانەییەتی بەو میلەتە ھەژارە، بەلام راستییەكە ی ئەمەییە، ئەو پارەییە لەمەلێكی ئەشەرافیدا خەرجیكردوو، ئەو بەشیكی پارە ی ئەو مەلەییە وا لە گل(خۆل) درووستكراو و دەبوا یە لەمدا خەرجبەكرا یە...

كاك ئەحمەد، لەدرێژە ی ئەو كۆر و بابەتە ی لەبارە ی ئەشەرافی و ئەشەرافی بوونی كۆمەلگا ئەنجامیداو، لە قۆناغێكدا بەو دەگات، وەلامی ئەو پرسیارە بەتەو. ھۆكاری ئەو چییە، لەگەڵ ئەو ی ئایینی نیسلام توانی دژایەتیییە كی زۆری ئەشەرافیەكان بەكات و لەناویان بەریت، بەلام سەیردەكەیت دوا ی ماوہەك دەگوزەریت، بەتایییەتی دوا ی دەسەلاتی خەلیفەكانی راشدین، وردە وردە ژیا نی ئەشەرافی لەكۆمەلگای نیسلامیدا سەرھەلەدات و كاردەگاتە ئەو ی ھەلە ی زۆر گەورە و میژوویی بەسەر بەرێك لەدەسەلاتدارانی جیھانی نیسلامی ئەو كاتەدا تییبەریت؟

موفتی زادە، بۆ وەلامی ئەم پرسیارە لەسەر بابەتیك قسەدەكات و لەدەرگایەكەو دەچیتەو ژوورەو، كەبەراستی ئەوانە ی خۆیان بەخواوە نی دنیا یەك لەگێڕانەو ی میژوو دەزانن و لایان وایە ھەمیشە بۆ پەرسە میژووییەكان پتویستە پاریژ بەئەوان بەكەیت، پەیان بەم باسە نە بردوو، بۆیە لێرەدا گرنگە ئاماژە بەو بەكریت، ھەندێك بابەت لەمیژووی دەسەلاتی نیسلامیدا ھەییە پتویست دەكات قسەیان لەسەر بەكریت و وەلامی مەنتقییان بەدریتەو ئەو موقەدەساتە ی بە بەریانداكراو لێیان وەریگێریتەو، چونكە وەك دەلێن "لەنیسلامدا میژوو پیرۆز نییە، بەلكو حەقیقەت پیرۆزە". زۆریش گرنگە بۆ چارەسەركردنی ئەو بابەتە سەردانی نووسین و كۆر و تارەكانی(كاك ئەحمەد موفتی زادە و مامۆستا ناصری سویمانی و مەلا محمد

رەببەیی و...) زۆری دیکە لەزانایانی کورد بکریت، کە تائێستاش نەناسراون، کەسیکی وەك (رەببەیی) (رەحمەتی خودای لیبیت) لەبارە (وەفاتی و مانەوی حەزەرتی عیسا) وە لێکدانەو و تەفسیریکی هەیە، دەتوانیت زۆر گەورە سەیر بکریت، یان (مامۆستا ناصر) لەبارە (جەنگی جەمەل و بابەتی ناسخ و منسوخ و ئیمامی مەهدی....) و چەندین پرسى گەورە، کە بەپراستی لەکاتی ئێستاشدا وروژاندن و قسە لەسەر کردنیان بە ترسناک دەزانیت، قسەى هەیە و جیگەى خۆیەتی بەهەند سەیریان بکریت بۆ پروونکردەوێ ناپرونی ئەو بابەتە سودیان لێوەربگێریت، بۆیە دەبینیت موفتی زادە، لەبەرئەوێ گەیانندی حەقیقەتی لەلا گەنگ بوو دیت بەم جۆرە وەلامی ئەم پرسیارە دەداتەو و لەپێگەى و وروژاندنی پرسیارى (بۆچی لە سەردەمى معاویەى کورێ ئەبو سوفیان-مقەر-شوینی کۆبونەو) لەمزگەوتەو گۆتێرایەو بۆ ناو کۆشکەکان؟ بابەتەکە زۆر دوور و درێژە، ئەگەر بەکورتى باسی بکەم، دین بەو جۆرەى قورئان بەیانى دەکات هاتووە بۆ شەپ و پرووبەپروو بوونەو، لەگەڵ (موتەرەفین) دا، {وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ} {الزخرف ٢٣}

دەفەرەمۆیت "ئێمە لەهێچ جیگەیکەدا پیغەمبەرێکمان نەناردو (الا) پراستەوخۆ لەگەڵ خۆشگوزەراند (موتەرەفین) کەوتووە پرووبەپروو بوونەو. خۆشگوزەراندەکان دواى پارەى زۆر و فەرت و فێلیان بەکارهێناو، هاتوون و وتیانە دینی ئیلاهی (چۆنەو چی) دەلیت لەگۆریدا نییە، باو و باپیران و نەژادی ئێمە (چی دەلێن)، ئەو-واتە قسەکانى باو و باپیرانمان-جێ قسەى بۆئێمە و ناباوو نەژادی ئێمە و پەشتایان کردووە، ئێر ئێمە حەقمان نییە خودا چی دەلێت.

نەژادی ئێمە باشتر حالێ بوون لە ئێمە، ئەو جوۆرە ئەوان رفتارێان کردووە ئێمەش وا پەفتار دەکەین". ئەمە قسەى ئەوانەیه کەوا خۆشەگوزەرین.

ئەوان دەچیئەن بەگوێی هەژار و فەقیردا ئەگینا هەژار و فەقیر هیچ کات گوێ بەژیانی باو و باپیرانی نادات، بەلام (موتەفین) و خۆشگوزەرانیگەل بۆ پارێزگاریکردن لەوێ هەیانە و بۆتە خەسلەت بۆیان، بۆتەوێ ئەو بارودۆخەى بوونی هەیه وەك خۆى بێئیتەرە و تەکانێك نەخوات، چونکە بەبچوکتەین تەکان و حەرەکەت لەکۆمەلگادا قەسر و قسور و ژیاى خۆشیان دەکەوتە لەرزە و تەکان دەخوات، لەبەرئەو بەشیوەیهکی ئاسایی ئەم وەسوەسانە دەخەن گوێی خەلکەو، "کۆرە خەلکینە ئەژداد و ئاباوی ئێمە نەیانفامی ژیاى چەند پشته، ئێستا ئێمە بکەوینە شوێن بێر و بۆچوونی کابرای لات، کابرایەك کەکۆمەلێك لات و لوت لەدەوێرێ کۆبوونەتەرە؟

ئەمە دەرپڕینیکی لەدەرپڕینەکانی (موتەفین)، کەقورئان دەفەرمویت (وَمَا تَرَكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِادِي الرَّأْيِ وَمَا تَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ) هود ۲۷. تانەو تەشەر دەدەن لەپێغەمبەرەکان، دەلێن "تۆ چیت؟ کۆمەلێك لات و لوت لەگەڵتان"، ئەمە لۆژیکی دین و ڕووبەڕوو بوونەوێ دینە، لەگەڵ موتەفین، کەلەم دوو وشەدا کورتی دەکاتەو بەژمان، چونکە ئیسلام کاملترین دین و بەرنامەیهکی جیهانی بوو، لەبەرئەو هەر لەسەرەتاو ڕووبەڕوو بوونەوێ دەستیپێکرد لەگەڵ تەواوی دنیا، دنیای ئەو پۆژەش بریتی بوو لەناوچەیهك لە (ئێران و ڕۆما) باقی ناوچەکانی تر داگیرکراوی ئەوان بوون، یان جینگەیهکی بێ ئەرزش و ناقابیل بوون، کەگۆی بەداگیرکردنیان نەدراو. هەر لەسەرەتاو لەبەرئەو ڕووبەڕوو بوونەوێ هاوشتیوەی ئەو سیستەمە ئیلاهییه

لەسنووری نزیکترین ھۆزەوہ دەستی پێکرد بوو، دواتر وردە وردە گوازاراوە بۆ قەبیلەو نەتەوہکانی دیکە. خودی پێغەمبەر (ﷺ) جیھانیبوونی ئەم نێزامە ی بەم جۆرە بلاؤکردەوہ، کە ئەو فەرمانە ی نارد بۆ (خوسرەو پەرۆتزی) ی گۆر بەگۆر، ھەرەھا بۆ (نیمپراتۆری رۆم)، پاشان بۆ پاشاکانی دەورووبەر، کە زەمەنیک سەر بەخۆبوون و زەمەنیکیش داگیرکراوانە حوکمیانکردووە، بەو جۆرە تەختی گشتیانی لەرزاند.

جا لەناو ئەم پاشایانەدا هیچ کامیان ھێندە ی (شای نێران) بێ شەرەف و بێ شەرم نەبوو!

ھەرم کام لەپاشاکان بەجۆرێک بەرپەرچی نامەکانی پێغەمبەر (ﷺ) داوە، بەلام دەزانن (خوسرەو پەرۆتزی) روو پەشی بێ شەرەف، ئەو ی لەکاغەزەکە ی پێغەمبەر (ﷺ) و دراندی و فرییدا، کاتیکیش ئەم ھەوالە گەیشتەوہ پێغەمبەر (ﷺ) دوای لێکرد "خوای گەرە تەخت و پەختی پەرت بکات". جا تەماشای دەکەیت لەتەواوی ستمگەری دنیا دا تەنھا شای نێران نەوێندە بێ شەرەف و پەرۆبوو، لێرەدا سەیریکی ئەوانە ی دەوری پێغەمبەر خۆ ی و ئەوان بکەن وا باوەریان پێھێناوہ، دەبینی بازارگانیکی سەر وەت مەندی وەک (خەدیجە) کەشوێکرد بەپێغەمبەر (ﷺ) ئەوێندە پاک و صەفا و صەمیمەتی لەماوەی (۱۵-۱۶) ساڵ کار لەگەڵ (عەمەد) دیبوو، لەگەڵ (عەمەد) (ﷺ) وەحی بۆھات دەچیت بۆلای نامۆزاکی، پیش ئەو ی بۆ خودی (عەمەد) رۆشن بێتەوہ چی روویداوہ ئەو نیما نی پێدەھێنیت.

ئەبویەکر (ﷺ)، بازارگانیکی دەوڵە مەندی ئەشرافی ئیمان دەھێنیت. دەبینیت تەنھا (ئەبو سوفیان) و مەندالەکانی درێژ بە شەری خۆیان دەن تا کاتیک (مەککە) فەتح دەکەیت، کەئێتر تازە توانایەکیان نامینیت شەریکەن، جا لەو کاتەدا هیچ

چارەبەکیان نییه مسوڵمان بوون. گرنگی بەم (دوو) شتە بەدەن بۆ لەمەو دوامان گرنگە، ئەوەی وا فیرقەر گروپ دروستبوو. سەیر دەکەیت شوێنی ئەمدووانەیه، (شاهینشاهی ئێران) و (خانەوادەى بەنى ئومەییە). خیانهتی ئەم دوو فکەر و سیاسەتە بوو-واتە، ھۆکاری سەرھەڵدانی گروپ و فیرقەگەری لە جیھانی ئیسلامیدا ئەم دوو دەستەلاتە لێی بەرپرسیارن-. ھەر لەرۆژی سەرتاوە-سەرەتای ئیسلام- تەماشادەکەین دوژمنایەتی بێ شەرمانەى ئەم دووانە، (ئەمەویەکان) دور لە (حەزەرەتى عوسمان و عومەرى کورى عبدالعزیز) و دور لە زۆریک ئینسانگەلیان. لێرەدا تەنھا قسە لەسەر ئەشرافیکانە ئەوانەى وا جاجوھەلال و ئمتیازاتیان دەویست. ھیچ کەس ئەوەندەى (ئەمەویەکان) لەنزیکەو و (شاهینشاهی ئێران) لەدوورەو خراب نەبوو لەگەڵ ئیسلامدا. دواى ئەوەى ئیسلام گەشەیکرد و ئەوانەى لەناوێرد ئەم دوابراوانە پێدەنگ دانەنیشان. تەماشادەکەین تەنھا کەسێک لەسەر کورەى زەویدا دیاریکرا (حەزەرەتى عومەرى کورى خەتاب) شەھید بکات یەك نەفەرى (ئێرانى) بوو بەناوى (ئەبو لؤلؤشى مەجوسى) کە لەقەبى (بابا شوجاع)یان پێدا. زۆر دیارە سەیردەکەیت پەناگەى ئەم (بابا شوجاع)ە بریتییە لەمالی (معاویە و ئەبو سوفیان)، یانى پەیوەندى ئەم دووانە بەیەکەو. جاتەم باسە زۆر دوور و درێژە بتهوێت ئەم باسە بگێڕیتەو و حەقى خۆى پێدەیت، بەلام ئەوەى لێرەدا ئێمە ئەنجامى لێدەگرین ئەوەیە، کەسێکى وەك (حەزەرەتى علی) (عليه السلام)، وتى بە (ئەبو سوفیان) کەھاتبوو مسوڵمان ببیت، کاتێک کەشورای (ئیسلامى) تەشکیل بوو بوو، (حەزەرەتى ئەبو بکر) بە (خەلیفە) ھەلبژێردا بوو، (ئەبو سوفیان) وەك (کلکە نەوتینە) دەھاتە بەردەمى مالی (علی) دەستیکرد بەوتنى (شیعر) و وتنى (ئێھانە) بەحەزەرەتى (علی)، کەنامۆزای پێغەمبەرە لەگەڵ حەزەرەتى

..... دەروازىدەك بۆ ناساندى كەسايەتى و خەباتىكى ئەناسىتراو

(عبداللہ). كە ئەویش ناموزاى پىغەمبەرە. دەستى كرد بەشيعر و تانە و تەشەر،
وتى "فەقىران ئەوہ لە (شورا) حەقى ئىوہ دەخۆن و كەسىكى دىكە دەبىتتە (خەلىفە)،
لەكاتىكدا ئىوہ (بەنى ھاشىم)، ئىوہ ناموزاى پىغەمبەرن، بەئىوہ رەوايە،
خوپرپىيەكان بۆچى نايەنەدەرەوہ حەقى خۆتان بىسپنن. ئەمە شەرتى بىت (مەككە)
پەردەكەم لەشۆرە سوار بۆ پارىزگارى لەھەقى ئىوہ"، بەلام حەزەرەتى (على) زۆر
بەدەرك و تىگەيشتو بوو، لەنزىكەوہ لەقوتابخانەى پىغەمبەر (ﷺ) پەرورەدە بوو
بوو.

ھاتە دەرەوہ وتى: ئەوہ چى دەلىت ئەبوسوفيان؟! خەرىكە من ھاندەدەيت چى
بكەم؟ ئەبو سوفيان قەسەم بەخودا دەزانم لەسەرەتاشەوہ راست نە ئەكرد مسولمان
بوويت، دەزانم لەترس و ناغىلاجيدا مسولمان بوويت، ئەبو سوفيان تۆ لەم
ماوہيدا ئەمە تىنەگەيشتيت دىن بۆ ھۆز و تايغەيدەك نىيە بۆ تەواوى بەشەرىتە؟
لەدىندا ھۆزىك فەزلى نىيە بەسەر ھۆزىكدا؟ ئەبو سوفيان، دەزانم كەلەكت داوہ،
دەزانم دەتەويت ھەر لەئەوہلى رۆژەوہ، كە پىغەمبەر وەفاتىكردوہ. خىرا نىسلام
لەناو بەرىت و بگەرپىستەوہ بۆ نىمىتيازاتەكەى خۆت. حەزەرەتى (على) و رىابوو كلاو
نەچوويە سەرى، خەلافەت لەزەمانى (حەزەرەتى ئەبو بەكر و حەزەرەتى عومەر) دا
بەھىز بوو يەكەك لەنیشانەى ھىزى ئەمە بوو، قوتابىەكانى پەرورەدەى دەستى
پىغەمبەر زۆريان ھەر لەژياندا بوون، بەلام وردە وردە كەم بوونەوہ، (حەزەرەتى
ئەبو بەكر) چوہ-وہ فاتىكرد-، (حەزەرەتى عومەر) چوہ-شەھىدكرا، زۆرىك لە
ھاوہلان كۆچى دوايانكرد تا گەيشتە زەمانى (حەزەرەتى عوسمان). لەسەردەمى
(حەزەرەتى عوسمان) دا، چونكە ھەر لەبەرۆ پىاوہ گەورەكان كەم بوونەوہ. وردە وردە
توانيان كاربەكەن-دوژمنان-، ئەمە جگە لەوہى (حەزەرەتى عوسمان) نەركىكى

ته حقيقتى زور زور قورس و گراني له سهرشان بوو، كه نه گهر مرؤفانه داوهرى بكهيت
 نهو كارهى (حه زره تى عوسمان) كړدى لهو سهرده مه دا به ورسائل و نهو تواناييهى نهو
 كاته له بهر ده ستدا بووه له بهر امبه ر نهو كارانه وويه، كه نيستا بهم هم مو
 ورسائله وه چندين بيري ر خري كده بن نه غامى بدن و نه غامى ددهن نيوى
 نهوشيان پي ناكړي. له ماوې نهو (دوواتره) سالي خه لافه تدا كار كي كړد زور زور
 گرنه، هات به زماني عه ربى ره سمى به خه تيكي جوان (حهوت) * دانه نوسخه
 قورثاني نوسيه وه و ريكي خست، بوويه هوې نهوې ته وارى خه لكى دنيا بزاني چون
 قورثان بنوسنه وه، نهك نهوې هه رك ستيك بيت به جوړيك بينوسيت وه. نه مه بووه
 هوې نهوې شهيتانه خاينه كانى (بهنى نوميه) - نهك مسولمانه كانى - هه
 له زه مانى (حه زره تى عوسمان) دا، نهوې (نه بوسوفيان) له سهرده مى (نه بويه كره) دا
 كړدى و نه كرا لهم سهرده مه دا كړديان. ورده ورده توانى له ويلايه تى (شام) كو شكيك
 دروست بكات، نه مه شيه كه مين له قمه ي سهرزه مينى نيسلامه!

ثاليروه ده توانين (موعاويه) بناسين، ده توانين بزاني (موعاويه) وهك (عومرو
 نهو به كره) ناتوانيت په فتاريكات، چونكه (موعاويه) يهك كو شكي هه بوو،
 مسولمانان ده چون له مالى (موعاويه) نانيان ده خوارد له پشت سهرى (على) نوږيان
 ده كړد. رورتيك (موعاويه) به مسولمانيك ده ليت "ديت له مالى من نانده خوت و
 له پشت سهرى (على) يه وه نوږ ده كهيت؟

نه وېش له وه لامدا ده ليت: "ئاخر نانه كهى تو چه ورتره و نوږه كهى (على) قبول تره".

* (بيرو راي ميژوونوسان جياوازه له سهر ژماره ي نوسخه كانى قورثان، زورتيكان ده ليت ليږنه نووسينه وه)

قورثان چواكه س بوون. (نوسهر)

ئەو خۆراكى ئاواخۇشى دەخوارد، رەنگى ئاوا ئەشرافى بوو، بەلام ئەمە بۆ ئەوانى ترنەبوو. (موعاویە) ناتوانیّت وەك حەزەرەتى(عومەر) بۆى، ناتوانیّت وەك حەزەرەتى(ئەبو بەكر)بیّت. راستە(ئەبو بەكر)پیشتر ئەشرافى بوو، خۆشگوزەرانیدە کرد، بەلام بەراستى مسولمان بوو، لەبەرئەو وەك(عەمەد) (ﷺ) دەژیا.

(عومەر)پیش مسولمانى، دەچوو(باجى) فەحشاو(باجى) شەرابى لەدەولەمەندەكان دەسەند و لەهەرچى خۆشگوزەرانە خۆشگوزەرانتەر بوو، بەلام ئەو بەراستى مسولمان بوو، تازە خۆشگوزەرانى مانای نییە بۆ ئەو. ئەو لەگەل پیغەمبەر(ﷺ) پەرورەدە بوو، بەلام وەك قورئان دەفەر مویّت، "ئەوئى لەپیش(فەتح- فەتحى مەككە) مسولمان بوو، گیانى لەمەترسیدابوو، لەگەل ئەوئى لەدواى فەتح مسولمان بوو وەك یەك نین، ئەمانەى دواى فەتح رینگەیان بۆ ئەماوەتەو و (كونە مشکیان لى بوو بەعەمارە)، هەلبەتە بوو بەدل مسولمان بوو پەشیمان نە بوو، تەو، بەلام زۆرێك چارەى ئەماوە بۆتە مسولمان، ئەمانە ناتوانن وەك(ئەبو بەكر و عومەر)بن، ئەو رینگە وا پیغەمبەر(ﷺ) پینیدا چوو ئەمانیش پیندا بچن. ئەو بەرنامەیی ئەو كارى لەسەر کردوو ئەمانیش كارى لەسەریكەن، لیژەدا سروشتى ئەشرافىەت و خۆشگوزەرانى(موعاویە) ناچار بوو (بەكە و بارەگا)ى كۆبونەوئى لە مزگەوتەو بەگوازیتەو بۆكۆشك و لەناویدا خۆشگوزەریّت، لەناو كۆشكدا دەستور دەدات. هاوئەلانی پیغەمبەر(ﷺ) (۱۲) ئەفەر بەجارتێك بكوژرین لەسەر ئەشرافىەتى خۆى، لەناو كۆشكدا بتوانیّت سەرەى رەنگاو رەنگى داخات و ئەمر و ئەهى بكات و خەلكى لەبەرەمبەرییەو بەپیۆه بوەستن، ئا ئەم رەسم و ئاداب و رەسمە لەناو كۆشكدا دەكریّت و لەناو مزگەوتدا ناكریّت" ^۱.

^۱ (هەمان سەرچاوەى پینشو.

كاك ئەحمەد، لەبابەتەكانىدا بەدەگمەن دەبينىن باسەكانى بەجۆرىك لە جۆرەكان پەيوەستى نەكات بەو چىنايەتییەى لەناوكمەلگادا دروستبوو، قسەکردنى (موفتى زادە) لەبارەى چىنايەتییەو ئەوەندە دووبارە بووئەتەو، ئەوەندە پىداگرى لەسەر کردوو. بەبەلگەى لۆژىكى سەلماندوویەتى دەبينىت لەكاتى خۆیدا توانیویەتى گەورەترین گۆرانكارى دروست بکات لە ناوخەلکى شارەکاندا، ئەمەش لەباسەكانى دواتردا قسەى زیاترى لێدەکریت.

لەوکاتانەى(كاك ئەحمەدى موفتى زادە) دەربارەى چەمكى چىنايەتى و (بى تەبەقايەتى) قسەى کردوو زۆرىك لە خەلکى و بەتایبەتى(مەلا) نەخویدەوارەكان! واحالى بوون ئەم قسانەى(كاك ئەحمەد) دەیکەن لەقسەى دینەو دوورە و ئەو هاتوو چەمكى(ماركس)ى هیناوە و قسەى لەسەر دەكات، خۆى دەیگىتەتەوەر لەو بارەيەو دەلێت"دیتەو بیرم چەند باسکراوە لەبارەى وشەى(بى تەبەقەو)، هەرئەوئەندە شتى منداڵانە و بى مانا وتراوە حەدو حسابى نییە!! بۆغونە هەندىك بەناوى زانایانى دینەو وتویانە(بى تەبەقە) زاراوەیەكى(ماركسییە) ! ئەمانە کاریان تەنها بەوشەكەيە، نەك ماناوە هەلگرى ناوەرۆكى، هەتا لەسەرەتای نینقیلابەو لەبارەى وشەى(تەوحید)ەو. شوراىەك بوو لەم بارەيەو قسەو باسیان کردبوو، یەكێك لە(مەلاگەل) وتبوو"خۆشم لە وشەى(تەوحیدى) نایەت(تەوحید) وشەيەكى ماركسیزمییە و عەبا و مێزەرەكراوەتە سەرى" هەلبەتە خۆى ئەهلى مێزەر و عەبا بوو، هەتا گویم لیبوو وتویانە"ئەحمەد بەرەو ماركسى چوو"، چونکە لەکتیپى(لەبارەى کوردستانەو) نوسیومە(کومەلگەى تەوحیدى بى تەبەقات)، دەبێت مەژۆ بەو شتوێە چەندىك بى ناگاییت؟! وشە لەم یاسایانەدا دەورى نییە، مەفهومی وشە دەورى هەيە، من زۆر ئەمەم وتوو، کۆمەلگای

ئىسلامى ئەو كۆمەلگايە (ئىستىكبارى) تىدا نەيىت، ئەو ەى وا (ماركس) دەيلىت
لەبارەى وشەى (بى تەبەقە).

يەكەم: ئەمە درۆيە، ئەو تەوحىدە ئەو ەيەتى كۆمەلگاي بى تەبەقە ناكات،
بەلكو كۆمەلگا تەبەقاتى دەكات و (چوار ميخى دايدە كوتى). مەبەستى ئەو ەيە،
تواناي گۆران و لابردنى ئەو تەبەقەى نامىنىت، كە ئىمكانى نىيە تەبەقات
حەرەكەت و تەكان بخوات! ەيشتا لە دەسەلاتى سەرمایە دارىدا تواناي گۆرانكارى
لەبارەى تەبەقەکانەو بوونى ەيە و كرىكار دەتوانىت بىتتە خاوەنى كارگە و
خاوەنى كارگە دەكرىت ئىفلاس بكات، لەكاتى كىدا لە دەولەتى ماركسىدا ئەم
ئىمكانىياتە بوونى نىيە، حوكمەت سەرمایەدارە و كرىكارى بىتچارە ەر
بەرەمەيتنە، بۆيە كۆمەلگاي پىر تەبەقە و تەبەقەترىن تەبەقە ئەو كۆمەلگايە
ماركس درووستى دەكات، دەيىت كەسك نا شارەزابىت پىروا بكات و بلىت
"ماركس تەبەقات لەناو دەبات".

دووەم: مەگەر ئىمە قسەمان لەبارەى عىبارەتى وشەو ەيە، يان لەبارەى مانا و
واقعەتى وشەو؟ ەروەك وتوومە، تۆ ئەو نەخام بدە وا شەرىعيە، جا ەر
ناوئىكى لى دەنيىت گرىنگ نىيە^۱.

وەك ديارە (كاك ئەحمەد) تا ئەو ئەندازەيە لە (ماركس) تىگەيشتوو و بەو شتوويە
خوئىندەو ەى قولى بۆ فەكرەى (ماركس) كردوو ەر ئەم پەخنە و پەتكردنەو ەى
فەكرەى (ماركسە)، واىكردوو زۆرىك لەوانەى لەبارەى (كاك ئەحمەد) و ەول و
چالاكىيەكانىيەو دەنووسن و ەيرشى بى بنەما دەكەن، ئەوانەن سەرىە (فەكرى
ماركس)ن، چونكە واقع ئەو ەى سەلماندوو يەكك لەو قوتابخانە فەكرىانەى زۆرىەى

^۱ (ەمان سەرجارەى پىتشو.

ھەرە زۆرى شوئىنكەوتوانى تواناى قبولكردن و پىئكەو ژیانیاى نىيە لەگەل قوتابخانە و فكرە جیاوازەكاندەبىنن(ماركسىيەكانن)، لەمىژوودا وتە زۆرە دەكرىت بگەرپتەو بۇ ئەو سەرچاوانەى لە بارەى(ماركس)و سەردەمى (سۆڧىەت)ەو قسەیان كردووە، بۆيە(مامۇستا ھەژار) زۆر جوانى وتووە"لام وایە بەمردویش ھەژار كۆمۇنىستى ئەزانى دەبى بەقورىان بكرى"^۱.

وادەزانن، تا ئىرە توانىومانە لەبارەى دیدگای(موفتى زادە) لە بارەى(چىنايەتى و سەروخوارى لە كۆمەلگا)دا و بەتایبەتى لەروو مىژوویەكەيەو زۆر بەكورتى شىتېكمان وتبىت، چونكە بە دلىيايەو دەيلین، دەتوانرىت لەبارەى(چەمكى چىنايەتى لای كاك ئەحمەدى موفتى زادە) توئزىنەوئى چەند سەد لاپەرەى ئەنجام بدرىت، ئەمەش دەبىتە ئەركىك لەسەر ھەموو ئەو خوتىندكارانەى لەزانكۆدا، بەتایبەتى ئەوانەى لەبەشى(كۆمەلئاسى)ن، بۆيە لىرە بەدواو ھەولەدەبىن لەبارەى چۆنىيەتى كاركردنى(كاك ئەحمەد) بۇ نەھىشتىنى ئەم دەردە لەناو كۆمەلگای كوردەواریدا بەشىوہىكى تايبەت قسە دەكەين، ھەروەھا لە كۆتایى باسەكەدا ئاقارى نوسىنەكە بەرەو ئەو بابەتە دەبەين، كە ئاخۆ(كاك ئەحمەدى موفتى زادە) لە ژيانى خۆیدا و لەو ساتەوئى وەك پەھبەرىك دەرکەوتووە چەندىك بۇ پلەو پایە و نىمىتيازات كارى كردووە؟

(^۱) مامۇستا ھەژار: ھەمان سەرچاوەى پىشوو. ۵۰۹ل

هەولدانى كاك ئەحمەد

بۆ نەهيشتنى چىنايەتى ئە كۆمەلگەدا

هەركەسىك بىهويّت لەبارەى شىواز و هەولّى(كاك ئەحمەد) بۆ نەهيشتنى تەبەقات
لەكۆمەلگادا زانىارى پەيداىكات، ئەو زۆر گرنگە بۆى بەوردى بەدوادا چوون بۆ
ئەو كۆپ و وتارانەى بكات، كەدەربارەى(ئىنقلابى فەرھەنگى) قسەى كردوو.

..... دەرۋازەيەك بۆ ناساندی كەسايەتى و خەباتىكى نەناسىتراو

ئەگەر لە شۆئىيىكىدا مەۋژۇ بىتوانىيە چاۋىكى بە (كاك ئەحمەد) بەكەوتايە و دەربارەى دەرد و ئافاقەكانى كۆمەلگا پەرسىيە بىكرەيە، گومانى تىدا نىيە لەو لەمدا ھەر ئەوئەي پىدەوتىت، كە لەئىستادا دوو دانە ئافات كۆمەلگەي گەرتوۋەتەو، بەھەموو شىۋەيەك لەجولە پىنكەردن و گۆرانكارى پەكى خستوۋە، دوو دەرد و نەخۇشى، ئەگەر ھەر بزوئەنەوئەيەك بىيەوت بچوكتەين تەكان بەرەوتى پىشكەوتن و گۆران بەدات، بەبى لەبەچاۋگەرتن ئەو دووانە ماناى ناپىت، ئەو دەرد ئافات و نەخۇشيانەش برىتەين لە (ئىستىكبار و ئىسراف).

كاك ئەحمەد، لەم بارەو دەئىت، "كۆمەلگەي ئىسلامى ئەوئەيە دوو ئافاتى گەورەي تىدا نەبىت ئافاتى (مەعنەوى)، لەگەل ئافاتى (ماددى).

ئافاتى مەعنەوى: ئىستىكبار - خۆ بەگەورەزانەين.

ئافاتى ماددى: ئىسراف* - زىادە پۇيى.

دەي سەيركەن، كۆمەلگەيەك ئىستىكبارى تىدانەمىتەيت، واتە خۇيان لەھەندىك بەگەورەتر نەزانن، گشتى براو خوشك بىت لەبەرەمبەرەكەو، يەك پەلە و پاىەبن.

كۆمەلگەيەك ئىسرافى تىدا نەبىت، واتە كۆمەلگەي ژيانىان خۇشتەر نە بىت لەھەندىك. ئايا ئىتر تەبەقات بونى دەبىت لەكۆمەلگەي ولاتى وادا؟ تەنھا پىگە

چارەي نەھىشتەنى چىنايەتى سىستەمى ئىسلامىيە، لەم سىستەمە مەفھومى تەبەقات نامىتەيت ئەو و شەي (مەصدق) يە مەفھومى ئەم و شەيە-تەبەقات-

(*) كاك ئەحمەد لە شىعەرىكىدا، كە دەربارەي ئىسراف نووسىيەتى بە ناۋىشانى (ئىسراف و تەبذىر)، چار دەرەجەي ئىسراف دىيەي

دەكات بۆيە دەئىت:	"ئىسراف" نەبىيە، زۆرە دەرەجەي	ھەركەس بەگەرتە مەسئۇلىيەت خەي
يەكەم ئەوئەيە كە زۆرتر لەو	پىتەستە بەخۇى يىا بەخۇىتەو	
دووم لە دەخل و خەرجا گۆئ نەدەي	خەرجى خۆت زۆرتر لە دەرەمەد كەي	
سەيم شىتوانن نەنازەو مىزان:	دەمى دەرئۆي بۆ حەقسى خاۋ خۇزان	
چارەم لادانە لە حەد نەوادەپاس	لاي خوار كۆمەلشە لاي سەرىش دىياس	

له‌ناوده‌بات ته‌گینا له‌سیسته‌می غه‌یر نی‌سلامیدا هه‌رچی بلیتیت ته‌به‌قات هه‌ر بوونی هه‌یه^۱، هه‌روه‌ها^۲ ته‌وه قورئانی پیرۆزه له‌پێگه‌ی وشه‌ی (عفا) له‌پرووی ئابوورییه‌وه چاره‌سه‌ری چینه‌یه‌تی ده‌کات. له‌گه‌ڵ ته‌وه‌ی وشه‌کان مانای جیاوازیان هه‌یه قورئان وشه‌ی (عفا) به‌کارده‌یه‌یت (وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ) پرسیارت لیتده‌که‌ن، چه‌نێك ببه‌خشن له‌مالیان بۆ پێکردنه‌وه‌ی ته‌وه جیاوازیه چینه‌یه‌تییه که هه‌یه له‌پرووی ئابوورییه‌وه (انفاق) واته ته‌وه جیاوازیه ئابوورییه له‌نیوان خه‌لکیدا دروست بووه و هه‌ندێك زۆر چووته سه‌روه هه‌ندێك له‌خواره‌ویه ته‌وه (انفاق) ی پێده‌ییت له‌پیشه‌ی وشه‌ی (نفق) یه^۲.

ته‌گه‌ر له‌پرووی ماددییه‌وه پێیسته له‌مالی خۆمان ببه‌خشین، ته‌وه له‌پرووی مه‌عنه‌وییه‌وه ده‌بیته له‌ته‌خلاق خۆمان ببه‌خشین. (موفتی زاده) بۆته‌وه‌ی له‌کۆمه‌لگادا ده‌ردی خۆ به‌گه‌وره‌زانین چاره‌به‌کات ته‌وه فهرموده‌یه‌ی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌یه‌یت و کاری له‌سه‌رده‌کات، که‌ده‌فه‌رمویت (التکبر علی متکبر صدقه)، واته "خۆبه گه‌وره‌زانین به‌سه‌ر ته‌وانه‌ی خۆیان به‌گه‌وره ده‌زانن چاکه‌یه". مرڤ پێیسته هه‌رچی شته ببه‌خشیته، یه‌کێک له‌و شتانه (ته‌خلاقه)، یه‌کێکش له‌و به‌خشیشانه‌ی ئیمه له‌ته‌خلاق ته‌نجامیده‌یه‌ین پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌فه‌رمویت ته‌وه‌یه کاتیك که‌سیک مه‌غروره به‌پله‌وپایه‌و قودره‌ت و ده‌ستله‌ت ده‌بیته تۆ فه‌خریفروشیته به‌سه‌ریاندا و له‌به‌رامبه‌ریان ته‌وه غرور بنوینیت.

"زۆر که‌س له‌وانه‌ی هاتوچۆی مالی ئیمه‌یان کردوه ده‌زانن و ئاگادارن، بۆونه ته‌که‌ر که‌سیک مه‌غروربویت به‌مه‌قام و سه‌روه‌ت و عیلم و که‌سایه‌تی...."

^۱ کاسیتی ژماره (۲) زبانی کوردی (۱۷) B

^۲ کاسیتی ژماره (۲)، در مورد چگونگی حله اعرب به ایران، (۱۹) A.

بەھەرشتىك غەزەريان بويىت و ھاتىيىت بۆمالى ئىمە (زۈ كەھىشتا كەمىك سەرو خوار لەمالمانا بو)، لەخوارەھەي-ژوورەكە-دامدەنا. لەخوارەھەي خۆمەو و خۆم دەچوومە سەرى سەرەھەي گشتيان، يان لەھەر دانىشتىنىكدا ھەلگەوتايە خەلك كۆيىوايەتەو، (ئەگەر-فەرزەن- چۈنكە مەن نەدەچوومە دانىشتىنى ئەشرافى وشتەو...)، بەلام بۆغونە رۆژىكيان مەجلىسى (خويىندەھەي قورنان گىرا)، جەماعەتى پارىزگاۋ بەرپەسان ھاتن، چى سەيردەكەم كەسايەتتە زاناكان گشتيان لەخوارەھەي دانىشتون و چەند كورسەيەكيان لەسەرەھەي بەخالى ھىشتۆتەو بۆ پارىزگارو-مخافىز- و ئەمانە (چەند دانە خويىر و ھىچ وپوچ...)، راست چوومە كورسى سەرى سەرەھەي دانىشتىم، سەيرمەكرد دەلتىن "چەند مەغرورە". سۆيىند بەخو، كاتىك رۆشتىم جەلەكانم دىراپوون، بەشەروال و چاكەتتەكەو رۆشتىم سەرقۆلەكەي دىراپو. بەلام ئەمە لەبەر ئەخلاقى ئىسلامى، لەبەرئەھەي پىغەمبەر (ﷺ) فەرموۋە. ھەركەسىك ھاتوچۆي مالى كرديىن دەزانىت چۆن لەبەرەمبەر كەسە سادەكانەو مامەلەمەكردوۋە، و چۆن سەرو خوارم لەمالدا لاىردوۋە^۱.

ھەرەھە لەبارەي ئەو جىياوازيانەي لەفەرمانگەكاندا ئەنجامدەدرىت، دەلتىت "ئەگەر كەسىك بچىتە فەرمانگەيەكەو لەبەرناىراي و ھەندىك ھالى تايبەتى بەجىياوازي مامەلەي لەگەلداىكەن و كارەكانى بۆ ئەنجامبەدن، ئەگەر ئەو قىولبكات ئەو ناعەدالەتى كىردوۋە^۲.

بۆ رېشەكىشكرىنى ئەم دەردە (موفتى زادە) ئەوئەندە دەچىتە خوارەھەي تادەگاتە ئەھەي لەبارەي (لەبەر يەكترى ھەلئەسانەو) ۋە قەسەدەكات و ئاگادارى خەلكى

^(۱) كاسىتى ژمارە (۷)، سخرانى در مسجد-پير محمد، (۸۰) B.

^(۲) سەرچاھەي پىشرو.

دەکاتەو دەردی لەبەریە کتری هەڵسانەو لەناو خۆیاندا نەبھیلتن. "نا ئەمە غونەیه کی سادە گشتەمان لەم کۆبوونەو یەدا بینیمان*، یەکیکی وەك من دێم، کەتەمەم (٤٥-٤٦) سالتیکم لەبەرم هەڵدەسنەو، بەلام یەکیک دیت (٦٠-٧٠) سال قەرار بیت هەڵسانەو دروست بیت دەبیت لەبەری ئەو (٦٠-٧٠) سال هەڵسنەو نەك لەبەری من. ئەمە غونەیه کی بچکۆلە، کەچەنیک بەلگە ی ئیسلامیمان لەبارەیهو رۆنکردۆتەو".^١

یەکیکی دیکە لەو خالانە (کاک ئەحمەد) کاری لەسەر کردووە و هەولیداو لەو لایەتەشەو کۆمەلگا ئاراستە بکات و لەپەتای چینیایەتی و جیاوازی پاکێ بکاتەو، بریتییه لەلایەنی پۆشینی ئەو جل و بەرگە ی خەلکی رۆژانە لەبەری دەکەن. لەباسی (ستەمی نەتەوا یەتی) دا ئاماژەمان بۆ ئەوە کرد چۆن هەولیداو جلی لەبەرکراوی کوردی جاریکی دیکە بیکاتەو جلی باوی کۆمەلگا، کەتا ئەوکاتە بەرو

(*) دیارە کاک ئەحمەد ئەم بەسی لە کۆبوونەو یە کدا کردووە، کە ژمارەیه کی زۆر لەخەلکی نامادە ی بون، لێرەدا پتۆیستە ئەو بوتریت یەکیک لەو شێوازانە ی ناردنی پەيام و مەبەستەکان، کە لەولاتی ئێران بەگشتی و ناوچە ی کوردستانی خۆمان بەتایبەتی بەکارهێنراو بریتییه لە ناردنی پەيام لەپێکی خوتبەدان و کاسیتی تۆمارکراوە، کە یەکیکە لەپێکی زۆر شیاوکان لەچەند رۆیه کەو، کە لێرەدا بەگوردی ئاماژە ی بۆدەکەین. باشترین پێکی لەرۆی کاتەو، بۆقوئە کەسێک وەك (کاک ئەحمەد یان مامۆستا ناصری سویمانی) دین لەمارە (٢١) کاتۆمیر-دیارە هەر رۆژی کاتۆمیریک-تەفسیریک (سورەتی یونس) دەکات کە لە دواتر لەدوتن (٤٢٩) لاپەرەدا چاپدەکرت، هەرەها پاشترین و ناسانترین پێکی بۆ گواستەو ی هەستی کەسەکان لەکاتی قسەکردنیاندا بۆ ئەوەکانی دواتر..... مەبەستیش لەم رۆنکردنەو یە ئەوە، زۆرێک کەس پرسیاری ئەوەدەکەن. بۆچی کاک ئەحمەد یان مامۆستا ناصر کتیبیان زۆر نەنوسێو، ئەمە وەلامە کە یەتی بەی بەرچا و گرتنی ئەو بارو دۆخە ی ئەو دوو زانیایە تیدا ژیاو!

(١) کاسیتی ژمارە (٧)، وەزیفە ی نینسان لە مصری تاریخەو، (٧٢) B.

لەناوچوون و كار گەشتۆتە ئەوێ تەنھا چینیكى تاییەتى كۆمەلگا لەبەرئانكردووە، بەلام وائىستا(كاك ئەحمەد) بۆ پەواندەوێ جیاوازی چینیایەتى لەپرووی لەبەرکردنى جل و بەرگەوێ دەستى پێكردووە وەك كارى ھەمیشەى لەخۆیەوێ دەسپێدەكات و دواتر بەتاییەتى داوا لەگەنجان و دانیشتوانى ناوچە كوردنشینەكان دەكات لەپرووی جل و بەرگ لەبەرکردنەوێ زیادەپۆیى نەكەن و وردە وەردە ھەولبەدەن بۆ جارىكى دیکە شەروال و جلی كوردی بەكۆمەلگا ناشناكەنەوێ.

"مەن(۱۵-۲۰) سال لەمەوێر جەلەكانم لەجلی گشتان جوانتربوو، ئابروو بەرتربوو، دژی نیسلام تریوو، كەسانێك كەدەمناسن لەبیرتانیە لەسالى(۱۳۴۳) ھاتەوێ بۆ سنە لەسەرەتادا وەردە وەردە شەروالم لەپێكرد، ئەویش لەناومالى خۆماندا ھىشتا كۆمەلگا ئەزى ئەمەى نەدەكرد. دەیانوت "عەیبە تۆ بۆلەناو مالدە شەروال لەپێدەكەیت". ھەتا دەیانوت "خەلكى بە چىئارت دەزانن". دەیباشە چىئار عەیبى چىیە؟!

لەوێدوا لەمال ھاتە دەروە بۆ بەردەرگا، پاشان دراوسێكانمان و خزم و ناسراوێكانم، وەردە وەردە بۆ فەرمانگەو ئەم شارو ئەو شار. شوكر بۆخوا، دەبینم لەم (۱۴-۱۵) سالەدا زۆرێك لە گەنجان شەھامەتیان پەیداكرد و مامۆستایى زانكۆو پزىشك و خۆتەوار عەیبیان لێناوەت و جلی كوردی لەبەردەكەن. كەمىكى تریش بچولێن و پێشپەوێ بكەن و ئەوێ وا زەرق و بەرق و پەنگى ئەشەرافىیە لایبەرن، چونكە بزەنن لە ئەزەرى ئىنسان و لەئەزەرى ئىسلامدا پەنگى ئەشەرافىیەت خۆتەتالە. پەنگى ئەشەرافىیەت نیشانەى دزی و خىیانەتە....^۱

ھەلۆستى(موفتى زادە) بۆ ئەشەرافىیەكان تانەندازەى بەدزو خاتىن زانىنییان دەپروات. ئەمەشى لەبابەتى (ئىنقلابى فەرھەنگى)دا زۆر بەپروونى باسیكراوە، جگە

(^۱) كاسىتى ژمارە(۷)، ئىنقلابى فەرھەنگى، (۶۶)B.

..... دەرۋازەيەك بۆ ئاساندى كىمەيتى و خەباتىكى ئەنەيتراو

لەۋەي لە شىعەرىكىدا(نەعلەتى خوا*) لە ھەموو ئەو دىن و سىستەمانە دەكات دەبنە
مايەيى نانەۋەي تەبەقات و چىنايەتى لە كۆمەلگدا. ھەرۋەھا لەپال ئەم
دژايەتەيكرەنەي تەبەقاتى ئەشرافيەت، خۆشەويستىيەكى (دايك بۆ پۆلەكەي) ھەيە
بەرامبەر بە ھەژاران و ئەدارانى كۆمەلگايى جىھانى، ئەم خۆشەويستىيەي
جەگەلەۋەي لەزىزەك لە ووتار و كۆرەكانىدا بە وردى باسىكرەدوۋە، لە (شىعەر) ھەكانىشدا
بەتايىبەت نوسىۋىيەتى و لەسەر ئەو چىنە چەوساۋەيە(شىعەر) دەھۆنىتەۋە، تادەگاتە
ئاستەك دەلى" ئەۋەي خۆشەويستى ھەژاران لەدلىدا نەبىت ئىمانى تەۋاو نىيە".*

ناخ نەعلەتى خوا لە نەزمى، دىنى *

نەزمى تەبەقات پچوا نەرىنى

لەلەي، خەلكى ملكزو ھەژار

لەلەي: تر(اتراف) لەتەك(استىكار)

دىۋانى شەرى كاك نەجمەدى موفتى زادە، دىارى بۆ ياران

پا *

ئەم دەلە ۋا بۆ ھەژاران كۆل ئەدا زەھمەتە ئىمان تيا جى گرتى
نەك بەزەي، قورئان نەلى: تۆ بۆ ھەژار گيان نەدەيتى كە ئىمانت بېي
كۆرەيى، تازە گرۈگالى ئەكرد ۋەك كۆل ئەشكۇفايەۋە بۆ دايكى كە: ((پار))
دايەلەي دامارى دلتىرچاۋى، بۆ جەرگى، چى ھىنا؟ تىرىتى نان و ئاۋ
ئاۋ لە چاۋى زار خەمى، بەرچانە دل ئاگرلى، بەنى دلى، ئاشت كەدەۋە
كۆرەلە دلپىر، بەلام نازى ئەداۋ بىرسىيەتى((پار))، لەبىرى، بىرەۋە
دور لەتق بۆخۆم ئەلەيم: دەك ۋەقەبى بى خەم و ھەۋلى ھەژاران، عىش و نۆش
ناكەۋىتە فەكرى مىندالى ھەژار ئەم دەمەي، كۆرەت بەناز نەگرى لە كۆش؟
ناخ ناخ ياخۇا بەمىراتم كەۋى ۋىنى ئەشرافى، ھەتا روتى ھەي
بى خەمى ئەم دايەك و باركە پۆلەيان بىرسىيە، تىرى لە گيام ۋەقەبى
كاك نەجمەدى موفتى زادە: دىارى بۆ ياران.

"پايەبى يەكەمى بزوئەنەوى دىنى، برىتیبە لە خۆشەويستى ھەژاران"^١. تىكەلبوون و كراوھىي(كاك ئەحمەد) لەگەڵ ھەژاران و ھەلگرتنى نازو داواكارىيەكانيان يەكئىكە لەو ھۆكارانەى لەكاتى ئىنقلابدا زۆرتىن لايەنگرو خەمخۆرى ھەيئت. كاك ئەحمەد، لە وتەبەكى ناوازەيدا دەلييت "بەخوای گەورە صادقانەو صەمىمانە پىتانبلتيم، ئىمانى خوا لەدلى كەسيكدا جىنگى نايستەو، تا لەو دلەدا خۆشەويستى ھەژاران نەييت"^٢. يەكئىك لەو خالە تايبەت و درەوشاوانەى لەكەسايەتى(كاك ئەحمەد)دا بوونى ھەيەو دەييت ھەمىشە بۆ ميژوو بگيرتتەو، جگە لەو سادەبى و بى فيزيەى ھەيبوو، ھەر ئەم خۆشەويستىيەتى بۆ ھەژاران، لەباسيكيكدا دواى مەرەخەس بوونى لەزىندانداو لەكەش و ھەوايەكى تەواو نارەحەتى تەندروستيدا، نارەحەتیبەك، كەئەگەر كەسيكى وەك(موفتى زادە) نەييت ھەرگىز ناتوانيت قسەبكات و باسى بابەتتەك بكات لەلای زۆرئەك لەخەلكى ھەرچىگەى تىرامان نىيە، ديارە ھۆكارى ئەو(كاك ئەحمەد) لەناوا وەزەئىكى تەندروستيدا ديت ئەو قسانەدەكەت، كەخەلكى لەباشترىن حالى تەندروستىيى و نازاديدا بيريشى ليتناكاتەو، (ھەست بەمەستوليەت) كردنىكى زۆر وردە! ئەو دەلييت "كلۆل ئەو كەسەى بەناوى رابەرى بزوئەنەوى دىنيەو كاردەكات و پىي ناخۆشە ھەژاران بىيىيت و خۆشحالە بەو ھى كاربەدەستان بىيىيت".

تانيەرە وادەزائەم دەربارەى ھەول و كارى(كاك ئەحمەدى موفتى زادە) بۆ لابردن و رۆشەنكردنەو ھى دەردى چىنايەتى لەكۆمەلگادا بەرچارو رونيەكمان بۆ دروستبوو. ليەرە بەدواو پتويستە لەو رەو قسە لەسەر كەسايەتى خودى(كاك ئەحمەد) بكرت، كەتاجەند بەراستى ويستويەتى لەژيانى تايبەتى خۆيدا بەكردار ئەك بەگوڤتار كار بۆ ئەو بكات ئەم چىنايەتیبە نەھيلىت و لەناو يەرييت؟ ئەو بەناوى سەركرەدەيەكى دىنى و خاوەن پىنگەر

^١ (كاسيتى ژمارە(١٧)، بەت وەطن دۆستى و دلايل مانع كار سياسى(ويلير ١٠)،(٢٥٨)B.

^٢ (سەرچارەى پيشوو.

..... دەرۆازەیک بۆ ئاساندى كەسایەتى و خەباتىكى ئەنەستىراو

دروشم، ئەوئى واباسىكردووه بەزىادەوہ كړدوئەتى، يان ھەر قەسەو باسى سەر زارەكى بووہ وىستوئەتى لەخۆپىشاندان و قەسەكانىدا جەماوہرى زۆرئەت؟
دەريارەى ئەمانە، لەژىر ناوئىشانى(لەقەب و ئىمتىيازات لای كاك ئەحمەدى موفتى زادە)
باسىك دەنووسىن و ھەولەدەئەين زۆر بەكورتى ئەو كەسایەتەئەبى(كاك ئەحمەد) لەمىزوى
پوئەروو بوونەوئەى خۆيدا لەگەل سەمەكاران ھەببوو، ئاشكرای بکەين و ئەو قەسەو باسو
دروو دەلەسەئەبى دەريارەى كەسایەتى ئەم قارەمانەكراوہ پوئەئەبىنەوہ.

لەقەب و ئىمتىيازات لای كاك ئەحمەدى موفتى زادە

كاك ئەحمەد، يەكەمىن ھەنگاو لەژيانى تائىبەتى خۆيداھەلئەگرت، بۆ ئەوئەى
ھەرچى چىنايەتى و جىاوازى و ئىمتىيازاتە لئى دوور كەوئەتەوہ، ئەوہبوو پاستەوخۆ،
ھەموو ئەو لەقەب و ناوانەى لەخۆى كړدوہ كەپۆژانە كەسەكان لەبەر پلە و پاىەى
ئائىنى پىياندەدرى و بەشئەوہەك لەشئەوہكان لە خەلكى ئاساىى جىادەكړئەوہ،
(كاك ئەحمەد) بەجۆرئەك دەستى پئەكرد نەبوىست تەنانت لەبەر(مەلا) بوونەكەى
يان(حاجى) و (سەئەد) بوونەكەى يەك مسقال جىاوازى ھەبئەت، لەگەل ئەو ھەموو
خەلكە ئاساىەدا، بۆئە دەبىنىت سەرەتا دئەت وشەئە(مەلا- حاجى- شىخ)و
ھەرشتەك بۆنى جىاكارى لئىبئەت لەرووى ناوئىشانەوہ لەخۆى دەكاتەوہ،
ئەو دەبوت"پئەغەمبەر و ھەموو ھاوہلان لەپەرى دىندارىدا بوون، بەلام ئائىنى

یەکیکیان لەقەبێکیان پێوهیشت. کۆ بیستویەتی بەحەزرەتی (علی) بگوتری (سید علی)؟ یان بۆ حەزرەتی (عومەر و ئەبویەکر و عوسمان) وشە (حاجی یان مەلا) دا بنریت؟ مەگەر ئەوان (مەلا و حاجی) نەبوون؟، لەبەرئەم بیرکردنەوەی دەبینیت کاری بۆ نەهێشتنی هەموو لەقەبەکان کرد و وتی "لەجیاتى ئەو پێم بلێن (کاک ئەحمەد)" و خۆشەویستەکانی وشە دەربڕین لەلای ئەو بوو، ئەم خۆشەویستەشی دووبارە لەبەر هەمان هۆکار بوو، ورده کاری و ترسانی لەوێ بیستە کەسایەتییەکی نێمیتیا زدار و خوانەکا وەک ئەو (شیخانە) تەماشای بکریت، کە نێسان لەکاتی بێنینی هەلسوکەوتی هەندى کەس لەبەرەمبەرمانا هەست بەشەرمەزاری و تەریق بوونەو دەکات، کەچۆن مەزۆڤێک بۆتە بەندە و تا ناستی خوارتر لەبەندە کرنوش بۆ شیخێک دەبات و هەڵدەدات بەتەواوی وجودیەو بەلێت تۆ (شیخی) منی!!

کاک ئەحمەد، دێت ناوی ئەم هەلسوکەوت و بارودۆخە دەنێت (بت)، بۆیە زۆر لەو سەلی کردۆتەو وەک (بت) سەیری بکەن، "توحیدی بوو - نەهینی ئەو بوو پێغەمبەر (ﷺ) توانی لەماوێهەکی کەمدا کۆمەڵگا لە نێمیتیا زات پاک بکاتەو، و منیش هەر دەنوسم و هەردەلێم با نێمیتیا زات نەمیتیت و هەر دەمیتیت نێستا پێتان دەلێم: بەگیانەکەى گشتان کۆمەڵێک کەس، کەخەریکن من دەکەنە (بت). (نالیم گشتی بەعەمدەن). بەگیانەکەى گشتان، پۆحی ئەو یان هەیه (واتە، وەک ئەوانە حەسبەدەکرین)، و پێغەمبەرانیان تا پلەى خوا بەرز دەکەنەو، لەبەرئەوێ بلێن خۆماغی نیشینیان و لەسەرترین لەهەموو خەڵک. دلتیام لەدەلى کۆمەڵێکدا ئەمە پەیدا ببێت - کە (ئەحمەد) بکەنە (بت) بۆ ئەوێ خۆیان جیا بکەنەو... ئەم جۆرە نێمیتیا زانە بەکار نەهێنن بۆ من. قەیناکات نامە دەنوسیت، بنوسە (برای خۆشەویستم، باوکی خۆشەویستم، کاک ئەحمەد گیان) ئارەزووی خۆتە، بەلام لەکاتی نەبووندا

هیچ قەید و لەقەبێک دروستمەکە، ناسایی وەک هەرچی مرۆڤە ناوم بێدەن، ئەگەر لەغیاباتی (نامادە نەبوونی) مندا هەر وشەیەکتان لەگەڵ ناوی (ئەحمەد) دا و، ئەوە ئیمتیازتان پێداوە و کردووتانە (بت). بەگیانەکی گشتان، ئەو سەرەشقە لەسەرەتاوە دائراوە بۆمان پەڕەوی لی بکەن-مەبەست ئەو سەرەشقە پێغەمبەر و هاوێلان دایانناوە و کەسیان لەکەسیان ئیمتیازاتیان نەبوو، وەک مرۆڤێکی ناسایی سەیری یەکتریان کردوو. ئانەم میللەتە مەزڵومە بەدەختە ئازادی دەبێت لەوێ هەزاری وەک من بێت و لەبازاردا هاتوچۆ بکات و هیچ سەرسۆر هێنەرەبێت و وەک کەسێکی ناسایی سەیری بکەن^۱. ئەگەر لێرەدا وازلەم باسە بەهێن و بڕۆینە سەر بابەتیکی دیکە. دانیام لەوێ پەیاوەکە بەتەواوی ماناوە گەشتوو و زۆر جوان ڕۆشن بۆتەو، کە (کاک ئەحمەد) تاجەنێک بەشوێن لەقەب و ئیمتیازاتدا ڕایکردوو و هەولێ بۆ داو، بەلام... نا... بەردەوام دەبین زۆر شتی دیکە ماوە دەبنە پالێشتی بەهێز بۆ ئەم قسانە نیت.

ڕێگەبەکی دیکە. (کاک ئەحمەد) کاری لەسەرکردوو بۆ ئەوێ بیسەلمینیت لەخەلکی ناسایی جیاوازییە و ئیمتیازاتی ناوێت، بریتییه لەوێ، کەخۆی ناوی دەنێت (قەیدی خۆ پارێزی)، واتە دروستکردنی پەرژینێک بۆ خۆپارێزی، (موفتی زاده). ئەم (قەیدە) بە (دەرد و نەخۆشی) باسەکات. لەیه کێک لەدانیشتنەکانیدا لەدوا (ئازادبوونی لەزیندان) دەلێت "یەکیکی دیکە لەدەردەکان، دەردی (قەیدی خۆپارێزی)ە. دەهاتن دەیانووت "فلانە کەس هەروا لەخۆتەو دەپۆیتە دەروە لەوێخت و بێ وەختا، لەکاتی کدا تۆ ئەم گشتە شتە هەیە". هەولێانەدا

^۱ کاسیتی ژمارە (۱۷)، مراسم مولود و سخرا نیی امتیازات و منع هر گونه لقب و امتیازی برا خود،

قەيد و پەرۋىن بەدەورمىدا دروست بىرگەت بۆلەۋى بىپارۋىز. دەى ئاخىر ئەۋە بەكەلگى چى دىت؟! واگىرام سەد سال تەمەنكرد؟ پۇۋىك ئەرزىشى ھەيە كەۋەك پىغەمبەران بىچىنە ئاۋ خەلگىيەۋە. خۇ لە (على و عومەر) لەپىشتەر نىم، دەى (خەزىرى عومەر) چوۋ بۇ مزگەۋەت و كابرى تاۋانبار ھات و لەكاتى ئىمامەتدا دەۋات لىتى و شەھىدى دەكات، (على) دەكەۋىتە پى بۇ نۆۋىتى بەيانى و لەتارىكى بەيانىدا، چۈنكە پارۋىزەرى نىيە، ئەۋ بەدەۋەتە خۇى دادەشارىت و شەھىدى دەكات، ئەگەر راستدەكەم ئەۋ ئەمانەتەى خوا (دىن) بگەيەنە ئەم ئەمانەتەى خوا-خەلگ-، ئەۋەيە دەبىت ۋەك ئەۋان پەفتارىكەم، دەى ئاخىر ئەم گىشتە خۇپارۋىزى و قەبىر و قىۋدەچى لىبىكەم؟! جارى ۋا ھەبۋو شەۋ سەعات (۱۰ و ۱۲) دەچۈمە دەۋەۋە لەگەل دەھاتەۋە، دەۋو بەھاتو ھاۋار (ئاي ئەۋە فلائەكەس چۇن ۋا چۈيتە دەۋەۋە؟! لەبىرتە (كاكە ھەسەن)-مەبەست كاك ھەسەنى ئەمىنىيە- لە (كرماشان) دا. پىشۋىنەى ئەمىنىتان دروستكرد بۇ ئەۋ خانەۋى تىپىدا بوۋىن؟ لەۋە دۋا مەن بەرنامەم بۇ دانان دەموت بەسەرە ۋەرن. ئەمە گۋايە بۇ پارۋىزگارى! شەۋىكىيان دەۋرۋەرى سەعات (دوۋ) گۋىم لە (تەقە) يەك بوۋ لە دەۋەۋەى مائەكاندا. نىگەران بوۋم ھەستام چوۋم ئەملا و ئەۋلا ھەمۋى گەرام يەككىكىيان خەبەرى بوۋىدەۋە، ۋەتم "بەۋە مەن گەپراۋم ھىچ خەتەر نىيە بەم دەۋرۋەردە". -ۋاتە كاك ئەجەد، ئەۋەندە چاۋنەترس و بى باك بوۋە، لەگەل ئەۋەى كەسىك ھەبۋە بەناۋىشانى پاسەۋان و ئاگادار. كەچى لەھالىكى ۋادا ئەۋان

(*) بەراى كاك ئەجەدى موفتى زادە. خۋى گەۋرە دوۋ دانە ئەمانەتى داۋەتە دەستى كەسىك، كە (عالى دىن) بىت، يەككىك بەندەكانىيەتى، يەككىكى دىكەيان (دىن) خۋىيەتى. كاسىتى ژمارە (۱۶)، دىدارى عمومى، (۲۴۷)-B.

ئاگادار ئاكات و خۆى دەپرات بەشۆيىن ھەوالى رۇداۋەكەدا دەگەرپىت. يان جارىكىيان لە (تاران) بۆ (ئوتىل) دەچووين وتم "توخوا (كاك ئەمىنى) سەرمەنى سەرم باۋەك بەنى ئادەم-ئادەمىزاد- بەئوتوبوس (پاىس) بېرىن، باۋەك و مرۇڭ بېرىن، بۆچى لەم عالەمە خۆمان جىابكەينەۋە؟"^۱

لەم دوو غونەدا، كەراستەوخۆ (كاك ئەحمەد) خۆى دەيانگىرپىتتەۋە بەتەۋاۋى ئەۋە رۆشندەيىتتەۋە ئەم پىاۋە تاجەند پىي شەرم نەبۋە لەبەر ھەر ھۆيەك بىت خۆى لەخەلكى ئاسايى و چىنى ھەژاران جىابكاتەۋە، لەغونەيەكى ۋەك ئەۋەى، كەئامادە نىيە بە (تەكسى) لە شۆيىنكەۋە بېرات بۆ شۆيىنكى دىكە و ئەم كارە ۋا سەير بكات كەخۆى لە خەلكى جىادەكاتەۋە، دەتوانىن بگەينە ئەۋ دەرەنجامەى ئامانچ و مەبەستەكانى تەنھا لەبەرئەۋە بۋە مىللەتتىكى مەزلۇمى ۋەك كورد بگەينەيىتتە مەسىر و مەنۋاى خۆى، و ئەۋەى لەپىش ئىنقلاب بەلئىنيان پىدراۋو بۆيان بەدى بەيىتت، ئەگەر ئەم بەلگانەش لاي ھەندىك لە (دل) كۆيران و راستى نەبىنان جىگەى شك و گومان بىت، خۆ ئەۋە ھىچى تىدا نا ھىلەيتتەۋە. كەلەرپۇژنامەى (اطلاعات) ى رۆژى (۱۷-۳-۱۳۵۸)، ۋەك ۋتەيەكى راستەوخۆ (اقتباس موباشر) لە (كاك ئەحمەد) ۋەرگىراۋە و بلاۋكراۋەتەۋە تىيدا دەلەيت "قسەۋ باسى كاندىدبۋونى مەن بۆ سەرۆك كۆمار، كەلەرپىگەى رادىۋى (مۆسكۆۋ لەندەن) ۋەۋە بلاۋ بۆتەۋە، راست نىيە و ئەمە تەنھا بۆ تىكدانى بىر و ئەفكارى گشتى خەلكە، بۆتەۋەى ۋا خەيال بگەن مەن بۆيۋون بە (سەرۆك كۆمار) ئەم ھەموۋ ھەلۋ رۋوبەرۋو

^۱ كاسىتى ژمارە (۱۶)، دىدارى عمومى، (۲۴۷)-B، ۲.

بوونەوێەم ئەنجام داو، ئەم قسانە بە هیچ شتێوەیک راست نییە و من ئەوەم قبوڵ نە کردووە^١.

وەک پێشتر ناماژەمان بۆ کرد، ئەم نمونانە بەجۆریک لە جۆرەکان دەبنە ھۆکاری بەرچاو و نایمان لەسەر کەسایەتی (کاک ئەحمەدی موفتی زادە). بۆ زیاتر پونکردنەوەی ئەم بابەتە دەگەرێننەوێ بۆ قسەکانی (شەھید کاک فاروق فەرصاد)^{*} لەوێلامی پرسیاری (بۆچی کاک ئەحمەدمان بەناوێشانێ پێشەنگ ھەڵبژاردو بەیەتەمان بەودا؟). ئەمەش بۆئەوێ ھەوڵدەین زیاتر لایەنەکانی کەسایەتی و پلەو پایە (موفتی زادە) ناشکرا بکەین و زیاتر سنورەکانی گومان لەم شۆڕشگێڕە مەندونەناس و دلقراوانە تەسک بکەینەوێ.

(لەوانەیە کۆمەڵێک کەس ھەبن پرسیاری ئەوێیان بۆ پێشبیست، ئێمە بەچی دەلیلیک لەم جامیعیە خۆمان پشتگیریمان بۆ (کاک ئەحمەد) مان بەرێگەی دین زانی؟ بۆ ھاوڕێی بووین لەتەک ئەوا؟ بۆچی خەلکی تر بانگدەکەین بەھاوڕێی بوون لەگەڵ ئەودا؟ بۆچی ئومێدەوارین ھاوڕێیەین و ئومێدیشمان ھەیە لەقیامەتدا ھەر ھاوڕێی بین؟ ئەمە عیللەتی چییە؟ ئایا ھەر پێخۆش بوونی سادەییە یان بەلگەیەکی بەھێزێ دینی لەپشت سەر ئەم بابەتەوێە؟ ئەمیشە دەکری بەحسیکی تولا نی بویت.

ھەلبەتە ئەوێ نیستا باسی دەکەم بۆ ھەموو کۆمەڵگایەیک دەبیست، یانی لە ھەر کۆمەڵگایەیکدا ئەفرا دیک گەرەکیان بیست پێگەی دروست بدۆزنەوێ بۆ ئەوشتە و

^١ (بەھزادی خۆشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زادە و کوردستان، روزهای بمران ٤ (ئیتلاعات-١٧/٣/١٣٥٨)

^{*} (شەھید فاروق فەرساد لەسالی ١٣٤٠ ی شەمسی، لەشاری سەقزی سەر بە پارێزگای سنە چاری بەدنیابە (پێتتاو)، خوێندێ سەرەتایی و ناوەندی لە سەقز تەواوکردووە، پاشان بەھۆی ئەوێ باوکی شوێنی نیشکەرنەکی گۆڕیو، لە سەقزەوێ چوێ سنو خوێندنی دواناوەندی لە سنە تەواوکردووە..... درێژی بابەتەکە لە پاشکۆدا بھۆنەوێ.

خواده ستوری داوه و خوا پیپرازیه نه شی تبقی نهم زابیته حاکم بیت، وه نیلا غهیری نهمه باتله. قورئان له دوو نایه تدا باسی نهمه نه کات، نهو دوو نایه ته دههیننه پالیه که وه لیتمان رۆشن ده بیته وه به قهول کی بکهین.

بۆ ئیمه وه قهول (کاک نه حمده) مانکرد، یانی بۆچی نه ومان به عینوانی که سیک زانی که مه تبوعی (شوینکه وتهی) بین؟ ئیمه ته به عیهت له نهو بکهین؟ نهو ته بیننه که نهو نهیکات له نیسلام، ئیمه وه عینوان ته بیننی دروست وه ریگرین و وه حهره کهت بکهین به رهو نهو مه سیره که نهو پیتی خوش بوو؟ نهو به دروستی نه زانی؟ عیللهت چی بوو؟ قورئان نه فهرمویت: {الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ وَأُولَئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ} {الزمر ۱۸}

نه فهرمویت "موژده بیت بۆ که سگه لیک که وانین گوچکه ی خوین بگرن و حازرنه بن کۆمه لیک قسه ی موخته لف-جیاوازی له وهی خوین ده یانه ویت-بیستن، یه کیک له سیفات ی بهنده ی هیدایهت دراوی خوا نه وه یه که حازره قسه ی جۆراو جۆر بۆنه وی (بیستی). نه ساسه ن و نه وه له ن وه صفی نه مه سه (يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ)، ههر له پرووی نه مه ی شه وه حاشیه یه کی تربیژم، (بزانه کۆمه لگای نیسلامی کۆمه لگایه که قسه ی جۆراو جۆری تیا بکری، نیلا نه گهر قسه یه که قسه بیت-همو یه که جۆر بیروا بیستن و جیاوازی بیرو رابوونی نه بیت-. نیت (يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ) مه فهمی کی نییه، وانیه؟! نه بیت قسه ی جۆراو جۆر هه بیت تاینسان بتوانیت گوینان لیبگریت و شوین باشتینه که یان بکه ویت، نه گهر قهرار بیت ههر چی ده مه قروقه پ بیت و ههر یه که قسه بی، نیت نیمکانی نییه شوینکه وتنی باشتین له قسه کان دروست ببیت-واته، نه گهر ئیمه چه ند جۆرێک قسه و باسما نه بیت و هه ندیک له م

قسانە خراپ نەبن، نێمکانی نییە شتێک دروستبێت بەناوی هەلبژاردن لەقەسەکانداو شوێنی باشتەرییان کەوتن.

هەر لە روی ئەمەوه بزاتن، کەجامەهێ ئیسلامی یەکیەک لە موهیمترین شتەکانی ئەوهیه، نێمکانی نیستمایە اقوال بۆ راو بۆچونی تیایی، تابکریت شوین باشتەرییان بکەوین.

دوای ئەوهی گوێ بۆ قەسە کە دەگری، سیفەتێکی تریش باسەدەکات، چونکە بیستن بەتەنیا مەترەح نییە، بیستن بۆ چییە؟ بیستن، بۆئەوهسە کەوا نینسان شوێنی بکەوێت، ئەمما شوێنی چی بکەوێت؟ شوێنی(احسن)ی بکەوێت، واتە لەنیوان کۆمەڵێک قەسەدا کە دەبیستیت، هەتا نافەرمی شوین خاسەکە ی بکەوه، ئەفەرموێت شوین خاسترینی(احسن)، یانی(خاسترینیان).

دوایش ئەفەرموێت، ئەمانە کەوا گۆچکە شلەدەکن بۆ قەسە موختەلیف، و شوێنی باشتەرییان دەکەون، ئەمانە نینسانێک کە خوا هیدایەتی کردگن. واتە یەکی لەزەمینە گەلیک کەوا ئەبێت ھۆکاری ئەوهی لەهیدایەتی خوا بەھرمەند بین(أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ...)، ئەوهیه گوێ بگرین بۆ قەسە و-باسی- جییاواز، و حازر بین ئیتیباع لە ئەحسەنە کە بکەین-ئامادەین شوێنی باشتەرییان بکەوین-.

(أُولَئِكَ هُمُ أُولُوا الْأَلْبَابِ)، ئەفەرموێت، لەناو بەندەگانیشا ئەوانە صاحیبی(لُب) بن، یانی صاحیب(خاوەنی)ی عەقلین، عەقلێک خالص، بێ تیکەلاری ھەواو ھەوەس. لەجێگەیەکی تردا قەولی(احسن) تەفسیر دەکات، واتە-تەفسیرکردنی ئەو چەمکە-نەیداگەسە دەستخۆمان،-بۆئەوهی- ھەر قەولێک مەیلمان بوو ناوی بنێن قەولی(نەحسەن)، یان زاییتە ی ھەس، لەگەڵ (شەرئیت و مەرج) ی قەولی

ئەحسەندا. لەقورئاندا موعەرەفی ئەکات، -توخوا دیقەت بکەن ئەمە نوکەتەکی زەرەیفە-، نێژی کۆی ساجیبی ئەحسەنە.

ئاخر قەولی ئەحسەن تەنیا (بۆ گۆیندەکە-ئەوکەسە دەلیت) لەپەڕی شەرعییەو قەبلی بەگۆنگرتن نییە، بەلکە ئەگەر علمی تەجروبی (زانستی ئەزموونی) ئەخوێن لێرا پتۆیست ناکات بزاین ئەم بابەتی، ئەم بیروپرا هی کام لە (دانشمەندان) بیریارانە، هەر دانشمەندیەک کردووەتی تۆ بەشوین ئەوەوەیت تێبگەیت ببیت، نێستا مەسلەن دانشمەندی (بیریاریک) ی بۆ عەقیدە بۆ،یان بەعەقیدەبۆ، پیاو خاسی، پیاو خراو بۆ، لێرەدا مۆتلەقەن مەترەح نییە، لێرا (علم برایە علم) مەترەحە. وەلێ لەدینا ئەم مەتلەبە نییە، لەدینا قەول بەعزێ خصوصیاتێ هەس تا ببیتە قەولیکی باش، ئەمما ئەگەر هات و قانێلەکی ئەو صفیات و خصوصیاتێ نەبوو نابیتە قەولیکی پەسەند یان قەولیکی ئەحسەن. قورئان، قانێلەکی (گۆیندەکە)، باسی دەکات، کە نێمە تێبگەین کۆی خواوەنە باشتەین قەسە و بۆ ئەو دەشیت شوینی بکەوین. ئەفەرمویت {وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ} فصلت ۳۳ سۆ سێفەتی بۆ زیکر ئەکات:

ئەفەرمویت ئەو کەسە وای: یەك: ئەوە ئەن دەعوەت دەکات بەرەولای خوا، بانگەوازی بۆ خوا، بەلام ئەگەر لەهەر کۆمەلگایە کدا فەردێک دەعوەت بکات بەرەولای خۆی (بانگەشە بۆ ئەو بکات شوین ئەو بکەون)، دەعوەت بکات بەرەولای حیزبی، دەعوەت بکات بەرەولای ئەوێ پێبدەن، دەعوەت بکات بەرەولای ئەوێ ئیمکانیاتی و دەستەلات و قودرەتێکی دەسکەوێت، و دەعوەت بکات بەشکم مەردم بباتە ژێر ڕکێفی خۆی و بیانکاتە پێپلیکانە و بچیتە سەرشانان و خۆی

بەر زۆر بێت و هیچ کامیان ساحیبی قەولی نەحسەنن. ئەو ئەتین وەصفی (قەولی نەحسەن)، ئەو یە دەعوەت بۆ خەبات (دەعی) بۆ کۆی؟ (الی الله). یانی مەردم (خەلکی) لە گشت زێللەتگەلیک، کە دوری لە خوا دەهێنێت بەسەریانان بانیگەواز بکات و دەعوەت بکات بەرەو لای عیزەت و خوا پەرستی. ئەمە مەرجی ئەو ئە.

دووهم: تەنیا داعی و قسەو بانیگەواز کردن نییە.

(وَعَمِلَ صَالِحًا) خۆشی (عامل بە صالحات)، واتە هەر خەیری هەرسەلاحی، کەوا کۆمەلگای بەرەولای ئەو دەعوەت دەکات و خەلکی بەرەولای ئەو دەعوەت دەکات، لەسەر تادا خۆی پەیرهوی لی بکات (تەتبیقی بکات)، خۆی نیسانی هەیه پێی، نەگەر نیسانی نەبی پێی و نەنجامی نەیا و مونتەسیب (پێکنەکەوێت)

نەوی پێی، ئیتر ئەو یە دەبێتە شوخی-شتێکی بی مانا، چۆن نەکریت؟

{ أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ } { أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ }

خاسی بۆ خەلکی وەلی خۆمان هیچ! قانیت بە صالحاتیش بێت.

(جاتوخوا دیقەتبکەن)، تانیترە نیحتمالی هەیه زۆر کەس هەبێت لە کۆمەلگادا-

نەم مەرجانە ی تێدا بێت، شەرتی سییەمی هەیه، کەپاوی خۆی دەوێت.

(دَعَا إِلَى اللَّهِ) دەعوەت بەرەولای خوا دەکریت، قامەت بە صالحات بونیش هەر مومکینە.

وەلی شەرتی سییەمی هەیه:

نەفەر مۆیت: (وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ) یانی چی؟ یانی هەرچەند من، هیچ نیم نیلا فەردێک لە ئێوە (لە موسولمانانگەل) هیچ نیمازانێک، هیچ بان و نیماکانێک، هیچ بەلێ قوربانێک، هیچ قودرەتێک لە ئێوە ناوێت نییە. من چیم؟ هیچ، پەهەر،

مامۇستا؟ ئەو ھەلا (إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ) (منىش كەسىنكىم لەموسولمانان)، منىش يەككىنكىم لەناو موسولمانان. دەى ئىتسە بى تەعەصوب صەمىمانە بىيىنەو سەر ئەو ھى مەبەستمان بوو لەسەرەتارە بۆنەمە ئەم باسەمان دەستپىنكرد- (بىن و بىن اللھ، بىنكىم و بىنكىم اللھ). (كاك ئەحمەد) دەعوەتى بۆ (خوا) كرد يان بۆ خۆى؟ عامل بە صالحات بوو يان نەبوو؟ (ان من المسلمين) بەتەواوى وجودیەو ووت، يان يەك ئىمتىيازى تەحمەمولكرد؟ ناخر فەرقى ھەيە، كەسى واھەيە ئىمتىيازى گەرەك نىيە، وەلى ئەگەر بىيە پىتى قبولى دەكات.

كاك ئەحمەد، تەحمەمولى نەنەكرد ئىمتىيازى بۆ قايل بىت، -با ئەم روداوەتان بۆ بگىرەمەو: پۆژىكىيان-دواى ئازادبوونى لە زىندان-نەخۆش، ئارەحەت، جەماعەتەك دەعوەت بوو بوون بۆ (تاران) سەردانى بکەن، لەو ژوورەدا بەو نەخۆشییە سەختەو ئىسراحتى نەكرد ئىتوارە فەرموى "ھەرچەند مېوانتان دەعوەتکردگە فرە سەخت بىتمە نەبوو، حەتا سەلام و ئەحوال پرسیەك بکەم"، وەختىك دواى ئەو كەقەرار بوو مەجلىس مەولوى تەشرىع بویت تەشرىفى ھاوردە ئەم دىوو، وەختىك ھات ئاشكرا دياربوو، ھەركەس لەپشتەو (كاك ئەحمەد) ى بدىايە ئەيدى كە (كاك ئەحمەد) جى پىتھاتووە، چۆن ئەم ئىنسانە قەويە، يەكسەرە جىمى پىچرا بوو بەيەكدا!

ھاتە مالتۆ، فەرمووى "ئاتوانم (تەوقەو ماچ ماچىن) بکەم و دەست كەمە ملتان بەموصافەحەيەك و دەسدانەو ھەكى ئاسايى رازى بىن. دواى وىستى تەشرىفى دانىشى فرە بەسەختى دانىشتە سەر پىشتىەك، گەرەكى بوو بىتە خوارۆ دانىشى يەكى لەبراگەل ووتى پىتى "با پەتویدەك بھەينە ژىرت".

چوون جەستەى فرە ئوستوخانى بوو، فرە ئىشى پىتەگەشت ھەتا دانەنىشت، "با پەتویدەك بھەينە ژىرت".

فەرمووى "نە ... پەتوم گەرەك نىيە".

وتيان "قوربان، ئىمە گىشتان دانىشتوين، باپەتويەك بىخەينە ژىرت. ئەمە عادىيە و شتىك نىيە!"

فەرمووى "نە پەتوم گەرەك نىيە".

دووبارە ھەر تىكراربان كردۆ.

فەرمووى "ئەگەر كەسىك نەخۆش بىت نەشىت پروات ئىسراحت بىكات، بەلام كەھاتە ناو خەلكى دەبىت لە خەلكى بچىت".

يانى ھەتا ھازىر نەبوو ئىمتىيازى پەتويەك، كە ئىمتىياز نەبوو بۆ ئىنسانىتىكى نەخۆش، كە دانىشتن و ھەللىسانە ھەي بەشىدەت ئىشى پى ئەگەياندا، ھەتا ھازىر نەبوو لەناو جەمەيكا پەتويەكى بەنى كەكەسىكى تر دانىشتوۋە و ئەو پەتوۋەي لەژىردانىيە.

دەي(اننى من المسلمین) چۆن ئەوژىرتت؟ كى لەم جامىيەي ئىما چى كەسىكى تر ناوا ئەو ئايەتەي وت؟ ئىستە ئىمە قسەي جامىيەكانى تر ناكەين.

سالى(۱۳۵۹)بوو ئەمەشە بابەتتىكە ھەر ھەزدەكەم بىگىرپمەۋە بەناۋىشانى يادگارىيەك. لە(تاران) بووين لەيەكىك ئوتىلەكانى خوار(مەيدان ئىنقىلاب) ھە كە زۆرىي كات دەچويە ئەۋى. شەو بوو(من بووم و كاك ھەمەژيان و كاك ئەھمەد).

كاك ئەھمەد، فەرمووى(ئەو ۋەختە ماشىنىكەمان(ئۆتۆمبىل) بوو لەخوارەۋە بوو). "ئەو ماشىنە پۇشنىكەن بىبەن سەرىك مالى مامۇم بەدەم".(ئەو ۋەختە مالى مامۇيەكى لەتاران بوو).

مىنىش ووتىم: باش. ووتىم تا من ماشىنەكە گەرمەدەكەم تۇش تەشريف بىنە خوارەۋە.

چووم و من ماشىنە كەم پۇشنىكرد، ۋەختىك ھاتە خوارە ۋە بىنىم ئوتىلەكە تاسەر شەقامەكە (سىياجى) ھەبوو، ديار بوو ھاتە خوارە ۋە، ئىتر سالى (۵۹) بوو مېنىش منالتر بووم لە ئىستە، و مىقدارىك شايتە موحىبەت و عىشق و عەلاقەى خۆمگەرەك بوو ھەروا دەريىپرېم، فرەش سادە نەۋەك يېژى مەبەستەم ئەۋەبىت كەمەسەلەن بەئىمتىيازىك زياتر قايلېم.... نەۋەلا ھەر بەو موحىبەت و صەمىمىيەت كەوا ھەزمەكرد پىشانى بەدەم.

ھەروا بەدەسم، زۆر ئاسايى پۇژگار كەوا دەرگا ئەكەنەۋە بۆ كەسگەلىك، ماشىنەكە پۇشنىبوو دەرگا كەم بۆ كەردەۋە.

ئەۋىش ھات، ھات لەسەر پلىكانەكان ۋەستا، كە دى من دەرگا كەم كەردۆ(ئەۋ ۋەختە ئەشزانم) (كەك ئەجمەد) ھىچ كاتىك لەدواۋە دانەدەنىشت، گىشتان ھۆكارى ئەۋەمان دەزانى، چونكە دواۋە ھەمىشە كۆمەلىك كەس كەوا شتىكن، يام دەبن بەشتىك لەدواۋە دادەنىشن، ھەمىشە ئەۋ ھەر عەمدەن ئەدەچۈيە دواۋە، ھەتا كاتى ۋاھەبوو، ۋا پويىدەدا لەناۋ ماشىن و شتا كەسىكىشى دەخستە پالخورى بۆنەۋەى ھەر تەۋاۋ لار دانىشى و لەكەسىك نەچىت مەۋقىيەتى ھەيە و كەسىكى تايىبەتە!

تۆ فكرى لى بىكەرەۋە لە(پەيكەن)* دا تۆ بېرۆيتە ناۋەراستى دوو كەسەۋە، ئىتر دانىشتىك تەۋاۋ لارە، ھىچ كەسىك بەھىچ پىنگەيەكى كۆمەلايەتى بەۋشپەيە دانانىشت. دەى ئەۋ بەۋشپەيە دادەنىشت، بۆنەۋەى لە ھاتوۋچۆ كەردەكەيدا شكلى يەك پىنگەى تايىبەت و ئىمتىيازات پەيدانەكات).

(پەيكەن: جۆرىك سەيارەيە لەشپۆرى (نيسان تاك) دا پەو لە ولاخى نىزان زۆر بەكار دەھىترىت، سەيارەيەكى بچوكى تەسك و زۆر جار * بۆ گراستەۋەى كەل وپەل بەكار دەھىترىت.

دەرگاى پىشەۋەم كىرەبۇيەۋە، لەسەر پلىكانەكان وەستار ئاۋا كەنىنىك لەگەل
عەسەبىتتەيەكرد و فەرمۇى "دەرگاە داخەرەۋەو خۆشت بىرۆ دانىشە".

دەرگاەم بەست و خۆشم دانىشتەم. لەۋلاۋە بۇ خۆى ھات دەرگاىەكەى كىرەۋە و
ھات دانىشتە. سەرى ھاورە پىشەۋە بۇ لای سەرم و (بەتەعبىر-دەرپرېنى-ئىك
كەمەن ئىسە ئەو تەعبىرە ناگەپىنمۇ).

فەرمۇى "ۋادەزانى مەنىش نازام دەرگا بەكەمەۋە؟!"

يانى ھەلبەتە بەتەعبىرىك توندتر پىيوتەم مەن ئەۋە ناگىرپەۋە، بەلام مەبەستەكەى
ئەۋەى گەياندن "ھەتا ئەۋانە ۋا دەرگايان بۇ دەكەنەرە خۆيان نازانم دەرگا بەكەنەرە،
بۇيە دەرگايان بۇ دەكەنەرە، مەن خۆم دەزانم دەرگا بەكەمەۋە".

ۋاتە، ھازىر نەبۇو تەخەمۇلى ئىمتىيازىكى ئاۋا بىكات! كامتان دىتان لەۋ بىنەمايانەى
لەكتاب و سوننەت ھەلىجىنابوۋ بۇ ئىمەشى رۈنكەردبۇيەۋە، پىچەۋانەى ئەۋانە
كارىك بىكات؟ لە ھىچ كاتىكدا ھازىر نەبۇو لەشۈپىنكا بەكەۋىتە پىش كەسىكى
ترەۋە.

كىتان دىى ئىمتىيازىك مەدى داۋابىكات بۇخۆى؟ بىنيتان ئىمتىيازى مەنەۋى
داۋاكات؟ لەھالىكدا پىگەيەك كەۋا(كەك ئەھمەد) بۇۋى لە ئاستىكابوۋ، ئەگەر ئەۋ
داۋاكارى فرە گەرەيەشى بىكرەيە و ئىمە جىبەجىمان نەكرەيە، چۈنكە سەرك
ۋسەباى رۈنەبۇو بۇمان.

ئەگەر(كەك ئەھمەد)، لەم سالانەى دۋاۋە-سەردەمى نازادبۇون و نەخۇشەيەكەى بۇ
چاكبۇونەرە-مەسەلەن داۋاى فرەى لەئىمتىيازاتى مەدىشى لە ھەركامان بىكرەيە
گىشتان ھازىر دەبۇين.(ئەسلەن بەئىمتىيازمان نەدەزانى).

داواى ئىمتىيازاتى مەعنەوى لە ھەركامان بگردايە واقعەن بەتەواو وجودۆ حازر ئەبوين بیدەینی، ئەشماندا یانى زەمینەش فەراھەم بوو، لەحالیكا بەشیدەت موخالەفەتى ئەکرد و بەشتى پازى ئەدەبوو.

ئەو پازى ئەبوو، كاتىك خۆى حزورى نەبىت و لەغایبەتدا وشەى (گیانى) بۆ وەكار بوو. ئەنامەیکدا نوسیبویان "كاك ئەحمەد گیان) وای ووتگە".

دەبیوت "وختىك تۆ نامە دەنوسى و من خۆم نیم ئەم كەلىمەى (گیانە) بۆ كردوتانە بەلەقەب بۆ من؟! مەینوسن. مەتلەبىكەم نوسیبوو، بریا بوو بە خزمەتى ھەلىسەنگىتەت، نوسیبووم "پرسیارتەكمانكرد لە (كاك ئەحمەد)، و كاك ئەحمەد (ناواى فەرموو)."

داواى ھەروەك ئەو ھى ھەنەم پىكردبەت خەتى ھەنابوو بەژىر وشەى (ناواى فەرموو).

فەرمووبوو "خودت فەرمودى" -خۆت ووتت-. جا ئەو (خودتە) لە كوردیا، كاتىك نەھانەیک بەكەسەك دەكەى ئىژى (خۆت)، ئەویش وەلامەت دەداتەو، یانى (فەرمودە)ى بەتەوھىن زانى بوو....

دەى ئىتر خاس، ئەو وەختە ئەزانىن (إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ) لەوتەو لەكردەوا بەتەواوى وجودۆ ئاشكرا بوو. نەبیوت من ھیچم، من یەكەكەم لە موسولمانان.
(.....دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ)....

ھەركەسى ئەم (سى وەصفیە) ھەبوو، ئەوكاتە باشتەین وتەشى دەبەت ((وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ)).

كى لەھەرچى كەسە قەسە باشتە؟

كەسى كە:

یەك/ بانگەواز (إِلَى اللَّهِ) بێ.

دوو/ (وَعَمِلَ صَالِحاً).

سێ/ (وَقَالَ إِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ).

ئەگەر وابوو ئێز (الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ.....)) ئەوەمیش و لە دیگەرانی

وەلی، فیتبەون احسن....

دەوێ خوا ئەزانی بە ئەحسەن ئەقوالمان زانی، بۆیە شوێنیکەوتین و ئەحسەن ئەقوال.

بەلام شوێنیکەوتنیك شوێنیکەوتنە لەسەر دەستوری قورئان بێت. وا تەصور مەكەن

ئەم شوێنیکەوتنە هەروا پێخۆشبوونیكە، ئەوەلا شوێنیکەوتنیكە شەرەن واجبە

بەشارەتی نیلاهی لەسەرە، وەدەهی بەهەرەمەند بوون لەهیدایەت صاحیبی (لُب)

بوون بەم شەرە مەترەحە لەجامیعی ئیما، بۆیە هاورپی بوون، بۆیە ئومیدمان

هەس ئینشا الله هاورپی بین، لەقیامەتیشا ئینشا الله هاورپی هاورپی بین، بە

ئیزی خوا.

پەڕیوهندی نیوان، ئیخوان موسلیمین و

كاك ئەحمەدی موفتی زاده و ماموستا ناصری سوبحانی

قەسەکردن لەم بارەییەوه لە بابەتە ئالۆز و (ئاو کێشەکانە)، چ لەپرووی میژوووییەوه، چ لەپرووی کارو چالاکی و بنەمای فیکریەوه، بۆیە ئێشە لیڤەدا هەولێناوەین قەسە لەبارەی میژوو و ورده کاری دروست بوونی (ئێسخوان موسلمین) هەوێ بکەین لەئێران، ئەوێ گرنگە لیڤەدا هەولێناوەین تیشکێک بخەینە سەرچۆنییەتی پەییوەندی و مامەڵە (کاک ئەحمەد) لەگەڵ بزوتنەوێکی وەک (ئێسخوان) دا، کە یەکیکە لە بزوتنەوه فراوان و فرە لایەنگەرەکانی جیهان، بەپێی وتە (یوسف نداء)* ئێستا لە جیهاندا (۱۰۰ ملیۆن) لایەنگری (۷۲) ولاتی

* (ناری تەواری یوسف محمطفی علی ئەدایە، لە ئەسکەندەریە لە سالی ۱۹۳۱ لەدایک بوو، بازرگانێکی مصریە و مغوظی پەییوەندییە نێو دەوڵەتیەکانی کۆمەڵی ئێسخوان (موسلمینە). لە سالی (۱۹۴۸) هە. لایەنگری کۆمەڵی ئێسخوان موسلمینە نەو کاتە تەمەنی ۱۷ سالان بوو لە سەرەتای سالەکانی (۵۰) دا لەناوچە (سویس) لەدوای بەریتانییەکان جەنگاوه، لەگەڵ زۆریک لە ئێسخوان موسلمیندا دەستگیرکراوه، دواي ئەوێ تۆمەتبار کراون بە هەولێدان بۆ تیرۆزکردنی (جەمال عبدالناصر) لە مەیدانی مەنشیە لە ئەسکەندەریە لە نوکتۆبەری سالی (۱۹۵۶) دا نازاد کراوه. دواي دەرچوونی لە زیندان چالاکیە بازرگانییەکانی دەست پێکردوه.

خوتندی زانکۆی لە کۆلیژی کشتوکالی زانکۆی ئەسکەندەریە تەواو کردوه... یوسف ئەدا هەلگری پەگەزنامەي ئیتالیە و لە سەرەمی سەرۆک (حەبیب بورقییە) ی هادێتی پەگەزنامەي تونس و دەرگرتوه. لە مانگی ۸ ی سالی ۱۹۶۰ ئەدا بریاری کۆچکردنی داوه سەرەتا چووه لیبیا و پاشان چووه (ئەمس). چالاکیە بازرگانییەکانی لە ئێران ئەو دوو ولاتەدا بەرفراوان کرد هەتا لە کۆتایی (۱۹۶۰) دا نازناوی (پاشای ئەحمەد) ی لە ناوچەي دەریای ئارەراستدا پێ درا.

تا ئێستاش لە (کابیۆنای) ئیتالیا دەژی. یوسف ئەدا وەک کەسایەتیەکی دور لە چاری هۆکارەکانی راگەیانندن مارتەو تا کاتێک لە ۱۷/نۆفەمبەر/۲۰۰۱ دا (جۆرج بۆشی کۆر) خۆی و دامەزراوەکی بەوه وەسفکرد کە پشگیری تیرۆز دەکەن. لەو کاتەوه (نداء) لە هەمرو دونیاوه چاری لەسەرە. لە دواي قەسەکی (جۆج بۆش) هەو دەسەلاتدارانی (سویسرا و ئیتالیا) - CIA - لیکۆلینەوهي فیدرالی ئەمریکی و (۱۲) دەوڵەتی دیکە لەم کارەدا پشگیریانکرد و هەستان بە نەخامدانی لیکۆلینەوهيکی چۆر پێ لەو بارەییەوه، بەلام هیچی لەسەر ساغ نەبویەوه هۆکارەکانی راگەیانندن بە پیاویکی (نارون نامظ) نازەندی دەکرد ئەو تەنها بازرگانێکی بەناوبانگ

جیاوازا دا هەبە^١، ئەمەش بۆ خۆی ژمارەیهکی زۆرە مانای بوونی پێگەیهکی تایبەتە، هەروەها یەکلایکردنەوی ئەوەی (کاک ئەحمەد) سەرە (ئێخوان موسلیمین) بوو دەکرێت بە ئەندامی ئەو حیزبە ئەژمەرد بکریت؟ دوا جاریش قسە کردنیکی کورت دەربارەي ئەو پەيوەندیی لە نێوان (شەهید مامۆستا ناصری سوێحانی)* و (کاک ئەحمەد) دا هەبوو.

بەجۆریک لە جۆرەکان، هەموو سەرچاوەکان کۆکن لەسەر ئەوەی سەرەتای سەرەلانی (حرکە ئێخوان موسلیمین) (بزووتنەوی برایانی موسولمان) لە نێزان بە گشتی و کوردستان بە تایبەتی دەگەرێتەو بۆ کۆتایی سالی حەفتاکان (١٩٧٩)، هۆکاری گواستنەوی ئەم (تۆو) ش. لە ئەنجامی ئاواڕەبوونی دەیان کەس لە

و سەرۆکی بانگی تەقوانییه کە سەرۆکی ئەمریکا بە پشتگیری کردنی تۆرۆ ناوی دەبن، بە لێکۆ لە ماوەی ٢٥ سالی پابردوا پۆلیکی گرنکی بێنیو لە ناو کۆمەڵەی ئێخوان موسلیمیندا، ئەو رێکخەری پەيوەندیەکانی نێوان ئێخوان و شۆشی نێزان بوو، هەروەها ئەلەقی پەيوەندی نێوان (سعودیە - یەمەن. سعودیە - نێزان) بوو. هەوێکی لە توانا بە دەریدا بۆ چارەسەرکردنی کێشەي نێوان حوکمەتی جەزانی و بەرەي پزگاری جەزانی، هەروەها پۆلی هەبوو لە (تونس و عێراق و تورکیا و کوردستان و مالیزییا و ئەندۆنیزییا). دەسەڵاتدارانی میصر لە ٢٠٠٨ بە شێوەیهکی ناامادە حوکمی (١٠ سال) زیندانیان بەسەردا سەپاند، دواي ئەوی (حوسنی موبارەك) بابەتەکی ناردە دادگایی سەبارەت لە گەڵ (٤٠) لە سەرکردەکانی ئێخوان موسلیمین لە

(میصر). سەرچاوە WWW.GOOGLE.COM

^١ یوسف نداو، احصاوات عن النیخوان، یوسف نداو فی حوار مع جزیرة، المصری الیوم (المجلدة الثالثة)، www.wikipedia.org.

^{*} خۆتەر دەتوانیت بۆ وەرگرتنی زانیاری دەربارەي ژانی (شەهید مامۆستا ناصری سوێحانی) بگەرێتەو بۆ کتێبی (شەهیدی بیرو رای نازادی)، کە دەزگای (بەرهم) بۆ بەرەمهکانی (ناصری سوێحانی) یلازیانکردۆتەو. بۆ زانیاری دەربارەي لایەنی فیکری و لایەنی هەموو ئەو (کاسیت و سیدی) و بکریت، کە نێست لە زۆریک لە تۆمارگاکاندا بوونیان هەبە، یاخود کتێبی (دواینهکانی) بەرێژ (مامۆستا تەحسین حە غەریب) بۆتێتەو...

ئەندامانى ئەو كۆمەلەيە لەولائى(مىصر)ەو بەھۆى پرژىمى تۆتالىتارو چەپى (جەمال عبد الناصر)، ھەروەھا بەھۆى ئەو قوتابیانەى بۆ خويندنى زانستە شەرعىيەكان دەچوونە(مىصر)و پاشان دەگەرانەو ناوچەكانى خۆيان بۆ نمونە، "ئىخوان-بەھۆى(ئەجەد زەھاوى و شىخ محمد سەوواف)ەو ھاتە(عىراق)و (كوردستانى باشور) و لەوئىشەو لە پرژىگەى چەند(فەقى)يەكى (مەريوان و پاو)يى كەلەكۆتايى شەست و ھەفتاكاندا لەوى دەياخويند، ھاتە كوردستانى ئىران"^١.

دواى گواستنەوئى فىكرى ئىخوان بۆ كوردستانى پرژەھەلات لەوى(مامۆستا ناصرى سوبحانى) وەك كەسى يەكەمى ئىخوان دەردەكەوت، بەلام پيش دەركەوتنى ناوێك بەناوى(ئىخوان)ەو ھەموو ئەوانەى دواتر وەك(كۆمەلەى دەعوو ئىصلاح) دەركەوتن و درژەيان بەكارى خۆياندا، لەژىر چەترى(مەدرەسەى قورئان و دواتر مەكتەب قورئان)دا، بەسەرپەرشتى خودى(كاك ئەحمەد) كار و چالاكىيەكانيان ئەنجامدەدا". ئەو چەند كەسە ئىخوانەى ھاتنەو بۆ كوردستانى پرژەھەلات، لەگەڵ كەسايەتى سرنج پاكىشى(كاك ئەحمەد) ئاشنا دەبن و بەپاراستنى شوناسى فىكرى خۆيانەو و ھاوپرێ لەگەڵ(كاك ئەحمەد) دەستدەكەن بە وانەوتنەو لە(مەدرەسەى قورئانى مەريوان)دا و (كاك ئەحمەد)، پرژىكى زۆريان لىدەگریت و ئەوانىش(كاك ئەحمەد)بيان لەلا زۆر گەورە دەبیت"^٢.

(كاك ھەسەنى ئەمىنى)يش، دەربارەى بوونى ئەندامان و لایەنگرانى(ئىخوان موسلىمىن) لەپرژى قوتابیانى(مەدرەسەو مەكتەب قورئان)دا،بەم شىوہە دەدووت

^١ بارام صفى زادە. ئىخوانەكانى ئىران گەورە لە ديموكرات و كۆمەلە و نەوانى دىكە دەبنە گۆڤارى (تيسلام

پۆست). ژ. ٧. سالى ٢٠٠٩، ل ١٨.

^٢ ھەمان سەرچاوەى پيشوو.

"بڕێك لە ھاوڕێیان لەو كاتەدا بەیەتییان بە (ئیخوان) داو، بەلام بە ھەرحال، ئەو كاتە جۆلە (ئیخوان) لە كوردستانی ئێران زۆر چالاك نەبوو تاسبتوانن سەر بە خۆ كار بكەن، ھەربۆیە ئەو برادەرانی بەشیوەی سەر بە خۆی و جیا جیایی کاریان نە دە كرد، ئەگەر پەیمانیشیان بە (ئیخوان) دا بێت تەنھا بەشیوەی (بە یەت) پایە دار بوو، چونكە زەمینیەك بۆ چالاكی دینی لە كوردستانی رۆژھەلات وجودی نەبوو تا كەسانێك بێن لەو زەمینیەدا كار بكەن، ھەرچی كە پێویستبوو تا كە سێكی موسولمان، یان بزواتێكی دینی ئەنجامی بدات لە (كاك ئەحمەد) و بزواتەكەیدا ھەبوو.

بەھۆی ئەم دەلیلەو ھەركەسێك لە گەڵ ھەر حیزب و كۆمەڵێكدا بوون دەھاتن لە گەڵ (كاك ئەحمەد) کاریان دە كرد، ئەو برادەرانی ش-ئێخوانییەكان-بەشیوەی مامۆستا و ھەندێكجار گۆنگەر لە دەرسەكانی ئێمەدا بەشدارییان دە كرد. لە ناو كۆمەڵەی ئێمەدا نامادە بوون و ھەندێكجار دەبوونە ئەندامی شورا- (وەك مامۆستا ناصری سوبحانی) (بە پاراستنی شوناسی جەمعی خۆی) ھەزار رۆژی تەواو سەر بە رشتیاری لە نەستۆدا بوو^۱. -دیارە دوای دەستگیرکردنی (كاك ئەحمەد) لە لایەن ئێرانەو-، ھەروەھا ئەوانیش خۆیان لە ئێمە بەجیاواز نە دە زانی، بە لای (كاك ئەحمەد) ھەموو موسولمانان و بیركردنەوێ ئەوان عزیز و بەرێز بوون، بە ھیچ شیوەیەك جیاكردنەوێ بوونی نەبوو، برادەرانی (ئێخوان) سەر كرده پێشینەكانی ئێخوانیان بەچی ئەندازە یەك خۆشبووستایە (كاك ئەحمەد) یشیان بەو ئەندازە خۆشەویست، چونكە (كاك ئەحمەد) شتیكی نە دەوت بە پێچەوانەی زەوقی

^۱ بارام صفی زاده: ئێخوانەكانی ئێران گەر لە دیکرات و كۆمەڵەو ئەوانی تر دەبەنەو، !! گۆفاری نیسلام

پۆست ، ژمارە ھەوت ، ئایاری ۲۰۰۹ ل. ۱۹-۱۸.

ئەوان بێت. لەكاتی دانیشتنەكانیشماندا ئەو برادەرەنە خۆیان ناشكرادەكرد دەیانوت (لەگەڵ ئیخوان بەیەتەمان كەردوو). تا ئاستێك هەندێك لەوان پێشنیاریان دەكرد بەیەتیی خۆیان بشكێنن و بێن لەگەڵ (مەكتەب قەران) و (كەك ئەحمەد) بەیەت بەبەست، بەلام (كەك ئەحمەد) قەبۆلی نەدەكرد و دەیوت "لەسەر بەیەتەكەیی خۆتان بێننەوێ ئێمە و ئێوە لەگەڵ یەكتردا كار و چالاكیی دینی خۆمان دەكەین"^۱.

پێویستە لێرەدا ناماژە بە رۆژی (ئیخوانی كوردستانی باشور) بكرێت لەگەشتەو كارو چالاكیەكانیان لەگەڵ ئیخوانی رۆژەهەڵاتدا، و هەروەها پەيوەندی (كەك ئەحمەد)یش لەگەڵ ئەماندا. (بۆرەهان مەحمەد ئەمین)، كەبە (بۆرەهانی ئەمینی) ناسراوە، یەكێكە لەئیخوانەكانی (كوردستانی باشور). كەڕێی دەكەوتتە ئێران و لەوێ بە (كەك ئەحمەد) ناسنادەبێت و بۆ ماوەیەكی زۆر لەلای ئەوان دەمێنیتەوێ، (مامۆستا بۆرەهان) لەبارەیی چۆنیەتیی و هۆكاری ڕێكەوتنە كوردستانی ئێرانەوێ بەم شێوەیە دەگێڕێتەو "پایزی سالی ۱۹۷۹ بوو، لێرە (كوردستانی عێراق) وەزەمان لێ تەنگ بوو، بەتایبەتیی ترسی ئەوێ هەبوو، كەئیحتیمالە لەلایەن دام و دەزگای بەعسیەوێ بگێڕن و بێرێن بۆ لێكۆڵینەوێ. دواي مەشورەت و ڕاگۆڕینەوێەك لەسەر ئەوێ ڕێكەوتن مەن سەفەر بكەم بۆ ئێران، دوو نامەیان نوسی یەكێکیان بۆ بڕایەك كە (مەریوان) بوو، ئەوێ دیکەیان بۆ جەنابی (كەك ئەحمەد) منیش كەگەشتە (مەریوان) ئەو كۆمەڵەیی سەر بە (كەك ئەحمەد) بوون، مەدرەسەیی قورئان بوون و هەندێکیان سەر بە مەدرەسەیی ئیخوان بوون، خەریكی كاركردن بوون، كەگەشتە ئەوێ پاش ماوەیەك پێمووتن، حەز دەكەم دەورێك ببینم و خەمەتیی ئەم خەلكە بكەم، و تەم چۆنە مەن (نێدارەیی) مەدرەسە بكەم؟ زۆریان پێخۆش بوو، جارێكماندا

^۱ (كەك ئەمەنی ئەمینی: یادایام.... (چاویكەوتن)، گۆڤاری راه ما، ژ. ۹. بەخشی نۆ، ل ۲۵-۲۴.

لەپادیتی مەریوانەوه، وتمان نەوانە ی پێیانخۆشە بەشداری بکەن -لە مەدرەسە ی قورئاندا بۆ قورئان خوێندن- لەڕۆژی شەممەوه پۆل دەکەینەوه، کەسوپاس بۆ خوا ژمارەیهکی زۆر بەشداری لەگەڵمانداکرد، تا ئەو کاتە هەر لە(مەریوان) بووم و (کاک ئەحمەد)، لەبەرئەوهی خوێنی نەرژت و میللەتی کورد سەرگەردان نەبیت، بپاریدا(سنە) بەجێبەجێت و بپواتە(کرماشان)، کەچووە(کرماشان)، ئێمەش لەگەڵ کۆمەڵێک برا، چوینە(کرماشان) سەردانمانکرد لەمالێکی گەورە ی کۆندا بوو، کەدەیانوت مالتی جولەکە بوو، لەوێ بەخێرەتێکی گەرمی کردین، و پاشان نامەکەم پێداو دوا ی خوێندنەوهی دووبارە پێتێکی زۆری بۆ دەربڕین^١، و وتی "لە ئەیامێکی پر لە تقلباتی سەیردا هاتون. إنشاالله بەخێر و سەربەرز ی هەموو لایەک دەیگوزەرتین"^٢. بەم شیوەیه دەتوانین بڵێن یەکەم پەییوەندی نێوان (نێخوان موسلیمینی کوردستانی عێراق و کاک ئەحمەدی موفتی زاده) دروست بوو، هەرۆک ناماژە ی بۆ کراو(مامۆستا بورهان)یش باسی دەکات،(کاک ئەحمەد) بەبێ بوونی هیچ کێشە و گرفتێک پەییوەندییهکی زۆر تەندروست و قول و فراوانی لەگەڵ ئەو برادرانەدا دروست دەکات و کار دەگاتە ئەوهی پەزامەندی دەردەبڕیت، کەسێکی وەک(مامۆستابورهان)وانە ی(تەفسیری قورئان)بەقوتابیهکانی(کاک ئەحمەد) بڵێتەوه، ئەمە جگەلەوهی بە درێژای ئەوکاتە ی لە ئێراندا دەبن و(کاک ئەحمەد) خۆی دەستگیر نە کراوه. (مامۆستا بورهانی ئەمین) لەو مالدەدا کەدەبیت خودی

^١ (چاوپێکەوتن، لەگەڵ مامۆستابورھانی امینی، ھابوپی کاک ئەحمەدی موفتی زاده، دەریارە ی پەییوەندی

خۆی بە کاک ئەحمەدەوه، مانگی دووی ٢٠٠٩.

^٢ (بورھان محمد ئەمین، کاک ئەحمەد دلسۆزی کورد و کوردستان، گۆ. پەیمای راستی. ژ. ٧٩ بەھاری ٢٠٠٧.

(کاک ئەحمەد) تێیدا دەژی و بۆ ماوەیەکی دوور و درێژ لە نزیک یەکەوێ ژیا
دەگوزەرینن^١.

دەبینین ئەم پەڕەندییە توند و تۆلەیی بەردەوام دەبێت، تا کاتیکی "گیروگرەکانی
ناوخی (مەکتەب قورئان) ڕەهەندیکی ئالۆزتریان پەیدا کرد، (کاک ناسر) و باقی
هاریانی (شورای مەکتەب) هاتنە دەرەو و ئیخوانەکانی ڕۆژەلات لەسالی
(١٣٦٤) وە بە شیوەیەکی سەرەخۆ و بەڕێخستنێکی نوێ و بەرێبەراییەکی نوێ
کار و تێکۆشانی خۆی لەپێشدا کوردستان، پاشان لە هەموو ناوچەیی ئێران
کەسونی لێیە درێژە پێدا^٢.

ئیخوانەکانی ئێران، هەموویان لەژێرناوی (کۆمەڵەی دەعوە و ئیصلاح) دا کۆدەبنەو،
پەڕەندیەکی پتەویان لەگەڵ ئەمینداری گشتی یەکگرتوی ئیسلامی کوردستان
(مامۆستا سەلاحەدین محەمەد بەهادین) دا هەبە، بەپێی ئەو زانیاریانە
پێگەی (wikipedia) لەسەر زاری (مامۆستا عەبدولعەزیز سلیمی) وە بلاوی
کردۆتەو، دەتێت: (مامۆستا سەلاحەدین محەمەد بەهادین) لەپیاوێ گەورەکانی
بۆری دەعوەیی لەئێران و پیاویکی زاهید و مورشیدیکی رۆحانی دەعوەیی
ئیسلامی بوو. دواي ئەو سالی (١٩٩١) دەگەرێتەو کوردستانی عێراق.
رێکخستنی دەعوەیی ئێرانی دەدرێتە دەست کۆمەڵێک لە پیاوان و ناوادرترینیان
لەوانە:

١. عەبدولرحمان بێرانی، ئەمیری گشتی کۆمەڵەکەییە.

^١ (چاریتکەوتن، لەگەڵ مامۆستایان بڕهانی امینی، هاریتی کاک ئەحمەدی موفتی زاده، دەرپاری پەڕەندی

خۆی بە کاک ئەحمەدەو، مانگی دووی ٢٠٠٩.

^٢ (بارام صفی زاده: ئیخوانەکانی ئێران گەرەو لە دیکرات و کۆمەڵەو ئەوانی تر دەبنەو، !! گۆفاری ئیسلام

بۆست، ژمارە حەوت، نایاری ٢٠٠٩. ل. ١٩

٢. ئیبراهیم مردوخی، لە پارێزگای کوردستان.
 ٣. عەبدول واحد شکر زهی، لە پارێزگای سێتان و بلوچستان.
 ٤. شیخ درزند، لە پارێزگای هورمزگان لە باشوری ئێران.
 ٥. عەبدول رحیم خورشید، لە پارێزگای ئازربایجان.
 ٦. عەبدول عەیز سلیمی، لە پارێزگای کرماشان.
- ئەم کۆمەڵەیە تا ئێستاش لە کارەکانیان بەردەوامن و دواى هاتنە سەرکاری ریفۆرخوازان بە سەرۆکایەتی (سەید عەمەد خاتەمی) لە (٢ی جۆزەردانی ١٣٧٦).
- هاوێی بوو لە گەڵ کرانەوی زیاتری کەش و هەوای سیاسی ئێران، لە وکاتەدا گەڵاڵە و پەپەرە و پرۆگرامی ناوخواز جەماعەت پێشکەش بە (وەزارەتی ناوخواز ئێران) کراو داواى بە فەرمانی بوونی یاسایی و تێکۆشانی تابلۆداریان وەکو جەماعەتیکی (فەرھەنگی سیاسی - قانونی) لە حوکمەتی ئێستای تەلەبەکانکرد، بەلام بە داخەوێ تا ئێستا ئەو داوايە بێ وەلام ماوەتەو^١.
- لە راستیدا جگە لەو پەيوەندیەى لە نێوان (نێخوان)ی ئێران و (کاک ئەحمەد)دا هەبوو، لە ماوەیە کدا پەيوەندی (نێخوان) بە (موفتی زادە) وە دەگاتە پەيوەندی لە سەر ئاستی نێخوانی عەلەمی، (نێخوان موسڵمین) لە ڕێگەى (پەيوەندییە نێو دەوڵەتیە کەنەو) پەيوەندی بە (کاک ئەحمەد) وە دەکەوێ لە گەڵی دادەنیشن، هەموو ئەم زانیاریانەش لەو چاپێکە وەتەندا باسکرا. بە ناو نیشانی (شاهد علی العصر) لە، (٢٠٠٢/٨/١١)، (کەنالی ئەلجەزیرە) بەرپرسی هەموو پەيوەندیەکانی (نێخوان موسڵمین) و (یوسف نداء) سازیکرد، کە لە چاپێکە و تێکی چروپری (٨ زنجیرە)یدا لە شێوێ پرسیار و وەلامدا باس لە گەنگی و پەيوەندی نێخوان

^١ (هەمان سەرچاوەی پێشوو ل ١٠)

بە (كاك ئەحمەد) هە دەكات. ئێمە هەول دەهین لێرەدا ئەو بەشە ی چاوپێكەوتنەكە، كە قسە كردنە لەسەر (كاك ئەحمەد) دابەزێنین، وەك بەلگە یەكی مێژوویی دواتر قسە لەسەر ئەو خالە بكەین، كە (یوسف نداء) لە بارە ی (ئێخوان) بوونی (موفتی زاده) وە باسی دەكات.

دیارە ئەم بابەتە لە زنجیرە ی (دوو هەم) ی بەرنامە كە وە دەست پێ دەكات^۱ :
ئەحمەد منصور : ئەحمەدی موفتی زاده یەكێكە لە سەر كرده سوننیەكان.
یوسف نداء : خوا لێی خۆش بیّت، تۆ بابەتێك وروژاند لە گەرن گەرتین ئەو بابەتە نە ی
ئێرانە نازار مەدەدات .

ئەحمەد مەنصور : مەن هێشتا هیچ پرسیارێكم نە كرد وە .
یوسف نداء : ناوت هێنا خوا لێی خۆش بیّت. چونكە چیرۆكە كە ی زۆر خۆیناوییە .
ئەحمەد مەنصور : دەیناسی ؟
یوسف نداء : دەیناسم، لە نزیکە وە دەیناسم. هەتا سەردانە كەشم بۆ لای (ئەحمەدی
موفتی زاده) و كۆمەلە كە ی بوو.

ئەحمەد مەنصور : كە ی ناسیوتە... ؟ پێش شۆرش یان دوا ی شۆرش ؟
یوسف نداء : لە پۆژانی شۆرشدا، كۆمەلە كە ی كورد بوون، ئەو كاتە كور دەكان
بلاو بوون و تا ئێستاش هەر بلاون. راستە و شیوعی و كافر و ئیسلام لە ناویاندا
هەبوو .

ئەحمەد مەنصور : ئەحمەدی موفتی زاده لە عەرەبە سوننەكانی ئێران بوو ؟

^۱ احمد منصور. شاهد على العصر (العلاقات الدولية الأخوان كما يرا يوسف نداء. قناة الجزة.

۱۱/۸/۲۰۰۸ حلقة الثاني.

(*) پێشكەشكاری بەرنامە ی (شاهد على العصر) لە كەنالی ئاسمانی (المجید).

يوسف نداء: نەخىر. (ئەحمەدى موفتى زادە) لەكوردەكانى ئىترانە شۆتىنى لە (كرماشان) بوو.

ئەحمەد منصور: لە خۆراسان بوو يان لە كرماشان؟ بېورە.

يوسف نداء: ئىمە كە سەرداغمانكرد لە كرماشان بوو، كاتىك سەرداغمانكرد كىشەكە ئەو بوو يارمەتى شۆرشى دەدا، لەگەل ئەو شۆرش مۆركىكى ئىسلامى ھەبوو، كوردە راستپەرۋەرەكان و شوعىيەكان بەشىكى زۆريان پىكھىتابوو كەلەلەيەن روسياۋە پشتگىرى دەكران لە دژايەتى كردنيان لەگەل (شاھ) دا...

ئەحمەد منصور: پىش ئەمە ناسىبووت يان دواى ئەمە؟

يوسف نداء: نەخىر. لەوكاتەدا ناسىم.

ئەحمەد منصور: چۆن بىنىت؟

يوسف نداء: لەچىرۆكىكدا بۆت دەگىرمەو، كاتىك كىشە پرويدا لەنىوان (موفتى زادە) و ھوكمەتدا. ئەو كاتە (ئەبو ھەسەن بن ھەدر) سەركۆك كۆمار بوو، لەگەل (بنى صدر) رېكەوتىن. پىمانوتىن لەبەرژەۋەندى نىيە ئىمە ۋاز لە بالى ئىسلامى بەيتىن و شوعىيەكان كەلىرە نىن زالىن بەسەرياندا. ئەو دەۋلەتەنى ۋا دادەنرا يارمەتى شۆرشى ئىسلاميان دايتت، بۆيە پىۋىستە شۆرشى ئىسلامى بىيانپارەتت، مۆلەتقان لىۋەرگرت و چوین بۆ كرماشان، لەكرماشان چاومان پىي كەوت ئەو پىاۋە-كاك ئەحمەد-ۋتى. مەن داۋاكارىم ھەيە. مەن شەرمەزارىبوم.

ئەحمەد منصور: گرنگىرەن داۋاكارىيەكانى چى بوون؟

يوسف نداء: ئەو خۆى شارەبۇيەو. ۋاتە كاتىك ئىمە چوۋىن....

ئەحمەد منصور: قەستەن لەگەل كەردو ئەو خۆى شارەبۇيەو...؟

يوسف نداء: ئەو ديارنەبوو. لەبەر ئەو...

ئەحمەد منصور: ئەو خۆی لە کۆی شار دابوو یەو؟ لە حوکمەت یان....

یوسف نداء: لە هەردووکیان، لە هەرەشە شوعیەکان و لە حوکمەت.

ئەحمەد منصور: باشە، چۆن مۆلەتت وەرگرت؟ چۆن مۆلەتت لە (ئەبو حەسەن بەنی

صەدر) وەرگرت، بۆ ئەوێ چاوی پێکەوتن لە گەڵ پیاویکی مۆختەفی بکەیت؟

یوسف نداء: لە بەرژەوێ خۆی بوو - حوکمەتی ئێرانی -.

ئەحمەد منصور: ئێوە چۆن توانیتان لەو ئالۆزێدا ئەو پەڕیوەندیەتان دروستکرد؟

یوسف نداء: ئەرکیکی شەرعیمان بوو.

ئەحمەد منصور: من لە ڕوی شەرعییەو نالێم.

یوسف نداء: من لە دیدگایەکی شەرعییەو کار دەکەم..

ئەحمەد منصور: من لایەنی شەرعی دەزانم، بەلام ئەم لایەنە کەسیکی دەوێت

توانای هەبێت بە کاری بەیختێت بە شیوەیەک لە شیوەکان.

یوسف نداء: نەخێر، ئەو توانایی هەبوو لەسەر بەرگەگرتنی لە ناخۆشیەکان و

ترسەکان.

ئەحمەد منصور: لە کاتی کدا هەموو دەوڵەتەکان توانیان نەبوو بێنە ناو ئەو بارە

ئالۆزەو، تۆ چۆن توانیت داغلی ئەو بارەبێت و تەحەمۆلی بکەیت؟

یوسف نداء: ناتوانیت.... با وادابنێت، هەروەها تا سنووری تواناکانی خۆمان

دەڕۆین. ناتوانیت بلێن پێت وەک دەوڵەتێک کاربکە، پەڕیوەندیە شەخسییەکانمان

یارمەتی دەداین ئەو کارانە بکەین. ئەوێ یارمەتی (بەنی صەدری) دەدا بۆ کارو

باری کوردی لە ئەمریکا دادەنێشت و کورد بوو پەڕیوەندیان لە نێواندا هەبوو.

ئەحمەد منصور: سوننی بوو؟

یوسف نداء: بەلێ. سوننی بوو، ناوی (بارتۆما) بوو (موزەفەر پارتۆما).

ئەحمەد منصور: تا نیستاش لە ئێران دەژی؟

یوسف نداء: نەخێر. ئەو ئیستا لە ئەمەریکایە و ئەمەریکیشە، تۆ داوام لێدەکەیت
ئاماژە بە هەنیک ناو بکەم. ئەمەش دەبیته مال و ێران کردنیان. خوا بیانپارێزی.
ئەحمەد منصور: ئینشاالله وانا بێ.

یوسف نداء: خوا بیانپارێزی، (پارتۆما) توانی بروت، لەبەرئەوێ ئەمان
چاوەڕێیاندا کرد، ئەو پیاوی حوکمەتە، ئیمەش لە ڕێگەی پەیوەندی تایبەتەو،
کە چاوەڕێیان دەکردین بر دینیان بۆ ئەو شوێنە کە ئەو خۆی لێ هەشاردا بوو.
ئەحمەد منصور: کێ پیشوازی لێ کردن؟

یوسف نداء: کۆمەڵەی برامان (ئەحمەدی موفتی زاده) خوا لێی خوشبێ.
ئەحمەد منصور: واتە ئێوە لە پستی حوکمەتی ئێرانەو پەیوەندتان پێوەی کردبوو؟
یوسف نداء: نەخێر، حوکمەت دەیزانی پەیوەندیان پێوە دەکەین... بەلام چۆن؟
ئەحمەد منصور: ئەگەر حوکمەت بیویستایە بیگریت، دەیتوانی شوێن پێتان
هەلبگریت؟

یوسف نداء: نا... نا... ئەوان لەو کاتەدا پێداگریبون، چونکە شوعییەکان
هەلگەرانەو، پێداگریبون لەسەر ئەوێ تیگەیشتن لە نێوانیاندا هەبیست.
ئەحمەد منصور: ئێوە هەلەستان بەگێرانی ئەو ڕۆلە؟
یوسف نداء: بەلێ.

ئەحمەد منصور: واتە، ئیستا دەتوانن بلێن، سەردانەکی تۆ بۆ لای (موفتی زاده)
زیاتر لە چەند ئامانجیکی هەبوو، یەکیکیان ئەوێ تۆ دەتویست پەیوەندیەک
لە نێوان ئەو و حوکمەتی ئێراندا دروست بکەیت؟
یوسف نداء: نەخێر؛ من دەمویست سوننەتی ئێران بپارێزم.

ئەحمەد منصور. چۆن، ئەوەمان بۆ روونبەكرەو.

يوسف نداء: چونكە ھەندىك لەشوعىيەكان ھەبوون، ھەتا لەناو ھوكمەتى ئىسلامىدا چالاكىەكان ھەبوو، بەلام بەناوى ئىسلامەو، تەفرەقەيان لەناو شۆرشدادەنايەو، شۆرش ھەموو شتىكى تىدا بوو، ئىمەيان...

ئەحمەد منصور: لەكوئى خۆى شار دبووئەو؟ لە شاخەكان، يان.....

يوسف نداء: لە كرماشان.

ئەحمەد منصور: لە شاخ، لەمال لە...؟

يوسف نداء: نا... لە مالدا بوو...

ئەحمەد منصور: تۆ و كى بوون؟

يوسف نداء: ئىمە كۆمەلىك بووین. من (غالب)م لەگەلدا بوو.

ئەحمەد منصور: لەھەموو پتوئىستىيەكدا لەگەلدا بوو؟

يوسف نداء: نە... لە ھەندىك شتدا لەگەلما بوو. لەھەندىك شوئندا نە دەكرا ھەردووكمان برۆین، پتوئىست بوو يەكئىكمان ئاگای لەوى ترمان بىت، بەلام لە ھەندىك شوئندا ھەردووكمان نامادەى مردن بووین.

ئەحمەد منصور: خوانەكات....فەرموو.

يوسف نداء: لەھەندىك شوئندا ھىچ كامان نە دەچووین، كەسنىكى دىكەمان دەنارد.

ئەحمەد منصور: ھەر ھە... .

يوسف نداء: بەلى. ئىمە ھەردووكمان، ئىمە لەو كاتەدا ھەموو شتىكمان بەكراوئى باس دەكرد، دواى ئەوئى ھەموو شتىك تەواو بوو، نە مانتوانى شتىك بەكەین.

ئەحمەد منصور: باشە.

يوسف نداء: دواى ئەوئى لە ھەموو شوئىنىڭدا دەورە دراوين، نە مانتوانى بگەرئىن بەدواى خواردندا. دواى دوو ھەفتە لە مالاكە پرسیارمانكرد وىستیان شتېكرن، من چووم بۆ بازار. وتیان (پېنچ كىلۆ) (ئارد) - لە كاتىڭدا من (پېنچ ملیون تەن) ئارد دەكړم، بەلام لەو كاتەدا (پېنچ كىلۆ) م كړى.

نەحمەد منصور: بگەرئىنەو ە لای نەحمەدى موفتى زاده.

يوسف نداء: بەلى.

نەحمەد منصور: تۆ دەلئيت چوم بۆلاى؟

يوسف نداء: بەلى چووم. پېموت پېويستە تۆ ھاوکارى حوكمەت بگەيت، ئەو كاتە ھەولتېك ھەيە ئىمە بگەوينە نىوانتان. وتى من داواكارىم ھەيە. پېشەكېيەكەى ئەوئى، ئەگەر داواكارىيەكانت شتېك ھەلبكړت من ھېزى خۆم دەخمە كار.

نەحمەد منصور: گرنگترين داواكارىيەكانى چى بوون؟

يوسف نداء: داواكارىيەكانى تېكەل بوون، ئىمە ەك (نىخوان موسلمان)، ھەردەم داواكارى ئىسلامان لەپېش داواكارى نەتەوئىيەو ە بوو، بەلام ئەو داواكارى (نەتەوئى و ئىسلامى) شى، ھەبوو.

نەحمەد منصور: دەتوانيت بەكورتى داواكارىيەكانىمان پى بلئيت. ئەو دەزىكى گرنگە، بابەتى (سوننە) لە ئىراندا تا ئىستاش شوئى گومانە؟

يوسف نداء: يەكېك لە داواكارىيە نەتەوئىيەكانى (كرماشان) بوو، لەبەرئەوئى ناوچەيەكە (نەوتى) ھەيە، ئەو دەيوت: بەشېك لەو نەوتى لەلايەتى لەكرماشان بەكارى بھېئيت بۆ كوردەكان. بەسەر كوردەكان و بەسەر خويندنگە و نەخۆشخانە و رېڭا و بان و ئەو شتانەدا داھەشېكړت.... ئەوان دەيان ووت: سەرۋەت و سامانى

ولآت هیئی ولآت و پتویسته به سهر ولآتیشدا دابه شکریت، نهك به سهر شه ناوچه و شه ناوچه دا. نهك وه کو شه کو مه له یه له (خۆزستان) بوون. ده یانوت، نهوت هیئی خۆمانه و نابیت بدریت به ناوچهکانی دیکه، دۆزی دووهم، که مافی خۆی بوو، نهویش فیترکردنی (دیینی) له خویندنگا سوننهکاندا، شه ده یووت: هه ندیک له پیاوه شیعه کان له خویندنگه (سونیه کاندا) وانه ده لینه وه نه مه قبولنا کریت.

نه حمده منصور: واته، رۆله کانی (سوننه) ده بیت رۆله کانی دیکه ی (سوننه) فیترکات؟ یوسف نداء: به لئی، شه نه مه ی قبول نه ده کرد و تیکه لیه که هه بوو.

نه حمده منصور: نه خیر، جگه له مانه داواکاری چی تری هه بوو؟ یوسف نداء: بابه تی مزگه وتی (تاران) بوو، ده یویست مزگه وتیکی (سوننه) له (تاران) هه بیت، که تا شه کاتهش هیچ مزگه وتیکی سوننه ی تیدا نه بوو. نه حمده منصور: تاران. تا ئیستاش مزگه وتیکی سوننه ی لئی نییه. یوسف نداء: تۆ باشتر ده زانیت. من زاکیرم ناتوانیت وه لامی هه موو پرسیاره کان زوو بداته وه.

نه حمده منصور: ئینشالله. به لام من له وه له گه لتام چالاکم تیدایه، تانیستا هیچ مزگه وتیکی سوننه له ئیراندا نییه. شه رۆژه داوایانده کرد. یوسف نداء: به لئی.

نه حمده منصور: نه حمده ی موفتی زاده نوینه ری ئیخوان بوو؟ یوسف نداء: به لئی. له ئیخوان بوو.

نه حمده منصور: ده توانیت بلێن له ئیران ئیخوان موسلمین هه بووه؟ یوسف نداء: به لئی، هیچ قسه یه کی له سهر نییه، به لگه نهویش. نه حمده منصور: ریکه خراو بوون؟

یوسف نداء: بەلێ. هەتا كێشەشیان بۆ دروستکردن. جاریکیان پەيوەندیان پێوە کردم. وتیان چەند لیپرسراویکی ئاسایش دەیانەوێت بتبینن. وتم با من چاوپێكەوتن لەگەڵ وەزارەتی دەرەو بەكم، ئەمان منیان بانگکردوو، من پەيوەندیم بەو وەزارەتی دەرەو هەیه نەك ئاسایش.

یوسف نداء: بەدلتیایەوه.

ئەحمەد منصور: بگەرێنەوه لای(موفتی زاده) و داواکارییه كانی، ئیمە تێگەیشتن لەو هی، كه (موفتی زاده) نوێنەری ئیخوان بوو لە ئێراندا؟

یوسف نداء: خوا ببەخشیت، گوناھ بوو، ئیمە هەولماندا قەناعەتی پێ بەكەین، هەتا خەريك بوو ئیمەش لەو سەردانەدا بكۆژرێن.

ئەحمەد منصور: چۆن؟

یوسف نداو: دواى ئەو هی لەكارەكانمان بوینەوه، چوینەوه بۆ ئوتیل، بەیانی زوو فرۆكەكەمان..

ئەحمەد منصور: ئوتیل لە كرماشان؟

یوسف نداء: لەكرماشان، شوو تا درەنگێك لەگەڵیدا ماینەوه، دواتر چوینەوه ئوتیل بۆهین، دواى(۵-۱۰) دەقیقه، هەندێك چەكدارى كۆمەڵەى ئەو(۱۵)كەس دەبوون هاتن، وتیان لێرە مەمێننەوه پێویستە بتان بەین بۆ شوینیکی ئارامتر، وتمان بۆ؟ "وتیان زانیومانە دەیانەوێت بتانكۆژن." چوینە شوینیکی دیکە تا بەیانی گەراينەوه.

ئەحمەد منصور: باشە، دەمەوێت بگەرێنەوه سەر باسى داواکارییه كانی(ئەحمەدى موفتی زاده) تۆ تا ئیستا(سى) داواكاریت پێ وتم، یەكێکیان بابەتی نەوت، بابەتی وتەو هی وانە، بابەتی مزگەوتی سوننى لەتاران، داواكارى تری چى هەبوو؟

یوسف نداء: بابەتی زمانی کوردی، ڕێگەیان پێ بدەن هەندێك ڕادوێو تەلەفزیۆن دا بە زۆرین، واتە شتی نەتەواییان تێكەڵ بە پێداویستیه ئیسلامییه کانکردبوو. ئەحمەد منصور: واتە، هەموو کەمە نەتەواییه تێیهك لە هەموو شوێنێك ئەم داواکاریانە دەبێت.

یوسف نداء: بەلێ.

ئەحمەد منصور: چی تر؟

یوسف نداء: لەوکاتەدا ئێرانییهکان گەڕانگەری شت لەمێشکیدا ئەوەبوو، ئێمە موسڵمانین، ئەوەی موسڵمان لەیهکتری جیاکاتەو ئەوە هەڵەیه، ئەوەی ئێرانییهکان لەیهکتری جیاکاتەو ئەوە هەڵەیه، ئێمە بەدوای یەکییتیدا دەگەڕێین، لەگەڵ ئەم هەموو بانگەشه ئاشکرایانەدا لە شتەکاندا هەڵە هەبوو، واتە هیچ شتێك بێ هەڵە نایێت. ئێمە (تۆڵیدانسمان) هەیه بۆ هەڵەکان. دەمانەوێت هەلێ مژینەو نامانەوێت بێتە قێنینهو.

ئەحمەد منصور: بەلێ. ئێستا (ئەحمەدی موفتی زاده) گێراوه. چەند سالیکی لەسەن بەسەربرد.

یوسف نداء: گێرا. خستیانه زیندان.

ئەحمەد منصور: باشە تەواوی دەکەم*.

ئەحمەد منصور: لەبەرنامەی پێشودا لەسەر خاڵێکی گەڕانگ وەستاین (نیخوان موسلیمین)، یان ئەهلی سوننه لە ئێران و بەتایبه تی ڕێکخستنه کانی (نیخوان

* (لێره زنجیری دروهم لەبەرنامە که تەواو بوو، زنجیری سی یەم لە (۱۸|۸|۲۰۰۲) بەخشە کێتەو و لەسەر چەند تەوهریه کی دیکە قسە دەکەن، لە ئێرانیدا باس لە پەیره ندی تاران و (نیخوان موسلیمین) و زعی سوننه دەکێت. لە وێشدا لەبارە (موفتی زاده) وە قسە دەکێت.

موسلیمین) لە ئێران، ھەروەھا (ئەحمەدی موفتی زادە) سەرکردەیی (ئیخوان) لەوێ، ئەوێ كە چاوتپییکەوت و پاشان لەلایەن دەسەلاتدارانی ئێرانەو دەستگیرکرا، دوای دەرجوونی بە ماوێهەکی كەم لە زیندان كۆچی دوایکرد.

چۆن دەسەلاتدارانی ئێران ڕێگە دەدەن بە دروستکردنی ڕێكخراوی (ئیخوان موسلیمین) كە پەیوەندی بە سەرکردایەتی دەرهکییەو ھەبە، ئەو دەولەتێكە واخۆی دادەنێت، یان وابانگەشە دەكات دەولەتێكی ئیسلامییە؟

یوسف نداء: بە پراستی ئەو بابەتە خاڵی لاوازییە. ئەم خاڵە لاوازش تەنھا لە ئێراندا نییە. واتە دەكرێت ھەموو دەولەتێك مافی ئەوێ بدرێتی ترسی ھەبێت لە ھەر ڕێكخراویك لە ولاتەكیدا، كە پەیوەندی بە ڕێكخراویكی دەرهکییەو ھەبێت، بەلام ئەوان واراھاتون كە (ماسۆنییەت) لە ھەموو شوێنێكدا ببینن، راھاتون (پۆتاری) ببینن، واراھاتون ھەموو پێداویستییەکی گەورە ببینن كە بنەرەتەكە دەگەرێتەو بۆ ئەمەریكاو غەیری ئەمەریكا، ئەم خاڵە لە ماوێهەکی دوورو درێژدا لەلایەن ئیخوانەو چارەكراوە، بەوێ ھەموو ڕێكخراوە ئیخوانییەكان لە ھەموو دەولەتەكاندا ھەڵدەستن بە كاروباری خۆیان بە پێی ئەو بارودۆخەیی لەو ولاتەدا بوونی ھەبەو ئەوانی تێدا ھەبە.

ئەحمەد منصور: ئایا ئەمە پەیوەندی نییە بە ڕێكخراویكی دەولەتی، یان سەرکردایەتییەکی بەكۆمەڵ، وەكو خۆت ئاماژەت بۆ كرد؟

یوسف نداء: ڕێكەوتنی شتەكان پەیوەندی بە شتە ناوخۆییەكانەو نییە، واتە بانگەوازیكی ئیسلامییە، وەك بانگەوازی راست یان ھەڵە، ھیچ دەستکاری سیاسەتی دەولەت ناكات، ناوخۆیی بیت یان دەرەكی. ھەرچی پەیوەندی بە ئیسلامەو ھەبێت، وەكو ئیسلام، وەكو دین، وەكو بانگەواز، وەكو ئەمانە

دەروازەك بۆ ناساندی كەسایەتى و خەباتىكى نەئاسىتراو

پەيوەندى ھەيدە، بەلام بەدەر لەمانە پەيوەندى بەسياسەتى ناوخۆيان دەرەكى، ھىچ دەولەتیکەوھ نىيە.

نەحمەد منصور: لەژێر رۆشنایى ئەو پەيوەندیە تايبەتییەى، لەگەڵ نێران ھەتانبوو. داوى ئەوھى (نەحمەدى موفتى زادە) دەستگیرکرا چیتانکرد؟ ئایا...؟

يوسف نداء: لەراستیدا بابەتى (نەحمەدى موفتى زادە) کاریگەرى لەسەرمن زۆربوو، لەبەرئەوھى ئەوھ خۆى بابەتى کاریگەرى پیاویك بوو (خوالىتى خۆشبىت) نىمە بروامان وایە، كەپیاویكى ستملیکراو بوو، کاتیک كەدەستگیرکرا نىمە ھەولماندا تەدەخولبکەین، بەو واتایە، نا نىمە جیاوازیین، لەگەڵ نێراندا لەبابەتى (نەحمەدى موفتى زادە) و ئەوانى تردا، واتە نىمە پەيوەندیەکاغان بپچرێنین، نەگەر نىمە پەيوەندیەکاغان بەھەرکەسێکەوھ بپچرێنین ناتوانین ھەلەيەك چارەسەربکەین، کەباوھرمان وایە، دەبىت چارەسەربکرىت، باشتر وایە پەيوەندیەكە بەردەوام بىت، واتە ھاریکاری یەكترى بکەین لەوھدا لەسەرى ریکەوتوین و پۆزش بۆیەكتر بەئیننەوھ لەوھدا تىیدا جیاوازیین. ھەولەدەھین و بەردەوام دەبین لەھەولەدان بۆ چارەسەرکردنى ئەوانەى تىیدا جیاوازیین، نىمە ھەولماندا ھەتاکۆتایى یارمەتى ئەو پیاوھ بەھین نەمانتوانى، داواى سەردانىشمانکرد لەزینداندا. ئەو بابەتە توشى شىوہەك لەلەرزىنم دەکات. کاتیک لەگەڵ تۆ باسى دەکەم.

نەحمەد منصور: لەکى داواى سەردانىتانکرد؟

يوسف نداء: لەوھزارەتى دەرەوھ. بریتى بوون لەچوار پیاوی گەرە. بەيەكەوھ ناغان خوارد.

نەحمەد منصور: لەکوى، لەنێران، یان لە....؟

یوسف نداء: لە تاران و تەم پێیان هەژدەكەم سەردانی بكەم، وتیان دەكرێت شۆنەكە ی ببینیت.

ئەحمەد منصور: بێرته سالی چەندبوو؟

یوسف نداء: نەخێر.

ئەحمەد منصور: باشە. بە نزیکە کرۆه ی پیم بلی .

یوسف نداء: نا... ناتوانم پیت بلیم، لە توانایی مندا نییه...، ئەگەر بمتوانیایە رونی بکەوه... .

ئەحمەد منصور: باشە، بالەگەلت بێنمەوه بە یەكەوه، بۆ ئەوه ی بگەینە بەرواریکی نزیک، چونکە بەروارە کان بە لای منەوه زۆر زۆر گرنگە، واتە دەتوانین. لە کۆتایی (٨٠) کاتدا بوو؟

یوسف نداء: لە وانه یه.

ئەحمەد منصور: ٨٩ - ٩٠.

یوسف نداء: دەكرێت (٨٩ - ٩٠) دەكرێت.

ئەحمەد منصور: ٨٩

یوسف نداء: لە وانه یه ٨٩ .

ئەحمەد منصور: توانیمان ماوه یەکی گرنگ. دیاریکەین و بگەینە ئەنجامێک لە جیات ی ئەوه ی ماوه کە گشتگیر بێت.

یوسف نداء: بەلێ... بەلێ

ئەحمەد منصور: واتە دەتوانین بلیین لە سالی (٨٩) سەردانی (ئەحمەد ی موفتی زاده) تکرە لە زیندان؟

یوسف نداء: نەخێر. سەردانم نەکرد، من داوامکردو بەئێنیاندامی، کەئەو بابەتەم بۆ رێکبخەن، دەشیانزانی من ناتوانم لە هیچ شوێنێکدا ماوەیەکی درێژ دانیشم، دەیانزانی کەمن دەتوانم، تەنھا دوو رۆژ دانیشم، لەرۆژی دووھەمدا، واتە رۆژێک پێش سەفەرە کە داوامانکرد. وتیان ناکرێت، ناتوانین ئەو دەرچوو، بەلام نەمانتوانی ناوێشانە کە ی بزاین.

ئەحمەد منصور: ئا... لەزیندان دەرچوو؟

یوسف نداء: بەلێ. نەمانتوانی ناوێشانە کە ی دەستخەین، باشە ئێوە (ئێران)، وەکو دەولەتێک، وەکو وەزارەتێک ناتوانن شوێنی لەکوێیە؟ پێموت ئێوە ناتوانن، من دەزام لەراستیدا لەلای ئەوان دەرچووم بارودۆخە کە گۆرا، بەیەکەو دەرچوین و دابەش بووین.

ئەحمەد منصور: ئێوە دابەش بوون، ئێوە کێ بوون؟

یوسف نداء: ئێمە دووان بووین.

ئەحمەد منصور: تۆ و کێ؟

یوسف نداء: واز لەو بەهێنە، من زیاتر چاوم لەسەر بوو، ئەوێ لەگەڵماندا بوو رۆشت، رۆشتنی پەرچوو (موجیزە) تێدا بوو، چونکە ئەوێ لەگەڵماندا بوو کەسی نەدەناسی، جگە لەیەک کەس و یەک ناوێشان، ئەویشی پێ نەبوو بیری کردەو تەکسییەکیگەرد، تەکسییە کە لەو شوێنە وەستا کە ئەوێ بۆ چوو بوو. دوایی دابەزین نەیدەزانی بۆ کۆی بڕوات پیاویکی بینی و چوو بۆلای...

ئەحمەد منصور: کێ؟ (ئەحمەدی موفتی زادە)، یان ئەوێ بەشوێنیدا دەگەرا؟

یوسف نداء: نەخێر، ئەوێ تریان... ئەوێ تریان، بەلام گرنگ ئەوێ سلاویان لەیەکتری کرد، وتی من بەخاتری ئەو هاتووم (ئەحمەدی موفتی زادە) ببینم،

وتى(بەخوا)ئەوئى من دەزانم، ئەو ھەفتەيەك لەمەويش لەم مائەدابوو، بەلام ئىستانا..بابگەرپين. بردىو(دوو-سى)شەقام گەران، گەيشتنە كۆلانیك دەرنەدەچوو. كەمىك بەدەورى خۆياندا سورانەوئەو مائەكەيان دۆزىيەو پۆشتنە ژوورەوئەو (ئەحمەدى موفتى زادە)يان بينى: كاك ئەحمەد، وتى پیتی "سوبحانەاللہ، ويستم سەفەرەكەم، بەلام تەندورستيم پيگەي پينەدام ناچاربووم سەفەرەكەم بۆماوئە دوو پۆژ دوايخەم، ئەمەش فەزلى خوا بوو".

ئەحمەد منصور: واتە، ئیوئە سەرەپای ئەوئە بەسەردانیكى فەرمى لەئێران بوونو ئێران دەزگایەكى باشى(ھەوالگىرى)ھەيە، كەچى توانيتان بگەنە ئەوماڵەي (ئەحمەدى موفتى زادە)ى لى يە؟

يوسف نداء: بەلى...بەلى..بەس ئەوئەشنا.شتىكى زۆرم لەبارەي پەيوەندىيەكانەوئە بەدەستەيئنا،(خلىج و سعودىيەو عىراق)ھەموويان بەو تەوانبارمان دەكەن ئىمە بەكرى گىراوى ئێرانين، ھەروەھا ئێرانيش بەو چاوەوئە سەيرىمان دەكات كەبەكرى گىراوى(خلىج و سعودىيەو عىراق)بين. ئىمە لەنيوان ئەم(چەكوش و بندان)ھەدين، بەلام ئىمە ئامانجمان ھەيە، پەيوەندى بە بارودۆخى ئىسلامەوئە ھەيە، ئىمە ھىچ بەرژەوئەندىيەكى تاكە كەسىمان نىيە.

ئەحمەد منصور: ئیوئە نە دەترسان سەردانەكەتان بۆلاي(ئەحمەدى موفتى زادە) ئاشكرا ببیت، لەگەل ئەوئەشدا كاریگەرى ھەيیت لەسەر پەيوەندىيەكانتان لەگەل ئێراندا؟

يوسف نداء: پيش ئەو كيشە پويدا بوو، من جارىك لەجارەكان چوومە ناو ئێرانەوئە ئەوان دەيانزانى من گەيشتوم، واتە(كەمال غەرازى) دەيزانى. ئەحمەد منصور: (كەمال غەرازى) لەو كاتەدا وەزىرى دەرەوئە بوو؟

یوسف نداء: نەخێر، وەكیلی وەزیری دەرەوێ بوو.

ئەحمەد منصور: من تێبینی ئەو دەكەم، پەيوەندی تۆ بەو زارەتی دەرەوێ...؟

یوسف نداء: من پەيوەندیم بەسەرۆكایەتی و وەزارەتی دەرەوێ هەبوو، پەيوەندیم بەهیچ كەسیكی ترەوێ نەبوو.

وەك ناماژەیی بۆكرا، ئەم گفتوگۆی نێوان (یوسف نداء و ئەحمەد منصور) بەچەند زنجیرەیهكی (تەلەفزیۆنی) كۆتایی پێهات، ئەوێ بەلای ئێمەوێ گەنگ بوو، ئەوێ بە تاییهەتی بوو لەسەر (كەك ئەحمەد). وەك لەوێ كانیشتادەردەكەوێت (یوسف نداء) بەو ناحەقیهەیی بەرامبەر (موفتی زاده) ئەنجامدراوێ زۆر ناپەڕهەت بوو و یەكێك بوو لەو پروداوانی كاری تێكردوو و بەلایهەوێ گەنگ بوو. شایهەتی دانەكانی (یوسف نداء) زۆر رۆن و ئاشكراوێ پێوێستی بەهیچ كۆمیتێك نییه، بەلام ئەوێ جینگێ هەلۆیستە لەسەر كەردنەوێ پێوێستە بۆ (یوسف نداء) خوێنەرانی میژووش راست بكرێتەوێ بابەتی (ئێخوان) ی بوونی (كەك ئەحمەد) موفتی زاده) یه.

لەپراستیدا (یوسف نداء) لەم بابەتەدا نە پێنكاوێ كاتیك (كەك ئەحمەد) بە (ئێخوان موسلمین) ئەژماردەكات و زۆر پاشكاوانە دەلێت "بەلێ، ئێخوان بوو". پێوێستە لێرەدا ئەوێ بووترێت بە (ئێخوان) دانەنانی (كەك ئەحمەد) لەبەر خراپی (ئێخوان) نییه، و هەلبدێت ئەو لەو خراپانە دوربجێتەوێ، بەلكو تەنها لەبەر ئەوێه (كەك ئەحمەد) زۆر لەوێ فراوانتر بیری كەردۆتەوێ بكەوێتە ژێر سەیتەریهەیی رێكخراویكی دیکهەوێ، ئەم قسەیهەش دەتوانین لەهەلسوكهەوت و هەلدانەكانیدا زۆر بەرونی هەستی پێبكهین. شتیكی بەلگە نە وێستە سەریهەخۆی بوون بۆ كەسیكی بلیمهەتی چاوەنەترسی وەك ئەو، پێوێستییهكی گەنگی قۆناغهكی بوو، (كەك ئەحمەد) بەدەلیلی كۆنگرهی (بیستی خرداد) و (تەئسیسی شورای - شمس) و

دانیشتنەكانی، لەگەڵ لایەن و كەسایەتییەكاندا، كاری بۆ ئەوە كردوووە یەكپیزی بەتەواوی مانەووە دروستبكات، یەكپیزی بەك بێت ناوەرۆك و پوخساری جێگەیی گومانی هیچ كەس و لایەنێك نەبێت، ئەو لەدانیشتنە كۆتاییەكانیدا، لەگەڵ قوتابیەكانی بەم جۆرە دەربارەی خۆجیاكردنەووە قسەیان لەگەڵ دەكات "برا موسوڵمانەكان، خوشكە موسوڵمانەكان، چەنێك ئاگاداریم داو، ئەگەر كەسانێك بیانەوێت (گروھگەرای و فیرقەگەرای) بكەن و ئەم خەسلەتە تەشكیلاتزەدەگی و حیزب پەرستییە لەناو موسوڵماناندا مۆتەئەسیفانە رێشەیی داكو تاوێ بیانیبێت، من بەریم لەوان و ئەوان لەمن بەرین، لەقیامەتدا مەسئولیەتی ئەمانە ناگرمەسەرشان. -لەقیامەت بپرسن- كە (ئەحمەد) تۆ بۆچی ھاتی ژمارە بەك لەموسوڵمانانت جیاكردەووە لە خەلكی تر بەناوی (گروھ و دەستە بەك). بەرنامەیی من ئەمە نییە براكانم، خۆم خەجەلەتباری لای خاواناكەم، خود خواھیی (خۆوێستی) ئێو. ئێو بڵێن، ئێمە موسوڵمانگەلی مەكتەبی جیانی لەمەردم، خۆمان لەخەلك جیادەكەینەووە. بەرپرسیاریتیی لەئەستۆی خۆتانەو چەندەھا جار وتومەو ئیستایش ئەیلێمەووە. ئەو وامن گەرەكمە ئەمەییە، بەراستی بەتەقوان، ئەمە مەسئولین لەبەرەمبەر خۆتان و لەبەرەمبەر بەندەكانی خواو، لەبەرەمبەر دینی خوا، لەپیشدا جوان جوان خۆتان پەرورەدە بكەن و رێگەیی ئیسلام بگرن و لەوودوا ھەولبەدن بەشكۆم مەقام و ئیمتیازێك پەیدا بكەن"^۱.

وادەزانین بەم وتەیی (موفتی زادە) خۆی دەگەینە وەلامی پێچەوانەیی قسەیی (یوسف نداء)، چونكە كەسێك نییە پێچەوانەیی ئەو بەسەلێنێ چوونە ناو ھەرحیزب و رێكخراویكەووە راستەوخۆ یان ناراستەوخۆ ئامارەییەكە بۆ خۆجیاكردنەووە لەو جۆرە

^۱ (كاسیتی ژمارە ۱۳)، راگەزن و شوھر، زمان ازدواج، حزب سازی وجودای از مردم. (۲۱۷). B.

لە حەرە كەت كە لە و كاتەدا لە كۆمەڵگادا هەبە. دەربارە ی دروستبەون یان دروست نەبوونی حیزب لە دیدی (كاك ئەحمەد) ەو لە ناو ئیسلامدا باسیكە دەكرێت لە كاتی خۆیدا قسە ی لە سەربەكری* . جگە لە وەش لە و كاتەدا، كە (یوسف نداء) ەو قسە یە ی كردووە بۆ پۆژی دواتر لە پێگە ی (ئیخوان موسلیم) دا، چەندین كەسایەتی بەرپەرچی ەو قسە یانە یان داوێتەو و ەو یان پەرە دكردۆتەو (كاك ئەحمەد) ئیخوان بوو بێت.

هەر وەها (كاك حەسەنی ئەمینی) ئەندامی بالا ئی شورای (مەكتەب قورئانی كوردستان) لە نامە یە كی تاییبە تیدا وە لە می ئەو دەداتەو، ئایا (كاك ئەحمەد) سەربە (ئیخوان موسلیم) بوو، ەو بەم جۆرە دەنوسیت "سەبارەت بە پە یوێندی (كاك ئەحمەد)، لە گەڵ (ئیخوان موسلیم) دا ئەو ی راستی بێت (كاك ئەحمەد) هەر چەند توانی بێتی یارمەتی هەموو كەس و كەسایەتی و تاقم و پێكخراوی كی ئیسلامی و ئینسانی بۆ خیانەتی ئەدا، وەك بۆخۆی و خۆمان دڵسۆزی دەكرد. لەم پوانگەو بەبرایانی (ئیخوان) پتر لە هەر تاقم و پێكخراویك پە یوێندی و هاوکاریمان هەبوو، چونكە ئەو كاتە، هەم لە لایەنی باوێری دینی یەو، و هەم لە بواری كۆمەلایەتی و پامیاری یەو زۆر بە یەكەوێ نزیك بووین. ئەو (من و تو) یە یی ئیستا هەبە ئەو كاتە لە بەینا نەبوو، ئەو ی (كاك ئەحمەد) دە یكرد و دە یوت، هەموانی شێ فێر كرددبوو خزمەت بە دینی ئیسلام و گەلی سەم لێكراوی كوردو هەموو ئینسانی كی ماف خوراو زەلیل كراو بكەین، بەلام هیچ كات، هیچ كامێكیان (نەمەكتەب و نەئیخوان) وازمان لە ناو و ئیش و دەرس و تێكۆشانی تاییبەتی خۆمان نەهێتا. بەكورتی بووین

* (لە كۆتیی (۲) دا لە بارە یەو بەبەتێك بەزۆكرێتەو.

بەیهك^١. لە راستیدا پێویستە، ئەوەش بوتەرێت ھەر ئەو کاتە خۆدی (كاك ئەحمەد) -
خوادا لە ژێر رەحمەتی خۆیدا بێحەسینی ئەوە- لە ژاندا بوو، یەکیك لەو رەخنانە
رۆبەرپووی کراوەتە، ئەوەیە، کە بۆچی ئەو لە کاتی قسەکانیدا باسی (سەید قوطب و
حەسەن بەنا...) -رەحمەتی خۆیان لێی- ناکات و ئاماژەیان بۆ ناکات؟ یان بۆچی
ئاماژە بە کتێب و نوسراوەکانیان ناکات؟ خۆی لەوە لایەنکدا، کە پێویست ناکات
ھەموو بنوسین-دەکرێت خۆی نەسەردانی ئەو کاسی بەتەبکات، کە لەم بارە یەو
پرسیاری لێکراوە- چەند ھۆکاریک باس دەکات، و دەڵێت، لەو زەمانە لە (تاران) بوو
کتێبی ئەو جەماعەتە مۆتالەعە کردوو و بەیەکیك لە کتێبە زۆر باشەکان
باسیدە کات، ھەر و ھا زۆر بەگەرە باس لە (سەید) و ھاو ئەلانی دەکات بە ئەندازە یە
ئاماژە بۆ ئەوە دەکات شیعریکی ھەیە، وشەیکە بە کارھێناوە لەویدا ئەو وشە
مەبەستی (سەید قوطب) ە. جا ئەمە لەو باسە یە لە کتێبی (٢) دا ئاماژەیی
ھەیە...

لێرەدا بە ئەنجامگیری لەو بەلگەکانە ھێنامانەو دەگەینە ئەوەی (كاك ئەحمەد) دی
موفتی زادە)، رۆژێک وەك ئەندامێکی (نێخووان موسلیمین) کاری نە کردوو و نە بۆتە
بەرپرسی بالائی ئەو رێکخراوە لە ئێران، بەلام زۆر لە نزیکەو لە گەڵ ئەندامەکانیدا
تێکەڵ بوو و پێکەو کاریان کردوو و بە جلدی بۆ ھێنانەدی مەبەست و ئاماژەکانیان
ھەولیانداو. دڵسۆزی و خۆشەویستی و رێزگرتن و یەك ئامانجی، ئەو خالانە بوو.
بۆتە ھۆکاری لێک نزیك بوونەو و تێکەڵ بوونی (كاك ئەحمەد) و ئەندامانی
(نێخووان) ە. ئەو رێز و خۆشەویستی یە لە نێوان (كاك ئەحمەد) بە ناو نیشانی بەرپرسی

^١ (وەلامی نامە یەکی عضوی شورای (مکتب قرانی کوردستان)، مامۆستا حەسەنی ئەمین)، تاییبەت بەو
بابەتە، سە، ٢٢/١٢/٢٠٠٨ ز.

(مەكتەب قورئان) و (ناصرى سوبحانى) بەرپرەسى يەكەمى بالى ئىخوان لەئىتراندا ھەبۈۋە شايستەى باسكردن و تىپرامانە. تىپرامانىك، كەدەبىتە پىۋىستى و ئەركى ھەمۈۋ ئەوانەى بانگەشەى ئىسلامى بوون دەكەن و لەۋاقىعى ئىستادا چەمكى بەرپرەسارىتەيىيان ھەلگرتوۋە و بانگەشە بۆئەۋە دەكەن، دەبىت ئىسلام كەپەيامى خودايىيە لەسەر زەۋىدا بچەسپىت و كارى پى بىكرىت، بەلام ئەگەر لەھەرچى شتاهەيە گوماغان ھەبىت، لەۋەدا زۆر بى گومانىن ھىچ بەرنامەيەك لەسەر زەۋىدا، (بەتايىبەت بەرنامەى ئىسلام) نەزىك نەبىتەۋە لەچەسپان و پىادەكردن، ئەگەر ئەو خۆشەۋىست پىزەى لەنەۋان (كەك ئەھمەد) و (مامۇستا ناصىر)دا، بەناۋىشانى دوو سەركردەى بزۋىنەرى كۆمەلگا ھەبۈۋە. نەبىت! دەى بالىرە بەدۋا زۆر بەكورتى و لەچەند غونەيەكدا باسى ئەو موحىبەتە بخۋىنەنەۋە، كەئەو دوو پىاۋەى بەستۈە بەيەكەۋە.

پەيۋەندى نەۋان

كەك ئەھمەد و مامۇستا ناصىر سوبحانى

سهره تا پټويسته نه وه بووتریت، به داخه وه سهرچاوه يه كي وا
له بهر ده ستانه بوو باس له سهره تاي يه كتر ناسيني هم دوو پياوه بكات، نه وه ي
له بهر ده ستا يه زياتر له وكاته قسه له سر په يوه ندييه كانيان
ده كات، كه سهره تاي ټينقلابه و (كاك نه حمده) له (سنة) خه ريكي
شاگدار كړدنه وه و جولاندني خه لكويه و (ماموستا ناصر) يش
له (پاوه) به هه مان شيوه به وتارو ناموژگاري و به يان نامه، له گه ل خه لكې
ناوچه كه دا سهرقالي ده ر كړدن و له ناو بردني (شاه) ن.

به پټي سهرچاوه كان، چ له سهره تايي ټينقلاب، و چ پټش ټينقلاب په يوه ندي
نزيكايه تي له نيوانياندا هه بووه، نه ویش له رپنگه ي كړدنه وه ي (مه دره سي
قورنان) له ناوچه كاني (پاوه). له كاتي ټينقلابيشدا (ماموستا ناصر) و هاوړپكاني
به بهر ده وامي (كاك نه حمده) بيان له و گورپانكاريانه ناگدار كړدو ته وه
كه پرويداوه، نه وه تا (كاك نه حمده) سهاره ت به و روداوه ي روژي
(۱۹۷۸/۱۰/۲۷) له شاري (پاوه) پرويدا، و تييدا سو كايه تي به زانايان و
خه لكې هه ژار و پروژيه كانيان كراوه، نامه يه كي نارې زايي به رز كړدو ته وه
بو (نه غومنه ي شوراي ميللي نيران) و (نه غومنه ي سنا) و (دادگاي مهر كه زي
) و (روژنامه مهر كه زييه كاني تاران) و (كومه لې داکو كي له مافي مروژ) و
(كومه لې مافناسان) و (به رپرساني پاريزگاي كوردستان)، راشكاوانه نيدانه ي
سته مكاريه كاني به رپرساني رژيمي كړدوه له شاره كاندا، به تايه تي
ناماژه ي كړدوه به په لامار داني چه كداراني رژيم بوسه ر خه لكې (شاري پاوه) و

سوکایەتی کردن بەزانیان و قورئانی پیرۆزو جەماوەری (پاوە). لەیادداشتنامە کەدا (موفتی زاده) دەلی "بەو بۆنە یەوێ هەموو بەرپرسان ناگادار دەکەمەوێ داوایان لێدەکەم دەست لەم یارییە ترسناکە هەلگرن، چونکە جەماوەری خۆراگرو بێدارو راپەرپوی ئەو شارانە لەو زیاتر ستەمکاری قبوڵناکەن، و تازە ماهییەتی سیاسەتی شەرمەپنەرە ی رژیمنیان بۆ دەرکەوتووێ" ^۱.

ئەو پەڕیوەندییە لەنیوان (کاک ئەحمەد) و (مامۆستا ناصر) دا هەبوو، لەسەر ئەساسی خۆشەویستی و رێژیکێ ریشکدا کوتا و بوو، ریشکێک خۆراکی لەقولا ییەکانی دینەوێ وەرگرتووێ و بەهەموو لق و پۆپەکانیدا بلا بۆتەوێ، خۆشەویستی ئەو دوو زانییە دواتر درێژ بووئەوێ بۆخۆشەویستی ئەندام و لایەنگران و هەمووئەوانە ی، وەک قوتابی لەبەردەمیاندا دانیشتون و زانیارییەکانیان وەرگرتووێ و گواستیانەتەوێ. لەبارە ی رێژو خۆشەویستی (کاک ئەحمەد) بۆ (مامۆستا ناصر)، (مامۆستا سیف اللە حوسینی)، کە هاوڕێییەکی نزیک ی سەردەمی فەقییایەتی و خوێندنی (مامۆستا ناصر) بووێ یەکیێک بووێ لەو مامۆستایانە ی لەکاتی دەستگیرکردنی (مامۆستا ناصر) دا، لەگەڵ هاوڕێکانیدا هەوڵ و تەقەلایەکی زۆریانداوێ بۆ نازادکردنی. (حوسینی) لەبارە ی ئەو خۆشەویستی و رێژەوێ چیرۆکیێکی خۆی بەم شێوێ دەگێرێتەوێ "لەسالی (۱۳۶۱) من دور خرامەوێ بۆ شارێک لەشارەکانی (پارێزگایی کرماشان) ناوی (کەنگاوێ) ه، لە (ئامادەیی شەریعەتی

^۱ (دەزگای بەرهەم: شەهیدی بیروا مامۆستا نصری سوبحانی چاپی یەکەم، ۲۰۰۶، ل ۳۹)

كهنگاوهر) وانهی(عه ره بی و مه نتیق و جیهان بینی دینی و نه ده بیات)م
 ده وته وه. خوالیخو شبوو(كاك نه حمه د) له و كاته دا له (سنه) وه كوچی كرد بوو
 بۆ(كرماشان). رۆژی(۳ خوردا دی ۱۳۶۱) نزیک سه عات (۱۰:۳۰ بۆ ۱۱)
 تاقیكردنه وهی قوتابییه كانم ته واو كردو وهره قه ی تاقیكردنه وه كانم هینایه وه
 بۆ(جوانرۆ) و هات به خه یالما پرۆم سه ریک بده م له (كاك نه حمه د). چوم
 بۆ(كرماشان) و له وی سه ردانی(كاك نه حمه د)م كردو دوا ی سه لام و نه حوال پر سین
 ماوه یه ك دانیشتن، چی له پر یه كینك زهنگی ده رگایی لیداو(كاك نه حمه د)
 به عینوانی خاوه فال ته شریفی برد ده رگا كه ی كرده وه، چی دیمان(كاكه ناصری
 سوبحانی) نه ویش له (پاوه) وه هات، هاته سه ره وه و(سی نه فهری) دانیشن و
 ده ستكرا به گفتوگو قسه كردن، دوا ی قسه و باسی ده رباره ی بارودۆخی(پاوه) و
 نه و رودا وانه ی به سه ریدا هاتوه هه مووی بۆ گێراینه وه، پاشان(كاك ناصر)
 نایه تیکی قورنانی خوینده وه نایه تی(أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي) طه ۱۴. ماوه یه ك
 ته وزیجیدا و باسی نوێزی كرد، نه گهر نوێز واقعن یادی خوی تیدانه بیئت
 به مانایی واقعی تیر نه و نوێزه نوێزی راستی نییه، هه روه كو خوا ده فهرمویت
 (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا
 تَقُولُونَ...) واته (له حاله تی غه فله ت و مه ستیدا نزیک نوێز مه كه ونه وه،

(يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا {النساء ۴۳}

بەلكو بەجۆرىك نوۋىز بىكەن بزانن چى دەلىت... لەوكاتە(كاك ئەحمەد) باوەشى پىداكردو وتى"تۆ موجتەھىدى"، ئەوئىش موتەوازيغانە وتى"قورىان نەخىر، من ئىدعام نىيە، ئەمە ھەرشىتىكى شەفافە و پۇشنە و ھەرنەفەرىك پىۋىستە بىزانىت"، جا ئەوكاتە(كاك ئەحمەد) پىۋوت تۆ"موجتەھىدى"، سالى(۱۳۶۱) بوو، جا لەدواتر تا سالى(۱۳۶۸) جىاوازييەكى زۆرى ھەيە ديارە(كاك ناصر) لەوماۋە(۷) سالىدا زانستى زۆر زياديكرد. تانەۋىش ئاگادارىم ھەيە،(كاك ناصر) بەنىسبەت (كاك ئەحمەد) ھە ئەۋەندە موتەوازيە بوو بەنانوئىشانى(ناصحى ئەمىن) كاك ئەحمەدى موعەرەفى دەكرد، وشە(نوصحى، ناصحى ئەمىن) بۆ پىغەمبەران (سەلامى خويان لىپازىيى) دەوترى، بەراستى بەو ھەموو عىلمەۋە كەھەبىۋو لەبەرامبەر(كاك ئەحمەد) ھە بەوجۆرە بوو".^۱

لەكاتىكدا،(كاك ئەحمەد)دەيت و (مامۇستا ناصر)، ۋەك كەسىكى گەۋرە (موجتەھىد) تەماشادەكات، و تانەۋ پەلەيە بەرزىدەكاتەۋە لەۋلاشەۋە، جگەلەۋ ھەموو تەۋازۋە(مامۇستا ناصر) دەنىۋىنىت، لەبەرامبەر(كاك ئەحمەد) ھە، بەۋەشەۋە ناۋەستىت(مامۇستا بورھانى حاجى ھادى)، يەكىك بوو لەھارپى نىكەكانى(مامۇستا ناصر) لەبارە دىدو بۆچۈۋى(مامۇستا ناصر) ھە بۆ(كاك ئەحمەد)بەم جۆرە دەگىرپتەۋە"مامۇستا ناصر)بەجۆرىك (كاك ئەحمەد)ى خۆشەۋىست و بەرپىز بوو لەلەي، ئەگەر كەسىك لەپالىدا

^۱ (چاپىكەۋىتى نوسەر، لەگەل (مامۇستا سيف اللە ھىنى)، رۆزى ۲۹/۸/۲۰۰۹، جانرۆ، مزگەۋى (خاتم امبىا).

بىوتايە(ئەحمەدى موفتى زادە)زۆر زۆرپىيى بى تاقەت دەبوو دەمووچاوى گرژدەبوو، دەتووت ئىھانەت بەخودى(مامۇستا ناصر)خۆى کردووه، ھەمىشە دەبوايە بتوتايە(كاك ئەحمەدى موفتى زادە) بە بەردەوامى(مامۇستا ناصر) دەيگوت"ئەگەر شورايەك دروستبكرىت بۆ ھەموو ئومەى نىسلامى دەيىت(كاك ئەحمەد)بىيىتە سەرۆكى ئەو شورايە، ئەگەر نەشكرىتە سەرۆكى دەيىت ئەندامىكى گەورەى ناو ئەو شورايەيىت"^۱.

(كاك ئەحمەد)ئەوئەندە دۇنيا بوو لەو عىلم و ئىمانەى لای(مامۇستا ناصر) ھىچ گومانى لە (موجتەھىد)بوونى نەبوو. دەگىرنەو، كاتىك لەزىنداندا بوو ھەندىك ھەلۆيىستى مامۇستا ناصر گەيەتراوئەتەو بە كاك ئەحمەد، گوايە بەپىنچەوانەى راو بۆچوونى ئەوئەو بوو، و ژمارەيەك لەدۆستان و لايەنگرانى كاك ئەحمەد پىيان گران بوو، بەلام كاك ئەحمەد وتوويەتى"كاك ناصر موجتەھىدە، ھەرچى وتبى وەك زانايەكى موجتەھىد وتوويەتى..^۲، ھەرئەو ھا جگە لەو پەيوەندىيە خۆشەويستىيەى لەنىوان ئەو دوو زانايەدا ھەبوو، پەيوەندىيەكى زانستىش لەنىوانياندا ھەبوو، واتە پەيوەندىيەك ھەيە، كەدەتوانىن ناوى بنىين(پەيوەندى عىلمى) پەيوەندىيەك لەپرووى زانستەو، ھەوليانداو لەكاتى قسەو باسەكان سود لەزانستەكانى يەكترى وەرىگرن و برەوى پىيدەن، (تەحسین حمەغەرىب)توانىويەتى، ئەگەر بەكورتىش بوو قسە

^(۱) چارپىتكەرتنى نوسەر لەگەل (مامۇستا بررهانى حاجى ھادى). سلىمانى ۲۰۰۹/۱/۱۰

^(۲) عبدالله عبدالعزيز عەبدى: ژياننامەى زاناي گەورەى كوردستان مامۇستا ناصرى سوبحانى، چاپى يەكەم،

لەسەر ئەم پەيوەندىيەكان بىكات، "قەسەكانى كاك ئەحمەد زۆرىيەيان مېتۆد (رېياز)ن، مامۆستا ناصر زۆرىك لەبۆچوونەكانى كاك ئەحمەدى ھىناوھ كەردوونى بەسىستەمىكى گەورە، جانەم قەرىخە فەلسەفەيەى موفتى زادە واىكەردووە كەشتەكانى ئەو مېتۆدى بن (الموازع المنهحيه و القواعديه)، دواتر مامۆستا ناصر سودى لى بىنيوون و لەقورئاندا بۆيان گەراوھ^۱.

كاك مەنصورى براى مامۆستا ناصر دەلى "سالى پاش شۆرش لەگەل براى شەھىد كاكە ناصر چوینە خزمەتى كاك ئەحمەد، ھەندىك قەسو باسى زانستى چو بەنىوانياندا. كاكە ناصر عەرزى كاك ئەحمەدى كەرد: "پىم باشە كەمىك زياتر موتالەعەى فەرمودەكانى پىغمبەر (ﷺ) بكەيت. ئەویش فەرمووى بەچاوان... بەچاوان"^۲.

كۆتا شتىك لەبارەى پەيوەندى ئەو دوو زانايەوھ دەمەوئىت بىلىم، برىتییە لەو نزا پر لە ئىمان وھەسرەت و چۆشەى شەھىد مامۆستا ناصرى سوبخانى لە ھەيكەل لە كۆتايى باسەكانىدا بۆ شەھىد كاك ئەحمەدى موفتى زادەى دەكات، كە ئەگەر بەراستى ھەركەسىك لە ئىمە بەئىمان و دلەوھ گوى لەو نزايەيى مامۆستا ناصر بگريئ نىتر بەسەدەبىت بۆئەو بزانين ئەو دوو زانايە تا چى ئەندازەيەك موئىمىنانە يەكترىان خۆشويستووە!!

(^۱) ھەمان سەراوھى پىتشو، ۱۸۹۶

(^۲) عبدالله عبدالعزيز عەبدى: ژياننامەى زاناي گەورەى كوردستان مامۆستا ناصرى سوبخانى، چاپى يەكەم،

مامۆستا ناصر، لە موحازەرە بە كیدا كە بە بۆنە یادی لە داك بوونی پێغەمبەرە (ﷺ) وتووێتە، وەك پێشە هەمیشە لە كۆتایی باسە كیدا لە لەتەكە بەرزە ئیمان و بەدڵێكی پڕ لە حەسەت و بە دەنگێكی پڕ لە تاسە دیدارە، تاسە بەك وەك تاسە دڵی ئەو داكە كە پۆلەكەیان لە بەرچاوی هەلگرتوو و ئیستە جگە لە نزای خێر هێچە لە دەست نایەت بۆ بەكات، ئا بەو ئاوازە دەستەكانی بۆ ئاسمان بەرز دەكەوێت وەك پێغەمبەرێك كە هەستە كات بەرامبەر هەموو بەشەرە بەرپرسیارە لە پەرەردەگاری داوایەك^١ لە خواي گەرە داوا ئەكەم كە جاریكی تر لە ئاوا مەجلیسێكدا (كە ئەحمەد) بۆ دانیشیت. ديارە كاتێك مامۆستا ناصر ئەم نزایە دەكات، كە ئەحمەد لە زینداندا بەو ئەمیش بە شێوەیەكی شاراوو هەر جەرە لە ماڵ و شارێك دادەنیشیت و ئەدای مەسئولیەتە خۆی دەكات...

لە كۆتای ئەم باسەدا، زۆر بە ئاسانی دەتوانین هەست بە خۆشەویستی ئەو دوو سەر كرده بەكەین، كە بەكیان سەر كرده و پراوەری پۆحی و فەلسەفەي ئەهلی سوننەي كوردستانە لە سەر دەرەمی شۆرشدا، لە هەمان كاتدا بەرپرس و دامەزرێنەری (مەكتەب قورئان) و ئەو دیکەیان زانا و موحەتەیدو لێپرساوی باڵی (نەخوان مەسلیمین) و دامەزرێنەری بەكەمی ئەو پەرەتە بە ئێران لە ژێر ناوی (كۆمەڵانی بانگەواز و نەسلاخ)^٢.

^١ مامۆستا ناصری سوحنی: لادانەكانی بەشەرەت و ژانی مومینانە. سەرەت عەبدوللا، چاپی بەكەم،

٢٠١١، چاپخانەي سیمە، ٨٦٦.

^٢ جماعه الدعوه والاصلاح فی ایران. www.wikipedia.org.

بەشی دووەم

کاک ئێه حمەدی موفتی زاده و

مەسەڵەیی کورد

(خودمۆختاری) بە نموونە

کوردستانی جوانم

له دوریت عالهەمم لی بۆته زیندان

چەنای چەن سال کوردستانی جوانم

مەگەر ناوت لەناو رۆژنامە موچرەك
بىخاتە گيان و چاو بىتەتتە گريان
ولائى خۆشەويستەم ياخودا قەت
شەپى زۆركارو خويىرى لىت نەكاكار
خوداى ئەو خەلكە خۆت و پۆلەكانت
بپارىزى لە فېل و داوى بەدكار
لە ھەورامان و سارالت لەبارتەر
لەكوئ بىرەم كە پى خۆشكەم دلى خۆ
گرانە تا بەھەشتى خوا پەياكەم
كەژو كىوى بە جوانى ناويەرى تۆ
لە دل، تاران و دەورەى، ناگرى جى
سەنە مەسناو و گرياشان و قارت
بەلى راسە شەمىران خۆشە ئەما
ھەموى قوربانى بستی دەپەزارت
نە بەندى، گەر وەكى باپىرە گەورەم
دلم نىۆى: قەزاي بەردىكى سەخناخ
بەئازادىش بىم ميوانى تاران
لەسەر تا خواری تاران و شەمىران*
نەمەن فاشىست و بەدخوای خەلكى تر نىم
موبارەك بى لە ھەركەس نىشتەمانى
بەلام بۆمەن ھەمە نىران بەمولكى
فدای وىلەى سەنە و مەسناوى جوانى
وئەنە ئەلخەق بەھەشتى روى زەوينى
-گەلت- داخى بەجەرگم-زۆر ھەژارە-
زەلانى پايسى نامانىيەت بۆ
دلى ژاكاوى دورى، باى بەھارە
بەراس لاىەقتە كوردستانى جوانم
گەلى ژيرو نەترس و كرژى نىمان
لەگویت ھەر نەبى ياخوا دەنگى سەلوات
لەبۆ پىغەمبەر و بۆ ئال و ياران
(۱۳۶۸/۷/۱۶) لە كوچە تاريكەكانى زىنداندا نووسراو

دەروازەيەك بۆ موفتى زادە و كورد و كوردستانى

(*) نارى يەكئىكە لە گەرەكەكانى شارى(تاران).

يەككىك لەو بابەتەنەى زۆر بە زەھمەت دەتوانىت حەقى خۇى پىى بىرلىت و تەواۋى راستىيەكان باس بىكرىت، بىرىتيە لە مەسەلەى (كورد) و كارى (كاك ئەحمەد)، ۋەك پەھبەرىكى دىنى لەم بوارەدا، كە پىشمان وايە يەككىك لەو لايەنەنەى (كاك ئەحمەد) زۆر پۈۋەپۈۋى پەخنە دەبىتتەۋە تىپدا ھەر ئەم مەسەلەيەيە.

گومانىش نىيە لەۋەدا، ھۆكارى پەخنە گرتن لە (موفتى زادە) لەم پۈۋانگەيەۋە ئەۋەيە، ئەو مامەلەى لەگەل دۆزى كوردو لايەنى نەتەۋايەتتەدا (مامەلەيەكى فېكرىيەنە) بۈۋە و لەسەر ئاستىكى زۆر قول و بەرپرسىيارىتتەكى تەۋاۋ مىژۋىيە و ئەخلاقى و ئىنسانىيەۋە لەمەر ئەم بابەتە جولاۋەتەۋە، نەۋەك مامەلەيەكى سۆزدارى (عاتىفيەنە). بەلگەش لەم بارەيەۋە زۆرەۋە ئەۋەى وورد مامەلەى لەگەلدا نەكات ئاسان ناتوانىت بەنەنجام بگات، ئەۋەتا لە نامەيەكدا بۆ (نىمام خومەينى) راستەۋخۆ و بەبى پەردە لەۋە ئاگادارى دەكاتەۋە ئاستى بەرپرسىيارىتيان لەچى پەلەيەكدايە، "ئىستە لەم قۇۋاغە ناسكەى مىژۋوسازى ئىمە، نەك تەنھا لەبەرەمبەر جىيەنى ئىسلامىيەۋە، بەلكو لەبەرەمبەر مۇۋافايەتىيە و مىژۋىيە ئايىندە بەرپرسىيارىتيان ھەيە"^۱. ئاشكرا ديارە كاتىك كەسپىك لەسەر ئەم ئەساسە بىرەكەتەۋە ئاكرىت تۆ بىيىت لە بابەتتىكى ئاۋا فراۋان و فرە پەھەنددا بىى وىژدانانەۋە بەبى حساب كەردنىك بۆ ئايىندە، كەتۆ چەنىك لىپرسراۋ دەبىت بەرامبەر قسەۋ بۆچۈن و نوسىنەكان، سەرلەبەرى ماندۈبۈۋى چەندىن سالىەى (شۈرەشگىرەكى) ئاۋا بىخەيتە بەر پەخنە، ۋە تەنھا خالىك نەدۆزىتەۋە مايەى دلخۆشىت بىت.

^۱ تلگرافى ئەحمەدى موفى زادە بە نىمام خومەينى. بەھزادى خۇشخالى: ئەلامە ئەحمەدى موفتى زادەۋ كوردستان، روزھاي بىران ۴.

دیاری ئەم جۆرە لەبەرکردنەوێ کارکردن بەم میتۆدە بۆ تەواوی سەرکردە سیاسییەکان دەبێت و پێویست دەکات لەسەر ئەم بنەمایە کاربکەیت و پەخنە بگیری، هەر لەبەر ئەوەشە هەولداروێ لە پرووانگەیی کارو هەولەکەکانی (کاک ئەحمەد) بۆ بەدیھێنانی (خودموختاری) بۆ کوردەکان بابەتە کە بنووسریت، بۆ ئەوەی هیچ نەبێت نزیك بێنەوێ لەوێ حەقیك بەدەینە بابەتە کە، ئەوەش بە لەبەرچاوگرتن و وروژاندنی چەند باسیکی دیکە، کە لە راستیدا دەبێت بۆ قسەکردن لەسەر هەر یەک لەو باسانە توێژینەوێ سەرەخۆ ئەنجام بدریت، بەلام کاری ئێمە لێرەدا ئەوەیە، ئەگەر زۆر بەکورتیش بووێ ئاماژەیان پێدەین.

کاک ئەحمەدی موفتی زاده، لەسەرەتای دیوانە شیعرییە کە (دیاریە بۆ یاران) دا بە (شاعر) یەک دەست پێدەکات (مافی نیشتمان)*، ئەگەر هەر کەسیک ئەو شیعەرە

* مافی نیشتمان

نیشتمان ئەو خاک و خۆلی تۆ کەڵی چاوانە
نیشتمان ئەو بەرەیانێ پۆشی نیماوە
نیشتمان ناوی بەرپۆت هێزی پۆح و گیانە
نیشتمان نێرەرە کانت خەلوێ غێفانە
نیشتمان قوربانی کۆتسانت دلی پر دەردی من
نیشتمان حەیرانی گەرمی نەناسی سەردی من
نیشتمان سەرمەشتی بەرزە هیمەتە کۆماری تۆ
نیشتمان باغاتی فێردەوسە هەموو گۆلزاری تۆ
نیشتمان ئەو شاخ و داخانت نومییدی دڵ هەمو
نیشتمان دەشت و بیابانت بەهەشتی نارەزو
نیشتمان شەرتە کە تۆزی پێت بە ئەم دنیا نەدەم
نیشتمان شەرتە لەعیشتی پاکێ تۆ سەر بانەدەم
نەدەم
نیشتمان ئەو فێنکی قەلیم شەوێ کۆتسانە کەت
نیشتمان ئەو ناوی ژینم خاکی کوردستانە کەت

بەوردی و قوڵی بخوێنتەوه لە رادەی تیگەیشتن و ئامانج و ترسەکانی (موفتی زاده) بۆ (کورد و کوردستان) حالی دەبیّت و بەجۆریک لەجۆرەکان بەرچاو پرونییهکی بۆ دروست دەبیّت.

هەرکاتیك کەسێك بیهوێت لەبارە (کاک ئەحمەد) هەو بابەتێك بنووسێت پێویستە سەرەتا خاڵێك هەیه زۆر لای ناشراییّت، ئەویش ئەوێهە کارەکانی (کاک ئەحمەد) بەبێ پەرە بوو و هەموو ئەو شتەکانی پێویست بوون بە راشکاوی و بەبێ گوێدانە رازیکردنی دێك و زویرکردنی دێکی تر وتوونی، ئەمەش یەکیکە لەو خالە

نیشتمان نێحسانی تۆیە خوێنی باوباپیری من هێزی شان و نسوری دیدەو قودرەتی تەدیری من
نیشتمان گەر خوێنی من پاکەو حەلالە شیر من هەر لەسەر پێی خۆشەویستی تۆیە بڕوا و بیری من

نیشتمان دایم لەسەر ئاوانی بەرزى ناوی تۆم
خاتر جەم بێ بەلاگەردانی خاک و ناوی تۆم

لاوی کورد نەر پاکە شیرت هەستە وەک شیرى ژیان راکە مەیدان بۆ بەجی هێنانی مافی نیشتمان
پۆلەى صولتان سەلاحەدین نەخۆی گۆلى کەسان پوکنی نیمان خۆشەویستی نیشتمانە بێ گۆمان

لاوی کوردەم خوەت نەکەیتە داردەستی دوژمنت
دوژمنت نەت باتە مەیدان بۆ براى خۆ کوشتنت

کوردە قەت نەنوی بەلای دوژمنی عەیارەو شیرى دوژمن تیکەلە حەتەن بە ژاری مارەو
رەنگ نەکەى داوێنى ناموست بە لگەى عارەو نیشتمانت دایکە، نەیدەى بە دەس ئەغیارەو

رەنجی باوباپیری تۆ نەم نیشتمانەى دا بە تۆ
کوردە وریایی نەکەى باپیرانت رەنجەرۆ

کوردە دین و نیشتمانە مایەى بەرزى ژینى تۆ دوژمنى هەر دوکیانە دوژمنى بێ دینى تۆ
هەر بۆی تۆو نیشتمانت، هەر بۆی ناینى تۆ با لە داخا شەق ببا بەدخاھى تۆ بەدیینى تۆ

هەستە سا، هەروەک تریشەقە ریشەکەن کە دوژمنت

تا بە فێل و کەن لە ریشەى دەر نەهێناوە بنت

(دیوانی شیعری کاک ئەحمەدی موفتی زاده، دیاری بۆ یاران، مافی نیشتمان، ۲۶)

جەوهەریانەى موفتى زاده جیاده کاتەوه لە کەس و سەرکردەکانى سەردەمى خۆى،
هەرۆهە مەسەلەى نە ترسان و بى باکى لەو پروداوانەى ڕوو دەدەن، وەك پێشتر
نامازەى بۆ کرا.

بەپشت بەست بەم دووخالە دەگەیتە خالى سێبەم، کە (پاستگۆزى) و درۆ
نەکردنیەتى لە گەڵ نەتەوه کەیدا، بەرای ئێمە لەناو رابەرانى دۆزى کورددا
لاوازترین خالىان هەمیشە ئەم سى خالە بوو و زۆرتەرين لەقمە لە کورد دراوه لەم سى
دەرگایەوه بوو!

کاک ئەحمەدى موفتى زاده، زۆر زیرەکانە دەرکى بەوه کردووه، کە دەکریت ئێمە
بەناوى کار بۆ نەتەوه (درۆى بالدار) بکەین و ئاسان هەر کەسێک بمانەوێت فریوى
بدەین.

یەکیك لە (ناونیشانە) تازانەى موفتى زاده هیناویەتیە ناو فەرەهنگى ڕۆشنبیری
کوردییەوه لە ماوه یەکى کورتدا قسەى لە سەرکردووه و ڕوونى کردۆتەوه، مەسەلەى
(هەستى نەتەواوەتى درۆ) - (حسى میللى درۆ)، هەرکاتێکیش لە سەر ئەم ناونیشانە
قسەدە کات بە دەرديکى زۆر کوشندە ناوى دەبات و بە خالىکى لاوازی سەردەمى
ئینقلابى دەزانیت. "زۆر کەس کە بەدڵ کەسیکیان خۆش دەوێت زۆر لە قسە و
هەلسوکهوتیاندا دەکریت زاهیری نەبیت و - ناوهرۆکى - دەر نەکەوێت، بەلام ئەگەر
مەبەستێک ناپاکانە لە دلیاندا بێت، (مالێک، مەقامێک، پارەیهک، شتیکیان) بویت،
ئەگەر خۆشەویستیه کەیان درۆ بێت ئەوەندە دەیلێنەوه، کە ئێتر ئینسان ڕقى لێى
بیتەوه. لەم سەردەمى ئینقلابەدا کۆمەلێک کەس، کە زەمانێک پێیان عەجیب بوو

بە کوردی لە گەڤ مالا و منداڵیاندا قسە بکەن (واتە ھەر بە زمانی* فارسی قسەیان کردووە) گشتی ھات و (جلو بەرگ) ی کوردی پۆشی وکەواو شەروال و دەسمالێان لە بەرکرد، ئێمە ی فەقیر ھەر لە دورەو جێماین و ھەر نەدەگەشتین بە قولیاندا! ئەمەش بۆ ئەوەی بێت ئێمە فرە کوردین، سوێند بە خوا ھەرگیز بڕوات پێناکەم- مەبەست ئەوەیە، باوەر بەو کەسانە ناکات زەمەنێک بە فارسی قسەیان کردووە و ئێستا ھاتوون لە پێگەی پۆشینێ جلی کوردییەو کوردایەتی بە (کاک ئەحمەد) و ئەوانە ی وەک ئەو بون دەفرۆشنەو-، پانتۆلە تەسک و قسە فارسیە کانت لە ناو مالا ھەروا لە بەر چاوم، چونکە ئەم کورد بوونەت درۆیەو زیادە پەوی زۆری تێدا دەکرێت، ئەوەی دەتێم وا لە ناو چینی پۆشنێراندا بۆتە نەخۆشی، ئەمە یە-چینی پۆشنێر وادەتێن- "کە زمانی کوردی دەبێت پاک بکەیتەووە و تۆزی غەیرە کوردی تێدا نەمێنێت"، پاشان کۆمەڵێک بڕوایان پێدەکەن، کە خۆشم زەمانی (تارانم) لەوانە بوم، نەک بەدڵ قبوڵم کردبێت، زمانی کوردی پاک بکەیتەووە، بەلام لە پڕۆژنامە ی (کوردستان) لە سالێ (١٣٣٥) کە دواتر راوەسیترا، وتارم دەنوسی و وامدەکرد کوردی پەتی بنوسرێت،-وشە ی-غەیرە کوردی تێدا نەبێت ئەو دەردە ی کەوتۆتە ناو ئێمە ی کورد، ئەوە یە دەبێت بە شیعارو قسە بانگەشە بکەین و کوردبوون بۆتە شیعارو کەلیماتی زلە زلە. ئەوە ی زمانی کوردی پاک بکەیتەووە ئەمەش جگە لە قسە و خیانت بە (نەتەوە) ھیچی دیکە نییە، ئەمەش دیارە کاری داگیرکەرەن بوو،

(*) کاک ئەحمەدی موفتی زادە، دیارە لەبارە ی زمانەکان بە گشتی و زمان و پەڕچەلەکی زمانی کوردییەو زانیارییەکی وردو قولی ھەبوو، لە پەرەوێزی بابەتێکیدا، زۆر بە کورتی لەبارە ی زمانی کوردییەو قسە دەکات، لە راستیدا کۆمەڵێک ڕوونکردنەو دەدات، کە جێگە ی خۆیەتی بە ھەند وەرێگەرێت و دیراسە ی وردتر و خێندەنەو ی قەوتێ ی بۆ بکەیت، ھەر لە بەر گرنگی بابەتە کە ی ئێمەش لێردا وە کۆخێ لە بەشی پاشکۆدا بڵاومان کردۆتەووە.....

بژنه وهی ته فربه بجه نه ناو میلله ته وهو خه لکی له قورئان دوور بجه نه وه، ده یانویت ووشه ی عهره بی لابهن (لاشیان ده برد)، به لام ووشه ی فره نه نگه کانی دیکه قهیناکا، نه م کارانهش ته نها بژ نه وه بوو بیگانه مان بکه نه وه له ئیسلام، تاوه کو باش بتوانن حوکوم بکه ن به سه رماندا. هر کات دله کان په یوه ندیان به ئیسلامه وه نه ما، پاشان نه و بهرنامه یه بی خویان بیتن به ناوی نازادیسه وه بیسه بیتن به سه رماندا، نه و کاته زور ناسان ده توانن سواری ملی نه م میلله ته بین^۱.

(کاک نه حمده) له ناو زیندانی کوماری نیسلامی نیئرانندو له ژیر نه و هه موو نه شکه بجه و نازاره دا میلله ت و زمانه که ی خوی بیر نه چوته وه، له یه کیلک له باسه کانی دوا ی مهره خهس بوونی له ناو ناله ی نیش و نازارو قولپه ی گریان ی بژ نه و هاورپیانیه ی سهردانیان کردووه، باسی نه و ده رده یان بژ ده کات، که خوی ناوی ناوه (نه خوخی حه سی میللی درۆ). له ویدا ده لیت "له ناو زیندانداندا هه میسه بیر ی نه وم ده کرده وه ناخو ئیسته برۆمه ناو شارو گوپچکه شل بکه م، کابرای کرپکارو برای خو شه ویستی خزمه تگوزارم، (که قه زای که ل و پهل و کوله پشتیه که ی ناو شانی نه خه م له هه زار پانتوئی نه شراف ی پر شه وق و زه وق)، برای حه مال م چون قسه ده کات، کاتیک خه ریکه باریک هه لده گریت، بژنه وه ی بیگه یه نیته مالان؟

کۆمه لیک شت که بیگانه یه له ناو زمانی خه لکیدان، نه که نه وه ی له ناو زمانی خه لکیدان هدیو بییت نالو گۆری که یت (عه ره بی لابه ریت و نینگلیزی) دابنییت به ناوی پاک کردنی زمانه وه-زمان جیابکه یته وه له و خه لکه، نانه وه خیانه ته، ده صوت ناخو نه و (په تا) چه په له به و ریشه داگیرکاریسه وه ماوه له ناو خه لکا، ده بی هر کوردی قسه بکریت به ناوی کورد دوستی، به لام بژ به دبه ختکردنی کوردو بژ نه وه ی (دین و

^۱ کاسیتی ژماره (۱۶)، دیداری عمومی، (۲ - ۲۴۷) B.

ئىمان) لەكورد بىسپىننەو، بۆنەوئى باش بتوانن زەلىل و خويىرى بىت لەژىر چەپۆكى داگىركەراند، ناخۆ ئەو پەتا ماوہ؟!

ئىستا ئەگەر بەوئىت، وەك مرۆڤ، وەك كاپرا ووتى "يەك نەفەر خەرىك بوو لەگەڵ زانايەكدا مناقەشەى دەکرد، ئەو حەقى بوو زاناکە ناحەقى بوو، زاناکە خستىيە ناوكمەلەك چەمك و دەستەواژەى ئەستىرەناسى، و فەلەك وا دەلتى و فەلسەفە وادەلتى، كابراى فەقىرىش ئەمانە نازانىت، دەلتىت توخوا كاكە بەم قسە زلانە مەمترستىنە، (من حيلم نىيە، حەقم ھەيە). بەراستى ئەم قسە زلزلانە جيايە لەزمانى كوردى ھىتراو و داغلكراو، كەخۆيانى پى بەرنەپىشەو... دەموت ئايا ھەر وەكو جارەن ماوہ؟

ئەمانە زۆر نازاريان دەدام زۆرىيە دورو درىژى لەسەر ھەر يەكەيان لەم باسانە بىرم كەردۆتەو و عەزىتم بوو^۱

كارو تەقەلاى (موفتى زادە) بۆ گەراندەوئى مافە نەتەوئەيەكانى كورد بەگشتى و لەناو ھەمووياندا نازادكردنى زمانى كوردى لەو ھەولانەيە، دەبىت بۆ ھەميشە مىللەتى كورد گەورە تەماشايان بكات و پىرۆز پايانبگريت.

(كاك ئەحمەد)، بەپىتى قسەو باسەكانى ئەوئەندە لە گەنگى زمان و جل و بەرگ پۆشين تىگەيشتبوو بۆ نەتەوئەيەك، ئەگەر بىيەوئى پزگارى بىيەت. دەبىنىت لەزۆر لەشويەنەكاندا لەم بارەيەو قسە دەكات و ھۆشدارى دەداتە مىللەتى كورد و ئەوانەشى لەگەڵ كورددا دەژين، دەبوت ئىمە خاوەنى زمان و جل و بەرگ و رەسەنايەتى خۆمانين.

^۱ سەرچاوەى پىشوو .

وادەزەنم، ئەگەر (كاك ئەحمەد) بە درێژایی خەباتی ژيانی خۆی تەنھا ئەو (شۆرشە فەرھەنگی) یە لە ناوچەکانی کوردستاندا بەربایکردو و بەسەرکەوتن گەشت، ئەگەر تەنھا ئەو لەبەر چاوبگرین بەسە بۆ ئەوێ لە ھەموو کۆچەیدەکی ئەم نیشتمانە کورداندا بەگەرە ناوی بەیتەیت، وەك ھەموو شۆرشگیرەکانی دیکە دۇنیای خەباتی کوردی یادی بکەیتە.

لەرێستیدا، ھەر وەك ئەوێ (موفتی زادە) کاری بۆ دەکرد ئەو ئەندە (شۆرشییکی فەرھەنگی) گرنگەو پێشینیە بەسەرکەوتن و بەردەوام بوونی (شۆرشییکی چەكدار) بەپێچەوانە کە یەو گرنگ نییە. ھەر لەبەر ئەم خالەشە دەبینیت (كاك ئەحمەد) ھەر لەسەرەتای (ئینقلابی ئیسلامی) یەو ئەو نائومیدی و بێتاقەتیەکی پێو دیارەو زۆر جەخت لەسەر ئەو دەكاتەو ئەم (ئینقلابە) پرویدا کاتەکی زۆر زوو و ھێشتا میلەت تەواو ئاگادار و ھۆشیار نە کراوەتەو، - ئەم بابەتەش ھەر لەناو ئەم کتێبەدا باسکراوە و خۆدی (كاك ئەحمەد) بەوردی باسی بێتاقەتی خۆی بەرامبەر ئینقلاب دەكات -.

كاك ئەحمەدی موفتی زادە، لەو وتارەیدا کە بە (ووتاری بۆکان) بەناوبانگە. وەك سەرکردە یەکی وشیار زۆر بە ناگایانەو جارێکی دیکە باسی زمان و گرنگی زمان و ھەول و ماندوبوون و نازارو ناپەختیەکانی میلەتی کورد، وەبیری خەلکی ئێران دەھێنیتەو، لەو وتارەیدا بۆ گرنگی ئازادی زمانی کوردی گەشتوگۆیەکی خۆی لەگەڵ چەند توێژەرێکدا دەگیریتەو. "لەبیرمە جارێکیان لیژنە یێکۆلینەو (لەسەنتەری زانستی تاران) ھەو ھاتبوون بۆلای من بۆ (سەنە)، لەبارە ی کوردستانەو کۆمەڵێک پرسیاریانکرد یەکیك لە پرسیارەکانیان، ئەو بوو، ئەر ی کوردەواری بۆ دانشمەند (بیریار) و زانای گەرە گەرە کەمی لی ھەلکەوتوو؟

ووتىم، تۆچى دەلىيت؟! بەچى بەلگەيەك وا دەلىيت؟!

ووتى، بەپىي ئەۋەدى دۋاي خۇيان بەجىيان ھىشتۈۋە-مەبەست ئەۋ بەرھەم و
بلاۋكراۋانەيە نوسەرە كوردەكان بەجىيانھىشتۈۋە(نوسەر)-... باسى زۆرم بۇ كردن،
بەلام ووتىم برالە:

لەۋانەيە من بەقەد زۆرىك لەۋانەي وا لە(تاران)دا دەنوسن، خۆنەۋارىم و زياترىش
لەۋان، بەلام بۆچى نانوسم؟

ووتىم، ھالى خۆمت پىدەلىتم. كەسلىك بەزمانى كوردى دەنوسىت يەك زەھمەتى ھەيە
بىردەكاتەۋە و بىرەكەي خۆى دەخاتە ناۋرپستەۋە، بەلام ئەگەر كەسلىك بەزمانى خۆى
نەنوسىت و بەزمانىكى دىكە بنوسىت، دوو زەھمەت دەكىشىت.

زەھمەتى يەكەم، (بىر كوردنەۋە و دارىشنى لە پستەدا)بەنيزافەي زەھمەتىكى تر.
مرۆڭ بە شىۋەي ئاسايى عادەتى وايە، شتىك كەلەفىكىردايە دەيخاتە ناۋ زمانى
دايك و باۋكىيەۋە، ئەمە يەك زەھمەت، دواتر دەبىت بىت ئەۋ رىستانە ۋەرىگىرپىت
بۇ زمانەكەي تر.

ووتىم، زەھمەتى كوردەۋارى ئەۋەيە، من كەمىقدارىك تۈۋانايىم ھەيە قەلەم بەدەستەۋە
بگرم و بنوسم ئارەزووم ئەۋەيە بەكوردى بنوسم، چونكە زەھمەتى كەمترە...

ووتىم، من كاتلىك خەرىكم بەكوردى دەنوسم، چەمك و دەرپرېن و خۈازراۋەكانى
زمانى خۆم ھەمۋى دەرك دەكەم، جوان جوان دەتۈۋانم ھەمۋى بىخەمە سەركاغەز،
بەلام ئەگەر موكەلەفېم بەۋەي، لەجىياتى زمانى خۆم بەزمانى فارسى بنوسم، ئەۋ
تۈۋانايىم لەدەست دەچىت، بۇ؟

چونكە وشەۋ چەمك ھەيە بەكوردى زياترەدەيزانم و دەتۈۋانم ماناكانى پى برازىنمەۋەۋ
بەفارسى نايزانم و پەكم دەكەۋىت.

وتم، كاكە گيان مەسەلە ئەو نەيە كوردەوارى زاناي لى ھەلنە كوتوۋە، ھەر ئىستەكتىبى گەورە گەورە زۆر ھەن لەكتىبەخانە كاندا-دە سنوسن-كەوتوون و تۆز دەياغوات، ئەگەر بە فارسی نەينوسيت چاپ ناكريت...^۱

موفتى زادە، بەمچۆرە لەسەر گرنگى زمان قسەدەكات، دەربارەى جلو بەرگى كوردو گرنگىيە كەى لاي (كاك ئەحمەد) لەشويتى دىكەى ئەم كىتبەدا قسە كراوە ئەو بەس ناكەين. لە ھەموو بوارە كاندا كارو پىداگرى ئەو بۆ رزگار كردنى (نەتەوہى كورد) تا ئاستىك دەروات، ئەوكاتەى نوینەرى (نىخوان موسلىمىن) لە (كرماشان) (كاك ئەحمەد) دەبينىت تىبىنى ئەو دەكەن، ئەم پیاوہ لەسەر (نەتەوہ) زۆر پىداگرى دەكات و داواكارىيەكانى تىكەلن، "داواكارىيەكانى تىكەل بوون، ئىمە وەك (نىخوان موسلىمىن) ھەردەم داواكارى ئىسلامىمان لە پىش داواكارى نەتەوہىيە بوو، بەلام ئەو داواكارى (نەتەوہى و ئىسلامى) شى ھەبوو".^۲

لێردە ئەو ھەولانە بەجى دەھىلن كە (كاك ئەحمەد) بۆ نەتەوہى كوردى داوہ، چونكە بىماناترين كار ئەوہى تۆ بىيت (ھەولتى دىنى و ھەولتى نەتەوہى) لەيەكتى جىابكەيتەوہ، ئەوہى تا ئىستە نوسراوہ لەسەر كارى (كاك ئەحمەد) بۆ (كوردستان) بەماناي ئەو نايەت كاتىك (كاك ئەحمەد) دەربارەى زمانى كوردى، يان جلو بەرگ و فەرھەنگى كوردى قسەى كردوہ ھەلگى ھىچ ناوہرۆك و پەيامىكى دىنى نەبوو، بەلكو كارەكانى ئەو تىكەلەن لەو دوو چەمكەو ناكريت بە دا بەشكردىيان سنور تەسك بكرىنەوہ.

^۱ كاسىتى ژمارە (۶)، سخرانى بۆكان، B(۴۵)

^۲ چاوپىكەوتنى كەنالى (الجزيرة) لەگەل (يوسف نەدا)، ھەمان سەراوہى پىشوو.

كارکردنی كاك ئەحمەد بۆ هیئەتە دی خۆد مختاری

یەكێك لەو بابەتانەیی لای(كاك ئەحمەدی موفتی زاده)، جیگەیی گرنگی پێدان بوو و لەهەموو دانێشتن و كۆبوونەوه پەسمی و ناپەسمیەكاندا كاری بۆ كردوو و وێستووێتی هیچ نەبێت بەشیكی مافە خوراوەكانی میللەتی كورد لەو پێگەیهوه بستیئێتەوه، بریتیه لە(خۆدمختاری)-خۆیه پێوەبردن-، ئەو خۆدموختارییهی (كاك ئەحمەد) كاری بۆ كردوو، بریتیه لە(خۆدموختارییهی كێ ئیسلامیانە)، چونكە ئەو لەسەر ئەو خۆدموختارییهی باسی دەكرێت و لەدەرەوهی بەرنامەیی ئیسلامە تێبینی هەیە، و بە پێگەیهكی تەواوی نازانێت بۆ لابردنی ئەو هەموو زۆلم و زۆری بەدرێژایی میژوو لەمیللەتی كورد كراوه، "میللەتی كورد ئەوهی دەوێت ئەو(سی) جۆرە ستمەیی لە كۆلیتێتەوه-(ستمی نەتەوهیی- مەزەهەبی- چیانیهتی)-، كەجۆرێك لەستمەكان(ستمی نەتەوهیی)، نەمەش لەسەردەمی(كۆرش) تاكۆتاییەكانی(پەیمانی ئارپامەر) بەردەوامی هەبوو. كەخەلكی لەمافە نەتەوهییەكانی بەهەر شیوەیهك بێت لەشیوەكان بێبەش كراون، نیستا ئەو مافانە بە(خۆدموختاری)تەعبیردەكرێت. دیارە تێگەیشتنی جۆراو جۆریشیان هەیە بۆ ئەم چەمكە، بەلآم لەروانگەیی ئیسلامەوه كەمێك بەرز ترەو مەسەلەیی(مافی یەكسانی) مەترەحەو هەموو نەتەوهكان بەئەندازەیهك مافیان هەیە. لەسیستمی بەرپێوەبردنی مەركەزیدا كەبە(خۆدموختاری)دەناسرێت، یەك حوكومەتی مەركەزی بوونی هەیەو یەك(ماف) بەرپەسمی بۆ میللەت دەناسرێت، بەلآم لە(مافی یەكسانی ئیسلامیدا) یەكەم نەتەوهكان هەن، دواتر ئەمان(شورای ناوچەیی)(محەلی) دروست دەكەن، واتە

لە (خوارەوێ بۆ سەرەوێ)، نەك لە (سەرەوێ بۆ خوارەوێ)، ئەمەش جیاوازی (مافی یەكسانی ئیسلامی) یە، لە گەڵ (خودمۆختاری) دا^١.

بۆیە دەبینین، هەركاتی كاك ئەحمەد لە سەر (خودمۆختاری) قسە ی كردووە. هەرگیز نە یگوتوووە ئێمە بەتەنها بە بەدەستەینانی (خودمۆختاری) رازی دەبین و دەست لە داواكارییەكائەن هەڵدەگرین، بەلكو هەمیشە بەجۆریك قسە دەكات كە (خودمۆختاری) بە نەیسبەت میللەتی كوردەوێ مافی كی زۆر كەمە، بەلام بۆ ئەم قۆناغە دەكرێت ئەوێ نەدە قبۆلبەكەین.

ئەوێ تا لە چارێكەوتنە كانی دوا (ئەنقلاب) و ئەو كاتە قسەو باسی (خودمۆختاری بۆ كوردەكان) تەواو گەرم بوو، دەرپاری رادە ی بەدەستەینانی مافە كانی كورد لە سیستەمی خودمۆختاریدا دەلێت "ئەمە - خودمۆختاری - لایەنی كەمی دابینكردنی داواكارییە كانی میللەتە، واتە بەشەرعی و لە دیدگای ئیسلامەوێ پیش خودمۆختاری، ئێمەش مافمان هەیە، بەلام ئەمە رادە ی كەمیەتی، لەئێستادا دەبێت ئەم (مافە كەمە) تەئمین و (جێگیر ببێت)، دواتر ئەگەر لە پروانگە ی ئازادی و دەر كی دیمكراتییەوێ بەرەوپیش چووین، بەقۆناغێك دەگەین دەتوانین لە (خودمۆختاری) زیاتر داوا بكەین"^٢.

وێك دیارە (كاك ئەحمەد) بەدەستەینانی (خودمۆختاری) بۆ كوردەكان بەكەم دەزانێت، بەلام وێك خۆی پروونی كردەوێ پێویستە سەرەتا لە بەدەستەینانی ئەم مافە سەرەتاییە دڵنیا ی دواتر هەنگاو بەرەو پیشتر بنێین، پێداگری (كاك ئەحمەد) لەسەر

^١ (چارێكەوتنی پوژنامەوانی لە گەڵ (كاك ئەحمەد)، بەهزادی خۆشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زادەو

كوردستان، رۆژهای بحران ٤.

^٢ (هەمان سەرچاوە ی پیشوو .

بە دەستەبەینی (خودموختاری) تا ئەو ئاستە دەرواڵە چاوپێکەوتنیکی لەگەڵ
 پۆژنامەی (کیهان) دا دەلیت "لە ئاست خودموختاری کوردەکان نابورین".
 کە پۆژنامە کە ئەم وتەیە (کاک ئەحمەدی) کردۆتە (مانشیت) ی چاوپێکەوتنە کە، ئەو
 لە درێژەی چاوپێکەوتنە کەدا دەربارەی خودموختاری بەم جۆرە قسە دەکات
 "خودموختاری مافی سروشتی و ناسایی کوردستانە، ئەو داوای سەرەتایترین مافی
 مرۆفی خۆیکردووە، دەربارەی چۆنییەتی خستە رووی داواکارییەکان لە رووی پلە
 بەندییەوه، (کاک ئەحمەد)، پێیوایە خستە رووی داواکارییەکان پلە بەپلە دەبێت،
 بەلام دانێدانیان بە مافەکاندا نابێت پلە بەپلە بێت، دەبێت یە کجار بێت و براوە
 بێت"، هەروەها لە وەلامی پرسیاری (خودموختاری کوردستانی ئێران، لەگەڵ
 ئەوەی کوردەکان لە تورکیا و ئێران و عێراقدا دادەنیشن و بلاویوونەتەوه، پێشەکی
 دروست بوونی مەرزی تازە نییە بۆ وولات (ئێران)، ولاتی ئێران نابێت خەمی ئەم
 پێشەتەیی هەبێت؟، دەلیت "لە دیداری پێشوویدا، لەگەڵ (نیمام خومەینی)
 لەبارەی مەسەلەی کوردەکانی ئێران و (جەلال تالەبانی) گفتوگۆمکرد، عەرزمکرد
 دەتوان (جەلال تالەبانی) بانگهێشت بکەن و پێیان بڵێن، کە وولاتی ئێرانی
 موسوڵمانی نازاد دەتوانێت پالێشتی هەموو لانی وازو ستەملێکراوەکانی دنیا
 بێت، لەوانەش میللهتی ستەملێکراوی کورد، کە لە مافی میلی و فەرھەنگی
 خۆی بێبەشکراوە، ئەمەش بە واتای گۆڕینی سنوورە جوگرافیەکان نییە، نەخێر،
 ئێران بەردەوام هەر ئێرانە، بەلام دەتوانێت پالێشتی موسوڵمانی (فلیپینی) و
 پالێشتی موسوڵمانی (فەلەستینی) بکات، هەروەها پشتیوانی موسوڵمانی
 (ئەمریکای لاتینی و ئەفریقا) بکات".

هەر لەو چاوپێکەوتنەدا، پرسپاری لێدەکەن، (گوايه ميلله ته کان و ویلايه ته سەربەخۆکان بەگشتی لە پرووی ئابورییەوه سەربەخۆن، واتە سەربەخۆیی ئیداری و فەرەهنگی و پالپشتی سەربەخۆیی ئابوریان بوو، کوردستان تواناو دەسەلاتی وای هەیه؟) نەو بۆ ئەم پرسپارە دوو وەلام دەداتەوه:

یەكەم: ههروهك به رۆژنامه‌نوسه بیانییه‌کان و نوێنەری (لۆماند)م ووت، لە رابردودا سەرۆت و سامانی وولات بەتالان چوو، ئەگەر ئەوەی لە کوردستان یان هەر ناوچەیەکی دیکە بە دەست دەهات بۆ ئاوەدانکردنەوه و پیشکەوتنی ئەم شوێنانە بە کاربەهاتایە هەر یەك لەم ناوچانە لە پرووی ئابورییەوه دەیتوانی سەربەخۆ بیت، لەگەڵ زانیینی ئەم راستیەدا، ئیستا ئەگەر سەربەخۆی تێکەڵ بەبواری ئابووری بکەین سەممانکردوو.

دووەم: لە روانگەی دەقی قورئانی (خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً...) ^١ تەواوی ئەوەی لە زەویدا، بۆ مەزەکان دروست کراون، لە سوچێکی ئەم زەوییدە، ئەگەر دەولەتێکی ئیسلامی بڵاوەبوو، هەر سەرۆت و شتێک کە بە دەستی دەهێنن بۆ هەموو مەزەبەکان، میلله ته بچوکه‌کانی ئێران کە لە ژێر ناوێشان وولاتی ئێراندا لە یەك نەخشەی جوگرافیدا کۆبوونەتەوه بە لایەنی کەمەوه جێبەجێکردنی ئەم یاسا قورئانییه‌ کە هەر سەرۆتێک لەم وڵاتەدا بە دەست بیت دەبیت بۆ هەموو میلله‌تی ئێران سەرفەبکری ^٢.

^١ (هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {البقرة ٢٩

^٢ (چاوپێکەوتنی رۆژنامەیی (کیهان)، لە گەڵ کاک نەحمەدی موفقی زاده. بەهزادی خۆشحالی: عەلامە نەحمەدی موفقی زاده کوردستان، رۆژهای بحران ٤

كاتێك دەگەرێتەو بە بۆ ئەو دۆكۆمێنتانە لەبارەى هەول و كۆشەكانى (كاك ئەحمەد) هەو نوسراون و لەبەردەستدان دەبینیت، بێركردنەو و داواكارى بەكانى (موفتى زاده) بۆ بەدەستەینانى خودموختارى و سەربەخۆى كوردستان بەسالا لەپێش پرودانى ئىنقلابى ئێران و گەڕانەوێ (ئىمام خومەینى) بە بۆ ئێران، (كاك ئەحمەد) خۆى دەلێت "سالتێك پێشتر، ئەو كاتەى (ئىمام) لە (نەجەف) بوو، مەن پەيوەندى نارااستەوخۆم لەگەڵ ئەنجامداوە و لەبارەى ئەم مەسەلانەو قسەم لەگەڵ كردووە و ئەو پێشوازی لێكردوون، ئەوكاتەش گەڕاوە بۆ ئێران، لەیەكەمین چاپێكەوتنمدا، دووبارە ئەم بابەتەم تەرحكردەو و ئەویش هەروەك ئەوكاتەى لە (نەجەف) داوام لێكرد بۆ قبوڵى كرد، هەروەها داوى پروخانى پڕۆژمى لە چاپێكەوتنە دواترەكاندا، چ لەگەڵ ئەوان، و چ لەگەڵ ئەواوى مەقاماتى سیاسى دەربارەى ئەم بابەتە پێداگیرى كردووە. دلتیاشم كاتێك سیستەمى نۆى ئىنقلابى دروست دەبێت، دەبێت سەرەتا پێهەكانى مەحكەم بێت تا ئارام ئارام بەرەو پێش بڕۆین، تاشەو كاتەى دەگەین بە مەسەلەى گەنگ تر"^١.

لەگەڵ ئەو هەموو پێداگیرى (كاك ئەحمەد) و پازى بۆونى بەردەوامى (ئىمام خومەینى) و سەرانی شۆرش، كەچى لێردا پرسىاریك دروست دەبێت، ئەویش ئەوێه، باشە، دەى ئەگەر (ئىمام) ئەوێندە وەعدى بە (كاك ئەحمەد) داوە، كە خودموختارى بەكوردەكان بدات، دواتر بۆچى رێگرى كراوە و كۆسپى دروست كردووە لەرێگەى ئەم پرۆسەدا؟ بۆ وەلامى ئەم پرسىارە پێویست دەكات ووتەى (كاك ئەحمەد) موفتى زاده، خۆى بگوازێنەو "راستىیەكەى ئەمەى

^١ چاپێكەوتن لەگەڵ (كاك ئەحمەد). بەهزادى خوشحالى: عەلامە ئەحمەدى موفتى زاده و كوردستان،

هەندێك نەگۆنجان (ناهەماهەنگی) لەناوخۆماندا بوو تە هۆی دروست بوونی ئەمە، چەند بابەتێك هەیە، پێویست ناکات ئاماژە بەهەموویان بکەم. بۆ نمونە، ئێمە لە (تاران) سەرگەرمی ئەم بابەتانەو لێکۆڵینەوە بووین دەربارەی ئەو بابەتانە لە بارەیانەو جیاواز بووین، لە رۆژنامەکاندا بلاو دەبووێوە و دەبووێە مایە ترس لەلای خەڵکی. زانیاریتان هەیە-مەبەستی ئەو رۆژنامەنوسە چاوپێکەوتنەکی لەگەڵ سازداوە-، کەخودی (بەرێز موهەندیس بازرگان) خۆی پەیوەندی دروستکرد کە ئەم بابەتی (خودموختاریە) دەبێت بەدریت بەدەولەت، هەربەوشیوە کاتی بەرێز (تالەقانی) لێرە بوو نزیکی دواوە سیانزە رۆژ، پادێۆ تەلەفزیۆن بانگهێشتیانکردم بۆ بابەتەکانی کوردستان و هەروەها لەلایەن (شورای نینقلابەو) بەتەلەفۆن بانگهێشتکرا بۆم بۆ دارشتنەوێ دەستوری ئەساسی، کە بەگشتی ئەم بابەتەدا کاری باش و بەهێز نەکرا، ئەمە جگە لەوێ کاتێک (بەرێز تالەقانی) لێرەبوو لەلایەن رۆحانییەکانەو بابەتێکی (٢٧) ماددە نامادەکرا، ئەمەش بەناو نیشانی زەمینەسازی بوو، ئەک بەناو نیشانی تەرحی کۆتایی، چونکە تەرحی کۆتایی دەبێت لەلایەن زانیانی میللەتەو نامادەبکریت، کە کاتێک کاری پێکرا قایلی رەخنەو ئیعتراز نەبیت، بەگشتی هەرچەندە کۆتایی مانگی (اسفند)* هەولمدا، بەلام ئەو هۆکارانە هاتنەپێشەو، کە دانێشتنەکاغان لە (سەقز) تێکچوو، لەبەر ئەوەی بریار بوو یەکەم جار (رۆحانییەکان) کۆبێنەو و بۆچوونەکانی خۆیان یەکلایی بکەنەو، پاشان بانگهێشتی کۆمەڵەکانی دیکە بکەن و ئەوانیش پێشنیارەکانیان پێشکەش بکەن، لەکۆی ئەم پێشنیارانەش، یەک بابەتی کولی نامادەبکەن و یەک دەستە نوێنەران بنێرن بۆ (تاران) و لەسەر ئەو بابەتانە پێیانە کاریکەین، لە (سەقز) لەسەر ئەم بابەتە کارم دەکرد کە (دەستە

* اسفند: پەشەمی، سێهەمی مانگی زستان، مانگی دوازدەهەمی سالی نێزانی. فرهنگي فارسی - کوردی، دانشگاهای کردستان، ج ١ - ١٨٠.

نوێنەرانی دیاری بکەین، بەلام پووداوی کوردستان پووداوی کاری نێمە دواکەوت. دواي ئەوەی کە (موهەندیس بازرگان) پەزامەندی خۆی دەری، سەبارەت بەم بابەتەو دووبارە منی پێش لەهەڵبژاردن بانگهێشتکرد، وێستە تەلەفۆن بۆ بەرێز (قاسم لۆ) بکەم، بەلام تەلەفۆنی پێنەبوو، (بەرێز حسەینیش) تەلەفۆنی پێنەبوو، بەلام کەسیکم پاسپارد لەگەڵ ئەو بەرێزانەدا قسەبکات تا لەشوێنێکدا کۆببینەوێ و قسە بکەین، بەلام بابەتەکانی کۆبوونەوێ (سەنە) بوو هۆی ئەوەی دووبارە کارەکی نێمە دوا بکەوێت. هەر لەو کاتەدا دووبارە کەسیکم نارد بە دەلیلی ئەوەی ژمارەیک لە برادەرانی کوردی (شیعە) لەمەر پووداوەکانی پێفراندۆمەو ناپازی بوون و ژمارەیکیان هەر بەشدارییان نەکردووە، هەتا زانیاریان هەیە خەلکیان کۆکردۆتەو، و وتویانە کە نێمە نامانەوێت لەگەڵ کوردەکاندا بێن، ئەم کۆمەڵە بابەتانە بەگشتی پێشنیارمکرد، کە شوێنی کۆبوونەوێمان لە (کرماشان) بێت، هەم ناستکردنەوێ بێت، هەم ئەوەی (کرماشان) گەورەترین شاری کوردستانە. وای بێرە کەمەوێ نێست کێشە زۆر لە لایەنی دەوڵەتەوێ نەبێت دەربارەي بابەتی خودموختاری، دەبێت لە لایەن نێمەوێ بە جێی هەولێ بۆ بەدەین، پاشان باسی بکەین^۱. وای دەزانین لێرەدا پرووین بووێوێ هۆکاری بەدەست نەهێنانی (خودموختاری) کوردستان، لەسەرەتادا پەيوەندی بەیەکپێزی سەرکردایەتی کوردەوێ هەبوو، کەناسان نەیان توانیوێ لەسەر داواکارییەکانی کورد پێک بکەون و لەبەرەبەر سەرانی شۆڕشەوێ یەک قسەبن. لەپاستیدا دواي ئەو هەولانەي، کە پێشتر لە زاری (کاک ئەحمەد) وێ گواستمانەوێ، دەربارەي بەدییهێنانی (خودموختاری)، ئەو تەنھا بەو هەولانە دەست لەم داواکارییە گەنگ و سیاسییە هەڵناگرێت، بەلکو دێت لەپێگەي بەستنی کۆنفرانسیکەوێ (۲۰ خرداد/۱۳۵۸) لەشاری (سەنە) بەسترا، دووبارە ئەو باسە

^۱ چارێکەوتنی (کاک ئەحمەد)، بەهزادی خۆشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زاده کوردستان، روزهای ایران

دەورووژنی تەتەو دەیهوێت بەهەر جۆر نرخیك بوو، ئەو خودموختارییە لەو قۆناغەدا گەورەترین دەسكەوتە بۆ ناوچە كورد نشینەكان بە دەستی بەیئەت.

بۆ ئەم مەبەستە (كاك ئەحمەد) دێت، لەرێگە دەعوەتنامەو تەواوی سەرکردایەتی ئەو كاتە كوردو هەموو پێكخراو و لایەنی پەیوەندی دار بەو بابەتەو ناگادار دەكاتەو داوایان لێدەكات لەو كۆنفرانسەدا بەشداری بكەن. (كاك ئەحمەد) لە دەعوەت و ناگاداری نامە كەیدا، كە لە پۆژنامە (ئیتلاعات) ژمارە ١٨/٣/١٣٥٨) دا بلاو كراوەتەو، بەم شێوەیە داوایەكە بەشداری كۆنفرانس بكەن:

بەناوی خۆی بەخشنەو میهرەبان

هاو نیشتەمانییە خۆشەویستەكان! ئەو گرفتاری و مەحرومەتیانە میللەتی كورد لە زەمانی بەردەوام بوونی دەستەلاتی سەمكاریی شەهناشی لە كورسەو تا ئاریان مەر تەحەمولى كوردو و بەرگری كردن و كۆششی ئەم میللەتە لەپێناری لابردنی زولم و زۆر زیاتر لەوێ وەسف بكریت. ئیستاش كە هەستانەو میللەتە موسلمانەكانی ئێران بە بەرھەم گەیشتو و لەجیاتی سیستەمی سەمكاریی شەهناشی سیستەمی دادپەرەوێی جەھوری ئیسلامی جێگیربوو و لێپرسراوانی كۆمەلگا لە بەرامبەر داواكارییەكانی میللەتی كورد، لەوانە پڕۆژە مافی خودموختاری، پشەتگیری خۆیان دوو بات كردۆتەو، هەر تا كە مەژێكی وشیارو دڵسۆزی كورد بەرپر سيارە كە ئەو پەری تواناییەكانی خۆی لە رێگە بەكارھێنانی دروست و سەر كەوتن و بۆ خۆشی و مسۆگەری نایندە میللەتی كورد بەكارھێنێت.

پون و ناشكرايە، كە لەم جۆرە پرسیارەدا تا كێك یان چەند كەسێكی میللەت حەقی بپارێدانیان نییە، بەلكو تەنھا رێگە لۆژیکى كۆبوونەوێ چەند تاكێكە لە هەموو گروپ و توێژە سیاسیه جیاوازه كان، تا لەم رێگەیهو كۆمەلێك بۆ نوێنەرایەتی

هەلبەتتەن. ئەم كۆمەلە پىرۆپۆزەللى پىتويست بۆ وتويۇكردن لەگەل گەورە لىپىرسراوانى مىللەت نامادەدەكەن، ئەو كەسانەى لەم رېنگەيەو ھەلدەبىزىرېن دەتوانن خۇيان بە نۆتەرى مىللەت بزانن، بەنۆتەرى مىللەت لە خەيرو خۇشى ئەواندا. بۆ ھىنانەدى ئەم پىرسە گرنگەو دروستكردى ئەم جۆرە گرۇپە جارىك لە (سەقز) و جارىك لە (كرماشان) ھەوللى بۆ درا، كەبەداخەو ھەندىك روداو بوونە ھۆى بەنەتىجە نەگەيشتى كۆتا، بەلام بەھەر حال ناتوانرېت لەبەر ھەندىك روداو چاوپۇشى بكرېت لەو ھى مایەى ئازادى و خۇشگوزەرانى مىللەتى كوردە. بەناچارى جارىكى تر لەبانگەيشت نامەيە كدا ھەموو كەسايەتییە دىلسۆزەكانى كورد بانگەيشت كرانەو، كەلە (۲۰ خورداد) ى مانگى نایندەدا نامادەبن و پاش موناقتەو لىكدانەو ھى بىرو بۆچوونە جىاوازەكان و ھەلبەتاردنى باشتىرىنى ئەوان، كۆمەللىك وەك نۆتەر ھەلبەتتەن، بۆنەو ھى باشتىرىن پىرۆپۆزەل بۆ ھىنانەى دى داواكارىيە جۆراو جۆرەكانى مىللەت، لەوانەش ھىنانەدى مافى خودموختارى كوردستان لە چوارچىو ھى جەھورى ئىسلامى ئىتران بىتەدى و چاودىرى بكرېت. بەم شىو ھى داوا لە ھاوئىشتامانىيە كودە خۇشەويستەكان دەكەين، كە بەشدارى بكنە و لەھەموو جۆرە كىنەو را جىاوازە تايبەتەكانى خۇيان چاوپۇشى بكنەو بەرژەو ھەندى مىللەتى كورد لەپېش ھەموو تېيىنىيەكانى ترەو ۲ەچاوبكەن و لە كۆنفرانسى پۆۋى (۲۰ خورداد) بەشدارى بكنە.

بەشدارىووان دەبى لەكاتۇمىر (۷:۳۰) سەرلەبەيانى (۲۰ خرداد) لە مزگەوتى (جامعە) نامادەبن، شۆتىنى كۆبوونەو پىشوازى و ھەسانەو پىشتەر نامادە كراو.

وسلام عليكم ورحمة الله وبركاته

براتان / ئەھمەدى موقتى زادە

۱۳۵۸/۳/۱۸

وەك دیارە(كاك ئەحمەد) لەو دەعوەت نامەیدا زۆر بەجوانی مەبەست و نییەتی خۆی لەگرتنی ئەم كۆنفرانسەو گەرنگی كۆنفرانس بەنیسبەت كوردەو دەخاتەرپوو، زمانی نوسین لای(موفتی زاده) یەكێكە لە بابەتە گەرنەكان، كەدەكرێت لەبارەییەو توێژینەوێ گەرنە ئەنجام بدرێت. لەم دەعوەتنامەییەو زۆرێك لەو ئاگادارانامەو كێتب و وتارانەیی نوسیویەتی گەرنگی بە زمانی نوسین و چۆنییەتی خستە رووی داواکاریەكانی داو و مەبەستی بوو لە پێگەی بەكارهێنانی كەمترین پستەو ووشەو زۆرترین پەیام بگەیەنێتە كەسی بەرامبەر.

هەر وەك لە پێشتریشدا لە بارەییەو قسەكرا، (كاك ئەحمەد) دڵنیابوو بەهەول و لێدان لەو دۆخەیی ئەوكاتەیی كوردستانی تێكەوتوو مافی خودموختاری دەستەبەر نابێت، بۆیە دەبینیت-بەتایبەت لە ناوچەییەكەو سەفەردەكات بۆ ناوچەییەكی دیکو بەوپەڕی هێزەو هەول دەدات مەسەلەیی خودموختاری و مافە تاییبەتی و گشتیەكان پوون بکاتەو و هۆشداریی بداتە خەلکی، كە لەبەردەم چۆ گۆڕانیکی گەورەیی مێژوویدان. لێرەدا گەرنە ئەو بووتیت، یەكێك لەو سیفاتە گەرنەكانی لەناو(كاك ئەحمەدیی موفتی زاده) بەناوێشانێ خەمخۆرو سەركرده پەنگی داوئەو و زۆر ئاسان دەتوانیت دەرکی پێ بکەیت، مەسەلەیی پۆشنییرکردن و ئاگادار کردنەوێ هەموو چۆن و توێژەكانی خەلکیە لەوبابەتانەیی پۆژانە پوودەدات. ئەمەش دەبێتە گەرنەگەرن خەلک، وای کردوو(موفتی زاده) ئاسان دەرکەوێت و بەدیارتیرین و جەماوەریترین سەرکردهیی کوردی ئینقلاب ئەژمار بکەیت، هەرچەند خۆی لەم بارەییەو دەلێت"تانیستا سەرژمێریەك لەبەردەستدا نییە ئەو بەسەلمێنیت..."^١.

^١ چاوپێكەوتنی پۆژنامەوانی لەگەڵ كاك ئەحمەدیی موفتی زاده. بەهزادی خۆشحالی: عەلامە ئەحمەدیی موفتی زادهو

دیاری ئەم وەلامە لە ئەنجامی پرسیاری یەكێك لە پۆژنامەنووسەكانەو دەیت، كاتێك دەریاری زۆری لایەنگری كوردەكان بۆ (كاك ئەحمەد) لەوانی دیکە زیاترە. بەمچۆرە دەبینن، (موفتی زاده) بۆ پوونکردنەوێ حەقیقەتی خودموختاری و وەلامدانەوێ ئەو تەنگەژییانە بۆ ئەم بابەتە گرنگە دروستكراوە هەمیشە لەسەردانکردنی شارەكاندا بوو و بەبەردەوامی لە پۆژنامەكاندا چاپیتەوتنەكانی بلاوكرائەتەو.

لەسەردانێكدا كە چەند پۆژێك پێش ئەنجامدانی كۆنفرانسەكە (سەنە)، بەسەردان دەچیتە (كرماشان) و لەوێ لەكۆبونەوێكی جەماوەریدا لە (مەزگەوتی شافعی) دەستدەكات بەپوونکردنەوێ بابەتی خودموختاری و مەسەلە (دەستوری) وولات و گرنگی و پێگەیی میلەت لەم دەستورەداو زۆر بە راشكراوانە ئەو دەریارە دەكاتەو، ئەو مافی موسوڵمانانی ئێمە كە قانونی ئەساسی لە ژوورە داخراوەكاندا قبوڵ نەكەن، بۆیە بپاریداراوە لەهەر پارێزگایەك دوونەفەر بۆ ئەو مەبەستە دیاریكرا...، هەروەها دەریاری خودموختاری دەلی "خودموختاری، تەنها بۆ كوردستان نییە و كۆماری ئیسلامی و هەموو چینهكانی (بلوچ-عەرەب-كورد- توركمان و فارس) دەگریتەو، ئەمەش پایە ناسیۆنالیستیە"^١.

هەروەها، پۆژنامە (ئیتلاعات) نووسینگە (سەنە)، دەریاری گەڕانەوێ (موفتی زاده) بۆ (سەنە) و كۆشەكانی بۆ پوونکردنەوێ قسەكردن لەسەر خودموختاری كوردستان بەمچۆرە هەوالەكە بلاو دەكاتەو "عەلامە موفتی زاده، دوا (بیست و پێنج) پۆژی دووری لە كوردستان گەڕایەو (سەنە)، لەلایەن ژمارەكی زۆری خەلكی شارەكانی كوردستانەو پێشوازی لێكرا، ئەو لەناو پێشوازی كەران و لە (میدان نازادی) (سەنە) و دەرووبەری (زانكۆی كوردستان)، دەریاری خودموختاری ئەو

^١ (هەوالی پۆژنامە (ئیتلاعات) پۆژی (١٣٥٨/٣/١٩)، بەهزادی خوشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زاده

پارێزگایە قسەیی کردوو ناشکرای کرد، "خودمۆختاری هەموو پارێزگاكان و بەتایبەت کوردستان ئەبێت لەقانونی نەساسیدا پیش بینی کرابێت، پیشنیاری بابەتی خودمۆختاری لە هەندێک ناوچەیی کوردستان بۆتە هۆی خالی جیاوازی نێوان برادەرانی (شیعە و سوننە) من چوومە ئەو ناوچانەو روونم کردەو، کە لە ناوچەیی بەرفراوانی کوردستاندا (سوننی و شیعە) پێکەوێ ژیان دەگوزەرێنن و خودمۆختاری کوردستان بۆ هەموو خەلکی ئەو ناوچانەییە".

ووتیشی " لە بنەڕەتدا خودمۆختاری بەو مانایە نییە، کە نێستا بلاویۆتەو ئەوانەیی کوردن لە کوردستاندا مافی ژیاڵیان نییە. ئەم شیعارانە لە لایەن دوژمنانی کوردو ئەژاد پەرستەکانەو بلاۆدەکرێتەو، تاهەستی نەتەوایی خۆتان بۆ پارێزگاری کردن لە کوردستان بپارێزن، بەلام غێر کوردهکان تا ئەو کاتەیی دەیانەوێت لە کوردستاندا بژین، پێتلاۆیان لەسەر چاوانە خزمەتگوزاری و دایینکارییەکانی ئەوان بۆ نێمە جێگەیی گرنگی پێدانە".^١

^١ (پۆژنامەیی (نێتلاعات) (١٣٥٨/٣/١٧)، بەهزادی خوشحالی: عەلامە نەحمەدی موفتی زادەو کوردستان،

پۆژی دەستیگکردنی کۆنفرانس

دوای ئەو هەموو پوونکردنەو و داواکاری و باسکردنە سەبارەت بە گەرنگی (کۆنفرانسی سنە) بۆ بە دەستەپێنانی (خودمۆختاری) بۆ کوردستان، بە نامادە نەبوونی ژمارەیک لە سەرکردەو کەسایەتی دیاری بزووتنەوێ سیاسی کوردستان لە پۆژی خۆیدا (۲۰ی خوردادی ۱۳۵۸) کۆنفرانس بە ووتاریکی (کاک ئەحمەدی موفتی زاده) دەستی پێکرد.

بەپێی ئەو زانیاریانە پۆژنامە (کیهان) لە پۆژی (۱۳۵۸/۳/۲۱)، واتە پۆژیک دوای کۆنفرانسە کە بلاویکردۆتەو، ئەو لایەنانە بەشداریان لە کۆنفرانسە کە دا نەکردووە و کورسیەکانیان بە خالی دانراوە، بریتی بوون لە:

(سەید عیزالدین حسینی، کۆمەڵە مامۆستایانی کوردستان، کۆمەڵە پارێزگاری لە ئازادی و ئینقلابی کوردستان، شوری هاوکاری کۆمەڵەکانی کوردستان، پێکخراوی چریکەکانی فیدای خلق شاخ کوردستان، پێکخراوی ئینقلابی زەحمەت کێشانی کوردستان و خۆینکارانی زانکۆ و خۆینکارانی پێشەنگ).

ئەو لایەن و پێکخراوانەشی، لە گەڵ ئەنجامدانی ئەم کۆنفرانسەدا بوون و بەشداریان کردووە بریتی بوون لە: (گروپی عەدالەت و یەستانی کوردستان، گروپی ئیسلامی نەصر، ئەنجومی ئیسلامی بازارەکانی سنە، ئەنجومەنی ئیسلامی "دانش آموزان"، ئەنجومەنی ئیسلامی گەنجان، ئەنجومەنی ئیسلامی خۆیندکارانی زانکۆ)^۱.

^۱ (پۆژنامە (کیهان) پۆژی ۱۳۵۸/۳/۲۱ (کۆنفرانس با سخنان موفتی زاده شروع به کار کرد). بەهزادی خۆشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زادهو کوردستان، رۆژهای هجران ۴.

هەرچەندە بڕیاریش بوو خودی (د. عبدالرحمان قاسملو) لەو كۆنفرانسەدا بەشداری بكات.^١ بەلام بەداخەو ئەویش لەبەر هەر هۆیک بوو ئامادەى كۆنفرانس نەبوو. "دەولەت داواكارى ئەو بوو كە پیشنیاری گشتى بۆ (خودموختارى كوردستان) لەلایەن نوێنەرانی خەلكى كوردەو بەجێتە پوو، تادواى شىكردنەو و لێكۆڵینەو و خوێندنەو و تەواوى، لەولادتدا بێتە هەلبژاردن یان پەدبكریتەو، هەروێهە كۆنفرانسى ئەمڕۆمان ئەنجامداو، بابەتى سەرەكى ئەم كۆنفرانسە خستە پوو پیشنیاری خودموختاریە لەلایەن نوێنەرانی هەلبژێردراوى خەلكەو، بەلام وەبیرھێنانەو ئەم خالە گرنگە، ئەگەر ئەنجامى واقعی و داواكارى گشتى خەلكى كورد لەم كۆنفرانسەدا نەبەتە بەرھەم ئامادەى پێكخستنى كۆنفرانسەگەلێكى ترین لەهەر نوقتەو شوێنێكى كوردستان تاهەر كەس فێكرو تێبینى و پیشنیاریكى بۆ خودموختارى ھەبەتە بەبێ پەردە بێخاتەر، تەنانەت ئەگەر لە ئاستیكى موخالیفیشدا بێت"^٢ ئەمە وەتەى دەست پێكى (كاك ئەحمەدى موفتى زادە) یە لە كۆنفرانسى (بىستى خرداد) لە شارى (سەنە).

ئەو لەو وتارەیدا كە بۆ بەدەستھێنانى خودموختارى پێكى خستوو تیشكى خستۆتە سەر زۆر مەسەلەى گرنگ، هەر لەسەرەتای قسەكانیدا ئاماژە بەو دەكات ھۆكارێكى دەمارگیر لەپشتى دیارى كردنى شارى (سەنە) وە نییە بۆ ئەم كۆنفرانسە، "دەبێت بڵێم هەلبژاردنى (شارى سەنە) بە ئاوانیشانى شوێنى پێكخستنى كۆنفرانسەكە، بەھۆى دەمارگیرى شارى، یان لەپێش بوون و بانگەشەى

^١ تەحسین ھە غریب، دواینیەكان، چاپى یەكەم، ٢٠٠٧، ل ١٩٦.

^٢ كۆنفرانس بە سخنان موفتى زادە مشروع بە كاركرد، بەھزادى خوشحالى: عەلامە ئەحمەدى موفتى زادە، كوردستان، روزھای بھران ٤.

ئايدۆلۆزىيەكى تايىت يان كەسىكى تايىت نەبوو، بەلكو مەسەلەى دابىنكردى خواستەكانى گەلى كوردە، ھەر كەسىكىش دۆسۆزى گەلى كورد بىت خوازىارى ئەم جۆرە كۆبونەوانەىە^۱.

لەراستىدا گرنگە ئاماژە بەو بەكەين(كاك ئەحمەد) لە چاوپىكەوتنىكىدا، لەگەل رۆژنامەى(تەران مصور) دەربارەى سەنتەرى كوردستان لە كاتى بەدەستەيتانى خودموختارىدا؟ ئەو دەئىت"مەن خوازىارم شارى قارەمان، شارى(كرماشان) بەناوى(سەنتەرى ايانل) خودموختارى كوردستان ھەلبۆردىت، ھەر بۇ ئەم بابەتەش لە خاوەن بىرو بۆچوونانى كورد داوامكردوو بە رىكخستنى پىشنىارى كۆتايى خودموختارى لە(كرماشان) كۆينەو-دىارە ئەم چاوپىكەوتنە مانگىك دواى-كۆنفرانسى سە- ئەنجام دراو-، كوردەكانى ناوچەى(كرماشان) لە پروى ھەماسى و مىللىيەو بەئەندازە بەھىزو پەيوەست^۲.

(كاك ئەحمەدى موفتى زادە) لە درىژەى قسەكانى كۆنفرانسدا، باسى جياوازى خودموختارى لە سىستەمى رۆژئاواو سۆسىالىستى، لەگەل خودموختارى لەسىستەمى ئىسلامىداكردوو، ئەو بەمشىوئە جياوازى لە نىوان ئەو دوو سىستەمەدا بۆئامادەبوان روونكردۆتەو،"ئاسايە كەئەم پىشنىارە-پىشنىارى خودموختارى- لەسەر بنەماى فەلسەفەى سىستەمى ئىسلامى بىت، لەبەرئەوئە نە لەسىستەمى خۆرئاوايداو نەلەسىستەمى سۆسىالىستىدا پىشنىارى خودموختارى تەواو دىمكراتى و لەسەر بنەماى مافى مىللى و محەلى نىيە، چونكە

^۱ (سەرچاوەى پىشوو.

^۲ (رۆژنامەى(تەران مصور) چاوپىكەوتن لەگەل علامە موفتى زادە،(۱۳۵۸/۴/۳)، بەھزادى خوشحالى:

علامە ئەحمەدى موفتى زادەو كوردستان، روزھای بھران ۴

له م جوړه سیسته مه دا هیز (له سهره وه بڼه خواره وه) ده نوسریتته وه، بهلام له سیسته می نیسلامیدا له لای میللی و چینایه تی کاریگه ریه کی نابیت، هیز له ده ستی (شورا) ناوچه ییه کاندایه و له کوټایدا فرمان له شورای به رزده بیت، نیمه ههولتی خو مان ده دین، یه پشیناری گشتی بخینه به رده م ده ولت، که ته واری مافه کانی خه لکی کورد دابینبکات له پروی خودموختارییه وه^۱. ژماره ی نهو نوینه رانه ی به شداریان له کونفرانسه که دا کرووه زوړیوه، هر که سیکیان به پی پی ینگه و توانی خوی له کونفرانسه که دا قسه ی کردوه و دهریاره ی به ده سته پتانی خودموختاری پشیناری خستوته به رده م ناماده بووان، ههروه ها لهو کونفرانسه دا هه نوینه ریک له پال پشیناره کانیدا بوناماده نه بوونی ته واری نوینه ری گروپ و لایه نه کانی دیکه ی کورد نه سه فی دهرپریوه و نومیدیان خواستوه ناماده نه بوونیان نه بیته مایه ی نانه وای جیاوازی و تفرقه دروستکردن و هوکاری دیکه له پشتی ناماده نه بوونه که یانه وه بیت .

(نایه تولّا جیلی)، که نوینه ریک خه لکی (کرماشان) بووه و لهو کونفرانسه دا به شداری کردوه، له کوټای قسه کانیدا له پال گرنگی و یه کرزی و یه کیتی بووندا، نه سه فی دهرپریوه به هوئی ناماده نه بوونی هه موو نوینه ره کانه وه.

(پریوش په جی)، نوینه ری ژنان و نه غومه نی نیسلامی سنه، له بهر ناماده نه بوونی هه ندیک له گروپ و که سه کان زوړ گله یی کردوو، وتی "تم به شداری نه کردنانه بڼه من به ناویشانی یه که سی نازاد یخواز ده لیلیکی باوهر پیکراوی نییه، مه سه له ی گرنگی چاره نویسی گه لی کورده، نه که ناکوکی باوهر و فیکری".

^۱ اغزیه کنگره سنج، روزنامه انیگان، ۱۳۵۸/۳/۲۱، به هزادی خوشحالی: علامه نه حمده ی موفتی زاده و کوردستان، روزهای بجران ۴

هەروەها (عەزیز عەبدول قادر پور شەریعت) ووتی "هیوادارم بەشدارێ نەکردنی (نایەتوڵا حسینی) لەم کۆنفرانسەدا نەبیته هۆی دووبەرەکی لەگەڵ پابەرەکانی دیکەدا، تا ئەو کاتەی (کاک موفتی زاده) داواکارییەکانی خەڵکی کورد لە حوکومەتی مەڕکەزی دەکات، بەدڵیکی پر لە خۆشەویستی بۆ (مەهاباد) بپرواتە دیدار لەگەڵ (نایەتوڵا حسینی) سازبکات"^١.

دانیشتنی یەكەم پۆژی کۆنفرانسی (سنه) بۆ خودمۆختاری کوردستان، بەدیاری کردنی (١٠٠) نوێنەر لەو نوێنەرانی بەژداری کۆنفرانسەکیان کردبوو کۆتایی هات. بۆ پۆژی دواتر لەکۆتایی دانیشتنەکەدا، لەنیوان (١٠٠ هەلبێژدراو) هەدا (١٥) کەسیان بەناوێشانی نوێنەری خەڵکی بۆ دانیشتن و پێدانی موزەکەرات بەدەوڵەت دیاریکرا "٢". لەگەڵ ئەوەی حوکومەتی ئەوکاتە (تێران) هیچ هاوکاری و ئاسانکارییەکی بۆ ئەم کۆنفرانسە گەرە نەکردوو، بەڵکو هەمووی لەسەر ئەرکی سەرشارانی (کاک ئەحمەد) و ئەوان بوو، پارێزگاری (سنه)ش بەژداری لە کۆنفرانسەکەدا نەکردوو، (دکتۆر یونس) هۆکاری بەشدارێ نە کردنەکی دەگیرێتەو بۆ ئەوەی ئەو فەرمان بەرێکی دەوڵەتەو، وەك فەرمانبەر و کاربەدەستی دەوڵەت ناتوانێت بەشدارێ لەکۆنفرانسی وادا بکات، "من یەك پلەي دەوڵەتیم، لەبەر ئەوەی حوکومەت نایەوێت لەم جۆرە کۆبوونەوانەدا، کەتاییبەتە بەخەڵکی خۆیان دەستتێوەردان ئەنجام بدات، بۆیە بەشداریم نەکردوو، بەلام بەناوێشانی کەسیکی ئازاد، نەك پارێزگار، دەلێم دەبوايە ناکۆکیەکان لەناو ببریت و هەموو

^١ (پۆژنامەی (ایندەگان) ١٣٥٨/٣/٢١، بەهزادی خوشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زاده کوردستان،

روزهای بهران ٤.

^٢ (سەرچاوەی پێشوو

گروپەكان لەم كۆپۈنۈنەۋەدا بەشداريان بىر كادىيە تا رېگە چارەيەكى كاملىتريان دەۋزىيەۋە، ئەمەش رەئى شەخسى خۆمە.

نۆتىنەران لەم كۆنفرانسەدا لەبارەى بابەتتەكەۋە قەسەياننە كەلەيدى خەلگىيەۋە بايەخ پىدراۋە....^۱.

ۋەك دەستورى ھەمىو كۆنفرانسى كۆپۈنۈنەۋەيەك، دۋاى دانىشتەنەكان بەشدارىۋان، لەگەل رۆژنامەۋى مىدىياكاندا بەگشتى دەكەۋنە گىفتوگۆۋ لەبارەى چۆنىيەتتى بەرپۆۋەچۈنى كۆنفرانسەكەۋە بىرۋاپاى خۆيان بەجەماۋەر دەگەيەنن.

كەك ئەجەدەش، بەعەينۋانى ھەلسۈرپەنەرو رېكخەرى كۆنفرانسەكە، بۆۋەلامدانەۋەى چەند پىرسىارىكى گىرگەل لەگەل رۆژنامەى(ايندەگان) دەكەۋىتە گىفتوگۆۋ، ئەو سەرەتا دەربارەى، ئەنجامى بەدەست ھاتۋى كۆنفرانس، تا چى ئەندازەيەك دەتوانىت لەدەيىنكەردى داۋاكەنى خەلگى كورد كاريگەرى بەجى بەيلىت؟ دەستى بەقەسەكردۋو ۋوتى"تاقە كۆنفرانسى" دەتوانىت بانگەشەى نىشتەمانى و خەلگى ھەيىت، ھەر ئەو كۆنفرانسەى نىستەى(سەنە)يە، لەبەرئەۋەى ئەگەر بەشپۆۋەيەكى تەدرىجى ھۆكەرى خەفەكردى پىشۋو تۋانەى كۆپۈنۈنەۋەى فراۋانى بەتەۋاۋەتى لە رۋى نەفسىيەۋە جى بەجى نەبۋو، لەگەل ئەۋەشدا داغل بۋونى گروپەكانى خەلگى لەدۋرتىن خالەكانى باكور و باشورى كوردستان گىرگە پىدانى خەلگە بەپاشەپۆۋى خۆيان و دىنەيىيە بەئىشى ئەم كۆنفرانسە".

دۋەم پىرسىار كە (موقتى زادە) لەبارەيەۋە لىدۋان دەدات و بەپاشكاۋى بىرو بۆچۈنى خۆى دەردەبىرەت، پىرسىارە دەربارەى ھۆكەرى بەشدارى نە كەردى ھەندىك

^۱ ھەمان سەرچاۋەى پىشۋو.

لە نوێنەرى گروپ و لایەنە سیاسىيەكانى كورد لەم كۆنفرانسەى بەدەستەيىنانى خودمۆختارى كوردستان؟

"هيوادارم بەشدارى نە كردنى هەندىك لە برادەرەن هۆيەك نەبىت زيان لەسودەكانى خەلكى كورد بەدات، هەلبەتە بە بۆچوونى من خوگرتنە بەو تەفرەقەى (٢٥٠٠) سائەو كەبەشيوەيەكى ئاساى رێگەپێدانى كۆيونەوەى گشتى لەخەلكى دەگرت، نەمەش بۆ يەكەمجارە لەمىژووى ميللەتى كورد شيۆ كۆنفرانسىيىكى بەو شيۆە بىتەدى، هەر لەبەرئەم هۆيەش شوينى بەرپۆەبردنى كۆنفرانسەكانى ترمان كەهەموو خاوەن بىرەكانى كورد بتوانن بەشدارين بە كراوەيى هىلاۆمانەتەو، واتە شوينى كۆنفرانسەكە ديارى نەكراو".

يەكيكى دىكە لەو بابەتانەى بووبوويە جيگەى پرسىارو ئەو گروپانەى بەشداريان لە كۆنفرانسەكەدا نەكرد، كوردوويانە دەسكەلاى خوڤيان و هىرشىيان پىدەكردە سەر كۆنفرانس و لە دژى كۆيونەوەكە بەياننامەيان بلاۆدەكردەو، برىتى بوو لەبابەتى (٨ ماددە)ى داواكارى خەلكى كوردستان.

رۆژنامەى (ايندەگان) لە بارەى ئەم بابەتەو، بەمشيوەيە پرسىارەكەى ئاراستەى (كاك نەجمەد) كردووە:

"وەلامتان لەبارەى بلاوكردنەوەى بەياننامەكانى هەندىك لەگروپەكانى دەورووبەرەو، كەتەئكىد لەسەر(هەشت ماددە)ى داواكارىيەكانى خەلكى كورد دەكەن؟

جىياوازى داواكارىيەكانى ئەم كۆنفرانسە لەگەل(قەتەع نامەى ٨ ماددە)ى لەچەند لایەكەوەيە:

يەكەم: داواكارى ئەم كۆنفرانسە ئەو، بابەتى خودمۆختارى كاملىترو بەشپۆيەكى ھەمەلايەنە تر بىخاتە ژۆر شىكارىيەو.

دووەم: ئەو، لە (قەتەع نامەى ۸ ماددەى) دا بۆ زەھمەتکێشان تەنھا پشکێك لەئىدارەى بەرپۆيەبردنى كۆمەلگا دانراو، لەكاتىكدا ئەم كۆنفرانسە بە پشت بەستن بە ھۆكى قورئان:

۱- ھۆكۆمەت تەنھا بەھەقى لاوازەكان و زەھمەت كێشەكان دەناسىت.

۲- بەوشپۆيەيى كەسەريخ پيشاندرارو، ئەم كۆنفرانسە ھەولێ دەسەبەرکردنى ووردى سىستەمى ئابورى و كۆمەلایەتى ئىسلامى دەدات، واتە كەمترین جىاوازی چىانەيەتى، چ لە پرووى ماددىيەو، چ لە پرووى مەعنەويەو لەكۆمەلگادا نەيىت.

جىاوازیيەكى دىكەى ئەم كۆنفرانسە، لەگەڵ ئەو كۆمەلەيەى پىريارىيان لەسەر (ھەشت ماددە) دەدەن ئەو، لە (قەتەع نامەى ھەشت ماددەيدا) ژمارەيەك كەسى كەمى لەو پيش ديارىكرارو لە دەورى يەك كۆبونەتەو بى ئەو مىللەتى كورد لەو پروووە ئاگادارىيەت، بەلام بنەماى پىكھاتەى ئەم كۆنفرانسە بانگھێشتى ئاشكرارو گشتىيە، كەھەموو چىن و گروپە جۆراو جۆرە مەزھەبى سىياسىيەكان تىيدا بەشدان ئىمە ئەم كۆبونەتەو يەش بەناونىشانى ھەولێكى سەرەتايى دەيناسىن^۱. لەگەڵ ئەو ھەموو ھەولە مەدەنى خوازانەى (كاك ئەھمەد) بۆ دەستەبەرکردنى مافى نەتەو كەيى و رزگارکردنى مىللەتى كورد لەوجەور و ستەمى ساللەھايە بەبى گوناھ دەرهەقى ئەنجام دەدەرێت، لەبەر ناسايەكرىزى گروپ و رىكخراو و حىزبە

^۱ گفتوگو با علامه موفتى زاده، روز نامه (ايندگان) ۱۳۵۸/۳/۲۱، بەھزادى خۆشحال: عەلامە ئەھمەدى موفتى زادەو كوردستان، روزھای بھران ۴.

سیاسیەکانی کورد لەناو خۆیاندا ، کە بەبۆچونی (کاک ئەحمەد) ھۆکاری ئەم ناوەحدەتیە ناوخوازی میللەتی کورد پەیوەندی بە ولاتانی دەرەو ھەیە، کە تەوجیھی گروپ و حیزبەکان دەکەن بەناپاستەیی سودی خۆیان، نەک میللەتی کورد لەلایەک، لەلایەکی دیکەو ناپاکی لەنییەتی کارکردنی ھەندیک لە پێشەنگانی گروپ و حیزبە سیاسەکاندا بۆ گەلی کوردی سەم دیدە بۆتە ھۆکاری بەدەست نەھێنانی خواستەکانی ئەم نەتەوایە، ئەمە بەلەبەرچاو گرتنی ئەو ھۆکارانەی خۆی (کاک ئەحمەد) لە پێشتەردا باسی کرد، بۆیە دەبینیت کاتیەک پرسیاری ئەوی لێدەکەن، (ئەگەر دەوڵەت بە خودمۆختاری رازی نەبوو تەکلیفی خەلکی چییە؟) ئەو زۆر پاشکاوانەو لە دوو چاوپێکەوتنی جیاوازا یەک وەلام دەداتەو، دەڵێت "مرۆڤ مۆکەلەفە بەوێ سەم لایەت، بەشیوەیک پێویست دەکات مافی خۆی وەرگریتەو و پروبەرووی ببیتەو. ھەتا ئەگەر بەشیوەی جولانەوێ چەکدارانەش بیت، بەلام نۆمیدەوارم پەیوەندی دەوڵەت بە بەرپۆوەبردنی سیستەمی یەکسانی ئیسلام نەوێندە دڵسۆزانە بیت، کەھەرگیز پێویستی بەپروبوو بوونەو نەبیت".^۱

ھەرەھا بۆ وەلامی ھەمان پرسیار لە چاوپێکەوتنیکیدا لەگەڵ رۆژنامەی (کیهان) دەڵێت "تەواوی خەلکی (ئێران) بەیەکریز و ھاوکارییەو بەژداریانکرد لەم شەپە درۆخایەنە (ئینقلاب) بەھیوای دروستبوون و بەدەستھێنانی یەک حوکومەتی ئیسلامی، موسوڵمانان لەوانەش (کورد) بێگومان بوو لەدەوڵەتی ئیسلامیدا ئامانج و داواکانیان داڕێژدەکرێت، بۆیە بەدوور دەزانرێت ئەم حوکومەتە لەبەرامبەر

^۱ گفتوگو بە علامە موفتی زادە ، رۆژنامە (تەھران مەسور) ۱۳۵۸/۴/۳۱، بەھزادی خۆشحالی: عەلامە ئەحمەدی موفتی زادە و کوردستان، رۆژھای بھران ۴.

خەلکی موسوڵمان کە مەترخەم بیّت و ڕێگەى نامەشروع و نارهوا بگرتەبەر! ئەگەر ئەم بۆچوونە دوورە ھاتەدى بێگومان هیچ میللەتیک بۆى نییە لە ماف و لە (حەق)ى خۆى چاوپۆشى بکات، بۆیە لە ئیسلامدا ھەر سەم لیکراویک مل بۆ سەمکار پان دەکات و ڕازییە بە سەمەکەى، لە سەم کارەکە نەفرین لیکراوترە" ^۱.

قسەکردن لە سەر کۆششەکانى (کاک ئەحمەى موفتى زادە) بۆ نەتەوەکەى یەکیکە لەو باسانەى، نوسەر توێژەرەو ەکان بەتەواوەتى ناتوانن مافى خۆى پێبدەن، ئەگەر بە ھەر ھەول و جۆلەیکى ووردو قول مامەلە نەکەن، بۆ نمونە ئەو ھەولە مەدەنیانەى (کاک ئەحمەد) داویەتى لەم بابەتەدا، واتە ئەو ھەولانەى لە ڕێگەى بنەماکانى کۆمەلگایەکى مەدەنییەو ە کارى بۆ کردووە خۆى بۆخۆى یەکیکە لەو باسانەى دەکریت توێژینەو ەى فراوانى لە سەر ئەنجام بدریت و توێژەریت لە ڕێگەى چالاکى مەدەنییەکانەو ە (کاک ئەحمەد) بھۆینیتەو ە قسەى لە سەر بکات.

بۆیە ئێمە لێرەدا کۆتابى بەنوسین دەھێنین دەربارەى موفتى زادەو چالاکىکانى بۆ بە دەستھێنانى خودموختارى کوردەکان، گومانیشمان لەو ەدا نییە زۆر بابەت و وتەو ڕووداوى گرنگ لە کۆنفرانسی (بیستى خرداد) دا ڕویداو ەو ئێمە لێى ئاگادارنەبووین و نەمانتوانیو ە خوینەرى پێ ئاشنا بکەین، بەلام دلتیای دەدەینە خوینەر، کەکارو خەباتى (کاک ئەحمەد) زۆر لەو زیاترە لێرەدا خویندویەتیەو ە، ئەمە تەنھا بەناو نیشانى دەروازەیک بۆ خەباتیکى نەناسراو پێشکەشەکەین پشت بەخوا ئەم نوسینە دەبێتە دەلاقەیک بۆ کرانەو ە بەرووى بیرو بۆچوون و وتارو نوسینەکانى (کاک ئەحمەد) دا.

^۱ ەمان سەرچاوەى پێشوو.

بەشی سییەم

پاشكۆكان

ژیاننامەی شەهید کاک فاروقی فەرصاد

شەهید فاروق فەرصاد لەسالی (١٣٤٠)ی شەمس، لەشاری سەقزی سەر بە پارێزگای سنە چاوی بە دنیا هەڵبناوه، خۆتەندى سەرەتایی و ناوەندی لە سەقز تەواوکردووه، پاشان بەهۆی ئەوێ باوکی شۆینی نیشکرده کەى گۆپیوه، لە سەقزوه چۆنه ته سنه و خۆتەندى دواناوەندی لە سنه تەواوکردووه.

کاتێک (کاک ئەحمەدی موفتی زاده) مەدرەسەى قورئانى کردووه، فاروقى لاویش بوو بە ئەندامى ئەو مەدرەسەى لەسالی (١٣٥٧) بەلێنى کرد بۆ ئەو پەيام و بانگەوازی کاک ئەحمەد، بەهۆی لێهاتویی و پەيوەندى زۆره و زۆر بەزووى شارەزای نەتەنى و رۆحى بانگەوازه کەيان بوو.

سالی (١٣٥٧) کاتێک کە شۆرش لە ئێران شۆیه کە تازەى بەخۆه بینى، فەرصادى بەدل بەشداریکرد، و پاشانىش لەپایزى سالی (١٣٥٨)، لەگەڵ کاک ئەحمەد سنەیان بەجێهێشت و بەرهو کرماشان بەرێکەوتن.

لەتەواوى ئەم هەموو ناپەهەتیانە، فاروق لە تەنیشەت رابەرى بانگخواز و خێرخوازو دڵسۆزى خۆى مایهوه و خۆى وەک شاگردێکى لەمبارەو لەکەسایەتى زانستى و هەموو لایەنى کاک ئەحمەد سودمەند بوو، لەماوەیه کى کورتدا خۆى گەيانده پیزى کەلەپیاوان و مامۆستایانى قوتابخانەى قورئان، بۆیه بەرپر سياریه تى هەندى لە پۆلهکان بە ئەو سپێردرا .

لەسالی (١٣٦١) کاک ئەحمەدی موفتی زاده و سەدان نەفەر لە قوتابیانی گێران بە چەندەها گروپ ڕەوانەیی بەندیخانە جیاوازه‌کانی وولات کران، کاک فاروقیش لە (٢٧/٥/١٣٦١) بەرەو بەندیخانە (سمنان) برا.

ئەم بەشە لە بەندیخانە ماوەی (سی ساڵ و سی مانگ)ی خایاند کە بەرێز بەندی بەندیخانەکانی (سنه، دیزل ئاباد، کرماشان، سنه، سمنان) پاشان سنه، لە گروپی (١٩ نەفەری دانرا). شەهید فاروق لە بەندیخانەدا بەبێ نیش دا نەنیش، بەلکو لە چۆلی بەندیخانە بۆ بەدەست هێنانی خوێندنی زانستی و عێرفانی سودی وەرگرت لەم ڕینگەو شوێنەدا لە هاورێی بەندیخانەکە (کاک حسنی ئەمین) فێری زانست و زانیاری (مەعارف)ی ئیسلامی بوو.

لەدوای دەربازبوونی لەبەندیخانە، بۆ بەرزکردنەوە و زیاتر پەرەدان و پتەوکردنی ئەو وانە ئیسلامیانە وەرگرت بوو چوو لە مامۆستای شەهید (ناصری سویمانی) و کۆچکردو مامۆستا (بورهانە الدین حەمدی) دەستی کرد بەخوێندن و تەواوکردنی ئەو زانستە کەهەیبوو.

فاروقی شەهید، لەماوەیەکی نادیارو نەزانراو، بەهۆی هەولێ زۆرو بیرتیژییەو، توانی بێتە خاوەنی زانستیکی بەرچاو و بەم هۆیەشەوە لەتەمەنی (٢٨ سالی) دا لە لایەن مامۆستا (حەمەد شیخ ئیسلام) کە مامۆستای کۆرسی فقهی شافعی بوو لە (زانکۆی تاران) و پێوەری زانستی زانایانی ئەهلی سوننە، لەلایەن ئەوێ دیاری دەکرا، هەروا کاک فاروق بوو بە فقیه (فی المذاهب) و ئیجازە پێدرا فتاوبات لە مەزەهەکانی ئەهلی سوننەدا.

لەسالی (١٣٦٩)ی شەمسى، لەلایەن (کاک ئەحمەدی موفتى زاده)وە دەستنيشانکرا وەکو یەکیک لەو چوار ئەندامەى فتوا و قەزا، بۆ وەلام دانەوێ لەبابەتە مەزەهەبىيەکان، و مەوجەع لەمەزەهەبى شافعیدا.

شەهید فاروق فرساد، هاوکات لەگەڵ فێربوون و فێرکردنى زانستى دینیدا لە پێنومای و گەياندنى لە نیتوان لاواندا، هەولێکی بەرچاوى لە خۆى پشاندا، تا ئەو پادەیهى کە دەتوانین بڵێین یەکیک بوو لە هۆکارە کاریگەرەکان بۆ پەيوەندى کردنى زۆریەى لاوان بە ئیسلام و قوتابخانەى قورئان.

لەسالی (١٣٦٨) بۆ جارى دووهم پەوانەى بەندیخانە کرایەو، دواى تێپەراندنى چەند مانگێک پرزگارى بوو لەبەندیخانە، لەدواى ئەم ماوەیهى بەندیخانەیه بەوزەیهکى زیاترەو هاتەو ناساچەى بلاوکردنەو و بانگەوازکردن، و پۆلى بەرچاو و دیارى بینى، لەوانە لە بۆنە ئاینى و دەرس و وانە و پۆلەکانى زانستى ئیسلامى، بۆ نمونە، غو، صرف، بلاغە، اصول فقە، تفسیر و ژيانى بیغەمبەر(درودى خواى لەسەر بیت)، دڵ و گیانى لەپێیدا دانا. لە پەمەزانى سالی (١٣٧١)، بۆ جارى سێیەم پەوانەى دادگا کرایەو، ئەمجارەیان بەیاسای دورخستەو دوریان خستەو لەشارو مائەو و بۆماوەی (٥) سال پەوانەى شارى غەریبی تەنهای(اردبیل)کرا. پۆح سوکی و خوشەویستی فاروق لەلای موسلمانان، بەتایبەتى لاوانى پەيوەست بەدینەو، وایکرد کە چەندەها جار لە چەندەها شوێنى جیاوازهو خەلکى بەرەو(اردبیل) بڕۆن، هەندیکیان بەمەبەستى سودمەندبوون لێى و هەندیکى تریش بە مەبەستى سەردان و بینینی ئەو.

لە تایبەتەندیەکانى دیارى ئەو بریتبوو لە گرنگیدان بە پەروەردەى راست و دروستى منداڵان، هەروەك چۆن لە تەنیاى غەریبیدا لە نامەیهکدا بۆ خێزانەکەى

دەنوسیت "لە گەڵ بوونی ئەمانەدا، دیسانەو، گەنگ خۆمانین، ئەگەر توانیمان خێرو چاکە بەك بەخۆمان بگەیهین، ئەوا بۆی هەیە بتمان بگەیهین بەكەسانی تریش، بەلام ئەگەر خوا نەخواستە خۆمان نەمانتوانی و دەستەوسان ماین، ئەو كاتە ئیتر دەبیست بەپەرورەدەیی وینەیی و ناشكرا وەكو ئەدەبی پەڕوونەندی كردن و تێكەلاری كردن، شیوازی دانیشتن و نان خواردن یان رۆشتن بۆ میوانی و بەناوی پەرورەدەو، دڵخۆش و شادومان بین، لە كاتی كەدا خوا دەزانیت ئەوێ كە هیواو ئاواتە بۆ منداڵەكان، نەك ئەم پەرورەدە دیارو ناشكرا، بەلكو ریشە دانانی نیمان و تەقواو تایبەتمەندی وەك: چاكە خوازی و خۆشەویستی و دڵسۆزی، ئەمانەت و راستگویی و نازایەتی و سەخاوەتی و دژایەتی سستم و ناحەق بوون و لە وشە (موسولمان بوون) دایە، لە سۆزی بەردەوامی و ملكەچیم داواكارم كە پشتیانم بیست، بۆئەوێ خۆم بەم شیوەیە دروستبكەم و رابھێنم و پەرورەدە بكەم، ھەرورە جگەرگۆشە دڵبەندەكان، ھەرورە ئەو كەسانی تریش كە لەگەڵیاندا ھەلسوكەوت دەكەین".

ماوەی ئەو چەند سالە كە دور خرابوویەو لە (اردبیل) بوو لە میوان خانە بەك دانیشتبوو بەناوی (شمسیری) بۆ بەدەستھێنانی خەرجی ژبانی خۆی ماوە بەك بە كریكارییەو مەژغول بوو.

خوێن رێژ و دڵ كوێرو نازار دەرەكانی دڵرەش كە هیچ كاتێك بوونی تێكۆشەرەكان و یەكتاپەرستانیان بە درێژای میژووی مەژغایەتی رەوا نەبینووەو پێیان ھەزم نەبووە، وازیان نەھێنا تا لە كۆتایداو لە (مانگی بەھمەنی سالی ١٣٧٤ی شەمس) بەرێكەوت لە گەڵ شەوی جومعە ٢٧ی مانگی پڕۆزی رەمەزان نییەتی گلاویس بۆ لەناو بردنی ئەم ئەمامە بەبەرھەم ھاتووی باخی قوتابخانەیی قورئان و ئەم

تېكۆشەر و ھەمىشە زىندوۋە، ناپاۋانە لەوغەرىيىيە و تەنبايىيەى ئەردەبىلدا
نىيەتەكەيان كەردە غەمەلى و جى بەجى كەردن، تا لاپەرەيەكى پەشتەر زىادبەگەن
لەكارە نەشيار و پوچەكانيان.

دواى بەربانگ كەردنەو، شەھىد فاروق بۆ كرىنى (مىسواك) فلچەى ددان شۆردن،
لە مىواغخانەكە رۆشتە دەرەو، بۆتەر دەرماغخانەيەى نىزىكى مىواغخانەكە بوو، كە
بكوژانى بەفيل و تەلەكە بازى تايىبەتى خويان دەپرىتىن و دورى دەخەنەو لەوى، و
لەدواى شەھىدكەردى جەنازەكەى لە يەكەك لە كۆلانە چۆلەكانى نىزىك
بەمىواغخانەكە بەجى دەھىلن.

زۆر پروون و ئاشكرايە كە راستى و دروستى نەبراۋەيە، بۆيە ھەرچەند ھەولتى
زۆرياندا بۆ ئەو شەھىد كەردى فاروق بە مردنى ئاسايى (جەلدەى دل) لە قەلەم
بەدن، بەلام بەويستى پەرورەدگارى شاراوەبىن، چەند سالتىك دواتر، ئەوكاتەى كە
باسى كوشتنى يەك لەدواى يەكى پەيدا بوو، بەپىنى بەلگەى رۆشن كاتى شەھىد
بوونى دەرگەوت كە فاروقى شەھىدىش يەكەك بوو لەو كەسانەى دانراۋە كە
لەلايەن ئەو رسواۋ شەرەنگىزانەى لە كوردستاندا پلانيان خويترشتن بوو شەھىد
بكرىت، كە لە لاين ھەندىك لە كەسايەتى و نىراۋەكانى مرۆ دۆستىيەۋە ئاشكرا
بوو.

لاشەى پاكى شەھىد فاروق فەرساد، لە دواى ھىتانەۋەى، لەرۆژى (۲۹ بھەمن) لە
نىۋان تورپەى و غەم و پەژارەيەكى بى وىنەدا بە نامادە بونى دەيان ھەزار نەفەر لە
خۆشەويستانى، لە مزگەوتى (خالىدى كورى ۋەلىد) شۆردراۋ لە مەزارگاي (ئاساۋلە)
لە شارى (سەنە) بەخاك سپىردرا .

كاك فاروقى پەروانە ناسا عاشقى مامۇستاۋ رابەرەكەي (كاك ئەخمەد) بىر، ھەر
ئەو كە بەبۇنەي كۆچى دواى مامۇستاكەيەو دەلىت :

"پىدەچىت بۇ زۆرىك جىگەي پىسىار بىت كە چىكەت چىيە لەوئەي كە ئەو
كەسانەي ژيانى خۇيان دادەنن بۇ بەرنامەكەي پەرەردگار بەردەوام توشى كۆسپ
و تەگەرەو نارەھەتى دەبن؟"

ئەگەر سەرنجى ئەم خالە بدەين، تىدەگەين چىكەتى تىدا چىيە، ئەم مەسنەلەيە
تەنھا بەسەر (كاك ئەخمەد) دا نەھاتوۋە، لەپىش ئەويشەو بۇ تەواۋ خۆشەويستىنى
خا پرويداۋە و بەردەوام بوۋە، لەدواى ئەويش ھەم خۆشەويستىنى خا، بەم شىۋەيە
دەژىن و ژيان دەبەنەسەر و بەم گىرۇگرفتەنە تاقى دەكرىنەو، ئەم خالەيە جىگەي
تېرپامانە: كەلە دواى رۆشتىنى پىغەمبەرەن و گەرە پىاۋانى تر، ئەركى شوين
كەوتۋانى ئەوان ئەوئەيە كە شوين كەوتەي رىگەي ئەوانن و بە رىبازەكەي ئەواندا
بىرۇن، درىژەدان بەرپىگەي ئەو گەرە پىاۋانە لە دىر زەمان و لە ئىستاشدا تەنھا
بەقسەو دروشم نابىت، ئەمە (ئىدەئەي) گەرەيەو لىپرسىنەو پىداچونەوئەي ھەيە.

"أَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ" (العنكبوت / ۲) .

پىۋان و نارەھەتى تاقىكرەنەو بەپىۋانەو نارەھەتى (ئىمان) ھە پەيۋەستە، ھەرچەند
ترازۋى ئىمان پتەوتر بىت، تاقىكرەنەوكان نارەھەت تردەبن و چەندە ترازۋى ئىمان
لاوازو سوكت بىت، نارەھەتى و تاقىكرەنەوكان سوكت دەبن، لەبەرئەوئەي
خۆشەويستىنى پەرەردگار بانگەشەو دىعايەي ئەوان لەھەموو خەلگى پتەوتر
دىارتەرە لەنەنجامدا تاقىكرەنەو نارەھەتى ئەوان لەخەلگى زىاتەرە.

(ان اشد الناس بلاء الانبياء، ثم الذين يلونهم، ثم الامثل فالامثل) فەرمودە.

خۆشەويست تىرىنى بەندەكانى پەرۋەردگار، پىغەمبەرەن بوون زۆرتىرەن نارەھەتى و بەلايان بەسەردا ھاتوۋە خۇراگربوون، ھەركەسە شىاو و نارەھەت چىۋىتت بەشويىن ئەواندا دىت، نەبوونى بەلاۋ نارەھەتى بۆ كەسىك، نىشانەى خۆشەويستى ئەو كەسەنىيە لاي پەرۋەردگارى، بەلكو بەپىي دەستورى خواى بەپىچەوانەوہىيە.

كاك ئەھمەد و نمونەى ۋەكو ئەو، لەبەرئەۋەى عاشق و شوپىن كەۋتەى پىغەمبەر بوون(درودى خواى لەسەرىيت)، دەپىت خۇراگربەن لەبەرەمبەر ئەم ھەموۋە نارەھەتتەندە، بۆئەۋەى كۆمەلگا بەرەو خۆشەختى بىيەن، جا ئەو نارەھەتتەندەى كەۋا كەم كەس دەتوانى خۇراگربىت لەبەر دەمیاندا(رحم الله امرا عرف قدرة ولم يتعد طوره) فەرمودە.

ئەو شتانەى كە بەجى ماون لەدواى خۇيان .

۱- كۆمەلە بابەتەك(مەقالات).

۲- زياتر لە (۵۰) كاسىتى تەۋزىخ و تەفسىر ھى كاك ئەھمەد موفتى زادە(رەھمەتى خواى لىبىت).

۳- شەرحى(مۇستەھات اربعە)ى ئىمام مەودودى(رحمە الله) لە ۳۲ كاسىتدا.

۴- زياتر لە (۸۰) شىرىتى و تارى جۇراو جۇر لەسەر بابەتە جۇراو جۇرە ئىسلامىيەكان.

۵- كۆمەلە ھۆنراۋە، مەقالات، شىرىت و نامە.

زمانی کوردی لای کاک ئەحمەدی موفتی زاده

ههك و ترا ئەم باسه لیڕه‌دا دواى كۆمه‌ڵێك باسى ديكه دیت و كاك ئەحمەد دەیه‌وێت، ئەوه پوونبكاتەوه كە نابێت بە هیچ شێوه‌یه‌ك له‌ پروی جیاوازی زمانه‌كانه‌وه ستم له‌ نه‌ته‌وه‌كان بكریت، ئەو به‌كارێكى زۆر بێ عه‌قلاڤه‌ی ده‌زانین كاتیك كه‌سیك دیت له‌ به‌رامبه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌كدا پێگه‌ری داده‌نیت و ناھێلیت به‌ زمانه‌كه‌ی خۆیان قسه‌ بكه‌ن، هه‌روه‌ك و چۆن ئەوانه‌ش به‌ درۆزن ده‌زانیت زه‌مه‌نیك ئاماده‌ نه‌ بوون به‌ كوردی قسه‌ بكه‌ن، به‌لام له‌كاتی ئینقلابدا هاتوون و خۆیان به‌ ناسیۆنالیست زانیوه‌! بۆیه‌ ده‌بینیت كاك ئەحمەد له‌باسی زمانی كوردیدا به‌م جوړ ده‌ست پێده‌كات: "چه‌نیك ئەحمه‌قانه‌یه‌ بلێیت وه‌لا فارس حه‌قی نییه‌ به‌ فارسی قسه‌ بكات! فارس حه‌قی نییه‌ له‌ قوتابخانه‌دا منداڵه‌كانیان به‌ فارسی ده‌رس بچوێن ده‌بێت مامۆستا به‌ كوردی ده‌رس بلێته‌وه‌.

چەند بیرکردنەوه‌یه‌كى ئەحمه‌قانه‌یه‌، بلێم مامۆستایه‌ك ده‌رواته‌ لادییه‌كى (شیراز) منداڵی قوتابخانه‌ كه‌ هه‌شتا زمانه‌ (شیرازی)یه‌كه‌ی خۆی باش فێر نه‌بووه‌ ئەم مامۆستایه‌ ده‌بێت بپروات به‌ زمانی (كوردی) وانه‌ به‌ منداڵی شیرازی بلێته‌وه‌ هه‌روه‌ك ئەوه‌ی كه‌ هه‌یه‌، مامۆستاكان له‌ لادی كورده‌وارییه‌كان به‌ فارسی وانه‌ ده‌لێنه‌وه‌، له‌ كاتیكدا منداڵ گه‌لی فه‌قیر هه‌شتا وشه‌ ساده‌كانی كوردی فێر نه‌بووه‌ مامۆستاكه‌ فرمانی پێده‌كریت كه‌ ده‌بێت بپرویت به‌ فارسی ده‌رسی پێ بلێیت-ئەمە ئەوه‌لێن ده‌رس كه‌ نازانیت مامۆستا چی ده‌لێت! ده‌ی ئەم بیچاره‌ ده‌بێت چی لێبێت؟! ده‌بێت چه‌ندێك ناڕه‌حه‌ت بێت هه‌ر له‌م سه‌ره‌تاوه‌؟ هه‌موو

ئەمانە پەيامی ئەو بە ئێمە دەدەن ئەم بەرنامە وایە نێرراوە بۆ ئەوێ بە
 وجودی ئەوێ کە بەشەر بە شێوەی نەتەو دەبیّت ژيان بگوزەرێتی و بەرژەوێندی
 لەوێ دایە، هەر نەتەوێک مافی خۆی بەرێژەو هیچ نەتەوێک مافی نییە زمان و
 فەرھەنگ و تایبەتمەندی خۆی بسەپینێت بەسەر میللەتێکی تردا، هێشتا هەر
 لازمە ئەمانە وورده وورده بەرەو (ئینسیحابی ھەم بستەگی) بچن، ھەرچی
 تەمەدون زیاتر دەبیّت، ھەرچی پێشکەوتنی فکرو گەشە گشتی مرۆڤ زیاتر
 دەبیّت، ئەو کاتە سنورە دیاری کراوە کە بچوکتەر بۆ مرۆڤەکان و بەشی ناکات،
 پێویستە من لەزانستی (ئەمریکا و ئەوروپا و ئاسیا و ئەفریقا)... ھەرچی لایەنە سود
 وەرگیرم، پێویستە ئەمریکا لە زانست و فەرھەنگ و ھەرچی شتی منە سود
 وەرگیرێت، ھەرۆھا کەسەیر دەکەیت زمانی فارسی لە کاتی کدا لەم چەند قەرپنا
زمانی حاکم بوو سەیری (فەرھەنگستان) بکەن، سەدھاو دەتوانم بڵێم نزیك ھەزارو
ھەزارانی لە زمانی کوردی براوەو خراوەتە ناو فەرھەنگەکانەو (قاموس) ھەروا
 بە درێژای مێژوو، سەیری (بورھان لوغە) بکە سەیری ھەرکام لەو فەرھەنگە
 کۆنانە ئێران دەکەیت ھەر لەبەرۆ وشە کوردیان بردوووە خستویانەتە ناو زمانی
 فارسیەو ئەم ھاوکاریە باشە! بەلام لەلایە کەو (تەحقیرانیزە) بۆ کورد، کە نالێت
 مەسەلەن ئەم وشە ھی زمانی کوردییە، نا ئەو لایەنە نێگەتیفی تێدایە ئەگینا
 خۆ ئێمە زەرەر ناکەین، باشە زمانێکی گەرۆ و فراوانمان ھەیەو لەھجەیی جیاواز و
 وشە فراوانی ھەیە، ھەر نەتەوێک دەیوێت بەسەر چا و وشەیی پێ دەدەین با
 قسە بکات و بیباتە ناو زمانەکی خۆی، بەلام ئینکاری مەوجودییەتی زمانەکی
 ئێمە پێنەکات، بەیانی بە زمانەکی من خۆی دەوڵەمەند نەکات و بلیت تۆ
 زمانت نییە، ناخر ئێستا لە ئێراندا وا دەلێن، دەلێن "لەھجەیی کوردی" چەندێک

ئەحمەقەنەییە!! ناخ قسە لە پرووی حسابی زمان ناسییەوه بکریت، جا بزانی زمانى فارسی-سەرفى نەزەر لەوێ چەنێک زمانى قەلەم و عیلمە - مەوجودییەتی چیه بێخاتە پروو، زمانى کوردیش لە شاخەى گەورەى هەورامییەوه، کە لەهەجەى جیاوازی هەیه(سۆرانى)، کە لەهەجەى جیاوازی هەیه(کرمانجى)، کە لەهەجەى جیاوازی هەیه، (لۆرى)، کە لەهەجەى جیاوازی هەیه، گشتى بهیئیت و بەراوردی بکات بزانیئت(فارسی)دەولەمەندە یان(کوردی)؟

خۆ من لە پرووی دەمارگیرییەوه نایلیتم، وۆتم ئەمە نێگەتیڤە نینسان بیت شەرکات لەگەڵ زمانەکانى دیکەدا. بەخوا لەگەڵ زمانى(ئینگلیزى)شدا بەو بچکۆلەى و بى ئەرزیشەى هەیهەتى شەر ناکەم، ئەلبەتە سەرش سوڤ دەمینیئت بلنیئت زمانى(ئینگلیزى)، پاستییەکەى ئەمەیه، بەلام وجودى دەستەلاتى سیاسى پەیدا کردووه وا ئەوەندە ماقولە، ئەگەر نا بە کەمترینى زمانى کوردیش ناچیت! ئەوەندە زمانىکی بچوک و کەم لوغەو زەعیف و کەم پێشەیه.

بەپراستى کەسێک زمانى کوردی بەلەد بیت دەزانیئت دەریایە کە ئەمە زۆر سەیره! زمانى کوردی لە سەرەتاوه دابەش ناکریت بەسەر لەهەجەکاندا، ئەگەر مەژۆ لە پرووی زمان ناسییەوه بیلنیت ناکریت بلنیئت زمانى کوردی چەند دانە(لەهەجە) یەکە، لەسەرەتادا دابەش دەکریتە چەند نیوه زمانىک، خۆ(سۆرانى)لەهەجە نییه(کرمانجى) لەهەجە نییه(لۆرى و هەورامى) لەهەجە نین، ئەمانە خۆیان کەمینە زمانىکن، ئەوەندەش گەورەن هەر یەکەیان خەریکە بە زمانىکی تەواوی حساب بکریت، بەلام لە پرووی پێشەى زمانەوانى و لە پرووی(سەرف) و پستە سازییەوه بە نیوه زمان حساب دەکریت.

ئەم نىوہ زمانانہ ھەر يەكەيان چەندىن لە ھجەى تىدايە، ئە ئىستا بۆ
 نمونە (سۆرانى) سەير بکە لە ھجەى (سنە، قوروە، کامىزان، مەريوان، سلىمانى،
 کەرکوک، بۆکان، سابلاخ، سەردەشت، لایجان) ئەمانە گشتى لە ھجەى جياوازی
 سۆرانىيە، دەزانن چەند لە ھجەى و چەنىك زۆرو فراوانە؟! دەتوانىت بلىيت (سنە) بىي
يەك لە ھجەى، لە ھجەى كە لە (سۆرانى)، (سۆرانى) نىوہ زمانە، ناتوانىت بلىت
سۆرانى لە ھجەى، ھەمووشيان سەر بە زمانى كوردىن.

(سابلاخى) يەك لە ھجەى لە (سۆرانى) لە زمانى كوردى، ھەر بەو جۆرە نىوہ
 زمانەكانى دىكەش وان و دەبينن.

ئەم زمانە كە ئەم (چوار) ريشە گەرەبەى لى جيا دەبىتەو ھەر ريشەبەكى
 چەند (لە ھجەى) ھەبە، بەمە دەلىتن (لە ھجە)، دەى ئەمە گەوجى و حەماقەتە، بىيت
 بەو شىوہبە (تەحقىرى) بوونى خەلك بەكەيت. بۆ تەحقىرى دەكەيت؟

ئائەمەبە سىپىنەو، ئەمەبە پوچى مەسخرە لە مىللەت، ئەگەر نا، بەلى ھىچ
 كىشەبەكى نىيە، مەن وشەى فارسى دەھىنم نەو وشەى كوردى ببات، ئەو
 وشەى (روسى) بلىت، ئەو وشەى (ئنگلىزى) بلىت و تىكەل ببن، زمانەكان گەرە
 دەبن بەبەكەو كاتىك ھاوکارىان ھەبىت پىكەو، ئەمە لایەنى پۆزەتيفى
 بابەتەكەبە.

قورئان ئەمە بە تىمە ھالى دەكات، لەگەل ئەو پىويستە (ھۆز- ھۆز) بىت، بۆ
 ئەمە كۆمەكى و ھاوکارىان ناسان بىت، پىويستە ھەول بەدەين بەرەو يەكەتتى و
 يەك رىزى، ئەویش لەم زەمانا كە تواناى پەيوەندى كردن لە نىوان مەزقەكاندا زۆر
 ترەو زانىارى بچوك و سنوردار بەشى ھەموو مەزقايەتى ناكات، مەزق پىويستى
 زياترە ھەبە بە پەيوەست بوون و لەگەل يەك بوون، ئەگەر وا بىت جارەن لەبەر

كەمى رەۋشى خەلىكى، بەرژەۋەندى خەلىكى پىغەمبەرلىكى دەنارد بۆ ھۆزە جىياكان لە يەكتەر، كاتىك ئاگاي پەيدا بوو بەرژەۋەندى بەشەر ئەۋەيە يەك پىغەمبەر بەيەك بەرنامەى كۆتايىۋە بنىرەت بۆ تەۋاى بەشەرىيەت، بەراستى كاتىك مەۋزۇ لە سنورى خۆى دەچىتە دەرۋە تىدەگات چى ئاسەۋارىك گەۋرەى ھەيە، ئەم پەيۋەست بوۋنە فىكرى و فەرھەنگىيە، چۆن دەتۋانىت كۆمەكى بىكات بە پىشكەۋتنى مىللەتەن، چۆن دەتۋانىت تىگەيشەن ئاسان بىكاتەۋە لە نىۋان نەتەۋەكاندا.

ماۋەيەك لە(غەربەستانى سەۋدى) بووم، سەيرىم دەكرد لەۋ ماۋەيەدا، بە بۆنەى ئەۋەۋە كە موسولمانان كەم و زۆرىك لە غەربى شەرەزان، سەيرىم دەكرد پۆۋىك دادەنىشتەن لەملاۋەۋە خەلىكى(يۇغسلاۋىيە) پۆۋىك دادەنىشتەن سەيرىم دەكرد خەلىكى(ئىنگلىستانە) پۆۋى سەيرىم دەكرد لە مۇجاھىدىنى فەلەستىنە لە(فلىپپىنە- ئەمىرىكايە)، ئەم دىنە بوۋىە ھۆكارى ئەۋەى ئەم ھەمۇ مەملەكەتە پرش و بلاۋانە بەدەۋرى كۆرەى زەۋىدا گىشتى بەرەۋ يەكگرتوبى بىت، ئەلبەتتە ئەمە ھىچ دىنىيەكە، چۈنكە دىنەكە دەستورى راستى خۆى لەناۋدا نىيەۋ زۆر لە رىگە لادراۋەۋ زۆردارو زالمەكان گۆراۋايانە ئەسەرىكى ھەرەكە پىدانى گىرنگى نىيە، ئەم ھەمۇ كۆپۈنەۋانە.

بەداخەۋە زۆرىيە دەۋاتە(حەج) و دەگەرپىتەۋە شىكە ھالى نەبۋە-نا ھالى بىخەبەر دەۋرەن و دەگەرپىتەۋە، بەلام ئەگەر (دىن) بەشىۋە ۋاقىيەكەى خۆى كار بىكات و باس بىكرەت ئەۋكاتە تىدەگەين چى ھۆكار مەۋجۇدىكە بۆ غەزەمەت و نەتەۋەكان، بۆ ئەۋە كە نەتەۋەكان بىتۋان لە زانىست و مەغرىفەى يەكتەرى، لە پىشكەۋتنى يەكتەرى سود ۋەرىگىر لە كاتىكدا، ئەگەر قەرار بىت لە ئىستاشدا بۆ

ھەر مىللەتتەك (پىغەمبەرلىك بىئىرىت، دەبىت ئىستىش وەك چەند ھەزار سال
لەمبەيەر ھۆزەكان بىگەنە بن لەيەك، ئەم ھازىر نەبىت كۆمەكى ئەم بىكات، ئەم
ھازىر نەبىت يارمەتتى ئەم بىكات، لەمبەر ئەمە بوو لە دەورانى پابىرودا
پىشكەكتىنى غەجىب لە شۆيىنىكدا بوو، ھەر لەيەكدا بوو ئىتر كۆزەتەو، بۆ غونە
سەيرى (ئەصفەھان) بىكە، ئەمە ھەندىك لە ئاسارى باستانى چەند ھەزار
سال (دەشق) سەير بىكە لە (شام)، بۆ سەيرى (مىسىر) بىكە... ھەروا ھەر شۆيىنىكى
دىكە سەير دەكەيت، ئەمە جگە لەوئى كە زۆرداران بە ھەلە سوديان لى
وەرگرتو، بەلام پىشانى دەدات كە لە لايەنى زانستىو مەزۇچى پىشكەكتىنىكى
بوو، بەلام لەبەرئەوئى (پوشتە غومبەكە) كەم بوو ھەر ھۆزىك بەجىا ژىاوو
نەتەوئى جىا بوو لەيەك لەوئى دوا كۆزەتەوئى فەوتەو!

بەلام لەگەل ئەوئى لە ھەندىك شىدا جىاوازين، كە نەتەوئى بوون و زامانە، ئەگەر
لە ھەندىك شىدا يەك بىن، وەك دىنمانە، غەقىدەمانە، فىكرمانە، ئەمە دەبىتە
مايەئى ئەوئى ھەرچىيەكمان ھەيە تىكەل بىتەو لەگەل يەكتەو ھەمومان سود
لە يەكتى وەرگىر، بەلام كاتىك پوشتى بەشەر گەشتە ئەم شۆيە، ئىتر زەرەرە
بۆ مەزۇقايەتتى وەك پابىرودو، وەك سەدەكانى پىشوو بۆ ھەر ھۆزىك (پىغەمبەرلىك)
بىئىرىت، لەبەرئەوئى ھەر يەك (پىغەمبەرى ناردوو بۆ تەواو مەزۇقايەتتى، كە ئىتر
ئەم بەشەرە بەم ناگايەوئى و ھەيەتتى بىتوانىت كۆمەكى يەكتى بىكات و
يەكگرتىيەك كە شەئنى پىشەي و ھەيە، لايەقە لە پووى پىشەي و ھەيەوئى
پەيدا بىت بۆ بەشەرىيەت تەحقوق بىكات .

پەيامی مفتی زادهی زانا

زانای ناودار (مفتی زاده) لەبارەیی پیشهاته کانی کۆتایی بارودۆخی (هەرمیی کوردستان) پاش (ئینقلابی ئیسلامی ئێران) پەيامیکی بۆ میللهتی ئێران بەم شیوهیه پرونی کردەوه:

بسم الله الرحمن الرحيم

هاولاتیانی موسوڵمان! لەکاتی کدا بزوتنهوهی گهورهی شۆڕشی نەتەوهی ئێران ڕینگایهکی بهئاراسهی لهناویردنی کۆشکی سیستهمی (٢٥٠٠) سالهی پیکدادان و نۆکهری ئیمپریالیزم و درێژه پێ نه دان نەتەوه فروشانی جاسوس خۆفروشان (ساواک) بهگشتی بهشۆڕن ڕینگایه کداده گه پان لهویدا گیانی خیانهت پیشهیی خۆیان بهشیوهی تۆله سهندنهوه له میللهت وهرگر نهوه، ناوچهی کوردستان چ له ئازرباینجانی خۆڕاوا، چ شارەکانی کوردستان و کرماشان و بهسه دان کیلۆمهتر مهززی کراوه به پروی ناوهندی دهسهلاتی ئیمپریالیزم.

بهسور و ڕهشهوه ناوچهیهك بوون كه خۆفروشان دهیان توانی لهویدا بگوزهرێن بهتایبهت ڕژیمی پیشوو، كه به بیانوی ترس له تۆله سهندنهوهی میللهتی ستهم لێکراو ئهم ناوچهانی پرکردبوو له فرمانداران و بهکری گیراوانی (ساواکی) که دهتوانریت بوتریت (ساواک) یهك له سهه چواری کارو خیانهتی خۆیان بۆ کوردستان ناردبوو.

لەكاتى رۇژىمى پېشوو ئەوۋى بەھىچ جىڭايەك نە دەگەشت ھاواركردن بوو، بەلام بەداخوۋە دواى قۇناغى يەكەمى پىرۋى شۇرش، ھەرۋە ھا مىللەتى سەم لىكرائى كورد چەندجار لە كۆنگرەكانى ھىزى دژ بە مەۋقى (تەزۋىر) ھاوارىكرد، بەلام ديسان دەنگى نەگەشتە ھىچ لايەك.

ھاۋلا تىيائىم (ھاۋ نىشتىمانام)، مىللەتى موسولمانى ئىران، ئەوۋى ئىۋە براۋ خوشكەكانى كورد لە ماۋە شەش مانگى رابردوو، پاش پىرۋى سەركەۋتن ئارامتان لەسەر گرتوۋە زۆر باشترو كاريگەرتر بوۋە لەۋى كە لە رۇژنامەكاندا باسكراۋە، ئەگەر بزائى ئىۋە لە ھەموو جىڭەيەكى ئىران لەجەژن و سرودى لەناو بردنى رۇژىمى پاشايەتى بوون، بەلام لە كوردستان نەم شادى و سرودى خەلكى زياتر لە چەند رۇژىك بەردەوام نەبوو.

دەست بەجى پاش ماۋە رۇژىم بە لەبەر كوردنى ماسكى (قىناع) شۇرشوۋە و بەسود ۋەرگرتن لەسستى پاش شۇرش دەستيانكرد بەئازاردان و كوشتنى موسولمامان لە كوردستان.

ئىۋە ھەموۋتان نارەھەت بوون بەۋەى، كەبۇچى لە بەرامبەر ھەموو ھىرشەكانى تاۋانبارانى ئىرانى بۆ كوردستان مىللەتى موسولمان و شۇرشى ئىسلامى ئىران ئەۋانەى فەرامۇش كەدوۋە؟ لەم كۆتايىيەى بالا دەستىيەدا تاۋانى بەكرىگىراۋان تەنھا كارى كوشتنى گەنجان و لاۋانى (قوتابخانەى قورئانى مەريوان). ۋ ھىرش بۆ كوشتنى موسولمانان بوۋە.

رۇژىمى پاشايى بەھۋى كرىگىراۋانى ناوخۋىي و دەرەكى كەلە ماقولانى خىلەكانى (پەھلەۋىي و ۋەيسى و پاليزاي) فەرمانيان ۋەردەگرت دەنگى ھاۋارى موسولمانانى كوردىان بەرزتر كەدوۋە، بەراستى ئەۋەى كەمىللەتى موسولمانانى

ئىران بۆ پزگارى كوردنى گيان و ناموسى موسولمانانى كورد نىشانىدا
بەپىشكەش كوردنى باشتىن شەھىدانىك و داواكارى مليۆنەھا موسولمان بۆ شەھىد
بوون لە پىگەي پزگارى مىللەتى كورد لە دەست چوۋەكانى پىشوروى ھەمووى لە ياد
بردىنەوھ.

خۆشەويستان و موسولمانانى ئىران، ئەوھى كەبراو خوشكە موسولمانە كوردەكانى
ئىوھى نىگەراندە كرد سىتەم و كوشتارى بى بەزەبىيانەي بە كرىگىراوان بوو نەك
لە دەست مال و سامان، لەبەرئەوھ سوپاس و پىزانىنيان ھەيە بۆھانا ھاتنەوھەكانى
ئىوھ بەگشتى و لەو كۆمەكە گشتىھەكانتەن بۆ خەلكى (سەنە) و برسى و تىنوى (پاۋە)
كەنەوانيان تەنەت لە خواردنەوھى ئاۋ قەدەغە كرد بوو، لەبەرئەوھ لە خاۋى بالا
دەست داواكارم (شۆرشى نىسلامى) بەگەورەيى ئىران بەرپاھەرى بالا (نىمام
خومەينى) پىگەي بە پرووى پزگارى سىتەم لىكراوان و ھاۋارداران بەسەر كەوتووى
درىژە پى بەت.

وسلام و عليكم و رحمة الله و بركة

۵۸/۵/۲۵ براتان احمدى موفتى زاده

پۆژنامەي (كېھان) ۳۰ / ۵ / ۱۳۵۸

فاكسی عەللامە ئەحمەدی موفتی زادە بۆ ئیمام خومەینی لە (سنە) وە بۆ (قوم)

عەللامە (ئەحمەدی موفتی زادە) لە درێژەیی فاكسە كەیدا كە بۆ (ئیمام خومەینی) لە (قوم) ناردبووی، سەبارەت بە هەلبژاردنی مەزھەبی سەرەكی ولات لە ڕەشنووسی (یاسای بنەرەتی) نوێدا ڕەخنەیی هەبوو.

قوم..

ڕەھبەری ئینقلابی ئیسلامی (ئیمام خومەینی)....

سەبارەت بە (ئێران)، چەندەھا جار بەبێ واستە و راستەوخۆ، چ لە سەردەمی كە لە (نەجەف) بوو، چ لە سەردەمی كەدا كە گەراییتە وە بۆ ئێران گفتوگۆمان هەبوو. یەكێ لە پایەكانی هەمیشەیی گفتوگۆكانمان ئەوەبوو، كە (شیعە و سوننە) لەدانی یاسادا و نیشەكانی جێبەجێكردن و لایەنە سەرەكیەكان دەبێت یەكسان بن، و جیاوازی و پشكی ئێمە لەبەینی ئەم دوو مەزھەبەدا نەبێت.

شریئەت كە لە گفتوگۆكانی (١٦ ی بەھەمن) ی ڕابردوو هەبە، كە (ئیمام) ئەم بۆچوونەیی كە یەكێك لە داواكارە ئەساسیەكان بوو - پشتیوانی لێكردوو و تەنیدی كردوو، لەم كۆتاییانەدا ڕەشنوویك لە یاسای بنەرەتی بۆ بوو وە لە (مادەیی سیانزە) ی ئەو یاسایەدا، وەكو تەفرەقە نەوێ دانیرو، كە تەنھا مەزھەبی (جەعفەری) بە ڕەسمی ناسیتراو. داواکاری ئەم ماددەییە بێجگە لەم

رێستەییە، لە گەڵ ئەو رێکەوتنانەدا و ئەمەیی کە دەوڵەتی ئێران ئیسلامیە نەك مەزەهەبی ناگونجیئت.

ئێستا لەم قۆناغە ناسکی و میژووسازی ئێمەدا، نەك تەنها لە بەرامبەر جیهانی ئیسلامی و مەزەهەبی و میژووی ئایندە بەرپر سیاریتیمان هەییە، -من کێشەکانی (ئیمام) هەست پێدەکەم و دەشزانم گروپێك هەن کە دەیانەوێت ئیمتیازیك بەدەنە مەزەهەبی جەعفەری، و ئەمە بە بەلگە دەهێننەو، کە ئەلێن "زۆریە موسوڵمانانی ئێران جەعفەرە"، لە گەڵ ئەو هەشدا مەلاکانی ئەهلی سوننە لە رێگەیی ئیسلامدا دژی زالمەن تێکۆشاون، بەلام گروپێك بەناوی زانیانی ئەهلی سوننەت هەر لەو سالانەدا پالێشتیان لە پرژیم کردوو و هەندێ بەلگەیی تری، وەکو ئەمانە دەهێننەو، بەلام نیمام پێویستە ئەم برادەرە ناگادار بکاتەو کە:

پەكەم؛ جیهاد، بریتییە لە هەولدان و لە خۆبوردەیی، نەك وەرگرتنی ئیمتیاز.

دووهم؛ ئیسلام، ناویكە خوازییە (سوننە و شیعه) دروستکراوی خۆمان و ئەگەر شانازییەك هەبێت لەناوی خوازییە، نەك لە سوننە و شیعه.

سێهەم؛ جێگیر بوونی (شاهەنشای ئەمەوی) و جیاوازی ئەوان بەگرتنی دەسەلاتی شورا و کۆکردنەوێ هێزی حوکمەت و دەوڵەتی دەسەلاتدار، یەكەم هۆکاری جیاوازی بوو. ئەم جیاوازی نا ئەوێیە چەندەها سەدەییە موسوڵمانانی بەرداوەتە گیانی یەكتری، و برا بە دەستی برا، چ لە ئێران لەسەر دەمی سەفەویدا و لە چ سەدەمی سەمەکارانی تر لە ئێران و چەندەها شوێنی تر کۆشتاری بەکۆمەڵ روویداو، -جەبۆیە- ئێستا سەرە ئێمەییە پێرەوی لادانی میژوو راستبەکیەنەو و لەو جیاوازییە کە دوژمنایەتی دروستدەکات بەرەو یەك ریزی و براییەتی

بگەرێنەوه، ئەمەش گەرەترین پشگیری بڕایەتیە، کەلیمەیکە کە ڕەمزی سەرکەوتن بوو و (نیمام) ھەموو کاتیەک جەختی لەسەر کردۆتەو.

چوارەم: سوپاکانی شەری (تەھریمەن) شکست خواردوی داگیرکەر، چ لەناووە، و چ لەدەرەو، ھەمیشە لە ھەولێ دۆزینەوێ پێگەی جیاوازی نەووەدابوو تا بەسەر شوێشی نێمەدا زالبین و دەسلاتی خۆیان بدۆزنەو، بۆیە ئەم نێمەتیاوی مەزھەبیە لە راستیدا تیشکیکی زۆر خەتەرناکە بەدەست ئەم سوپانەو دراو، بۆ موسولمانان، چ شیعو چ سوننی کەمترین ئەھمییەتی زانستی نییە.

پنجەم: نەگەر خەلکی نێران زۆربەیان ئەھلی شیعیان لە ولاتە ئیسلامیەکانی تردا ئەھلی شیعیە یا ئەصلەن نین، و ھەڵسان (شوێشی ئیسلامی نێران) لەسەر پەیوەندی ئیسلامی موسولمانانی تردەبێت و بەپێدانی پشکی سەرەکی بوونی (مەزھەبی جەعفەری) لە نێرانددا موسولمانان لە ولاتانی تردا بەردەداتە گیانی یەکتەری، دووبارە ئاگری دوژمنایەتی و براکوژی بۆ چەندەھا سەدە ی تر دادەگیرسێنێ.

لێخۆشبوون لەم پشکە سەرەشقێکە بۆ بەدەستگرتن و پەیوەندی بڕایەتی ئیسلامی لە ھەموو شوێنێکدا، و شانازییەکی میژووییە، کەبەناوی (شوێشی ئیسلامی نێران) ھو بنوسرێت و پاداشت لەوێدایە کەدەست دەکەوێت.

ھیوادارم ڕابەری شوێش بتوانێت ئەم راستیانە کەبەتەئکید زۆریی بڕادەرانی شارەزای دڵسۆزی شیعیە پشتیان لەمەکردوو (ئاگیان لەمە نییە)، یا بەکەم سەیریان کردوو، تێبگەنرێن تا (ئەھلی ئەھلییەت کەسایەتی) خۆیان لەبەرەمبەر خودا بەباشترین شێوە بگەینەنە کۆتایی، نەگەر بێجگە لەمە شتیکی تر بکەن بێگومان نە لە نێران قابلی قبول ئەبێ و نە لە عەلەمی ئیسلامیش لەبەرەمبەریا

دەروازە بەك بۆ ناساندی كەسایەتیی و خەباتییكى ئەناسیترار

بۆ هەلۆیست دەبیّت. هەر شتێك پوویدا بەرپر سیاریتیی خەتەرناکی ئەو لە ئەستۆی
كەسانێكدا یە كە جیاوازی و كینه قبۆل دەكەن، و ئەم بەرپر سیاریتییە خەتەرەو ئەو
كەسەى پێی هەلەسى ئەبۆ قارەمانییكى بە هیۆز و بۆ باك بیّت.

والسلام و علیکم

ئەحمەد موفتی زاده - سنندج

١٣٥٨/٣/٢٨

پۆژنامەى (اطلاعات) ١٣٥٨/٣/٢٩

گەفتوگۆيەك لە گەڤ ئەلامە (موفتى زادە)

خستەنگەري سىستەمى يەكسانى ئىسلامى، پتويستى بە كيشەمە كيش و دووبەرەكى و دژايەتى نيبە.

چەند دېرېك لەبارەى (ئەحمەدى موفتى زادەو):

خويندنى خۆى لە كتيبخانە و قوتابخانە ئىسلاميەكانى كوردستانى ئيران و عىراق تا ئەو پەري هەول و ماندويبون تەواوى كردووە.

لەسالى (١٣٢٨) چۆتە ناو مەملەت سىياسىيەكانەو و لەسەرەتاي ئەو مەملەتنييەدا بەيارمەتى ھاوپرېكانى پوژنامەى بە دەستنووسى بلاوكردووە.

لەسالى (١٣٣٠-١٣٣٢) لە (سەنە) بەردەوام بوو لەسەر ئەم مەملەتنييە و لە سالى (١٣٣٦) ھاوتۆتە (تاران) لەبەرنامەى كوردى (راديو ئىرن) ى پتەخستوو، و لە (زانكۆى تاران)، وەك وانەبيژ لەبەشەكانى (ئىلاھيات، حقوق، فەلسەفە، مەزھەبى ئىسلامى) وانەى وتۆتووە.

پاشان (پوژنامەى كوردستان) ى بلاوكردۆتەو. ھەرلەو كاتەدا لەلایەن دەزگای (ساواك) دەگرييت و لەزىندانى (قزل قلقە) زىندانى كراو، پاش ئازادكردنى مەملەتنيكانى خۆى لە كوردستان بەشيۆەى وتار و پيئەمەى خەلكى تا ئەوكاتە بەردەوام بوو...

- خەلكى باوەرپان وایە، لەسەر رابەرى مەملەتنيكانى كوردستان لە نيتوان تو (سەيد عىزالدين حسينى) جياوازی ھەبوو؟

+ موفقى زادە: ئەم شىئەى ھەرگىز لەلاى مەن جىگەى بايەخ نەبوو، نازناو و تانەو تەشەرى جۇراو جۇرى خەلكى بوو. مەن بەبەرى ھىزەو بوونى ھەر جۇرە جىاوازيەك رەت دەكەمەو بەدرۆشى دەخەمەو. مەن نازناوى پابەرى لە خۆم نانئەمەو، پازىش نىم يىتى، بەلام بەداخەو ئەوانى دى خەلكى تۆمەتبار دەكەن و دەستكىسەى بۆ دروست دەكەن ئەم بابەتانە سەراو ژورور دەكەن...

- دەلئىن سالائىكە تۆ لەگەل(ئىمام خومەينى) لە پەيوەندىدايت ئەم پەيوەندىانە چۆن چۆنى بوو؟

+ مەن بە ھۆكارى(ئىمام) بۆ عىراق ھات پەيوەندىم دروست بوو، لەگەل ئىمامدا لە پەيوەندىدا بووم لە رېئىمونى و رېئىمىيەكانى ئەم ناگادار بووم.

- ھەندىك لە گەنجانى كورد، تۆيان بە ئازاۋەگىپرو ھۆكارى دوو بەرەكى ناۋزەد كوردو، و پروپاگەندە لە دژت بلاۋ دەكەنەو، تۆ لەبارەى ئەمانەو چ دەلئىت؟

+ دەربارەى ئەم پروپاگەندەنى لەم پىنچ تا شەش مانگى كۆتايدا دەربارەى مەن بلاۋكرايەو پروپاگەندەنىكى تر ھەن كەپۆشنىگەرو دلخۆشكەرن بۆ مەن، سەرەپاى ئەو ھەش ھەول و كۆشى پابردو و ئىستەى مەن ھەمىشە بۆ جولائىنى خەلكى و -نەھىشتى-جىاوازى نىۋانىان بوو.

- تۆ نامەيەكت بۆ(موھەندىس بازىگان) نوسىو، كە رىكەبەرەكانت ئەو ھەيان داۋەتەو پالت گوايا تۆ مانگانە(۲۰)مىليۆن تەنت داۋاكردو، ئەم پارەيە بۆ ئاۋەدانكردنەۋەى كوردستان بە خەرج بەدەيت، باشتەر لەۋەى بۆ دژايەتى كوردنى گروپە جىاوازەكان؟

+ ئەو نامەیه كە بەهەمان شیوه، لە كۆتایی ئەوهی خۆم ئاماژەم پێدا بوو، بۆم زیاد کردووه، بەلام گروپە جیاوازهكان لە دژی من ئەو رێژه ناپهسەندهیان نواندووه كە لەبلاوكردنهوهی چاپی زیاتر لەو نامەیهیان بەچاپ گهیانندووه و سەرەپای ئەوهش بۆ پێزی ئەوان لێكدانەوهی بۆ وێژدانانەیی خۆیان بۆ نامەكە زیاد کردنیكی تره....

بابەتی ئەم نامەیه یەك لەو بابەتانەیه لەكاتی گەشتیكی بەرپێژ (نایتوللا تالقانی) بۆ (سنه) بوو، كە لە پێش چاوی رۆحانییهكان خرایه پروو، پاشان (نایه توللا كرمانی) لە لایەن (ئیمام خومەینی) هه بۆ ئەم بابەته نێردرا بوو، واتە هاتنه دەرەوهی دین و بارودۆخی دین لەلایەن (شاهه نشاوه) و ئەو نامەیهم لە دەرەنجامی یادخستنهوهیهك لەگەڵ ئەو نامەیهدا كە پێشتر نووسیبووم یاداشتەم کردووه كە نرخ (۱۵-۲۰ میلیۆن تمەن) نرخ كۆتایی بۆ ئاوهدان کردنهوهی كێشه و گرتە دینییهكان لەو ناوچەیهدا تەنها بەس نییه، لەگەڵ ئەوهشدا دەبێت ئاگاداری بارودۆخی مەلاكان و حافیزانی قورئان و بانگ بێژان و خزمەتگوزارانێ مژگەوت بین، بەبۆ گومان برێکی باشتر ئەوهی پێویسته كە دیاریتان کردووه، بەلام ئەوهی كە برێکی ئاوهها بۆ ئاوهدان کردنهوهی ناوچەیهکی دیاریكراو ئەمە هەلەیهكە بەو واتایە كە ئەم دوو داواكاریه، واتە چاكکردنی گوزەرانی رۆحانییهكان و ئاوهدان کردنهوهی ناوچەكە لەگەڵ یەكتردا دژی یەكتر ناوهستن و هەر بەو پێشەش هەر كاتیك لەگەڵ (ئیمام خومەینی) و بەرپرسانی تر وتوێژم کردبێت هەمیشە لەسەر بابەتی سەرەکی جەختم کردۆتهوهو لێدوانم داوه، جگە ئەوهش بە بۆچوونی من مرۆڤ لە بەها مەعنەویه كانهوه دەتوانێت مرۆڤ بێت، نەك تەنها چاكکردنی

بارو دۆخی مادی، دەتوانرێت بۆ دلتیا بوون و دەرك کردن بەم راستیە کۆمەڵگە (سور پیستانی ئەمریکی) و کۆمەڵگە (خۆشگوزەرانی) (سپی پیستی ئەمریکی) بەراورد بکەن.

- تۆ بەوپییە لە گەڵ گەنجان و رێکخراوە پیشکەوتوووەکان دانێشتن ئەنجام ناهێت، بە لکو داواکاریشت لە دژی ئەوان هەیە، وا پێدەچیت لەبارە (چەپگەران) وەتەندوتیزی دەکەیت؟

+ چەپگەران، یەک بەش لە هاوڵاتیان و یەک راستی پیش چاوە، و نکۆلی لێناکرێت، دەربارە (لایەنگیری کردن ئەم بابەتە شایەنی لێکۆڵینەوەیە، کە هەر زەمانێک بە پیتی گونجاوی هۆکاری دژە نەتەوێ شتوازیك لە مەملانی سەر هەڵدەدات، و ئەم تۆمەتی دژایەتیە لە کاتی دەسەلاتی رژی میشتا بۆ منیان هەر دەکرد، لە بەر ئەوەی هەر گیز نامادە نەبووم لە گەڵ ئاینی ساختهو دینی مەروڤاندا کۆبەمەو و بچمە پالیا.

ئەمەروێش کە حوکمەتێکی دژە دین نییە مەملانی و دژایەتی شتیکی ناساییە، هەروەک چۆن لە پیشتر و چەند جارێک و تەوومە نامادە ئەوەم تێدایە لە هەر کەش و هەواوەکی پر خۆش و لێکگەشتن لە گەڵ هەر کەسێکدا دەربارە هەر شتێک گفتوگۆ بکەم.

بەتایبەت دەزانم پشت هەڵکردنی هەندێک لە گەنجانێ ئێمە لە ئیسلام، لە ئەنجامی بەهەڵە گەیانندی دینەوێیە لە لایەن پیشوو ترەو و ناشیرینکردنی لە لایەن گەنجان، لە بەر ئەوەی من گەنجان کەمتر بەکەم و کورت دەزانم...

- شتیکی ناشکرایە ئێوە لە کاتی کدا لە گەڵ کەسانی بەرپر سدا لە پەییوە نەدیدان و یارمەتیا ن دەدەن لە بەرامبەر ئەوە شدا چە کدارانی ئەوان لە خزمەت ئێوادە بن و دەتانیاریزن.

+ ئەم بلاو کراوەیە بۆ بناغەییە، هەر لە یە کە مین دیدار مەو، لە گەڵ (نیمام حوسینی) هەوێ لمداو، کە لە گەڵ (جەلال تالەبانی) (سەرۆکی یە کیتی نیشتمانی کوردستان) مۆلەتی سەردانی بەریت بۆ ئێران پاش ئەو ی کە (نیمام) بەم بابەتە پەییوە نەدیدار بو، بابەتە کەم لە چاوی کە و تێ کدا بۆ رۆژنامە ی (کەیهان) پروونکردەو. لە هاورێکانم داوا کرد کە رێگە ی یە ک سەردان لە نێوان منالانی (مەلا مەستە فای بەرزانی) (پا بەری سەرۆکایەتی کاتی) و (جەلال تالەبانی) بەرە خسینن تا جیاوازیەکانی خۆیان چارە سەر بکەن. لە گەڵ ئەوە شدا ئەو کە سە ی کە خەسارە مەندی ئەم بارودۆخە دە بێت گەلی کوردەو ئەو کە سەیش کە سود دە بینیت دوژمنانی کوردە.

- دەربارە ی ئەو پرۆپاگەندە یە کە دەربارە ی (سەید عزال دین) بلاو کراوە تەو، جی دە ئیت ؟

+ بە گشتی من دەربارە ی بلاو کردنەو ی ئەم پرۆپاگەندە یە ناگادار نیم و تا گۆی بیستی بووم لە (کرماشان و سنە) بلاو بوو بویەو، بە هۆی هاورێکانی خۆیەو، ئەوانەم کۆ کردەو و من بە کێ گراوانی بلاو کردنەو ی پرۆپاگەندە تۆمەتبار دە کەم. - پروون و ناشکرایە، کە جەو جوتیک لە سنورەکانی ئێران لە لایەن رژی می پیشووە ئەنجام دەدریت ئایا راستی هە ی ؟

+ بە ئی راستی هە ی و زۆریش تر سنا کە .

- رەوشی ئینقلابی ئێران و نایندە ی کوردستان چۆن هە ل دە سە نگینیت ؟

+ نەگەر بیّت و دەولەت لەپێشەوە کردنی رێچکەکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و
 ئایینی و ئابووری ئیسلامی دابەریت بەدەلنیاپییه‌وه هیچ هیوایەك بۆ بەرھەم
 هێنانی نایەتەكایەوه و سیستەمی کۆماری ئێران جێگر نابێت، و بەرھەوێش
 چونی جدی (کارا) لەبۆاری جێبەجێ کردنێ خستەگەری (٣مادە) ی رابەرانی
 دینی نەهلی سونەت کەسودی تێدایە بۆمان نەوانیش:

**یەكەم: لا بێردنی زۆر و ستەمی مەزھەبی دروستکارو، کە لە زەمانی
 صفەووییەوه بەرھەوامەو ھەیە.**

**دووھ: دابینکردنی سیستەمی خۆبەرپۆلەبەردن (خودمۆختاری)، کە بە
 یاساكانی ئیسلام شارەزابیّت.**

**سێ یەم: سیاسەتی ھەلگرێتی ستەمی ماددی و مەعنەوی و چینیایەتی
 پێشبینی کراو.**

- نەگەر دەولەت بەسیستەمی خۆبەرپۆلەبەردن (خودمۆختاری) رازی نەبیّت
 چارەنوسی خەلکی چ دەبیّت؟

+ مرۆڤ پێوستە لەسەری بۆ لا بێردنی ھەرستەم و ھەرگرتنی حەقیك بەھەر شێوەیەك
 پێوست بکات بچەنگیت، تەنانەت نەگەر بەشێوەی چەكدارانەیش بیّت. بەلام ھیوادارم
 پەریوەندی دەولەت بۆ جێبەجێکردنی سیستەمی یەكسانی ئیسلامی زۆر ڕێك و راست
 بیّت و هیچ پێوستی بەجەنگ نەبیّت.

- نایا بەسیستەمی ئابووری سۆسیالیزم باوھەرت ھەیە؟

+ نەگەر بمانەوێت وەك زەحمەتکێشان ستەم پەروایێت بەلێ، بەلام ئابووری ئیسلام
 لەبەرامبەر ھەلگرێتن و لا بێردن سود و قازانجی زۆر زۆر پێشکەوتوو، ھەروەھا سەرکەوتوو
 ترە لەسیستەمی ئابووری سۆسیالیستی، لەبەرئەوه ئیسلام لە سۆسیالیزم بێ
 منەتە (کاری پێ ناکات).

- لەحالتی بەرپۆهەبردندا پایتەختی ویلایەتی کوردستان کۆی دەبیّت؟

+ من هەژدە کەم شاری قارەمانی (کرماشان) بەسیفەتی پایتەخت و ناوەندی ویلایەتی خۆبەرپۆهەبردن (خودمەختاری) کوردستان هەلبژێریت. لەبەرھەمان بابەت لەخاوەن دەسەڵاتدرانی کورد داوامانکردووە، کەبۆ نامادەکاری پیشنیاری خۆبەرپۆهەبردن لە (کرماشان) دا کۆیوونەوێکەن ئەنجامبدەن. کوردانی ناوچە (کرماشان) لە پوی جۆش و خرۆشی نەتەوێیەو زۆر بەهێزو ھاوکاری یەکن، بەلام ئەوان پەڕەوی (مەزھەبی شیعە) دەکەن ھەر لەبەرئەوێش بەشداری نە کردنییان لە ڕیفراندۆمی ناوچەکان لە کوردستان. من ھەولێدەدەم و ھەولێشم داوە ئەم ئازاردانە داڕپێت و پۆچی پێکەو بەستنی میلی و مەزھەب لە پێش ھەر تازەکردنەو بەھێژکردنەو یەکەو بیّت.

- بۆچوونت چیه، دەربارە سانسۆری سەر (پادیۆ تەلەفزیۆن و چاپکردن) ئەویش بەبیانوی چاککردن و ڕێنمایی کردن؟

+ لەبارە سانسۆرەو و گونجاندنی ئەو لەگەڵ سیستم و ڕێچکەکی قورئان هیچ کاتیکی ناتوانم سانسۆر قبوڵبکەم، بەلام سیستمێک بەتایبەتی لە ھەلومەرجی ئینقلابدا پێویستە، بۆئەوێ سالی (۳۲) و ئینقلابی (مشرویتەت) و (سیستمی دارستان) دووبارە تازە نەکەینەو.

- چ پەڕەمیکت بۆ میلیلەتی ئێران ھەیه؟

+ گەڕنگترین پەڕەمی من بۆ میلیلەتی ئێران، ئەوێ بە ووریایەکی تەواوێ ھەلومەرجی ناوچەیی و ھەولێدان بۆ بەدەست ھێنانی جموجۆلی نێوێوێتی ڕینگە نەدەن، ئەگەر وانەکەین ئەمانە جاریکی تر وادەکەن ئینقلابی ئێمە بۆ بەرھەم بیّت و بە تەنگرەویی و خنکاوی بێنێتەو ڕابردووەکان تازە ببنەو.

پەيامى غەلامە ئەھمەد موفتى زادە

رەبەرى مەزھەبى كوردستان:

بەپىلانى سەرشۆرەكانى پۇتتىمى پىشوو ھەلنەخەلەتتىن

(علامە ئەھمەد موفتى زادە) لە رەبەرانى يەكەمى كوردستان ھۆشدارى داپە خەلگ كە بەپىلانە جۇراو جۇرەكانى دۆزمن ھەلنەخەلەتتىن. لەبەشىكى پەيامەكەدا ھاتوۋە: پىنگەى شۆرشى ئىمە بەبەرارورد بە بارودۆخى بەرەو پىش چوونى پلە پلەى (ئىنقلاب) شۆرشىكى زوو پىنگەىشت (زوو ھات)، چونكە ئەگەر ھىزەكانى نىزامى رىكخستەكان زۆر زوو يەكگرتنى خۆيان لەگەل مىللەتدا رانەگەيانداپە نەوا شەپرىكى ناوخۆى دوورو درىژ دەھاتە كاپەو. لەبەرەمبەردا بەكرىگىراوانى پۇتتىمى پىشوو لىرەو لەوتىن كە چۆن ژيانى خۆيان بەرەو نابووتى ئەبىنن و بە ئامرازو ھۆكارى جۇراو جۇر دەيانەوت كىشە بۆ خەلگ دروست بىكەن و بىركردنەو ھەكان لە رىپرەوى پاستى شۆرش لادەن، يەكەلەو كەسە بەكرى گىراوانە كەسەكە بەناوى (شىخ ھادى ھاشى) كە چەندىن بەلگەى بەدەست ھاتوۋ لە ساواكى (سەن) ۋە پىشانى دەدات كە ناوبرا پارەى پىشومارى بۆ لەشكر كىشى بۆ شارەكان و لادىكانى كوردستان بۆ لەناوبردن و سەركوتكردنى شۆرش لە ساواكەو ۋە رەگرتوۋ، ئەم كەسە سى جار بۆسەر (كامياران) و جارىك لەگەل كەسانى بەكرىگىراويدا بۆسەر (پاۋە) ھىرشى كردوۋە. بەم دوايانەشدا قەتل و عامەكانى (قروە) نەجمادا بەبىيانوۋى جىاوازى مەزھەبى لەكاتىكدا كە ئەم بىيانوۋە جگە قەسەى ھەلىت و پەلىت ھىچى تر نىيە و قەلاى جەنگى نەو لەلايەن جەنگاۋەرانى (قروە) پزگار كراو نىستاكە لە نەخۆشخانە كەوتوون لە (قروە).

پۇتنامەى (ئىتلاعات ۱۳۵۷/۱۲/۲۸).

پاڤەیاندرای ناڤای "موفتی زاده" لەبارەی وازهێنانی لە دوژمنکارییەکانی

(سنه) ڕێکەوتننامە سیّ مادەییەکە ی کە دەربارەی بەرگری کردنە لە کوردستان:

دوابەدوای بلاوبوونەوهی پاڤەیاندرایە کە ی ناڤای (موفتی زاده) لەبارەی وازهێنان لە دوژمن کاریە کە ی سنه، نەمڕۆ جاریکی تر بەیاننامەیک لە لایەن پابەرانی مەزەهەبی میلیلی لەدەنگی شوێشی ئیسلامی ئێران پەخشکران، دەقی بەیاننامەکان بەمشێوەیە بوو:

بەناوی خۆای گەورەو میهرەبان

بەهۆی جیاوازی بیروپا لە نێوا (نەحمەد موفتی زاده) و جەنابی ناڤای (سەید عزالدین حسینی) لەبارەی پارچە پارچەکردنی داواکارییەکانی میلیلەتی موسوڵمان لە گەڵ ڕێکەوتن لە گەڵ ئەسلی داواکارییەکانی کەسانیک، پێشبینی بوونی ناکۆکی لە دژی میلیلەتە. لەپاش نیوەڕۆ ڕۆژی یەکشەممە ٢٧ی ئەسفەندی ١٣٥٧ بە نامادە ی چەند کەسێک لە پابەرانی دینی لە مالتی جەنابی ناڤای (مەلا عبداللە محەمەدی) نیمام جومعە ی (سەقز) بیروپاکانی خۆمان دەربەری و لەسەر مەسەلە ئەساسیەکانی میلیلەت گەشتینە ڕێکەوتن کە ئەم ڕێکەوتنە بەشیوە ی بەیاننامەیکە سیّ مادەیی ئیمزا کراوە و بلاودەکرێتەوه، بەم پێیە هەردوولا ڕابەدەگەین، هیچ کەسێک مافی ئەوهی نییە، هیچ جۆرە پاڤەیاندرایێک بەناوی هەریەکیێک لە ئێمە دژی یەکتەر بلاویکاتەوه، لەبارەی ئەو پرووداوانە ی کە ئێستا لە (سنه) پروودەدات. ڕێکەوتنی خۆمان لەبارەی وازهێنان لە دوژمنایەتی کردن و خۆلادان لە هێرش کردنە سەر پایگاكان رادەگەین، لەبەر ئەمە لەم بارودۆخەدا هەر هەولێک بۆ چارەسەری کێشەکان دژی کردارە ستم کارەکانی حوکمەت ڕەتدەکەینەوه و بە دژی بەرژەوێندیکەکانی میلیلەت و جەمهوری ئیسلامی ئێرانی

..... دەروازېك بڼه ناساندې كېمابيتي و خېباتيكي نه ناسيتراو

داده نيتين . له بهر نه مه به ته واوي ته نكيدي ده كهينه وه كه هه موو برادران له ده وري
پادگانه كاني سنه دوور بكه ونه وه هيج كاريك نه كهن كه نه م هه سله يه ي نيتستان
نالوزتر بكات .

نيمزا كهره كان

سعيد عزالدين حسيني نيمام جومعه ي مه هاباذز
نه حمده موفتي زاده .

عبدالله محمده ي نيمام جومعه ي سه قز .

عبدالله رحمان تاهيري .

محمد پره بيغي .

سه قز ۲۷ نه سفه ند ۱۳۵۷ (نيتلاعات ۱۳۵۷/۱۲/۲۸)

موفتى زادە: خەلگى سەنە بە دژى شۆرش مەزانن

موفتى زادە، يەككە لە رابەرە مەزھەبىيەكان، لە سەنە دەژى دەئىت "ھۆكەرى پىككادانى چەكدارىانە لەنئىوان خەلگە ئەو بوو، كە سوپا لە كوردستان لە پىدانی ئەو ئەندازە لە پىداوېستى و چەك بە خەلگ بۇ پاراستنى شار رېگىرى كوردو،"، ئەو ووتى "كەسانى ئەو كۆمىتەيە كەلە ژىر چاودىرى ئەودايە پىشتەر بۇ وەرگرتنى ئەو پىداوېستىانە سەردانى بەرپرسانيان كوردبوو، بەلام پىيان نە درابوو"، موفتى زادە وتىشى "ھەر تانەدانىك لە خەلگى سەنە بەوئى كە دژى شۆرش (ئىنقلاب) پەتدەكەينەو و ئەم كارە بەتەواوى بۇ جولاڭدىنى ھەستى خەلگ دەزانن".

رۆژنامەى (كېھان ۱۳۵۷/۱۲/۲۹)

پەيامى ئەلامە موفتى زادە بۇ (ئايەتوللا تالەقانى)

بەھۆى نەزانى ھەندىكەو سەنگەرى جىھاد چۆل مەكەن.

سەنە - علامە موفتى زادە رابەرى مەزھەبى سوننە لە پەيامىكە بۇ (ئايەتوللا تالەقانى)، لەگەل دەرپىنى خەم خۆرى خۆى و خەلگى كوردستان لە پروداوى دەسگىر كوردنى بووك و مىندالەكانى ئەوان، داواى لە ئايەتوللا تىكۆشەرى گەورە كرد كە سەنگەرى جىھاد بەھۆى نەفامى ھەندىكەو خالى نەكەن .

بە ناوی خواي گەورەو مېھرەبان

تێکۆشەری ماندوونەناس (عەللامە ئایەتوڵلا ئەلعوزما تالەقانی).

ڕووداوی خەمناک و بێتەدەبی نواندن لە لایەن خەڵکانی نییەت پیس، یان نەفام بەرامبەر بەمنداڵانی ئەو پایه بەرزە، خەڵکی کوردستان و ھەموو موسوڵمانانی ئێرانی نینگەران کردووەو کاری تێکردوون . میلەتی ئێران ھەرگیز دان بەخۆداگرتن و زیندانی و ئەشکەنجەکانی ڕۆح و جیسمی ئەو پایه بەرزە لە ڕێگەی ئیسلامدا کە ڕێگەی نازادی و خۆشبەختیە فەرامۆشی ناکات و بەتایبەتی خەڵکی سەرزەمینێ کوردستان یادووەری سەفەرە پڕ بەرە کەتەکی ئەو بەرێزە بۆ سەنە ھەمیشە بە زیندووی دەی ھێڵیتەو. لە بیرایەتی کە بەو پەڕی نییەت پاک و ڕاشکاوی بە نوێنەرایەتی لە لایەن (ئیمام خومەینی) مافی مەشروعی خودمۆختاریەکی بۆ خەڵکی ئەم ناوچەیە لە کۆبوونەوێکی گەورەدا لە (مەیدانی نازادی) ئەرکی دینی و خودای خۆتان ئەک بۆ پایه ئەداکرد . کوردستان و سەرانشەری ئێران ئومێدەوارم کە ئەو مۆجاییدە گەورە ھەرگیز سەنگەری جیھاد بە ھۆی نەفامی ھەندیکەو خالی نەکەن، لەبەرئەوێ دوژمنی ئەساسی ئێران کە داگیرکەرانی نیو دەوڵەتی ھێشتا لە ڕۆژنامە سیاسییەکاندا کە مینیان بۆ داناوین خستە داو و ھەڵخەڵەتاندنی خەڵکانیش لە فراوان بوندایە! بەراستی ھەیفە خالی کردنی سەنگەر لە لایەن پیاویکەو کە سەبر و تاقەتی (عمار و بیلال) و تەقوا و کاردان و نازایەتی (عمر و عەلی) لێ چاوەڕواندە کریت! تالەقانی خۆشەویست! بگەرێزەو ئەو بۆ سەنگەر و ڕێگەی جیھاد، تا کۆتایی لە گەڵ میلەتدا بە، کە میلەت لە گەڵ تۆدایە.

سەنە - ئەحمەدی موفتی زادە

ڕۆژنامەی (ئیتلاعات ۱۳۵۸/۱/۲۰).

موفتی زاده: شورای شاری سنه یاسایی نییه.

نەحمەدی موفتی زاده، رابەری مەزھەبی و سیاسی و خەڵکی سنه لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ پەیامنیری (نیتلاعات) لە سنه، بیروپراکاتی خۆی دەربارەی بارودۆخی هەستیاری کوردستان و هەلبژاردنی شورای یانزە نەفەر سنه پراگەیانداوە و تیشکی کە هەلبژاردەکانی سنه، بەشیوەیەکی پێک و پێک ئەنجام نەدراوە، چونکە هەزران نەفەر بە پێیوان، مانگرتن و گەمارۆدان و داخستنی بازار، ناپەزای خۆیان لەبارەیی ئەو ساخەکاری توندو تیژیانەیی لە هەلبژاردنەکاندا دەربەری.

ئاغای موفتی زاده لەو ئەلامی پەیامنیری نییەدا کە پرسى: ئایا ساخەکاریەکان لە هەلبژاردندا بەهەمان ئەو پێژە زۆریە کە ئەنجومەنە ئیسلامیەکان دەپێژن؟ ووتی "بەڵێ، هەتا زۆرتیش لەو، چونکە ئەوان زانیاریەکانیان سنوردارە و تەنها ئەو شتانەیی کە بینییوانە رابەردەگەین، نیستایان نییە چەندەها سەرپێچی گەورەمان بەبەلگەوێ لایە، کەچەندەها جۆری ساخەکاری لەم هەلبژاردنانەدا دەردەخات کە لەلایەن چەپرەوێ کەنەوێ کراوە، لەکۆمیتە (پێنج) نەفەرە کەیی سنه نیستایان هەیە.

ئەو لەبارەیی هەولێ گروپە چەپرەوێ کان و ناپەزای گروپە ئیسلامیەکان لەبارەیی ساخەکاریەکانی ئەوان، ووتی "گروپە چەپرەوێ کان هەولیان داوە ئەنجامی دەنگدان لە بەرژەوێندی یانزە نەفەری گروپی (پیشرو) کۆتایی پێ بێنن، گروپە ئیسلامیەکانش کاتێک کە ئەم ساخەکاریانەیان بینی، دەنگدانە کەیان حەرامکرد و نزیکەیی (۱۲) هەزار نەفەر لەوانەیی کە مافی دەنگدانیان هەبوو، بەژداریان نەکرد. هەروەها ووتی "جگە لەو پرۆوداوە ناشایستانەیی بەهۆی گروپەکانەوێ پرۆیدا لەکاتی

د ننگداندا، که من خوم چندين کچم بينيو له کاتي د ننگداندا له لايه چپړه وړه کانه و
تووشی نيهانو هتا ليدان و نازاردان بوونه ته و، هروها له مزگه وتی (جامع)، له نيتوان
په نابه راندا، زورک له ژنان و پياوونی به سالاجوانان بينی که به گريانه و چپړوکی دراندنی
ناسنامه کانين له لايه چپړه وړه کانه و گيرايه و.

ناغای موفتی زاده له باره ی برياری کوڅای (په نابه ران) ووتی "به هه مان شيوه له
به يان نامه کې خوياندا پايان گهيان دوه، نه وان له گهل نم هه لېژاردنه دا که ساخته کاری
بو، رازی نين و ده يانه ویت هه لېژاردنه کان دووباره بکړي ته و، چ بز نه وانه ی که ده نگیان
داوه، چ نه وانه شوی که ده نگیان نه داوه، هه موو لايه ک کوک له سر هه لوه شانه ووی
هه لېژاردنه کان و داواکان هه لېژاردنه کان دووباره بکړي ته و به شيوه یه کی ریک و پیک و
دیمکراسی. نه غماه کان پروون نين.

په يامنيری نيمه پرسياری کرد: به پای نيو هه لېژاردنه کان نازادانه بووه يان نا؟ رابه ری
مه زه به ی سوننه و لامي دايه و

"زاهیری نازادانه بووه، به لام له پشتوه هره شو تانه دان و ساخته کاری بيشومار
کراوه، که نه مه پيچه وانه ی نازاديه". له باره ی به روار ی په سمی راگهيان دنی نه غماي
کوڅايی هه لېژاردنه کان يشوه نه ووی ووت، که نه غماي هيشتا ناشکرانييه و نه هيج
هه واليکی له لا نييه.

ناغای عه للامه موفتی زاده، دهرباره ی شورای (يانزه) نه فیری که به م شيوه یه هه لده بژيرن
ووتی "ناشکرايه نه گهر نوينه رانی راسته قينه ی خه لک، وه زيفه ی شورا بگرنه نه ستو،
خه لکيش هاوکاريان ده کن و کاره کانی شورش نه غماي ده بيت، به لام له به رنه ووی که
هه لېژاردنه کان به شيوه ی ریک نه غماي نه دراو نه ووه بو که (دوانزه) هه زار نه فیر به ووی
نازازی بوونيان له چونييه تي به رپوه چوونی هه لېژاردنه کان به شداريان نه کرد، به م پييه
نه م شورايه ياسایی نابی.

ئایندهى كوردستان

ئەو دواتر بېرورپای خۆی سەبارەت بە بارودۆخی ھەستیاری كوردستان و ئایندهى ئەم ناوچەیه پاگەیان و وتیشی، كە زۆربەى كات لە كوردستان و لە شوێنە جیاوازه كانی ئێران و تەواوی دونیا بینراو بەھۆی ناپەوایی و دروستکردنی کێشە و گرفتى جیاوازهو شۆرشەكان ھىچ بەرھەمىکیان نەبوو و بى ئەنجام ماونەتەو .

لەئێرانیش ئەگەر مىللەت ئەو پەرى ھۆشیاری خۆیان بەكار نەھێنايەت، ترسى ئەو ھەيە شۆرشى نەمجارەش دووچارى چارەنوسەكەى ۲۸موردات (بوشپەر ۱۳۳۲) بێتەو . بەتایبەتى لە كوردستان ئەگەرى ئەو ھەيە كارشكىنى و دوو دەستەى و ھەموو بوون و نەبوون و ھىواكانى چەندىن سەدەى ئەم مىللەتە زوڵم لێكراو كە ئیستا دەتوانرێت بە ئاسانى بەدەست بێت، بە شكست كۆتایی پى بەيئى . ناغای موفتى زاده لە كۆتايدا وتبوى " بێگومان ئەو ھەلومەرجى سیاسىيەى كە ئیستا ھەيە لە مێژووى مىللەتى كورد بى ھاوتا بوو، و ئەگەر دووبەرەكەكان ئەم كەش و ھەوا پاك نىيەتە تارىك نەكەن، ئایندهى مافەكانى مىللەتى كورد پۆشنە " .

رۆژنامەى (ئیتلاعات ۱/۲۵ / ۱۳۵۸) .

پہیامی عہ لامہ موقتی زادہ

علامه محمدی موفقی زاده، رابهری مه زهبی خه لگی سوننه، دوتنن له کزبونونه وهی
 په خنه گرانی هه لېژار د نه کانی سنه له مهیدانی نازادی به سترابوو، په یامینکی نارد. ده قی
 په یامه که به م شیړه یه بوو:

ھاۋالاتىيانى بەرپۇزا وتراۋە كە برادەرانى موسولمان داۋاي پىنكھېتئانى سەر لە نوئى
 ھەستانەۋى شۆپش دەكەن و لەبارەى شورا(۱۱) نەفەرىكەۋە پەخنىيان ھەيەو نارازىن،
 برادەرانى نازىزا! دەبىت ئاگادارىن كە ھەر پىنكخستنىكى كۆمەلايەتى وابەستە بەشوراۋە
 و پەسەندترىن جۆرى بەرپۇتەبردنى كۆمەلگا دەھىتتەۋە كايەۋە، سەرەنجام نەۋەى دەبىت
 بىرى لىبىكرىتەۋەو گرنگى پى بدرىت ھەۋلدانە بۇ بەرقەرار كەردنى ھاورپىك بوۋنو نارامى
 لەسەر بىنەماي يەكسانى كۆمەلايەتى و چاۋدېزى كەردنى بىنەماكانى دىموكراسى لە
 كۆمەلگاۋا. منىش ھەروەك نىۋە ھەر جۆرە كارتىكى ساختە لە ھەلبۇاردنەكاندا نىدانە
 دەكەم و نارازىم. بىروام وايە ھاۋالاتىيانى بەرپۇز دەبىت ھەستى بەرپرسيارىتتيان ھەبىت
 لەمەر دووبارە كەردنەۋەى رىك و پىنكى ھەلبۇاردنەكان و بىروراي خۇيان لەو بارەيەۋە
 دەرپىرن و ھەموومان قىبولى كەين، كەمەفەھومى ھوكمى (وامرهم شورا بىينهم)
 پەسەندترىن نىزامى تەعبىر كەردنە لەشورا، چۈنكە مەبەست لە كۆپۈنەۋەيە و زانىنى
 پىژەى نارەزايىيە لە دژى ھەلبۇاردنەكان و نىستا كەكۆمەلنىكى زۆر لە مەيدانى نازادى
 كۆپۈنەتەۋەو تواناي راي خەلگ ئاشكرا بوۋە و ھەموو لايەك نەم پاستىيە دەبىنن، منىش
 بىروام وايە كە ئىتر پىتويست ئاكات كۆپۈنەۋە رىك بىرئىت، باشتر وايە ھەموو لايەك
 بىگەرتنەۋە سەر مال و كارەكانيان.

والسلام و عليكم ورحمه الله

براتان نہ حمہ دی موفتی زادہ.

کیهان ۱/۲۶ / ۱۳۵۸.

سەرپێچی ئە هەلبژاردنەکانی سنە

ئەحمەدی موفتی زاده لە گفتوگۆ لەگەڵ پۆژنامەی (ایندەگان) برپای وابوو کە
ساختەکاری و سەرپێچی ئاشکرا ئە هەلبژاردنەکانی سنە ئەنجام دراوە و شایەت و
بەلگەی بەهێز لەبەردەست دایە، کە لە ژێر دەستی شورای کاتی (۵) نەفەردایە.
ئەحمەدی موفتی زاده لەم گفتوگۆیەدا پۆژنامەکانی (ایندەگان و کیهان)ی
سەرزنەشت کردوو ووتی "ئەم پۆژنامانە پاستیەکان دەرخەن و زیاتر چەپ پەرەوگن،
ئەو هەروەها برپاوشی وابوو کە هیچ هەوالتیک نابێت بشارتتەو و ناکۆکیەکان
دریژە ی پێ بدە ی.

پۆژنامەی (ایندەگان ۱/۲۷/۱۳۵۸)

عه للامه موفتی زاده، راگه یاندنی جیهاد له سنه به درو ده خاته وه.

سنه - علامه نه حمدی موفتی زاده، راپه ری مه زه بی سوننه - له په یوه نډیه کی ته له فوئیدا له گه ل (کیهان) هه رجوره راگه یاندنیکی جیهاد له لایه نه مه وه به توندی به درو ی خسته وه.

هه روه ها ووتیشی "پرویا گنده ی هه بوونی نه فرادی کاتی له سنه به راست نازانیت، هه روه ها داوای لبردنی مه رکه زه کانی پیشمه رگه و کومه له ی به رگری کردن له نازادی و شوړشم نه کردو وه کاتی دیاری کراو بڙ چو لکردن به ته واوی بڙ کم کردنه وه ی نالوژی له شار تا بریاردانی دواتر بوو".

علامه نه حمدی موفتی زاده له و گفتوگوه دا له باره ی پیژوانه که ی دوتیتوه ووتی "خه لک شورای شار به نایاسای داده نیتن و باوه ریان وایه لایه نگرانی پیشمه رگه فیدایه کان و کومه له ی به رگری کردن له نازادی، بوونه ته مایه ی نانارامی و ټیکدانی شار، له به رنه وه ی خه لک ناتوانن بوونی نه وان، له به رنه وه ده یانه ویت بنکه کانیان که له ناو شار دایه لبریت.

نه و هه روه ها ووتیشی "من هه ول دده م که له پروودانی هه رجوره پروداو ټکی خویناوی پیشگری بکه م. له لایه کی تره وه (فواد رو حانی) یه کیتک له نزیکه کانی موفتی زاده و نه فه ری یه که می شورای هه لبر تراوی شاری سنه له گفتوگوه کدا برپای و ابوو "بیچکه کردنی پیشمه رگه کان راست نییه ، نیتمه پیش هه لبر دارنه کان ړیکه و تین که دوا ی دیاری کردنی نه ندامانی شورای شار، نوسینگه کان چو ل بکړین و له جیگای نه واندا پاسدارانی شورای شارو هیزه کانی ناسایش جیگیربن، نیستا که نیگه رانییه کی گشتی سه ری هه لداوه، دوامان له پیشمه رگه کان و کومه له ی به رگری کردن له نازادی و شوړش کرد که چه ند ړوژ ټک زوتر جیبه جیتی بکه ن.

روژنامه ی (کیهان ۱۳۵۸/۱/۲۸)

قبولکردنى ھەلپژاردنەكانى سەنە باشترە ئە دووبارە كەردنەوھى

سەنە— پەيامنىرى ايندەگان: سەنە كەلەدوای راگەياندىنى ھەلپژاردنەكانى شورای (۱۱) نەفەرى و بەدوای ئەو ھۆشدارىيەى كەئەحمەد موفتى زادە بە گروپە ناكۆكەكانيدا، بەوھى كە ھەرچى زوترە نوسىنگەكانيان چۆلبەكن و چەكەكانيان بگوازنەو، وا پيش بينى دەكرا كەتوشى گەفتىكى تازە ببيت، بەلام بەسازدانى گەتوگۆى تيروتەسەل و ماوہ دريژى شورای كاتى (۵) نەفەرى و قايمقامى سەنە، لەگەل ھەر دوو گروپى ئيسلامى و پيشرەو ھيمنى خۆى پاراست، و ئەو ترسو چاوہروانييە كەلەلاى خەلك دروست بوو پەويەوہ.

ئەحمەدى موفتى زادە، رابەرى مەزھەبى و سياسى و گروپى ئيسلامى سەنە لەبارەى ئەم ھۆشدارىيە بۆ (ايندەگان) ووتى: "خەلك لە ئەنجامى ھەلپژاردنەكان تورە بوون، چونكە پروايان وابوو كە ساختەكارى كراوہ، بەم ھۆيەوہ كاتى ئەنجامى ھەلپژاردنەكان راگەيەندرا ، زۆر تورە بوون".

موفتى زادە بەردەوام بوو ووتى: "من لەگەل خەلك قسەم كەرد و پيم ووتن لەباتى ئەوھى ھەمووتان بەيەكەوہ كاربەكن باشتر وايە چەند كەسيك لە مەلاكاتان بەنوینەرى خۆتان بۆ گەتو گۆكەردن بنيرن، و ئەوھى كەدەوتريت من تا كاترۇميتر (۸)ى بەيانيم داناوہ بۆ گروپە ناكۆكەكان بۆئەوھى چەكەكانيان بگوازنەوہ و بنكەكانيان چۆل بەكن، ئەلبەتە ئەمە بريارى كۆتايى ئيمە نەبووہ لەگەل ئەو گروپانەدا، بەلكو بۆ رازيكردىنى خەلك و دامركاندنەوھى تورەيى ئەوان بووہ،

بۆ ئەوەی كە ئەو هەلە ی كە دیتە پێشەوێ بێتوانێ ئە نجامی كی باش و ویستراو بە بێ شەر بە دەستی بەیێنێ.

موفتی زاده لەوێ لای ئەو پرسیارە ی، كە ئە گەر بە لگە كانی ئێوێ لە بارە ی ساختە كاری لە هە لێژاردنە كاندا دانسی پیا بنریت و شورا هە لێژاردنە كان هە لێوێ شینیتەو، ئایا ئێوێ پازین كە ئەم هە لێژاردنە پەد بكریتەوێ یان نا. ووتی: "من لە مەبارە یوێ پای خۆم پراگە یاندوو، و تومە كە هەر چە ندی كیش ساختە كاری كرابیت، قبول كردنی ئە نجامە كان باشترە لە دووبارە كردنەوێ. ئەو و تیشی: " ئە لێوێ ئەم بە لگە ی بە هێژمان لایە كە لە هە لێژاردنە كاندا ساختە كاری لە لایەن گروپە چە پڕەوێ كە نوێ كراو."

سەرۆ كی كۆمە لای بەرگری كردن لە ئازادی و شوێش لە سنە بۆ (ئایندگان) ووتی: "ئە لێوێ ئەم هە لێژاردنە دا ساختە كاری زۆر كراو كە ئێمە ش بە لگە ی پێوێستمان لە بەر دەستدایە و خستومانە تە بەر دەستی شورای كاتی (۵) نە فەری، بە لایە مە سە لە كە لێرە دا كە می دەنگە كان نییە، بە لكو مە بە ست ئەوێ بە كە شار لە لایەن شوراوێ بە پێوێ بێریت."

لە لایە كی ترەوێ نیوێ پێوێ پێنج شە مە لە بارودۆ خێكدا كە گفتوگۆ كانی شورای كاتی پێنج نە فەری، قایقام و گروپە پێكدادەرە كان لە گە ل پە نابەرە كانی مزگە و تێ (جامع) بەر دەوام بوو، نزیکە ی (۵۰۰) كە س لە خوێندكاران و گروپە كانی تر بە مە بە ستی نەرە زایی و پە خنە گرتن لە ئانا رامییە كانی سنە لە دادگای ئەم شارە دا دە ستیان كرت بە مانگرتن.

دوای نیوێ پێوێ دویتێ، (یونسێ) قایقامی كوردستان، لە گە ل سەرۆ كی دادگا و نوێنەرانی مانگرتوان دە ستیان كرد بە گفتوگۆ و داوا كارییە كانی ئەوانیان تاوتوێ كرد.

لەم دانیشتنەدا كەپەيامنیڤری (ایندگان) نیش نامادەبوو، قایقام ووتی بەنیڤردراوی (ایندگان) "دویتی شەو (پینج شەممە) مانگرتنی موسولمانانی مزگەوتی (جامع) بەپیتی ئەو ڤیکەوتنانەیی کە کراوە شکینرا".

قایقام دووباتی کردەو ڤیکەوتنەکان زۆر گشگیر بوو، هەر دوو گروپە کە ڤروایان وابوو کە شار دەبیئت ئاسایشی تیدا بیئت و هەرەشە لە خەلک نەکریت و خویندکاران و مامۆستایان بە چەکەو نەچنە پۆلەو.

یونسی ووتیشی "بە دەست پیکردنی کارەکان شورای (۱۱) نەفەری زۆرێک لە کیشەکان کۆتایی پیتدیت و ڤیگری دەکریت لە کپین و فروشتنی چەک و ئاسایش دەگەڤیتەو شارەکە.

هەر وەها قایقام ناماژەیی بەو شکرە، کە بە جیگیر بوونی پۆلیسی مەدەنی و شارەوانی (ژاندار ملی) هەموو چەکەکانی گروپە جیاوازه‌کان کۆدەکرێنەو و تەنها چەک لە دەستی پۆلیس و جەندرمەکاندا دەبیئت و هەرکەسیک لەو شارەدا بە چەکەو ببینریت، چەکەکی لێدەسەنریت.

پەيامنیڤری ئیمە لە کۆتایی ڤاپۆرتەکی خۆیدا دووباتی کردەو کە لە حالی حازردا شاری سنە ئارامەو خەلکی لە دواي نیوەرۆی (۵) شەممەو کارەکانی خۆیان نەنجام دەدەن .

لە هەمان کاتدا لە بەدواداچوونی شکایەتەکانی هەردوولا —گروپە نیسلامیەکان و پیشەرەو —لەمڕۆو (جومعە) دەستی پیکردووەو تا (۷) رۆژ بەردەوام دەبی، شورای کاتی (۵) نەفەری بە هاریپەتی نەندامانی ئەم کارە گرتە ئەستۆ.

رۆژنامەیی (ایندگان ۱۳۵۸/۲/۱).

عەللامە ئەحمەدى موفتى زادە:

لە ڤووى سىياسىيە ۋە ڤوۋىيە ڤوۋى ئاڭۇڭىيەكانى سەنە بېنەۋە

عەللامە ئەحمەد موفتى زادە بەھۇى ئاڭۇڭىيەكانى سەنەۋە لە ڤەيامىڭىدا لە ڤادىۋى سەنە، ڤاڭەياندىنى جىيەھادى بە درۆ خستەۋە. سەرەڤاى بانگەيشت كردنى خەلك بۆ ناشتى، داۋاى لىڭردن بە گفتوگۆ ئاڭۇڭىيەكان چارەسەر بگەن .

موفتى زادە، لە ڤەيامەكەى خۇيدا ۋوتى "كەسانى ڤەيۋەندىدار بە ڤژىمى پىشۋەۋە كە ڤلەۋ ڤايەكانىيان لە دەست داۋە لە(سرحادات) بىڭەيان دروست كردوۋە بۆ بەدەيتىنانى مەبەستەكەيان بەۋ بودجە زۆرەى كە لە بەردەستىيان دايە بەكرىڭىراۋان دادەمەزرىنن ۋ نەۋ دىعايانەشى كە لەشاردايەۋ بلاۋە ھەر لەلايەن ئەمانەۋەيە. نەۋ لە بەشىڭى ترى ڤەيامەكەيدا ۋوتى "ئەگەر كەسانىڭ لە خوتىندىڭاكان ۋ شاردا كىتە دروست دەكەن بۆ گەنجانى موسولمان، دەبىت ئەوانە لە ڤىڭەى سىياسىيەۋ ڤەفتارىيان لەگەلدا بگىرىت، ئەك بە شەڤ ۋ ناخۇشى.... سەرەڤاى ئەۋەش دەبىت ئەۋەمان لەياد بىت، كە ژمارەيەكى زۆر لەم كەسانە كە ھەلخەلەتاون ۋ ڤتى ئىسلام لايانداۋەۋ خۇيان لە ڤەناى كۆمەلەۋ تاقمى تردا ھەشار داۋە، لەبەرئەۋەيە كە ئىسلامى راست يان باشتەر بلىن لەۋاقيەى ئىسلام تىنەگەيشتوون، نازانن ماناى ئىسلام چى يە... دەبىت ھەلىڭى تر بدرىت بەۋان. مرۆڤ ئەگەر لە كەش ۋ ھەۋايەكى نازاداۋ لەنىۋ كۆږ كۆمەلدا بگەرىت تا لە مەفھومى ئىسلام تىبگات، نەۋكات دەبىننىت كەلە سەد نەفەر دوو نەفەر لە ئىسلام دوور دەكەۋنەۋەۋ كەنار دەگرن".

علامە ئەحمەد موفتى زادە، لە بەشىڭى ترى ڤەيامەكەيدا ئامچەيكرەبە سىياسەتە دىنيەكانى شاي پىشۋو ۋوتى "گەنجەكان پىشتەر ۋا بىريان دەكرەۋە كە كۆمەلگاگەمان كۆمەلگاگەكى ئىسلامىيە، لەبەرئەۋە زۆر ڤقيان لە ئىسلام دەۋىيەۋە، نىستا كە

دەسلەلاتى شاھ نەماوہ بەتەنكىدى (لايەنگرى) ئارەزووى ئىسلامى راستەقىنە لەگەنجەكاندا دروست دەيىت."

نەو پاشان ووتى "ھىچ بەرژەوہەندىيەكى تىدا نىيە، شەرى برا كوژى لەشاردا دەستپىڭكات. نەو جىھادەشى كە من پامگەياندووە بەد مانا دەيىت، جىھاد بەماناى ھەول و تىكۆشانە بۆ خىرو خۆشەختى كۆمەلگا، واتە ھەولدان بۆ لە رىشە دەرھىتسانى نەو شتانەى كە درۆيەو خىانەت و زەرەرە بۆ ھالى كۆمەلگە،

علامە نەحمەدى موفتى زادە، ھەرۋەھا داواى لە خەلك كرد كە دواى ئىحساساتەكان نەكەون و لەو خاتىنەنەى گەنجانى باوہردار ھەلدەخەلەتتەن و شەرو ئاژاوہ دروست دەكەن پەپرەوى نەكەن" دەزەم زۆرىك لە تىوہ پەفتارە ناپەرەواى ئار خوتەندنگاى لەكاتى ھەلبژاردنەكاندا بىنيووە، بەلام ئەمە ھۆيەك نىيە بۆئەوہى شەرو كوشتار لەنىو شاردا دەست پىڭكات، دەيىت نىمە ھەول بەدەين بەرپىگايەكى مەتتى ھۆكارەكانى نەخۆشى موسولمانان چارەسەر بگەين.

نەو لە كۆتايىدا وتى "مەفھومى راستى ديموكراسى ئەوہيە كەمىنە شوئى زۆرىنە بگەويىت، نەوان كەم كەم دەرك بەوہ دەكەن، كە رپىگايەكى ھەلەيان گرتۆتە بەرو تىدەگەن، ئەگەر ديموكراسى و نىزامى ديموكراتيان بوويىت ئەمە راست نىيە كەمىنە بەزۆرىنەى جامىعە ئىھانە بگات و برىار بدات. لەمەسەلە جۆراو جۆرەكاندا چەندەين گفتوگۆ نەنجامدراوہ چارەسەر دۆزراوہتەوہ، ھەول دەدەين لەشيوہ چارەسەرەكاندا بگەينە نەنجام، ئەگەر نەگەيشتەين و ھىچ رپىگايەكى چارەسەر نەميىتتە ئەوكاتە دەيىت دەست و بازوى بۆ ھەلبگرىت".

نەو جارىكى تر داواى لە خلك كرد، تا زەمانىك كە پىويست بە بەكارھىتسانى چەك و بەرھەنگار بونەوہ نەكات لە مەتتىق و بىركردنەوہيەكى راست و دروست پەپرەوى بگەن.

پۆژنامەى (كیھان ۱۸/۲/۱۳۵۸).

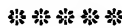
سنه - ئەم ناگادارپە دەپنە لایەن (علامە ئەحمەد موفتی زاده) لە وتە کەیدا بۆ سەرچەمی پۆشنەیرانی مەزەبە - سیاسی - میلی کە هەر جۆرە ئایدۆلۆژیە ک و بیرو باوەری سیاسی هەبێت ووتی:

هاونیشتمانانی نازیز! نهو گرفتاری و بی به‌شیانه‌ی (محرومیته) میلله‌تی کورد له زه‌مانی پژیته سته‌م پیشه‌ی شاه‌نشاهی له (کوروش) تا (ناریامهر) کیشاویه‌تی و له‌م ریځایه‌دا فیداکاری و هه‌ول و تیک‌کوشانی داوه که لاپه‌ره زیږینه‌کانی میژووی به خوینی شه‌هیده‌کانی پر کردۆته‌وه و ئیستا که هه‌ول و ماندوو بوونه‌کانی میلله‌تی موسولمانی ئیتران گه‌یشتۆته نه‌نجام، له‌گه‌ڵ کۆماری ئیسلامی نزامی (نۆتۆ نۆمی) جیگه‌ی پژیته فاشیست و دیکتاتۆری شاه‌نشاهی گرتۆته‌وه. میلله‌تی کوردیش هه‌ر وه‌ک سه‌رجه‌م میلله‌تانی ئازادی ئیتران ده‌بیته له ته‌واوی مافه‌کانی میللی، سیاسی، کۆمه‌لایه‌تی، و فره‌هنگی بی به‌ش نه‌بیته و بۆ ئاماده‌کردن و بی به‌ش نه بوونی له‌م مافه شه‌رعی و مرویی و به‌ده‌سته‌یتانی خودمختاری له چوارچۆیه‌ی کۆماری ئیسلامی ئیتران سه‌ریه‌خۆ له‌گه‌ڵ حاکمییه‌تی ته‌واو، که نه‌مه ئه‌رکیکی قورسی دینی و مه‌زه‌به‌ی و ئینسانی ده‌خاته سه‌ر شای یه‌ک به‌یه‌کی هاوولا‌تیانی تر، که بۆ ئاماده‌کاری و ڤیک‌خستنی به‌رنامه‌ی راست و دروست له‌و زه‌مینه‌یه‌دا رۆژی (٢٠ ی خوردا‌د) نه‌م مانگه له‌سنه کۆبینه‌وه و بۆ

دىارى كىردى ئەم مافە ئىنسانى و كۆمەلەيتى و شەرىيە لە گەل يەكدا بىرورپا ئالوگۆر بىكەن و تەواوى بىرورپا دەنگەكانى پۆشنىرانى مەزەبى و سىياسى و مىللى لەبەر نامەيەكى تەواو گشگىردا رېك بىكەن، لەبەرئەو جارىكى تر دلىيائى دەكەمەو كە نامادە بوونى تەواوى برادەران و ھاوئىشتىمانانى ھاوسنورمان (كورد) چونكە ئەم كۆبوونەوئە زۆر گرنگ و چارەنوس سازە، جارىكى تر بۆئەوئە هېچ ھەلەيەك توشى هېچ يەككە لە جەنگاوەران و (ئەوانەى كە ئەسیر بوون و لە سجن بەربوون) نە بىت دلىياتان دەكەينەو كە ئەم دەعوەت و كۆبوونەوئە تايبەت نىيە بەيەك چىنى كۆمەلگا، يان حىزبىك يان ئايدۆلۆژىيەكى تايبەت، بەلكو دەبىت تەواوى پۆشنىرانى مەزەبى و سىياسى و مىللى لەم كۆبوونەوئەدا بەشدارى بىكەن.

وسلام وعلىكم ورحمه الله والبركاتە.

وہلامى ەللامە موفتى زادە بۇ ئايەتواللہ روحانى.

پەيامە گىرگەكەى علامە موفتى زادە:

پىلانى كوشتارى خەلكى (سەنە) ەەر لە سەرەتاوہ كۆتايى پىھات و
فەشەلى ھىنا.

علامە ئەھمەد موفتى زادە، دەربارەى پرودادوہكانى ئەم دوايىەى كوردستان و
بارودۆخى كوردستان دواى ئىنقلابى كۆمارى ئىسلامى ئىران بۆ مىللەتى ئىران
پەيامىكى نارد، ئەمە دەقەكەيەتى:

بەناوى خواى بەخشندە و مېھرەبان

ھاوئىشتەمانيانى موسولمان !

زەمانىك كە بزوتنەوہى مەزنى شۆپشى مىللەتى ئىران رېڭاي خۆى بەرەو
روخاندنى كۆشكى ستمەى (۲۵۰۰) سالەو تىكشكاندنى لانكەكانى پەيوەست بوون
نۆكەرى ئىمپىريالىزم دەست پىكردو و خۆفرۆشانى جاسوس و بەكرى گىراوانى
(ساواك) ەەيران و نىگەران بەدواى رېيەكدا دەگەرەن لەوتوہ ەەلېين و گىيانى
خىانەت پىشەيى خۆيان لەدەستى تۆلە كردنەوہى خەلك رزگار بكەن، ناوچەى
كوردستان، چ نازرباينجانى رۆژئاوا، و چ شارۆچكەكانى كوردستان و كرمانشان
بە ەەبوونى سەدەھا (كىلۆمەتر) سنورى كراوہ بەرەو پروى مەرزەكانى ئىمپىريالىزم
سور و رەش ەەلىك بوو بۆ دەرباز بوونى خائىنان، بەتايىبەتى كە رۆژىمى پىشوو و

بەهۆی ترسانی لە تۆڵەیی میللهتی زولم لێکرای ئەم ناوچەیهیی پرکردبوو لە ئەندامان و بەکری گێراوانی (ساواک). لەوانەیه بوتریت کە ساواک نزیکەیی ۱/۴ لە کۆی ئەندامانی خیانت کاری بۆ کوردستان ناردوو، لە زەمانی پژیی پێشووهوه ئەوەی کە ئەلبەتە نە دەگەشتە هیچ شوێنیک هاواری خەلک بوو، بەلام بەداخهوه دواي قۆناغی یەکەمی سەرکەوتنی شۆرشیش میللهتی ستم لێکراو چەندەها جار لە کۆبوونهوی هیژەکانی (دژ خەلق) بەکری گێراو لە کوردستان هاواری لێبەررز بوویهوه، بەلام ئەو هاوارەشی نەگەشتە ئەنجام.

هاوێشتمانیا! میللهتی موسولمانی ئێران! ئەوەی برایان و خوشکانی ئێوه لە ماوهی (۶) مانگی رابردودا دواي سەرکەوتن تەحەمولى کردوو، زۆر زیاترە لەوەی لە ماوهی پووبەرۆو بوونهوه ناو دەبریت یان باس دەکریت، کاریگەر دەبیت، ئەگەر بزانی ت کە ئێوه لە هەموو شوێنیکى ئێران خەریکی ئاهەنگ گێران و جەژن بوون بەبۆنەیی لەناوچونی پژیی شاهەنشاهی، بەلام لە کوردستان ئەم کەیف و شادییهی خەلک چەند پۆژیک زیاتر نەبوو، یەکسەر پاشاوهکانی پژییم بە داپۆشینى ماسکی ئینقلابی و بە سود وەرگرتن لە خالە لاوازهکانی دواي شۆرش دەستیان کرد بە ئازاردان و کوشتاری موسولمانان لە کوردستان، خوشکان و برایانی موسولمان ئێوه لەوه دەچى سەر تان سوڕ بێنى لەوهی کە بۆچی لە رابەری هیژەکانی هەموو جەنایەتکارانی ئێران بۆ کوردستان میللهتی موسولمان و شۆرشى ئیسلامی ئێران ئەوانی فەرماۆش کردوو. لەم دوايانەدا کە جەنایەتی بەکری گێراوانی وەکو کوشتاری نەوجەوانان و گەنجانی قوتابخانەیی قورئانی مەریوان و هیژشی بۆ کوشتاری موسولمانانی دژی پژیی شاهەنشاهی کە لەلایەن بەکری گێراوانی داخلى و خاریجی کە لە خانەدانهکانی پەهلەوی و ئاویس و پالیزیان فەرمانیان وەر دەگرت

گه یشته نهو پهری و هاواری موسولمانانی کوردی گه یانده نه نجام، و نهو راستیهی پیشاندا که میلله تی موسولمانی نیران له هه موو شاره کان بۆ رزگار کردنی گیان و ناموسی موسولمانانی کورد هه ولیداره و به پیشکesh کردنی باشتین شه هید و بانگه واز کردنی میلیونه ها موسولمان بۆ شه هید بوون له رینگه ی رزگار کردنی خه لکی کوردستان که نه مه بووه هۆی ساریژ کردنی برینه کانی پیشووی میلله تی کورد.

نه زیرانم، موسولمانانی نیران!

نه وه ی خوشکان و برایانی موسولمانی کوردی نیگه ران کردبوو (ساواک) و کوشتاری بی ره جانه ی به کری گه راوان بوو، نه ک له ده ست دانی مان، له به ره نه وه به سوپاس و ریتلینان له به ده نگه وه هاتنه کانی نیوه وه ک کوکرنه وه ی پیداویستی بۆ خه لکی سنه و خه لکی تینوو برسی (پاره) نه وانیشیان له خواردنه وه ی ئاو بیبهش کردبوو، پیتان راده گه یه نم که پیلانی کوشتاری سنه هه ره له سه ره تاوه کوژای پتهات، له به ره نه وه له م شارهدا کورت هیئانی پیداویستیه کان زۆر ههستی پیناکریت، له خوای گه وره داواکارین که شوهرشی نیسلامی نیران به رابه ری پایه به رز (نیمام خومه یینی) رینگای خۆی به ره و رزگار کردنی سته م لیکراوان و هه لئه نه تاوان به تیبه ر بوونی کات بگریته وه.

والسلام علیکم رحمه الله و برکاته

(براتان نه جمه دی مو فتی زاده) (کۆماری نیسلامی ۱۳۵۸/۵/۳۰)

چاوپيکه وتنی (کاک نه حمده دی موفتی زاده)

رؤژنامه ی کیهان (۱۳۵۸/۳/۲۵)

پاره مان نه پړاندووه

نه حمده دی موفتی زاده، دواي خویندنه وهی به لگه نامه ی کؤنفرانسی س نه نده ج ووتی "له و پرووه وه که نیمه پاره مان پړاندووه تا خه لک له کؤنفرانسه که دا به ژداری بکه ن راست نییه، نه مانه چهنه بوختانیکی نابه جیتن. خوشبه ختانه نه م راستیه مان سه لماندوه" به کؤششی خوی کؤنفرانسه که ی پیکه ستووه و شو و رؤژ هه ولی داوه. ووتیشی "هه تا ده وله تیش هیچ یارمه تییه کی نه داوین، یارمه تی ته نها له لایه ن خه لکی (سنه) و کورده کانی تره وه بووه، له گه ل نه وه شدا نیمه له فه رمانگه کان داواي یارمه تیمان کردووه، به لام نه ما له گه ل نیمه دا هاوریک نه بوون. هه تا سه رؤکی شاره وانی ووتویه تی، که له (تاران) وه پیمان ووتراوه به هیچ جوړه هاوکاریه کتان نه کهین".

ياسای بنچینهیی له ژوورێکی دەرگا داخراودا

(هەدی مۆرادی) ئەندامی شورای شار، و تەهی کەسیکی تر لە ئەندامانی شورای شار کە لە بەرنامەی (تایندەگان) بۆ پۆتەوه بەبێ (علامە موفتی زاده) لە پادێو تەلەفزیونی سەنەندج بە درۆزانی و ووتی "تەصور ناکریت کەسیک لە ئەندامانی شورای شار پەییوەندی بە (تایندەگان) هە کردبیت لەم بارەییە، ئەگەر شتیکی هەبیت ئەو ئەیمە لیکۆلینەوی لەسەر دەکەین".

ئەحمەدی موفتی زاده، لەبارەیی یاسای بنچینهییە و ووتی "تەرحیک بۆ یاسای بنچەنی کرابیت بەبێ ئامادەبوونی نوێنەرانی پاستەقینەیی کورد، یان لە ژوورێکی داخراودا بەنهیینی بنوسریت و ئەو کاتە پیشانی خەلکی عام بدريت، پەفزه و قبول نەکراوه".

**عەلامە مۇقتى زادە لە چاۋپىكە وتىنىكى تايىبە تىدا لەگەل
رۇژنامە (كىهان) :**

"ھەدەف لە ئابورى (تەۋھىدى) يەكگرتوو، لە ئاۋىردىنى جىاۋازى چىنايە تىبە"

پ/ ئەۋەى ئىستا لەناۋ (تاران) دايت ھۆيەكى تايىبەتى ھەيە؟
و/ مەرحەلەى ھەلېۋاردىنى (رەئى دان) ياساى بىچنەيى جەھورى ئىسلامى لە
گىگىرتىن مەرحەلەكانى دۋاى ئىنقلاب دەۋمىردىت، پەيۋەندى پاستەخۇ و نىزىكى
بە داھاتۋى ئىرانەۋە ھەيە، پىش ھەلېۋاردىن ھەندىك لە گىرۋەكان بەبى ئاگادارى
مىيان دىارىكردۋە ۋەك نۆينەرى (مىلىسى خىرگان)، بەلام بەھۋى لىكۆلىنەۋەمان
لە بارودۇخى كۆمەلگاۋ گىشت نۆينەرانى گىرۋەكانى تر، قازانچ لەۋەدا بىنى
لەھەلېۋاردىنەكەدا بەۋداری نەكەم، پىش ئىنقلاب ھەمىشە كىشەكانى دۋاى پىزگارى
لەئىۋان شەخسىيەتە ئىنقلابىيەكاندا باسكراۋە، ھەر بۆيە ھەندى لەۋ شەخسىيەتە
ئاشناى تەۋاۋىن ھەبۋە لەگەل بابەت و كىشەكانى دۋاى ئىنقلابى ئىسلامى، ھەر
لەبارەى ئەم بابەتەۋە بەرەزامەندى نۆينەرەكان، لەلەين (ايت اللە مونتەزىرى) بۆ
يارمەتى (كۆمىسۋىنى ھەۋتەم) كە مەسەلەى ئابورى دەخستە پرو بانگەيشت كرام،
بەھۋى ھەستىارى بابەتەكەۋە گۆرانى ئابورى تاغۋىتى، كەبەشەك بوو لەنەزەمى
تىكەلاۋ لە شىركى تاغۋىتيە بۆ ئابورى يەكگرتوو (تەۋھىدى) كەھەدەفى لەناۋىدىنى
بۆشايىيە كۆمەلەيەتەكانە، ئەم بانگەيشتەم قىۋىلگىرد.

پا/ رازىت لەو بابەتەنى تانىستا لە (مەجلىسى خەبەرگەر) خراوەتە ژىر باس و لىكۆلىنەنەو؟

و/ ھەندىك لە بنەماكان زۆر باش و ھەندىكىيان كەم و كورپىيان ھەيە و ھەندىكى تىرشىيان دۇى ئىسلامەو كۆنەپەرستىيە، ۋەك بەكار ھىنانى وشەي رەسمى بۆ مەزھەبى (سوننى)، يان (اصلى پىنچ) كە پەيۋەندى بە (ويلايەتى فەقىھەو) ھەيە، كەدەلىت "ويلايەت لە ئەستۆي فەقىھدا دەبىت"، بەبى ئەۋى ئامازە بە ھىچ رۈونكرنەنەۋەيەكى تر بىكرىت. لەبارەي ئەم بابەتەو تۆزىك ئارۋونى پىۋە ديارە، ئەگەر (ويلايەتى فەقىھ) ھۆشيارانەو بەو شىۋەيەي قورئان فەرمويەتى ھەلبۇررىت جىڭگاي گومانى تىدا نىيە، قورئان دەفەرمويت: "كۆمەلگەكان دەبىت بە نىزامى شورا بىرىن بەرپە". شوراكان (ئولول ئەمرن)، كەسانىكىن شارەزاىيان لەبارەي دىن و مەسەلەكانى تىر رۆزگارەو ھەيە. لە (ئەصلى شەش) دا باسى بەرپەۋەبىردى كۆمەلگە دەكات بەھۆي شوراۋە، بەلام بەھۆي ئەۋى لەسەرەتاي رېڭگەداين و زۆرىنەي خەلك زانىارى تەۋا پىۋىستىيان لەبارەي مەسەلە دىنىيەكانەو نىيە، ئەگەر لە (مادەي شەش) دا ئامازە بەو دەكرا كەلەلايەن كەسەكەو ئىدارە بىكرىت زانىارى لەبارەي مەسەلە دىنىيەكانەو ھەيە كىشەي نەدەبوو، بەلام ئىستا زۆر كەس وا بىردەكاتەو، كەمبەست لە (پىنچ ئەصل) دامەزراندى ھوكومەتە لەلايەن (ئاخوندەكان-مەلاكان-) ھەو، ئەم رەشپىنىيە لەلايەن خەلكەو وا دەكات كە ئىنقلاب ئاسانتر رېڭكەي خۆي نەگرىتەبەر، ھەر بەو شىۋەيەي (تىمام) تەئكىدى كىردۆتەو دەبىت دوور كەوينەو لە ئاكۆكى نىۋان (رۆحانى و خۆئىندەۋارەكان)، بۆئەۋى نەبىتە ھۆي رېڭگى لەبەرەرو پىشچوونى كارەكان.

پا/ بەبۆچوونى ئىۋە مەرجەكانى (ويلايەتى فەقىھ) چىيە؟

و/ بەبۇچوونى مەن وشەى(فەقىھ) بۆ رۆشنىبىرىكى ئىسلامى ھەندىك بچوكە، ئەوھى قورئان ئاماژەى بۆ دەكات ئەو رۆشنىبىرە ئىسلاميانەن كە بە وشەى(ئولول ئەمر) ناويان دەبات، ئەوھى كەسىكە لەھەموو زانستەكانى(فىقھ، دەرونزانى، زانست و بابەتەكانى ترى ئىسلامى) بەشىۋەھەكى ھەمە لايەنە زانىارى ھەبىت، ھەرىۋە دەلىم كەسىك تەنھا (زانستى فىقھ) شارە زابىت بە رۆشنىبىرى ئىسلامى دانانرىت.

پ/ بەوشىۋەھەى ئىۋە پىئاسەى(ئولول ئەمر)تانكرد، لەگەل ئەوھى فەقىھىكى(ويلايەتى فەقىھ) ئاماژەى بۆ دەكات كەمىك جىاوازى ھەيە، ئايا وا بىرناكەنەو ئەمە كەم و كورپەكە لەتەعبىر كەردندا؟

و/ ئەگەر بەو شىۋەھەش بىت وەك بىنەمايەك دەرنەكەوتوۋە، بىر كەرنەو ەو نازايەتى و زانىارى بۆ بابەتەكانى پۇژ بەس نىيە، بۆشەوھى بىتتە رۆشنىبىرىكى ئىسلامى، بەلكو بوونى مىللەتتىكى ھۆشيارى ئىسلامى ئەوھى كە چەند نەفەرىك كۆمەلگا بەشىۋەى شورا بەرىۋەبەرن بۆخۆى بىنەمايەكى سەرىەخۆى ھەيە، ئەو كەسەى كەنەندامى شوراىە پىۋىستە ئەم سىفەتەنەى ھەبىت، مەگەر كاتىك كۆمەلگا لە ھالەتى قات و قرىدا بىت، ئىستە لەم ولائەى ئىمەدا كۆمەلگازان و ئابورى زانى وا ھەيە كە زانىارىان بۆ ئىسلام كەمەو زۆر لە ئاستى خوارەو ەدايە، لەگەل ھەموو ئەم كىشانەدا دەبىت ئەوانە لە شوراا سوديان لى وەرىگىرىت، بەلام لەگەل تىپەر بوونى كاتدا ھۆشياريان بۆ ئىسلام زىاددەكات و دەبىت شورا خاۋەنى بىرپار بىت، يەكىك لە كەموكورپەكانى(قانۇنى ئەساسى) ئەوھە ھەندىك لە بابەتەكانى لە قورئانەو ەرنەگىراون، بەلام ھەولدىراۋە لەگەل قورئاندا يەكانگىر بىرىت، لە كاتىكدا قانۇنى ئەساسى ئەوكاتە ئىسلامىيە كە ھەموو بىنەماكانى لە ئىسلامەو ەرىگىرىت .

پ/ ئەگەر لادانێك لە شورادا پرویدات، بەبروای ئێو دەبیئت چ هێزێك لەگەڵ ئەویدا پرووبەروو بیتهو و ئەو لادانە نههێلێت؟

و/ ئەگەر لە شورادا لادانێك پرویدات و ئەویش پەيوەندی بەدوای ئینقلابەو هەبیئت، كەسێك كەجینگای باوەری خەلكە دەبیئت بریار بدات، ئەگەر ئەم صلاحییهتیەى نییه، ئیتر چ حەقیكى هەیه لەوێ كە ئەندامیكى شوراكەیه؟!

پ/ بەبۆچوونی ئێو پەنگدانەوێ رێكخستنهو، چۆن دەبیئت، لەبەرئەوێ پوانینی خەلك زۆرتر بەرو سوننهتی ئیسلامییه، ئەگەر پێوانەكارى تەنها پشت بە ئەفكارى گشتى بیهستیت ئیتمه پرووبەرووی كێشه دەبینەو، لێكدانەوتان بۆ ئەمە چییه؟

و/ ئەوێ كەكۆمەلگا هێشتا ئیسلامى تەواو نەبوو قسەیهكى مەنتیقییه، بەداخهوه لەبەرئەوێ ئینقلاب زوو گەیشت، بوو هۆى ئەوێ خەلك زانیاری تەواو لەسەر ئیسلام بەدەست نەهێتن، ئەگەر زەمان(كاتى پروودانى ئینقلاب) درێژتر دەبوو بارودۆخمان لەمەى ئیستا باشتربوو، لەكاتى ئیستادا ئەركى هەر تاكێكى هۆشیار ئەوێیه، تا ئەوپەرى توان هەولبەدات ئینقلاب لە پێرەوێ خۆى دەر نهچێت، بەلام بەداخهوه كارى(نادروستی) هەندێك لە پۆحانییهكان بوو هۆى دل ساردى بەشیك لە پۆشنبیرهكان و لەدەستدانى كارەكەیان. نە گەیشتن بەئەنجامى راستەقینهى ئینقلاب یەكسانە بەپیشیل كردنى خۆینى هەزاران شەهید، هەروەها ئەو كلاًو پۆژنەى ئومیدی خەلكى بى بەشى(جیهانى سییەم)، كە بۆ ئینقلابى ئیسلامى هەیانە دادەخریت، ئەمەش پرووخانى مەكتەبەو خەتاكەى لە ئیسلامەو نییه، بەلكو لەلایەن موسولمانانەوێیه، هەر ئیستا پۆشنبیرانیك هەن صلاحەتیان لەمانەى ئیستا چەندجار زۆرتره، هەر بۆیه دەبیئت بۆ ئەو خەلكەى دووچارى پەنج

و زامگەلىكى زۆر بوون بىكرىت و ھۆى ئەم كىشەنە بىكرىتە روو، ھەولبەن ئەم كىشەنە چارەسەر بىكرىت، بەجىابوونەو ھەو گۆشەگىرى ھىچ كىشەيەك چارەسەر ناكىرىت، ھەرىۋىيە جگە لەم كارە دۆران مەسۆگەرە.

پ/ دەلەن گەرەترىن زەمىنە بۆ ئەم كەم و كورىانە ناسارەزاي خەلەك بوو، كەپىش ئىنقلاب و دواى ئىنقلاب و جودى ھەبوو. كۆمەلەك لەپىشت پەردەو بوون و ھەن، زۆر بابەتى (خەلەك ئىنقلاب) دى دەپارىزىن و بۆ وروژاندنى خەلەك لە زۆر بابەت سود وەردەگرن، بەتايىبەت لەو روو ھەو كەدەلەن ھوكومەت ئىسلامى نىيەو ياساكان بە ھەلپەردن دانەنراون، بەمشىۋەيە ئەم كارەساتەى كوردستانيان نايەو، ئەمە تەنھا بۆ كوردستان نىيە، بەلكو بۆ بارودۆخى تارانىش كارىگەر ھەيە.

پ/ نايە بەپرواى ئىتو ھۆكاركانى ئىمپىريالىزم لە كارەساتى كوردستاندا بەژدار بوو؟

و/ بەلەنبايەو بەوشىۋەيە ئىنقلاب، واتە مەرگى ئىمپىريالىزم و خاوەن ھىزە گەرەكان كەنىمتىيازاتىكى زۆريان لە دەستداو، بەبى دەنگ دانانىشن و ھەموو رۆژىك بۆ ھەلەلەتەندنى خەلەك لەكەسايەتى جۆراوجۆر سود وەردەگرن، خەلەكى بەرەو رېرەوى (خەلەك ئىنقلاب) ناراستە دەكەن .

پ/ ھەلەلەستى ئىتو بەرامبەر ھىزى دىموكرات چىيە؟

و/ ھەلەلەستى مەن لە سالانى پىشەو، تەننەت پىش سالى (۱۳۴۲) پروون بوو، ھەموو ھەلەلەكى مەن بۆ ژيانەو ئىسلامى راستەقىنە بوو لەناو ئىران و تەننەت لە دەرەو ھىشى. بەئەندازەى ھىزى خۆم تىكۆشاوم، ئەو كاتانەى كەئىنقلاب گەشتەبوو لوتكە رۆژى پىشەو ھەلەلە دروستكرەنى شەرى ناوخۆى دەدا، ئىمە ھەمىشە ھەلەماندەدا خەلەكى ناگادار بەكىنەو كە بەرۆژى پىشەو فرىو نەخۆن، و

هۆشیارمان دەکردنەوێه کە لە حوکومەتی ئیسلامیدا جیاوازی چینیایەتی هیچ مانایکی نییە، ئیستاش کاری ئیمە هەر ئەوێه، کەبۆچوونەکانی مەگتەبی ئیسلامی بەتەواوەتی پەیرەو بکەین، بەلام بەداخوێه رێڕەوی کارەکان بەشیوێهکن نەك هەر لەرووی ئیشەکەو، بەلکو لە رووی شیوێ ئیشکردنەو بە جۆریکە خەلک بەرەو ناویمیدی دەبات، مەگەر خەلک چەندەها جار نەیانبیستووە لە (ئیمام) کە ئەو کەسانێکی بەنەعمەت کردووە لەنێوان مەزەهەکاندا جیاوازی دروستدەکەن؟ باشە ئیمە چۆن (اصلی دوانزە) کە لە نێوان (شیعو سونن)ی جیاوازی دروستکردووە بۆ خەلکی روون بکەینەو؟ کاردانەوێه خەلک چۆن دەبیست، جگە لە ناویمیدی؟ ئالێرەدا ووتەکانمان لە گەل کارکاندا پیچەوانە دەبنەوێه هاورێک نین!! من خۆم تا ئەوێه بتوانم هەول دەدەم کۆمەڵ ئاراستە بکەم، ئیستا کارەکان کەمێک ئیسلامی نین، بەلام دەبیست هەر هەولبدریت تا کەم و کورپەکان لابەریت.

پ/ بەرای ئێو سەرکردە کای حیزبی دیموکرت چ جۆرە کەسانێکن؟

و/ چەندەها جار بیستووانە، گروپە چەپەکان تەنانت (ساواکیەکان) گەورەترین رۆل لە ناوچەکەدا دەبینن. حیزبی دیموکرات جۆریک لە پەيوەندی لە نێوان کارەکانی ئیمپریالیزمدا دروستکردووە، ئەمە لەلایەن منەوێه زۆر ناشکرایە، هەر کارێک ئەنجام بدریت و بخریتە پال دیموکرات هەلەیه. بەروونی دەیبینن کە پیچەوانە ئێمەیه، رۆلی حیزبی دیموکرت لەبەرامبەر (چریکە فیداییەکان) زۆر بچوکه، کاتێک شەیتانی وەك (اویسی) و (پالیزبان) هەن کە هۆکاری ئیفلێج بوونی حیزبی دیموکرات بوون، راستی لەوێه لێ کاتی بریارداندا ئەو گروپانە کە ناویان هەمیشە کاریگەریان هەیه، بەلام بەهۆی بوونی بریاری سەرکردەکانەوێه هەمیشە ئاراستە ی رووداوێهکان بە جۆریک بوو کە حیزبی دیموکرات خاوەنی هەموو کارەکان بوو.

پا/بەبروای ئىتوھ لەنەندامانى سەرکردایەتى حیزبى دیموکراتدا راستگۆ ھەيە؟
و/ نەخێر، ئەوان لە بنەماکان لایەنداو، ئەم حیزبە لەسەردەمى (رەزا شا) وە لە
تێکۆشاندا بوون، بەلام لە پروی بنەماو ھەمیشە لایەنداو، ھەرچەندە لەنێوانیاندا
ھەندىك كەسى مەزھەبى ھەيە. لەناو حیزبى دیموکراتدا دوو خیانەت ھەيە:

یەكەم: دیموکراتیان کردوو بە (ماركسى) تەواو.

دووھ: لەگەڵ ھەموو گروپە ئىسلامیەکاندا (لەھەموو جۆرىك) ھاوکارى دەکەن.
خەلك سەبارەت بەم بابەتە بێئاگان، بەلام ئێمە تا شۆیتىك بتوانین بۆ بەئاگابوونى
خەلك لەم مەسەلانا ھەول دەدەین.

پا/ بەبۆچوونى ئىتوھ چى بکرىت بۆ رێگرى لەو روداوانەى لە کوردستان روو دەدەن؟
و/ بەبۆچوونى من ھىزى ناسايش، بەداخەو نەپرەسپارىتتى ترين ھىزن.
لە کوردستان ھىزى ناسايش بوونى ھەيە، بەلام ھەروەك لەناو خەلكدا بلاو سەپا
دژى خەلكە، یەكەم ھىزى سیاسى (سەپا، ھىزى ابادى و بازى سازى و ھىزى
چاودێر) ییە بۆ رووبەر و بوونەو لەگەڵ (ضد ئىنقلابى) ھەکاندا، بەلام ئىستە ھىزى
ناسايش لە دیدگای خەلكدا ھىزىكى بێگانە یەو ھىچ پشتیوانی یەكى سیاسى نییە.
نامانج لەوتەى بەناوبانگى (ھاوژيانى ئاشتیانەو ئىمپریالیزمى شەرق و غەرب)
تالانکردنى جیھان و پەكخستنى ئیرادەى مىلەت.

چاوپىكەوتنىك لەگەل عەللامە ئەحمەد مفتى زادە

پەيامنىرى كۆماری ئىسلامى: دوتنى عەلامە ئەحمەد مفتى زادە لە چاوپىكەوتنىكى تايەتدا لەگەل پەيامنىرى ئىمە لەسنە كەوتەگفتوگۆ.

دەقى چاوپىكەوتنەكە بەم شىۋەيە بوو:

پرسىيار/ ئايا ئەو روداوانەى كە ئىستا لە كوردستاندا پوتەدات بەھۆى چ حالەتتىكەۋەيە، و چ كەسانىك زياتر لە ھەموو لايەك لە دروستكردنى ئەم كىشەيەدا بەشدارن؟

ۋەلام/ لەۋەلامى ئەم پرسىيارەدا بەبى تاوتوتىكردن و خوتىندەۋەى وردى تايەتمەندىيەكانى شۆرشى ئىسلامى ئىران ۋەلامەكەى كەموكورت دەبىت، لەم سەدەيەى كۆتايىدا چەندىن شۆرشى گەۋرەو بچوك لە خالە جياۋازەكانى دىنيا سەريان ھەلداۋە، تايەتمەندىيەك كە لەھەموو ئەم شۆرشانەدا بەشىۋەيەكى ھاۋبەش ھەيە تايەتمەندى پىشت بەستىنە بە ھىزى جىھانى رۆژناۋا و دوۋەمىيان (ئىمپىريالىسمى رۆژھەلات)، ئەم دوو دەسەلاتە كە پەيرەۋى دەقى (بىكەۋە ژيانى ناشىيانە) دەكەن كە مەفھومى ئەمە جگە لە رىكەوتنى ھەردوولا بۆ تالانكردنى جىھان و لەناوبردنى ئىرادەى مىللەتان ھىچى تر نىيە، لە ھەرشوئىنىك كە ھىزەكانى ناوخۆى يان مىللەتان لە رابەرى حوكمەتدا ھەلدەستىنەۋە بەشىۋەيەكى ئاسايى بە درىژاى بەرەنگاربونەۋەكانىيان ناچاربون بەشىۋەيەكى راستەوخۆ يان ناراستەوخۆ پىشتيان پىتبەستىن و ئاسايىيە كە رىنگاى بزوتىنەۋەى شۆرش گىترى بەھۆى يەككە لەم دوولايەنە نايندەى شۆرشەكە خراپ دەكات، واتە كاتىك

بزوتنەۋەيەكى شۆرشگىچىرى بە يارمەتى يەككە لەم دوو ھىزە سەردە كەۋىت لە ئاينەشدا ھەر پىشت بەو ھىزە دەبەستىت، ئەۋەى كەلە شۆرشى ئىسلامى ئىراندا بۆ يەكەم جار لە مېژودا بىنراۋە ئەم مەسلەيە جىايى دەكاتەۋە لە شۆرشەكانى تر، ئەم شۆرشە كەمترىن يارمەتى راستەوخۇ يان ناراستەوخۇى ۋەرنەگرتەۋە، دەستپىكىردنى بزوتنەۋەكە لە بەھارى (۱۳۴۳) سەرىپەلدا بەدرىژايى (۱۵) سال كە ھەندى جار زۆر بەتوندى دەردەكەۋت ھەندى جارىش دەنگى نەدەما.

لەسالى (۱۳۵۷) بزوتنەۋەى شۆرشى گەيشتە لوتكە و لە ماۋەى كەمتر لەيەك سالدا تەۋاۋى ھىزەكان و چىنە جىاۋازەكانى كۆمەلگاي لەدەۋرى خۇى كۆكردەۋە تا گەيشتن بە سەركەۋتن، ئەم بزوتنەۋەيە بۆ دابىن كەردنى بچوكتىن پىتدويستى لە ھىچ ھىزىكى بىگانە يارمەتى ۋەرنەگرتەۋە، ھەرچىەك كە ھەبۋەتەنيا ئىمان ئىرادەى مىللەت خۇى بوۋە، ئەم تايبەقەندىيە كەلەم بزوتنەۋە شۆرشگىچىرەدا بەشىۋەيەكى جىاۋاز دەرەكەۋتە، بۆنەۋەى لە دەستى داگىر كەرانى جىھان دورىت لەبەرنەۋە ترس و رقىان لەم بزوتنەۋەيە دەپىتەۋە.

راستى ئەۋەيە، ئەگەر بزوتنەۋەى شۆرشگىچىرى ئىران ھەرۋەك سەرجەم شۆرشەكانى تر لە ماۋەى خەبات كەردنىدا پىشت بەيەككە لەم دوو ھىزە دەبەستىت، دۋاى سەركەۋتنىشيان ئەو ھىزە لەپال بزوتنەۋەكەدا دەمىنپىتەۋە پىشتىۋانى لىدەكەن، بەلام سەرىبەخۇى ئىران لە شۆرشكەردندا و پىشت نەبەست بەھىچ لايەنىك ۋاى كەردۋە كە ھەردو ھىزەكە لە تايبەقەندىيەكانى ئەم بزوتنەۋەيە بىكۆلنەۋە، لەلەيەكى ترەۋە ئىران كەلە پۋى سىياسى و ئابورىيەۋە ناۋچەيەكى زۆر ھەستىارو پىر نەھىيەتە كە ئەمە زۆر گىرنگ بوۋ بۆ ھەردولا، دۋاى سالھا گىفتوگۈزى سىياسى ئەم دوو ھىزە دنيا خۇزانە توانى بويان بگەنە ھاسەنگىيەك لەبارەى ئەم ناۋچەيەۋە،

واتە ئەمە ئەو دەگەیهنیەت كە ئەم دوو هیژە سامانی ئەم ولاتیەیان لە نیوان خۆیاندا دابەشكرد بوو و لەپەڕی ستراتیژیەشەوە بتوانن ئیمتیازاتەكان و زەرەرەكانی هەردوو سیاسەتەكە لە ناوچەكەدا كۆنترۆڵبەكەن، بەم بوونی پێشینه ئاسایە كە هەر بزوتنەوێكە لە ئێران دژی ئەم پێككەوتنە سەرەلێدا بۆ دوو هیژە دنیا خۆرەكە گران كۆتایی پێدەن و بینیمان كە بزوتنەوێ ئینقیلاب تا كاتیك كە گەشتە لوتكەیی دەسلەلتی خۆی پێشێلێ تەفروتونا كرد تەنها یەك جاریش لە كەنالیكی راگەیانندی ئەمەریكا و سوڤیەت و هەتا هیژە نوێ كانی ناو جیهان داگیركەران ناوی ئەم شەپەرەیان نەبرد، لەراستیدا نەتەنها ئێران بوو بوو هۆی خالی پێكەشتنی هەردوولا یان پێدانەوێ مافی هەردوولا بۆ گەشتە پێككەوتنێك، بەلكو بەهۆی هیمەت و فەزل و بەخشینی بێ حەق و حساب هیژە بەكری گێراو و پامكراو، مەیدانی چاوپۆكیش بۆ ئەم تازە پێكەشتوانەش كرایەو، ئاسایەكە لەناوچونی ئەم پێشە دەبێتە هۆی نێگەرانی قوڵی هیژە داگیركەرەكان، بەلام بەهەر حال ئەم شوێنە شوێنێكی جیاواز بوو، چونكە پشستی بەهیژە ئیمان و ئیرادەیی میلەت بەستبوو، سەرەپای هەموو ئەو پێوەرانەیی كە هەبوو بۆ هەلسەنگاندنی بزوتنەوێ شوێنێكی پێكەوتنێكە گەشتە سەرەكەوتن و دەبێت پێشەاتی ئەو بەكەین كە دواي سەرەكەوتنێك كە ئەم هیژە ئیمپریالیستانە ئەوپەری ئیمكانات و دەسلەلتی خۆیان بۆ دروستكردنی پێكەوتنێك لەبەر دەم ئینقیلابدا دەخەنە كار، لە راستیدا هیژە داگیركەرەكان زوو تێگەشتون كە ناتوانن بە پێوەرپێوەنەوێ راشكاو پێوەرپێكەوتنێك ئەنجامبەن لەبەر ئەوە لەگەڵ تەواوی ئێراندا پێوەرپێوەر دەبنەو، بەم پێشە تەنها پێكەوتنێك كە بۆ ئەم هیژە دەمێنێتەو ئەو بوو كە لەپێكەوتنێك پیلان و دەسیسەكردنی پێكەوتنێك بەرەو ئامانجە كۆتاییەكان داخەن و بتوانن

رودادە كەسى سالى (۱۳۳۲) دووبارە بەكەنەو، بەو لەيە كچونەى كە ھىزە داگىر كەركان لە بارودۆخى سىياسى و ئابورى و جوگرافىيەى ئىران ھەيان بوو دواى تاوتويكردى زانىارىيەكان و بارودۆخە جۆراوجۆرەكانى ستراتىيەى خۇيان لە چوار ھىلدا دژى شۆرپىدا جىگىر كەرد، ئەم چوار ھىلە كەگە مارۆى شۆرپىيان دابوو بەم شىۋەيە نەخشەى بۆ دانرابوو كە سەرەتاي دەستپىكردى بزوئەو ھى دژە شۆرپى لە كوردستانەو بەرەو خوزستان دەست پىبكات، ھىلى دوو ھىلە لە كوردستانەو بۆ بىبابانى توركان (تور كە صحرا)، ھىلى سىيەم لە بىبابانى توركانەو بۆ سىستان و بەلوجستان، ھىلى چوارەم لە سىستان و بەلوجستانەو بۆ خوزستان، بەم شىۋەيە دەيتوانى بزوئەو كە لە ھەموو لايەكەو گەمارۆبدات و رىنگاي پىشپەو شۆرپى بەرەو ئامانجەكانى ئايندەى شۆرپى دايجات، ھۆكارى وەرگرتنى ئەم ستراتىيە پەككەوتو ھەمان بارودۆخى سىياسى و جوگرافىيە. دەزانن كە كوردستان سەدەھا (كىلومەتر) لە گەل عىراق و توركيادا سنورى ھەيە، ھەر ھەا عىراق و توركياش خۇيان كىشەى كوردىان ھەيە و بەنىسبەت بەرژەو ھەندى كوردەو ھەستىارىيەكى فراوانىان ھەيە، و عىراق و توركياش مەيدانىكى گەورەى ھاتنە ناو ھەى نىمپريالىست، زىاد لە مانەش ئاسايەكە لە ھەر شويىنىكدا سەم زياتر بىت، جولانەو ھەش ئەگەرى زياترە، خەلكى كوردستان لەدەورانى شاھەنشاه سەمى زۆريان قبول كەردو، ھەم لەپروى مەزھەبى و ھەرم لەپروى مىللىو ئابورى و فەرھەنگىشەو... يەككە لە زولمە گەورەكان بى بەش كەردنى مىللەتى كوردە لە كەمترىن خويندەوارى و وەرگرتنى زانىارى، بەشىۋەيەك دەتوانىن بلىتىن نزيكەى (%۹۰) خەلك لە خويندەو ھەنوسىن بىبەشن، ئەم ھۆكارەش لەپال مەحرومىيەتەكانى تر و سەمەكانى تر بەشىۋەيەكى ئاسايى ئەو كارىگەريەى

دەبىي كە ئەم خەلگە زۆر زوو ھەلبىخەلەتتەن بە دەسىسە ۋە پىلانەكان، ئەم بارودۇخە زۆر گونجاۋ بوو لەگەل ئەو حساباتەى كەكۆمەلەى زەردى شۆرش كىردبوويان، خالىكى باشيان ھەلبىژارد بوو بۇ دەستپىتكەردن، ۋە ھۆكارى ئەوھى كە ھىلى يەكەميان لە كوردستانەو ھە بۇ خوزستانيان دانابوو بەھۆى ئەو بارودۇخ ۋە سنورەبوو كە لەناوچەكەدا بونى ھەيە، بىنەرى ئەو ستراتىژىيە ئىمپىرالىستىيە داۋاكارى زۆر زىياتىيان ھەبوو، لە راگەيەندراۋەكان ۋە چاپەمەنيەكان ۋە لە پىكدادانەكانى گروپەكانى دژى ئىسلام لەماۋەى (۶) مانگدا ۋە ھەتا زىاتىر بىستومانە ۋە خوتىندومانەتەرە. لە چاپەمەنيەكاندا بىنيومانە بۇ نمونە فلان پىكخراۋ يان گروپى ماركىستى ۋە تويەتى دەبىت كوردستان بە مافە مىللى ۋە سىياسى فەرھەنگى ۋە كۆمەلەيەتى خۆى بگات، ناسايە فلان گروپى ماركىستى ھىچ بىنەمايەكى بۇ ئەم كىشانە نيە، تەنھا خالىك كەھەيە ئەوھە زۆرىك لە خەلكى كورد لەم گروپانەيان بىستوۋە منىش ھەروھەا بىستومە كە رۆژى ۱۴/ئىسەفەند كەلە(ئەحمەد ئاباد) بوين كەسىك لە(فەيدايانى خەلق) كە جەلەكى مىنى بىنى ۋە زانى كورد بەگەرمى پىشۋازى لىكردم ۋە بەراشكاۋى وتى " ھەموو ئومىدىكى ئىمە لە كوردستان ئىو، ھەموو چاۋەروانىيەكانى ئىمە لەسەر زەمىنى ئىوھە كە خزمەتى ئەم سەرزەمىنە بىكەن، ۋە يارمەتى ئەم خەلكە بەدەن نەك بىن لىرە نەركە گلاۋەكانى خۇيان پىيادە بىكەن، بزوتنەوھى دژى شۆرش دەستپىبىكەن ھەرچەندە بە نابودى خەلكى ئەم سەرزەمىنە تەواۋ بىت لەماۋەى ئەم (۶) مانگدا ئىمە دەبىنەن كە ھەموو ئەو ھىزە دژە ئىسلامانە چۆن پىكەو ھە بوون بەيەك، تەنھا ئەم گروپانە نيە، بە زاھىرى گروپى(نايدۆلۇژىن)، بەلكو ئەم گروپانە لەگەل خراپترىن ھەلگەراۋەكان ۋە بەكىگىراۋەكان يەكيان گرتوۋە، دەزانىن لەكاتى بىرئاردا لەزۆرىك لەم گروپانە

له گهڼ څراپترین کسانو ساواکدان، راگه یاندر اوه له پود اوه کانی سنه و مهربان له همو شونینک له پال شم گروپانه دا که به زاهرې نایدولوزیک کهسانیک له به کریگیراوان و ناسراوه کانی رژی می پیشو له کارمندانو ساواک —سرمایه داران— زهوی داگیر کهران— قاچاخیه کان چالاکیان هه بووه، وه به راستی شو درو شمانه ی گروپی (مارکسیست) هکان بهر زیان کرده ته وه تییدا سرکه وتوبون، نه لېته ته نه ها له دوو قوناغیدا یه کگرتن و شهر کردن، دهستی یه کگرتیان خسته ناو دهستی ته وای هیزه به کریگیراوه کان و زدی میللت شهریان دژی شوپشی نیسلامی نیران و دژی ته وای میللته تی نیران و به تایبه تی کورد دهسپیکرد، به لام دلنایان نه گهر میللت به هوشیاری بکه ونه دواي شوپش، هوا شو نه غامه ی که ده گهریتسه و بڼ شم یه کگرتنه شیتانیه شیتک نییه جگه له نابودی، به هرحال شو راستیه ی له کوردستاندا تیده په پری شم یه کگرتنه هه موو هیزه کانی دژی نیسلامه نه که له خه لکی کورد، به لکو له ته وای ناوچه کانی نیران و هه تا له دهره وای نیرانیش شو په پری نیمکاناتیان هه یه بویان دابین ده کریت له لایه ن هیزه داگیر که ره کانه وه، شو هه والته تان بیستوه له نیتوان گیراوه کانی شم ماویه دا کهسانیک هه بوون به جل و بهرگی کوردیه وه، به لام له نه سلدا فارس، عه رب، تورک، بلوچ ونه ژادی تر بوون و یان هه تا عیراقی و میسری، یان هه والته تان هه یه که (۴) جاسوسی نیسرائیلی گیراون، هه روه ها سره نه نگیکی بیانیس، به م پییه زور جیگای داخه شم مه سه له مایه ی نه نگه (ده دهنه پال مه سه له ی کورد) له کاتیکدا شم میللته ته له رابردودا هه میسه ژیرده سته و ستم دیده بووه، دووباره هیزه کانی دژی شوپش شم سه رزه مینه یان کرده به ناوچه ی تاودانی خویان و زورن شو که سانه ی که هه لڅه له تاون قسه کانی دوژمن کاری تیکردون و به راستی و دلسوزی له بهرام بهر

شۆڤرشدا وەستان بە خەیاڵی ئەوێ ڕەبەرپرووی دوژمن دەبنەو، هەر وەها کەسانیک بە دەسیسەئێ ئەم هێژە بە کرێ گێراوانە گێانی خۆیان لە دەستداو، لە گەڵ ئەم هەموو ناخۆشیە کە ئەم میللەتە مەحرومە تا ئێستا چەشتویەتی و لە گەڵ ئەوێ سەر زەمینە کەیان مەیدانی تاودانی دوژمنانی میللەت بوو، بەو ڕونکردنەوێ لە سەر وە دراو. تێدەگەین ئەندامان یان کەسانیک زۆر ڕۆڵیان نەبینیو، بە لکو گرۆپەکان بوون کە بە یە کەگرتنی خۆیان کاری جەنگاوەریان دژی ئێنقیلابی ئێسلامی دەستپێکردو، ئە گەر کەسانیک زیاتر ناوی ئەوان بەرچاودە کەوێت تەنھا بۆ داپۆشینێ دەسیسەکانە، هەتا کەسانیک ئەک ئەندامیک کە دەبینن حزبی دیموکراتی کوردستان ناوی دەبرێت بۆ ئەوێ کە بەم هۆیەو قیافەئێ حزبی تودە، پێشمەرگەکانی فیدانی خەلق کۆمەڵەئێ بەرگریکردن لە نازادی و شۆڤرش و تەواوی گرۆپەکانی تر بە پەنھانی بێتێتەو، ئەم نیشانەئێ (حماقت)ئێ سەرانی حزبی دیموکراتە، ئە گەرچی خۆئێ خیانەتەکان دەستیان هەبە، بە لām قبولیان کردو و هەموو خیانەتەکان لە لایەن ئەمانەو بوو و نامانج لەم کارەشیان (هێزی یە کەگرتو) دژی شۆڤرش ئەوێ کە خۆیان واپێشانبدن شەڕی نێوان میللەتی کورد و دەولەت لە بەر خاتری نامانجی سیاسی میللەتی کوردە، بەم دەسیسە ڕەبەرپروئێ دەولەتی شۆڤرش میللەتی ئێران ببنەو، بە داخو و سەرانی بەرپرس بەم تەڵە (فرۆفیل)یان نەزانیو تەنھا ناوی حیزبی دیموکراتی بە سەر زمانەوێ.

پرسیار/ چەند هەوالتیک ئێسپاتی ئەو دەکەن تەداخولی دراوسێگانی باکوری ئێران و ولاتی عێراق، و هەر وەها هەندیک لە کوردانی تورکیا لە ڕووداوەکانی کوردستانی ئێران دەستیان هەبە ڕای جەنابتان لەو بارە یەو چیه؟

ۋەلاڭ/ ئەۋەدى جېنى گومان نىيە، ئەۋەيە كەتەنەنە ھىزەكانى دژى شۆرشى ئىران نىيە. كى لەۋدەۋەكانى كوردستان دەستيا ھەيە؟ چەكى يەككىتى و پارەى ولاتىنى جىۋاز كەلەنەفەرەكان ۋەردەگىرىن بەلگەيە لەسەر تەداخولكردنى ئەم ھىزانە ھەرۋەھا گرتنى جاسوسى بىيانى.

پرسىيار/ ئايا باۋەرتان وايە كە دژە شۆرشەكان رۈبەكەنە كارى پارتىزانى؟
ۋەلاڭ/ ئەگەر دەۋلەت لەۋروى سىياسى و ھەم لەۋروى نىزامىيەۋە لەگەل دژى شۆرشەكان نەجەنگىت بىنگومان گرفتارى ئەم ناشوبە دەبىت.

پرسىيار/ بەپاى ئىۋە چارەسەرى مەنتقى لەبەرەمبەر ئەم روداۋانە ھەر ئەۋ رەفتارەيە كە دەۋلەت لەكاتى شۆرش پىادەى دەكات؟

ۋەلاڭ/ بەداخەۋە نەخىر، رەفتارىك كە ئەم دەۋلەتە ھەيەتى لەۋروى سىياسى و تەبلىغاتى تەقريبەن رېگەپىندراۋە، سەرەتا راستىيەكان بەتەۋاۋى پىشان نادىت، ھەرۋەھا لەپىشانەكانى راستىيەكان لە ھۆكارىك سود ۋەردەگىرەت كە خەلك ھۆشيار بىكەنەۋە، كە خەلك زانىان راستىيەكان چۆنە زۆر زوۋ بىدار دەبنەۋە و دوۋەمىش لە چاۋدىرىكردنى ھىزەكانى دژى شۆرش جۆرىك ئاسانكارى ھەيە كە كەمتر بۆ دەستگىركردنى ئەۋان ھەۋل دەدەن، سىيەمىنىش كاتىك كەسەك لەمانە دەستگىردەكرىت تىدەگەن كە كوردنەن يان كوردن.

پرسىيار/ پرسىيارىك دىتە پىشەۋە كە دەگونجىت لەگەل ئەم مەسەلەنەدا پەيۋەندى نەبىت، بەلاڭ لىرەدا پىۋىستە بوترىت كەزۆرىش بى پەيۋەندى نىيە، ئەۋىش ئەۋەيە چ ھۆكارىك زىاتر لە ھەموشىتىك ھۆكارىۋە كە گەنجانى كوردستان روو لەقوتابغانەكانى نامەزەھبى و مادى بىكەن؟

و هەلەم / سەرەتا دەبێت پونکردنەوێهەك بەدەم، کە سوپاس بۆ خوا بەو جۆرەش نییە، کە گەنجانی کوردستان دوو چاری ئەم لادانە فیکرییە بۆینەو، لە راستیدا چەند دەرسە دیکی گەنجان هەن گرفتاری ئەم لادانە بوون، بەلام هەر دەنگویاس لەم بارەییەو زیادبوو بەو شێوەیە ناسران کە هەن ئەم گروپە مارکیستەنە لە راستیدا تەنھا هۆکاری پیشپەرەوی خۆیان و پرۆیا گەندەو درۆ و خەڵەتاندن ئەناسان و نەکاری جدی و راست و کەرۆشن فیکری و نەگەرپان و بانگکردنی خەلکی بە پاکێ، هۆکاری ئەوێ کە بۆچی زیاتر لە هەموو ناوچەکانی ئێران گەنجانی توشی ئەم ئەفکارە مادی و دژی ئەخلاقە دەبنەو، دەگەریتەو بەو پابردوو لە خاترداندا هەبە کە کوردستان چ زرو فیکری هەبوو نزیکی (۱%) خەلک جاسوسی پزیمسی پابردوو بوون و (۹۹%) کە دەمایەو بێلایەن بوون و ژێردەستەئە (۱%) بوون، چونکە پزیمسی پابردوو تەواوی دەسەلات و پێداویستی و نیمتیا زاتەکانی خستبوە ژێردەستەئە (۱%) ئەوانی کەش جگە لە ژێردەستەئە ئەمانە چارەبەکی کەیان نەبوو لە ناو ئەم (۹۹%) یەدا مرۆڤی بەنیمانی زۆری تێدابوو هەتا زۆرینەشیان بەراستی نیماندار بوون، هەر وەها کەسانی خۆیندەواریشی بە شێوەیەکی پزیمسی لەناویاندا بوو، بەلام هەتا دەسەلاتی سەر بەرزکردنەو هەتا نازادانە بیرکردنەوێان لە بەرامبەر دەسەلاتی ئەم (۱%) و دەسەلاتی پزیمدا نەبوو. لەیادتان هەبە کە سەلەها (مەلاکان) یان (بیوانی نایینی) بەراگەیانندنە جۆراو جۆرەکانیان ئیمەیان خستبوە ژێر پکیتی خۆیان کە هەتا گەنجانی خۆیندکاریش نیگەرەن بوون لەوێ هاتوچۆیان هەبیت، چونکە وەئە مەلاکان ئەم قەسە بە هەموو کۆمەلگا قبول کردبوو، کە فلانی مورتەدە (هەلگەرپاوە)، دوو پو، کافر و شتی لەم بابەتانە، هەتا ئەو گەنجانی کە لەم سالانە پابردودا لەگەڵ من ناشنا بوون لەخێزانەکانیان پریان

هەلگرتبوو لەلایەن خێزانەکانیانەو تۆرەکرابوون و بەگشتى ھێزە جۆراوجۆرەکانى دژى شۆرشى ڕژىمى پىشوو سەرەراى راگەياندنە خراپەکانیان دژى پىاوانى ناينى کوردستان کەنەمان توانى بەھەموو گەنجانى کۆمەلگا خۆمان بەئىسلامىكى شۆرش گێڕ بناسىن، ئاسايە کەگەنجى دەرس خوین کاتىک ئىسلامى راستى ناسىت دەبىت لەو ئىسلامەى کە مەلاکان دەبىستەنەو بە دەزگایەكى تايبەت ڕقى لىبىتەو.

پرسیار/ ئىمام خومەينى چەندجار رايان گەياندووە لەنێوان مەزھەبە ئىسلامىيەکاندا ھىچ جىاوازیەك نىيە، و ھەتا وتویەتى ھەر کەسىک پىچەوانەى ئەمە راڭگەيەنیت دوژمنى ئىسلام و ئىرانە. بەپى و تەکانى ئىمامى خومەينى نايا قانونى ئەساسى ئايندەى ئىران لەسەر ئىمتىيازاتەکان و بەش بەش کردنەکان ھىلى ھەلۆەشاندنەو دەکىشیت؟

وەلام/ بەداخەو پىاوانى ناينى دنىای شىعە گرفتارى دەردىکن، کەپىاوانى ناينى کوردستانىش توشى بوون. لە بەرامبەرى بەرەى شۆرشى ئىسلامى ئىمامى خومەينى بەرەى نا ئىنقلابى و ھەلگەراوەکانىش ھەن، وەلامى ئەم پرسیارە پەيوەندى بەووە ھەيە، بەگشتى ئەم ھێزە کۆبووەوانە لە مەجلىسى (خبرگان) تاج ئەندازەيەك شەھامەتى ئەوھيان تىدايىت لەزىندوکردنەوئى ئىسلامى راستەقىنەو کىشانى خەت بەسەر جودابونەوئەدا سەرىکەوئىت.

دەقى بە لاغى كۆتايى شوراي مەركەزى سۈننەت (شەمس) *

يەكەم: بە پىي ناوەرپۇكى ناوخۆى كاتى (شوراي ناوخۆى سۈننەت-شەمس)، يەكەم كارى برىتپىيە لە ھەولدان بۆ زىندوكردەنەھەى نومەتى يەكگرتووى ئىسلامى، و ھەلانى دىمەن و دياردەكانى دووبەرەكى لەنپوان ئەم نومەتەدا.

دووەم: ھەولدان بۆ يەكپىزكردەنەھەى ئەھلى سۈننەتى ئىران بەرەو يەكبوونى ئىسلامى.

سپىيەم: پىكەپىنانى شوراگەلى سەر بەشوراي مەركەزى سۈننەت لەشارو ناوچە سۈننى نشىنەكاندا، لەكەسانى مەرجدار، تابىنە ئەلقەى پەيوەندى نپوان خەلكى و شوراي مەركەز.

چوارەم: ھەولدانى بەردەوام و سەرەمەر بۆ ھەلگرتنى ستەمى مەزھەبى و نەتەوايەتى و چىنايەتى لە سەرئەسەرى ئىراندا لەسەر ئەھلى سەننەت، بەھۆى چاكسازى لە بىنەما جۆراوجۆرەكانى ياساى بىنەرەتيدا، بەتايىبەت بىنەماى دووانزەھەم.

(عەبدوللا عەبدولعەزىز عەبدى: ژىئاننامەى زانائى گەرەبى كوردستان مامۇستا ناصرى سوممانى، چاپى يەكەم، ۹۶ل-۹۵*

پینچەم: كۆششكردن بۆ دامەزراندنی مەركەزك لەتاران- وەك مزگەوتێك- بۆ كۆیرونەو و رێكخستنی بۆنەكان و خزمەتە ئاینییەكان، وەك نوێژی هەینی و جەماعەت و وتارخوێندن.

شەشەم: هەولدان بۆ دامەزراندن و بەهێژکردنی قوتابخانە ئاینییەكان لە تەواوی ناچە سوننی نشینەكان، هەروەها كردنەوێ خولی كارگێڕی بۆ مامۆستایانی تەعلیمی ئایینی.

حەوتەم: پێكهێنانی دەستە و گروپی جۆراوجۆر، لە كەسانی برۆادارو مەلتەزیم بەناگایی و زانیاری گونجاو، بە مەبەستی كاری تەبلیغات لە تەواوی ناوچەكانی ئەهلی سوننەتدا.

هەشتەم: رێكخستنی دەستەبەندی تایبەتی بەتوانا بۆ نووسینەوێ تەعلیماتی ئایینی قوتابخانەكانی ئەهلی سوننەت لە ئێراندا.

نۆیەم: هەولدان بۆ رێكخستنی بلاوكراوەیەكی هەمیشەیی، كە رەنگدانەوێ داواو ناواتەكانی كۆمەڵگای ئەهلی سوننەت بێت.

دەییەم: هەنگاونان بۆ بەربەست دانان لە بەردەم سووكایەتی و جێنێودان بە گەرەكانی ئیسلام، و گونجاندنی لە یاسایی بنەرەتیدا.

پازدەهەم: هەولدان بۆ تایبەتکردنی چەند کاتژمێرێک لە شەو و رۆژدا، لەکاتی پەخشی رادیۆو تەلەفزیۆنی سەرانسەری و خۆجێیی، بۆ بەرنامەی تەبلیغاتی ئایینی ئەهلی سوننەت، لەژێر چاودێری ئەم شورایەدا.

دوازدەهەم: دامەزراندنی پێژنوێژانی هەینی و حاکم شەرعییەکانی تەواوی ناوچە سوننیەکان، دەبێ بەپێی رای خەڵکی ناوچەکە، و پەسەندکردنی ئەم شورایە بێت.

سیزدههەم: هەولدان بۆ کۆکۆندنەوه و خستنه‌گه‌ری سامان و داھاتی موسوڵمانانی ئەهلی سوننەت، لەبەرواری وەبەرھێنان و خزمەتی ناوچەکانیان، بەمەبەستی بەرهو پێشبردنی ئامانجە ئیسلامییەکان.

چواردههەم: هەولدان بۆ پەیوەندیکردن بەتەواوی موسوڵمانانی تری ئێران و جیھانەوه، بەمەبەستی تۆکمەکردنی بناغەی یەکبوون و بڕایەتی ئیسلامی، بەتایبەت سود وەرگرتن لە ھاوکاری کەسانی ئاروزوومەند بەبەرنامەی کاری شورای مەرکەزی سوننەت.

پازدەهەم: هەولدان بۆ ناردنی کەسانی بەتوانا بۆ ناوەند ئیسلامییە جیھانییەکان، بەمەبەستی وەرگرتن و فێربوونی زانست و زانیارییە ئیسلامییەکان.

شازده ههم: به پیتی پیشنیارو پشتگیری ته واوی به شدارانی نهم کۆبوونه وهیه،
بریاره کانی شورای مه رکه زی سوننه، ده بی له ژیر چاودیری و به ره زامه ندنی
جه نابی زانای به توانا نه جمه دی موفتی زاده و جه نابی مه وله وی
عه بدولعه زیز (ره به رانی نه هلی سوننه تی نیتران و دامه زرتنه رانی شورای
مه رکه زی سوننه ت) دا واژۆ بکریڻ.

والسلام علیکم ورحمة الله

دهسته ی به ریوه بردنی کۆبوونه وهی

(مراجع) و زانایانی نه هلی سوننه تی نیتران

بەشی چوارەم

پاشکۆی وینەکان

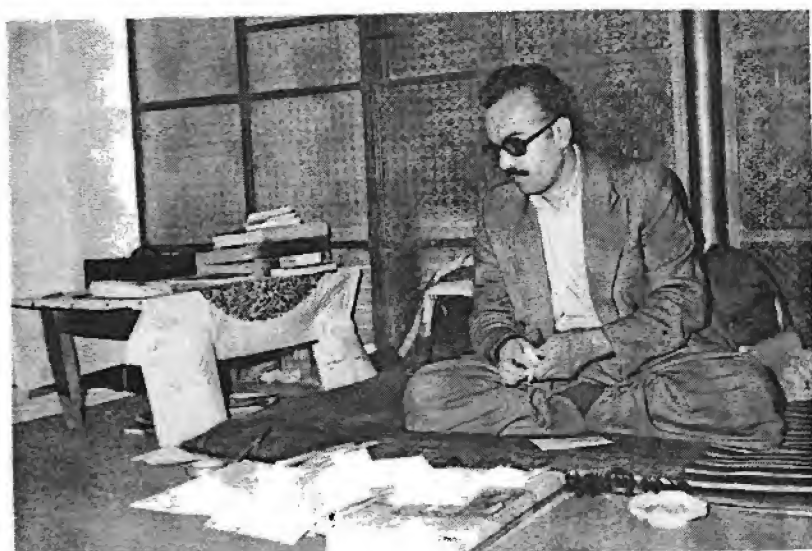

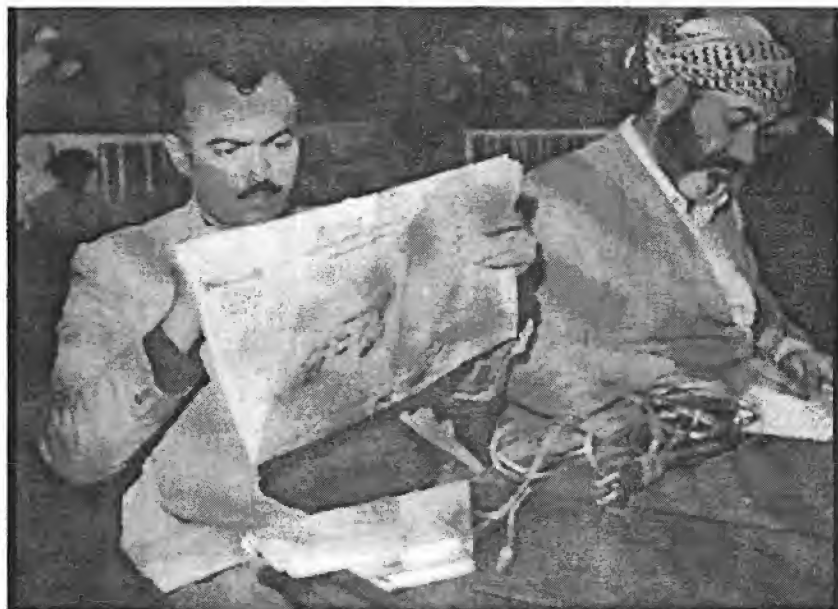

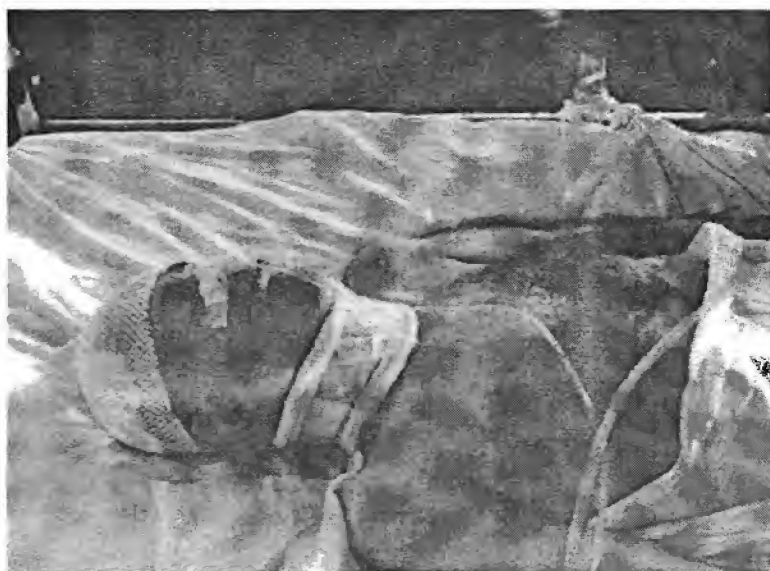

کاک فاروقی فدرصاد

کاک نه محمدی موفتي زاده

نارامگای خوالیخوشبوو سەرکردەیی شەهید(کاک ئەحمەد) لە سنە

شەهید مامۆستا ناصری سویمانی

ئەو سەرچاوانەى سودیان ئى وەرگىراوه:

* قورئانى پيروز.

۱. ئەحمەدى موفتى زاده: ديوانى شيعرى (ديارى بۆ ياران)، چاپى يەكەم، زستانى ۱۳۸۶.
۲. ابن قيم الجوزى: ناوئىتەى دل ((الفوائد))، و. فەرمان عەزىز نەجار، چاپى يەكەم، بەيروت، ۲۰۰۸.
۳. بارام صفى زاده: نىخوانەكانى نيران گرهو له ديوكرات و كۆمهله و ئەوانى تر دەبەنەوه؟! گۆفارى (ئىسلام پۆست)، ژ. ۷، نايارى ۲۰۰۹.
۴. بهزادى خۆشحاللى: علامە احمد موفتى زاده و كردستان، (روزهای كردستان بحرا ۴).
۵. بورهان محمد ئەمىن: كاك ئەحمەدى موفتى زاده (دلسۆزى كوردو كوردستان)، گۆفارى (پەيامى راستى)، ژ. ۷۹، بەهارى ۲۰۰۷.
۶. تەحسین حەمەغەرىب: دواىنەكان، چاپى يەكەم، ۲۰۰۷، چاپخانهى ياد، سلێمانى.
۷. دەزگای بەرهەم بۆ بلاؤكردنەوهى بەهەمەكانى سوبحانى: شەهیدى نازادى بېرورا (مامۆستا ناصرى سوبحانى)، كتیبى يەكەم، چاپى يەكەم، ۲۰۰۶.
۸. سىلینا بلیدوسكا، جوتاسان بلوتش: جەنگى هەوال گىرى نێوان دەزگای هەوالگىرى ئەمەرىكا و روسیا (جەنگى ساردى CIA-KGB)، و. هیتش هەورامى، بەرگى يەكەم، چاپى يەكەم، ۲۰۰۹، بەرپۆهەرایەتى خانەى وەرگێران.

٩. شەبە نەعلی لامعی: حیکایەت هەڵبەستەکانی دکتەر عەلی شەرعی، چاپی پێنجەم، ١٣٨٤، مەزەن پەخش، مۆنەسەب گەشتەر، تەرەن.
١٠. چاوی پێکەوتن لە گەڵ (مەمۆستە بۆرەهانی حەبەب هەدی)، هەوارپێ (مەمۆستە نەصری سوبحانی)، ٢٠٠٩/١/١٠، کوردستان/عێراق، سەیمانی.
١١. چاوی پێکەوتن لە گەڵ (کاک حەسەنی نەمینی)، عەزەبی مەکتەب کوردستان، مانگی ٨، ٢٠٠٨، نێرەن، سەنە.
١٢. چاوی پێکەوتن لە گەڵ (مەمۆستە بۆرەهانی نەمینی)، هەوارپێ (کاک نەحەدی موفتی زەدە)، مانگی ٢/٢٠٠٩، کوردستان/عێراق، سەیمانی.
١٣. چاوی پێکەوتن لە گەڵ (مەمۆستە سەیف الله)، هەوارپێ نەزیکە (شەهید مەمۆستە نەصری سوبحانی)، ٢٩/٨/٢٠٠٨، نێرەن، جەوانپۆ.
١٤. گۆفاری رەهەب، بۆڵۆکەرەوی نەوخی (مەکتەب قەرەن کوردستان)، ژمارە کەنە (١٠ تا ١٠).
١٥. گۆفاری لێن: چاوی پێکەوتن لە گەڵ (سەلەحەدینی مۆهتەدی)، ژمارە ٨٠.
١٦. عەبدالله عەبدالعزیز عەبدی: ژێنەنامەبە زەنەب گەورەب کوردستان (مەمۆستە نەصری سوبحانی)، چاپی یەکەم، ٢٠٠٨.
١٧. کاک نەحەدی موفتی زەدە: یەکبۆونی نەسەلەب، و. یەسەن حەسەعید، گۆفاری هەژەن، ژ. ١٧ و ١٨، ٢٠٠٥.
١٨. مەمۆستە نەصری سوبحانی: تەفسیری سۆرەتەب یونس، چاپی یەکەم، ٢٠٠٩.
١٩. مەمۆستە نەصری سوبحانی: لادەنەکانی بەشەرەبەتەو ژێنەب مۆنەبنامە. سەرەوت عەبدولەب، چاپی یەکەم، ٢٠١١، چاپخانەب سەبە.
٢٠. مەمۆستە هەژەر: چەشتی مەبۆر، نۆوسەبەر، مەبەد مەرەدۆخ رۆحەنەب، چاپی سەبەب، ٢٠٠٩، بۆڵۆکەرەوی کتێبەب مەبەرگەن.

کاسیتەکانی کاک ئەحمەدی موفتی زاده:

۱. کاسیتی ژمارە (۷)، سخنرانی در مسجد (پیر محمەد) (۸۰)، A.
۲. کاسیتی ژمارە (۶)، سخنرانی بۆکان، B (۴۵).
۳. کاسیتی ژمارە (۶)، سخنرانی بۆکان، B (۴۵).
۴. کاسیتی ژ. (۱۳) - (۲۱۲) (چە زمانی با حکومتهای غیر نسلامی جنگ ۵. مسلحانە لازم است) - A
۶. کاسیتی ژ. (۲) - (۱۷)، زیانی کوردی، B
۷. کاسیتی ژمارە (۷)، دربارە انقلاب فرهنگی، A (۶۶)
۸. کاسیتی ژمارو (۶)، حوکمەتی نیسلامی، A (۵۸)
۹. کاسیتی ژمارە (۲)، درمورد چگونەگی حمله اعراب بە ایران. A (۱۹)
۱۰. کاسیتی ژمارە (۷)، وەزیفە ی نینسان لە مصیری تاریخەو، B (۷۲)
۱۱. کاسیتی ژمارە (۱۷)، بحث وطن دۆستی و دلایل مانع کار سیاسی (ویدیو ۱۰)، B (۲۵۸)
۱۲. کاسیتی ژمارە (۱۷)، مراسم مولودو سخنرانی نفی امتیازات و منع هر گونه لقب و امتیازی برا خود، A (۲۵۴)
۱۳. کاسیتی ژمارە (۱۶)، دیداری عمومی، B (۲-۲۴۷)
۱۴. کاسیتی ژمارە (۱۳)، راگه زن و شوهر، زمان ازدواج، حزب سازی وجودای از مردم. B (۲۱۷)

پێگە ئینتەرنێتییهکان:

۱. دەریا کاک ئەحمەد:

www.esmaeelyeh.blofa.com/post-۱۰۰.aspx

۲. یوسف نداو: www.wikipedia.org

۳. جماعه الدعوة و الاصلاح فی ایران: www.wikipedia.org

۴. احمد منصور: شاهد على العصر العلاقات الدوليه اخوان كما يرا يوسف نداو،

الجزيره، حلقه الاول و الثاني ۲۰۰۸/۸

www.al-jeezira.net (google search)

۵. عيسا پژمان: من شۆڤم هه‌لگيرساند، خۆشم کوژاندغهوه. سامان حاجی

که‌ریم، به‌لگه‌نامه، ۲۰۱۰/۲/۵ پێگه‌ی (www.kurdistanpost.net).

۶. له پێگه‌ی (ناجی کورد) سود وه‌رگه‌راوه بۆ ده‌ستکه‌وتنی چه‌ند دانه‌یه‌ک

له‌وێنه‌کانی به‌شی پاشکۆ.

ته نهابه ناوی خوای گه وړه وکار به چی

بۆ بره و دان و خزمه تکردنی زیاتر به ږه وتی پوښتیری و هه ست کردن به و
پوشاییه ی که له کتیبخانه ی کوردیدا له بواړی ناساندنی گه وړه پیاوان و بیریارانی
مسولمانی کورده وه هه یه، بیرمان له پروژه به کی له و جزره کورده وه و بریارماندا
نه گهر ته نه ها هه ولتیکیش بوو له و بواره دا پروژه ی (۵۰) کتیب له سهر گه وړه
پیاوانی کوردو نیسلام و خاوه ن مه کتیب و هزارو بیریارو سیاسه تمه دارو خاوه ن
قوربانی و هه لویستی به رزو ناوازه کاریک بکه ی، هه ر بویه پروژه که شمان
ناونا ((پروژه ی ناساندنی گه وړه پیاوانی کوردی مسولمان))، لیږه شه وه پاید ه گه یه نین
هه ر به ریزیک ده توانی نویسنه که ی (به ره هم) ه که ی بنیرت بومان، نه و ا به پی
ریکه وتیک له نیوانماندا لی و ه رده گرین و پاش په سهند کردنی ده خریته پروژه که وه .
نه و گه وړه پیاوانه ش که له بهر چاومان گرتوون له ده ستنیکی کارماندا (کاک نه همدی
موفتی زاده - کاک ناصری سوبحانی - ماموستا سعیدی نورسی - مه لای گه وړه -
ماموستا شیخ محمد خال - شیخ نه محمد زه هاوی - ماموستا محمدی
شاره زووری... هتد))، وه هه رزاتیکی دیکه که له و بواره نه دا په ریزیان دیاره و
خزمه تیان کردوه.

خوای گه وړه گشت لایه ک موفتی بکات

پروژه ی ((ناساندنی گه وړه پیاوانی کوردی مسولان))

خاوه نی پروژه | سه رومت عه بدولل | کاوه پینهنوینی

برا ئیرانییه کان، خوشکه ئیرانییه کان!
 هاودهردین شوکور بو خودا هیچکامان
 له ویتیمان جینه ماوه. هه موو

له ئه زه مان و حه یات و جوله یه دا زه جر و ئیش قبول ده کهین و ته حه مول
 ده کهین، به لام برا ئیرانییه کان له بیرتان دیت ئیوهش زولمتان کیشاوه له م
 میژوو نه نگینه دا و ئیمهش زولمتان کیشاوه، نه گهر به ئومیدی خودا نه و
 ده ورانی زولم و سته مه له بهین چوو و نابوت بوو، نه م تاغوت و ئیستیدادانه
 روخان و ویران بوون شهرا که ته که تان له بیر نه چیته وه، میلله تی کوردستانان
 له بیر نه چیته وه. میلله تی کورد هه روا هاو ده ردی ئیویه له هه موو
 ده رده کانتاندا، ئا نه و ده رده گه وره یه شی هه یه، که ده ردی مه حرومیه ته له مافی
 نه ته وه یی خوی.

له وته کانی کاک ئه حه د

